

การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ
ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

นางสุธีรา ตั้งสวานิช

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-7092-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPING A MODEL OF COOPERATION BETWEEN FINANCIAL
INSTITUTIONS AND PUBLIC UNIVERSITIES IN A DISTANT LEARNING
PROGRAM FOR STAFF DEVELOPMENT

Mrs. Sutheera Tangsawanit

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Doctor of Philosophy in Higher Education
Department of Educational Policy, Management and leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic year 2004
ISBN 974-17-7092-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงิน
ภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตร
การศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

โดย

นางสุธีรา ตั้งสวานิช

สาขาวิชา

อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

นายชาติชาย ศรีรัมย์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

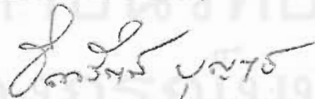

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(นายชาติชาย ศรีรัมย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญบุญ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิภา ปรัชญพฤทธิ)

..... กรรมการ
(นางเสาวณี ศรีพัฒน์)

สุธีรา ตั้งสวานิช : การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน. (DEVELOPING A MODEL OF CO-OPERATION BETWEEN FINANCIAL INSTITUTIONS AND PUBLIC UNIVERSITIES IN A DISTANCE LEARNING PROGRAM FOR STAFF DEVELOPMENT) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : นายชาติชาย ศรีรัศมี, 350 หน้า, ISBN 974-17-7092-8.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของ พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร 2)พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน 3)พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานตาม แนวคิดองค์กรในอนาคต 4)ประเมินรูปแบบความร่วมมือ ระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการ จัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 504 คน คือ ผู้บริหารระดับสูง กลาง และระดับ ปฏิบัติงาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินรูปแบบความร่วมมือ แบบประเมินบท เรียนด้านการออกแบบบทเรียนและเนื้อหา วิธีดำเนินการวิจัยคือ 1)ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการ ศึกษาทางไกล โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง 2)ศึกษาวิเคราะห์เอกสารทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดองค์กรใน อนาคตของ Mitroff, Mason and Pearson (1994) ทฤษฎีและแนวคิดกระบวนการสร้างพัฒนาหลักสูตร รูปแบบและวิธีการ เรียนการสอนทางไกลเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักการ M-ALERT เพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือระหว่าง สถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล โดยการสังเคราะห์เอกสาร 3) พัฒนาคอร์สหลักสูตรการศึกษาทางไกลจำนวน 6 รายวิชา 4)พัฒนาเนื้อหารายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) เป็น บทเรียนทางอินเทอร์เน็ต 5)ตรวจสอบและประเมินบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตรายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) โดยผู้เชี่ยวชาญ 6)ทดลองเรียนทางไกล โดยพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี จำนวน 20 คน 7) ตรวจสอบและประเมินรูปแบบความร่วมมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1)สถาบันการเงินภาคธนาคารยังไม่ได้ จัดการเรียนการสอนทางไกลอย่างเต็มรูปแบบ 2)ปัญหาและความต้องการ คือ ขาดหลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องที่สองคล้อง กับโลกสมัยใหม่ และมีความต้องการความรู้ดังกล่าว 3)ความพร้อม ได้แก่ พนักงานสามารถเลือกเวลาเรียนเวลาใดก็ได้ ด้วย ตนเอง (Self-study) 4)รูปแบบความร่วมมือในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ การว่าจ้าง (Outsourcing), การเลือกใช้บริการ (Shopping), การร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) 5)พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล 6 รายวิชาและพัฒนาสาระวิชา Globalism 1 สาระวิชาเป็นตัวอย่างในการพัฒนาเป็นหลักสูตรการศึกษาทางไกลที่ครบวงจร 6)พัฒนาเนื้อหาวิชา Globalism เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต โดยใช้โปรแกรม Blackboard 7)ผลการทดลองเรียนเนื้อหา รายวิชา Globalism พบว่า การเรียนให้ความยืดหยุ่นกับผู้เรียน สบายใจ ตรงตามวัตถุประสงค์ นำความรู้มาใช้ประโยชน์กับการ ทำงานได้โดยตรงมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนกับผู้สอนได้ดี สามารถค้นคว้าเพิ่มเติม เรียนก่อน หลังเวลางานได้อย่างสะดวก ซึ่ง เป็นการเน้นการเรียนแบบนำตนเอง (Self – Directed Learning)

ภาควิชา	นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา	ลายมือชื่อนิลิต.....
สาขาวิชา	อุดมศึกษา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา	2547	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4384667927 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD : CO-OPERATION MODLE, DISTANCE LEARNING, STAFF DEVELOPMENT

SUTHEERA TANGSAWANIT: DEVELOPING A MODEL OF CO-OPERATION BETWEEN FINANCIAL INSTITUTIONS AND PUBLIC UNIVERSITIES IN A DISTANCE LEARNING PROGRAM FOR STAFF DEVELOPMENT. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. SUCHART TANTANADAECHEA, Ph.D.,CO-THESIS ADVISOR : Mr.CHARTCHAI SRIRUSSAMEE, 350 pp. ISBN 974-17-7092-8.

The purposes of this study were to: 1) investigate the condition, problems, readiness, and needs of distance learning of banking employees; 2) to develop a model of co-operation between financial institutions and public universities in designing a distance learning program for staff development; 3) to develop a distance learning program for staff development based on the concept of future organization; and 4) to evaluate a model of co-operation between financial institutions and public universities in designing a distance learning program for staff development. The sample consisted of 504 executives, middle-management employees, and employees of financial institutions, and the instruments used in data collection were a questionnaire and an assessment form of the lessons regarding lesson planning and contents, and an assessment of types and patterns of cooperation. Data collection was conducted in the following steps: 1) studying the condition, problems, readiness, and needs of distance learning of banking employees by sending the questionnaire to the sample; 2) analyzing documents and theories related to the concept of future organization of Mitroff, Mason & Pearson (1994), as well as synthesizing theories and conceptions regarding distance learning curriculum development to arrive at the M-Alert principle to be used as a concept in considering design of cooperation among educational institutes 3) developing six subjects of the distance learning program; 4) developing a globalism subject as an Internet lesson; 5) examining and evaluating each Internet subject by experts; 6) experimenting with distance learning using 20 employees of Bangkok Bank Public Company Limited, Chonburi Branch; and 7) examining and evaluating the co-operation model by experts. The findings of the study led to the following conclusions: 1) the financial institutions had not organized and utilized a full-fledge distance learning; 2) as for the problems and needs, there was a lack of a curriculum with an emphasis on modern knowledge and there was a need for such knowledge; 3) the readiness meant that employees had flexibility to choose their learning time (self-study); 4) there were three co-operation models for distance learning which were Outsourcing, Shopping, and Matching; 5) six subjects of the distance learning program had been developed and the content of the Globalism 1 course was developed as a guideline in developing a full-fledged long distance curriculum; 6) the Globalism subject was developed into an Internet lesson using the Blackboard Program; and 7) the result of the experiment with the Globalism subject revealed that the learning was flexible for the students, making them satisfied, that the subject suited the objectives, that the students could directly apply what they had learned in their line of work, that the students had interaction with the teachers and fellow students, and that students were able to conveniently further their studies before or after work with self-directed learning.

Department Department of Educational Policy, Management, and Leadership
Field of Study Higher Education
Academic year 2004

Student's signature.....
Advisor's signature.....
Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคุณชาติชาย ศรีรัศมี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คุณเสาวณี ศิริพัฒน์ ผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านด้วยความเคารพอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาอุดมศึกษา และเจ้าหน้าที่แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธศักดิ์ พลสารรัมย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิภา ปรัชญพฤทธิ์ ที่กรุณาให้ความรู้ ความห่วงใยและเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ ดร.สาธิต อุทัยศรี คุณเจดศิริ สุขเสริม คุณเพ็ญจันทร์ เขียวประมุข ที่กรุณาให้ข้อคิดและเสียสละเวลาสำหรับงานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณท่านประธานสมาคมธนาคารไทยและกรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน) คุณชาติศิริ โสภณพานิช ท่านผู้บริหาร ผู้จัดการ และพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง ได้แก่ เชียงใหม่ ชุมพร ชลบุรี และขอนแก่น รวมทั้งกรุงเทพมหานคร ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือทางด้านความคิดเห็น โดยเฉพาะคุณจิภาส ใต้หวอดใช้ ผู้ช่วยผู้วิจัยที่ดีมาโดยตลอดจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์วาลี รุาปนวงศ์คานติ และคุณณัฐกร สงคราม ที่ให้ความช่วยเหลือตรวจทานความสมบูรณ์ของภาษา การออกแบบบทเรียนและเนื้อหา จนเกิดความสมบูรณ์ ความสำเร็จส่วนหนึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดจากกำลังใจและความช่วยเหลืออาทร ห่วงใยจาก เพื่อน ภาควิชาอุดมศึกษาทุกท่าน โดยเฉพาะ ดร.สายฝน เสกขุนทด ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

ผู้วิจัยน้อมรำลึกถึงพระคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สถาบันอันเป็นที่รัก ซึ่งให้ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และโอกาสที่มีคุณค่าในชีวิตแก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบเกียรติ และคุณค่าจากการศึกษานี้แด่คุณพ่อสว่าง-คุณแม่จินดา กฤษณานันต์ ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยศึกษาต่อจนสำเร็จลุล่วงได้

งานวิจัยนี้สำเร็จได้อย่างดีด้วยความรัก กำลังใจ ความอดทน จากบุตรชายที่รักยิ่งทั้งสอง คือ ด.ช.คชินทร์ ตังสวานิช และด.ช. อริยะ ตังสวานิช รวมทั้งนายนิติพนธ์ ตังสวานิช ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถหาคำใดมากล่าวตอบแทนได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
สารบัญภาพ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
คำถามในการวิจัย.....	9
ขอบเขตการวิจัย.....	10
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	17
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาเศรษฐกิจของสถาบันการเงิน.....	36
ตอนที่ 2 ภารกิจและจรรยาบรรณของการประกอบกิจการ.....	38
จรรยาบรรณ ต่างจากกฎหมายควบคุมวิชาชีพอย่างไร.....	39
ความจำเป็นที่ต้องมีจรรยาบรรณในธุรกิจ.....	39
ความเกี่ยวข้องของธุรกิจกับจรรยาบรรณ.....	40
ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ.....	42
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์... ..	43
ตอนที่ 4 แนวคิดการจัดการศึกษาให้สนองความหลากหลายของสังคม.....	46
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.....	46
หลักการอุดมศึกษาในการให้บริการทางวิชาการ.....	46
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง.....	50

	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	53
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนวัยผู้ใหญ่.....	57
ตอนที่ 5 การศึกษาทางไกลและแนวคิดหลักการองค์ประกอบและการพัฒนา เกี่ยวกับ Distance Learning.....	69
ตอนที่ 6 หลักการแนวคิดการจัดการศึกษาในอนาคต.....	126
องค์กรในอนาคต.....	126
แนวคิดกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร.....	130
แนวคิดการจัดหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมิน หลักสูตร.....	136
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการสร้างรูปแบบ.....	171
ความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัย ของรัฐ.....	176
ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	183
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	191
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	191
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	193
วิธีดำเนินการวิจัย.....	195
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	205
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	205
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	208
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	209
ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อมและความ ต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร.....	211
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	211
ส่วนที่ 2 สภาพปัจจุบันในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบัน การเงินภาคธนาคาร.....	213
ส่วนที่ 3 ปัญหาในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงิน ภาคธนาคาร.....	218

ส่วนที่ 4 ความพร้อมในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการ เงินภาคธนาคาร.....	221
ส่วนที่ 5 ความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบัน การเงินภาคธนาคาร.....	223
ตอนที่ 2 สรุปผลการพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาค ธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อ พัฒนาพนักงาน.....	225
ตอนที่ 3 พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงิน ภาคธนาคาร.....	242
ตอนที่ 4 สรุปผลการพัฒนาเนื้อหารายวิชา Globalism เป็นบทเรียน อินเทอร์เน็ต.....	243
ส่วนที่ 1 สรุปผลการพัฒนาเนื้อหารายวิชา.....	243
ส่วนที่ 2 ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ด้านการออก แบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ.....	262
ตอนที่ 5 สรุปผลการทดลองเรียนรายวิชา Globalism โดยพนักงานธนาคาร กรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี.....	266
ส่วนที่ 1 สรุปผลการทดลองเรียน.....	266
ส่วนที่ 2 ผลการประเมินบทเรียนด้านเนื้อหาวิชาและการออกแบบ บทเรียนโดยผู้เรียน.....	273
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	278
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	278
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	279
วิธีดำเนินการวิจัย.....	279
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	280
สรุปผลการวิจัย.....	281
ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ ปัญหา ความพร้อมและความ ต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงิน ภาคธนาคาร.....	281

ตอนที่ 2 สรุปผลการพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการ เงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษา ทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน จำนวน 3 รูปแบบคือ การว่าจ้าง (Outsource) การเลือกใช้บริการ (Shopping) และการร่วมลงทุน พัฒนา (Matching).....	286
ตอนที่ 3 พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน สถาบันการเงินภาคธนาคาร จำนวน 6 รายวิชา.....	290
ตอนที่ 4 การพัฒนาเนื้อหาหารายวิชาการตลาดยุคโลกาภิวัตน์ (Globalism) เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ผลการพัฒนาเนื้อหาหารายวิชาการตลาดยุคโลกาภิวัตน์ และผลการ ประเมินบทเรียนในระบบอินเทอร์เน็ตด้านการออกแบบบทเรียนและ เนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ.....	290
ตอนที่ 5 สรุปผลการทดลองเรียนรายวิชาการตลาดยุคโลกาภิวัตน์ (Globalism) โดยพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขต จังหวัดชลบุรี แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การสรุปผลของการทดลองเรียน วิชาการตลาดยุคโลกาภิวัตน์ (Globalism) รายวิชาในสภาพการณ์ จริงและผลการประเมินบทเรียนด้านเนื้อหาวิชาและการออกแบบ บทเรียนโดยผู้เรียน.....	296
อภิปรายผล.....	299
ข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้.....	310
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	311
รายการอ้างอิง.....	312
ภาคผนวก.....	326
ภาคผนวก ก.....	327
ภาคผนวก ข.....	329
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	350

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	193
2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	211
3 ระดับปัญหาในการศึกษาทางไกลของสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง..	219
4 ระดับความพร้อมในการศึกษาทางไกลของสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง.....	221
5 ระดับความต้องการในการศึกษาทางไกลของสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง.....	223
6 บทบาทของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามรูปแบบ การว่าจ้าง(Outsourcing).....	230
7 บทบาทของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามรูปแบบ การเลือกใช้บริการ(Shopping).....	232
8 บทบาทของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามรูปแบบ การร่วมลงทุนพัฒนา(Matching).....	233
9 บทบาทของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามรูปแบบ การว่าจ้าง(Outsourcing)การเลือกใช้บริการ(Shopping)และการร่วมลงทุน พัฒนา (Matching).....	235
10 สรุปผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	240
11 ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ด้านการออกแบบบทเรียนและ เนื้อหา.....	263
12 จุดเด่น จุดด้อย ในการเรียนการสอนบนอินเทอร์เน็ตตามความคิดเห็นของ ผู้เรียน.....	268
13 ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต.....	273

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า	
1	กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน.....	12
2	M-ALERT หลักการความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน.....	16
3	กลยุทธ์การวางแผนจัดการเรียนการสอนทางไกล.....	25
4	กรอบแนวคิดการวิจัยด้านองค์ประกอบ.....	26
5	องค์กรในอนาคต.....	29
6	รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์.....	31
7	กระบวนการเรียนเพื่อเรียนรู้ตามแนวของสมิธ.....	55
8	การเชื่อมโยงกันระหว่างการศึกษาโดยมีชุมชนเป็นฐานและการศึกษาตลอดชีวิตของกัลเบรธ.....	56
9	การจัดการศึกษาแบบ Front-end.....	58
10	วงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของคอล์บ.....	62
11	แสดง 4 - Square Map of Group-ware Options.....	74
12	การแสดงความคาดหวังของกลุ่มผู้เรียนกับรูปแบบการสอนในระดับอุดมศึกษา.....	105
13	แสดงธรรมชาติพื้นฐานของการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์ของเบเกอร์.....	110
14	องค์กรในอนาคต.....	129
15	รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์.....	131
16	วงจรการเรียนการสอน ของวัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา.....	132
17	การวิเคราะห์หลักสูตรของเบอร์ควิส.....	137
18	องค์ประกอบและขั้นตอนของระบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์.....	142
19	ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล.....	148
20	แบบจำลองขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.....	149

แผนภูมิ	หน้า
21 แบบจำลองขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนกลุ่มสนใจทางวิทยุ และไปรษณีย์.....	150
22 แนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์.....	151
23 ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช...	158
24 ลักษณะโครงสร้างองค์กรของระบบการศึกษาทางไกลในหน่วยงานของรัฐบาล	160
25 รูปแบบการปฏิบัติงานร่วมกันภายในระบบ: รูปแบบที่เป็นไปได้ของ เฮก มูลเดอร์.....	161
26 ระบบย่อยและแสดงวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับผู้เรียน.....	162
27 การตัดสินใจและการควบคุม.....	163
28 การวางแผนปฏิบัติการตามโครงการ.....	166
29 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	197
30 แสดงมิติสัมพันธ์ของรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร กับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนา พนักงาน.....	228

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	หน้าจอหลักของโปรแกรม Blackboard.....	245
2	หน้าจอรายละเอียด รายวิชา.....	246
3	หน้าจอ Announcement.....	247
4	หน้าจอ Course Information.....	247
5	หน้าจอ Course Information -คู่มือการใช้โปรแกรมบทเรียน.....	248
6	หน้าจอ Course Information -คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรม.....	249
7	หน้าจอ Course Information -แนะนำรายวิชา Globalism.....	250
8	หน้าจอ Course Information -ขอบเขตเนื้อหาสาระ.....	250
9	หน้าจอ Faculty Information.....	251
10	หน้าจอหลัก Course Documents.....	252
11	หน้าจอคำนำประจํารายวิชา Globalism.....	252
12	หน้าจอตอนที่ 1 เส้นทางสู่การตลาดโลกกับโลกาภิวัตน์.....	253
13	หน้าจอตอนที่ 1.1 เตรียมตัวขยายธุรกิจสู่ตลาดโลกกันก่อน.....	253
14	หน้าจอ Asslghments.....	254
15	หน้าจอ Communication.....	255
16	หน้าจอ Web Sites.....	255
17	หน้าจอ Student Tools.....	256
18	หน้าจอ Resource.....	256
19	หน้าจอ Course Map.....	257
20	หน้าจอ Control Panel.....	257
21	หน้าจอ Content Areas.....	258
22	หน้าจอการทำ Announcement.....	258
23	หน้าจอการทำ Course Information.....	259
24	ตัวอย่างผลการเรียนของผู้เรียนทั้งหมดทุกคน.....	270
25	ตัวอย่างผลการเรียนของผู้เรียน 1 คน.....	270
26	ตัวอย่างจดหมายที่ผู้เรียนส่งงานถึงผู้สอน.....	271
27	ตัวอย่างงานที่ผู้เรียนสรุปย่อบทเรียนส่งถึงผู้สอน.....	271
28	ตัวอย่างงานที่ผู้เรียนศึกษาเว็บไซต์ส่งถึงผู้สอน.....	271

ภาพที่		หน้า
29	ตัวอย่างกระดานสนทนา.....	272
30	ตัวอย่างรายละเอียดของการสนทนาระหว่างผู้เรียน.....	272

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิกฤตการณ์เศรษฐกิจไทยในปี 2540 นับเป็นวิกฤตที่มีความรุนแรงและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย ปัจจัยของวิกฤตครั้งนี้ คือ วิกฤตการเงินหรือวิกฤตสถาบันการเงิน (Financial Crisis) การลงทุนมากเกินไป (Over-investment) ปรากฏการณ์เงินฝืด (Deflation) ทฤษฎีตื่นตระหนก (Panic Theory) ความประพฤตินันตราย (Moral Hazard) การขาดธรรมาภิบาล (Lack of Good Governance) การสูญเสียอำนาจการแข่งขัน (Lack of Competitiveness) วิกฤตหนี้ (Debt Crisis) การเก็งกำไรและการไหลเวียนของเงินทุนระยะสั้นมากเกินไป (Speculation and Excessive Short Term Capital Flows) การพัฒนาที่ยั่งยืน (Unsustainable Development) และสงครามเศรษฐกิจ (Economic War) ซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบที่ตามมาที่มีความรุนแรง และเกิดผลกว้างขวางอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ในยุคแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากผลกระทบดังกล่าวแล้วยังเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การแก้ไขวิกฤตนี้มีความยากลำบากและต้องใช้เวลายาวนาน ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะคาดหมายได้ว่า เมื่อใดเศรษฐกิจของประเทศจะสามารถปรับตัวให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ (รายงานการวิจัย โครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย อังนุช อาภาภิรมและคณะ; 2542; 1)

ภายหลังจากที่เกิดภาวะวิกฤตปรากฏว่า ได้มีความพยายามที่จะหาสาเหตุของวิกฤตที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์ดังกล่าวถูกโยนไปสู่การจำแนกความรับผิดชอบต่อภาวะวิกฤตทั้งในเชิงนโยบาย และสถาบันหรือแม้กระทั่งตัวบุคคล ผลลัพธ์ก็คือได้เกิดการโต้เถียงจนเกิดความ สับสน และหาข้อสรุปได้ยากแต่ประเด็นที่สำคัญก็คือ การนำไปสู่แนวทางที่จะปรับปรุงรากฐานของระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็งยั่งยืน ภายใต้อาณัติของแผนนโยบายทางเศรษฐกิจ ในระยะที่ผ่านมาจึงเน้นการแก้ไขปัญหาภายใต้การชี้แนะของหนังสือแสดงเจตจำนงร่วมกับ IMF ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติภายใต้แนวคิดที่เรียกรวมกันว่า “การปฏิรูปเศรษฐกิจ” และ “เศรษฐกิจเสรี” จนเป็นที่เข้าใจกันว่า ระยะเวลา ดังกล่าวประเทศไทยอยู่ในเศรษฐกิจยุค IMF และเนื่องจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมชัดเจนเกี่ยวกับภาวะวิกฤตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจมหภาค ความสนใจส่วนใหญ่จึงมุ่งไปที่ประเด็นทางเศรษฐกิจมหภาค เช่น อัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ย แล้วประเทศไทยจะพัฒนารากฐานทางเศรษฐกิจให้ยั่งยืนต่อไป

ได้อย่างไร จึงมีลักษณะเป็นคำถามพื้นฐานซึ่งอยู่นอกกรอบแนวทางหลักของ IMF ซึ่งเน้น “การปฏิรูป” และเศรษฐกิจเสรี” ดังกล่าว แต่ไม่ว่าจะพิจารณาจากด้านใดคำถามพื้นฐานดังกล่าวก็มีส่วนผูกพันกับการพัฒนาประเทศอย่าง ลึกซึ้ง ประเด็นเชิงนโยบายที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ แนวทางหรือวิธีพัฒนาประเทศที่ใช้อยู่ในอดีตนั้น แม้จะส่งผลให้ประเทศไทยมีอัตราเจริญทางเศรษฐกิจได้นั้น แต่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในขณะนี้ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าความเจริญเติบโตดังกล่าวปราศจากความยั่งยืน ดังนั้นถ้าประเทศยังคงใช้ แนวคิดการพัฒนาดังกล่าวอาจต้องใช้เวลายาวนานอย่างมากที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งย่อม ส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการพัฒนาประเทศส่วนรวมในอนาคต (โฆสิต บันเปียมวัชรวิทย์, 2543)

ความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนานั้นมิได้หมายความว่า แนวทางที่เคยใช้อยู่เดิมผิดพลาดอย่างสิ้นเชิง แต่หมายความว่าแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคตจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติม โดยเน้นความยั่งยืนให้มากขึ้น คนในชาติควรที่จะเปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนหลักวิชาและเปลี่ยนวิธีปฏิบัติ จากการมุ่งกำไรสูงสุดมาเป็นการมุ่งการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถึงรากถึงโคน (“a radically new manner of thinking if mankind is to survive” ตามวาทะของ ไอน์สไตน์) เปลี่ยนพฤติกรรมของสังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ปรับเปลี่ยนจากโครงสร้างอำนาจในแนวดิ่ง เป็นเครือข่ายสังคม คือ สังคมกัลยาณมิตร หรือ เครือข่ายสังคมการเรียนรู้ (Learning Social Net Works) สังคมต้องเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องซึ่งการเรียนรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดบูรณาการภาวะ (ประเวศ วะสี, 2541) ความได้เปรียบของประเทศทั้งหลายในอนาคต จะมีขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรธรรมชาติ แต่จะขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ ดังตัวอย่างที่เห็นมาแล้วในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียที่อาศัยการทุ่มเทด้านการพัฒนากำลังคน และการพัฒนาเทคโนโลยีเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จ และจากบทเรียนที่เกิดขึ้นในสังคมทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม การศึกษาระบบการเมือง สิ่งแวดล้อม ศิลธรรม จริยธรรม และศานากำลังเสื่อมสลายโดยเฉพาะมิติทางเศรษฐกิจนั้นอยู่ในช่วงแห่งการล่มสลายของระบบทุนนิยม (ภูษณะ ปรีชญานิช, 2543) ดังนั้นควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาจิตสำนึก ควบคู่ไปกับทักษะวิชาชีพ อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาขีดความสามารถพึ่งตนเอง และพัฒนาตนเอง เป็นการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อความมั่นคงยั่งยืน และความผาสุกทั้งของตนเองและประเทศชาติ แทนที่สภาวะความล่มสลายที่กำลังบังเกิดอยู่ในปัจจุบัน (เสนห์ จามริก, 2541) แนวทางการปรับปรุงดังกล่าว ได้แก่ การเน้นการศึกษา การให้การเรียนรู้กับคนในชาติให้มีความเข้มแข็ง เพื่อประกอบกิจการให้เกิดความสำเร็จ ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ต้องประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ พร้อมๆ กันคือ ความรู้ต้องหา ช่วยกันหาและเผื่อแผ่ ความเข้าใจต้องใช้ความรู้

ด้วยความเข้าใจ นำความรู้มาปรับใช้ให้พอดี และความสำนึกต้องรู้จักสามัคคี นำความแตกต่าง มาปรองดองกัน (โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, 2545)

ในด้านจรรยาบรรณของการประกอบการของสถาบันการเงินภาคธนาคารได้กล่าวถึง การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เต็มความสามารถ รักศักดิ์ศรี ความเผื่อแผ่ และความสำนึก ซึ่งต้องมีการปฏิบัติต่อสาธารณชน ลูกค้า นายจ้าง ลูกจ้าง และผู้ร่วมงาน ด้วยการสนับสนุนให้มีการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ และมีการส่งเสริมพัฒนาความรู้ ความสามารถ โดยกระทำการต่างๆ ด้วยความระมัดระวัง (สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย, 2517) ซึ่งสภาพปัจจุบันของการ พัฒนาทรัพยากรบุคคล สถาบันการเงินภาคธนาคาร อาจกล่าวโดยภาพรวมได้ว่า มีการพัฒนา 3 วิธีการ คือ 1. ให้การศึกษาและส่งเสริมการพัฒนา ทั้งระยะสั้น-ระยะกลาง ในประเทศต่าง ประเทศ จากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ Internet หรือดูงาน 2. การฝึกอบรมและพัฒนา ในห้องอบรม นอกห้องอบรมภายในธนาคารหรือส่งอบรมสถาบันภายนอก ซึ่งยังไม่มีรูปแบบความร่วมมือ หรือการจัดการศึกษาอย่างมีแบบแผนเป็นทางการ และ 3. การพัฒนาในงาน ซึ่งเป็นการฝึกอบรม ในรูปแบบต่างๆ มีการเรียนรู้โดยใช้งานเป็นเครื่องมือ เป็นต้น นอกจากนี้จะมีบางสถาบันการเงิน ซึ่งดูเหมือนจะมีความร่วมมือ แต่ก็ไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ได้ตกลงร่วมมือกับธนาคารขนาดเล็ก เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคาร เอเชีย ในการอบรมทางไกลผ่านดาวเทียมร่วมกับโครงการเครือข่ายฝึกอบรมประเทศไทย (Thailand Training Network: TTN) ซึ่งเป็นการฝึกอบรมแนวใหม่ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ โดยใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี ดาวเทียม เข้ามาช่วยจัดการฝึกอบรมทางไกล ส่งไปยังสถาน ประกอบการ มีการเสนอหลักสูตรในวิชาต่างๆ มายังธนาคารดังกล่าวเป็นระยะๆ ในเชิงธุรกิจ ซึ่ง ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก เพราะความไม่พร้อมของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ในเรื่องเวลา ของพนักงานและความพร้อมด้านอุปกรณ์ อีกทั้งในช่วงของการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ ในสถาบัน การเงิน ทำให้ต้องมีการปรับตัวครั้งใหญ่กับเหตุการณ์ที่รุนแรง จึงทำให้การพัฒนาบุคคลดังกล่าว ชะงักไป แต่จากผลการวิจัยซึ่งเป็นบทเรียนหลังวิกฤตเศรษฐกิจพบว่าความเจริญรุ่งเรืองอย่างต่อเนื่องในภาคธุรกิจเอกชนนั้นจำเป็นต้องขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการศึกษาที่จะ รักษากำลังแรงงานที่มีคุณวุฒิสูงและมีความสามารถในการแข่งขันสูงไว้ ซึ่งถือว่าการศึกษาเป็น กลไกสำคัญสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในสังคม เน้นการพัฒนาที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดองค์รวม (Holistic) หมายความว่า องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องต้องมาประสานกันครบองค์และมีลักษณะดุลยภาพ (Balance) ซึ่งลักษณะที่เป็นบูรณาการที่ทำให้เกิดองค์รวมคือ ความรู้ ความเข้าใจทั่วถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และด้วยเจตจำนงที่เกื้อกูลก็จะมีปฏิสัมพันธ์ที่พอดี ซึ่งจะทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นการปรับตัวของส่วนต่างๆ อย่างประสมกลมกลืนและเกื้อกูลกัน (พระธรรมปิฎก (ปอ. ปยุตโต), 2541) ดังนั้น สถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ จึงควรร่วมมือกันช่วยพัฒนาการศึกษาดังกล่าว ซึ่งเป็นที่มาของความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงาน แนวทางการดำเนินการดังกล่าวได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายในปัจจุบันคือ การศึกษาต่อเนื่องที่เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเอกภาพ มีการกระจายอำนาจสู่พื้นที่การศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีการจัดตั้งระบบประกันคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมวิชาชีพ ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน สถาบันศาสนา สถานศึกษา ให้หน่วยงานรัฐหรือเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่มาช่วยในการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

จากการประชุมระดับโลกเรื่อง “การอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21” วิสัยทัศน์และการปฏิบัติ ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 5-9 ตุลาคม 2541 ณ สำนักงานใหญ่ของยูเนสโก กรุงปารีส ซึ่งการประชุมครั้งนี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการศึกษาอย่างมากคือ การอภิปรายพิจารณาและให้การรับรองปฏิญญาโลกว่าด้วยการอุดมศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 วิสัยทัศน์และการปฏิบัติ รวมทั้งให้การรับรองร่างกรอบลำดับความสำคัญในการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอุดมศึกษา ซึ่งปฏิญญาโลกดังกล่าวมีประเด็นหลักอยู่ 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ ภารกิจและหน้าที่ใหม่ของการอุดมศึกษา (Missions and Function of Higher Education) การสร้างวิสัยทัศน์อุดมศึกษาใหม่ (Shaping a New Vision of Higher Education) และจากวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ (From Vision to Action) ปฏิญญาโลกว่าด้วยการอุดมศึกษาชี้ชัดว่า ภารกิจสำคัญของอุดมศึกษาในศตวรรษหน้า ไม่ใช่เพียงแต่การศึกษาในวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง หรือสร้างนักวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่งอย่างที่เคยปฏิบัติมา แต่อุดมศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้คนได้เรียนสูงขึ้นและสามารถเรียนได้ตลอดชีวิต จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสเต็มที่และมีระบบยืดหยุ่นทั้งเข้าและออก รวมทั้งมี

โอกาสที่จะเติบโตและพัฒนาเต็มที่ควบคู่ไปกับการเลื่อนฐานะทางสังคม จาก อุดมศึกษาด้วย (ไพฑูรย์ สินลารัตน์และผดุงชาติ สุวรรณวงศ์, 2542) จากข้อสรุปเกี่ยวกับภารกิจใหม่ของสถาบัน อุดมศึกษาชี้ให้เห็นว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งได้กำหนดไว้ในมาตรา 8 ดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาถึงภาระหน้าที่ซึ่งได้กำหนด ไว้ในเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตและให้สังคมมีส่วนร่วมในการศึกษา พบว่า รูปแบบการศึกษาดัง กล่าว ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมากนัก “การศึกษาตลอดชีวิต” เป็นการศึกษาที่ ดำเนินอยู่ตลอดเวลา ควบคู่กับชีวิตเรา และขยายกว้างออกไปทั้งสังคม ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดการ เรียนรู้ตลอดชีวิต อันจะเป็นกุญแจสู่ศตวรรษที่ 21 และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อ ตนเอง ความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งมีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับช่วง เวลาและจังหวะชีวิตของมนุษย์เราซึ่งกำลังจะเปลี่ยนแปลงไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2542) การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้แต่ละคนรักษาสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้และการ ทำงานได้อย่างต่อเนื่อง จากความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการแสดงให้เห็นถึงการ เปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาซึ่งไม่จำกัดอยู่เพียงแต่ในขอบเขตของรั้วมหาวิทยาลัยและจัดให้ สำหรับนิสิตนักศึกษาในวัยเรียนเท่านั้น แต่ต้องมีรูปแบบที่หลากหลายเปิดกว้างและสอดคล้องกับ ความต้องการของคนในสังคม เช่น ระบบการเรียนใหม่เน้นการประสานระบบการศึกษากับการ ทำงานเข้าด้วยกัน (Work Study Program) ซึ่งมีอยู่ในหลายประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษได้ให้ ความสำคัญกับการฝึกอบรมและเพิ่มทักษะการทำงานแก่ผู้ทำงาน เป็นการศึกษาแบบเปิดที่ เน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับระบบการทำงาน ดึงบริษัทเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตบัณฑิต นับเป็นการผสมผสานระหว่างงานกับการเรียน หรือที่เรียกว่าเป็นหลักสูตรการเรียนและการทำงาน ให้สามารถใช้ประสบการณ์การทำงานในการเทียบเพื่อการเรียนต่างๆได้ด้วยการจัดการเรียน ลักษณะนี้ในประเทศตะวันตกได้เริ่มดำเนินการ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์แถบเอเชียมีจุดมุ่งหมายให้อุดมศึกษาเป็นอุตสาหกรรมการศึกษา และถือเป็นแหล่ง รายได้ของการส่งออกอย่างหนึ่ง โดยมีการร่วมมือกับภาคเอกชนและบุคคลภายนอก ตลอดจนมี การจัดการในเชิงธุรกิจ จัดตั้งบริษัทในสถานที่ของมหาวิทยาลัย มีศูนย์ธุรกิจมหาวิทยาลัย ให้คำ บริการแก่บริษัทต่างๆ หรือร่วมลงทุนกับบริษัทต่างๆ (พรพิมล เมธีรานันท์, 2542)

ในกระแสโลกาภิวัตน์ โลกก้าวสู่ยุคไร้พรมแดน ทำให้ทุกๆ ประเทศต้องปรับตัวให้ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับว่าการสื่อสารเป็นหัวใจของระบบและทุกองค์การของสังคม โดยมี เทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดความคิด พฤติกรรมและมีอิทธิพลต่อกิจกรรมของสังคมมนุษย์ เกิดการ ผสมผสานการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างรวดเร็ว บุคคลมีโอกาเข้าถึงเทคโนโลยีและเลือกวิถีทาง การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นเหตุให้การศึกษาของบุคคลเมื่อวานนี้ไม่เหมาะสมกับวันพຽນนี้ (Glass,

1970 Cited in Banderson, 1986) รัฐได้กำหนดนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเพิ่มรูปแบบการศึกษาให้มีทางเลือกที่หลากหลายโดยนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ในยุคสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาให้มากที่สุด (ไพรัช ธัชยพงษ์, 2539) การศึกษาของไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงโดยภาคเอกชนมีส่วนเกี่ยวข้องมากขึ้น ความสำคัญของโรงเรียนจะลดความสำคัญลงแต่กลับเพิ่มความสำคัญทางด้านเทคโนโลยี มีความเป็นสากลมากขึ้น การเรียนรู้ไร้พรมแดนแบบเปิดกว้าง ผู้สอนอยู่ทุกมุมโลกที่ผู้เรียนสามารถติดต่อได้ด้วยระบบสารสนเทศที่เชื่อมโยงถ่ายทอดกันตลอดเวลา (สมพงษ์ จิตระดับ, 2540) สถาบันการศึกษาได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนรู้เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยกระจายโอกาสทางการศึกษาให้มากขึ้นและสนองต่อการเรียนรู้มากที่สุด รูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิมจึงมีแนวโน้มไปสู่รูปแบบการศึกษาทางไกล (Distance Education) มากยิ่งขึ้น (Learsley, 1998) ด้วยความเชื่อที่ว่าเป็นรูปแบบ และวิธีการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นการขยายและกระจายโอกาสทางการศึกษา (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2529) หลายประเทศทั่วโลกต่างยอมรับว่าการศึกษทางไกลเป็นแนวคิดที่ดีมีมานานกว่า 150 ปี และจากรายงานเกี่ยวกับการศึกษทางไกลของประเทศต่างๆ ทั่วโลก พบว่า สถาบันการศึกษาต่างๆ ค่อนข้างประสบความสำเร็จมาเป็นระยะเวลานาน โดยมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (Moore, 1996) วิธีการสอนทางไกลได้เจริญขึ้นอย่างช้าๆ ตั้งแต่ในช่วงปี พ.ศ. 2463 (ค.ศ. 1920) เป็นต้นมา มีการเริ่มใช้ประโยชน์ของวิทยุกระจายเสียงสนับสนุนการศึกษาผู้ใหญ่ด้วยการจัดกลุ่มฟังและอภิปรายความรู้ที่ได้รับจากรายการศึกษทางวิทยุกระจายเสียง กลุ่มดังกล่าวนี้มีขึ้นในอังกฤษ แคนาดา นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และเยอรมนี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 (ค.ศ. 1937) เป็นต้นมา จนกระทั่งประมาณปี พ.ศ. 2508 (ค.ศ. 1965) ได้มีความพยายามที่จะเชื่อมโยงองค์ประกอบของการศึกษา 3 ส่วนเข้าด้วยกัน คือ การสอนทางไปรษณีย์ การสอนทางวิทยุกระจายเสียง และการสอนโดยครู ในปัจจุบันเทคโนโลยีทางการศึกษาในรูปแบบของสื่อประสมได้ก่อให้เกิดการศึกษาระบบเปิดที่ใช้วิธีการเรียนการสอนทางไกล (Distance Learning) ซึ่งหมายถึง ระบบการเรียนการสอนที่ไม่มีชั้นเรียน แต่อาศัยสื่อประสม อันได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริม รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษาเป็นหลัก โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเองอยู่กับบ้าน ไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ วิธีการเรียนการสอนทางไกลหรือ“โทรศึกษา” ซึ่งได้ทดลองทำกันอยู่หลายประเทศ ส่วนใหญ่ใช้กับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาแบบการสอนทางไกลขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ต้นแบบของมหาวิทยาลัยเปิดที่ใช้ระบบการสอนทางไกลได้ผลดี คือ มหาวิทยาลัยเปิด (Open University) ของประเทศอังกฤษ จัดเป็นมหาวิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่ที่แท้จริง เพราะรับผู้ที่มี

อายุ 21 ปีขึ้นไปเข้าศึกษาเท่านั้น จากผลสำเร็จของมหาวิทยาลัยเปิดของอังกฤษ ทำให้อีกหลายประเทศจัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยสำหรับทุกคน (Everyman University) ในประเทศอิสราเอล มหาวิทยาลัยในประเทศปากีสถาน มหาวิทยาลัยทางอากาศในประเทศญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยเปิดในประเทศศรีลังกา และมหาวิทยาลัยวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศจีน เป็นต้น ส่วนระบบการสอนทางไกลที่จัดเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยธรรมดาทำกันมากในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ส่วนใหญ่จัดเป็นการศึกษาภายนอกหรือสมทบ (External Studies) ใช้การสอนทางไปรษณีย์เป็นหลัก ในประเทศไทยเราได้มีความสนใจเรื่องการศึกษาาระบบเปิดติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระบบเปิดในระดับมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่การมีมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา แห่งแรก คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ 50 ปีเศษมาแล้ว การเปิดมหาวิทยาลัยตลาดวิชาแห่งใหม่ คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พัฒนาการล่าสุดก็คือ การจัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เมื่อปีพ.ศ.2521 ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแบบการเรียนการสอนทางไกล (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2522)

อาจกล่าวได้โดยสรุปว่า การศึกษาทางไกลเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษาเปิดโอกาสทางการศึกษาไปสู่บุคคลต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้บุคคลทั่วไปได้รับการศึกษาตลอดชีวิต และสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง

จากปัญหาที่พบในปัจจุบัน สถาบันการเงินภาคธนาคารมี 12 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (Bangkok Bank Public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 18,531 คน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) (Kasikorn Bank Public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 9,912 คน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) (The Siam Commercial Bank Public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 10,865 คน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) (Bank of Ayudhya Public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 7,580 คน ธนาคารทหารไทย (The Thai Military Bank Public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 7,574 คน ธนาคารเอเชีย จำกัด (มหาชน) (Bank of Asia Public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 2,952 คน ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดอร์นครอน จำกัด (มหาชน) (Standard Chartered Nakornthon Bank Public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 1,533 คน ธนาคารยูโอบี รัตนสิน จำกัด (มหาชน) (UOB Radanasin Bank Public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 1,244 คน ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน) (Thanachart Bank public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 348 คน ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) (Krung Thai Bank Public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 14,501 คน ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) (Siam City Bank

Public Company Limited) มีพนักงานจำนวนทั้งสิ้น 6,256 คน ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) (Bank Thai Public Company Limited) มีพนักงานทั้งสิ้น 2,201 คน รวมพนักงาน Commercial Banks in Thailand ทั้งสิ้น 83,497 คน (Commercial Banks in Thailand ,2004) ซึ่งมีอยู่ที่ภูมิภาคของไทย นโยบายของธนาคาร Commercial Banks in Thailand สนับสนุนกิจกรรมการเสริมความรู้แก่พนักงานของธนาคาร แต่ลักษณะงานมีช่วงการทำงานอันจำกัดด้วยเวลาทำให้พนักงานไม่มีความสะดวกในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างต่อเนื่อง พนักงานธนาคารจึงมีโอกาสได้ศึกษาและเพิ่มพูนความรู้ส่วนที่ขาดหายไปค่อนข้างน้อยและไม่ต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบันและอนาคตมีความต้องการกำลังคนที่มีความสามารถมองปัญหารอบด้านและมีความเชี่ยวชาญอย่างแท้จริงในการปฏิบัติวิชาชีพ เพื่อเพิ่มศักยภาพและความทันสมัยในความรู้ใหม่ๆ ได้เพื่อไม่ทำให้เกิดความล้าหลัง เนื่องจากการศึกษามีใช้สิ่งที่มีสภาพคงที่ แต่มีสภาพเคลื่อนไหวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่มีความรู้ใหม่เกิดขึ้นอยู่ทุกวัน การมีระบบการเรียนการสอนทางไกลเข้ามาในปัจจุบัน จึงเป็นแนวทางที่จะเพิ่มขีดความสามารถแก่พนักงานธนาคาร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะยุทธศาสตร์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรได้อย่างสมบูรณ์นั้นมาจากทั้งระดับเอกัตบุคคล ระดับระหว่างบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับระหว่างกลุ่ม/ทีม และระดับองค์กร พาร์รัส และ โรเบิร์ตสัน (Parras and Robertson, 1992) ทุกระดับต้องยอมรับ และร่วมกันสร้างความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่สร้างเสริมและสร้างสรรค้ให้กับองค์กรให้มากที่สุด แต่จากบทเรียนของวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นพบว่า การศึกษาขาดความต่อเนื่อง ความทันสมัย และความจำเป็นปัจจุบันที่เหมาะสมกับสถานการณ์ งานของธนาคารอย่างในปัจจุบันได้ดีเท่าที่ควร ผู้วิจัยเห็นว่าพนักงานจำนวนมากถึง 83,497 คน เป็นกลุ่มอาชีพขนาดใหญ่ ลักษณะงานมีผลต่อเสถียรภาพของประเทศไทย ควรมีการศึกษาในระดับพนักงานของสถาบันการเงินภาคธนาคารให้ได้รับการศึกษาต่อจากพื้นฐานความรู้เดิม ด้วยความสะดวกและคล่องตัวโดยวิธีการเรียนทางไกลเพราะลักษณะงานจะเอื้ออำนวยอย่างยิ่ง โดยมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยของรัฐ จัดทำรูปแบบขึ้นมาให้เหมาะกับลักษณะงานของธนาคารในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยเห็นว่าจะก่อประโยชน์ต่อธนาคารซึ่งเป็นสถาบันการเงินที่ทำให้เกิดความมั่นคงต่อประเทศชาติและสังคม หากบุคลากรได้รับความรู้ในสาขาที่ปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำในยุคของการเปลี่ยนแปลง โดยการจัดรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ให้มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยสอดคล้องกับลักษณะงานประจำของธนาคารในยุคปัจจุบันก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพนักงานและสามารถนำมาพัฒนากับงานที่ปฏิบัติอยู่ได้ เพิ่มคุณภาพงาน คุณภาพ

คน หน่วยงานได้รับผลประโยชน์ และประชาชนได้รับบริการที่ดีซึ่งมีผลดีต่อสังคมและประเทศชาติในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร
2. พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร
3. พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารตามแนวคิดองค์กรในอนาคต
4. ประเมินรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

คำถามในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีคำถามในการวิจัยดังนี้

1. ผู้บริหารระดับสูง/ระดับกลาง/ระดับปฏิบัติการ มีความคิดเห็นอย่างไรต่อหลักสูตรการศึกษาทางไกลโดยเน้นสาระองค์กรในอนาคตเพื่อพัฒนาพนักงาน ที่พัฒนาขึ้นในด้านสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน
2. รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน เป็นอย่างไร
3. หลักสูตรการศึกษาทางไกลโดยเน้นสาระองค์กรในอนาคตเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร มีลักษณะอย่างไร
4. การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกลโดยเน้นสาระองค์กรในอนาคตเพื่อพัฒนาพนักงาน ได้ผลอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. โครงการนี้จัดขึ้นเพื่อพัฒนาพนักงานที่สำเร็จการศึกษาวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี
2. สาระหลักรที่พัฒนาขึ้นยึดแนวคิดองค์กรในอนาคตของ Mitroff, Mason and Pearson (1994) คือ การบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management) การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) และจริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics)
3. การทดลองหลักรการศึกษารายวิชาทางไกลวิชา Globalism 1 รายวิชา กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี เนื่องจากธนาคารกรุงเทพมีนโยบายสนับสนุนด้านการพัฒนาพนักงานอย่างชัดเจน และจังหวัดชลบุรีก็ยังเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมค่อนข้างสูง
4. รูปแบบความร่วมมือครอบคลุมในเรื่องสื่อการเรียนการสอนทางไกล กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียน การประเมินผล สิ่งสนับสนุนการเรียนและผู้สอน
5. รูปแบบที่เสนอเป็นรูปแบบเชิงมโนทัศน์ ซึ่งได้จากการอ่านวิเคราะห์เอกสาร และสอบถามจากพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั่วประเทศ และผู้บริหารสถาบันการเงินภาคธนาคาร ซึ่งผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้ในเวลาที่ทำการวิจัยเท่านั้น
6. สถาบันการศึกษาที่มีความร่วมมือในการจัดการศึกษารั้งนี้ต้องเป็นสถาบันที่มีหลักรที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระองค์กรในอนาคต มีอุปกรณ์การสื่อสารทางไกล มีคณาจารย์ที่มีความพร้อมและมีความรู้ในการจัดการศึกษาทางไกล
7. รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักรการศึกษารายวิชาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน จะเป็นความร่วมมือที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้
8. การประเมินรูปแบบความร่วมมือการระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักรการศึกษารายวิชาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน ได้ทำการประเมินโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบความร่วมมือเท่านั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

1. สภาพปัญหาเศรษฐกิจของสถาบันการเงินภาคธนาคาร (รายงานการวิจัยโครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาในประเทศไทย อังโนนุช อาภาภิรมและคณะ, 2542)
2. ภารกิจและจรรยาบรรณของการประกอบการ (สมาคมจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย, 2517)
3. สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2546.)
4. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 8 (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)
5. หลักการสถาบันอุดมศึกษาในการให้บริการทางวิชาการ (Knowles, 1970; ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543)
6. หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง (Good, 1973; Beakely, 1971; Shaw, 1971)
7. หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Galbriath, 1995)
8. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ (Knowles, 1978; Wilson, 1999)
9. การศึกษาทางไกลและแนวคิดหลักการองค์ประกอบและการพัฒนาเกี่ยวกับ Distance Learning (Albrecht, and Bardsley, 1994)
10. แนวคิดองค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization) (Mitroff, Mason and Pearson, 1994)
11. แนวคิดกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร (Saylor and Alexander, 1974)
12. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน (Bergquist, 1981; ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2532)
13. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการสร้างรูปแบบ (Steiner, 1988)

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดทั้งหมดมาสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยใน

แผนภูมิที่ 1

สภาพปัญหาทางเศรษฐกิจของสถาบันการเงิน

1. วิกฤตการเงิน
2. ความประพฤติอันทรยศ
3. การขาดธรรมาภิบาล
4. การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน (รายงานการวิจัย โครงการข่าวสารที่ศทาง ปท.,2542)

ภารกิจและจรรยาบรรณของการประกอบการ

1. ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์
2. ปฏิบัติตนสนับสนุนให้ผู้อื่นปฏิบัติอย่างมีอาชีพ
3. รักษาและพัฒนาความรู้ความสามารถของตนและเพื่อนร่วมงาน
4. ตัดสินใจด้วยความระมัดระวัง (สมาคมจัดการธุรกิจแห่ง ปท ,2517)

สภาพของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1. การให้การศึกษาและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง
2. การให้การฝึกอบรมและการพัฒนา
3. การเรียนรู้ในงาน (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2546)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก

1. เน้นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการศึกษา แห่งชาติ,2542)

หลักการอุดมศึกษา

1. การจัดการบริหารทั่วไป
2. การจัดการบริหารงานวิชาการ (Knowles,1970)

แนวคิดการศึกษาต่อเนื่อง

1. การขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ ผู้ใหญ่หรือเยาวชน
2. เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. เน้นการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อฝึกทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม (Good,1973,Beakely,1971,Shaw,1971)

แนวคิดการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่

ผู้ใหญ่ควรได้รับการจูงใจเพื่อเรียนรู้จากความต้องการและความสนใจ ซึ่งจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ มีลักษณะการเรียนรู้แบบชีวิตเป็นศูนย์กลาง มีประสบการณ์เป็นทรัพยากรของการเรียนรู้ และต้องการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Knowles,1980,Wilson 1999)

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. การเปลี่ยนแปลงสำนึกของบุคคลตลอดช่วงชีวิต
2. เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังและไม่ตั้งใจ
3. มองการศึกษาในภาพรวมทั้งระบบ
4. กระบวนการที่ทำให้บุคคลสามารถบรรลุการพัฒนาส่วนบุคคล สังคม และวิชาชีพตลอดช่วงชีวิตเพื่อคุณภาพชีวิตทั้งส่วนตัวและหมู่คณะ (Galbriath, 1995)

หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับ Distance Learning

การวางแผนและการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทางไกล

- กำหนดภารกิจของสถาบัน
- วิเคราะห์สภาพแวดล้อม
- วิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา/เนื้อหาวิชา
- การประเมินความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล
- ประเมินงบประมาณ/วิชาการ (Albrecht, Robert, Bardsley, & Gray, 1994)

แนวคิดขององค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization)

การพัฒนาความรู้แบบอนาคต

- การบริหารภาวะวิกฤต (Crisis Management)
- การบริหารจัดการปัญหา(Issues Management)
- การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management)
- แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม(Environmentalism)
- แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism)
- จริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics) (Mitroff, Mason & Pearson, 1994)

กระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

1. เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต
2. การออกแบบหลักสูตร
3. การใช้หลักสูตร
4. การประเมินหลักสูตร (Saylor & Alexander, 1974)

แนวคิดการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน

- 1) เวลา
- 2) สถานที่
- 3) ทรัพยากร
- 4) องค์กร
- 5) กระบวนการ
- 6) ผลผลิต (Bergquist, 1981; ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2532)

องค์ประกอบการเรียนการสอนทางไกล

- กิจกรรมการเรียนการสอนทางไกล/การประเมินผล
- ผู้เรียนทางไกล
- ผู้สอนทางไกล
- สิ่งสนับสนุนการเรียนของผู้เรียน
- สื่อการเรียนการสอนทางไกล

การสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล โดยเน้นสาระขององค์กรในอนาคต

วัตถุประสงค์ พัฒนาพนักงาน (พัฒนาการส่วนบุคคล, ทักษะการเรียนรู้ต่อเนื่อง, ความชำนาญเฉพาะด้าน)

แนวคิด โลกและสังคมเปลี่ยนไป มีผลกระทบทำให้เกิดวิกฤตในปัจจุบัน / อนาคต จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับองค์กรในอนาคต

เนื้อหาสาระ การพัฒนาความรู้แบบอนาคตของ Mitroff, Mason & Pearson (1994)

กระบวนการ การศึกษาทางไกล

ระยะเวลา 3 ภาคการศึกษา เรียนช่วงกลางคืน

สถานที่ สาขาของธนาคาร, บ้าน

ทรัพยากร อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้ชำนาญของธนาคาร เครื่องคอมพิวเตอร์ โมดูล ห้องสมุด องค์กร มหาวิทยาลัยกำหนดวัน เวลาเรียน โปรแกรมการเรียน ประกอบด้วย เนื้อหาสาระความรู้แบบอนาคตของ Mitroff, Mason & Pearson (1994) การบริหารงานดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย

กระบวนการ การวางแผนการเรียน มหาวิทยาลัย/ธนาคาร เป็นผู้กำหนด การสอนเน้นการสอนผ่านเว็บ โมดูล case study สัมมนา ประเมินผลจากการทดสอบและเสนอผลงาน

เป้าหมาย สร้างพนักงานให้มีความรู้ ทักษะ และความชำนาญเฉพาะด้าน

รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

หลักการ **M-ALERT** เพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือ

M = สื่อการเรียนการสอนทางไกล (Media)

A = กิจกรรมการเรียนการสอน (Activity)

L = ผู้เรียน (Learner)

E = การประเมินผล (Evaluation)

R = ทรัพยากร (Resources)

T = ผู้สอน (Teacher)

การพัฒนาบุคลากรสถาบันการเงินภาคธนาคาร

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบ (Model) หมายถึง ชุดของแนวคิดและแนวการปฏิบัติที่กำหนดขึ้นอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นตัวแทนของจริงที่สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ
2. องค์ประกอบรูปแบบ (Element of Model) หมายถึง มโนทัศน์ที่ประกอบเป็นรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ สื่อการเรียนการสอนทางไกล กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียน การประเมินผล สิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนและผู้สอน
3. รูปแบบความร่วมมือ (Co-operation) หมายถึง การที่ธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐตกลงยินยอมเห็นพ้องต้องกันในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน โดยใช้หลักการ M-ALERT ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน เพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณารูปแบบความร่วมมือซึ่ง M (Media) หมายถึง สื่อการเรียนการสอนทางไกล A (Activity) หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน L (Learner) หมายถึง ผู้เรียน E (Evaluation) หมายถึง การประเมินผล R (Resource) หมายถึง ทรัพยากร T (Teacher) หมายถึง ผู้สอน
4. การว่าจ้าง (Outsourcing) หมายถึงความร่วมมือของสถาบันการเงินภาคธนาคารที่กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอนทางไกลโดยเลือกมหาวิทยาลัยที่ต้องการเข้ามาดำเนินการ โดยคำนึงถึงคุณสมบัติ หรือลักษณะที่ตรงตามเกณฑ์ เงื่อนไขที่สถาบันการเงินภาคธนาคารกำหนดไว้
5. การเลือกใช้บริการ (Shopping) หมายถึง ความร่วมมือของสถาบันการเงินภาคธนาคารโดยเลือกโปรแกรมการเรียนการสอนทางไกลที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยของรัฐซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยของรัฐที่กำหนด
6. การร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) หมายถึง ความร่วมมือของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ ร่วมมือกัน กำหนดทิศทางและปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่ข้อยุติร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อบูรณาการ การเรียนการสอนทางไกลเพื่อให้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

7. สถาบันการเงินภาคธนาคาร หมายถึง ธนาคารพาณิชย์ จำนวน 12 แห่ง คือ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารเอเซีย จำกัด (มหาชน) ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดอัครนครธน ธนาคารยูโอบี รัตนสิน จำกัด (มหาชน) ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน)

8. มหาวิทยาลัยของรัฐ หมายถึง สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา มีหลายคณะและมีอำนาจที่จะประสาทปริญญาและมอบประกาศนียบัตรให้แก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรต่างๆ ซึ่งสังกัดภายใต้ทบวงมหาวิทยาลัย

9. การศึกษาทางไกล (Distance Education) หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ต่างสถานที่กัน โดยใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีเป็นตัวกลางก่อให้เกิดการเรียนรู้

10. องค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization) หมายถึง องค์กรที่มีแนวคิดการทำงานที่ต่างจากองค์กรแบบเดิมๆ โดยเน้นเรื่องของการเรียนรู้ที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในอนาคต ซึ่งประกอบด้วยความรู้ที่สำคัญ 6 สาระ คือ การบริการสภาวะวิกฤต (Crisis Management) การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) และจริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics)

11. หลักสูตร (Curriculum) หมายถึง แผนสำหรับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และโอกาสการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ประสบการณ์หรือโอกาสการเรียนรู้จะรวมความถึงการจัดลำดับ ซึ่งประกอบด้วยสาระวิชาการบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management) การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อม (Environmentalism) แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) และจริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics)

12. แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) หมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับโลกไร้พรมแดน ซึ่งเน้นความรู้ทางการตลาดระดับโลก โดยประเมินและออกแบบผลผลิตและบริการ เพื่อการแข่งขันและการบริโภคในระดับโลก

13. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการการตั้งเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย ขอบเขต การออกแบบหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร

14. การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่บุคคลที่เป็นผู้สอนหรือครูทำหน้าที่ เป็นสื่อกลางระหว่างบุคคลที่เป็นผู้เรียนและสาระการเรียนรู้ เพื่อเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ หรือเป็นการ เรียนรู้ตามลำพังของผู้เรียน

15. พนักงาน (Learner) หมายถึง ผู้เรียนในหลักสูตรซึ่งบุคคลเหล่านี้ต้องรับผิดชอบ ต่อการเรียนรู้ของตนเอง มีการตั้งเป้าหมาย วางแผนการศึกษาให้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด รู้วิธีการเรียน มีทักษะ กระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรม มีการปรับตัวและประเมินตนเอง

16. ผู้สอน (Teacher) หมายถึง อาจารย์มหาวิทยาลัยที่อยู่ในโครงการความร่วมมือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารมีความตระหนักในการเรียนรู้จากบทเรียน วิกฤติเศรษฐกิจของสถาบันการเงิน
2. ได้หลักสูตรการศึกษาทางไกลสำหรับการเรียนรู้องค์ความรู้เพื่อพัฒนา พนักงาน
3. ได้รูปแบบความร่วมมือระหว่างธนาคารพาณิชย์ กับมหาวิทยาลัยของรัฐในการ จัดการศึกษาทางไกลที่เหมาะสมกับพนักงานของธนาคารพาณิชย์
4. ได้แนวทางไปปฏิบัติให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาทางไกลแก่พนักงาน ของธนาคารพาณิชย์ โดยอาศัยบุคลากรผู้สอนจากมหาวิทยาลัยของรัฐ อันอาจส่งเสริมให้เกิด ความร่วมมือระหว่างกลุ่มประชาคมอื่นๆ ต่อไป เช่น ผู้ประกอบการ ทายาทธุรกิจ และองค์กรเอกชนอื่นๆ
5. ได้แนวทางการวางนโยบายการศึกษาในการประสานการศึกษาทางไกลที่เหมาะสม และเป็นไปได้ในระบบการศึกษาไทยในยุคใหม่

	บทบาท	
	สถาบันการเงิน ภาคธนาคาร	มหาวิทยาลัย ของรัฐ
M-ALERT หลักการในการจัดรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน		
M = สื่อการเรียนการสอน (Media) ผ่านเว็บ, อีเมล, โมดูล, case study, การสัมมนา		✓
A = กิจกรรมการเรียนการสอน (Activity)		✓
● ปฏิทินการศึกษา บล็อก (Block) / ระยะสั้น		✓
● เรียนภาคกลางคืน (19.00-22.00 น.) สำนักงานธนาคาร, บ้าน	✓	
● รายวิชาประกอบด้วยเนื้อหาสาระความรู้แบบอนาคตของ Mitroff, Mason & Pearson (1994)	✓	✓
● การวางแผนการเรียนการสอนโดยคณาจารย์และผู้เชี่ยวชาญของธนาคารเป็นผู้กำหนด		✓
L = ผู้เรียน (Learner) เรียนรู้แบบนำตนเอง	✓	✓
E = การประเมินผล (Evaluation) ก่อนเรียน/หลังเรียน		✓
R = ทรัพยากร (Resources)		
● สำนักงานสาขาของธนาคาร, สำนักงานใหญ่	✓	✓
● ห้องสมุดในท้องถิ่น	✓	✓
● เครื่องข่ายคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยของรัฐ	✓	✓
● งบประมาณ	✓	
T = ผู้สอน (Teacher)		
● วางแผนการเรียน		✓
● จัดกระบวนการเรียนรู้		✓
● สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล		✓

แผนภูมิที่ 2 M-ALERT หลักการในการจัดรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน
สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสามารถอธิบายสาระโดยสังเขป และความสัมพันธ์ของแนวคิดได้ดังนี้

1. **สภาพปัญหาเศรษฐกิจของสถาบันการเงิน** วิกฤตการณ์การเงิน ในสังคมเศรษฐกิจไทย ในปี 2540 นับเป็นวิกฤตที่รุนแรงในประวัติศาสตร์ไทย ปัจจัยวิกฤตครั้งนี้ สรุปผลได้ 11 สาเหตุด้วยกันคือ วิกฤตการเงินหรือวิกฤตสถาบันการเงิน (Financial Crisis) ที่รัฐต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากเข้ามาฟื้นฟู จนทำให้ภาพรวมของประเทศเกิดวิกฤต วิกฤตจากการลงทุนมากเกินไป (Over-Investment) ทำให้เกิดภาวะการผลิตล้นเกิน ซึ่งทำให้เศรษฐกิจถดถอย โดยมีประเด็นที่สำคัญคือ ประเทศไทยมีการกู้ยืมเพื่อมาลงทุนสูง จนทำให้เกิดภาวะเงินฝืด (Deflation) ทำให้เกิดภาวะของการตื่นตระหนก (Panic Theory) เจฟฟรีย์ แซกส์ (Jeffrey Sachs) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด ได้กล่าวถึง ความแตกตื่นกับปัญหา ทำให้เกิดวิกฤตจากจุดเล็กๆ ไปยังธุรกิจอื่นๆ ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดความประพฤติดันตราย (Moral Hazard) ที่ทำให้สังคมเสื่อมโดยความไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งเกิดจากการขาดความคำนึงเรื่องของธรรมาภิบาล (Lack of Good Governance) จากหนังสือ Bangkok Post ฉบับลงวันที่ 8 สิงหาคม 1998 เสนอข่าวการสำรวจของบริษัทที่ปรึกษาความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและการเมือง ชี้ให้เห็นว่า ธนาคารชาติของไทยตกต่ำ กลายเป็นสถาบันการเงินที่มีปัญหามากที่สุด ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความสูญเสียอำนาจการแข่งขัน (Lack of competitiveness) เพราะมุ่งไปที่การเพิ่มผลผลิต โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าฝีมือให้กับสินค้าที่ส่งออก ทำให้เกิดวิกฤตหนี้ (Debt crisis) ไม่ว่าหนี้เอกชนหรือของรัฐ ซึ่งทำให้รัฐบาลต้องเข้าไปแก้ไขและแบกรับปัญหา โดยพบว่าเกิดมีการเก็งกำไรและการไหลเวียนของเงินทุนระยะสั้นมากเกินไป (Speculation and Excessive Short Term Capital Flows) ซึ่งเป็น ผลเสียที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง อาจถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน (Unsustainable Development) และส่งผลถึงสงครามทางเศรษฐกิจ (Economic War) ในที่สุด (รายงานการวิจัยโครงการข่าวสารทิศทางการประเทศไทย อ่างโนนอุษ อภาภิรมและคณะ, 2542: 1)

2. **ภารกิจและจรรยาบรรณของการประกอบการ** ในการประกอบการของสถานประกอบการนั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ มีกำไรสูงสุด ในขณะเดียวกันควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง การมีจรรยาบรรณถือเป็นข้อคิดและแนวทางปฏิบัติที่คำนึงถึงสังคมด้วย ดังนั้นภารกิจและจรรยาบรรณของสถานประกอบการต้องดำเนินการด้วยคุณธรรม ดังนี้

- ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เต็มความสามารถ รักศักดิ์ศรี และดำรงจรรยาบรรณในการปฏิบัติต่อสาธารณชน ลูกค้า นายจ้าง ลูกจ้าง และผู้ร่วมงาน
- ปฏิบัติและสนับสนุนให้ผู้อื่นปฏิบัติอย่างมีอาชีพ
- รักษาและพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนและเพื่อนร่วมงาน
- ตัดสินใจด้วยความระมัดระวัง (สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย, 2517)

3. **สภาพของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์** แนวทางการพัฒนาบุคคลของสถาบันการเงิน โดยภาพรวมแบ่งเป็น 3 วิธี คือ **การให้การศึกษาและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง** ทั้งระยะสั้น-ระยะกลาง ในประเทศ-ต่างประเทศ การศึกษาจากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ Internet หรือดูงาน ฯลฯ **การให้การฝึกอบรมและการพัฒนา**ในห้องอบรม นอกห้องอบรม ภายในธนาคาร หรือส่งอบรมสถาบันภายนอกและการพัฒนาในงาน มีการฝึกอบรมงานในรูปแบบต่างๆ **การเรียนรู้โดยใช้งานเป็นเครื่องมือ** โดยการพัฒนาทรัพยากรบุคคลดังกล่าวเป็นการพัฒนาที่มุ่งหวังให้เกิดความสำเร็จ คุณค่า และศักยภาพในองค์กรในเชิงธุรกิจ เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีในสังคม และคำนึงถึงการพัฒนาที่มีความคุ้มค่ากับผลที่ได้รับทางธุรกิจเป็นสำคัญ (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2546)

4. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542** จากสาระของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีการพัฒนาเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดความสนใจในการหาแนวทางใหม่ในการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศไทยให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิต โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาในลักษณะของการมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมของบุคคล และจากการที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตไม่หยุดเพียงแค่การศึกษาจากในระบบ ทำให้ลักษณะของสถานศึกษาในปัจจุบันได้ขยายวงกว้างออกไป จากสถานศึกษาสู่องค์กรต่างๆ ในสังคม และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลและองค์กร สถานประกอบการ สถาบันต่างๆ ของสังคมในการจัดการศึกษา

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเปิดโอกาสให้จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของสังคมและโลกของงานอย่างแท้จริง ดังนั้น การจัดการศึกษาในลักษณะรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ จึงเป็นแนวทางหนึ่งในอนาคตที่น่าสนใจสำหรับประเทศและควรมีการศึกษาวิจัย เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศไทยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

5. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดการอุดมศึกษา การจัดการอุดมศึกษาต้องเป็นไปเพื่อสร้างปัญญา ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ คุณธรรมและความสมบูรณ์ของบุคลากรในชาติ ตลอดจนการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ การบริการวิชาการให้แก่ชุมชนและสังคม การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์รักษาสืบสานศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของไทย รวมทั้งการเรียนรู้ขั้นสูงและการศึกษาตลอดชีวิต การช่วยเหลือร่วมกับการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งในและนอกระบบตามอัธยาศัย ดำเนินการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพทุกระบบจึงควรมีหน้าที่จัดดำเนินการให้ครอบคลุมภารกิจทั้ง 6 ด้าน คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รับผิดชอบดูแล แก้ปัญหา ร่วมมือ และส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อนุรักษ์รักษาสืบสาน วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย สนับสนุนการเรียนรู้ขั้นสูงและการศึกษาตลอดชีวิต และการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันจัดการศึกษาทุกระดับ (ศูนย์บริการทางวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โนลส์ (Knowles, 1970) ได้เสนอการจัดการอุดมศึกษาไว้เป็น 2 ภาค คือ การจัดการบริหารทั่วไป และการจัดบริหารงานวิชาการ

จากหลักการอุดมศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นแนวทางหลักสำหรับสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน ซึ่งต้องจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ ควรจัดการศึกษาแบบองค์รวมหรือแบบบูรณาการ ระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับอุดมศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาและสอดคล้องกับเป้าหมายธุรกิจขององค์กร

6. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ต้องสนองต่อสังคมของการศึกษาตลอดชีวิตเช่นกัน การศึกษาต่อเนื่องใน

มหาวิทยาลัยถือว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตที่จัดโดยสถาบันระดับอุดมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในยุคสังคมความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมตลอดเวลาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งความรู้ต่างๆ ในหลากหลายสาขาวิชาชีพที่จะสามารถนำไปพัฒนาใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพต่างๆ การศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาศักยภาพในตัวของผู้เรียน เพื่อฝึกทักษะด้านต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือทำให้มีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ (Shaw, 1971) การศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาผู้ใหญ่มีลักษณะคล้ายกัน แต่จุดที่มีความแตกต่างคือ การศึกษาผู้ใหญ่จัดให้เฉพาะผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีอายุพ้นเกณฑ์การศึกษา ส่วนการศึกษาต่อเนื่องนั้นจัดให้กับผู้ใหญ่และเยาวชนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าความรู้ (Good, 1973) เพื่อฝึกทักษะหรือเป็นการเรียนเพื่อความรู้ การเรียนการสอนเน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (App, 1979: 91 อ้างใน สุรกุล เจนอบรม, 2530) มี 4 ประการ คือ 1) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ให้ผู้เรียนปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 2) ช่วยให้ผู้เรียนมีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาอารมณ์และด้านสติปัญญา 3) ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการแสวงหาความรู้ การจัดการศึกษาต่อเนื่องผู้สอนควรทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้แบบการชี้นำตนเองมากขึ้น (Self directed learning) 4) ช่วยพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ทั้งในด้านบุคคล พัฒนาชุมชน แก้ไขปัญหา รวมถึงการจัดการศึกษาที่เน้นสมดุลในด้านต่างๆ (The need of balance)

การบริหารงานการศึกษาต่อเนื่องให้ประสบความสำเร็จต้องมีการบริหารในหลายๆ ด้าน เนื่องจากการศึกษาต่อเนื่องเป็นการจัดการที่มีลักษณะที่ต้องสนองตอบต่อกลุ่มเป้าหมายที่เรียนในหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษาต่อเนื่อง โดยมีหลักการบริหารที่สำคัญ เช่น สภาพแวดล้อมทางวิชาการ (Academic Environment) การบริหาร ผู้เรียน การเลือกอำนวยความสะดวก การติดต่อสื่อสาร เครื่องมือสื่อการสอนที่อำนวยความสะดวกในการเรียน การเชื่อมโยงของหลักสูตร รวมไปถึงการสนับสนุนจากสถาบันและการประเมินความต้องการของผู้เรียน เป็นต้น การศึกษาต่อเนื่องนั้นมีลักษณะคล้ายการศึกษานอกโรงเรียน (Non-formal Education) ที่มีความแตกต่างจากการศึกษาในระบบ ในเรื่องของวัตถุประสงค์ เวลา เนื้อหาที่เรียน ระบบการเรียนการสอนและการควบคุมการศึกษานอกโรงเรียนมีความยืดหยุ่นในทุกด้านที่กล่าวมาเพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์ จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของ เบอร์ควิส (H.W. Bergquist, 1981) สถาบันอุดมศึกษาแต่ละสถาบันต้องเลือกรูปแบบการจัดการหลักสูตรตามความเหมาะสมและความพร้อมของสถาบันการศึกษานั้นๆ โดยแนวการวิเคราะห์

ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ เวลา (Time) สถานที่ (Place) ทรัพยากร (Resource) องค์กร (Organization) ขบวนการ (Procedures) และผลผลิต (Outcome)

จากการเรียนรู้แบบใหม่ ทำให้มหาวิทยาลัยต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทางด้านบริการวิชาการเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน จึงเป็นความร่วมมือเพื่อพัฒนาผู้ใหญ่ให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง อันเป็นประโยชน์สำหรับองค์กรและประเทศชาติ

7. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แสดงให้เห็นถึงการมุ่งเน้นความสำคัญของการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นกับคนไทย ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในสำนึกของบุคคล (Consciousness) ที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิต เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงรุกที่จะส่งผลกระทบต่อสติปัญญา สังคม และการเปลี่ยนแปลงของบุคคลด้วยการให้การศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีทั้งลักษณะตั้งใจและไม่ตั้งใจที่จะสร้างโอกาสให้เกิด หรือมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Galbriath, 1995) การศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นการมองการศึกษาในภาพรวมที่ครอบคลุมรูปแบบการศึกษาในลักษณะทุกระบบการศึกษา คือ ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยพยายามบูรณาการและเชื่อมโยงโครงสร้างทั้งหมดของการศึกษาเข้ามาด้วยกัน เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลสามารถบรรลุพัฒนาการส่วนบุคคล สังคม และวิชาชีพตลอดช่วงชีวิตเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตทั้งส่วนตัวและหมู่คณะ (Dave, 1976 cited in Galbriath, 1995)

ครอพลีย์และเดฟ (Cropley and Dave, 1978 cited in Galbriath, 1995) ได้เสนอแนะว่าการศึกษาตลอดชีวิตมี 2 มิติคือ มิติในแนวตั้งและมิติในแนวนอน ส่วนกัลเบรธได้เสนอมิติที่ 3 เพิ่มเติมคือ การเรียนเพื่อเรียนรู้ (Learning to Learn) ซึ่งเป็นมิติสำคัญสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต

มิติที่ 1 แนวนอน มองว่าการศึกษาเป็นองค์ประกอบหลักของชีวิต และการศึกษาที่มีอิทธิพลที่สุดมาจากสิ่งอยู่นอกสถานศึกษา โดยผ่านมาทางสื่อมวลชน จากความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ และอื่นๆ การศึกษาจึงควรเป็นสิ่งที่ให้กับคนทุกช่วงอายุและทำให้บุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้และเติบโตก้าวหน้าด้วยกระบวนการที่แตกต่างหลากหลาย

มิติที่ 2 แนวตั้ง มองการศึกษาในภาพของความต่อเนื่องตลอดทุกช่วงชีวิต ซึ่งเป็นความต่อเนื่องระหว่างการบูรณาการสถานศึกษา ชีวิต และองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อชีวิต

มิติที่ 3 การเรียนเพื่อเรียนรู้ มิตินี้เสนอแนะว่า บุคคลที่มีการศึกษาหมายถึงการเป็นผู้ที่เรียนรู้วิธีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง สำหรับการเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นสิ่งเกี่ยวกับการมีและการได้มาซึ่งความรู้และทักษะเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสถานการณ์เรียนรู้ที่ จะต้องประสบ

จึงเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตลอดชีวิตจะสามารถบรรลุผลได้อย่างเป็นรูปธรรมได้หากสังคม ชุมชน และรัฐให้ความสนใจ มีความร่วมมือกันที่จะทำให้กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือเรียกได้ว่าเป็นการศึกษาโดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community Based Education)(Galbriath, 1995) ดังนั้น การส่งเสริมให้หน่วยงาน มีรูปแบบความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการร่วมกันจัดการศึกษาอบรมต่อเนื่องสำหรับพนักงานและสายงานขององค์กร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และโอกาสในการศึกษา เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่สำคัญขององค์กรนั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย และสอดคล้องกับเป้าหมายทางธุรกิจขององค์กร

8. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ ปัจจุบันการศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่การศึกษาในระบบของวัยเรียนเท่านั้น การศึกษาได้ขยายวงกว้างออกไปทุกช่วงชีวิตของมนุษย์หรือเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งเป็นช่วงที่มนุษย์อยู่ในวัยผู้ใหญ่ การจัดการศึกษาในหน่วยงานหรือสถานประกอบการให้กับพนักงาน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่และมีธรรมชาติที่แตกต่างไปจากผู้ที่อยู่ในวัยเรียนปกติ ได้แก่ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ ความพร้อมที่จะเรียน และทักษะเกี่ยวกับเวลาเป้าหมายการเรียนรู้ (Knowles, 1978) ความแตกต่างนี้จะส่งผลต่อการเรียนรู้ เนื่องจากมีวิธีการสอนที่แตกต่างกันวิธีการสอนสำหรับเด็กหรือการเรียนในระบบ (Pedagogy) ผู้เรียนเปรียบเสมือนผู้รับการสอน ส่วนวิธีการสอนสำหรับผู้ใหญ่ (Andragogy) จะถูกมองในลักษณะตรงกันข้ามคือ เป็นกระบวนการสอนและการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วม (Wilson, 1999) การทำความเข้าใจธรรมชาติของผู้ใหญ่ถึงลักษณะของผู้ใหญ่และการเรียนรู้ของผู้

ผู้ใหญ่ จึงเป็นสิ่งที่ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาอบรมให้กับบุคลากรในวัยผู้ใหญ่ควรจะต้องทำความเข้าใจ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ (Wilson, 1999)

ในการเรียนรู้ ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้ด้วยเหตุผลผสมผสานหลายประการ ซึ่งสามารถอธิบายได้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยา 3 ทฤษฎี ได้แก่ (Wilson, 1999)

1. การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorist Theories of Learning) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีกลุ่มนี้ได้แก่ การเรียนรู้ของบุคคลบางครั้งมาจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า
2. การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitivist Theories of Learning) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีกลุ่มนี้ได้แก่ การเรียนรู้ที่เกิดจากการที่บุคคลพยายามหาความหมายให้กับโลก
3. การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanist Theories of Learning) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีกลุ่มนี้ได้แก่ การเรียนรู้ที่เกิดจากการที่บุคคลต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

สำหรับสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้เพื่อต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะมีอยู่มากมายหลายชนิด บลูม (Bloom et al, 1956 cited in Wilson, 1999) ได้แบ่งประเภทการเรียนรู้ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ (Bloom's taxonomy of learning) ได้แก่ พุทธิพิสัย (Cognitive) ทักษะพิสัย (Psychomotor) และจิตพิสัย (Affective)

นอกจากนั้นในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ มีสิ่งที่เอื้อต่อการเรียน มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยจากผู้เรียนเอง (Mani, 1995) สำหรับอุปสรรคในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ สมคิด อิศระวัฒน์ (2543) ได้เสนอว่าในการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่จะพบว่า มีผู้ใหญ่หลายคนอาจไม่เกิดการเรียนรู้ ปัจจัยซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ได้แก่ ประสบการณ์เดิมในอดีต เช่น ความล้มเหลวในการเรียนรู้ เจตคติของผู้เรียน เช่น การคิดว่าเรียนไปก็ไม่มีประโยชน์ การประเมินผลตนเอง เช่น ผู้ใหญ่มักจะประเมินตนเองต่ำกว่าสภาพเป็นจริงหรือประเมินในทางลบ เช่น อายุมากทำให้สมองไม่ไว ไม่มีความสามารถเรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ ทำให้ขัดขวางต่อการเรียนรู้

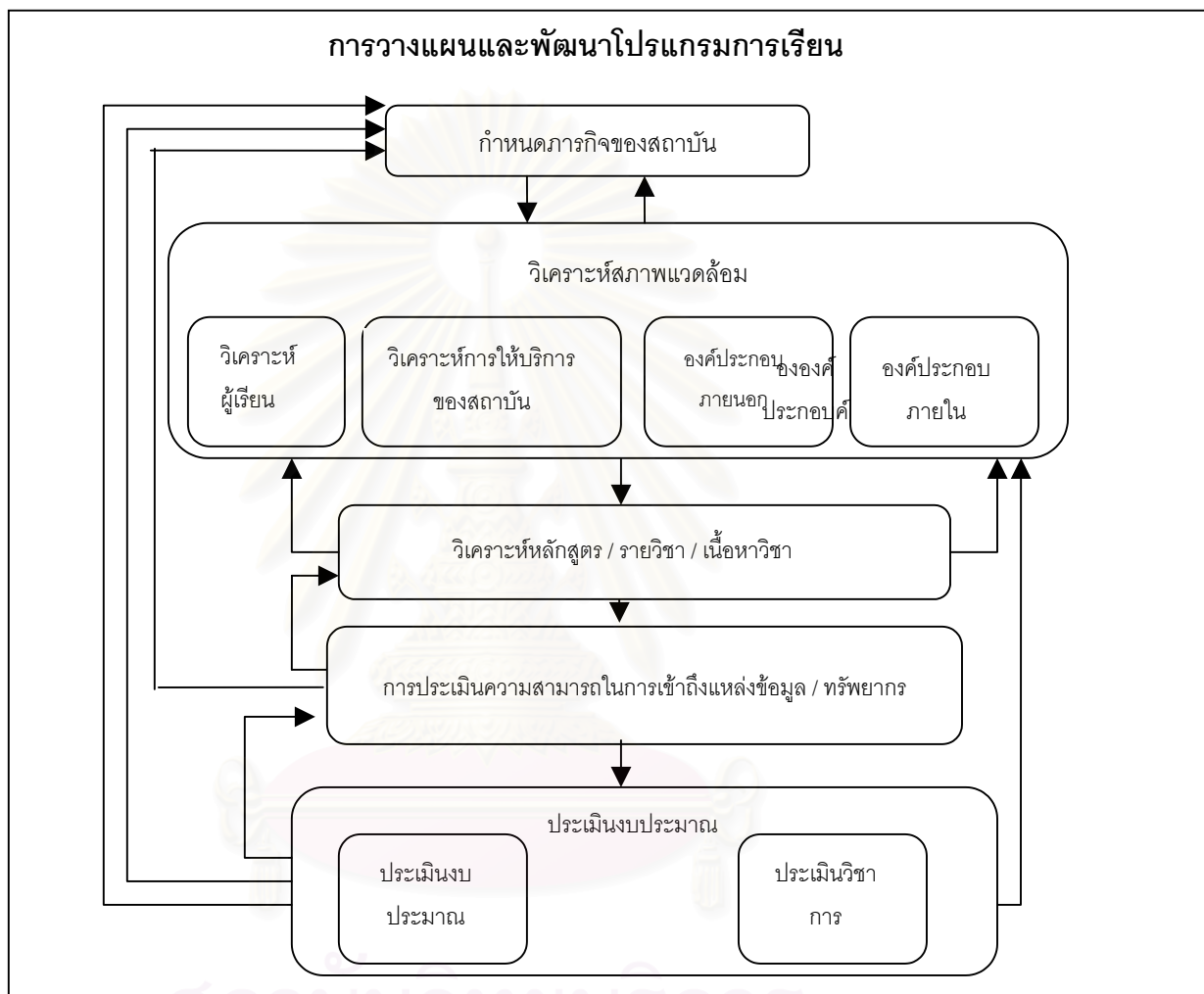
ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงธรรมชาติของวัยผู้ใหญ่และกระบวนการเรียนรู้ของวัยผู้ใหญ่ ตลอดจนสิ่งที่เป็อุปสรรคหรือส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการ

ศึกษาของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ซึ่งเป็นแหล่งให้การศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ให้ประสบผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์

การศึกษาระบบทางไกลสำหรับผู้ใหญ่: ทัศนะจากเอเชีย แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาผู้ใหญ่มากที่สุดแนวคิดหนึ่งในปัจจุบัน คือ แนวคิดเรื่อง“การศึกษาตลอดชีวิต”(Lifelong Education) ซึ่งถือว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการดำรงชีวิต เป็นกระบวนการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนตั้งแต่เกิดจนตาย การศึกษาตามแนวคิดนี้มุ่งสนองตอบต่อความต้องการของสังคมและบุคคลทุกเพศทุกวัยในอดีต ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียได้พยายามขยายโอกาสทางการศึกษาของผู้ใหญ่โดยการจัดให้มีโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นเป็น การเฉพาะ และอาศัยสถานศึกษาระดับต่างๆ ที่มีอยู่ให้บริการการศึกษาผู้ใหญ่เป็นกิจกรรมสมทบนอกเวลาเรียนตามปกติในระดับอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ก็มักจะจัดให้มีการศึกษาภาคค่ำ หรือภาคสมทบสำหรับบุคคลภายนอก ทั้งนี้เพื่อขยายโอกาสการศึกษาผู้ใหญ่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะต้องเดินทางมารับการศึกษา ณ ที่ตั้งของสถานศึกษา ในบางประเทศ เช่น ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ได้มีการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาภายนอก (External Studies) โดยอาศัยการสอนทางไปรษณีย์ (Correspondence) เป็นหลัก นับว่าได้มีการใช้วิธีการสอนทางไกล เพื่อผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองแบบหนึ่ง ในทศวรรษที่ผ่านมา หลายประเทศในภูมิภาคเอเชียได้ขยายโอกาสทางการศึกษาของผู้ใหญ่โดยการใช้การศึกษาระบบเปิด (Open Education) ได้มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาที่ใช้ระบบการสอนทางไกลโดยอาศัยสื่อประสมขึ้นเป็นการเฉพาะ เช่น มหาวิทยาลัยเปิดในประเทศปากีสถาน มหาวิทยาลัยเปิดในประเทศศรีลังกา มหาวิทยาลัยวิฑูและโทรทัศนในประเทศจีน มหาวิทยาลัยดีกิน ในประเทศออสเตรเลีย มหาวิทยาลัยทางอากาศในประเทศญี่ปุ่น (University of the Air) และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในประเทศไทยเป็นต้น ในปัจจุบันหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศอาเซียนได้ให้ความสนใจการศึกษาผู้ใหญ่ในระบบการสอนทางไกลเป็นอย่างมาก และคาดว่าจะมีสถาบันการศึกษาผู้ใหญ่แบบนี้เพิ่มขึ้นอีกหลายประเทศในอนาคตอันใกล้

9. การศึกษาทางไกลและแนวคิดหลักการองค์ประกอบและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนทางไกล (Distance Learning) การเรียนการสอนทางไกลเป็นรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งมีกิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ต่างสถานที่ แต่ในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลา โดยใช้ระบบการสื่อสาร 2 ทาง อย่างมีปฏิสัมพันธ์ ผ่านระบบการสื่อสารทางไกล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายและความเชื่อว่าจะเกิดการเรียนรู้ได้เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยมีวิวัฒนาการผ่านสื่อการเรียนการสอนทางไกล ทั้งนี้จุดเด่นของการเรียนการสอน ทางไกล คือ ความเสมอภาคทางการศึกษา การ

เรียนตามพัฒนาการ และวิถีชีวิตของผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนทางไกลจำเป็นต้องวางแผนและกำหนดกลยุทธ์อย่างละเอียดและรอบคอบ ตั้งแต่การกำหนดภารกิจของสถาบัน วิเคราะห์สภาพแวดล้อม หลักสูตรเนื้อหาวิชา ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล และการประเมินงบประมาณ ดังแผนภูมิที่ 3

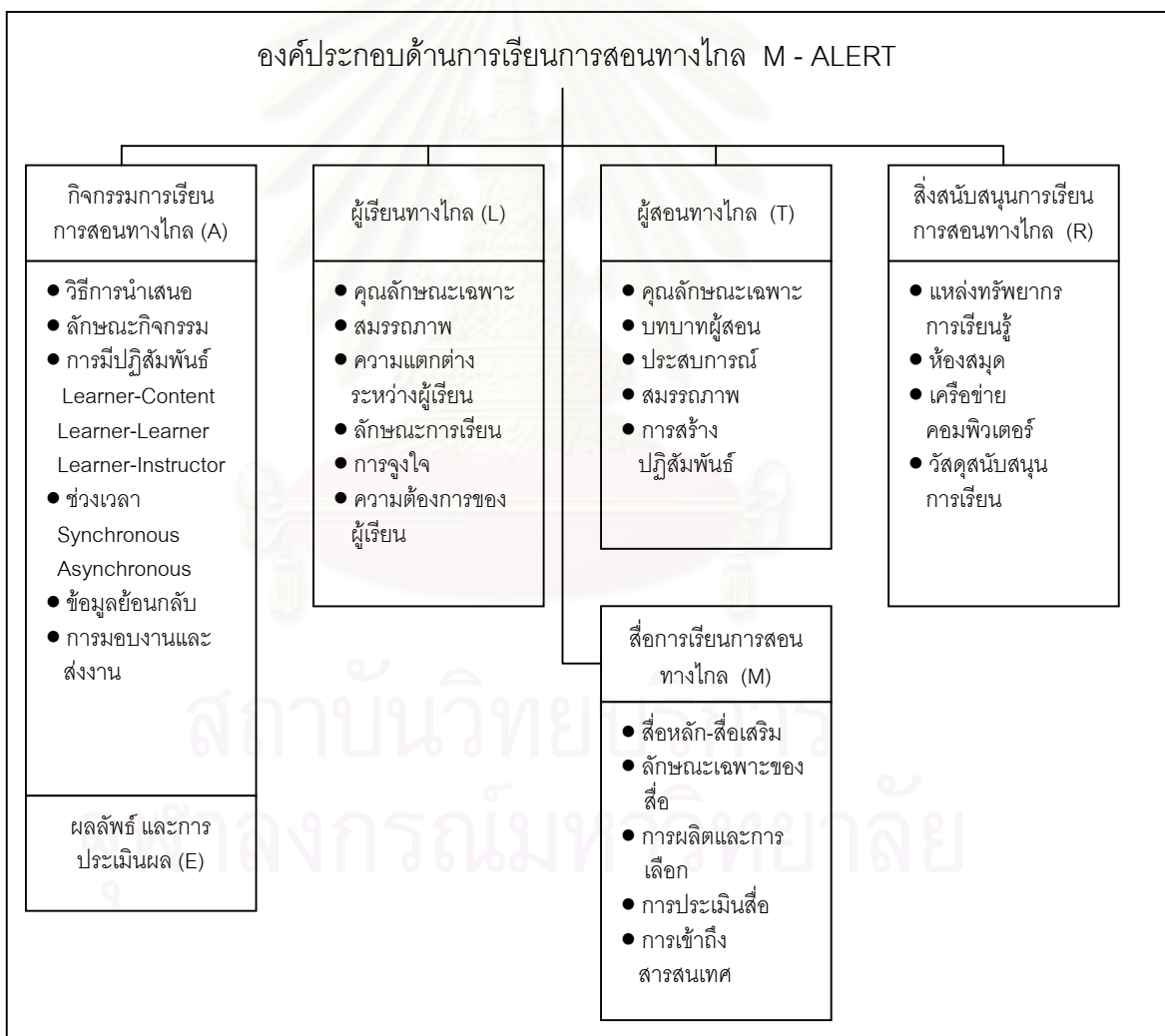

แผนภูมิที่ 3 กลยุทธ์การวางแผนจัดการเรียนการสอนทางไกล (Albrecht and Batsley, 1994)

การเรียนการสอนทางไกลเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่นำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบมาจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนทางไกลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่ระบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลจะมีโครงสร้างที่แตกต่างจากระบบการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ เพราะว่าผู้เรียนและผู้สอนจะต่างสถานที่ ในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลาก็ได้ และ

มีปฏิสัมพันธ์กันสองทางผ่านสื่อทางไกล ซึ่งองค์ประกอบของการเรียนการสอนทางไกลที่ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์ระบบการเรียนการสอนทางไกล พบว่า มีองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนหลายองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน องค์ประกอบด้านสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีเพื่อการถ่ายทอดทางไกล องค์ประกอบด้านงบประมาณ องค์ประกอบด้านการจัดการของสถาบันการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

สำหรับกรอบการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะองค์ประกอบการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งประกอบด้วย สื่อเพื่อการถ่ายทอดและมีปฏิสัมพันธ์ กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียน การประเมินผล สิ่งสนับสนุนการเรียนของผู้เรียน และผู้สอน

แผนภูมิที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัยด้านองค์ประกอบ

10. **องค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization)** ปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับองค์กรโดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่เพียงแต่เป็นปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำเท่านั้น แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับลักษณะขององค์กร ในช่วงคริสตศตวรรษที่ 19 และ 20 ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันกับโลก

ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว องค์กรในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นอย่างไร ศาสตราจารย์ทางด้านธุรกิจได้วางรากฐานเกี่ยวกับองค์กรในอนาคตโดยใช้เทคนิคที่เรียกว่า “Idealized Design” (การออกแบบแนวอุดมคติ) ซึ่งวิธีการดังกล่าว จะต้องมีการกำหนดพันธกิจ (Mission) และผลลัพธ์ (Outcome) เพื่อให้ได้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา (Solution)

- **หลักการของการออกแบบแนวอุดมคติ (Idealized Design)**

เป็นวิธีการที่ถูกนำเสนอโดยนักวางแผนกลยุทธ์และที่ปรึกษา Russell Ackoff ในปี ค.ศ.1981 โดยหลักการวางแผนที่เริ่มจากการกำหนดอุดมคติ (Ideal) วัตถุประสงค์ (Objective) และเป้าหมาย (Goal) วิธีการดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ การปฏิบัติได้ สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และปรับเปลี่ยนได้

ขั้นแรกของการใช้เทคนิค Idealized Design สำหรับองค์กร คือ การกำหนดพันธกิจ (Mission) ซึ่งเป็นข้อความที่ชี้ให้เห็นทิศทาง และวิสัยทัศน์ (Vision) ขององค์กร จากหลักการของ Ackoff องค์กรที่ไม่ได้กำหนดพันธกิจไว้จะขาดการเชื่อมโยงและการวางแผนอย่างบูรณาการ

ขั้นตอนต่อไปได้แก่การกำหนดคุณลักษณะของระบบ โดยการระดมสมอง (Brainstorming Session) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะต่างๆ จากสมาชิกในองค์กรอย่างครอบคลุม จึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด ตัวอย่างเช่น เมื่อต้องการองค์กรด้านธุรกิจ ควรต้องคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้

- ลักษณะของผลิตภัณฑ์ขององค์กรและการบริการ
- ตลาดซึ่งเป็นสถานที่ที่สามารถนำสินค้าและบริการไปจำหน่าย
- ผลิตภัณฑ์จะนำออกสู่ตลาดให้แก่ใครและอย่างไร
- ผลิตภัณฑ์จะมีการบริการอย่างไร
- ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ไหน
- องค์กรมีการบริหารจัดการอย่างไร

- สมาชิกขององค์กรสามารถมีเพิ่มเติม ได้รับการว่าจ้าง การฝึกอบรม และการทดแทนอย่างไร
- องค์กรจะได้รับการสนับสนุนด้านการเงินอย่างไร และใครเป็นผู้ให้การสนับสนุน
- ความรับผิดชอบขององค์กรต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบข้างเป็นอย่างไร

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนจนกระทั่งได้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ และขั้นตอนสุดท้ายหลังจากที่ได้มีการกำหนดพันธกิจ (Mission) และคุณลักษณะ (Specification) แล้ว จะเป็นการออกแบบระบบ (Designing) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการแบบสะสม (Cumulative Process) ที่เริ่มจากการกำหนดเค้าโครงอย่างหยาบๆ แล้วค่อยๆ เพิ่มเติมรายละเอียดทีละน้อยไปจนกว่าจะมีข้อมูลเพียงพอในการพัฒนาระบบต่อไป

เมื่อขั้นตอนต่างๆ เสร็จสิ้นแล้ว จะต้องมีการตรวจสอบความเป็นไปได้ทางเทคนิค (Technological Feasibility) โดยก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลงใดๆ ผู้ออกแบบควรต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่าย (Cost) โดยการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับปัญหาด้านเทคนิคต่างๆ จากนั้น ร่างข้อสรุปของการออกแบบแนวอุดมคติ (Idealized Design) ก็จะถูกตรวจสอบแนวทางการปฏิบัติต่อไป (Ackoff, 1981)

Tomorrow's Organization โดย Ian Mitroff และคณะ ตามหลักการดังกล่าว การทำงานขององค์กรแบบเดิมๆ เช่น ทรัพยากรมนุษย์และการบัญชีเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ (Knowledge/Learning Center, KLC) โดยแท้จริงแล้ว KLC จะทำให้เกิดการเรียนรู้และข้อมูลที่องค์กรต้องการ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างบูรณาการ (Integrated) จุดประสงค์ของ KLC คือ การระบุและตรวจสอบสมมติฐาน (Assumption) ขององค์กร และสนับสนุนการทำงานของแต่ละหน่วยย่อย

KLC เป็นการรวมหลักการของ 6 องค์ประกอบที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ

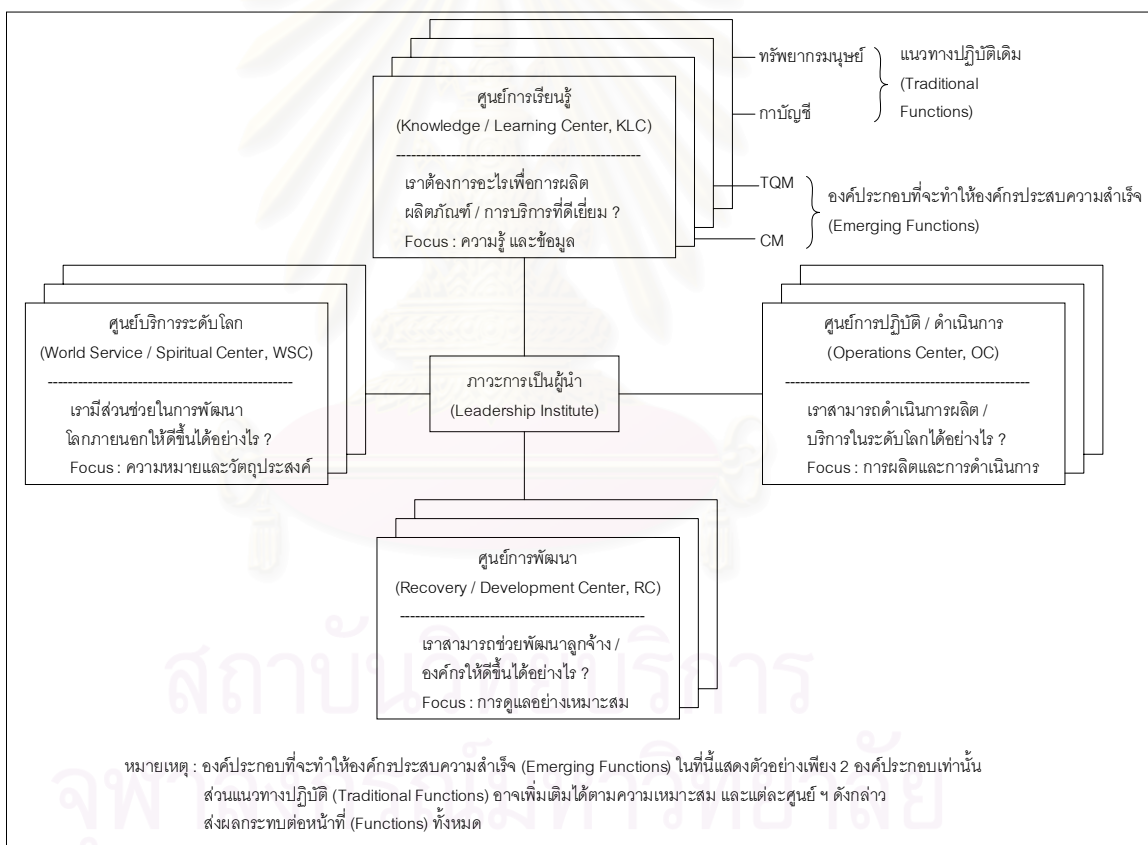
1. Crisis Management (CM) เกี่ยวข้องกับการประเมินสถานะวิกฤติที่จะนำไปสู่ข้อจำกัดต่อผลิตภัณฑ์ขององค์กร การบริการ ชื่อเสียง รวมจนถึงการออกแบบ (design) และการปฏิบัติ (Implementation) เพื่อการเรียนรู้จากสถานะวิกฤติดังกล่าว
2. Issues Management (IM) เป็นการประเมินแนวโน้มสภาพสังคม และอุตสาหกรรมและการดำเนินกลยุทธ์เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดแก่องค์กร

3. Total Quality Management (TQM) เกี่ยวข้องกับการประเมินข้อบกพร่องของการดำเนินการ เพื่อการปรับปรุงขององค์กรให้ดีขึ้นแก่องค์กร

4. Environmentalism (ENV) เกี่ยวข้องกับการประเมินข้อจำกัดของผลผลิตขององค์กร การบริการและการดำเนินงานขององค์กร ต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคม นอกจากนี้แล้ว ENV ก็ยังเกี่ยวข้องกับการออกแบบผลผลิต การบริการ และการดำเนินงานที่ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม

5. Globalism เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการตลาดยุคโลกาภิวัตน์ โดยการประเมินและออกแบบผลผลิตและการบริการ เพื่อการแข่งขันและการบริโภคในระดับโลก

6. Ethics ให้ความสำคัญกับจริยธรรมขององค์กรและคุณค่าทางด้านจิตใจ ซึ่งได้แสดงไว้ในแผนนโยบาย การตัดสินใจและกระบวนการดำเนินงานขององค์กร

แผนภูมิที่ 5 องค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization) (Mitroff, Mason and Pearson, 1994)

11. **แนวคิดกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร** (J. Galen Saylor & William M. Alexander, 1974) เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรดังแสดงในแผนภูมิที่ 6 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต** (Goals, Objectives and Domains) นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมายแต่ละประเด็นควรบ่งบอกถึงขอบเขตหนึ่งๆ ของหลักสูตร (A Curriculum Domain) เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ ได้เสนอขอบเขต 4 ขอบเขตที่สำคัญ และควรให้ความสนใจ ซึ่งได้แก่ พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ทักษะการเรียนรู้ที่ ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) และความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) อย่างไรก็ตาม อาจจะมีขอบเขตที่สำคัญอื่นๆ อีก ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรหรือผู้วางแผนหลักสูตร อาจพิจารณาตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและลักษณะของสังคม

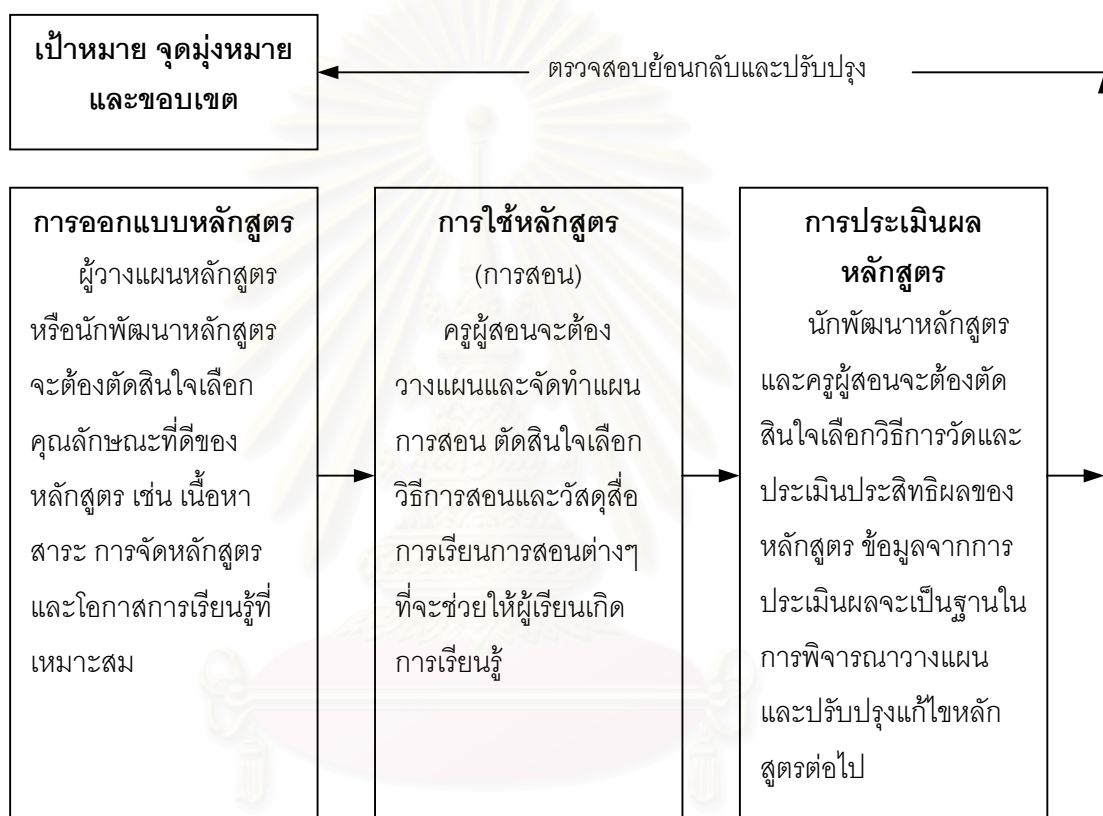
เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตต่างๆ จะได้รับการคัดเลือกจากการพิจารณาตัวแปรภายนอก (External Variables) อย่างรอบคอบ ตัวแปรดังกล่าวได้แก่ ทัศนคติและความต้องการของสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบจากงานวิจัยต่างๆ ปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

2. **การออกแบบหลักสูตร** (Curriculum Design) หลังจากที่ได้กำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกมาแล้ว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม รูปแบบของหลักสูตรที่เลือกแล้วควรจะให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน และลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่าง ๆ ของสังคมและปรัชญาทางการศึกษา

3. **การใช้หลักสูตร** (Curriculum Implementation) หลังจากที่ได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตร (Curriculum Design) แล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้โดยครูผู้สอนควรวางแผนและจัดทำแผนการสอนในรูปแบบต่างๆ (Instructional Plans) ครูผู้สอนจะต้องเลือกวิธีการสอนและวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้

4. **การประเมินผลหลักสูตร** (Curriculum Evaluation) การประเมินผลหลักสูตรจะเป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ

สามารถบอกได้ว่าหลักสูตรบรรลุตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรเน้นที่การประเมินตัวหลักสูตร คุณภาพของการสอนและพฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียน ผลจากการประเมินด้วยเทคนิควิธีการประเมินที่เลือกแล้วนี้จะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไขหรือควรจะยกเลิกหลักสูตรดังกล่าว

แผนภูมิที่ 6 รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974)

12. แนวคิดการจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน (Bergquist, 1981)

มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ละมหาวิทยาลัยจะเลือกรูปแบบการจัดการหลักสูตรตามความเหมาะสมและความพร้อม และการที่จะบริหารหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับการจัดระบบภายในของหลักสูตรซึ่ง ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2532) ได้สรุปแนวความคิดการวิเคราะห์หลักสูตรของเบอร์ควิส (H.W.Bergquist) ที่วางหลักสูตรไว้ประกอบด้วยบริบท 6 ด้าน คือ

1. เวลา (Time) แบ่งออกเป็นการกำหนดเวลาเรียนหรือปฏิทินการศึกษา และเวลาของหลักสูตร
2. สถานที่ (Space) แบ่งออกเป็นการจัดหลักสูตรที่มีการสอนภายในสถาบันหรือ ภายนอกสถาบัน
3. ทรัพยากร (Resource) หมายถึงการใช้บุคคลและวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ
4. องค์กร (Organization) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การจัดองค์กรของหลักสูตร และการจัดองค์กรในการบริหารงานทางด้านการจัดการ
5. กระบวนการ (Procedures) กระบวนการของหลักสูตรประกอบด้วย การวางแผนจัดทำหลักสูตร การที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษา การสอนและการประเมินผลการเรียน ของนักศึกษา
6. ผลผลิต (Outcome) หมายถึง วิธีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดเน้นของหลักสูตรและการประเมินเพื่อให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษา

การประเมินหลักสูตรการศึกษา

ในการประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล ผู้ประเมินควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินและสิ่งที่ต้องการประเมิน เช่น ประเมินการสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตร หรือการประเมินตัวหลักสูตร แล้วหาแนวทางการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งแนวทางการประเมินมีหลายแนวทาง เช่น แนวทางการประเมินโดยใช้ชิปโมเดล การประเมินของสเตค การประเมินของไทเลอร์ การประเมินของสมบรูณ์ ซิดฟงซ์ และการประเมินของเคอลแพททริก เป็นต้น

1. แนวทางการประเมินโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model)

แนวทางการประเมินนี้เป็นการประเมินจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การใช้หลักสูตร รวมทั้งผลผลิตที่เกิดจากหลักสูตร ซึ่งเน้นการประเมิน 4 ด้าน คือ การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม การประเมินสิ่งนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต

2. แนวทางการประเมินของสเตค (Stake, 1967)

แนวทางการประเมินนี้เป็นการประเมินระหว่างการใช้หลักสูตรและการประเมินหลังจากการใช้หลักสูตรโดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ด้วยวิธีหลายๆ วิธี เพื่อบรรยายหรืออธิบายการตัดสินใจของหลักสูตรที่ต้องการจะศึกษา จึงต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ คือ สิ่งที่มีอยู่เดิมหรือสภาพก่อนเริ่มทำหลักสูตร กระบวนการ ผลผลิตที่ได้รับจากหลักสูตร

สเตคได้เสนอให้มีการเก็บข้อมูลจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดเมื่อนำหลักสูตรไปใช้แล้วให้พิจารณาถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องขององค์ประกอบทั้ง 3 ข้างต้น หลังจากนั้นจึงพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรที่ต้องการประเมิน โดยใช้ข้อมูลเชิงบรรยายที่ได้จากการพิจารณาถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องขององค์ประกอบทั้ง 3 มาเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงบรรยายของหลักสูตรอื่นๆ ที่ได้นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานแล้ว ผลจากการเปรียบเทียบจะทำให้ผู้บริหารหลักสูตรมีข้อมูลในการตัดสินใจใช้หลักสูตรนั้นๆ

3. แนวทางการประเมินของไทเลอร์ (Tyler, 1944)

แนวทางการประเมินนี้เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทางไกลว่าสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่ การประเมินนี้จะเสนอความสัมพันธ์ขององค์ประกอบไว้ 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของการเรียน

4. แนวทางการประเมินของสมบรูณ์ ชิดพงษ์

แนวทางการประเมินนี้เป็นการประเมินโครงสร้างและส่วนประกอบของหลักสูตร การใช้หลักสูตร และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอย่างครอบคลุม เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร โดยการพิจารณาหลักสูตรในด้านต่างๆ คือ ด้านโครงสร้างและส่วนประกอบ ของหลักสูตร ด้านกระบวนการและด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

5. แนวทางในการประเมินหลักสูตรการศึกษา เคอลแพททริก (Kirisparich, 1994)

ได้เสนอ 4 ระดับของแบบการประเมิน ดังนี้

- ระดับที่ 1 ตอบสนองต่อการใช้ข้อมูลย้อนกลับต่อโปรแกรมอบรมอย่างไร
- ระดับที่ 2 มีความรู้เพิ่มมากขึ้น ทักษะคติเปลี่ยนไปอย่างไร
- ระดับที่ 3 พฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
- ระดับที่ 4 ผลสุดท้ายจากการเข้าฝึกอบรม

ในกรณีศึกษา (Case Study) ของโปรแกรมฝึกอบรมที่จัดการเรียนการสอนแบบเว็บเพจได้มีการนำการประเมินทั้ง 4 ระดับมาใช้ คือ

- ระดับที่ 1 ใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์สำรวจการรับรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการให้เรียน
- ระดับที่ 2 ทดสอบความสามารถ ทำบทบาทสมมติ
- ระดับที่ 3 ประเมินผลจากพฤติกรรม

ระดับที่ 4 ประเมินต่อเนื่องดูว่ามีความเป็นผู้นำ การบริหารงาน ผลกระทบทางธุรกิจ และตัวบ่งชี้ทางการเงินอย่างไร

แนวทางการประเมินหลักสูตรมีหลายแนวทาง แต่ละแนวทางจะเน้นองค์ประกอบหรือขั้นตอนที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นกับผู้ประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกลว่าได้ตั้งจุดประสงค์ของการประเมินไว้อย่างไร ผู้ประเมินจะเป็นผู้เลือกแนวทางให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการประเมิน โดยอาจใช้วิธีการผสมผสานแนวทางต่างๆ มาใช้ตามความต้องการให้เหมาะกับงบประมาณและเวลาดำเนินการ

13. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการสร้างรูปแบบ (Steiner, 1988)

รูปแบบ (Model) โดยทั่วไปหมายถึงสิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง สำหรับการวิจัยนี้มุ่งศึกษาและพัฒนาารูปแบบความร่วมมือ ระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานซึ่งเป็นรูปแบบเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Model) ในลักษณะเชิงความคิดสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Conceptual Model-for) เป็นรูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) เป็นรูปแบบเชิงนามธรรมอย่างหนึ่งที่มีลักษณะสำคัญคือ เป็นการอธิบายปรากฏการณ์โดยใช้ภาษาในลักษณะของข้อความ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานเป็นอย่างดี สไตน์เนอร์ (Steiner, 1988) การสร้างรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานนี้ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ Distance Learning ได้แก่ การกำหนดภารกิจของสถาบัน วิเคราะห์สภาพแวดล้อม หลักสูตร รายวิชา เนื้อหาวิชา ประเมินความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ประเมินงบประมาณวิชาการ แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรในอนาคต (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาหลักสูตร (Saylor and Alexander, 1974) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน (Bergquist, 1981 ;ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2532) และองค์ประกอบการเรียนการสอนทางไกลตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมในการกำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบและความสัมพันธ์ของรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการพัฒนาพนักงาน

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือ ระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอเป็น 6 ขั้นตอน คือ

- ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาเศรษฐกิจของสถาบันการเงิน
- ตอนที่ 2 ภารกิจและจรรยาบรรณของการประกอบการ
- ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- ตอนที่ 4 แนวคิดการจัดการศึกษาให้สนองความหลากหลายของสังคม ประกอบ

ด้วย

- 1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
- 2. หลักการอุดมศึกษาในการให้บริการทางวิชาการ
- 3. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง
- 4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 5. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนวัยผู้ใหญ่

ตอนที่ 5 การศึกษาทางไกลและแนวคิดหลักการองค์ประกอบและการพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนทางไกล Distance Learning

- 1. แนวคิดและหลักการของการศึกษาทางไกล
- 2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทางไกล
 - 2.1 เทคโนโลยีการเรียนการสอนทางไกล
 - 2.2 กิจกรรมการเรียนการสอนทางไกล
 - 2.3 ผู้เรียนทางไกล
 - 2.4 ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนการสอนทางไกล
 - 2.5 ผู้สอนทางไกล
 - 2.6 การประเมินผลการเรียนการสอนทางไกล

ตอนที่ 6 หลักการแนวคิดการจัดการศึกษาในอนาคต

1. องค์กรในอนาคต
2. แนวคิดกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร
3. แนวคิดการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินหลัก

สูตร

4. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการสร้างรูปแบบ

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 6 ตอน ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาเศรษฐกิจของสถาบันการเงิน

สภาพปัญหาเศรษฐกิจของสถาบันการเงิน วิกฤตการณ์การเงิน ในสังคมเศรษฐกิจไทย ในปี 2540 นับเป็นวิกฤตที่รุนแรงในประวัติศาสตร์ไทย จากรายงานการวิจัยของโครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย ซึ่งประมวล วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวโน้มเหตุการณ์ของประเทศไทยที่เชื่อมโยงเกี่ยวพันกับสังคมโลก ข้อมูลในเดือนมกราคม-มีนาคม 2542 จากสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และหนังสือ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลสรุปได้ 11 สาเหตุด้วยกันคือ

1. วิกฤตการเงินหรือวิกฤตสถาบันการเงิน (Financial Crisis) เริ่มจากปัญหาธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การที่ทางการต้องใช้เงินจำนวนมากเข้ามาฟื้นฟู จนในที่สุดต้องเข้ารับดำเนิน กิจการเอง ต่อมาเกิดการสั่งปิดบริษัทเงินทุนกว่า 50 บริษัท ซึ่งก่อให้เกิดการเก็งกำไรค่าเงินบาท และประกาศให้ค่าเงินลอยตัว ทำให้มีผลต่อธุรกิจอื่นๆ มากมาย

2. วิกฤตจากการลงทุนมากเกินไป (Over-Investment) จอห์น เมคิน (John M.Makin) นักวิชาการประจำสถาบันวิจัยอเมริกา กล่าวถึงประเทศต่างๆ ในเอเชียได้ยึดถือแบบอย่างในการขยายการลงทุน ใช้การส่งออกเป็นเครื่องกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในจำนวนนั้น ซึ่งก็เกิดปัญหารุนแรงกว่าหลายประเทศ เพราะเงินที่ใช้ในการขยายการลงทุนนั้นจำนวนมากเป็นเงินที่กู้ยืมมาและทำให้เกิดภาวะการผลิตล้นเกิน ซึ่งทำให้เศรษฐกิจอยู่ในสภาพถดถอย การผลิตตกต่ำ การลงทุนลดลง การว่างงานเพิ่มขึ้น ธุรกิจพากันล้มละลาย ราคาหุ้นตก เงินเฟ้อ และอื่นๆ

3. ทฤษฎีหรือปรากฏการณ์เงินฝืด (Deflation) เมื่อเกิดการลงทุนมากเกินไป ผลที่ตามมาคือภาวะเงินฝืด เงินตราต่างประเทศไหลออก ดุลการชำระเงินขาดดุล ธุรกิจล้มละลาย สืบเนื่องจากขาดสภาพคล่อง ภาวะหนี้เสียของธนาคารและสถาบันการเงินที่เพิ่มขึ้น เกิดปัญหาการเพิ่มทุนอันเป็นที่มาของวิกฤตการเงิน

4. ทฤษฎีตื่นตระหนก (Panic Theory) เจฟฟรีย์ แซกส์ (Jeffrey Sachs) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด เป็นผู้เสนอทฤษฎีนี้กล่าวถึงภาวะผู้คนแตกตื่นกับปัญหาและไปถอนเงินในสถาบันการเงินซึ่งวิกฤตต่างๆ บางครั้งจะเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ ที่ใครคิดว่าไม่สำคัญ แต่มีการลุกลามไปยังธุรกิจอื่น ที่ต้องพึ่งเงินทุนจากสถาบันการเงิน

5. ความประพฤติอันตราย (Moral Hazard) หมายถึง ความประพฤติที่เลวหรือทุจริต พอล ครูกแมน (Paul Krugman) นักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงแห่ง MIT มีความเห็นว่าเป็นสาเหตุหลักของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจโดยกระตุ้นให้เกิดการตื่นตระหนก จนเกิดภาวะวิกฤต

6. การขาดธรรมาภิบาล (Lack of Good Governance) อดีตนายกรัฐมนตรีนานันท์ ปันยารชุน ได้กล่าวถึง ในเรื่องของความโปร่งใสตรวจสอบได้ของรัฐบาล รวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีปัญหาจากหนังสือพิมพ์ Bangkok Post ฉบับวันที่ 8 สิงหาคม 1998 เสนอข่าวการสำรวจของบริษัทที่ปรึกษาความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและการเมือง ในรายงาน “ข่าวกรองเอเชีย” กล่าวถึง ประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่มอ่อนแอที่สุด ซึ่งชี้ให้เห็นได้ว่า ธนาคราชชาติของไทยตกต่ำกลายเป็นสถาบันการเงินที่มีปัญหามากที่สุด

7. การสูญเสียอำนาจการแข่งขัน (Lack of competitiveness) ประเทศไทยยึดถือการเติบโตโดยอาศัยการส่งออก ซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคงนั้นขึ้นอยู่กับ การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ไม่ใช่การเพิ่มทุน เพิ่มจำนวนประชากร หรือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มากขึ้น แต่ต้องยกระดับฝีมือแรงงาน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าที่ส่งออก

8. วิกฤตหนี้ (Debt crisis) ซึ่งไม่ว่าหนี้เอกชนหรือของรัฐ รัฐบาลต้องเข้าไปแก้ไข และแบกรับปัญหา เช่นการรักษาค่าเงินบาท การใช้เงินอุดหนุนสถาบันการเงิน การรับประกันหนี้ ต่างประเทศที่เอกชนกู้มา การเข้าโครงการ IMF การออกพันธบัตรรัฐบาล ซึ่งต้องมีการจ่ายทั้งดอกเบี้ยและเงินต้น

9. การเก็งกำไรและการไหลเวียนของเงินทุนระยะสั้นมากเกินไป (Speculation and Excessive Short Term Capital Flows) ปัจจุบันมีความเห็นพ้องกันว่า จะต้องป้องกันการไหลเวียนของเงินทุนระยะสั้น ไม่ให้มากเกินไป รัฐบาลต้องมีมาตรการที่เข้มงวด

10. การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน (Unsustainable Development) เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นภายนอก (การส่งออก) แทนที่จะพัฒนาภายในต้องเสียเปรียบมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เน้นที่เมืองและภาคอุตสาหกรรม จนขาดการเอาใจใส่ชนบท ขาดการคำนึงถึง ต้นทุนทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการบริโภค ละเลยจริยธรรม ส่งเสริมความโลภ จนเกิดเศรษฐกิจฟองสบู่แตกอย่างรวดเร็ว

11. สงครามเศรษฐกิจ (Economic War) การโจมตีค่าเงินบาท ทำให้เกิดวิกฤตการเงิน เกิดการพ่ายแพ้สงครามแบบใหม่ คือ สงครามเศรษฐกิจ เมื่อประเทศไทยจำต้องเข้าโครงการ IMF

จึงกล่าวได้ว่า สภาพปัญหาเศรษฐกิจของสถาบันการเงินที่เกิดในปี 2540 นับว่าเป็นวิกฤตการณ์ที่มีความรุนแรงมาก ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การแก้ไขวิกฤตนี้มีความยากลำบากและอาจต้องใช้เวลายาวนานมาก เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้น ยุทธศาสตร์เร่งด่วนของสังคมในการเผชิญกับวิกฤตในขณะนี้ต้องเริ่มที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับสังคมให้มีความมุ่งมั่นในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จด้วยความรู้ ความสามารถ มีวินัยอย่างเคร่งครัด มีความรับผิดชอบและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และมีความคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งไปสู่สังคมของการเรียนรู้ ผู้การพัฒนาที่ยั่งยืน

ตอนที่ 2 ภารกิจและจรรยาบรรณของการประกอบการ

ในการประกอบการของสถานประกอบการนั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ มีกำไรสูงสุด ในขณะเดียวกันควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง การมีจรรยาบรรณ ถือเป็นข้อคิดและแนวทางปฏิบัติที่คำนึงถึงสังคมด้วย

ความหมายของจรรยาบรรณและจริยธรรม (นพพร พุกกะพันธ์, 2546)

จรรยา หมายถึง ความประพฤติ หรือกิจวัตรที่ควรประพฤติในหมู่ในคณะ

บรรณ หมายถึง หนังสือหรือสิ่งที่ประมวลเข้าไว้ด้วยกันเป็นหมวดหมู่

จรรยาบรรณ จึงหมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบการวิชาชีพแต่ละวิชาชีพ กำหนดขึ้นเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก และวงการวิชาชีพ ซึ่ง

อาจเขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ในบางครั้งจะเรียกได้ทั้งจรรยาบรรณหรือจรรยาวิชาชีพอ

จริยธรรมธุรกิจ หมายถึง มาตรฐานการผลิตสินค้า และ/หรือบริการเพื่อผลตอบแทนตามคุณค่าของการลงทุน โดยเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย ทั้งเจ้าของกิจการ ผู้บริหาร ผู้ร่วมงาน ผู้บริโภค หรือผู้รับบริการ รัฐบาล และสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน อันรวมถึงกลไกในการจัดการกับองค์ประกอบอื่นๆ เช่น คน ทรัพยากร เทคโนโลยี สังคม ด้วยความชอบธรรม

จรรยาบรรณ ต่างจากกฎหมายควบคุมวิชาชีพอย่างไร

1. จรรยาบรรณเกิดจากความต้องการของกลุ่มผู้ที่อยู่ในวิชาชีพนั้นเองที่ร่วมกันสร้างจรรยาบรรณขึ้นมาควบคุมกันเอง มิใช่ข้อบังคับภายนอกกฎหมาย
2. จรรยาบรรณเกิดจากความสมัครใจของผู้ที่อยู่ในวิชาชีพนั้น ซึ่งต่างจากกฎหมาย เพราะทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม แม้ว่าจะไม่สมัครใจหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม
3. จรรยาบรรณเป็นอุดมคติสูงกว่าข้อบังคับของกฎหมาย กฎหมายเป็นข้อบังคับขั้นต่ำที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม แต่อุดมคติของจรรยาบรรณนั้นสูงกว่าข้อบังคับของกฎหมาย
4. จรรยาบรรณต่างจากศีลธรรมและจริยธรรม โดยทั่วไปศีลธรรมมักเป็นข้อบังคับควบคุมความประพฤติของคนที่มีรากฐานมาจากศาสนา จึงมักใช้ควบคุมความประพฤติของสมาชิกที่นับถือศาสนานั้นๆ ไม่มีผลต่อผู้นับถือศาสนาอื่น สำหรับจริยธรรม ส่วนมากหมายถึงข้อบังคับควบคุมความประพฤติของคนโดยทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่มักมีพื้นฐานมาจากประเพณีและวัฒนธรรมของคนในแต่ละสังคม ส่วนจรรยาบรรณมิได้ใช้สำหรับคนทั่วไปหรือคนในศาสนา แต่จรรยาบรรณใช้สำหรับควบคุมความประพฤติและเป็นแนวปฏิบัติสำหรับกลุ่มคนในวิชาชีพหนึ่งๆเท่านั้น

ความจำเป็นที่ต้องมีจรรยาบรรณในธุรกิจ

ในปัจจุบันสภาพสังคม เศรษฐกิจ และระบบการผลิตได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก มีการแบ่งแยกหน้าที่กันทำอย่างเด็ดขาดระหว่างธุรกิจกับรัฐบาล ในอดีต สังคมต้องการให้ธุรกิจมุ่งทำหน้าที่ทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก และให้องค์กรการกุศล รัฐบาลดูแลเรื่องสังคม แต่ปัจจุบันองค์กรธุรกิจมีขนาดใหญ่โตขึ้น มีบทบาทและผลกระทบต่อสังคมไม่เฉพาะทางด้านเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีบทบาทและส่งผลกระทบต่อสังคมเกือบจะทุกด้าน สภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้เอง ทำให้สังคมคาดหวังให้องค์กรธุรกิจต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มจากด้านหลักแต่เดิม คือ ด้านเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว สังคมต้องการให้ธุรกิจมี

ความรับผิดชอบต่อสังคมก็คือ ต้องการให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างมีจริยธรรมนั่นเอง ดังนั้น ธุรกิจจึงมีความจำเป็นต้องมีจริยธรรมด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

1. จรรยาบรรณก่อให้เกิดความเชื่อถือ (Credit) ทางการค้า ทำให้ธุรกิจได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน ทั้งในด้านการลงทุนและการตลาด

2. จรรยาบรรณก่อให้เกิดการทุ่มเทของพนักงาน อันมีผลต่อการเพิ่มผลผลิต (Productivity) หากบริษัทบริหารจัดการอย่างมีจริยธรรม ผลกระทบต่อพนักงานจะเป็นบวก ทำให้พนักงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน มีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำงานและมีความจงรักภักดีต่อบริษัทมากขึ้น อันมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มผลผลิตของบริษัทหรือการบริการแก่ลูกค้าที่ดี

3. จรรยาบรรณก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี (Good Image) ซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีมีผลต่อตำแหน่งทางการค้าของบริษัท มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภค (Brand Royalty) และยังมีผลโดยตรงต่อการกำหนดราคา อันเป็นที่มาของกำไรของบริษัท

4. จรรยาบรรณก่อให้เกิดการลดหย่อนทางกฎหมาย เมื่อบริษัทมีประวัติการดำเนินธุรกิจที่ดี รัฐก็ไม่ต้องมีความจำเป็นที่จะต้องออกข้อบังคับมากำกับ ซึ่งจะส่งผลดีทำให้การดำเนินธุรกิจมีความคล่องตัว

5. จรรยาบรรณช่วยป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายกับชุมชนใกล้เคียงที่อาจได้รับผลกระทบจากกระบวนการผลิตหรือการดำเนินงานของธุรกิจ เช่น การที่โรงงานอุตสาหกรรมมีจริยธรรมไม่ทิ้งของเสียหรือเป็นพิษ ย่อมทำให้ชุมชนมีความปลอดภัย เป็นต้น

ความเกี่ยวข้องของธุรกิจกับจรรยาบรรณ

ธุรกิจมีความเกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณอย่างลึกซึ้ง สลับซับซ้อนและมากมายหลายด้าน ดังนี้

1. **ธุรกิจไม่เพียงแต่ต้องทำตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังต้องทำตามจรรยาบรรณด้วย**

ธุรกิจเป็นกิจกรรมของสังคมที่ต้องกระทำและต้องไม่กระทำจึงถูกกำหนดโดยสังคม สิ่งที่สังคมกำหนดห้ามธุรกิจไม่ให้กระทำ มักมีเหตุผลทางจรรยาบรรณ ดังนั้นสิ่งที่ควรทราบประการแรก คือ จรรยาบรรณต่างจากกฎหมายอย่างไร

1.1 จรรยาบรรณเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมในระดับสูงของมนุษย์แต่เป็นการควบคุมที่ไม่มีการลงโทษอย่างชัดเจนดังเช่นระบุไว้ในกฎหมาย แต่เป็นการควบคุมที่ไม่เป็นการลงโทษอย่างชัดเจนดังเช่นระบุไว้ในกฎหมาย แต่เป็นการลงโทษทางสังคม ส่วนกฎหมายนั้นเป็นเครื่องมือที่ควบคุมพฤติกรรมในระดับต่ำของมนุษย์ และมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนอย่างชัดเจน

1.2 จรรยาบรรณจะเน้นการควบคุมพฤติกรรมจากภายใน คือ การสร้างจิตสำนึกว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องควร ส่วนกฎหมายเป็นการควบคุมจากภายนอก คือ เน้นการลงโทษ อย่างไรก็ตามในกรณีของจรรยาบรรณแม้จะเน้นการสร้างจิตสำนึกแต่มีบทลงโทษ สำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม

2. การตัดสินใจมูลค่าทางจรรยาบรรณ เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารธุรกิจ

จรรยาบรรณทางธุรกิจไม่ใช่เรื่องส่วนตัว เพราะมีผลกระทบต่อคนหมู่มากในสังคม เรื่องของจรรยาบรรณทางธุรกิจ ไม่ได้เป็นเรื่องส่วนตัวเหมือนความเชื่อในการนับถือศาสนา และก็ไม่ได้เป็นเรื่องของรสนิยมส่วนตัว เพราะจรรยาบรรณเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง และมีผลกระทบต่ออย่างสำคัญต่อสวัสดิภาพและสิทธิของคนหมู่มากในสังคม เป็นเรื่องของความรับผิดชอบ ต่อสังคม มีผลกระทบต่อคนหมู่มาก และจากเดิมที่เข้าใจผิดว่าระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ไม่มีการใช้วิจารณ์ฐานของมนุษย์ หรือการตัดสินใจที่มีจรรยาบรรณเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ เป็นเรื่องของการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่เป็นไปอย่างเสรีตามกฎเกณฑ์กลไกของตลาด แต่ความเป็นจริงแล้ว ระบบเศรษฐกิจแบบนี้ไม่ได้ดำเนินการไปอย่างปราศจากการตัดสินใจทางจริยธรรมของมนุษย์ อันที่จริงทุกสิ่งในระบบมีความเกี่ยวพันกัน และมีผลกระทบต่อทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การตัดสินใจทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งมีผลกระทบหลายอย่างตามมาเป็นลูกโซ่ และผลที่เกิดตามมาก็มียุติทั้งผลดีและผลเสีย

2.1. สังคมกำหนดให้ธุรกิจต้องมีความรับผิดชอบต่อเกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณด้วย กล่าวคือ สังคมแต่ละสังคมจะเป็นผู้กำหนดว่าธุรกิจใดมีไว้เพื่อแสวงหากำไร หรือเพื่อบริการ ซึ่งจะมีผลแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม อย่างเช่น ธุรกิจขนาดใหญ่ๆในญี่ปุ่นไม่ได้มีหน้าที่เพียงการผลิตสินค้าและบริการเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตการทำงานของลูกจ้างอีกด้วย เพราะบริษัทในประเทศญี่ปุ่นจะจ้างคนงานไว้ตลอดชีวิต ไม่มีการปลดคนงานออกในเมื่อธุรกิจไม่ดี แต่หน้าที่การดูแลเลี้ยงดูคนงานตลอดชีวิตของญี่ปุ่น กลับไม่ใช่หน้าที่ของบริษัทธุรกิจในเมืองไทยหรืออเมริกา

2.2 หากปราศจากความเชื่อถือทางจรรยาบรรณแล้ว ธุรกิจจะดำเนินไปไม่ได้ ความสำคัญของความน่าเชื่อถือทางจริยธรรม ซึ่งถือกันว่าเป็น “ภาพพจน์” หรือ “ชื่อเสียง” ขององค์กรธุรกิจ ซึ่งกิจกรรมทางธุรกิจไม่อาจดำเนินไปได้ถ้าปราศจากความเชื่อถือทางจริยธรรม เป็นพื้นภูมิหลัง การที่บริษัทหนึ่งๆยังคงทำธุรกิจอยู่ได้ ก็เพราะได้รับความเชื่อถือจากวงการธุรกิจ หากไม่ได้รับความเชื่อถือเสียแล้ว บริษัทนั้นก็ทำธุรกิจอยู่ต่อไปไม่ได้ แม้จะไม่ได้ทำผิดกฎหมายเลยก็ตาม และความเชื่อถือนี้ก็คือ ความไว้วางใจในเรื่องจรรยาบรรณของธุรกิจนั่นเอง

ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ

ปัจจุบันการตัดสินใจและการกระทำต่างๆ ทางด้านการจัดการ ได้เพิ่มการพิจารณาทางด้านสังคมเข้าไปด้วย ผู้บริหารทั้งหลายได้มีการโต้แย้งกันถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและสังคม โดยถือว่าความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจเป็นการแสดงออกของการบริหารที่มีจรรยาบรรณ ดังนั้น สิ่งที่สำคัญ คือ การพิจารณาว่าองค์กรควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไร และพิจารณาต่อไปว่าควรจะได้รับผิดชอบต่อสังคมและแก้ปัญหาของสังคมมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตามก็ต้องไม่ลืมว่าองค์กรต้องมีรายได้และผลกำไรอันจะทำให้กิจการดำเนินการต่อไปได้ (จินตนา บุญบงการ, 2548)

หลักการเหล่านี้สามารถจัดแบ่งความรับผิดชอบต่อผู้บริหารควรมีต่อสังคมได้เป็น 4 ระดับ คือ

1. **ความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ (Economic responsibility)** เพื่อผลิตสินค้าและบริการตามที่ประชาชนต้องการและนำมาขายเพื่อให้เกิดกำไรแก่เจ้าของกิจการ นับได้ว่าเป็นความรับผิดชอบต่อหลักและความรับผิดชอบดั้งเดิมของการดำเนินการจนอาจกล่าวได้ว่านอกจากความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจแล้ว ผู้บริหารในอดีตบางคนไม่เคยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมอื่นเลย

2. **ความรับผิดชอบต่อกฎหมาย (legal responsibility)** เพื่อดำเนินกิจการไปตามครรลองของกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ อย่างไรก็ตามกฎหมายและกฎข้อบังคับไม่สามารถจะครอบคลุมการกระทำทุกอย่างที่องค์กรกระทำได้ การกระทำบางอย่างไม่ผิดกฎหมาย แต่องค์กรควรจะทำหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบต่อผู้บริหารองค์กรนั้นๆ

3. **ความรับผิดชอบต่อจริยธรรม (Ethical responsibility)** การกระทำบางอย่างไม่ใช่สิ่งที่กฎหมายบังคับ ถ้าองค์กรไม่ทำก็ไม่ผิดกฎหมาย แต่องค์กรเลือกกระทำเพราะเห็นว่า

เป็นความรับผิดชอบทางจริยธรรม เช่น การให้สวัสดิการทางเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย เงินกู้ยืม อาหารกลางวัน รถรับส่งพนักงาน การจัดนำเที่ยว เป็นต้น

4. ความรับผิดชอบในการใช้ดุลพินิจ (Discretionary responsibility) ความรับผิดชอบในระดับนี้เป็นความสมัครใจของผู้บริหารองค์กรโดยตรง และขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจเลือกกระทำของผู้บริหารแต่ละคน ความรับผิดชอบนี้ไม่ได้บังคับไว้เป็นกฎหมายหรือเป็นสิ่งที่พนักงานคิดว่าควรได้รับตามหลักจรรยาบรรณ เช่น ผู้บริหารไม่สนับสนุนให้พนักงานทำงานล่วงเวลาแต่กลับจ้างพนักงานเพิ่ม เพิ่มเครื่องจักร เพิ่มเงินเดือน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารพิจารณาแล้วว่า การทำงานล่วงเวลาทำให้สุขภาพของพนักงานเสื่อมโทรม และเป็นการบั่นทอนคุณภาพชีวิต

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า จรรยาบรรณกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจมีความใกล้เคียงกันจนแยกไม่ออก ความรับผิดชอบต่อสังคมแสดงถึงความมีจรรยาบรรณและความมีจรรยาบรรณแสดงออกได้ด้วยการมีความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมและจรรยาบรรณทางธุรกิจจะมีได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ได้เสียกับธุรกิจส่วนหนึ่งและความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับสังคมอีกส่วนหนึ่ง สรุปได้ว่าภารกิจและจรรยาบรรณของผู้ประกอบการต้องดำเนินการด้วยคุณธรรม ดังนี้

1. ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เพิ่มความสามารถ รักศักดิ์ศรี และดำรงจรรยาบรรณในการปฏิบัติต่อสาธารณชน ลูกค้า นายจ้าง ลูกจ้าง และผู้ร่วมงาน
2. ปฏิบัติและสนับสนุนให้ผู้อื่นปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ
3. รักษาและพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนและเพื่อนร่วมงาน
4. ตัดสินใจด้วยความระมัดระวัง (สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย, 2517)

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้น แนวคิดและนโยบายของสถาบันการเงิน มุ่งเน้นเพื่อการมุ่งสู่อนาคตที่ดี โดยมีการดำเนินการ ใน 4 เรื่องคือ

1. เป้าหมายทางธุรกิจที่ชัดเจนและวิธีการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ทำอย่างไรเพื่อให้มีธุรกิจผ่านธนาคารมากขึ้นด้วยคุณภาพ สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด หากพิจารณาตามกลุ่มลูกค้าแล้ววิธีการที่จะได้มาซึ่งธุรกิจของแต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่สิ่งหนึ่งที่ทุกหน่วยงานธุรกิจต้องคิดและปฏิบัติให้ได้ คือ ต้องเข้าใจความต้องการลูกค้าและรู้ซึ่งในผลิตภัณฑ์ เพื่อเสนอบริการที่เหมาะสมที่สุดให้แก่ลูกค้า

2. บริการเป็นเลิศด้วยคุณภาพ และการยึดมั่นใน ทีมเวิร์ก (Teamwork) บริการเป็นเลิศด้วยคุณภาพ หมายถึง การใช้ดุลยพินิจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใส่ใจในรายละเอียด และมีความสมดุลระหว่างการป้องกันความเสี่ยงการปฏิบัติงานให้สมบูรณ์และการยืดหยุ่นให้กับลูกค้า ในขณะที่เดียวกันต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย เช่น ในขณะที่เราพยายามให้บริการ ลูกค้าอย่างดีที่สุด เราและลูกค้าจะต้องไม่ทำอะไรที่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของบ้านเมือง ซึ่งระยะหลังมีความเคร่งครัดมากขึ้น

นอกจากบริการเป็นเลิศด้วยคุณภาพ เครื่องมืออีกอย่างที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจ คือ ทีมเวิร์ก (Teamwork) ซึ่งหมายถึง การทำงานร่วมกัน การประสานงานกันอย่างใกล้ชิด การยึดมั่นและผูกพันในเป้าหมายเป็นหนึ่งเดียว ควรถือว่าเพื่อนร่วมงานก็เป็นลูกค้าด้วย เพราะเพื่อนร่วมงานก็ต้องการความช่วยเหลือเช่นกัน ควรปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเอาใจใส่ห่วงใยดูแล เช่นเดียวกับที่ดูแลลูกค้า

3. บริหารความเสี่ยงทุกด้านอย่างสมดุล ทั้งด้านสินเชื่อ ด้านราคาตลาด ด้านการปฏิบัติการและด้านบริหารองค์กรซึ่งจะมีผลสำคัญต่อชื่อเสียงของธนาคาร

4. การปรับปรุงบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า ซึ่งหมายความว่า จะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้มากที่สุด โดยต้องมีความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ของสินค้าเป็นอย่างดีและมีความเชื่อมั่นในบริการที่เสนอขายให้กับลูกค้า พร้อมทั้งมีการนำข้อคิดที่ได้รับจากลูกค้ามาเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหรือสร้างสรรค์บริการใหม่ๆ

โดยมีหลักการและแนวทางพัฒนาบุคลากร ดังนี้

1. Personal Effectiveness เสริมสร้างศักยภาพของตัวเองอยู่เสมอ ความรู้เก่าๆ ประสบการณ์เดิมๆ เป็นเครื่องมือได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ธุรกิจเปลี่ยนแปลงไปหากไม่ติดตามและพัฒนาความรู้ให้ทันสมัย จะพบว่าศักยภาพจะลดน้อยถอยลงไปเรื่อยๆ จนในที่สุด ไม่สามารถที่จะมี Value added

2. People บุคลากรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อผลสำเร็จของธนาคารดังนั้น ต้องดูแลให้ดีที่สุด ช่วยให้มีโอกาสก้าวหน้า และเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานตลอดเวลา การถ่ายทอดทักษะความสามารถและประสบการณ์ไปสู่พนักงาน การสื่อสารระหว่างกันเป็นประจำในเรื่อง นโยบาย เป้าหมายของธนาคารและหน่วยงานให้ทุกคนเข้าใจตลอดจนมีการให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ ข้อปรับปรุงเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ล้วนเป็นทางเลือกของการพัฒนาที่ทีมงานทั้งสิ้น

3. Performance หมายความว่า ความเข้าใจยุทธศาสตร์ของธนาคารให้ถ่องแท้ และยึดถือเป็นแนวทางการทำงาน เพื่อให้เป้าหมายความทางธุรกิจขององค์กรและสายงานที่กำหนดไว้ และบรรลุผลด้วยความมั่นใจว่าผลงานที่เกิดขึ้น มีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ มีการพัฒนาที่ดีขึ้น เพราะได้มีการติดตามป้องกันและมีการหาทางปรับแก้สิ่งที่ทำให้บิดเบือนได้ทันกาล

สภาพปัจจุบันของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสถาบันการเงินสามารถสรุปได้ 3 แบบ คือ

1. การให้การศึกษาและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง
 - 1.1 ระยะสั้น – ระยะกลาง
 - 1.2 ในประเทศ – ต่างประเทศ
 - 1.3 การศึกษาจากสื่อต่างๆ เช่น อ่านหนังสือ Internet หรือดูงาน ฯลฯ
2. การให้การฝึกอบรมและการพัฒนา
 - 2.1 ในห้องอบรม
 - 2.2 นอกห้องอบรม
 - 2.3 ภายในธนาคาร หรือ ส่งอบรมสถาบันภายนอก
3. การพัฒนาในงาน
 - 3.1 ฝึกอบรมในงานรูปแบบต่างๆ
 - 3.2 การเรียนรู้โดยใช้งานเป็นเครื่องมือ เป็นต้น (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

(มหาชน),2546)

หลักการแนวคิดเกี่ยวกับภารกิจของสถาบันการเงินภาคธนาคาร เมื่อคำนึงถึงจรรยาบรรณของการประกอบธุรกิจข้างต้น ผนวกกับหลักการ แนวคิด และนโยบายของการจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีคุณค่าต่อสังคม โดยไม่ควรคำนึงถึงการพัฒนาในจุดของการคุ้มทุนหรือไม่กับผลที่จะได้รับทางธุรกิจเป็นเป้าหมายหลัก ดังนั้น การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลแก่พนักงาน จึงต้องคำนึงถึงการพัฒนามีแนวคิดเปลี่ยนไปจากเดิมด้วย

ตอนที่ 4 แนวคิดการจัดการศึกษาให้สนองความหลากหลายของสังคม

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

จากสาระของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า“การจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีการพัฒนาเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดความสนใจในการหา แนวทางใหม่ในการปฏิรูปอุดมศึกษาของประเทศไทยให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตโดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาในลักษณะของการมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมของบุคคล และจากการที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตไม่หยุดเพียงแต่การศึกษาจากในระบบเท่านั้น แต่ลักษณะของสถานศึกษาในปัจจุบันได้ขยายวงกว้างออกไป จากสถานศึกษาในระบบสู่องค์กรต่างๆ ในสังคม และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลและองค์กร สถานประกอบการ และสถาบันต่างๆ ในสังคมของการจัดการศึกษา

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเปิดโอกาสและส่งเสริมให้จัดการศึกษาโดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของสังคมและโลกของงานอย่างแท้จริง ดังนั้น การจัดการศึกษาในลักษณะของรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร กับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน จึงเป็นแนวทางหนึ่งในอนาคตที่น่าสนใจสำหรับประเทศและควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการจัดให้เหมาะสมกับประเทศไทยและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

2. หลักการอุดมศึกษาในการให้บริการทางวิชาการ

การจัดการอุดมศึกษาต้องเป็นไปเพื่อสร้างปัญญา ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ คุณธรรม และความสมบูรณ์ของบุคลากรในชาติตลอดจนการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ การบริการวิชาการให้แก่ชุมชนและสังคม การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสิ่งแวดล้อม การรักษาสืบสานศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการเรียนรู้ขั้นสูงและการศึกษาตลอดชีวิต การช่วยเหลือร่วมกับการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งในระบบ นอก ระบบและตามอัธยาศัย ดำเนินการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพทุกระบบดำเนินการให้ครอบคลุมภารกิจทั้ง 6 ด้านคือ การวิจัยเพื่อพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคณาจารย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รับผิดชอบดูแล แก้ปัญหา ร่วมมือ และส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การรักษา สืบสาน วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย สนับสนุนการเรียนรู้ขั้นสูงและการศึกษาตลอดชีวิต และการให้

ความช่วยเหลือและร่วมมือกันจัดการศึกษาทุกระดับ (ศูนย์บริการทางวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543)

สถาบันอุดมศึกษาในการให้บริการทางวิชาการ ควรคำนึงถึงหลักการจัดการอุดมศึกษา ซึ่ง โนลส์ (Knowles, 1970) ได้เสนอการจัดการอุดมศึกษาเป็น 2 ภาค คือ

1. การจัดการบริหารทั่วไป

กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆของสถาบันและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการบริหารงานภายในสถาบันแต่ละแห่ง มีการวางกฎระเบียบข้อบังคับสำหรับเป็นข้อตกลงให้ผู้ปฏิบัติงานซึ่งอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากได้อยู่ด้วยกันอย่างมีระเบียบ การวางระเบียบ ข้อบังคับ และกฎเกณฑ์ต่างๆ อาจนำแบบอย่างมาจากที่อื่นหรือผู้บริหารและสมาชิกทุกคนในสถาบันร่วมกันสร้างขึ้นก็ได้ แล้วแต่ข้อกำหนดของกฎหมายรองรับสถาบัน

การจัดองค์กรบริหารภายในสถาบัน สถาบันแต่ละแห่ง จะต้องมีการจัดองค์กรบริหารงานภายในให้เป็นระบบ เพื่อความสะดวกคล่องตัวในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

การวางแผนของหน่วยงาน องค์กรที่ดีจะต้องมีการวางแผนงานเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ซึ่งเป็นแผนทั้งระยะสั้น ระยะยาว และแผนงานประจำปี เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ และสะดวกในการติดตามประเมินผลการทำงาน

การบริหารงานทั่วไป ในหน่วยงานที่มีบุคลากรจำนวนมากย่อมมีการติดต่อประสานงานมาก งานธุรการต่างๆ จะมีมากขึ้น เช่น หนังสือเข้า หนังสือออก การรับเรื่องราวคำร้อง การให้บริการแก่บุคลากรผู้มาติดต่อต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในงานบริหารทั่วไป การจัดการบริหารงานทั่วไปที่ดี จะช่วยทำให้การปฏิบัติงานในองค์กรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสัมพันธ์ต่อชุมชน สถาบันอุดมศึกษามีหลักการในการให้บริการแก่คนใน ชุมชน เป็นผู้ชี้แนะและพัฒนาชุมชน การที่จะให้ชุมชนมาใช้บริการจากสถาบันจะต้องเปิดตัวให้ ชุมชน รู้จัก เชื่อถือ ไว้วางใจ ซึ่งจะส่งผลให้สถาบันสามารถดำรงอยู่ได้ สถาบันจะต้องทำแผนโครงการไว้ล่วงหน้าและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบและไปใช้บริการได้ นอกจากนั้น สมาคมศิษย์เก่าที่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อสถาบัน จะช่วยอุดหนุนและส่งเสริมสถาบันได้เป็นอย่างดี

งานบุคลากรและเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมีบุคลากรหลัก 3 ประเภท คือ อาจารย์ บุคลากรส่งเสริมการสอน และเจ้าหน้าที่คณงาน บุคลากรแต่ละประเภทมีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกัน การรับเข้ามีกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกัน การจัดการที่รับผิดชอบ การแบ่งสายงาน

บังคับบัญชาย่อมต่างกันด้วย แต่มีสิ่งที่ต้องการเหมือนกันคือ สวัสดิการ ขวัญกำลังใจ การที่จะบริหารให้แต่ละกลุ่มทำงานอยู่รวมกันได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี เนื่องจากบุคลากรที่มีคุณภาพ การมีขวัญกำลังใจในการทำงานที่ดีจะทำให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ

งานอาคารสถานที่ มีความสำคัญในเรื่องการให้บริการในการใช้งานแก่บุคลากรและนิสิตนักศึกษาการบริหารให้มีการใช้สถานที่อย่างคุ้มค่า จะทำให้ประหยัดงบประมาณและ สูญเสียทรัพยากรน้อยลง

การจัดทำงบประมาณและการจัดหาทุน งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้งานดำเนินต่อไปตามแผนที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิผล การจัดทำงบประมาณจะทำให้ทราบว่า มีทุนเพียงพอที่จะปฏิบัติได้ตามแผนหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอจะหาทุนมาเพิ่มเติมได้อย่างไร จะต้องเตรียมการอย่างไร

2. การจัดการบริหารงานวิชาการ ได้จัดแบ่งงานไว้ดังนี้

การจัดทำระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การกำหนดการลงทะเบียน ระเบียบการยื่นขอลาศึกษา การส่งข้อสอบ การให้เกรดผลการเรียน การทำผลงานทางวิชาการ ฯลฯ ซึ่งต้องมีระเบียบปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน

การบริหารงานวิชาการและการบริหารหลักสูตร เช่น การกำหนดวิชาให้ลงทะเบียนก่อนหลัง การหมุนเวียนอาจารย์ผู้สอนรายวิชา การจัดหลักสูตรร่วมกันระหว่างภาควิชาหรือข้ามคณะวิชา การจัดเวลาสอนเสริม เป็นเรื่องที่จะต้องดูแลปรับปรุงอย่างใกล้ชิด

การรับนักศึกษาเข้า ต้องคำนึงถึงศักยภาพของมหาวิทยาลัยว่ามีความพร้อมเพียงใด อาคารสถานที่เพียงพอต่อการรับนักศึกษาเพิ่มหรือไม่ ผู้สมัครจะต้องมีคุณสมบัติอะไร อาจารย์มีความพร้อมอย่างไร ข้อสอบคัดเลือกควรจัดเองหรือเป็นข้อสอบมาตรฐาน

ทรัพยากรการเรียนการสอน มีครบถ้วนและเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียนหรือไม่

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ สำหรับผู้ที่มีอายุเกินวัยเรียนปกติ ได้แก่ผู้ที่ทำงานแล้วกลับมาเรียน ผู้ที่สนใจหลักสูตรเพิ่มเติม บุคคลเหล่านี้มีวุฒิและประสบการณ์ไม่เท่ากับผู้เรียนปกติ จึงต้องจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ อาจใช้รูปแบบการเรียนแบบค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษาแบบวิเคราะห์ หรือการศึกษาทางไกล

การบริหารงานอาจารย์ มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงจะดูได้จากชื่อเสียงของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญแก่อาจารย์ ที่มีคุณภาพให้มากกว่าอำนวยการความสะดวก การให้ขวัญกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้กฎเกณฑ์ในการทำผลงานทางวิชาการสำหรับอาจารย์ก็มีความสำคัญเพราะจะเป็นการกระตุ้นให้อาจารย์มีความกระตือรือร้นในการทำงาน การบริหารงานอาจารย์ที่ดีที่สุดคือ การทำให้อาจารย์เกิดความรู้สึกว่าได้บริหารตนเอง

งานกิจการนักศึกษา เป็นงานหลักของมหาวิทยาลัย จะต้องจัดการอย่างไรให้นิสิตมีการพัฒนาตนเองได้มากขึ้นในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ทำอย่างไรจึงจะบริการนิสิตได้ดีที่สุดในการศึกษาเล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อมบุคลากรที่ทำงานด้านกิจการนิสิตจะต้องเป็น ผู้ที่เข้าใจและสนใจในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

งานกีฬาและพัฒนาการนิสิต เป็นงานที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย นิสิตนักศึกษาให้เจริญเต็มวัย และรักษาสุขภาพอนามัยให้แข็งแรงจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้เล่นกีฬาทุกประเภทตามความถนัดและความชอบ ต้องมีอุปกรณ์ สถานที่ และมีบุคลากรคอยแนะนำให้พร้อมเสมอ

งานสุขภาพและอนามัย มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีสถานพยาบาลสำหรับดูแล สุขภาพของนิสิตนักศึกษาที่เจ็บป่วย พร้อมทั้งการติดตามดูแลเยี่ยมเยียน

งานด้านศาสนา ในมหาวิทยาลัยใหญ่ จะมีคนหลากหลายเชื้อชาติศาสนาเข้ามาเรียนร่วมกัน มหาวิทยาลัยต้องจัดสถานที่บำเพ็ญกิจประจำของแต่ละศาสนาตามความเหมาะสมให้เกิดความรู้สึกที่ไม่มีการกีดกันทางด้านศาสนาและลัทธิความเชื่อ

องค์กรบริหารงานสัมพันธ์ ในเมื่อมีคนหลายเชื้อชาติหลายศาสนาเข้ามาเรียนร่วมกัน มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องจัดองค์กรบริหารงานสัมพันธ์ เป็นกรณีพิเศษ ดำเนินงานประสานสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย กลุ่มต่างๆ จะได้ศึกษาเล่าเรียนอย่างมีความสุขไม่รู้สึกถึงการแยกเป็นกลุ่ม

จากหลักการจัดการอุดมศึกษาของ โนลส์ ทั้งในภาคการจัดการบริหารทั่วไปและการจัดการบริหารงานวิชาการจะเห็นได้ว่า เป็นแนวทางหลักสำหรับสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปในการบริหารการจัดการในระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะต้องมีการบริหารการจัดการตามลักษณะขององค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยและสอดคล้องกับเป้าหมายทางธุรกิจขององค์กร

3. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง

ความหมาย

การศึกษาต่อเนื่องหรือเรียกย่อว่า CE หรือ ศต. เป็นคำที่นิยมใช้กันมากในสหรัฐอเมริกา ศัพท์นี้เป็นน้องใหม่ของวงการการศึกษาไทย และคนส่วนมากไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำ ดังกล่าว ท่านผู้รู้ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องไว้ต่างๆ กัน คือ

1. กู๊ด (Good, 1973) หมายถึง การขยายโอกาสสำหรับการอ่าน การศึกษา การฝึกฝนให้แก่เยาวชนและ ผู้ใหญ่ที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาในระบบโรงเรียนหรือสถาบันภาคปกติ ได้มีโอกาสศึกษาให้ครบหลักสูตร ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

2. เบล็คคลี (Blakely, 1971) ให้ทัศนะว่า การศึกษาต่อเนื่องมีความหมายคล้ายกับการศึกษาผู้ใหญ่ แต่การศึกษาต่อเนื่องจะมีความหมายกว้างขวางกว่า และการศึกษาชนิดนี้จะเน้นการเรียนด้วยตนเอง

3. ชอว์ (Shaw, 1971) การศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้เยาวชน และเป็นการเปิดโอกาสให้คนดังกล่าวได้เรียนจบชั้นมัธยม เพื่อได้ฝึกทักษะด้านต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือทำให้มีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ ยังรวมถึงการให้การศึกษาพื้นฐานทั่วไป การจัดสอนในหลักสูตรระยะสั้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักการใช้ง่าย และการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

4. สุนทร โคตรบรรเทา (2526) ได้ให้ความหมายของการศึกษาต่อเนื่องไว้ว่า เป็นการศึกษที่จัดให้แก่ผู้เรียนผู้ใหญ่ที่จบระดับใดระดับหนึ่ง หรือมีความรู้พื้นฐานมาแล้ว การศึกษาในระดับนี้จะเป็นการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป หรือต่อจากระดับชั้นเดิมที่เรียนมาแล้ว"

5. การศึกษาต่อเนื่อง ในแง่จุดมุ่งหมายจัดเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวุฒิภาวะ (Maturity) ในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงซึ่งการเข้าใจตนเอง (Self Actualization) ซึ่งเป็นความต้องการอันสูงสุดของแต่ละชีวิต

ในแง่ผู้จัด อาจจะเป็นหน่วยงานของรัฐ งานของเอกชน รวมถึงตัวเอง

ในแง่สังคม เป็นการจัดการศึกษาที่จะช่วยปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้น เป็นสังคมที่พัฒนาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ในแง่วิธีการ การให้การศึกษแบบนี้อาจจะใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การอภิปราย การทดลอง การแนะนำการสอน การวัดและการประเมินผล การสอนด้วยความรู้สึกนึกคิด รวมถึงการสอนเป็นกลุ่ม และสอนเป็นรายบุคคล เป็นต้น

ในแง่เนื้อหา เป็นการจัดการศึกษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในชีวิตประจำวัน ปัญหาดังกล่าวอาจจะเป็นปัญหาด้านอาชีพ ครอบครัว ชุมชน ปัญหาศาสนา ปัญหาสุขภาพ ฯลฯ เป็นปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาสถาบันระดับชาติ เนื้อหาจะคลุมตั้งแต่ปัญหาส่วนตัว จนถึงระดับประเทศ

การศึกษาต่อเนื่องจะมีความหมายคล้ายกับการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับสูงกว่าระดับการศึกษาภาคบังคับ เป็นการศึกษาที่พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) และเน้นในเรื่องการบริการชุมชน (Community service) เป็นการศึกษาที่ช่วยให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อในระบบโรงเรียนหรือผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา ได้มีโอกาสเรียนต่อเพื่อเพิ่มเติมความรู้และความสามารถทั้งด้านวิชาสามัญและวิชาชีพ หรือเรียนเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า ดังนั้น การศึกษาต่อเนื่องช่วยสนับสนุนให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) หรือส่งเสริมปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตด้วย

สรุป จะเห็นได้ว่าความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาผู้ใหญ่ คล้ายกัน แต่จุดแตกต่างกันที่เด่นชัดก็คือ การศึกษาผู้ใหญ่เราจัดให้ผู้ใหญ่ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ทั้งในแง่เครดิตและไม่นับเครดิต (Credit and Noncredit) หรือเป็นการเรียนรู้เพื่อได้วุฒิบัตร เพื่อฝึกทักษะหรือเป็นการเรียนเพื่อการเรียนรู้ การเรียนการสอนเน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง

1. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม (To help people acquire the tools for physical psychological and social survival) เช่น ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการทำงาน (work skills) ให้ผู้เรียนได้เข้าใจกฎหมายในการเข้าสังคม รวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมช่วยสงวนทรัพยากรธรรมชาติ ให้ผู้เรียนปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมถึงการฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหาด้วยวิทยาศาสตร์ ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
2. ช่วยให้ผู้เรียนมีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย (To help people discover a sense of meaning in their lives) ได้แก่ การช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดริเริ่ม ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความพอใจและความซาบซึ้งในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านอารมณ์และด้านสติปัญญา ช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าเขาคือใคร มีความสามารถอย่างไร หรือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตนเอง

3. ช่วยให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ (To help people learn how to learn) การเรียนรู้มีองค์ประกอบ 2 อย่าง คือ เรียนจากคนอื่น และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในทางพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้คือ (พระราชมุนี: 2526, 57)

1) โยนิโสมนสิการ ได้แก่ องค์ประกอบภายในตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้บุคคลใฝ่รู้ใฝ่เรียน ใช้สติปัญญาไตร่ตรอง ใคร่ครวญหาเหตุผล พิจารณาลึกลับที่พบเห็นให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ที่เรียกว่า วิธีการแห่งปัญญา นี้เอง

2) พรโตโฆชะ คือ องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ส่วนที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่สามารถได้ยิน ได้เห็น ได้จับต้อง เมื่อมากระทบกับผู้เรียน และผู้เรียนใช้องค์ประกอบภายในใคร่ครวญ ไตร่ตรองแล้ว จึงเกิดการเรียนรู้

การจัดการศึกษาต่อเนื่อง ผู้สอนควรทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบชี้นำตนเองมากขึ้น (Self directed learning)

4. เพื่อช่วยพัฒนาสังคมในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านบุคคล ด้านจิตวิทยาและสิ่งแวดล้อม (To help communities (Society) provide a more Human social, psychological, and Physical Environment for their members) การศึกษาต่อเนื่องในข้อนี้ ได้แก่ การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาชุมชน (Community problem solving) การพัฒนาชุมชน (Community Development) และการปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้น (Community Improvement) รวมถึงการพัฒนาทางการศึกษาที่เน้นความสมดุลในด้านต่างๆ (The need of balance)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องในประเด็นต่างๆ ที่ได้กล่าวข้างต้น เป็นแนวคิดที่สำคัญในการดำเนินการความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งผู้เรียนต้องได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง คือ เพิ่มทักษะด้านต่างๆ และนำไปใช้เพื่อการประกอบวิชาชีพ อันจะเกิดผลประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

โลกและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การดำรงชีวิตของคนจึงต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นครรลองของชีวิตที่เกิดได้ทุกแห่ง ทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตั้งแต่ปฏิสนธิจนตาย เริ่มจากการเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียน สถาบันศาสนา และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ กว้าง

ไกลครอบคลุมสถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลก (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ 2543)

การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าเป็น “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Lifelong Learning) ซึ่งเกิดจากการที่ประชาชนได้มีโอกาสได้รับ “การศึกษาตลอดชีวิต” (Lifelong Education) นั้นเอง กัลเบรธ (Galbriath, 1995) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงในสำนึกของบุคคล (Consciousness) ที่เกิดขึ้นตลอดช่วงชีวิต เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงรุกที่จะส่งผลกระทบต่อปัญญา สังคม และการเปลี่ยนแปลงของตัวบุคคล ส่วนการศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการที่อาจจะมีทั้งลักษณะจงใจและไม่จงใจที่สร้างโอกาสให้เกิดหรือมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ตลอดทุกช่วงชีวิต นอกจากนั้น เดฟ (Dave, 1976 cited in Galbriath, 1995) กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการมองการศึกษาในภาพรวมที่ครอบคลุมรูปแบบการศึกษา ในลักษณะทุกระบบการศึกษาคือ ในระบบ นอกบบ และตามอัธยาศัย โดยพยายามบูรณาการและเชื่อมโยงโครงสร้างทั้งหมดของการศึกษาเข้ามาด้วยกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลสามารถบรรลุการพัฒนาส่วนบุคคล สังคม และวิชาชีพตลอดช่วงชีวิต เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตทั้งส่วนตัวและหมู่คณะ

จากความหมายของการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาตลอดชีวิตเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในทุกแง่มุมของสังคม โดยผ่านทางสถาบันต่างๆ และตัวบุคคลในสังคม ดังนั้น อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าสิ่งแวดล้อมในสังคมจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นสิ่งจูงใจให้กับบุคคลในการกระทำหรือการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ในตลอดช่วงชีวิตของเขา

ครอพลีย์และเดฟ (Cropley and Dave, 1978 cited in Galbriath, 1995) ได้เสนอแนะว่า การศึกษาตลอดชีวิตมี 2 มิติ คือ มิติในแนวตั้งและมิติในแนวนอน ส่วนกัลเบรธได้เสนอมิติที่ 3 เพิ่มเติม คือ การเรียนรู้วิธีเรียน (Learning to Learn) ซึ่งเป็นมิติสำคัญสำหรับการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มิติที่ 1 แนวนอน เน้นความคิดว่า สถานศึกษาและการศึกษาไม่ใช่เป็นสิ่งที่เดียวกันและการเรียนรู้ต้องเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อย่างไรก็ตาม ในมิตินี้ไม่ได้ปฏิเสธแนวคิดของการศึกษาในระบบหรือในสถานศึกษา แต่เป็นการยืนยันว่ากระบวนการพัฒนาของบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้เริ่มเมื่อเขาเข้าศึกษาในระบบ แต่ช่วงชีวิตที่เหลืออีกยาวนานซึ่งจะดำเนินต่อไปเป็นช่วงหลังจากที่ได้เข้าศึกษาแล้ว นอกจากนั้น กัลเบรธ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การศึกษาเป็นองค์ประกอบหลักของชีวิต และการศึกษาที่มีอิทธิพลที่สุดมาจาก

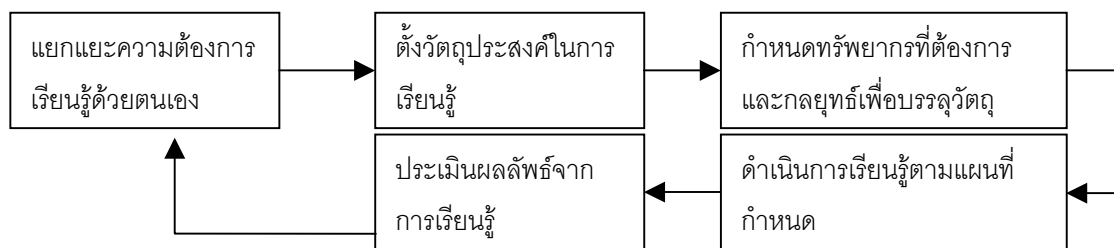
สิ่งที่อยู่ภายนอกสถานศึกษา โดยผ่านมาทางสื่อมวลชน จากความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ และอื่นๆ การศึกษาจึงควรเป็นสิ่งที่ให้กับคนทุกช่วงอายุและทำให้บุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้และเติบโตก้าวหน้าในชีวิตด้วยกระบวนการที่แตกต่างหลากหลาย

มิตินี้ 2 แนวตั้ง เน้นความคิดว่า การศึกษาและชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน และมองการศึกษาในลักษณะเปิดกว้าง คือสถานศึกษาจะต้องมีความร่วมมือหรือประสานกับองค์ประกอบส่วนอื่นๆ ของสังคมซึ่งการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ จากมิตินี้เสนอแนะว่า สมาชิกในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายควรมีการเกี่ยวข้องกันด้วยการศึกษาและความรู้ในลักษณะของการเป็นเครือข่ายการมองการศึกษาจะต้องมองในภาพของความต่อเนื่องตลอดทุกช่วงชีวิต ซึ่งเป็นความต่อเนื่องระหว่างการบูรณาการสถานศึกษา ชีวิต และองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อชีวิต

มิตินี้ 3 การเรียนเพื่อเรียนรู้ กัลเบรธ (Galbraith, 1995) กล่าวว่า “เงื่อนไขที่ต้องมีมาก่อนสำหรับชุมชนหรือสังคมที่มีการศึกษาใดๆ คือ การที่ประชาชนจะต้องได้รับหรือเรียนรู้ทักษะในการเรียนว่าจะเรียนรู้ได้อย่างไร จากมิตินี้เสนอแนะว่า บุคคลที่มีการศึกษาเป็นผู้ที่เรียนรู้วิธีในการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง สำหรับการเรียนรู้ในลักษณะนี้ สมิธ (Smith, 1982 cited in Galbraith, 1995: 9) กล่าวว่า “เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการมีและการได้มาซึ่งความรู้และทักษะเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์เรียนรู้ที่จะต้องประสบ” คำกล่าวนี้นี้จึงเป็นการเสนอแนะว่า ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถดังนี้

1. แยกแยะความต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. สามารถตั้งวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ได้
3. กำหนดและแยกแยะแหล่งหรือทรัพยากรที่ต้องการและกลยุทธ์ที่จะทำ
ให้บรรลุวัตถุประสงค์
4. ดำเนินการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด
5. ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ได้

จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียนที่จะเรียนเพื่อเรียนรู้ สามารถสรุปเป็นกระบวนการเรียนเพื่อเรียนรู้ได้ดัง แผนภูมิที่ 7

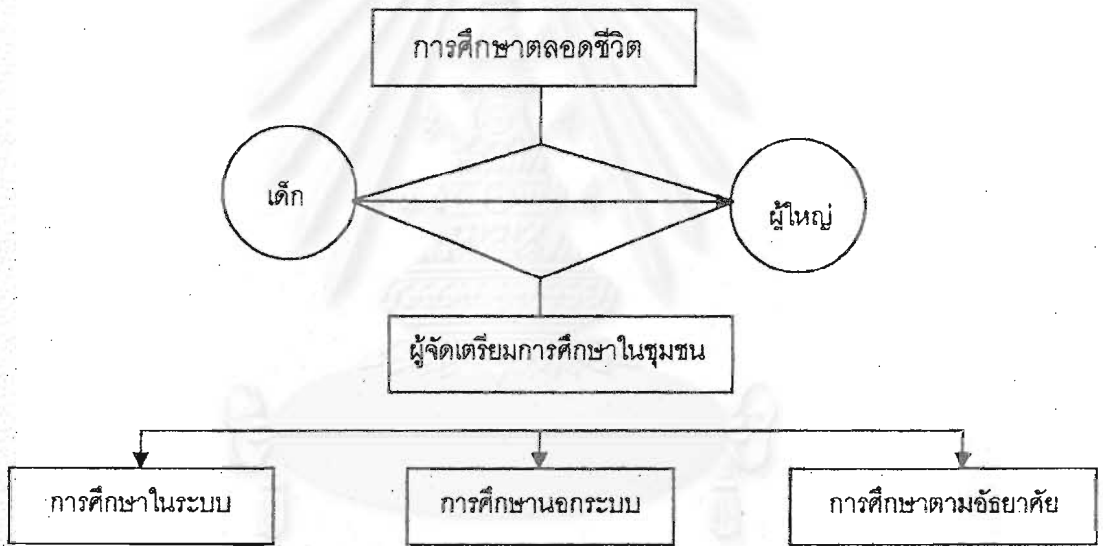
แผนภูมิที่ 7 กระบวนการเรียนเพื่อเรียนรู้ตามแนวของ สมิท (Smith, 1982 cited in Galbriath, 1995)

ความสามารถดังกล่าวนี้นับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำคัญยิ่งสำหรับผู้เรียนรู้และเป็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นต่อการศึกษาดลอดชีวิต มิติของการเรียนเพื่อเรียนรู้นี้ได้ให้ข้อสังเกตว่าในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามที่จะต้องทำจนเป็นนิสัย คำถามเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความคิด ค่านิยม ทักษะคติ และความรู้ต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเป็นนักคิดที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) และมีความคิดแบบย้อนกลับ (Reflective Thinking)

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาดลอดชีวิตจะสามารถบรรลุผลได้ อย่างเป็นรูปธรรมได้ หากสังคม ชุมชน และรัฐให้ความสนใจ มีความร่วมมือกันที่จะทำให้กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้จากสังคมและชุมชน สามารถบังเกิดขึ้นได้ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการศึกษาโดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Education) นั่นเอง เมื่อการศึกษาที่มีลักษณะชุมชนเป็นฐานมารวมกับแนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะก่อให้เกิดศักยภาพและมีผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล กลุ่ม และชุมชนที่เขาอาศัย ในลักษณะของการให้ข้อมูล และการให้การศึกษ ในกลุ่มเองเป็นการเติมเต็มให้กับตนเองและเป็นผลดีต่อการสร้างพลังอำนาจทางสังคม การเมือง และจิตวิทยา การเชื่อมโยงกันระหว่างการศึกษาโดยมีชุมชนเป็นฐานและการศึกษาดลอดชีวิตสามารถแสดงให้เห็นได้ดังแผนภูมิที่ 8

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งทั่วโลกและในประเทศไทยได้ให้ความสนใจและมุ่งเน้นการหาแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นการศึกษาดลอดชีวิต ดังเห็นได้จากสาระที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกุญแจที่จะนำพาบุคคลไปสู่ศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ตลอดชีวิตก้าวไกลไปกว่าการแบ่งออกเป็นการเรียนรู้เบื้องต้น และการศึกษาต่อเนื่องดังที่เคยเข้าใจ และมีการโยงใยเข้ากับแนวคิดเกี่ยวกับสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งทุกอย่างเปิดโอกาสให้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ การศึกษาต่อเนื่องในรูปแบบใหม่มี

ความก้าวไกลกว่าสิ่งที่เคยปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่พัฒนาแล้ว การศึกษาต่อเนื่อง ได้แก่ การเลื่อนวิทยฐานะ การจัดฝึกอบรมใหม่ หลักสูตรสำหรับผู้ใหญ่เพื่ออบรมใหม่ เปลี่ยนอาชีพ หรือเลื่อนตำแหน่ง การศึกษาต่อเนื่องควรเปิดโอกาสเป็นครั้งที่ 2 หรือ ครั้งที่ 3 เพื่อสนองตอบความต้องการที่จะได้รับความรู้หรือความปรารถนาที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น หรือทำให้สามารถขยายและเจาะลึกการฝึกวิชาชีพโดยเฉพาะ รวมทั้งการฝึกในภาคปฏิบัติด้วย (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

วิทยาลัยชุมชน

โรงเรียนประถมและมัธยม

แหล่งการศึกษาอื่นๆ ที่ให้ปริญญา

โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่

สถานับการศึกษาเอกชน

มหาวิทยาลัยของรัฐ

สถาบันวิชาชีพและเทคโนโลยี

ธุรกิจและอุตสาหกรรม

องค์กรที่มีชุมชนเป็นฐาน

องค์กรเกษตรกร

องค์กรสุขภาพ

องค์กรบริการต่างๆ

สหภาพแรงงาน

พิพิธภัณฑ์

การสนทนากับเพื่อนและครอบครัว

การฟังจากแถบบันทึกเสียงสื่อมวลชน

การอ่านหนังสือ วารสาร

กิจกรรมสันทนการ

โครงการเรียนรู้แบบนำตนเอง

การดูวิดีโอ

แผนภูมิที่ 8 การเชื่อมโยงกันระหว่างการศึกษาโดยมีชุมชนเป็นฐานและการศึกษาตลอดชีวิต
ของกัลเบรธ (Galbriath, 1995)

จากความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมให้
หน่วยงาน องค์กร และสถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้
ประสบการณ์ และโอกาสในการศึกษาจากหน่วยงาน องค์กร หรือสถานประกอบการเอง โดยบรรลุ
วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่สำคัญขององค์กรนั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการศึกษาและการ
เรียนรู้ตลอดชีวิตตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และสอดคล้องกับแนวคิด
เกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งผลที่จะได้รับนอกจากเป็น

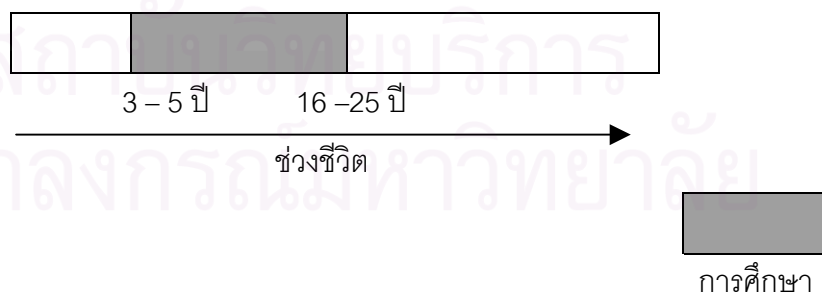
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การพัฒนา คุณภาพของประชาชนในทุกช่วงชีวิตแล้วยังเป็นการพัฒนาชาติในด้านต่างๆ ให้มีความเจริญ ก้าวหน้าต่อไปอีกด้วย

5. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนวัยผู้ใหญ่

การที่องค์กรจะเติบโตหรือมีความก้าวหน้าได้ขึ้นอยู่กับการพัฒนาของปัจเจกบุคคลในองค์กร ดังนั้น บุคคลจึงเป็นทรัพยากรสำคัญที่องค์กรจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนา ซึ่งอาจจะเป็นการให้การอบรมหรือการศึกษาแก่บุคคลซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่ การเรียนรู้และการให้การศึกษาผู้ใหญ่จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่สำคัญในหัวข้อนี้จึงนำเสนอเนื้อหาในประเด็นที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ในแง่มุมของการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

ปีเตอร์ จาร์วิส (Jarvis, 1995) เสนอว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ทำให้บุคคลต้องรักษาความเป็นสมาชิกของสังคมนี้ไว้จากการเรียนรู้ ปราบปรามการณในลักษณะนี้ไม่ได้เป็นของใหม่ โดยทั่วไปมนุษย์มีศักยภาพและความต้องการในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ตลอดชีวิตของเขาแล้ว แต่ในอดีตที่ผ่านมายังไม่ได้มีความต้องการอย่างเด่นชัดเช่นในปัจจุบัน การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงมาก ดังเห็นได้จากการศึกษาที่บุคคลในวัยผู้ใหญ่กลับมาสู่การศึกษา ซึ่งจะต้องเปลี่ยนแนวคิดจากการศึกษาแบบเดิมคือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างช่วงแรกของชีวิตเท่านั้น จากรูปแบบการศึกษาแบบ front-end ของบอยล์ (Boyle, 1982 cited in Jarvis, 1995) ที่แสดงให้เห็นถึงการศึกษารูปแบบใหม่สำหรับบุคคลในวัย 3 – 5 ปี จนถึงช่วง 16 – 25 ปี ดังภาพที่ 9

แผนภูมิที่ 9 การจัดการศึกษาแบบ Front-end (Boyle , 1982 cited in Jarvis, 1995)

จากภาพแสดงให้เห็นว่าการศึกษาก็เกิดขึ้นเพียงช่วงเริ่มต้นของชีวิต และเมื่อบุคคลเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นช่วงที่มีวุฒิภาวะทางสังคมการศึกษากลับยุติลง ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา แนวคิดของการศึกษาเฉพาะวัยเรียนจึงเป็นสิ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้อธิบายถึงกระบวนการศึกษาอย่างแท้จริงทั้งหมด การศึกษาในปัจจุบันจึงได้รับการนิยามว่าเป็น “ชุดการวางแผนใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามนุษย์ และนำไปสู่การเข้าใจและการเรียนรู้ของผู้เรียน และเกิดขึ้นได้ทุกช่วงของชีวิต” ซึ่งจะเห็นได้ว่าค่านิยมของการศึกษานี้ไม่ได้จำกัดขอบเขตของการศึกษา ดังนั้นการศึกษาก็อาจเป็นกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องเฉพาะใดๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดก็ได้ ในชีวิต ในสถานที่หรือด้วยเป้าหมายเฉพาะใดๆ ก็ได้ การศึกษาในช่วงวัยเรียนตามภาพที่ 9 จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษามากกว่าที่จะเป็นกระบวนการศึกษาทั้งหมด

การให้ความสำคัญกับการศึกษาของคนในวัยผู้ใหญ่จึงมีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเร่งด่วนต่างๆ ที่เกิดในสภาพจริงของสังคมมีความเกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ทั้งสิ้น สังคมจึงไม่สามารถที่จะรอผู้ที่อยู่ในวัยเด็กซึ่งกำลังศึกษาอยู่ได้อีกต่อไป (Merriam and Caffarella, 1991) ดังที่ มาเริน (Marien, 1983 cited in Merriam and Caffarella, 1991) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ความต้องการในการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด ไม่ได้อยู่ที่เด็ก แต่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้นำในด้านการเมือง ปัญญา วิทยาศาสตร์ ศาสนา และองค์กรต่างๆ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจและกำหนดรูปแบบของสังคมในอนาคต

นอกจากการตระหนักถึงความสำคัญของการให้การศึกษาแก่บุคคลในวัยผู้ใหญ่ข้างต้น ตัวบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่เองก็มีสิ่งจูงใจหลายประการที่ทำให้กลับเข้าสู่การศึกษา ได้แก่

1. สิ่งจูงใจด้านอาชีพ (Vocational Motives) เป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้ใหญ่กลับเข้ามาสู่การศึกษา โดยมีความมุ่งหวังที่จะปรับปรุงความก้าวหน้าด้านหน้าที่การงาน และปรับปรุงการทำงาน
2. การพัฒนาตนเอง (Self-development) เป้าหมายสุดท้ายของสิ่งจูงใจด้านอาชีพก็คือความปรารถนาที่จะพัฒนาตน หรือเป็นการเติมเต็มให้กับบุคคล เช่น ความต้องการปรับปรุงการทำงาน
3. สิ่งจูงใจทางสังคม (Social Motives) เป็นสาเหตุจูงใจให้เข้ามาศึกษาเนื่องจากความต้องการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความต้องการมีเพื่อน หรือเรียนตามเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมดังกล่าวจึงเป็นการส่งเสริมต่อการเรียนรู้และจูงใจให้ศึกษา

4. สิ่งจูงใจอื่นๆ (Other Motives) เช่น การศึกษาในสิ่งที่ตนสนใจแต่ไม่มีโอกาสศึกษาในช่วงวัยเรียน หรือช่วงแรกๆ ของชีวิตหรือความต้องการศึกษาจากสิ่งจูงใจที่แตกต่างกันใน ช่วงวัยต่างๆ ของผู้ใหญ่ เช่น วัยผู้ใหญ่ตอนต้นสิ่งจูงใจได้แก่ ความต้องการค้นหาและวางแผนเกี่ยวกับบ้าน การเลี้ยงดูเด็ก และ ความก้าวหน้าในงาน ส่วนวัยผู้ใหญ่ตอนกลางจะมีความสนใจในงานอดิเรก การเผชิญกับวัยรุ่น และความต้องการด้านอำนาจ ในวัยผู้สูงอายุมีความต้องการปรับตัวต่อการเกษียณอายุการทำงาน การลดลงของความแข็งแรงทางร่างกาย การหาแนวทางการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และการมองหาปรัชญาชีวิตให้มีความหมายมากขึ้น เป็นต้น

จากแรงจูงใจควรศึกษาต่อในด้านอาชีพของผู้ใหญ่และความต้องการของสังคมและองค์กรเกี่ยวกับบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรต่างๆ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคคลในองค์กร หรือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ซึ่งเป็นการให้ การอบรม การศึกษา และการพัฒนาบุคคลเพื่อเป้าหมายสู่สัมฤทธิ์ผลของบุคคล องค์กร และสังคม (Wilson, 1999) เนื่องจากบุคลากรในองค์กรเป็นคนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ การดำเนินโปรแกรมการพัฒนาบุคลากรให้บังเกิดผลสำเร็จคือ การช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ จึงต้องทำความเข้าใจว่าผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้อย่างไร

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่นี้ จะได้นำเสนอในขอบข่ายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้

เพื่อเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของการเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ จะได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้โดยสังเขปดังนี้ (Wilson, 1999)

การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลตลอดเวลา โดยทั่วไปมนุษย์ต้องการปรับตัวเพื่อให้เกิดความอยู่รอดในสภาวะการณ์ต่างๆ โดยการปรับพฤติกรรมและวิธีการคิดเกี่ยวกับโลก และมี ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เพื่อให้สามารถคงชีวิตอยู่ได้ต่อไป จึงกล่าวได้ว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่จะทำให้บุคคลสามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาใช้ในการเผชิญกับอนาคตได้ดีขึ้น

เมื่อเรียนรู้บุคคลจะเกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น การเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลก การเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง และพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ผู้อื่นหรือแม้กระทั่ง

ผู้เรียนรู้อาจจะไม่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในทันทีทันใด แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้สามารถก่อให้เกิดผลบางอย่างที่สามารถสังเกตได้

โดยทั่วไป การเรียนรู้สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 แนวกว้างๆ คือ

1. การเรียนรู้อย่างเป็นทางการ (Formal Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแนวทางที่มีโครงสร้างและมีความตั้งใจทำให้เกิดขึ้น ได้แก่ การเรียนรู้ในหลักสูตรต่างๆ ที่มีสภาพการณ์เฉพาะ ได้แก่ การเรียนในชั้นเรียนในโรงเรียน หรือ ในห้องฝึกอบรม

2. การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ไม่มี โครงสร้าง ถึงแม้ว่าจะเกิดขึ้นในสภาพการณ์ที่มีโครงสร้าง การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ จะเกิดเมื่อบุคคลเรียนรู้สิ่งใหม่บางอย่างโดยไม่ได้ตั้งใจที่จะเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลสามารถจับหลักในการกระทำบางอย่างจากการเฝ้ามองการทำงานของผู้เชี่ยวชาญ หรือค้นพบ ข้อมูลใหม่ๆ จากวงสนทนา เป็นต้น การเรียนรู้ของบุคคลโดยทั่วไปส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการนี้

ในการเรียนรู้บุคคลจะมีกระบวนการ (Learning Process) ซึ่งสามารถแบ่งขั้นตอนได้ดังนี้ คือ

1. การรับรู้ข้อมูลใหม่ (Receiving) บุคคลจะมีการรับข้อมูลที่มาอย่างหลากหลายรูปแบบอยู่ตลอดเวลาจากการกรอง และการคัดเลือกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนในขณะนั้นว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญกับงานที่ทำ

2. การนำข้อมูลเข้าไปภายใน (Take in) บุคคลนำข้อมูลเข้าไปภายในโดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ ทางกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน และการรู้สึกต่างๆ ทำให้บุคคลเรียนรู้สิ่งที่รับเข้าไปภายใน โดยมีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น แสง สี กลิ่น เป็นสิ่งที่ส่งผลการเรียนรู้ ดังนั้นในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้การเตรียมสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็น

3. การผสมผสานข้อมูล (Assimilating) ในขั้นนี้เป็นขั้นที่บุคคลต้องเชื่อมโยงข้อมูลที่รับเข้าไปภายในโดยผ่านประสาทสัมผัสกับข้อมูลที่เก็บไว้แล้ว ซึ่งจะเป็นการทำให้บุคคลสามารถสร้างความหมายให้กับข้อมูลที่รับมา หากไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับกรอบงานหรือประสบการณ์ที่มีอยู่ได้ ก็จะไม่สามรถตัดสินใจว่าข้อมูลนี้มีความสำคัญหรือเป็นสิ่งที่ไร้ค่าแก่การจดจำ และหากบุคคลรับข้อมูลใหม่ และสามารถเชื่อมโยงกับกรอบงานที่มีอยู่ได้อย่างง่าย

ตาย ก็จะทำให้บุคคลเรียนรู้ได้เร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นในการเรียนรู้จึงต้องหาวิธีการให้ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับข้อมูลเดิม ผู้อบรมหรือผู้สอนจึงควรจะต้องเริ่มต้นในการศึกษาว่าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมอย่างไร

4. การเก็บข้อมูล (Storing) เมื่อข้อมูลได้รับการผสมผสานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็ควรจะต้องเก็บเพื่อนำกลับมาใช้อีก การเก็บข้อมูลจะเก็บไว้ 2 รูปแบบคือ ความจำระยะสั้น และความจำระยะยาว โดยทั่วไปข้อมูลที่เก็บไว้ในความจำระยะสั้นก็จะสูญหายหลังช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นนาทีหรือเป็นวันแต่ข้อมูลในความจำระยะยาวจะเก็บอยู่ยาวนานไม่มีสิ้นสุด สำหรับผู้เรียนที่มีอายุมากขึ้น การขยายหรือ การเปลี่ยนกรอบงานของความคิดจะเป็นสิ่งที่ยากต่อการผสมผสานข้อมูล จึงไม่สามารถจัดการเก็บข้อมูลได้ และทำให้การเรียนรู้ประสบปัญหาในที่สุด ผู้สอนและผู้อบรมจึงควรคิดเกี่ยวกับชนิดของข้อมูลที่จะให้กับผู้เรียนและสิ่งที่คาดว่าผู้เรียนจะสามารถจดจำได้

5. การใช้ข้อมูล (Using) บุคคลจะไม่สามารถกล่าวได้ว่าได้เรียนรู้แล้ว หากยังไม่ได้มีการนำข้อมูลที่เรียนรู้ออกมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปใช้ในบริบทที่แตกต่างไปจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มา ดังนั้นในกระบวนการเรียนรู้จึงต้องรวมถึงการให้โอกาสผู้เรียนได้ใช้สิ่งที่เรียนรู้ออกมาในชั้นตอนนี้ สำหรับผู้จัดเตรียมการเรียนรู้เป็นชั้นที่เกี่ยวกับการวัดผลการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้รู้ว่าผู้เรียนได้เรียนรู้หรือไม่ และได้เรียนรู้อะไร การวัดผลที่ดีจะต้องให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงสิ่งที่เรียนรู้ในแนวทางที่แตกต่างไปจากเดิม

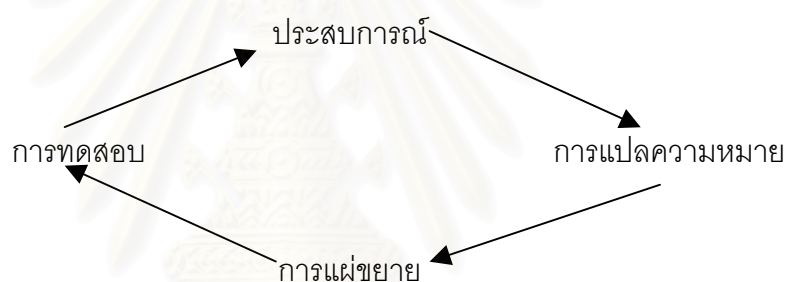
นอกจากกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว ยังมีข้อสังเกตอีก 3 ประการที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ได้แก่

1. การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา ดังเห็นได้จากขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้จะต้องใช้เวลาทั้งสิ้น บุคคลอาจจะรับและนำข้อมูลตลอดจนผสมผสานข้อมูลในระยะเวลาอันรวดเร็ว แต่จะต้องใช้เวลานานกว่าจะผสมผสานได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้นในการจัดเตรียมการเรียนรู้จะต้องให้เวลาแก่ผู้เรียนอย่างเพียงพอ

2. การเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ โดยนัยนี้ การรับข้อมูลและการนำข้อมูลเข้ามาภายใน ตลอดจนการใช้ข้อมูล ต้องการให้บุคคลตอบสนองในแนวทางสอดคล้องกับโลกที่เขาอยู่ในการมีปฏิสัมพันธ์อาจมีกับบุคคลอื่นกับสิ่งอื่น หรือทั้งสองประการก็ได้ ถ้าไม่มีป

ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งใดก็ไม่ถือว่าเกิดการเรียนรู้ ตัวอย่างปฏิสัมพันธ์ที่น้อยที่สุด ได้แก่ “การเรียนรู้เชิงรับ” (Passive Learning) ตัวอย่างที่เห็นชัดได้แก่ การสอนในชั้นบรรยายกับผู้ฟังจำนวนมาก

3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สามารถทำซ้ำได้ ข้อสังเกตนี้คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ไม่เคยเสร็จสิ้นสมบูรณ์ เนื่องจากมนุษย์และโลกไม่เคยหยุดนิ่ง การเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกขั้นตอนของชีวิตจะพบกับข้อมูลที่แปลกใหม่เสมอ การรับรู้จึงเป็นเสมือนความต้องการที่จะทบทวนการคิดและการปฏิบัติใหม่ๆ ให้ดีขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของคอลลีบ (Kolb's experiential learning cycle) (Kolb, 1984 cited in Wilson, 1999) ดังแผนภูมิที่ 10 ซึ่งเน้นว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับทั้งสิ่งที่สังเกตได้และสะท้อนว่าบุคคลได้สังเกตอะไร ซึ่งเป็นทั้งปฏิสัมพันธ์และการทำซ้ำหรือกล่าวได้ว่าประสบการณ์ใหม่ไม่เพียงเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการสะท้อนหรือการกระทำ แต่ยังสามารถนำไปให้เกิดการทดสอบความคิดผ่านประสบการณ์ได้

แผนภูมิที่ 10 วงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของคอลลีบ (Kolb, 1984 cited in Wilson, 1999)

2. ผู้ใหญ่ (Adult)

เมื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้โดยสังเขปแล้ว ในประเด็นนี้เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งมีความแตกต่างไปจากผู้เรียนที่เป็นเด็ก และความแตกต่างนี้จะส่งผลต่อการเรียนรู้ เนื่องจากมีวิธีการสอนที่แตกต่างกัน วิธีการสอนสำหรับเด็กหรือการเรียนในระบบ (Pedagogy) ผู้เรียนเปรียบเสมือนผู้รับการสอน ส่วนวิธีการสอนสำหรับผู้ใหญ่ (Andragogy) จะถูกมองในลักษณะตรงกันข้าม คือเป็นกระบวนการสอนและการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วม (Wilson, 1999) การทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ใหญ่จึงทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ดี และเหมาะสมยิ่งขึ้น

2.1 ความหมายของผู้ใหญ่

โนลส์ (Knowles, 1978) ได้ให้ความหมายของผู้ใหญ่ว่า เป็นบุคคลที่มีอิสระและเอกลักษณ์ของตนเองจากประสบการณ์ส่วนตัว

ส่วนมาสโลว์ (Maslow, 1976) ได้ให้ความหมายว่า ผู้ใหญ่เป็นคนที่มีความเห็นว่าเป็นผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระ สามารถพึ่งตนเองได้มากกว่าเด็ก มีประสบการณ์ในชีวิตมากมาย ทำให้สามารถชี้นำตนเองได้

นอกจากนั้น สมคิด อิศระวัฒน์ (2543) ได้ให้ความหมายว่า ผู้ใหญ่เป็นบุคคลซึ่งมีอาชีพ มีรายได้ รับผิดชอบชีวิตของตนและมีหลายบทบาทหลายหน้าที่ในคนเดียวกัน โดยสรุปผู้ใหญ่หมายถึง เป็นบุคคลที่มีวุฒิภาวะ มีอิสระ และสามารถพึ่งพาตนเองได้มีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบ สามารถชี้นำตนเองได้

2.2 ลักษณะของคนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่

โนลส์ (Knowles, 1978) มีแนวคิดว่าคุณใหญ่มีความแตกต่างจากเด็กในประเด็นต่างๆ ได้แก่

1) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) ผู้ใหญ่มีความเป็นตัวของตัวเอง คิดว่าสามารถชี้นำตนเองได้ ผู้ใหญ่จึงไม่ชอบให้ใครบอก หรือบิบบังคับ เพราะคิดว่าตนเองสามารถตัดสินใจได้

2) ประสบการณ์ (Experience) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าเด็ก มีโอกาสสะสมสิ่งที่เข้ามาในชีวิต ทำให้ผู้ใหญ่มีความสามารถชี้นำตนเอง ในขณะที่เด็กต้องการคำแนะนำชี้แนะ

3) ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness to Learn) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียนมากกว่าเด็ก เนื่องจากมีความต้องการที่จะเรียน เพราะมองเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต และมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาในขณะนั้น

4) ทักษะเกี่ยวกับเวลาและเป้าหมายการเรียนรู้ (Time Perspective) ผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่มีความตระหนักว่าตนเองเหลือเวลาไม่มาก เป้าหมายในการเรียนรู้จึงควรเป็นสิ่งที่ตนนำไปใช้ได้หรือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ การเรียนวัยผู้ใหญ่ จึงเน้นเรื่องปัญหา มากกว่าเรื่องทั่วไป

3. การเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่

ในหัวข้อนี้กล่าวถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับสาเหตุของการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ตลอดจนสิ่งที่เลือกต่อการเรียนรู้และสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการพัฒนาบุคลากรในแนวทางที่เหมาะสม และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Wilson, 1999)

3.1 สาเหตุที่บุคคลต้องการเรียนรู้ โดยปกติสาเหตุที่ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้นั้น มีเหตุผลผสมผสานหลายประการ เหตุผลเหล่านี้อาจเปลี่ยนไปตามโปรแกรมการเรียนรู้ที่ต่างกัน เราไม่สามารถรู้ได้อย่างชัดเจนว่าเหตุใดผู้ใหญ่จึงต้องการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามการจับกลุ่มเหตุผลในการเรียนรู้ตามแนวทางที่สัมพันธ์กับทฤษฎีทางจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ย่อมมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

1) การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorist Theories of Learning) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีกลุ่มนี้ได้แก่ การเรียนรู้ของบุคคลบางครั้งมาจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า กล่าวคือ บุคคลจะตอบสนองต่อบางสิ่งที่อยู่ภายนอก ถ้าสิ่งนั้นมีผลที่ดีต่อเขา และเรียนรู้ที่จะมีปฏิกิริยาเช่นเดิมในสถานการณ์ที่มีความคล้ายคลึงกัน แต่ถ้าผลที่ได้รับไม่ดี บุคคลจะเรียนรู้ที่จะไม่ทำอีก แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยมจะเน้นการปรับพฤติกรรมของบุคคล ด้วยการเสริมแรงนั่นคือ พฤติกรรมที่ได้รับการมองว่าดีหรือเป็นไปในทางบวกจะได้รับการเสริมแรงจากการให้รางวัล ขณะที่พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาจะได้รับการเสริมแรงทางลบ

โดยทั่วไปคนส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ทั้งการได้รับแรงเสริมทางบวกและทางลบที่โรงเรียน ทำให้เห็นว่าทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม มีจุดแข็ง คือ อย่างน้อยที่สุดเป็นการเตือนให้เห็นความสำคัญของปฏิกิริยาของผู้สอนที่มีต่อการทำงานของนักเรียน อย่างไรก็ตาม แนวทางเรียนรู้นี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นกลไกและแนวโน้มที่มุ่งเน้นเพียงพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนเท่านั้น แต่ไม่ให้ความสำคัญสำหรับการพิสูจน์พฤติกรรมในลักษณะอื่น

2) การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Theories of Learning) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีกลุ่มนี้ได้แก่ การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลพยายามหาความหมายให้กับโลกโดยการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบและสามารถอธิบายได้ในเชิงรุกคือ การเรียนรู้เป็นการที่บุคคลแสวงหาข้อมูล และพยายามสร้างความหมายของข้อมูลนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับโลกที่เขาอยู่ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การทำงานของนักวิจัยซึ่งค้นพบข้อความรู้ใหม่และนำผลออกมาใช้ให้เกิดความแพร่หลาย แนวคิดนี้มองว่ามนุษย์เป็นผู้ค้นหาที่มีปัญญา เมื่อประสบการณ์ที่เขามีอยู่ไม่เพียงพอต่อการมองโลก จึงพยายามทำบางสิ่งที่ยังขาดอยู่ด้วยการแสวงหาข้อมูลใหม่ ซึ่งทำให้ต้องปรับมุมมองและสร้างแนวทางใหม่ในการมองโลก

3) การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanist Theories of Learning) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีกลุ่มนี้ได้แก่ การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลต้องการพัฒนาศักยภาพของตน และมุ่งเน้นว่าโดยทั่วไปมนุษย์จะตอบสนองอย่างอบอุ่น เอาใจใส่และเข้าใจกัน

มนุษย์เกิดมาพร้อมกับศักยภาพในการเรียนรู้ได้คือ ปัจจัยภายนอกที่ไม่ส่งเสริมรวมกับความกลัวของบุคคลที่เกิดจากการขาดความอบอุ่น การเอาใจใส่ และความเข้าใจ

จากหลักการของแนวมนุษยนิยมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ในลักษณะผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ทำหน้าที่จัดเตรียมทรัพยากร และให้ความสนับสนุน ส่วนความรับผิดชอบในการเรียนรู้ทั้งหมดขึ้นอยู่กับผู้เรียน การเรียนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้ ผู้เรียนจะต้องจัดแนวทางการเรียนรู้เอง และสามารถนำความรู้และทักษะมาใช้ในทางบวก ข้อควรคำนึงสำหรับการเรียนรู้ในแนวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้แก่ กรณีที่ผู้เรียนที่มีความคาดหวังในการเรียนรู้ต่ำ และไม่สามารถกำหนดการเรียนรู้ได้เอง เนื่องจากไม่มีความรู้และประสบการณ์ แต่ได้รับความคาดหวังต่างๆ จากโปรแกรม การเรียนจะทำให้เขาตำหนิตนเอง หรือ ถูกตำหนิจากผู้อื่น

จากเหตุผลต่างๆ ของการเรียนรู้ทั้งหมดสามารถพบได้หลายแนวทางสำหรับด้านที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ความสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง คือ ภายใต้อะไรของความต้องการในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้จัดเตรียมการศึกษาอบรมจะต้องนำแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา ดังกล่าวไปทำความเข้าใจกับงานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ

3.2 สิ่งที่คุณต้องการการเรียนรู้ โดยทั่วไปบุคคลเรียนรู้เพื่อต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะ ซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด บลูม (Bloom et al, 1956 cited in Willson, 1999) ได้แบ่งประเภทการเรียนรู้ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ (Bloom 's taxonomy of learning) ได้แก่

- 1) พุทธิพิสัย (Cognitive) ครอบคลุมทักษะต่างๆ ที่สัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า
- 2) ทักษะพิสัย (Psychomotor) ครอบคลุมทักษะเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในรูปของความสามารถ เทคนิค และสมรรถภาพต่างๆ
- 3) จิตพิสัย (Affective) ครอบคลุมด้านความรู้สึก ทัศนคติและกิจกรรมต่างๆ เช่น การตอบสนอง ค่านิยม และการลงความเห็น

จากการแบ่งประเภทการเรียนรู้ตามแนวของ บลูม นี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากจะช่วยทำให้เราได้คำนึงถึงว่าทักษะที่แตกต่างกันอาจจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเรียนรู้ในแนวทางที่แตกต่างกัน เช่น ถ้าต้องการพัฒนาทักษะด้านทักษะพิสัย ก็จะต้องเรียนรู้จากการดูตัวแบบหรือผู้เชี่ยวชาญปฏิบัติไปจนกว่าจะทำได้ เป็นต้น

3.3 วิธีการเรียนรู้ของบุคคล เมื่อพิจารณาในแง่มุมมองของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ใหญ่จะมีสไตล์การเรียนรู้ของตนเอง ฮันนี และมัมฟอร์ด (Honey and Mumford, 1986) ได้แบ่งสไตล์ในการเรียนรู้จากพื้นฐานงานของคอล์บ ออกเป็น 4 แบบ คือ

- 1) นักกิจกรรม (Activist) เป็นสไตล์ของบุคคลที่เรียนรู้โดยการกระทำ ซึ่งเกิดโดยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้
- 2) นักปฏิบัติ (Pragmatist) เป็นสไตล์ของบุคคลที่เรียนรู้จากการวิเคราะห์ข้อมูลและพัฒนารูปแบบเพื่อช่วยให้เขาเกิดความเข้าใจ
- 3) นักทฤษฎี (Theorist) เป็นสไตล์ของบุคคลที่เรียนรู้จากการวิเคราะห์ข้อมูล และพัฒนารูปแบบเพื่อช่วยให้เขาเกิดความเข้าใจ
- 4) นักสะท้อน (Reflector) เป็นสไตล์ของบุคคลที่เรียนรู้จากการพยายามย่น ช่างหลังและมองเหตุการณ์จากหลากหลายด้าน

โดยทั่วไปบุคคลจะใช้วิธีการเรียนรู้ผสมกันหลายวิธี แต่จะมีบางวิธีที่ตนชื่นชอบเนื่องจากปฏิบัติแล้วบังเกิดผลต่อการเรียนรู้ที่ดี และเกิดความสบายใจ วิธีการเหล่านั้นก็จะเป็นสไตล์ในการเรียนรู้ที่ดี และเกิดความสบายใจ วิธีการเหล่านั้นก็จะเป็นสไตล์ในการเรียนรู้ของแต่ละคน ดังนั้นผู้ให้การศึกษาอบรมจะต้องคำนึงถึงสไตล์การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อที่จะสามารถจัดหาวิธีการเรียนรู้ตามสไตล์ของผู้เรียนอันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจและสามารถเรียนรู้ได้อย่างดี

3.4 สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยจากผู้เรียนเอง ซึ่ง มานี (Mani, 1995) ได้นำเสนอปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ดังนี้

- 1) ปัจจัยทางกายภาพ (Physical Factors) เช่นสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สว่าง มีอากาศสดชื่น ปราศจากสิ่งรบกวน มีสาธารณูปโภคต่างๆ ครบถ้วน รวมทั้งการออกแบบจัดห้องที่ดี จะเอื้อต่อการเรียนรู้ได้ดีมาก
- 2) ปัจจัยทางอารมณ์ (Emotion Factors) เมื่อการเรียนรู้เริ่มบังเกิดขึ้น อารมณ์จะเข้ามามีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้ของคนมีส่วนสัมพันธ์กับอารมณ์และความรู้สึก ความสนใจ ความต้องการ ผู้ใหญ่นำอารมณ์ต่างๆ เช่น ความภูมิใจ ความกลัว ความอิจฉา ฯลฯ เข้าสู่ห้องเรียน ความรู้สึกที่มีอยู่ในตัวของผู้ใหญ่จะส่งผลต่อพฤติกรรม เช่น อยากเรียน อยากเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในที่สุด

3) ปัจจัยทางสังคม (Social Factor) โดยทั่วไปบุคคลจะเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ การเรียนภายในชั้นเรียน และสภาพทางสังคมอื่นๆ เช่น พิพิธภัณฑสถาน พิพิธภัณฑ์ โรงภาพยนตร์ ผู้ใหญ่เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองและเกี่ยวกับปัญหาของมนุษย์โดยการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคม การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมทางสังคมอย่างเหมาะสม เช่น การจัดทัศนศึกษา การแข่งขันกีฬา ซึ่งเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันจะช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

4) ปัจจัยทางวิชาการ (Academic Factors) ปัจจัยในด้านนี้ได้แก่ องค์ประกอบต่างๆ ด้านการเรียนการสอนที่จะส่งผลส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เช่น วิธีการสอนควรจะเป็นการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนมากกว่าให้ผู้เรียนเป็นผู้รับการเรียนรู้ด้านเดียว ได้แก่ การเรียนแบบบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีศึกษา การสาธิต เป็นต้น นอกจากนั้นการจัดการด้านวิชาการยังต้องคำนึงถึงอายุ ประสบการณ์ และการลดลงของความจำระยะสั้น ผู้ใหญ่จะชอบการเรียนรู้ที่มีประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน และจะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้สอนมากหากได้นำประสบการณ์ในอดีตมาใช้อย่างเต็มที่

นอกจากนั้นในการเสริมให้ผู้ใหญ่มีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น นักการศึกษาด้านการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้เสนอความคิดไว้ดังนี้

มัล คอ ลัม โน ลส์ (Knowles, 1990 cited in Barley, 1998) ได้ให้สมมติฐานทั่วไปเกี่ยวกับผู้เรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ไว้ว่า ผู้ใหญ่ควรได้รับการจูงใจเพื่อเรียนรู้จากความต้องการและความสนใจของเขา ซึ่งการเรียนรู้นี้จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ แนวทางการเรียนรู้จะเป็นในลักษณะการเรียนรู้แบบชีวิตเป็นศูนย์กลาง (Life-centered) ประสบการณ์จะเป็นแหล่งทรัพยากรที่ทรงคุณค่าที่สุดของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ นอกจากนั้นผู้ใหญมีความต้องการอย่างลึกซึ้งในการเรียนรู้แบบนำตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มมากขึ้นตามวัย

เจมส์ (James, 1983 cited in Rozelia and Spike, 2000) ได้เสนอหลักเกณฑ์ของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ 4 ประการ ได้แก่

- 1) มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองจะเปลี่ยนจากการพึ่งพาไปสู่ความเป็นอิสระ เช่นเดียวกับการที่บุคคลมีการพัฒนาด้านความรับผิดชอบ ประสบการณ์ และความเชื่อมั่นในตนเอง
- 2) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต้องได้รับการจูงใจจากปัจจัยหลายประการ

- 3) ในกระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทเชิงรุกจึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้
- 4) สิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของการเรียนรู้

3.5 อุปสรรคในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ สมคิด อิศระวัฒน์ (2543) ได้เสนอว่าในการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ จะพบว่ามีผู้ใหญ่หลายคนอาจไม่เกิดการเรียนรู้ ปัจจัยซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ได้แก่

- 1) ประสบการณ์เดิมในอดีต เช่น ความล้มเหลวในการเรียนรู้ในอดีต ทำให้ไม่กล้าเรียนในสิ่งนั้นๆ หรือสิ่งใหม่
- 2) เจตคติของผู้เรียน เช่น การคิดว่าเรียนไปก็ไม่มีประโยชน์ อายุมากแล้วจะเรียนทำไม เป็นต้น
- 3) การประเมินผลตนเอง เช่น ผู้ใหญ่มักจะประเมินตนเองต่ำกว่าสภาพเป็นจริง หรือประเมินในทางลบ เช่น อายุมากทำให้สมองไม่ไว ไม่มีความสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทำให้ขัดขวางต่อการเรียนรู้
- 4) การขู้งัดข้อ เช่น ผู้สอนขู้งัดข้อจนผู้เรียนรู้สึกกลัว หรืออับอายทำให้ผู้เรียน มีปฏิกิริยาโต้ตอบต่างๆ ที่ขัดขวางแก่การเรียนรู้
- 5) ระยะเวลา เช่น ความกดดันเรื่องเวลา หรือให้เวลาน้อยทำให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะเรื่องที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน
- 6) การขัดจังหวะ เช่น เสียงกริ่งโทรศัพท์ การมีคนเดินเข้ามาในห้อง ทำให้ผู้สอนต้องหยุดพูด ผู้เรียนขาดสมาธิ จุดการสนใจเปลี่ยนแปลงไป
- 7) การจัดลำดับความสำคัญเรื่องเรียนของแต่ละบุคคล ผู้ใหญ่แต่ละคนจะจัดลำดับความสำคัญเรื่องเรียนไม่เหมือนกัน บางคนยังไม่เห็นความสำคัญของการเรียนในขณะนั้น ทำให้ไม่มีความพร้อมในการเรียน
- 8) การขาดข่าวสารข้อมูล ผู้ใหญ่บางคนอยากเรียนแต่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนทำให้พลาดการเรียนนั้น
- 9) ความสามารถในการปรับตัวของผู้เรียน ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่เมื่อกลับมาเรียนจะมีปัญหาเรื่องการปรับตัว เช่นการฟัง อ่าน เขียน ทำให้ไม่มั่นใจ และปฏิเสธการเข้าร่วม กิจกรรม
- 10) ความพร้อมของสถานที่และอุปกรณ์ ได้แก่ ความขาดแคลนหรือไม่เหมาะสมของสถานที่ เครื่องมือไม่พร้อม หรือมีจำนวนน้อยทำให้การเรียนรู้ไม่ได้คุณภาพ

11) ค่าใช้จ่าย อุปสรรคที่เกิดจากค่าใช้จ่าย มีทั้งค่าใช้จ่ายด้านผู้จัดการอบรมที่มีงบประมาณจำกัด จึงไม่สามารถเอื้ออำนวยความสะดวกในการศึกษาได้อย่างเต็มที่ และการขาดค่าใช้จ่ายที่จะมาให้ค่าธรรมเนียมการเรียนที่ราคาสูงของผู้เรียนทำให้ไม่ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ

12) หลักสูตร ปัญหาจากหลักสูตรที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ระยะเวลาการเรียนจำกัด ทำให้เรียนรู้ไม่สมบูรณ์ หรือระยะเวลานานเกินไป ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถทึ่งหน้าที่การงานได้ นอกจากนี้เนื้อหาหลักสูตรอาจไม่น่าสนใจหรือจืดจาง และมีเงื่อนไขอื่นๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย เช่น มีการทดสอบบ่อย ความเข้มงวดในการเข้าเรียน การมีรายงานมาก เป็นต้น

13) ผู้สอน ได้แก่ ผู้สอนที่มีบุคลิกภาพเป็นคนเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจตน ดูถูก ผู้เรียน ฯลฯ ทำให้ผู้เรียนไม่ชอบและไม่อยากเรียน นอกจากนี้การที่ผู้สอนมีเทคนิคการสอนที่ไม่จูงใจ เช่น การสอนเน้นความเข้าใจ ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วม วิธีการสอนแบบเก่าๆ และการสร้างบรรยากาศในการสอนที่ให้ความรู้สึกในทางลบ เช่น การทำให้ผู้เรียนเกิดความกลัว การตวาด ก็ทำให้เป็นอุปสรรคขัดขวางการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนของผู้ใหญ่ ในประเด็นต่างๆ ที่ได้นำเสนอมา ข้างต้น เป็นแนวคิดที่สำคัญในการดำเนินการของการพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงิน ภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐเพื่อพัฒนาพนักงาน ซึ่งผู้เรียนอยู่ในวัยผู้ใหญ่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน จึงจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 5 การศึกษาทางไกลและแนวคิดหลักการองค์ประกอบและการพัฒนาเกี่ยวกับ Distance Learning

1. แนวคิดและหลักการของการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกล หมายถึง วิธีการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบกันโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชาความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ไปทางสื่อ อาจจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง วัสดุทัศน คอมพิวเตอร์หรืออื่นๆ ผู้เรียนจะรับความรู้จากสื่อเหล่านี้ในลักษณะของการเรียนด้วยตนเอง โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องเดินทางเข้ามายังสถาบันการศึกษา แต่จะเรียนอยู่ที่บ้านหรือสถานที่ทำงาน ผู้เรียนสามารถกำหนดเวลาเรียน สถานที่เรียน และจะต้องบริหารการเรียนของตนเองภายในเวลาที่สถาบันการศึกษากำหนด การพบปะระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอาจจะกำหนดให้มีขึ้นบ้างแต่น้อยครั้งมาก จะเป็นการพบปะเพื่อ

ทบทวน เพื่อซักถามประเด็นปัญหาในสิ่งที่เรียนด้วยตนเองให้เข้าใจ หรือเป็นการสรุปหรือฝึกทักษะที่สำคัญจากเนื้อหาวิชานั้นๆ (สุมาลี สังข์ศรี, 2539)

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล

1. การศึกษาทางไกลตอบสนองต่อปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต
2. วิธีการของการศึกษาทางไกล ช่วยลดข้อจำกัดของการศึกษาในระบบโรงเรียน
3. การศึกษาทางไกล ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษา
4. การศึกษาทางไกลเอื้อต่อสภาพเศรษฐกิจ
5. การศึกษาทางไกลเอื้อต่อผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้ว
6. การศึกษาทางไกลส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และให้อิสระในการเรียน
7. การศึกษาทางไกลเป็นการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการศึกษา

หลักของการศึกษาทางไกล

สุมาลี สังข์ศรี (2539) ได้ศึกษารายละเอียดของการศึกษาทางไกลจากนักการศึกษาทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ แล้วได้สรุปหลักการสำคัญของการศึกษาทางไกลไว้ดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างกัน
2. เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการศึกษาด้วยตนเอง
3. มีการใช้สื่อประเภทต่างๆเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา
4. มีการจัดเตรียมสื่ออย่างเป็นระบบก่อนเริ่มการเรียนการสอน
5. เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาในการผลิตเนื้อหาของวิชาหนึ่งๆเพื่อถ่ายทอดลงสู่สื่อประเภทต่างๆ
6. เป็นการเรียนการสอนที่จัดแก่ผู้เรียนเป็นจำนวนมาก
7. มีการจัดเครือข่ายเพื่อให้บริการสนับสนุนการศึกษา

รูปแบบของการจัดการศึกษาโดยวิธีการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกลนั้นเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้หรือการเรียนการสอนหรือวิธีการจัดการศึกษาที่ใช้สื่อเป็นตัวกลาง ในการส่งผ่านความรู้หรือประสบการณ์มากกว่าการสอนแบบในชั้นเรียน ซึ่งผู้เรียนจะเรียนกับผู้สอนเป็นประจำ การใช้สื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้ นั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ การใช้สื่อเดี่ยว และการใช้สื่อประสม

1. การใช้สื่อเดียว เป็นการใช้สื่อเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเท่านั้นในการส่งผ่าน หรือการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียน อาจจะใช้สื่อประเภทใดก็ได้ เช่น การเรียนการสอนทางไปรษณีย์ ใช้เพียงสื่อสิ่งพิมพ์เท่านั้น การเรียนทางวิทยุกระจายเสียง ซึ่งบางประเภทเรียกโรงเรียนทางอากาศ ต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นอีกลำดับหนึ่ง คือ การนำวิทยุโทรทัศน์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน

2. การใช้สื่อประสม คือ การใช้สื่อหลายชนิดประกอบกันในการถ่ายทอดความรู้ อาจเลือกสื่อชนิดหนึ่งเป็นสื่อหลักแล้วใช้สื่ออื่นๆให้ความรู้เสริม สื่อประเภทต่างๆ ได้รับการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าทันสมัยมากขึ้นและได้มีการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการใช้สื่อประเภทต่างๆ ในการเรียนการสอนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า สื่อแต่ละประเภทต่างมีจุดดีและจุดด้อย จะใช้สื่อประเภทใดประเภทหนึ่งย่อมไม่บังเกิดประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงนิยมใช้สื่อประสมมากยิ่งขึ้น

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทางไกล

2.1 เทคโนโลยีการเรียนการสอนทางไกล

การเรียนการสอนในระบบทางไกล เป็นระบบที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกันคนละสถานที่ แต่สามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาทุกรูปแบบเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพด้านบริหาร ด้านวิชาการ และด้านบริการ “การนำเอาเทคนิค วิธีการ แนวความคิด และอุปกรณ์ เครื่องมือใหม่ๆ ทางเทคโนโลยีการศึกษามาใช้เพื่อแก้ปัญหาทางการศึกษา และปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน โดยทำอย่างมีระบบจะเป็นวิถีทางหนึ่งที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการศึกษา” (วิจิตร ศรีสุขอาน, 2529) จากแนวความคิดดังกล่าวเทคโนโลยีจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาการศึกษา และถ้าเราให้คำจำกัดความเทคโนโลยีการศึกษา คือ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในระบบการเรียนการสอน โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเทคโนโลยีทางการศึกษามีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน แต่เมื่อกล่าวถึงก็มักจะไขว้เขวโดยจะพิจารณาและวิเคราะห์ถึงความต้องการด้านเทคโนโลยี และทรัพยากรที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและการฝึกอบรม ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการสับสนต่อปัญหาที่แท้จริง เช่น กรอบแนวคิดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบการศึกษา การจำกัดขอบเขตของเทคโนโลยี ความล้มเหลวที่เกิดขึ้น เป็นต้น (Learsley, 1998) แม้ว่าเทคโนโลยีจะช่วยเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนในทุกพื้นที่ ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องระวังไม่ให้เทคโนโลยีมาเป็นปัจจัยแบ่งแยกบุคคลและโอกาสการเรียนรู้ (สุมาลี สังข์ศรี และสมคิด พรหมจ้อย, 2542) การจัดการเรียนการสอนทางไกลเน้นการใช้ระบบการสื่อสารทุกชนิดของสังคม เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างผู้เรียนกับ ผู้สอนซึ่งอยู่ห่างไกลกัน หากพัฒนาระบบ

การเรียนการสอนทางไกลให้สามารถใช้ให้มีศักยภาพก็จะทำให้บริการถึงผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น (เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, 2540) การใช้เทคโนโลยีทางการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการ จึงจำเป็นต้องยึดวิธีการจัดระบบ (System Approach) ในการดำเนินงานและการแก้ปัญหา

ดังนั้น การผลิตและการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในระบบการสอนทางไกล จึงมีหลักการดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2531)

1. มีระบบการผลิตสื่อการศึกษาที่ผ่านการตรวจสอบและวิจัยหาประสิทธิภาพแล้ว
2. ยึดหลักการใช้สื่อประสมที่จะถึงผู้เรียนจำนวนมากที่สุด และช่วยให้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด โดยจัดสื่อประสมในรูปของชุดการสอนทางไกล
3. ใช้อำนวยให้มีการกระจายรูปแบบของเทคโนโลยีทางการศึกษาทั้งประเภทวัสดุ (สิ่งสิ้นเปลือง) อุปกรณ์ (เครื่องมือต่างๆ) และวิธีการ (กลวิธี กิจกรรม กระบวนการ ฯลฯ) มาใช้โดยไม่เน้นเฉพาะการใช้อุปกรณ์ราคาแพง หรือวัสดุราคาถูกเพียงอย่างเดียว
4. เน้นการเลือกผลิตและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และความพร้อมของประเทศ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าระหว่างการลงทุนและผลลัพธ์ที่ได้ มิใช่มุ่งเพียงการลงทุนน้อยอยู่ตลอดเวลา
5. มีการกำหนดบทบาทของสื่อแต่ละประเภทอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการใช้สื่อตั้งแต่สองอย่างขึ้นไปถ่ายทอดเนื้อหาสาระซ้ำกัน ควรใช้สื่อแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับเนื้อหา วิชาที่สอนและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

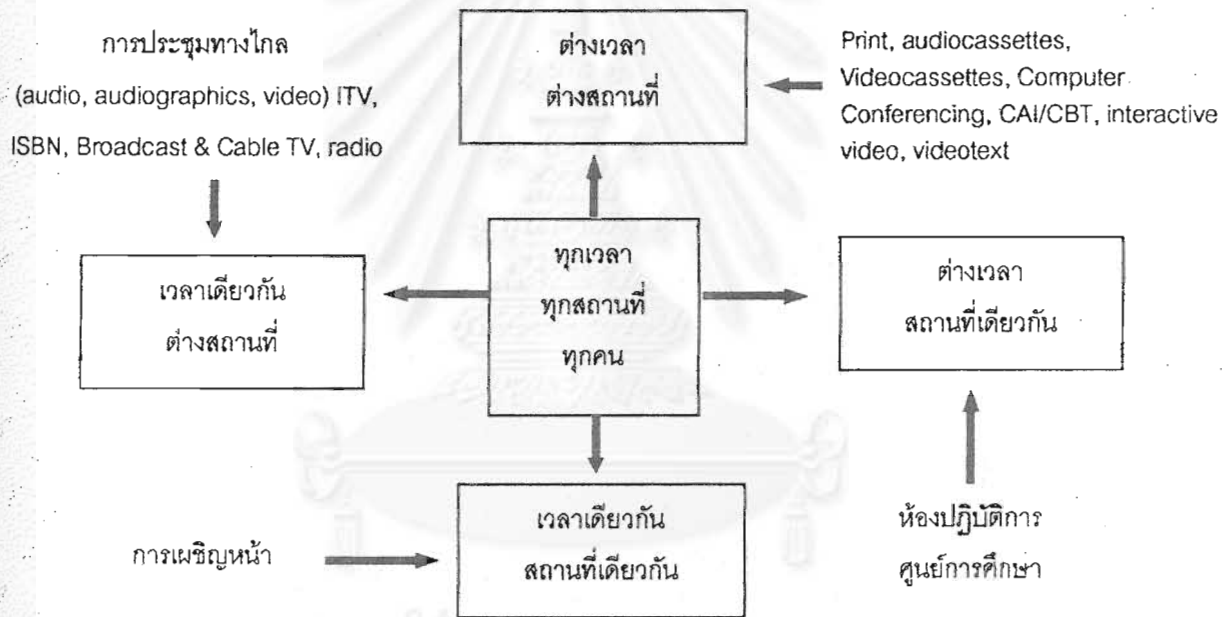
เทคโนโลยีจึงถูกนำมาใช้ในรูปแบบต่างๆ ของระบบการศึกษา รวมทั้งในรูปของเครื่องมือช่วยในการเรียนการสอนบนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า “เทคโนโลยีมีความสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการนำเสนอสารจากผู้ส่งสารได้ กล่าวคือสามารถนำเสนอได้ในรูปแบบที่เป็นรูปธรรม และต่อกลุ่มผู้รับจำนวนมาก นอกจากนั้นเทคโนโลยีสามารถสร้างความสนใจและช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้รับสาร ช่วยเพิ่มช่องทางในการรับส่งข้อมูล และเอาชนะข้อจำกัดบางประการของข้อมูลในการนำเสนอ รวมทั้งยังมีประโยชน์ในภาคปฏิบัติอีกด้วย” (สุเกษม อิงคนินันท์, 2542) สื่อและเทคโนโลยีเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนทางไกล ผลการวิจัยการเรียนการสอนได้บ่งบอกแน่ชัดว่า การเรียนการสอนที่มีสื่อประกอบจะช่วยให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน สนใจและติดตามการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นกระบวนการหนึ่งที่มี “ผู้เรียนเป็นสำคัญ” คือผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ (ชลทิศย์ เอี่ยมสำอางค์, 2523)

1. ประเภทของเทคโนโลยีการเรียนการสอน

พัฒนาการเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม ได้เข้ามามีบทบาทต่อการศึกษาทางไกลเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาทางไกลแบบปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง แบบทันที หรือแบบปฏิสัมพันธ์หน่วงเวลาระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน หรือระหว่างผู้สอนด้วยตัวเอง และจากความก้าวหน้าของการสื่อสารระบบดิจิทัล อาทิ ระบบ Integrate Services Digital Network: ISDN ที่เพิ่มความสามารถในการส่งผ่านสารในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น รูปภาพ ข้อความ ภาพเคลื่อนไหว หรือเสียงเพียงอาศัยคอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์กับสายโทรศัพท์เท่านั้น ด้วยเหตุนี้สถาบันที่จัดการศึกษาทางไกล จึงให้ความสนใจกับบูรณาการระบบเทคโนโลยีมีเดียทั้งในแบบ Synchronous และ Asynchronous เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอันเป็นแนวคิดหลักในการเรียนรู้ในปัจจุบัน (Jonassen, 1996)

หลักการศึกษากาไกลที่มีการส่งผ่านข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมเป็นฐาน (Telecommunication-based System) สามารถอธิบายได้จากโมเดล “4-square Map of Group-ware options”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 11 แสดง 4-Square Map of Group-ware Options (Jonassen,

จากโมเดลดังกล่าว เราสามารถแบ่งประเภทการศึกษาทางไกลตามเวลาและสถานที่
ได้ดังนี้

1. การเรียนการสอนแบบเวลาเดียวกัน สถานที่เดียวกัน (Same Time/Same Place) เป็นการพบปะพูดคุยโดยตรงระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยมีการนัดหมายเวลาและสถานที่ เพื่อประชุมหรือทดลองหลังจากที่ได้ไปศึกษาด้วยตนเอง เป็นการใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐาน เช่น เครื่องฉาย กระดานอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. การเรียนการสอนแบบเวลาเดียวกัน ต่างสถานที่ (Same Time/Different Place)

2.1 การประชุมทางไกลทางโทรศัพท์ (Audio Teleconferencing) เป็นการประชุมทางไกลทางโทรศัพท์ โดยใช้ระบบโทรศัพท์ธรรมดาสามารถติดต่อสื่อสารกันได้จากหลายสถานที่

2.2 การสื่อสารทางโทรศัพท์ด้วยภาพ (Audiographics Conferencing) เป็นการสื่อสารทางโทรศัพท์ที่เพิ่มการส่งภาพหรือภาพเคลื่อนไหว ส่วนใหญ่จะใช้สายโทรศัพท์ 2 เส้น เส้นหนึ่งสำหรับเสียง อีกเส้นหนึ่งสำหรับข้อความหรือภาพ

2.3 การประชุมทางไกลทางวิดีโอ (Video Teleconferencing) ระบบประชุมทางไกลทางวิดีโอ สามารถส่งผ่านเสียงและภาพขณะสนทนา เป็นการสื่อสารแบบสองทางอย่างเต็มรูปแบบ

2.4 การประชุมทางไกลทางวิดีโอเต็มรูปแบบ (Full-Motion Video Teleconferencing) ถูกพัฒนาขึ้นหลังจากมีการใช้เทคโนโลยีดาวเทียมอย่างแพร่หลาย เส้นใยแก้วนำแสง (Fiber Optics) ช่วยให้การส่งผ่านสื่อมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถส่งได้ทั้งทางระบบคลื่นไมโครเวฟ (ส่งสัญญาณดิจิทัล/อนาล็อก) และทางสายโทรศัพท์

2.5 การประชุมทางไกลแบบส่งผ่านสัญญาณทางวิดีโอ (Compressed Video Teleconferencing) เป็นการนำเทคโนโลยี การบีบอัดสัญญาณวิดีโอ (Video Codec) มาใช้ ช่วยลดระยะเวลาในการส่งผ่านข้อมูล

2.6 การประชุมทางไกลทางวิดีโอด้วยข้อมูลและเสียง (Desktop Video Teleconferencing) แนวโน้มของการประชุมทางไกลทาง วิดีโอ จะมีการรวมกันระหว่าง Desktop computer กับ digital video เพื่อส่งผ่านเสียงวิดีโอ และข้อมูลในเวลาเดียวกัน ระบบนี้ต้องอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น ระบบ ISDN

2.7 ทีวีทัศน์ทั้งภาพและเสียง (Interactive Instructional Television ITV) เป็นการรวม 2 ระบบเข้าด้วยกัน คือ instructional television fixed service: ITFS กับ point to point microwave สามารถส่ง ข้อมูลภาพและเสียงได้ทั้งแบบทางเดียวและสองทาง โดยใช้เทคโนโลยีดาวเทียม เส้นใยแก้วนำแสงและเทคโนโลยีการบีบอัดสัญญาณวิดีโอ

2.8 เครือข่ายการบริการแบบดิจิทัล (Integrate Services Digital Network ISDN) เป็นมาตรฐานการสื่อสารโทรคมนาคมระดับนานาชาติ ด้วยการส่งผ่านข้อมูลมัลติมีเดียทางเครื่องคอมพิวเตอร์ทางสายโทรศัพท์ เชื่อมต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ

2.9 การออกอากาศทางทีวี และวิทยุ (Broadcast Television and Radio) ใช้ได้มีประสิทธิผลกับการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน แม้ว่าผู้เรียนจะไม่สามารถโต้ตอบในเวลาเดียวกันได้ก็ตาม

2.10 ทีวีเคเบิล (Cable Television) มีต้นกำเนิดจากห้องที่ห่างไกลในชนบท เป็นการโต้ตอบแบบทางเดียว

3. การเรียนการสอนแบบต่างเวลา สถานที่เดียวกัน (Different Time/Same Place) ลักษณะการเรียนการสอนแบบนี้จะเกิดขึ้นในห้องทดลองหรือศูนย์การเรียนรู้ที่ซึ่งผู้เรียนจะ มาในเวลาต่างกัน เทคโนโลยีที่นำมาใช้คือ เทปวิดีโอ เครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกภายในห้องสมุด เช่น หนังสือ เทปคาสเซ็ท ซึ่งจะใช้มากกว่าการเรียนโดยตรงกับผู้ สอน

4. การเรียนการสอนแบบต่างเวลา ต่างสถานที่ (Different Time/Different Place) เป็นการสื่อสารแบบทางเดียว โดยอาศัยเครื่องมือ/อุปกรณ์ต่างๆ ในการเชื่อมต่อการศึกษาระหว่าง สถานที่และต่างเวลา เช่น การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ม้วนเทปคาสเซ็ท เทปวิดีโอ ไปจนถึงการใช้สื่อทาง คอมพิวเตอร์ เช่น อีเมล ฐานข้อมูลออนไลน์ การประชุมทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

การเรียนการสอนทางไกลได้รับประโยชน์จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคม ทำให้เกิดวิธีการใหม่ๆ ของการนำเสนอ การจัดเก็บและการแจกจ่ายความรู้ ที่ผ่านมากิจกรรมการเรียนการสอนทางไกลผ่านสื่อแบบ “Low tech” เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ แต่จากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมีการใช้เทคโนโลยี เช่น วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ ซีดีรอม และบริการต่างๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีอิทธิพล อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยจะประสบความสำเร็จสูงสุดเสมอไป แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ควรจะต้องตระหนักในการใช้เทคโนโลยี (Ely and Plomp, 1989 cited in Brown, 1997) สื่อการเรียนการสอนทางไกลตามการจำแนกของ ถวัลย์วงศ์ ไตรโรจนานันท์ และ ทองอยู่ แก้วไพร (2544) สามารถจำแนกได้คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อการเรียนการสอนหลักของการถ่ายทอดความรู้มาช้านาน (ถวัลย์วงศ์ ไตรโรจนานันท์, 2544) ซึ่งสิ่งพิมพ์มีความสำคัญในการสอน (บุญส่ง คุวรากล, 2541) เช่น หนังสือ ตำรา แบบฝึกหัด คู่มือ ฯลฯ ซึ่งส่งถึงผู้เรียนทางไปรษณีย์ เป็นสื่อที่ออกแบบอย่างดี แบ่งเนื้อหาเป็นบทหรือหน่วยการเรียน แต่ละหน่วยประกอบด้วยวัตถุประสงค์ รายละเอียด เอกสาร อ้างอิง แบบประเมินตนเอง เอกสารประกอบการเรียนควรแยกเนื้อหาและกิจกรรมออกจากกัน ส่วนเนื้อหาควรจะต้องเข้าใจง่าย รูปแบบการนำเสนอควรมีการลำดับความที่ดี สื่อสิ่งพิมพ์มีข้อดีคือ ราคาถูก บรรจुरายละเอียดมาก ใช้ได้ทุกสถานที่ ทุกเวลาที่ต้องการ ไม่ต้องการเครื่องมือ อย่างไรก็ตามสื่อสิ่งพิมพ์ก็มีจุดอ่อนที่สำคัญๆ คือ เป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้อ่านไม่สามารถซักถามข้อข้องใจ หรือขอคำอธิบายขยายความได้ อาจน่าเบื่อ ทำให้เกิดอาการง่วงนอน ผู้เรียนไม่สามารถได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการเรียนเป็นกลุ่ม ซึ่งหากเป็นการเรียนในชั้นเรียน เมื่อเพื่อนถามข้อสงสัยและอาจารย์ผู้สอนตอบ ก็จะทำให้ผู้เรียนร่วมชั้นได้รับความรู้เพิ่มเติมไปด้วย

ด้วยพัฒนาการของเทคโนโลยีสิ่งพิมพ์สามารถเก็บในรูปแบบสื่อดิจิทัล เก็บข้อมูลที่ มี สีสรร มีเสียง มีภาพเคลื่อนไหว สามารถเก็บข้อมูลลงบนแผ่นซีดีรอม ซึ่งจุข้อมูลได้มากกว่าหกร้อยล้านตัวอักษร ซีดีรอมจึงเป็นตัวกลางที่สามารถเก็บเอกสารหรือหนังสือได้หลายเล่ม หรือบรรจูลงโฮมเพจต่างๆ ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สิ่งพิมพ์ที่เก็บในรูปแบบดิจิทัลจึงช่วยลดการใช้กระดาษไปเป็นห้องสมุด จะเป็นห้องที่เก็บสิ่งพิมพ์ในรูปแบบดิจิทัล เครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือซีดีรอม การรับหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร สามารถรับในรูปแบบดิจิทัลที่สามารถเรียกเปิดอ่านได้เหมือนจริง (สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543)

2. สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์

สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อเสริมที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้กว้างไกล ถ้าเป็นวิทยุกระจายเสียง ระบบเอเอ็ม สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้ในรัศมีหลายร้อยกิโลเมตร ส่วนระบบเอฟเอ็มแต่ละสถานีสามารถครอบคลุมพื้นที่ได้ในรัศมีประมาณ 20 กิโลเมตร โทรทัศน์ครอบคลุมพื้นที่ได้ใกล้เคียงกับวิทยุเอฟเอ็ม ในกรณีที่มีการจัดการถ่ายทอดเป็นเครือข่ายวิทยุและโทรทัศน์ จะสามารถครอบคลุมพื้นที่ได้ตามต้องการ ข้อดีข้อหนึ่งของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ คือ เป็นการสื่อสารจากคนถึงคน โดยใช้เสียงและภาพซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้มากกว่าการอ่านหนังสือ แต่การจัดทำสื่อวิทยุและโทรทัศน์นั้นก็ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาให้มาก เพื่อมิให้ผู้ฟังหรือผู้ชมเกิดความเบื่อหน่ายหรือง่วงนอน

ในกรณีของโทรทัศน์ ภาพที่ไปสู่ผู้ชมควรเป็นภาพเหตุการณ์หรือกิจกรรม อย่าใช้ภาพผู้สอนนั่งพูดหรือยืนพูดเป็นเวลานานๆ และควรหลีกเลี่ยงการฉายข้อความให้อ่านครั้งละหลายๆ หรือบ่อยๆ เพราะข้อความที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์นั้นจะไม่ชัดเจนเท่าใดนัก ไม่เหมือนกับข้อความบนจอคอมพิวเตอร์ ข้อเสียที่สำคัญของสื่อวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ คือ ประสิทธิภาพสูงสุด ควรใช้เวลาไม่เกินคาบละ 20-30 นาที ประกอบกับเป็นเรื่องของเวลาที่ทางสถานีสามารถเจียดให้ได้ หรือค่าใช้จ่ายสูงที่ทางสถานีเรียกเก็บ

3. สื่อวีดิทัศน์ (Video)

สื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่สามารถใช้ได้กับการเรียนทั้งแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลา การใช้ในแบบนัดหมายเวลา หมายความว่า นัดผู้เรียนให้มาพร้อมกันและเปิดให้ชม ณ สถานที่ที่กำหนด ส่วนการใช้ในแบบไม่นัดหมายเวลาอาจใช้วิธีแจกตลับวีดิทัศน์ให้ผู้เรียนไปเปิดชมเองที่บ้าน หรือให้ผู้เรียนมาเปิดตลับวีดิทัศน์และนั่งเปิดชมในห้องสมุดในเวลาที่ตนสะดวก สื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพมากอย่างหนึ่ง เพราะสามารถนำเสนอสิ่งที่คนทั่วไปไม่มีโอกาสได้พบเห็นเลย หรือมีโอกาสน้อยมาก

สื่อวีดิทัศน์ที่ผลิตได้ดีนั้นจะสามารถสร้างความเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้ดีมากที่สุดทีเดียว แต่การผลิตให้ได้ดีนั้นต้องใช้ความพยายามมาก ต้องมีการเขียนบทอย่างละเอียดละออ มีการวางแผนและการถ่ายทำที่รอบคอบและมักจะต้องมีการตัดต่อ โดยมีอัตราส่วนของภาพที่ถ่ายทำกับภาพที่ใช้จริงประมาณ 10:1 ถึง 5:1 ทั้งหมดนี้ จึงทำให้การสร้างวีดิทัศน์แต่ละชุดมีค่าใช้จ่ายสูงมาก ข้อเสียอีกประการหนึ่งของสื่อวีดิทัศน์ คือ เป็นสื่อแบบใช้เรียนตามลำดับ (Sequential Learning) คือ ไม่สะดวกที่จะใช้เรียนแบบกระโดดไปมา หรือสลับลำดับเนื้อหาให้แตกต่างจากที่เรียงไว้ และด้วยเหตุนี้ก็ทำให้การค้นหาข้อมูลจากสื่อชนิดนี้ไม่สะดวก

วิวัฒนาการทางเทคโนโลยีในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะทำให้ดิสก์เทปวีดิทัศน์ (VCR) กำลังจะหมดยุคลงในไม่ช้า และจะถูกทดแทนด้วย Video CD (VCD-วีซีดี) ซึ่งใช้แผ่นซีดีบันทึกข้อมูลแบบดิจิทัลแทนการบันทึกสัญญาณแบบอนาลอกลงบนเทปแม่เหล็ก วีซีดีแต่ละแผ่นในปัจจุบันนี้สามารถบันทึกการวีดิทัศน์ได้นาน 1 ชั่วโมง ระบบที่ใหม่กว่าวีซีดีที่กำลังจะเข้ามาคือระบบ Digital Video Disc (DVD-ดีวีดี) เป็นระบบที่ใช้การบันทึกข้อมูลแบบดิจิทัลบนแผ่นซีดีเช่นเดียวกับวีซีดี ต่างกันแต่วิธีเข้ารหัสข้อมูลและวิธีบีบอัดข้อมูล ดีวีดีแต่ละแผ่นในปัจจุบันนี้สามารถบันทึกการวีดิทัศน์ได้นาน 2 ชั่วโมง แผ่นวีซีดีและดีวีดีสามารถเล่นได้ด้วยเครื่องเล่นโดยเฉพาะที่ใช้ต่อกับโทรทัศน์ หรืออาจเล่นด้วยคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลทั่วไปโดยใช้โปรแกรมพิเศษช่วยก็ได้

4. Interactive Multimedia on CD-ROM

เป็น CAI ยุคใหม่สำหรับคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล อาศัยสมรรถนะที่สูงมากของคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ในยุคปัจจุบันที่สามารถจัดการกับข้อมูลจำนวนมากด้วยความเร็วที่สูงมาก บทเรียน CAI แบบ Interactive Multimedia นับว่าเป็นสื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงมาก เพราะได้มีการผสมผสานข้อดีของสื่อต่างๆ เข้าด้วยกัน และสามารถแก้ไขข้อเสียได้เกือบหมด ข้อเสียที่ยังเหลืออยู่คือ ข้อมูลที่บันทึกในแผ่นแล้ว เป็นข้อมูลตายตัวที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้อีก และบทเรียนแบบนี้ยังขาดคุณสมบัติที่สนับสนุนการเรียนรู้จากกลุ่ม (Collaborative Learning)

5. CAI (Computer Assisted Instruction)

การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการเรียนการสอนนั้น มีประวัติความเป็นมายาวนาน ตั้งแต่ยุคทศวรรษ 1960 คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในสมัยนั้นยังเป็น Main Frame Computer และ Mini Computer ซึ่งมีสมรรถนะไม่สูงนัก และการแสดงผลยังเป็นแบบข้อความ (Text Mode) เพียงอย่างเดียว การนำคอมพิวเตอร์มาใช้อาศัยความสามารถในการจัดเก็บข้อมูล การค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว และความสามารถในการปรับเปลี่ยนเนื้อหา บทเรียนตามเงื่อนไขต่างๆ ความสามารถประการหลังสุดนี้ ทำให้เราสามารถจัดบทเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งอาจมีพื้นฐานความรู้ไม่เท่ากัน หรือสติปัญญาไม่เท่ากันได้

อย่างไรก็ตาม การทดลองในยุคแรกๆ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ การจัดทำบทเรียนต้องใช้เวลาและความเชี่ยวชาญในการเขียนโปรแกรมเป็นอย่างมาก ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดทำบทเรียนเองได้ ส่วนนักเขียนโปรแกรมก็ไม่วุ่นวายมากพอที่จะทำบทเรียน รวมทั้งความไม่สะดวกในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในยุคนั้นก็เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งมากถึงยุคนี้ ซึ่งคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลมีสมรรถนะสูงมาก และใช้ง่ายมากอย่างที่ศัพท์ภาษาอังกฤษเรียกว่า “User Friendly” (เป็นมิตรกับผู้ใช้) นอกจากนั้นยังมีความสามารถในการแสดง

ภาพสี่ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนภาพวีดิทัศน์ประกอบเสียง ซึ่งการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนนี้สามารถใช้ประกอบในขณะที่ผู้สอนทำการสอน คือ ใช้ประกอบขณะดำเนินการสอนหรือใช้ช่วยเสริมก่อนหรือภายหลังการสอน เช่น เป็นการซ่อมเสริมหรือทบทวน เป็นต้น หรือการใช้คอมพิวเตอร์แทนผู้สอน เป็นการนำคอมพิวเตอร์นำเสนอบทเรียนหรือเนื้อหาสาระต่างๆแทนครูผู้สอนในรูปแบบของบทเรียนสำเร็จรูป (ไพโรจน์ ตีรณธนากุล, ไพบุลย์ เกียรติโกมล, เสกสรร แยมพิณิจ, 2546)

คุณลักษณะบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

บทเรียนคอมพิวเตอร์การสนทนนั้น ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีครูคอยแนะนำ จัดเป็นสื่อการเรียนรายบุคคลที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง

1. สามารถสนองความต้องการในการเรียนด้วยตนเองได้

อาศัยหลักการของการสอนรายบุคคล เพื่อสนองความแตกต่างรายบุคคล ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ 5 องค์ประกอบ คือ

1.1 การยืดหยุ่นในเรื่องเวลาเป็นที่ยอมรับว่าผู้เรียนแต่ละคนมีอัตราการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน บทเรียนที่พัฒนาขึ้นควรมีความยืดหยุ่นพอที่จะให้ผู้เรียนแต่ละคนเรียนด้วยอัตราช้า-เร็ว ตามระดับความสามารถของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2 มีอิสระในการเลือกสถานที่เรียน ในการเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ไม่จำเป็นต้องศึกษาในห้องเรียน ผู้เรียนมีอิสระในการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ไปศึกษาที่ใดก็ได้ที่มีคอมพิวเตอร์ และผู้เรียนมีความพอใจในสถานที่นั้น

1.3 การมีอิสระในการเลือกเนื้อหาและการเรียน เป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความสนใจ และมีความสามารถต่างกัน การออกแบบควรมีรายการหัวข้อเรื่องให้ผู้เรียนเลือกศึกษา โดยหัวข้อเหล่านั้นควรมีการวิเคราะห์และจัดลำดับ โดยอาศัยหลักการเรียนรู้เป็นสำคัญ การให้อิสระในการเลือกเนื้อหาสามารถทำได้หลายวิธี เช่น

- สามารถย้อนกลับ หรือข้ามไปเรียนเนื้อหาอื่นได้ทันที
- มีหัวข้อให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามต้องการ มีความสะดวกรวดเร็วในการที่จะไปตามจุดต่างๆ
- สามารถออกจากบทเรียนหรือย้อนกลับไปเรียนในส่วนที่ยังไม่ได้ศึกษา

1.4 การวินิจฉัย การเรียนซ่อมเสริม และการยกเว้น เป็นการวินิจฉัยความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นสำคัญ มี 2 ชนิดคือ

- การวินิจฉัยก่อนการเรียน ทำให้ผู้เรียนรู้ว่าผู้เรียนนั้นๆ มีความรู้พื้นฐานพอ และสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งที่เรียนหรือสิ่งที่ตนเองสนใจได้หรือไม่ ถ้ามีความรู้ไม่เพียงพอ ก็ควรจัดบทเรียนซ่อมเสริมให้ การวินิจฉัยก่อนเรียนมักจะทำในหน่วยการเรียนที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีพื้นฐานอื่น ๆ มาก่อน

- การวินิจฉัยหลังเรียน ส่วนนี้ทำให้รู้ว่า ผู้เรียนนั้นได้เกิดการเรียนรู้ หรือเกิดสมรรถภาพครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าขาดส่วนใดหรือไม่เกิดการเรียนรู้ส่วนใด ก็เปิดโอกาสให้เรียนซ่อมเสริมหรือย้อนกลับไปเรียนใหม่ได้

1.5 การมีอิสระในการเลือกรูปแบบการเรียน ผู้เรียนแต่ละคนมีวิธีการเรียนที่แตกต่างกันจึงจำเป็นต้องให้โอกาสผู้เรียนแต่ละคนได้เลือกรูปแบบการเรียนที่ตนเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ในการเรียนของตน เช่น ให้โอกาสในการเลือกหรือไม่เลือกคำอธิบายเพิ่มเติม เพราะผู้เรียนบางคนอาจจะต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม แต่อีกคนหนึ่งอาจจะไม่ต้องการ เพราะคิดว่าเกินความจำเป็นทำให้น่าเบื่อ ดังนั้น อาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกได้ตามต้องการ

2. ความสะดวกสำหรับการเรียนด้วยตนเอง

บทเรียนคอมพิวเตอร์การสอนควรจะอำนวยความสะดวกในประเด็นต่อไปนี้

2.1 มีวิธีการใช้งานง่ายไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนเกินความสามารถของผู้เรียนเปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างอิสระ ไม่บังคับ รวมทั้งมีคำแนะนำการเรียนและเนื้อหาเสริม

2.2 มีความสมบูรณ์เบ็ดเสร็จในตัวเอง โดยยึดหลักการสอน ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตั้งแต่ต้นจนจบ

2.3 มีความคล่องตัวในเรื่องการเรียนผู้เรียนสามารถใช้ในเวลาใดและนานเท่าใดก็ได้

2.4 มีอิสระไม่จำกัดสถานที่เรียนรู้ และบทเรียนคอมพิวเตอร์มีขนาดกะทัดรัดสะดวกต่อการพกพา

2.5 มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบทเรียนสูง สามารถตอบสนอง ได้ตอบและบอกผลการตอบสนองแก่ผู้เรียนได้ทันที

2.6 มีการสื่อสารที่ดีระหว่างบทเรียนกับผู้ใช้ โดยผู้ใช้ต้องรู้ว่าทำอะไร

นอกจากนี้ คีแมน (Keeman, 1987) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะ 4 ประการที่ทำให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความพิเศษไปกว่าครูผู้สอนหรือเครื่องมือชนิดอื่นๆ

1. คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องจักร ไม่มีชีวิต ไม่เหน็ดเหนื่อย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงสามารถสอนได้อย่างอดทนมาก ไม่แสดงอารมณ์โกรธแม้จะต้องสอนซ้ำๆ กัน
2. ความสามารถในการติดต่อกับคอมพิวเตอร์เครื่องอื่นๆ ในสถาบันที่แตกต่างกัน ทำให้ข้อมูลที่ได้จากคอมพิวเตอร์น่าสนใจ และมากมายไม่สิ้นสุด
3. ด้วยลักษณะการทำงานของคอมพิวเตอร์ที่สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนป้อนข้อมูล และคอมพิวเตอร์จะแสดงผลออกมา ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าเป็นผู้ควบคุมบทเรียน ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนุกสนาน และสนใจต่อบทเรียน
4. คอมพิวเตอร์เป็นพื้นฐานที่ดีของทิศทางในอนาคตที่มนุษย์จะมีเครื่องมือเพื่อขยาย ประสิทธิภาพการทำงานของตนเองเพิ่มขึ้น

ประเภทของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

พรสวรรค์ จงสวัสดิ์ (2534) แบ่งประเภทของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อการสอนเนื้อหา เป็นบทเรียนที่นำเสนอความรู้และเนื้อหาใหม่แก่ผู้เรียน เนื้อหาอาจมีลักษณะเป็นการอธิบายกฎเกณฑ์ความรู้ความเข้าใจข้อเท็จจริงต่างๆ หลังจากนั้นจะมีการตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบเพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบทเรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน มีความละเอียดซับซ้อนมาก โครงสร้างของปฏิสัมพันธ์ไม่อาจกำหนดแน่นอนตายตัว แต่อาจจะมีการควบคุมให้เป็นไปตามขั้นตอนได้ แต่อย่างไรก็ตาม ปฏิสัมพันธ์ในบทเรียนประเภทนี้จะมีสูงกว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนประเภทอื่น
2. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อการฝึกทักษะ วัตถุประสงค์ของบทเรียนประเภทนี้ก็คือ เพื่อฝึกหัดผู้เรียนเกี่ยวกับความจำความเข้าใจ หลักการหรือกฎเกณฑ์จะไม่มีการอธิบายโดยละเอียด แต่อาจจะมีการทบทวน กฎเกณฑ์อย่างสั้นๆ ก่อนที่จะถาม และไม่มีการเสนอเนื้อหาใหม่แก่ผู้เรียนเลย ความรู้จะถูกสนับสนุนให้เกิดขึ้นจากผลป้อนกลับโดยทันทีของบทเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบทเรียนในประเภทนี้จะถูกกำหนดไว้อย่างรัดกุม และไม่มีโอกาสที่ผิดขั้นตอนของการมีปฏิสัมพันธ์
3. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ประเภทสถานการณ์จำลอง เป็นการจำลองสถานการณ์จากปรากฏการณ์จริงเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเป็นการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับทักษะการทำงาน การคิด การตัดสินใจ สถานการณ์จำลองจะช่วยลดค่าใช้จ่ายและอันตรายจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง

4. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนประเภทเกมส์ เกมส์เป็นสิ่งที่สามารถกระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ เป็นสิ่งจูงใจต่อผู้เรียน ผู้เรียนจะเรียนรู้อย่างเพลิดเพลิน น่าตื่นเต้น แปลกใหม่และสวยงาม จะเป็นสิ่งเร้าใจให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนอย่างเต็มที่

ขั้นตอนในการสร้างและการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เป็นการสอนเนื้อหาใหม่ ซึ่งผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นจะต้องมีโครงสร้างบทเรียนที่ผ่านการออกแบบได้อย่างดีประกอบด้วย การนำเข้าสู่บทเรียน การสอนการเสริมความเข้าใจ การสรุปบทเรียน และการทดสอบหลังเรียน

1. การนำเข้าสู่บทเรียน สำหรับการเรียนการสอนนั้น ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนมีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

- **ให้ผู้เรียนเห็นประเด็นหรือความคิดรวบยอดในเรื่องที่จะเรียน** นั่นคือการนำเสนอเรื่องราวที่ให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางหรือประเด็นที่จะเรียน ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงสิ่งที่จะเรียนรู้ โดยใช้เรื่อง que ผู้เรียนติดตามได้ง่าย และใช้วิธีการที่ชัดเจน

- **นำเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างความสนใจ** เพราะก่อนที่ผู้เรียนจะมาศึกษาเนื้อหาบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้น อาจมีอาการความรู้สึกที่หลากหลายแตกต่างกัน การนำเข้าสู่บทเรียนโดยการสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจอยากจะทำเรียนเนื้อหา นั้นๆ ทั้งนี้การออกแบบการนำเข้าสู่บทเรียน ควรออกแบบให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะเรียน

2. การสอน เป็นขั้นการนำเสนอเนื้อหาบทเรียน ผู้เรียนจะเรียนเนื้อหาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนด้วยตนเอง ขั้นนี้จะต้องมีการออกแบบการสอน ในลักษณะของการสอนผ่านสื่อทางคอมพิวเตอร์การสอน ซึ่งผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนได้ รวมทั้งมีการเลือกสื่อมัลติมีเดียที่เหมาะสมมาใช้ในการนำเสนอเนื้อหาสาระ และมีกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้วางไว้ และสามารถเรียนได้ด้วยตนเองจนจบ โดยไม่เบื่อหรือล้าเมื่อยกลางคัน อันเนื่องมาจากสาเหตุที่เรียนทางไกล ซึ่งผู้ผลิตจะต้องมีการวางแผนการสอนให้เหมาะสม

3. การเสริมความเข้าใจ เป็นการทำกิจกรรมต่างๆ หรือแบบฝึกหัด เพื่อเพิ่มความเข้าใจในหลักการเนื้อหาได้สมบูรณ์และแม่นยำขึ้น รวมทั้งอาจสร้างความเข้าใจในส่วนของการประยุกต์เนื้อหาต่อไปอย่างไร เพื่อความเข้าใจเรื่องราวเนื้อหาเป็นระบบมากขึ้น อันนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้สมบูรณ์ขึ้น

4. **การสรุปบทเรียน** เป็นการสรุปประเด็นสำคัญ หรือความคิดรวบยอดที่ได้เรียนไปให้ ผู้เรียนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวน หรือซักซ้อมความเข้าใจสิ่งที่ได้เรียนมา

5. **การทดสอบหลังเรียน** เป็นการทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยการใช้ข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นตัวทดสอบ เพื่อแสดงระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน หากผ่านเกณฑ์ก็สามารถผ่านหน่วยการเรียนไปได้

ส่วนช่วงโชติ พันธุเวช (2535) ได้กล่าวถึงขบวนการออกแบบและการสร้างบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนไว้ ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบบทเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้ คือ

การวิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหาตั้งแต่เนื้อหาที่ได้มาจากการวิเคราะห์รายวิชาและเนื้อหาของหลักสูตร รวมไปถึงแผนการเรียนการสอนและคำอธิบายรายวิชา หนังสือตำรา และเอกสารในการสอนแต่ละวิชา โดยนำมากำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป จัดลำดับเนื้อหา ตั้งหัวข้อเรื่องและ หัวข้อย่อย เป็นต้น อันดับต่อมาคือ การกำหนดจุดประสงค์บทเรียน ควรกำหนดสิ่งที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะได้รับในระหว่างเรียน หรือหลังจากเรียนจากบทเรียนแล้ว ถัดมาคือ การวิเคราะห์ เนื้อหาและกิจกรรม ต้องกำหนดเนื้อหากิจกรรมการเรียนและโมโนทัศน์ที่คาดหวังว่าจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยคำนึงถึง ลำดับของเนื้อหา อันได้แก่ บทนำ ระดับของเนื้อหาและกิจกรรม ลำดับความต่อเนื่อง ความยากง่าย และการเลือกกำหนดสื่อในแต่ละกิจกรรม เป็นต้น ในเรื่อง การเขียนผังงาน เช่น แสดงการเริ่มต้นและจุดจบของเนื้อหา การเชื่อมต่อความสัมพันธ์ การเชื่อมโยงของบทเรียนแสดงการปฏิสัมพันธ์ของบทเรียน แสดงการเสนอเนื้อหาวิธีการและกิจกรรม เป็นแบบเส้นตรงหรือแบบสาขา เป็นต้น ในเรื่องการออกแบบและการแสดงผล เช่น บทนำ และวิธีการใช้โปรแกรม การจัดหน้าจอ การให้สี แสง เสียง ภาพ ลาย และกราฟิกต่างๆ แบบของตัวอักษร การตอบสนองและการโต้ตอบ การแสดงผลบนจอภาพและเครื่องพิมพ์ การจัดตำแหน่งและขนาดของเนื้อหา การวัดและประเมินผลการเรียน เป็นต้น เรื่องการกำหนดความสัมพันธ์ เช่น ความสัมพันธ์ของเนื้อหาหรือกิจกรรม เป็นต้น และอันดับสุดท้ายคือการกำหนดขอบข่าย บทเรียน เช่น จัดลำดับเนื้อหาและกิจกรรม จัดทำบทเรียน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างบทเรียน เป็นขั้นตอนของการทำงานบนเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อใส่เนื้อหาและกิจกรรมลงในตัวโปรแกรมบทเรียน อันได้แก่ ข้อมูลที่จะแสดงบนจอ สิ่งที่คาดหวังและการตอบสนอง หรือข้อมูลควบคุมการตอบสนอง เป็นต้น ต่อมาจึงใส่ข้อมูลของเนื้อหาอื่นๆ เช่น จากบันทึกการสอน ส่วนการผลิตบทเรียนสามารถทำได้หลายลักษณะ เช่น เขียน

โปรแกรมด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ หรือสร้างด้วยโปรแกรมช่วยสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบและการประเมินผลบทเรียน ก่อนที่จะมีการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ในการเรียนการสอนต้องมีการตรวจสอบหมายถึง การตรวจสอบในแต่ละขั้นตอนของการออกแบบบทเรียน การทดสอบการใช้งานบทเรียนเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องในการใช้งานของบทเรียน และการประเมินผลบทเรียน มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินผลด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

6. ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีใหม่ล่าสุดในวงการคอมพิวเตอร์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันของชาวโลกอย่างแท้จริง คือ เทคโนโลยี “อินเทอร์เน็ต” ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ต่างๆ ในโลกเข้าด้วยกัน ภายใต้กฎเกณฑ์การต่อเชื่อม (Protocol) อย่างเดียวกัน ที่เรียกว่า TCP/IP อินเทอร์เน็ตเป็นปรากฏการณ์ของคำว่า “โลกาภิวัตน์” (Globalism) ที่เป็นรูปธรรม โลกทั้งโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ไม่ว่าจะเพื่อวัตถุประสงค์ใด ในทางการศึกษาอินเทอร์เน็ตเป็นการเปิดกว้างของโอกาสในการศึกษาหาความรู้อย่างไม่เคยมีมาก่อน และเป็นการเปิดโอกาสที่ให้ความเท่าเทียมสำหรับทุกคนที่สามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้

ประโยชน์เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในทางการศึกษา

เลวิน และคณะ (Levin and others, 1989) กล่าวถึงประโยชน์ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทางการศึกษา ดังนี้

1. เครือข่ายมีบทบาทในการให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมชั้นเรียน

หากไม่มีเครือข่ายผู้สอนก็คงจะใช้วิธีการสอนแบบเดิมที่ทำกันมานานแล้ว การมีเครือข่ายทำให้ผู้สอนสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ที่ปกติไม่อาจทำได้ เช่น การพานักเรียนชมสถานที่ต่างๆ ในการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ด้วยการใช้เวลาไม่มากนัก จากข้อมูลบนเครือข่ายการเรียนร่วมกันโดยใช้เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ นักเรียนจะได้รับทราบว่านักเรียนในที่อื่นๆ ที่ทำกิจกรรมอย่างเดียวกันได้รับผลเป็นอย่างไรแต่ละแห่งจะเปรียบเทียบกันและอาจทำให้เห็นข้อผิดพลาดหรือข้อแตกต่าง ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น ขยายวงกว้างขึ้นการติดต่อขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญแบบมีปฏิสัมพันธ์ทันที เครือข่ายดูเหมือนว่าจะสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้สูงกว่าบริบทการเรียนรู้อื่นๆ ทั้งนี้ทั้งสำหรับครู ผู้สอนและนักเรียนเอง

2. เครือข่ายเป็นแหล่ง/ต้นกำเนิดของแนวความคิดทางการศึกษาต่างๆ

เครือข่ายเป็นแหล่งของแนวคิดที่แนะนำโดยนักเรียน ครูหรือผู้ใหญ่คนอื่นๆ ในที่ต่างๆ แนวคิดในการจัดทำโครงการจะถูกประกาศไว้บนกระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ และผู้ที่มีความสนใจในโครงการก็สามารถที่จะหยิบโครงการไปใช้ได้สะดวก เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ต่างกับ โครงการที่อยู่ในรูปของแผ่นกระดาษในหนังสือตรงที่เป็นสภาพแวดล้อมที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับ แนวคิดได้ทันที และสะดวก

3. เครือข่ายเป็นแหล่งสนับสนุนและจัดเตรียมทรัพยากร/เครื่องมือในการใช้งานต่างๆ

ศักยภาพของเครือข่ายที่สำคัญคือการกระจายหรือแจกจ่ายเครื่องมือต่างๆ ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งทำได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วมาก บนเครือข่ายมีเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆที่มีการแบ่งปันกันใช้งานไม่ว่าจะเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แผนการสอน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนและการเรียน ประสบการณ์การทำโครงการทางการศึกษาต่างๆ การร่วมมือพัฒนาความรู้หรือเครื่องมือต่างๆ

4. เครือข่ายเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลายและมีขอบเขตกว้างขวาง

เครือข่ายทำให้การเข้าถึงข้อมูลในที่ต่างๆเป็นไปได้ การศึกษาและการค้นคว้าวิจัยมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่มากและทันสมัย (Up-to-minute Data) ข้อมูลมีหลากหลายและครอบคลุมหลายสาขาตามที่ต่างๆ โดยไม่มีข้อจำกัดตามที่อยู่ของผู้ใช้

5. ในเครือข่ายมีผู้ร่วมกิจกรรมหลากหลายประเภท

ผู้ใช้ในเครือข่ายมีจำนวนมหาศาลในหลายประเทศจากหลายอาชีพ นานาความสนใจ จากระดับการศึกษาและอายุต่างๆ การอภิปรายในเครือข่ายจึงมีมุมมองที่กว้างเพราะได้ข้อมูลจากคนหลายประเภท การวิจัยและการทดลองสิ่งต่างๆ บนเครือข่ายจะมีประชากรที่แตกต่างกันข้อมูลที่ได้จึงมีค่าน่าสนใจและตรงกลุ่มเป้าหมาย

6. เครือข่ายพัฒนาความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ให้กับผู้เรียน

จากการวิจัยถึงนักศึกษาที่ใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน ทั้งในระดับอุดมศึกษาและการศึกษาในระดับต่างๆ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และสิงคโปร์ นักเรียนจะมีโอกาสได้ใช้เครือข่ายเพื่อการเรียนการสอนมีการให้นักเรียนได้ค้นหาข้อมูลต่างๆ จากอินเทอร์เน็ตเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างโฮมเพจของตนเองทำให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์

7. เครื่องช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน

การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้เครื่องช่วยอินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าข้อมูล ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือแม้กระทั่งพูดคุยบนเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงกันไปทั่วโลก ทำให้ต้องมีการใช้ภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งภาษากลางส่วนใหญ่คือภาษาอังกฤษ ดังนั้นนักเรียนจึงต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ทำให้มีโอกาสได้ฝึกทักษะในการอ่าน เขียน และพูดภาษาอังกฤษไปด้วยจึงทำให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษ

โดยสรุปเครื่องช่วยมีประโยชน์ในทางการศึกษามากในด้านการสนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ ที่โดยปกติแล้วการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติไม่สามารถทำได้

เครื่องช่วยอินเทอร์เน็ตแตกต่างกับการใช้สื่อการสื่อสารทางไกลอื่นๆ เช่น โทรทัศน์ ใสตทัศน์ทางไกล ตรงที่เครื่องช่วยอินเทอร์เน็ตไม่สามารถจะนำเอาแบบจำลองของการเรียนการสอนในห้องเรียนมาใช้งานได้อย่างง่ายๆทันที ผู้สอนผู้เรียนต้องประดิษฐ์เทคนิคใหม่ๆ สำหรับการช่วยโดยเฉพาะเป็นเทคนิคที่มีอิสระในเรื่องของเวลา สถานที่ และระยะทางในการเรียนการสอน ลดข้อจำกัดซึ่งมีอยู่ในภาษากิริยาและการใช้น้ำเสียงและการขาดหายไปของการเรียนอันเนื่องมาจากตารางเวลาที่สะดวกไม่ตรงกัน (Anderson, 1995: 10)

ลักษณะการเรียนการสอนผ่านเครื่องช่วยอินเทอร์เน็ต

พาร์สัน (Parson, 1997) จำแนกลักษณะของการเรียนการสอนผ่านเครื่องช่วยอินเทอร์เน็ต ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. เว็บช่วยสอนแบบรายวิชาอย่างเดียว (Stand-alone courses) เป็นรายวิชาที่มีเครื่องมือและแหล่งที่เข้าไปถึงและเข้าหาได้โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตอย่างมากที่สุด ถ้าไม่มีการสื่อสารก็สามารถที่จะไปผ่านระบบคอมพิวเตอร์สื่อสารได้ ลักษณะของเว็บช่วยสอนแบบนี้มีลักษณะเป็นแบบวิทยาเขตมีนักศึกษาจำนวนมากที่เข้ามาใช้จริง แต่จะมีการส่งข้อมูลจากรายวิชาทางไกล

2. เว็บช่วยสอนแบบเว็บสนับสนุนรายวิชา (Web support courses) เป็นรายวิชาที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมที่มีการพบปะระหว่างครูกับนักเรียน และมีแหล่งให้มากเช่น การกำหนดงานที่ให้ทำบนเว็บ การกำหนดให้อ่าน การสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ หรือการมีเว็บที่สามารถชี้ตำแหน่งของแหล่งบนพื้นที่ของเว็บไซต์โดยรวมกิจกรรมต่างๆ เอาไว้

3. เว็บช่วยสอนแบบศูนย์การศึกษา (Web pedagogical resources) เป็นชนิดของเว็บไซต์ที่มีวัตถุประสงค์ เครื่องมือ ซึ่งสามารถรวบรวมรายวิชาขนาดใหญ่เข้าไว้ด้วยกัน หรือเป็นแหล่งสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ซึ่งผู้ที่เข้ามาใช้ก็จะมีสื่อให้บริการอย่างรูปแบบอย่างเช่น เป็น ข้อความ, เป็นภาพกราฟิก, การสื่อสารระหว่างบุคคล และการทำภาพเคลื่อนไหวต่างๆ เป็น ข้อความ

เจมส์ (James, 1997) จำแนกลักษณะของการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ออกเป็น 3 ลักษณะ ตามประโยชน์การใช้งาน คือ

1. โครงสร้างแบบค้นหา (Electic structures) ลักษณะของโครงสร้างเว็บไซต์แบบนี้เป็นแหล่งของเว็บไซต์ที่ใช้ในการค้นหาไม่มีการกำหนดขนาด รูปแบบ ไม่มีโครงสร้างที่ผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเว็บ ลักษณะของเว็บไซต์แบบนี้จะมีแต่การให้ใช้เครื่องมือในการสืบค้น เพื่อบางสิ่งที่ต้องการค้นหาตามที่กำหนด หรือโดยผู้เขียนเว็บไซต์ต้องการ โครงสร้างแบบนี้จะเป็นแบบเปิด ให้ผู้เรียนได้เข้ามาค้นคว้าในเนื้อหาในบริบท โดยไม่มีโครงสร้างข้อมูลเฉพาะให้ได้เลือก แต่โครงสร้างแบบนี้จะมีปัญหากับผู้เรียนเพราะผู้เรียนอาจจะไม่สนใจข้อมูลที่ไม่มีโครงสร้าง โดยไม่กำหนดแนวทางในการสืบค้น

2. โครงสร้างแบบสารานุกรม (Encyclopaedic structures) ถ้าเราควบคุมการสร้างเว็บที่เราสร้างขึ้นเองได้ เราก็จะใช้โครงสร้างข้อมูลในแบบต้นไม่ในการเข้าสู่ข้อมูล ซึ่งเหมือนกับหนังสือที่มีเนื้อหาและมีการจัดเป็นบทเป็นตอน ซึ่งจะกำหนดให้ผู้เรียนหรือผู้ใช้ได้ผ่านเข้าไปหาข้อมูลหรือเครื่องมือที่อยู่ในพื้นที่ของเว็บหรืออยู่นอกเว็บ เว็บไซต์จำนวนมากมี โครงสร้างในลักษณะดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะเว็บไซต์ทางการศึกษาที่ไม่ได้กำหนดทางการค้าซึ่งอาจจะต้องมีลักษณะที่ดูมีมากกว่านี้ แต่ในเว็บไซต์ทางการศึกษาต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนกลวิธีด้านโครงสร้างจึงมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. โครงสร้างแบบการเรียนการสอน (Pedagogic structures) มีรูปแบบโครงสร้างหลายอย่างในการนำมาสอนตามต้องการ ทั้งหมดเป็นที่รู้จักกันดีในบทบาทของการออกแบบทางการศึกษา สำหรับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหรือเครื่องมือมัลติมีเดีย ซึ่งความจริงมีหลักการแตกต่างกันระหว่างคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับเว็บช่วยสอน นั่นคือ ความสามารถของ HTML ในการที่จะจัดทำในแบบไฮเพอร์เท็กซ์กับการเข้าถึงข้อมูลหน้าจอบนระบบอินเทอร์เน็ต

โดยสรุปแล้ว การใช้เว็บช่วยสอนจะมีคุณลักษณะของเว็บที่แตกต่างไปจากสื่ออื่น ๆ ดังนี้

1. เว็บช่วยสอนเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาทางไกล (Distance Education) เนื่องจากมีระบบเครือข่ายเชื่อมโยงในระยยะไกล ครอบคลุมทั่วโลก
2. เว็บช่วยสอนเป็นการศึกษาต่างเวลาและวาระ (Asynchronous Learning) หมายความว่า การใช้เว็บในการสอนสามารถกระทำได้ตลอดทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime)
3. เว็บช่วยสอนเป็นการศึกษาแบบโครงการ (Project-based Learning) โดยการให้ ผู้เรียนได้เข้าไปเรียนในเว็บในรูปแบบที่จัดให้ผู้เรียนได้จัดทำโครงการขึ้นบนเว็บก็ได้
4. เว็บช่วยสอนเป็นการศึกษาแบบการกระจายศูนย์ (Distributed Education) นั่นคือ การศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน แต่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ด้วยข้อมูลที่เหมือนกัน ทุกแห่งทุกที่คือศูนย์การเรียนรู้ และสามารถเรียนด้วยเว็บเดิมในที่ใหม่ๆ ได้ตลอดเวลา
5. เว็บช่วยสอนเป็นการศึกษาแบบร่วมมือ (Collaborative Learning) นั่นคือ เป็นความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนโดยการศึกษาผ่านเว็บ
6. เว็บช่วยสอนเป็นการศึกษาแบบเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) เพราะเว็บมีการเชื่อมโยงไปยังที่ต่างๆ ได้ทั่วโลกสามารถเข้าถึงข้อมูลของที่ต่างๆ และโครงการจัดการศึกษาที่เน้นระบบเครือข่ายทำให้เว็บเป็นเครือข่ายการเรียนรู้
7. เว็บช่วยสอนเป็นการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียน (Education on Demand) เนื่องจากข้อมูลภายในระบบเว็ลด์ไวด์เว็บ มีอยู่อย่างมหาศาลนับเป็นล้านๆ เว็บ ดังนั้นผู้เรียนก็สามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการของตนเอง
8. เว็บช่วยสอนเป็นการศึกษาแบบห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) อันเนื่องมาจากการจัดระบบของเว็บเหมือนกับการจัดระบบของห้องเรียน เพียงแต่เป็นการเรียนที่หน้าจอภาพไม่ได้จัดเป็นห้องเรียนจริง แต่ผู้เรียนก็สามารถเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เท่าเทียมกับห้องเรียนจริงตามหลักการพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนกับการจัดกิจกรรมการสอนผ่านเว็บ

การออกแบบบทเรียนที่เรียนบนอินเทอร์เน็ต

การออกแบบและพัฒนบทเรียนบนอินเทอร์เน็ตสามารถทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูล ความชอบของผู้พัฒนา ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการนำเสนอ เช่น หากกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กวัยรุ่น และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความบันเทิง อาจจะออกแบบให้มีทิศทางกรไลของหน้าเว็บที่หลากหลาย ให้ลูกเล่นได้มากกว่าเว็บที่นำเสนอให้กับผู้ใหญ่ หรือเว็บด้านวิชาการ ลักษณะที่กำหนดเป็นการออกแบบเพื่อการสร้างบทเรียน สรุปได้ดังนี้

รูปแบบการออกแบบบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต

ประกอบ ใจมัน (2543) แบ่งรูปแบบการออกแบบบทเรียนบนอินเทอร์เน็ตได้ 3 แบบ ดังนี้

1. แบบเชิงเส้น (Linear) จะมีลักษณะแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อยๆ ที่เรียกว่า หน้าจอ (Screen WebPages) หน้าจอเหล่านี้จะจัดเรียงลำดับติดต่อกัน ตั้งแต่หน้าจอแรกจนถึงหน้าจอสุดท้าย โดยจะเริ่มเรียงจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะต้องเริ่มศึกษาจากหน้าจอแรกและก้าวไปตามลำดับ เมื่อถึงหน้าจอสุดท้ายก็เป็นอันสิ้นสุด ขณะที่เรียนจะเรียนข้ามหน้าจอไม่ได้ สิ่งที่เรียนจากหน้าจอแรกจะเป็นพื้นฐานสำหรับหน้าจอถัดไป

2. แบบสาขา (Branching) มีลักษณะแตกต่างกันแบบเส้นตรง ไม่มีการลำดับหน้าจอเช่นเดียวกับเส้นตรง จะใช้การเชื่อมโยง (Link) ไปตามหน้าจอต่างๆ ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะก้าวหน้าหรือถอยหลังไปในทิศทางใดขึ้นอยู่กับคำสั่งที่ปรากฏอยู่ในแต่ละหน้าจอ หรือที่ได้มีการกำหนดการเชื่อมโยง (Link) ไว้ บทเรียนชนิดนี้มีประโยชน์มากสำหรับผู้เรียนเก่งจะสามารถเรียนจบได้เร็วกว่าผู้ที่เรียนช้า หรือเรียนอ่อนก็สามารถเรียนจบได้เช่นเดียวกัน เพียงแต่จะใช้เวลาในการเรียนมากกว่าผู้เรียนเก่ง เนื้อหาในแต่ละหน่วยจะมีมากกว่าแบบเส้นตรง เมื่อให้เนื้อหาหรือสิ่งเร้าในหน้าจอหลักแล้วก็อาจมีหน้าจอเสริมในกรณีที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม

3. แบบผสม (Combination) เป็นการจัดหน้าเว็บชนิดผสมระหว่างแบบสาขา และแบบเชิงเส้นเข้าด้วยกัน

4. แบบโยงใย (Web) เป็นการออกแบบบทเรียนขั้นสูงมีการออกแบบที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา หรือผู้เรียนที่มีความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเอง หน้าจอเนื้อหาแต่ละหน้าจอ หรือแต่ละเรื่องจะไม่มี การเรียงลำดับความยากง่าย ผู้เรียนสามารถเลือกบทเรียน หรือค้นหาบทเรียนด้วยตนเองได้ตามความสนใจ และความต้องการ รูปแบบของบทเรียนจะมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา แต่ละบทเรียนอาจมีความเกี่ยวข้องกัน หรืออาจไม่เกี่ยวข้องกันโดยตรง การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดเตรียมเนื้อหา

การจัดเตรียมเนื้อหา เป็นแนวทางซึ่งจะเป็นพื้นฐานของผลสัมฤทธิ์ในการเรียน สิ่งแรกที่ผู้เรียนจะได้รับจากอาจารย์ผู้สอน คือ เนื้อหาของรายวิชา มีสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเนื้อหาของรายวิชาที่ควรคำนึงถึงดังนี้

1. ขนาดชั้นเรียนและจำนวนผู้เรียนในชั้นจะมีผลกระทบต่อ การเรียนการสอนแบบ อภิปรายบนเครือข่าย ทั้งการเข้าร่วมอภิปรายและการถ่ายโอนข้อมูลของการอภิปราย

2. เทคโนโลยีทั้งด้านฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ข้อมูลที่หลากหลายที่อาจจะประกอบด้วยสื่อประเภทต่างๆ เช่น รูปภาพ เสียง ภาพยนตร์ ฯลฯ และรูปแบบการให้บริการในการติดต่อสื่อสารความเข้าใจของสื่อต่างๆ เหล่านั้น ในระหว่างผู้เรียนและอาจารย์ผู้สอนละกับผู้เรียนคนอื่นๆ

3. ลำดับของการเรียนและระยะเวลาของหลักสูตร หลักสูตรจะต้องมีการกำหนดตารางเวลาเรียน สื่อการเรียนที่กำหนดให้อ่านต้องเพียงพอ กับเวลา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ได้รับการออกแบบอย่างดี ข้อมูลความรู้และประสบการณ์เรียนรู้ สื่อการเรียนที่กำหนดให้อ่านต้องเพียงพอ กับเวลา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5. ความยืดหยุ่นของกิจกรรมเพื่อเสนอเนื้อหาสาระ เนื่องจากผู้เรียนบางคนจะทำงานด้วย และไม่ได้ใช้เวลาสำหรับการเรียนอย่างเดียว การทำกิจกรรมและเนื้อหาสาระจึงควรยืดหยุ่น และคำนึงถึงความสะดวกของผู้เรียน รวมทั้งกำหนดการส่งงานที่มีความยืดหยุ่นบ้างในบางกรณี

6. การให้น้ำหนักและการเน้นในการเรียนการสอนแบบปกตินั้น ครูผู้สอนใช้เสียงและการเน้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญ ในการเรียนบนอินเทอร์เน็ตก็เช่นกัน และเพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง และผู้เรียนสามารถเข้าถึงผู้สอนได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น อาจารย์ผู้สอนควรมีประวัติของผู้สอน และในการเรียนควรเล่าถึงประสบการณ์ของอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง และสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเปิดตนเองมากขึ้น และการสื่อสารในกลุ่มผู้เรียนก็จะดีขึ้นด้วย

การออกแบบบทเรียนบนอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ เป็นทั้งศิลปะและวิทยาศาสตร์และจะเป็นทั้งความคิดสร้างสรรค์ และการนำไปใช้สภาพการณ์จริงตามที่ต้องการ และเหมาะสม โดยทั่วไปมีแนวทางสำหรับการให้ผู้เรียนสามารถใช้ได้อย่างสะดวก

(ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2544) สรุปได้ดังนี้

1. การออกแบบให้เหมาะสมกับรูปแบบความคิดของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นภาพของระบบ

2. มีความสม่ำเสมอแต่ต้องไม่น่าเบื่อ ความสม่ำเสมออยู่ในลักษณะของคำสั่งที่ใช้ และกระบวนการที่ผู้เรียนใช้ในการควบคุมและการเคลื่อนไหว

3. จัดให้มีขั้นตอนที่สั้นสำหรับผู้ที่มีประสบการณ์ และมีรายละเอียดสำหรับผู้เพิ่งเริ่มใช้

4. ให้ข้อมูลย้อนกลับในสิ่งที่ผู้เรียนทำ ไม่ให้ผู้เรียนมองเห็นจอภาพที่ว่างเปล่า

5. ทำหน้าจอบทเรียนให้สามารถแสดงสิ่งต่างๆได้อย่างมีความหมายและใช้อย่างคุ้มค่า
6. ใช้ข้อความที่เป็นทางบวกที่สามารถสื่อ หรือนำไปสู่การกระทำได้ หลีกเลี่ยงการใช้ข้อความที่รู้กันเฉพาะคนบางกลุ่มหรือเครื่องหมายที่ทำให้สับสนหรือคำย่อที่ไม่สื่อความหมาย
7. พยายามจัดหน้าจอบทเรียนให้เหมาะสม น่าอ่าน และใช้การเชื่อมต่อไปยังเว็บเพจหน้าถัดไปมากกว่าที่จะใช้การเลื่อนหน้าจอบทเรียนไปทางขวามือ
8. พยายามไม่ให้มีข้อผิดพลาด
9. ถ้ามีการเชื่อมโยงภายในหน้าจอบทเรียนต้องแน่ใจว่าผู้เรียนเข้าใจและสามารถทำได้อย่างสะดวก
10. ถ้ามีการเชื่อมโยงกับภายนอกจะต้องมีข้อความบอกไว้ว่ามีการเชื่อมโยงกับสิ่งใด และเมื่อเรียกใช้จะแสดงสิ่งใดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้ว่าจะมีประโยชน์ในการเรียกดูหรือไม่
11. ต้องมีเหตุผลที่สมควรในการนำสิ่งภายนอกมาเชื่อมโยงกับหน้าจอบทเรียน (Page) และจะต้องทดสอบ การเชื่อมโยงสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้เกิดกรณีที่ไม่สามารถเชื่อมโยงได้
12. หลีกเลี่ยงการทำบทเรียนที่ยาว ต้องแบ่งสาระอย่างเหมาะสมหรือมีการจัดทำเป็นกลุ่ม
13. การจัดทำข้อความและภาพ จะต้องมีความชัดเจน มีการจัดเตรียมวางแบบ และขนาดของตัวอักษร สี การกำหนดปุ่มต่างๆ และการใช้เนื้อที่
14. ภาพที่ต้องใช้ไม่ใหญ่เกินไป และต้องไม่ใช้เวลานานในการเชื่อมโยงมาสู่ บทเรียนบนอินเทอร์เน็ต
15. การเชื่อมโยงภาพมาสู่บทเรียนที่เรียนบนอินเทอร์เน็ต ควรบอกขนาดของภาพ เพื่อให้ผู้เรียนตัดสินใจก่อนที่จะเลือกใช้
16. กำหนดการเชื่อมโยงกับบางแฟ้มข้อมูล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายข้อมูลทั้งแฟ้มนั้นได้ หรือสิ่งพิมพ์ได้อย่างสะดวก
17. จัดทำส่วนท้ายของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต ให้มีชื่อผู้ทำ และ E-mail ที่จะติดต่อได้วันที่มีการจัดทำ/แก้ไขเปลี่ยนแปลงแนวทางการเลือกต่างๆ เพื่อให้สามารถเห็นภาพรวมทั้งหมดได้ และจำนวนหน้าที่มีการจัดทำและต้องไม่ยาวเกินไปหรือสั้นเกินไป

18. หลักสำคัญ คือ การทำให้บทเรียนบนอินเทอร์เน็ตน่าสนใจ โดยการเชื่อมโยงภาพในการที่จะดึงดูดความสนใจของผู้เรียนโดยการใช้ภาพและการวางแบบ การใช้งานและให้คุณค่าการเรียนรู้

19. ต้องมีการปรับปรุงเว็บเพจอยู่เสมอ

การสร้างบทเรียนเรียนบนอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ไม่ยากนัก แต่จะพบว่ามียาละเอียดมากมายในการสร้างบทเรียน บทเรียนบนอินเทอร์เน็ต จึงเป็นการจัดอย่างจงใจและนำเสนอข้อมูลที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยเฉพาะ ดังนั้นการออกแบบเว็บช่วยสอนจึงต้องพิจารณาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการสร้างบทเรียนเรียนบนอินเทอร์เน็ต คือ การจัดระเบียบของเนื้อหาในบทเรียนที่สร้างขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีระบบ

โครงสร้างบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต

บทเรียนสำหรับรายวิชา มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. หน้าจอหลัก (Home Page) เป็นบทเรียนแรกของเว็บไซต์ โฮมเพจ ควรมีเนื้อหาสั้นๆเฉพาะที่จำเป็นเกี่ยวกับรายวิชา ซึ่งประกอบด้วยชื่อรายวิชา ชื่อหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบรายวิชา สถานที่ โฮมเพจควรจะมีในหน้าจอเดียว ควรหลีกเลี่ยงที่จะใส่ภาพ กราฟิกขนาดใหญ่ ซึ่งจะทำให้ต้องใช้เวลาในการเรียกโฮมเพจขึ้นมาดู

2. หน้าจอแนะนำ (Introduction) แสดงขอบเขตของรายวิชา มีการเชื่อมโยงไปยังรายละเอียดของหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรจะใส่ข้อความทักทาย ต้อนรับ รายชื่อผู้ที่เกี่ยวกับการสอนวิชานี้ พร้อมทั้งการเชื่อมโยงไปยังเว็บเพจที่อยู่ของผู้เกี่ยวข้องแต่ละคน และเชื่อมโยงไปยังรายละเอียดของวิชา

3. หน้าจอแสดงภาพรวมของรายวิชา (Course Overview) แสดงภาพรวมโครงสร้างของรายวิชา มีคำอธิบายสั้นๆ เกี่ยวกับหน่วยการเรียนรู้ วิธีการเรียน วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของวิชา

4. หน้าจอแสดงสิ่งจำเป็นในการเรียนรายวิชา (Course Requirements) เช่น หนังสืออ่านประกอบ บทเรียนคอมพิวเตอร์ ทรัพยากรการศึกษาในระบบเครือข่าย (On-Line Resources) เครื่องมือต่างๆ ทั้งฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ โปรแกรมอ่านเว็บที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนทางอินเทอร์เน็ตโดยใช้เว็บเพจ

5. หน้าจอแสดงข้อมูลสำคัญ (Vital information) ได้แก่ การติดต่อผู้สอนหรือผู้ช่วยสอนที่อยู่หมายเลขโทรศัพท์เวลาที่ติดต่อแบบออนไลน์ได้ การเชื่อมโยงไปยังเว็บเพจการ

ลงทะเบียน ใบรับรองการเรียน การเชื่อมโยงไปยังเว็บเพจคำแนะนำ การเชื่อมโยงไปใช้ห้องสมุดเสมือน และการเชื่อมโยงไปยังนโยบายของสถาบันการศึกษา

6. หน้าจอแสดงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สิ่งที่คาดหวังจากผู้เรียนในการเรียนตามรายวิชา กำหนดการสั่งงานที่ได้รับมอบหมาย วิธีการประเมินผล รายวิชา บทบาทหน้าที่ของผู้สอน ผู้ช่วยสอน และผู้สนับสนุน

7. หน้าจอกิจกรรมที่มอบหมายให้ทำประกอบด้วยงานที่จะมอบหมายหรืองานที่ผู้เรียนจะต้องกระทำในรายวิชาทั้งหมด กำหนดส่งงาน การเชื่อมโยงไปยังกิจกรรมสำหรับเสริมการเรียน

8. หน้าจอแสดงกำหนดการเรียน (Course Schedule) กำหนดวันส่งงาน วันทดสอบย่อย และวันสอบ เป็นการกำหนดเวลาที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้เรียนควบคุมตัวเองได้ดีขึ้น

9. หน้าจอทรัพยากรสนับสนุนการเรียน (Resource) แสดงรายชื่อแหล่งทรัพยากรสื่อ พร้อมการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ที่มีข้อมูล ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา

10. หน้าจอแสดงตัวอย่างแบบทดสอบ (Sample Tests) แสดงคำถาม แบบทดสอบในการสอบย่อย หรือตัวอย่างของงานสำหรับทดสอบ

11. หน้าจอแสดงประวัติ (Biography) แสดงข้อมูลส่วนตัวของผู้สอน ผู้ช่วยสอน และทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน พร้อมภาพถ่าย ข้อมูลการศึกษา ผลงาน และสิ่งที่สนใจ

12. หน้าจอการประเมิน (Evaluation) แสดงแบบประเมินเพื่อให้ผู้เรียนใช้ในการประเมินผลรายวิชา

13. หน้าจอแสดงคำศัพท์ (Glossary) แสดงคำศัพท์และดัชนีคำศัพท์ และความหมายที่ใช้ในการเรียนรายวิชา

14. หน้าจอการอภิปราย (Discussion) สำหรับการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สอบถามปัญหาการเรียนระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งเป็นได้ทั้งแบบสื่อสารในเวลาเดียวกัน (Synchronous Communicatio) คือ ติดต่อสื่อสารพร้อมกันตามเวลาจริง และสื่อสารต่างเวลา (Asynchronous Communication) ซึ่งผู้เรียนส่งคำถามไปในเว็บเพจ และผู้ที่จะตอบคำถาม หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะมาพิมพ์ข้อความเมื่อมีเวลาว่าง

15. หน้าจอประกาศข่าว (Bulletin Board) สำหรับให้ผู้เรียนและผู้สอนใช้ในการประกาศข้อความต่างๆ ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องหรือไปเกี่ยวข้องกับการเรียนก็ได้

16. หน้าจอคำถามคำตอบที่พบบ่อย (FAQ Pages) แสดงคำถามและคำตอบเกี่ยวกับรายวิชา โปรแกรมการเรียน สถาบันการศึกษา และเรื่องที่เกี่ยวข้อง

17. หน้าจอแสดง คำแนะนำในการเรียนรายวิชา และคำแนะนำในการออกแบบเว็บไซต์ของรายวิชา

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ได้มีผู้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดทำรายวิชาบนอินเทอร์เน็ต ดังนี้

1. ภาพรวม และรายละเอียดเนื้อหา สิ่งนี้จะเป็นการแนะนำวิชาซึ่งจะทำให้ผู้เรียนทราบว่าหลักสูตรครอบคลุม และมีความน่าสนใจเพียงไร ผู้สอนควรให้รายละเอียดที่เชื่อมโยงเนื้อหาให้เข้ากับความต้องการของกลุ่มผู้เรียนว่าวิชาที่เรียนนี้จะไม่ช่วยเพิ่มสมรรถนะในการใช้ชีวิต และการทำงานของนักเรียนได้อย่างไร

2. ประวัติผู้สอน เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักผู้สอน ผู้สอนอาจให้ประวัติที่แตกต่างกันไปแต่ละวิชา และควรลงประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้สอนได้ดีขึ้น

3. การติดต่อกับผู้สอน ผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดต่อกันทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้สอนควรมีทั้งอีเมล เบอร์โทรศัพท์ เพื่อความสะดวกในการติดต่อสำหรับผู้เรียน และควรตอบกลับภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อได้รับการติดต่อจากผู้เรียน

4. ออกแบบงาน มอบหมายงาน เช่น การอ่าน การสั่งงาน และส่งงานในเนื้อหา หลักสูตรควรมีกำหนดอ่าน และมอบหมายในงานแต่ละสัปดาห์ กำหนดการเหล่านี้ควรรีดยืดหยุ่นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนให้เหมาะสมกับเวลาของผู้เรียนด้วย รวมทั้งต้องคำนึงถึงวันหยุด และการเดินทางซึ่งอาจเกี่ยวเนื่องกับกำหนดการ แม้ว่าผู้เรียนจะสามารถทำงานเดี่ยวของตนเองได้ในระหว่างวันหยุดสุดสัปดาห์ อาจมีปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในกลุ่มที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นโครงการ

5. การทบทวนกฎเกณฑ์ของชั้นเรียน ซึ่งได้แก่

- การเข้าร่วมชั้นเรียนในระบบเครือข่ายโดยเฉพาะการขาดชั้นเรียน ซึ่งในการเรียนบนอินเทอร์เน็ตอาจพิจารณาจากการล็อกอิน (Login) หลักสูตรควรตั้งกำหนดจำนวนครั้งที่เข้ามาร่วม และจำนวนครั้งที่ขาดได้โดยให้ทราบว่ามีผลกระทบกับคะแนนและเกรดอย่างไร

- การให้เกรด หลักสูตรต้องมีความชัดเจนในการให้เกรด น้ำหนักของคะแนนที่ให้กับงานที่มอบหมายให้ทำ

- การมีส่วนร่วม ควรจะเน้นให้ความสำคัญทั้งการมีส่วนร่วม ประสบการณ์ การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมนั้นจะมีผลต่อเกรดของผู้เรียนอย่างไร
- การสื่อสารในชั้นเรียน ระดับของกิจกรรม และคุณภาพของการมีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่ใช้พิจารณาคุณภาพของชั้นเรียน หลักสูตรควรกำหนดความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็นและการให้ข้อมูลย้อนกลับ
 - การส่งงานล่าช้า ควรกำหนดเวลา และผลกระทบต่อคะแนน
 - การสอนต้องกำหนดเวลาและวิธีการ
 - การทุจริต ควรกำหนดกฎเกณฑ์ให้ชัดเจน และจริงจัง

6. การขอประวัติผู้เรียนในการเรียนปกติชั่วโมงแรกมักจะมีการแนะนำตัวผู้เรียนในการเรียนแบบออนไลน์ก็เช่นกัน ผู้เรียนควรมีประวัติตนเอง และควรจัดเตรียมพื้นที่เว็บไซต์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ เพื่อผู้เรียนจะได้ทำความรู้จักกัน

7. ระบบสารสนเทศของการเรียน หลักสูตรควรมีการเตรียมคำถามที่ถามบ่อย (FAQ) มีการกำหนดรูปแบบต่างๆ เช่น การส่งเน็ตในชั้นเรียน ขนาดเพิ่มข้อมูล เป็นต้น

ในการออกแบบบทเรียนเรียนบนอินเทอร์เน็ต สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนหรือผู้เรียนด้วยกันเอง ตัวอย่างการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารในการทำกิจกรรมและการจัดการด้านเวลา มีดังนี้ (ประกอบ ใจมั่น, 2542)

- ให้อ่านบทที่ 4 และ 5 ในหนังสือชื่อ.....และอ่านบทเดียวกันในคู่มือการเรียน แต่ละบทจะประกอบด้วย 4 ส่วน ควรอ่านวันละ 2 ส่วน บันทึกประเด็นสำคัญ และจุดที่ไม่.....เข้าใจ หากมีข้อสงสัย ส่งคำถามเข้ามายัง.....
- ให้ทำแบบทดสอบท้ายบทที่ 4 และ 5 ในคู่มือการเรียน ส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์มายัง.....ภายในวันที่.....

- ทำข้อสอบสำหรับบทที่ 1-3 และส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์มายังภายในวันที่.....ต้องทำให้เสร็จก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาบทเรียนต่อไป

- รายงานเพื่อการประยุกต์ เป็นการนำเอาความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้กับสิ่งต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น วิชาการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เมื่อผู้เรียนวิธีการทางสถิติแล้ว อาจมอบหมายงานให้อ่านหนังสือพิมพ์หรือวารสารชื่อ.....ให้หาบทความหรือศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน และอาจกำหนดเช่นว่า ในสัปดาห์ที่ 3 ผู้สอนจะส่งแนวทางการ

ประเมินหรือวิเคราะห์วิจารณ์ให้ แล้วให้ผู้เรียนเลือกประเด็นที่สนใจ ที่จะเป็นรายงาน และส่งรายงานในวันสุดท้ายของสัปดาห์ที่ 5 ความยาว 5-7 หน้าจอภาพ และให้เข้าร่วมอภิปรายอีกครั้ง ในวันที่เวลา.....น.

- การอภิปรายปัญหา ให้จัดทำคำตอบสำหรับคำถามต่อไปนี้ และเข้าร่วมประชุมในวันที่.....เวลา.....

- สรุปประจำสัปดาห์ ให้จัดทำคำตอบสำหรับคำถามต่อไปนี้ และเข้าร่วมประชุมในวันที่.....เวลา.....

- สรุปประจำสัปดาห์ ให้ผู้เรียนจัดทำผลสรุปประจำสัปดาห์ อภิปรายประโยชน์ที่ได้รับจากบทเรียนที่มอบหมาย นำเสนอ 1-2 หน้าจอภาพ ส่งภายในวันที่.....

ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนภาคสนามทางเว็บได้โดยการพาเที่ยวชมเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียน ดังนี้ (ประกอบ ใจมั่น, 2542)

1. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- ให้โอกาสผู้เรียน เรียนรู้จากที่ต่างๆบนบทเรียนอินเทอร์เน็ต
- ช่วยให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับหลากหลายวิธีในการท่องเว็บไซต์ต่างๆ
- ให้ผู้เรียนรู้จักวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

2. สิ่งที่ต้องจัดเตรียม

- รายชื่อเว็บไซต์ที่จะเข้าเยี่ยมชมและชื่อที่อยู่ในอินเทอร์เน็ต
- กิจกรรมเฉพาะสำหรับผู้เรียนแต่ละคนที่จะต้องปฏิบัติเมื่อเยี่ยมชมเว็บไซต์แต่ละแห่ง
- ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตสำหรับแต่ละคนในชั้น

3. ขั้นตอนของกิจกรรม เช่น

วันที่ 1 ใส่ข้อมูลในเว็บไซต์บรรยายเกี่ยวกับประวัติ สิ่งที่น่าสนใจต่างๆของเว็บไซต์ แต่ละแห่งที่จะเข้าเยี่ยมชม รวมทั้งจุดประสงค์ของกิจกรรม

ขั้นต่อไป คือ จัดตารางเวลาการเข้าเยี่ยมชม จะเป็นประโยชน์มากถ้ามีการจัดเตรียมงาน หรือใบงานให้ผู้เรียนแต่ละคนต้องทำและรายงานส่งในวันที่ 3

ขั้นตอนสุดท้าย คือ ต้องให้ผู้เรียนรู้อย่างชัดเจนว่าอะไรต้องทำเสร็จในวันไหน วันที่ 2 ถึงวันที่ 5 ผู้เรียนต้องรายงานผลลัพธ์ของการออกภาคสนามของตนเอง

ขั้นตอนที่ 1 ภายในวันที่ 3 ผู้เรียนจะต้องส่งผลลัพธ์ของงานส่วนแรกที่ได้จากการเยี่ยมชม เพื่อนำมาอภิปรายกันในชั้นเรียน ผลลัพธ์นี้ควรรวบรวมทสรูปจากประสบการณ์ของตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 ผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนสอบถามข้อมูลด้านอื่นๆ จากผู้เรียนคนอื่นในประสบการณ์ และมุมมองที่ค้นพบโดยคนอื่น

ขั้นตอนที่ 3 และในวันที่ 4 เตรียมผู้เรียนสำหรับการทัศนศึกษาในช่วงสุดท้าย ซึ่งจะถึงกำหนดในวันที่ 6

สรุปบทเรียนโดยให้ผู้เรียนเขียนรายงาน 3 ย่อหน้า เพื่อสรุปผลการเรียนผ่านการเรียนบนอินเทอร์เน็ต ถามผู้เรียนหรือให้อธิบาย ประโยชน์ และข้อปัญหาของการทัศนศึกษา เปรียบเทียบกับการเข้าเยี่ยมชมโดยตนเอง

การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

1. การเรียนการสอนด้วยเว็บ (Web-Based Instruction : WBI) หรือเว็บช่วยสอน เป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นสำหรับการเรียนผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการนำจุดเด่นของวิธีการให้บริการข้อมูลแบบ www. มาประยุกต์ใช้ Web-based Instruction จึงเป็นบทเรียนประเภท CAI แบบ On-line คำว่า On-line ในที่นี้ หมายความว่า ผู้เรียนเรียนอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์ที่ติดต่อผ่านเครือข่ายกับเครื่องคอมพิวเตอร์ แมข่ายที่บรรจุบทเรียน

ข้อดีประการที่สำคัญที่สุดของ WBI คือ สามารถทำการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา และอีกประการหนึ่ง การเรียนผ่านเครือข่ายยังเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับ ผู้สอนได้ โดยใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) หรือการสนทนาสดหน้าจอ (Chat) และใช้อำนวยให้เกิดการเรียนรู้จากกลุ่ม โดยใช้กระดานข่าว (Message Board) หรือการประชุมหน้าจอ (E-Conference) เป็นต้น

2. E-Learning (Electronics Learning)

เป็นการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ และยังหมายถึง Computer Learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางใหม่โดยใช้คอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) หรือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตน โดยเนื้อหาของบทเรียนซึ่งประกอบด้วยข้อความ รูปภาพเสียง วิดีโอ และมัลติมีเดียอื่นๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียนผ่าน Web

Browser โดยผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคนสามารถติดต่อ ปรีกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งมีรูปแบบปฏิสัมพันธ์ 3 รูปแบบ คือผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนอีกคนหนึ่ง หรือผู้เรียนหนึ่งคนกับกลุ่มของผู้เรียน โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย (e-mail, web-board, chat) จึงเป็นการเรียนสำหรับทุกคน เรียนได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ (Learn for all: anyone, anytime and anywhere) (ไพโรจน์ ตีรณธนากุล, ไพบุลย์ เกียรติโกมล และ เสกสรร แยมพินิจ, 2546)

E-Learning กับ CAI จะมีความคล้ายกันตรงที่เป็นการเรียนแบบมัลติมีเดียผ่านทางคอมพิวเตอร์ และเป็นการเรียนแบบให้นักเรียนเรียนด้วยตัวเองเหมือนกัน แต่ CAI มักจะเป็นการเรียนแบบที่ไม่มีการใช้เครือข่าย คือมักจะเน้นที่เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ในขณะที่ E-Learning ใช้เทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตหรือใช้เว็บเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้น ถ้าเป็น CAI ก็มักจะเป็นการเรียนแบบออฟไลน์ ส่วน E-Learning เป็นการเรียนแบบออนไลน์ และบางครั้งก็อาจเรียก E – Learning ว่าเป็น CAI ที่ใช้บนอินเทอร์เน็ต

ส่วน E-Learning กับ WBI เป็นการสอนผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพียงแต่ WBI มีการเริ่มใช้มาก่อน แล้วพัฒนามาเป็น E-Learning ในปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปคำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

- Computer Assisted Instruction หรือ CAI หมายถึง การเรียนหนังสือโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการสอน
- Web-based Instruction คือ การเรียนที่มีลักษณะเป็นการเรียนทางไกล เป็นออนไลน์ และสามารถใช้อุปกรณ์การสอนในรูปของคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต แอ็กซ์ทราเน็ต ทีวี ดาวเทียม ซีดีรอม หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ
- E-Learning มีความหมายเหมือนกันคือเป็นการเรียนทางไกลผ่านทางเว็บ ไม่ว่าจะเป็นรูปของอินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต และแอ็กซ์ทราเน็ตก็ตาม

3. โลกเสมือนจริง (Cyber Space)

อินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ปฏิวัติวิถีชีวิตในโลกนี้อย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นมากกว่าครั้งใดๆ ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ เพราะกิจกรรมของมนุษย์ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการทำมาหากิน การศึกษาหาความรู้ การพักผ่อนหย่อนใจ ล้วนแต่เปลี่ยนไปเพราะอินเทอร์เน็ต การซื้อขายสินค้าและบริการเกือบทุกอย่างจะกระทำผ่านอินเทอร์เน็ตในสัดส่วนที่มาก

ขึ้นทุกวัน ด้วยอัตราการเจริญเติบโตแบบทวีคูณ สื่อข่าวสารและสื่อบันเทิงต่าง ๆ มีอยู่มากมายบน อินเทอร์เน็ต การศึกษาผ่านอินเทอร์เน็ตกำลังจะกลายเป็นรูปแบบปกติของการศึกษาในอนาคตอัน ใกล้ โลกของอินเทอร์เน็ตเป็นเพียงโลกเสมือนจริงที่ไม่มีตัวตนให้สัมผัสได้ ผู้เรียนสามารถลง ทะเบียนเรียนกับ "Virtual University" บนอินเทอร์เน็ต ได้รับปริญญาซึ่งเป็นที่ยอมรับเช่นเดียวกับ ปริญญาจากมหาวิทยาลัยที่มีวิทยาเขตจริง กิจกรรมเสมือนจริง (Virtual) ต่างๆ เหล่านี้ จะมีความ แพร่หลายมากขึ้นและความแตกต่างระหว่าง Virtual กับ Real และระหว่าง Cyber Space กับ Physical Space จะน้อยลงทุกที แต่ Virtual กับ Cyber จะมีข้อได้เปรียบกว่าอย่างน้อยก็ในเรื่อง ความประหยัดค่าใช้จ่าย

4. การศึกษาเสมือน (Virtual Education)

การศึกษาในรูปแบบดั้งเดิม ต้องอาศัยสถาบันการศึกษาที่มีตัวตน มีสถานที่ มี บุคลากรค่อนข้างมาก แม้แต่การศึกษาทางไกลก็ไม่มีข้อยกเว้น แต่ด้วยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต สามารถจัดการศึกษาเสมือนขึ้น เป็นมิติใหม่ของการศึกษาไร้พรมแดน และสถานศึกษาไม่ต้องมี วิทยาเขต ไม่ต้องมีบุคลากรมาก ผู้เรียนจะอยู่ที่ใดก็ได้ และจะเลือกเรียนจากสถาบันแบบเสมือน แห่งใดก็ได้ ผู้เรียนไม่ต้องเดินทางก็เรียนกับสถาบันต่างประเทศได้ในรูปแบบเดิม สถาบันต่างๆ สามารถแบ่งปันทรัพยากรบุคลากรที่หายากและมีจำกัด ให้สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่าง สถาบัน ซึ่งนำไปสู่การประหยัดค่าใช้จ่ายอีกด้วย

2. รูปแบบของการประชุมทางไกล

นิคม ทาแดง (2537) การสอนด้วยการประชุมทางไกลมี 2 ประเภท คือ การ สอนด้วยการประชุมทางไกลด้วยเสียง และการสอนด้วยการประชุมทางไกลด้วยภาพ ซึ่งหมายถึง ทั้งภาพและเสียง

กิดานันท์ มลิทอง (2536) กล่าวว่า การใช้ระบบโทรประชุมเพื่อการศึกษาทาง ไกลสามารถใช้ได้ 3 รูปแบบ คือ

1. การประชุมทางไกลด้วยเสียง (Audio Teleconference) เป็นการประชุมหรือ การเรียนการสอนที่พูดคุยติดต่อกันได้ด้วยเสียงแต่ไม่เห็นหน้ากัน การติดต่อต้องอาศัยระบบสาย โทรศัพทหรือการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียม

2. การประชุมทางไกลโดยคอมพิวเตอร์ (Computer-Based Teleconference) เป็นการนำคอมพิวเตอร์มาใช้แทนโทรศัพท์ขยายเสียงในสถานที่รับฟัง โดยการใช้เครื่องไมโคร คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์แบบกดปุ่มในการติดต่อ เป็นการผสมผสานกันในระบบ Audiographics

ข้อมูลที่ได้รับจะปรากฏบนจอภาพเครื่องคอมพิวเตอร์แทนเสียง และสามารถติดต่อกันได้โดยการใช้โทรศัพท์เพื่อการสนทนา

3. การประชุมทางไกลทางวีดิทัศน์ (Video Teleconference) เป็นระบบการประชุมหรือการเรียนการสอนที่ต้องอาศัยกล้องวีดิทัศน์ จอรับภาพ และสายโทรศัพท์ในการรับส่งภาพและเสียง หรือต้องใช้ในการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมแทนสายโทรศัพท์ ถ้าเป็นการประชุมหรือการสอนในระยะทางไกลมาก การประชุมทางไกลโดยวีดิทัศน์ยังสามารถใช้ได้ 2 รูปแบบ คือ

3.1 รูปแบบของการเสนอทั้งภาพและเสียงของผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน หรือทั้ง ผู้สอนและกลุ่มผู้เรียน เพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ทันที (Two-way Video and Two-way Audio)

3.2 รูปแบบของการเสนอภาพของประธานในที่ประชุมหรือผู้สอนแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่ผู้เข้าร่วมประชุมคนอื่นๆ หรือกลุ่มผู้เรียนสามารถประชุมหรือมีการตอบสนองได้โดยการเสนอเพียงเสียงของตนเท่านั้น (One-way Video and Two-way Audio)

กล่าวว่า การประชุมทางไกลเมื่อนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการเรียนการสอน อาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Teletraining ซึ่งวิธีการนี้มีประโยชน์หลายประการ (สมาน ลอยฟ้า, 2536)

1. ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้สอน กล่าวคือ ช่วยให้สามารถจัดผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะให้กับโรงเรียนหรือหน่วยงานที่อยู่ห่างไกลได้
2. ให้ความเป็นมาตรฐาน สามารถควบคุมคุณภาพของการสอนได้ และทำให้การเรียนการสอนในเรื่องนั้นๆ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้ผู้เรียนจะอยู่กระจ่ายกันหลายพื้นที่ก็ตาม
3. ช่วยให้มีกิจกรรมร่วมกัน ผู้เรียนจากหลายๆ โรงเรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้สอน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง
4. ให้ความเป็นปัจจุบัน ผู้เรียนจำนวนมากจากหลายพื้นที่สามารถได้รับเรื่องราวใหม่ๆ ทันสมัย และได้ข้อมูลที่ต้องการอย่างทันทีทันใด
5. อำนวยความสะดวกการฝึกอบรมทางไกล เป็นวิธีการให้บริการการฝึกอบรมเพื่อความทันสมัย โดยที่ผู้เข้ารับการอบรมไม่ต้องเสียเวลาและละทิ้งสถานที่ทำงาน

ระบบการประชุมทางไกลผ่านโทรศัพท์ คือ ระบบการสื่อสารข้อมูล ภาพ และเสียงที่ส่งสารและผู้รับสารสามารถติดต่อสื่อสารกันและมีปฏิสัมพันธ์กันได้ทันทีผ่านจอภาพ โดยอาศัยระบบสัญญาณผ่านระบบโทรคมนาคม เช่น Leased line, ISDN, Microwave Link และ

Satellite Communication โดยสามารถสื่อสารได้ทั้งแบบ Point to Point และแบบ Point to Multipoint

จากการวิจัยสรุปได้ว่า เทคโนโลยีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการใช้ของผู้ใช้เป็นส่วนสำคัญ นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีประกอบการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเองโดยใช้เทคโนโลยีในฐานะผู้ช่วยสอน รวมทั้งจะต้องมีการศึกษาถึงวิธีการใช้และข้อดีข้อด้อยของเทคโนโลยีแต่ละชนิด เพื่อเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของแต่ละวิชา ผลการวิจัยยังเสนอแนะอีกด้วยว่า ก่อนนำเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาใช้ในระบบการเรียนการสอน ควรจะมีการตรวจสอบหรือปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ และที่สำคัญควรจะมีการผลิตเทคโนโลยีเหล่านั้นเอง โดยเฉพาะซอฟต์แวร์ต่างๆ (กาญจนา โชคเหรียญชัย, 2543)

การเลือกหรือการจัดสื่อเพื่อใช้ในการศึกษาทางไกล จะต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาที่ว่า ถ้าผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสื่ออยู่ตลอดเวลาเรื่อยๆ เข้าก็จะเกิดการเบื่อหน่าย ยิ่งถ้าสื่อนั้นเป็นสื่อชนิดเดียวกัน หรือเป็นสื่อทางวิชาการที่ย่างยากซับซ้อน ทำให้ไม่สนุก ผู้เรียนก็จะทอดทิ้งหมดกำลังใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น สื่อที่ใช้จึงควรเป็นสื่อที่มีการเสริมแรง ให้กำลังใจ และให้ผู้เรียนสามารถรู้ความก้าวหน้าของตนเองเป็นระยะๆ การใช้สื่อในการเรียนแบบนี้จึงควรอยู่ในลักษณะสื่อประสม โดยมีสื่อหนึ่งเป็นหลัก และมีสื่อชนิดอื่นเป็นสื่อเสริม ทั้งนี้เพราะสื่อแต่ละอย่างมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดในตัวเอง การศึกษาจากสื่อชนิดเดียวอาจจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร จึงต้องอาศัยสื่อชนิดอื่นประกอบเพื่อเสริมความรู้ สื่อที่ใช้ในการศึกษาทางไกลแยกออกได้เป็นสื่อหลักและสื่อเสริม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สื่อหลัก

เป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถใช้ศึกษาได้ด้วยตนเองตลอดเวลา และทุกสถานที่ที่สื่อหลักนี้ ส่วนมากจะเป็นสิ่งพิมพ์ เช่น ตำรา เอกสารคำตอบ หรือคู่มือเรียน โดยผู้เรียนสามารถใช้สื่อเหล่านี้เป็นหลักในการเรียนวิชานั้นๆ ทั้งสื่อหลัก ต้องบรรจุเนื้อหารายละเอียดตามประมวลการสอนของแต่ละวิชาในหลักสูตร โดยอาจอยู่ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ รายการโทรทัศน์การสอน รายการวิทยุ การสอน หรือวิทยุโรงเรียน และโปรแกรมบทเรียนการสอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วย ผู้เรียนต้องใช้สื่อหลักให้ครบตามหลักสูตรของวิชาจึงจะสามารถเรียนรู้เนื้อหาได้ครบถ้วน (กิดานันท์ มลิทอง, 2543)

สื่อเสริม

เป็นสื่อที่จะช่วยเก็บบท ต่อเติมความรู้ให้แก่ผู้เรียนให้มีความรู้กระจ่างสมบูรณ์ขึ้น ในกรณีที่ผู้เรียนศึกษาจากสื่อหลักและยังไม่เข้าใจพอหรือยังไม่เข้าใจไม่ชัดเจนก็สามารถศึกษาจากสื่อเสริมได้ สื่อประเภทนี้จะอยู่ในรูปของเทปสลับบทเรียน วิทยุ เอกสารเสริม การสอนหรือการพบกลุ่ม หรือเว็บไซต์ ฯลฯ

แนวทางในการเลือกใช้สื่อหลักอาจจัดได้หลายแนว คือ

- 1) แนวที่ยึดสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักในลักษณะหนังสือ ตำราเรียน หนังสือแบบเอกสาร คำบรรยาย
- 2) แนวที่ยึดโทรทัศน์เป็นสื่อหลัก ในลักษณะรายการโทรทัศน์การสอน ส่งให้ ผู้เรียนโดยการแพร่สัญญาณปกติ การส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมคลื่นไมโครเวฟ เคเบิลทีวี การใช้แผ่นวีดิทัศน์และแถบวีดิทัศน์นำเสนอบทเรียนตามหลักสูตรการสอน
- 3) แนวที่ยึดวิทยุเป็นหลัก ในลักษณะรายการวิทยุการสอนและวิทยุโรงเรียน
- 4) แนวที่ยึดคอมพิวเตอร์เป็นหลัก ในลักษณะการสอนใช้เว็บเป็นฐาน (Web-based Instruction: WBI) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “การสอนบนเว็บ” ในระบบอินเทอร์เน็ต

เมื่อมีการใช้การสอนในแนวใดเป็นหลักแล้ว ต้องมีการใช้สื่อเสริมเพื่อเพิ่มเติมความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนด้วย ในลักษณะ “สื่อประสม”(multimedia) ที่มีบูรณาการของสื่อทุกประเภท เพื่อช่วยให้การถ่ายทอดความรู้และเนื้อหาสาระเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อใช้โทรทัศน์เป็นสื่อหลักแล้ว ควรเสริมด้วยสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออื่นๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีความรู้เพิ่มขึ้นในแต่ละหัวข้อ นอกจากการใช้สื่อประสมแล้ว สื่อที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในรายการการเรียนการสอนทางไกล ได้แก่ สื่อบุคคล อาจเป็นผู้นำกลุ่ม ผู้ทบทวนบทเรียน หรือผู้สอนเสริม การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พบปะวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญในท้องถิ่น หรือการที่ผู้เรียนรวมกลุ่มเพื่อ

รับสอนเสริม ทบทวนการเรียน อภิปรายปัญหา หรือแม้แต่ติดต่อกับผู้สอนผ่านไปรษณีย์หรือทางโทรศัพท์เพื่อซักถามหรือทบทวนบทเรียน แต่สิ่งหนึ่งที่สำคัญในอนาคต การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นการศึกษาที่ไม่จำกัดเงื่อนไขของเวลาและสถานที่ ซึ่งจะเป็นการศึกษาตามความสะดวกและอิงความสามารถของบุคคล ซึ่งสื่อการศึกษารายบุคคลในอนาคตควรมีคุณสมบัติต่างๆ ดังนี้ (ไพโรจน์ ตีรณธนากุล, ไพบูลย์ เกียรติโกมล, เสกสรร แยมพิณิจ, 2546)

1. การให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้และก้าวหน้าได้ด้วยตนเอง
2. การให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ตามความรู้ความสามารถของตนเอง
3. การให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ตามความสนใจ
4. การให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ตามความสะดวกของแต่ละคน

สองทศวรรษที่ผ่านมา ตั้งแต่มีการปฏิรูปการศึกษาเมื่อปี 2520 วงการศึกษาไทยได้นำนวัตกรรมมาใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์, 2543) และจากพระราชบัญญัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วยคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมีผลบังคับจะเป็นยุคที่อุปกรณ์โทรคมนาคมแพร่หลายไปตามกลไกของตลาด ผู้บริโภคเข้าถึงทุกครัวเรือน ทำให้คนไทยมีทางเลือกการศึกษาที่มีคุณภาพไม่แพ้ชาติใดในโลก ซึ่งแนวทางในการเรียนการสอนทางไกลตามพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อประชาชนคนไทย บริการการศึกษาทางไกลเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีระบบการบริการจัดการเหมาะสม มีกระบวนการผลิตสื่อที่เป็นระบบ สามารถผลิตสื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียน (ทองอยู่ แก้วไทรฮะ, 2542)

2.2 กิจกรรมการเรียนการสอนทางไกล

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางไกลในสถาบันอุดมศึกษา จะต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะตน เพราะต่างมีวัตถุประสงค์ของการให้บริการทางการศึกษาแตกต่างกัน สถาบันจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทางไกล ต้องใช้หลักการพัฒนาและการเรียนรู้ที่แตกต่างมาประกอบการจัดการ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2541) ปัญหาการเรียนการสอนมักอยู่ที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรายวิชาและหลักสูตร ซึ่งมักอยู่ในความรับผิดชอบของผู้สอนว่าจะดำเนินการให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ผู้สอนจะเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก โดยเตรียมบริบทที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. วิธีการเรียนการสอนทางไกล

การสอนเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจะต้องผสมผสานปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการสอนที่ตั้งไว้ (เริงเดช อุทธิเสน, 2528) ลักษณะการสอนที่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่กับบทบาทของอาจารย์ผู้สอน หรือบุคลิกภาพ วิธีการสอนของผู้สอน ผู้สอนต้องมีความกระตือรือร้น มีความรักในวิชาที่สอนและชอบที่จะสอน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้สอนต้องเตรียมการสอน (Sheffield, 1974 อ้างถึงใน สมคะเน คำจุน, 2529) การสอนในระบบทางไกลเป็นการรวบรวมการสอนหลายๆ วิธีเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างอิสระจากสื่อการเรียนรู้อันถูกจัดเตรียมมาโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเบื้องต้น (Kaye and Rumble, 1991)

หลักการสอนทางไกลมีสาระสำคัญดังนี้ (พัลลภ พิริยะสุวรรณ, 2540)

1) ผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่มีอิสระในการกำหนดเวลา สถานที่ และวิธีเรียนของตนเอง โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ เช่น จากการสอนสดโดยผ่านการสื่อสารทางไกล วิดีทัศน์ที่ผลิตเป็นรายการ วิดีทัศน์ที่บันทึกจากการสอน ตำรา หนังสือ เอกสารประกอบการสอนในรูปแบบของบทเรียนด้วยตนเอง คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2) ผู้สอน เน้นการสอนโดยการพบปะกันโดยตรงกับผู้เรียนเพียงเล็กน้อย แต่จะอาศัยสื่อการสอนที่มีคุณภาพและสื่อที่ใช้มีหลากหลายชนิด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือเรียนเสริมในภายหลังก็ได้ ผู้สอนอาจต้องพบปะผู้เรียนแบบเผชิญหน้าโดยตรงที่สถาบันที่จัดการสอนทางไกลตอนแรกและตอนท้ายของภาคเรียน หรือไปสอนเสริมในบางบทเรียนที่พิจารณาเห็นว่ายากต่อการเข้าใจก็ได้

3) การจัดระบบบริหารและบริการ จะจัดโครงสร้างขึ้นมาเสริมการสอนในสถาบันที่จัดการสอนทางไกลโดยตรง ซึ่งอาจมีที่ปรึกษาประจำตัวผู้เรียน มีศูนย์บริการการศึกษาที่ใกล้ตัว ผู้เรียน รวมทั้งระบบการผลิตและจัดส่งสื่อให้ผู้เรียนโดยตรงอย่างมีประสิทธิภาพ

4) การควบคุมคุณภาพ จะจัดทำอย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยเน้นการควบคุมคุณภาพในด้านองค์ประกอบของการสอนทางไกล เช่น ขั้นตอนการวางแผนงานอย่างละเอียด กระบวนการเรียนการสอน วิธีการประเมินผลการปรับปรุงกระบวนการ เป็นต้น

5) การติดต่อระหว่างผู้เรียน ผู้สอนและสถาบันการศึกษาเป็นการติดต่อแบบ 2 ทาง โดยใช้โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือจดหมาย เป็นต้น การเรียนการสอนที่ไม่เข้าถึงจิตใจของผู้เรียน ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ การสอนที่ประสบความสำเร็จ

ขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นสำคัญ ซึ่งการสอนที่ดีมีประสิทธิภาพมี 10 ประการ (Kilgo, 1970 อ้างถึงใน รสริน สุทองหล่อ, 2543)

- (1) ใช้กระบวนการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องพยายามรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล และจะต้องพยายามให้นักเรียนในห้องเรียนได้รู้จักกันด้วย
- (2) ใช้การวางแผนการสอนร่วมกับผู้เรียน
- (3) เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจัดการเรียนการสอนที่สามารถ ยืดหยุ่นได้ ใช้อุปกรณ์และการสอนหลายๆ วิธี
- (4) ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านเวลา ขนาดของชั้นเรียน ความสามารถที่แตกต่างกัน ภูมิหลังของผู้เรียน
- (5) มีความสุขกับการสอน ชีวิตและการเรียนรู้
- (6) สอนทักษะทั้งสี่ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน พร้อมๆ กับเนื้อหาวิชา
- (7) สนใจในวิชาที่สอนและชอบวิชาที่สอน
- (8) ต้องคำนึงถึงเสมอว่า ความกลัว ความเยินชา และความเป็นศัตรู
- (9) เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนและพยายามทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้
- (10) ผู้สอนต้องพยายามส่งเสริมวิชาที่บุคคลให้เป็นวิชาที่พหุชั้นสูง นั่นคือ แสวงหาความรู้ไม่รู้จบ

รูปแบบการสอนในระดับอุดมศึกษามีหลายรูปแบบ แต่ที่เด่นชัดในระดับอุดมศึกษาคือ การสอนแบบบรรยาย และการสอนแบบอภิปราย (Schwartz, 1980 อ้างถึงใน รสริน สุทองหล่อ, 2543) ในขณะเดียวกันจากการสัมมนาอาจารย์ด้านการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มีการจำแนกการสอนระดับอุดมศึกษาในลักษณะต่างๆ ทั้งของต่างประเทศและในประเทศไทย แล้วสรุปจำแนกเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

กลุ่มใหญ่	กลุ่มกลาง	กลุ่มเล็ก	รายบุคคล
บรรยาย	บรรยาย	สัมมนา	การเรียนรู้ โดยอิสระ
		อภิปราย	
		ระดมสมอง	

แผนภูมิที่ 12 การแสดงขนาดของกลุ่มผู้เรียนกับรูปแบบการสอนในระดับอุดมศึกษา ขนาดของกลุ่ม (ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ, สมคิด แก้วสนธิ และทองอินทร์ วงศ์โสธร, 2523.)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้สอนจะสอนดีเพียงใดก็ตาม หลักของการเรียนรู้ให้รู้มีประการเดียวเท่านั้นคือ ต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และที่ว่ามีส่วนร่วมคือ จิตใจมีส่วนร่วม การเรียนการสอนที่มีคุณภาพจึงต้องให้ผู้เรียนเอาจิตใจเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และนำนวัตกรรมการสอนไปใช้โดยไม่เปลี่ยนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Laurillard, 1993 cited in Brown, 1997) สถาบันที่จัดการเรียนการสอนทางไกล ผู้บริหารและ ผู้สอนต้องเน้นบรรยากาศการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการเรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย และให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง (บุญส่งคูวารกุล, 2541) การเรียนรู้ทางไกลมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามความต้องการจากแหล่งวิทยาการต่างๆ ดังนั้นการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาตามที่ใจต้องการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นมิติใหม่ของการเรียนการสอนโดยมีครูเป็นผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบและวิธีการ หากนำมาใช้ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง แต่วิธีที่ได้ผลดีในหลายสถานการณ์ ได้แก่ กระบวนการกลุ่ม (Group Process) การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) และการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning)

1) กระบวนการกลุ่ม (Group Process)

เป็นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีแรงจูงใจร่วมกันในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยที่แต่ละคนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อกันและกัน การนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ในระยะแรกเป็นไปเพื่อการฝึกทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การพัฒนาบุคลิกภาพ การให้คำปรึกษาและแนะแนว ในปัจจุบันได้มีการนำกระบวนการกลุ่มเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ หลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่มประกอบด้วย ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ความรู้โดยกลุ่ม นักศึกษาและผู้สอนสามารถนำหลักการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2540) คือ

(1) เกมส์ เป็นกิจกรรมการเรียนปนเล่น มีกฎกติกาไม่สลับซับซ้อน จึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ ฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

(2) บทบาทสมมติ กลุ่มผู้เรียนจะต้องแบ่งบทบาทและหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ที่ดี เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ศึกษาอย่างลึกซึ้ง

(3) กรณีตัวอย่าง เป็นการเรียนจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง หรือเป็นสถานการณ์ที่เหมือนจริง โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ อภิปราย เพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหา

(4) การอภิปรายกลุ่ม เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่กลุ่ม สนใจร่วมกัน การอภิปรายกลุ่มอาจมีสมาชิกประมาณ 6-12 คน โดยมีผู้ดำเนินการอภิปราย สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปราย การอภิปรายทำได้หลายลักษณะ ผู้สอนจะต้องเลือกตามความเหมาะสม

2) การเรียนรู้แบบสรรสร้างความรู้ (Constructivism)

เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน สมาชิกแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง พร้อมๆ กับการดูแลเพื่อช่วยสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือ ความสำเร็จของกลุ่มและ คือ ความสำเร็จของทุกคน การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ มีหลักการบางประการที่คล้ายคลึงกับการเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม แต่แตกต่างกันในรายละเอียด เช่น โดยหลักการนักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ เหมือนกัน แต่สมาชิกกลุ่มย่อยของการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจจะต้องประกอบด้วย ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้นำศักยภาพของตนมาเสริมสร้างความสำเร็จของกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือกัน สมาชิกของกลุ่มต้องมีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงบวก จะต้องไว้วางใจกัน ยอมรับในบทบาทและผลงานของเพื่อน กิจกรรมฝึกฝนขั้นเตรียมผู้เรียนจะต้องฝึกฝนทักษะทางสังคมเพื่อการทำงานกลุ่ม จากแนวคิดข้างต้น นักการศึกษาได้พัฒนาเทคนิควิธีเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) การเล่าเรื่องรอบวง (Roundtable) เป็นเทคนิคการเรียนที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้เล่าประสบการณ์ ความรู้สิ่งที่ตนกำลังศึกษา สิ่งที่ตนประทับใจให้เพื่อนๆ ในกลุ่มฟัง

(2) มุมสนทนา (Corners) เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มเข้าไปนั่งตามมุมหรือจุดต่างๆ ของห้องเรียน และช่วยกันหาคำตอบสำหรับโจทย์ปัญหาต่างๆ ที่ผู้สอนยกขึ้นมา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอธิบายเรื่องราวที่ตนศึกษาให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง ผู้ตรวจสอบ (Pairs Check) แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม 4 หรือ 6 คน ให้นักเรียนจับคู่กันทำงาน คนหนึ่งทำหน้าที่เสนอแนะวิธีแก้ปัญหา อีกคนทำหน้าที่แก้โจทย์ เสร็จข้อที่ 1 แล้วให้สลับหน้าที่กัน เมื่อเสร็จครบ 2 ข้อ ให้นำคำตอบมาตรวจสอบกับคำตอบของผู้อื่นในกลุ่ม

(3) ผู้คิด (Think-Pair Share) ผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องคิดคำตอบของตนเอง นำคำตอบมาอภิปรายกับเพื่อนที่นั่งติดกับตน นำคำตอบมาเล่าให้เพื่อนทั้งชั้นฟัง

(4) ปริศนาความคิด (Jigsaw) ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาที่ผู้สอนกำหนดให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม ผู้เรียนที่ศึกษาเนื้อหาเดียวกันจากทุกกลุ่มมารวมกันเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อร่วมกันศึกษาเนื้อหาจนเข้าใจแล้วหาวิธีอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มประจำของตนฟังแล้วกลับเข้ากลุ่มประจำ เพื่อเล่าเรื่องที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟัง เมื่อทุกคนเล่าเรื่องที่ตนศึกษาจบแล้วจึงให้สมาชิกคนหนึ่งสรุปเนื้อหาของสมาชิกทุกคนเข้าด้วยกัน ครูทดสอบความเข้าใจและให้รางวัล

(5) กลุ่มร่วมมือ (Co-operative) สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มย่อมจะได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาหรือทำกิจกรรมที่ต่างกันทำเสร็จแล้วจึงนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่มเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ ควรอ่านบททวนและตรวจแก้ไขภาษา และนำผลงานกลุ่มเสนอต่อชั้นเรียน

(6) การร่วมมือกันแข่งขัน (The Games tournament) ผู้สอนแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มแข่งขันสมาชิกในกลุ่มทั้งสองต้องมีจำนวนเท่ากัน กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือกลุ่มผู้ตัดสิน ทุกกลุ่มต้องศึกษาเนื้อหาให้เข้าใจ สมาชิกกลุ่มแข่งขันแต่ละคนต้องเขียนคำถามมอบให้กลุ่มตัดสิน โดยไม่ต้องให้คำตอบ กลุ่มแข่งขันแต่ละกลุ่มจะเตรียมข้อสอบให้เพื่อนของตน เมื่อถึงเวลาแข่งขันผู้ตัดสินอธิบายกติกาและเรียกตัวแทนของกลุ่มแข่งขันออกมาทีละคนหรือมากกว่านั้นตามความเหมาะสม เมื่อสิ้นสุดการแข่งขันกลุ่มที่ได้คะแนนสูงที่สุดเป็นผู้ชนะ

(7) ร่วมกันคิด (Numbered Heads Together) เริ่มจากผู้สอนถามคำถามเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดหาคำตอบ จากนั้นครูจึงเรียกให้นักเรียนคนใดคนหนึ่ง จากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือทุกๆ กลุ่มตอบคำถาม เป็นวิธีการที่นิยมใช้ในการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ

3) การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning)

เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจขึ้นด้วยตนเอง ความแข็งแกร่ง ความเจริญงอกงามในความรู้จะเกิดขึ้น เมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่น ๆ หรือได้พบสิ่งใหม่ๆ แล้วนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงตรวจสอบกับสิ่งใหม่ๆ แนวคิดของการเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการสรรค์สร้างความรู้ ความรู้เดิมเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และคุณภาพของการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับบริบทที่เกิดขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับยุทธวิธีการเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ ประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ประการ คือ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์, 2540)

- 1) การสอนของผู้สอน คือ การอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน สร้างสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นโดยตัวนักเรียนเอง
- 2) การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างสรรค์สร้างความคิดรวบยอด ทฤษฎีและแบบจำลองขึ้นใหม่ของแต่ละบุคคล
- 3) ผู้สอนช่วยนักเรียนสร้างสรรค์สร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ ช่วยผู้เรียนสร้างสรรค์สร้างความรู้ ความคิดรวบยอดที่ยังไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์ขึ้น
- 4) ผู้สอนช่วยผู้เรียนตรวจสอบความเข้าใจโดยพิจารณาว่าความคิดรวบยอดที่เกิดขึ้นได้ประสานกันเป็นระเบียบ เป็นโครงสร้างความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในบริบททางสังคมได้เพียงใด
- 5) ผู้สอนช่วยผู้เรียนสร้างแผนผังความคิดโดยให้ผู้เรียนนำความรู้ ความคิดรวบยอดที่สร้างขึ้นมาอภิปรายร่วมกันเป็นกลุ่ม แล้วจึงทำเป็นแผนผังความคิด ถ้าจะนำแนวคิดเกี่ยวกับยุทธวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์สร้างความรู้ไปปฏิบัติจริงในห้องเรียน

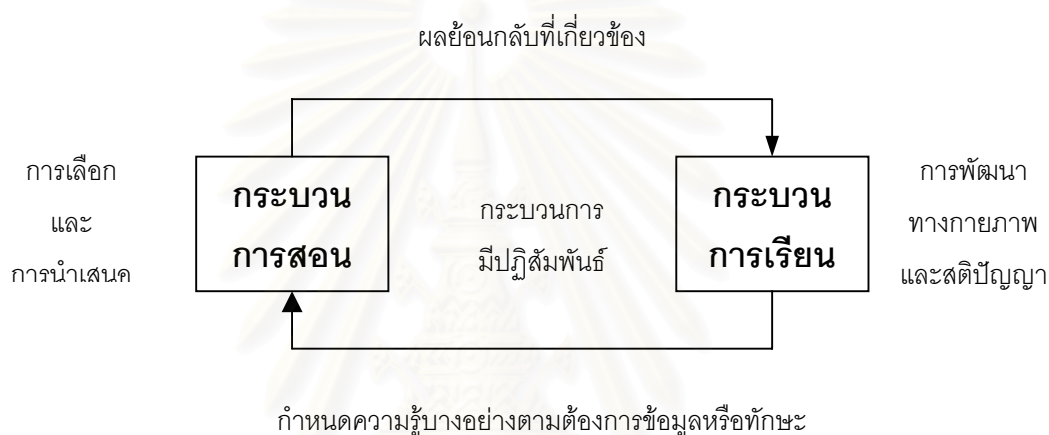
ผู้สอนควรจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ปฐมนิเทศ เพื่อให้โอกาสผู้เรียนสร้างจุดมุ่งหมายและแรงจูงใจในการเรียนรู้เนื้อหาที่กำหนด
- 2) ทำความเข้าใจ ให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับหัวข้อของบทเรียนให้ชัดเจน โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย
- 3) จัดโครงสร้างแนวความคิดใหม่ ผู้เรียนศึกษาแนวความคิดให้กระจ่างและร่วมกันสร้างแนวความคิดขึ้นใหม่ แล้วประเมินแนวความคิดใหม่
- 4) การนำแนวความคิดไปใช้ ผู้เรียนนำแนวความคิดของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย
- 5) การทบทวน ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นว่าแนวคิดของตนได้เปลี่ยนไปอย่างไร

การเลือกวิธีการสอน นอกจากจะเลือกตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนแล้ว จะต้องคำนึงถึงลักษณะและความพร้อมของผู้เรียน การสอนที่จะให้ได้ผลดีต้องคำนึงถึงส่วนประกอบอื่นๆ อีกมาก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

2. รูปแบบการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ทางไกล

ในพื้นฐานการสื่อสารเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction Communication) มักประกอบไปด้วยฝ่ายที่เป็นผู้รับและผู้ส่งข่าวสารที่แน่นอน โดยแต่ละฝ่ายจะขึ้นแก่กัน ผู้ส่งสารจะมีอิทธิพลต่อผู้รับสาร และผู้รับสารก็จะมีผลหรืออิทธิพลต่อผู้สื่อสาร เช่นเดียวกัน (สันทัต ทองรินทร์, 2542) ปฏิสัมพันธ์อาจอยู่รูปของ Multi-Centered คือ มีหลายคนหรือ Multi-Media ใช้สื่อหลายตัวหรือหลายช่องทาง คือ มีความหลากหลายในทางกายภาพ การรับรู้ และแนวคิดโดยสามารถแสดงเป็นแบบพื้นฐานของการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์ที่มีลักษณะเท่ากัน และสอดคล้องกันทั้ง 2 ฝ่าย (Barker, 1990 อ้างถึงใน สันทัต ทองรินทร์, 2542)

แผนภูมิที่ 13 แสดงธรรมชาติพื้นฐานของการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์ของเบเกอร์ (Barker, 1990 อ้างถึงใน สันทัต ทองรินทร์, 2542)

2.3 ผู้เรียนทางไกล

1. ลักษณะผู้เรียนในระบบทางไกล

การเรียนทางไกลเป็นวิธีเรียนที่มุ่งพัฒนาความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนด้วยวิธีเรียนอย่างอิสระด้วยตนเอง การเรียนด้วยวิธีนี้ผู้เรียนต้องมีแรงจูงใจสูง โดยเฉพาะสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้เรียนส่วนใหญ่ในระบบทางไกล อย่างไรก็ตามในบางประเทศจะจัดการศึกษาทางไกลให้แก่เด็กในวัยที่ควรจะอยู่ในโรงเรียน แต่ไม่สามารถเข้าเรียนในระดับโรงเรียนปกติได้ อันเนื่องมาจากการอยู่ในชนบทห่างไกล หรือเหตุผลทางสุขภาพอนามัย ดังเช่น ในอดีตและในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศออสเตรเลียและฝรั่งเศส ได้จัดการศึกษาทางไกล ทางไปรษณีย์รวมทั้งรายการวิทยุและการเรียนในชั้นเรียนแก่เด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ การศึกษาทางไกลส่วนใหญ่มุ่งเพื่อผู้ใหญ่เป็นสำคัญ (Torstin Husen 1985 : 1433)

ในการศึกษาของเคย์และรัมเบิล (Kaye and Rumble, 1991: 35-38) โดยการวิเคราะห์ลักษณะของผู้เรียนในมหาวิทยาลัยที่จัดสอนในระบบทางไกล 10 แห่ง พบลักษณะสำคัญของนักศึกษา ดังนี้

- 1.1 เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-40 ปี
- 1.2 ส่วนใหญ่ศึกษาเล่าเรียนในลักษณะที่เรียนบางช่วงเวลา (a part-time basis)
- 1.3 เป็นนักศึกษาผู้ชายมากกว่าผู้หญิง
- 1.4 ใช้เวลาศึกษาเล่าเรียนที่บ้านเป็นหลักใหญ่
- 1.5 เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูง
- 1.6 นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากกลุ่มที่มีความดี้อยกว่าทางสังคม
- 1.7 พวกที่เรียนแบบสมัครเล่น หรือเรียนบางวิชา หรือบางเวลา เช่น ผู้

เรียนในวิชาที่จัดเพื่อการพัฒนาบุคลากรประจำการ บุคคลที่เข้าเรียนเหล่านี้มักจะเป็นผู้ที่มาจากตัวเมืองมากกว่าชนบ โดยเหตุผลที่เข้าศึกษา ปรากฏว่านักศึกษาที่เข้าเรียนในระบบทางไกลมุ่งเพื่อให้สามารถสอบได้ เพื่อรับประกาศนียบัตรและปริญญาและเพื่อให้สอดคล้องหรือปรับปรุงทักษะเพื่อการประกอบและพัฒนาวิชาชีพของตนเป็นสำคัญ

2. ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนทางไกล

ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนในระบบทางไกล เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเรียนมีดังนี้

- 2.1 ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนไว้แน่นอน
- 2.2 ต้องพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองที่จะเรียนด้วยตนเองได้
- 2.3 ต้องวางแผน จัดเวลาเรียนและยุทธวิธีการเรียน

2.4 ต้องพัฒนาทักษะการเรียนด้วยการอ่านและการวิเคราะห์ด้วยตนเองจากเอกสารการสอนและสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ รวมทั้งการรับฟังและรับชมรายการกระจายเสียงและการออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ การใช้สื่อทัศน เทปเสียงและวีดิทัศน์ในการร่วมอภิปราย

2.4 ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนการสอนทางไกล

การศึกษาจะเกิดขึ้นได้กับบุคคล จำเป็นต้องมีเครื่องมือที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีอิสระในการเรียนรู้ ไม่จำกัดว่าต้องมีครูหรือวิทยากรคอยชี้แนะ ผู้เรียนต้องสามารถ

สนองความต้องการของตนเอง วางแผนการเรียนรู้ให้กับตนเอง รู้แหล่งที่จะไปศึกษาค้นคว้าได้จริง ตามที่ต้องการได้

เนื่องจากการเรียนการสอนทางไกลมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการเรียนในชั้นเรียนเพราะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจัยเอื้ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้เรียนจึงหลากหลายทั้งจากภายนอกสถาบัน หรือจากตัวผู้เรียนเอง ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งสะสมได้จาก

1. ในตัวผู้เรียนเอง คือ สมอ เป็นสิ่งที่อ่านได้ยาก เพราะเป็นระบบที่ลึกซึ้งซึ่งต้องให้ผู้เรียนนั้นสื่อออกมาด้วยคำพูดและแสดงท่าทางหรือสัญลักษณ์ที่เข้าใจ

2. ในสิ่งต่างๆ คือ ธรรมชาติและวัตถุต่างๆ เป็นความรู้ที่อ่านได้ แต่ต้องมีความสามารถอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น นักโบราณคดีอ่านอายุกระดูก เป็นต้น ความรู้พื้นฐานในการอ่านสิ่งเหล่านี้แต่เดิมก็ได้รับการถ่ายทอดกันมาจากการฝึก มีตำรับตำราให้ศึกษากันได้ แต่ต้องอาศัยประสบการณ์ประกอบด้วย

3. ในสิ่งต่างๆ ที่บันทึกไว้ นับได้ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่สุดสำหรับการศึกษาของผู้เรียน ได้แก่ รหัสและตัวอักษรต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่บันทึกได้ในหนังสือและวัสดุการอ่าน (ยอด มรรคผล, 2526 อ้างถึงใน สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ, 2540)

ซึ่งได้จำแนกประเภทของแหล่งวิทยากรหรือแหล่งทรัพยากรในชุมชนไว้หลายประเภท

1. ผู้ชำนาญพิเศษ คือ ผู้ที่มีความชำนาญ เช่น นักดนตรี จิตรกร นักกีฬา อาชีพพ่อค้า นักธุรกิจ นายธนาคาร นักอุตสาหกรรม แม่บ้าน ชาวนา เป็นต้น

2. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักศึกษา เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ

3. ผู้แทนองค์กร คือ บุคคลที่เป็นตัวแทนของสังคม เทศบาล และองค์กรเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั้งพวกพนักงาน คณะกรรมการด้านธุรกิจต่างๆ และหน่วยงานอื่นๆ

4. ผู้แทนทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม บุคคลที่ทำงานในโรงงานต่างๆ การขนส่ง เหมืองแร่ การเกษตร กิจการค้าต่างๆ การเงินและการประกันภัย

5. ผู้แทนของรัฐบาล คือ บุคคลที่ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากจังหวัด เช่น นายกเทศมนตรี คณะกรรมการธิการของจังหวัด ตำรวจ พนักงานดับเพลิง เจ้าหน้าที่อนามัย รวมทั้งพวกที่อยู่ในระดับบริหารประเทศ เช่น สมาชิกวุฒิสภา ผู้แทนราษฎร และบุคคลในสหพันธ์ต่างๆ

6. คณะกรรมการให้การศึกษเอกชน เช่น ผู้ที่ให้การแนะแนวในโรงเรียน

7. ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ หิน น้ำ ดิน แร่ และวัตถุทางธรรมชาติต่างๆ

8. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์ได้สร้างสิ่งต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีคุณค่าทางการศึกษาและเป็นสิ่งที่สำคัญที่ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ อาคารสถานที่ ถนน รถไฟ รถยนต์ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ รูปปั้น กระจาดานดำ โต๊ะเรียน โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนทางไกล ในฐานะที่เป็นผู้จัดการสถานการณการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน จำเป็นต้องจัดหาปัจจัยเอื้ออำนวยให้กับผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล เช่น

1. ผู้อำนวยการความสะดวก

กล่าวว่า บทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Learning Facilitator) ควรเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมและเป็นตัวของตัวเอง (Roger อ้างถึงใน สมคิด อิศระวัฒน์, 2532) และผู้อำนวยการความสะดวกในการสอนที่ดี มีบุคลิกภาพที่อบอุ่น มีความรัก สนใจและยอมรับในตัวของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนการเรียนด้วยตนเอง เป็นบุคคลที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงและยอมรับประสบการณ์ใหม่ๆ และพยายามศึกษาหาความรู้จากกิจกรรมที่ตนเองช่วยเหลือ และควรมีคุณสมบัติคือ ความรู้สึกไวต่อการรับรู้ของผู้เรียน มองเห็นการใช้ประโยชน์จากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ความเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เรียน เปิดโอกาสต่อข้อเสนอแนะของผู้เรียน บรรยายแห่งความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ทั้งในหมู่ผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ต้องพูดให้ผู้เรียนเข้าใจชัดเจนว่าเป้าหมายของการเรียนคืออะไร และให้การเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ ผู้สอนต้องตระหนักถึงรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต่างกัน ต้องใช้รูปแบบการเรียนที่เหมาะสมและต้องใช้ปฏิสัมพันธ์ในหมู่ผู้เรียนให้พอเหมาะกับการเป็นอิสระ หรือการเป็นกันเองในผู้เรียนแต่ละบุคคล (Tough, Brundage and Mackeracher อ้างถึงใน สิริวิรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ, 2540) จุดเน้นที่สำคัญเป็นพิเศษในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก คือ ต้องมีความยืดหยุ่นในการเรียน สนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียน พร้อมที่จะใช้ประสบการณ์เดิม ในกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเต็มใจในการให้คุณค่าและมีเกียรติภูมิ (Dignity)

2. ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาหรือแนะแนวทางการเรียน

การเรียนทางไกลจำเป็นต้องมีผู้ให้คำแนะนำปรึกษา หรือแนะแนวทางการเรียน ให้การเรียนมีความสมบูรณ์ เช่น งานเอกสารต่างๆ ที่มีรูปแบบหรือขั้นตอนที่แตกต่างกับการเรียนในชั้นเรียน ทั้งงานทะเบียนรายชื่อ การให้คะแนนกิจกรรมต่างๆ ผลการเรียน ความประพฤติต่างๆ ต้องควบคุมทางไกลโดยใช้เทคโนโลยี การประชุมทางไกลจึงมักเป็นผู้อื่นที่ไม่ใช่ผู้สอนที่มีภาระงานมากมาย นอกจากนี้การประสานงานที่ดีและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย จะสร้างและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวอย่างเห็นได้ชัด

3. ผู้ช่วยสอนหรืออาจารย์ประจำกลุ่ม

ตัวแปรที่สำคัญของการเรียนการสอนทางไกล คือ ผู้ช่วยสอน หรืออาจารย์ที่ประจำกลุ่ม เพื่อดูแลรับผิดชอบการเรียนการสอนทางไกลที่สถาบันปลายทาง จะต้องมีความสามารถนำ ผู้เรียนเข้าสู่การเริ่มต้นของบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในการเรียนปลายทางผู้ช่วยสอนหรืออาจารย์ประจำกลุ่ม จะต้องทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนทางไกล คือ ปฏิมนิเทศผู้เรียน แนะนำการเรียน จัดทดสอบความรู้พื้นฐานผู้เรียน และประสานงาน กิจกรรมร่วมกับผู้สอนและผู้เรียน แนะนำ ควบคุมการทำซ่อมเสริม (ทวิศักดิ์ น้อยดี, 2542) แต่จากการปฏิบัติงานของผู้ช่วยสอนหรืออาจารย์ประจำ ปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับหลักการที่สถาบันกำหนด เช่น ไม่มีทักษะและประสบการณ์ถ่ายทอดเพื่อจัดกิจกรรม ขาดความรู้เข้าใจในหลักสูตร ขาดความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผล ไม่แสวงหาความรู้ เป็นต้น

สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนทางไกล เป็นศูนย์กลางการเรียน มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนทางไกลให้มีความสุขในการเรียน รูปแบบการเรียนการสอนทางไกลที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มีปัจจัยทางอ้อมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนการสอน บริหารสถาบัน ผู้บริหารระดับสูง นักการเมือง ผู้ประกอบการด้านเอกชน องค์กรท้องถิ่น หลักสูตรการเรียนการสอน

การใช้การศึกษาทางไกลสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามาก ก่อให้เกิดการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีในรูปแบบของสื่อประสมในวิธีการให้การศึกษที่เรียกว่า การศึกษาทางไกลซึ่งหมายถึง ระบบการเรียนการสอนที่อาศัยสื่อประสม อันได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริม รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษา โดยมุ่งให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเองอยู่กับบ้าน ไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ

การใช้การศึกษาทางไกลสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาในระบบในประเทศไทย ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในระยะเริ่มแรก
2. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. โครงการพัฒนาครูเพื่อให้รับบทบาทใหม่ (NTR: Non-Traditional Roles of Teachers)

1. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในระยะเริ่มแรก

การใช้การศึกษาทางไกลสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่าเริ่มมีขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.2476 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในระยะเริ่มแรก ซึ่งแยกตัวจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปเปิดระบบ “ตลาดวิชา” ขึ้นที่คณะนิติศาสตร์ โดยให้ปริญญากฎหมายเป็นปริญญาทั่วไป เรียกว่า ปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต (ธ.บ.) สำหรับข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนที่มีความสนใจจะศึกษาวิชากฎหมายเป็นวิชาเอก รัฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาโท ไม่มีการสอบคัดเลือกและไม่มีการบังคับให้เข้าฟังการบรรยาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแนวคิดทางด้านการศึกษาโดยวิธีทางไกลได้เริ่มมีขึ้นแล้ว แม้จะยังไม่เป็นไปอย่างสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีต่างๆ ในสมัยนั้นยังมิได้เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร การเรียนการสอนใช้ชั้นเรียนเป็นหลัก สื่อมีเพียงเอกสารสิ่งพิมพ์ ซึ่งนักศึกษาจะหาซื้อแล้วศึกษาด้วยตนเอง หรืออาจมาพบอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยได้บางครั้งบางคราว อาจเข้าฟังการบรรยายตามปกติสำหรับผู้สามารถเข้าฟังได้ ส่วนใหญ่ผู้ศึกษาพบปะปรึกษาหารือกันเอง อาจมีพรรคพวกที่เป็นนิสิตหรือทนายความคอยให้คำปรึกษาในปัญหาต่างๆ สัณนิษฐานการศึกษาก็เข้ามาสอบไล่ อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยยังขาดระบบการสอนที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ถึงกระนั้นก็มีผู้สำเร็จปริญญา ธ.บ.กว่าหมื่นคน (อุทุมพรทองอุไทย, ทองอินทร์ วงศ์โสธร และ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2521: 8-9) ก่อนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะเปลี่ยนนโยบายการรับนักศึกษาโดยวิธีการสอบคัดเลือกและการจัดการศึกษาในแบบเดียวกับมหาวิทยาลัยทั่วไป

2. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ในปี พ.ศ.2514 มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชาขึ้นอีก คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยเปิดสาขาวิชาเพิ่มมากกว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองในระบบตลาดวิชา แต่วิธีการจัดการศึกษายังคงอาศัยชั้นเรียนเป็นหลัก ซึ่งทำให้มหาวิทยาลัยประสบปัญหาต่างๆ เป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอาคารสถานที่ ซึ่งไม่อาจขยายได้ทันและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น หากมหาวิทยาลัยรามคำแหงจะขยายการจัดการศึกษาในแบบที่ดำเนินการอยู่นี้ให้เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน รัฐบาลก็จะต้องรับภาระในด้านการลงทุนเพิ่มมากขึ้นทุกปี

จากเหตุที่ต้องสนองความต้องการทางการศึกษาและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐจึงได้ศึกษาถึงการดำเนินงานของประเทศต่างๆ ทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบเปิด ซึ่งปรากฏว่ามีหลายแห่งทั้งในยุโรปและสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยเหล่านี้จัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาด้วยตนเอง

โดยใช้สื่อการสอนประเภทต่างๆ เช่น ไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี จึงเห็นสมควรพิจารณานำการจัดการศึกษาระบบเปิดโดยใช้สื่อประเภทต่างๆ นี้มาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของประเทศไทย

ในปี พ.ศ.2518 ทบวงมหาวิทยาลัยได้หารือกับมหาวิทยาลัยรามคำแหงในเรื่องนี้ ได้รับการยืนยันว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีนโยบายที่จะจำกัดจำนวนนักศึกษาในอนาคต และกำลังพิจารณาดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติเพื่อยกเลิกมหาวิทยาลัยได้ลงทุนและมีความชำนาญในลักษณะการสอนตามวิธีการสอนแบบในชั้นเรียนที่เป็นอยู่มาตั้งแต่ต้น นักศึกษาเคยชินกับการเรียนแบบมีชั้นเรียน หากจะให้เปลี่ยนลักษณะการสอนเป็นแบบไม่มีชั้นเรียน และใช้สื่อการสอนประเภทอื่นก็อาจจะเกิดความยุ่งยาก และสูญเปล่าในสิ่งที่ลงทุนไปแล้ว และถ้าจะให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงดำเนินการสอนระบบเปิดในแนวใหม่ควบคู่ไปด้วยก็จะเกินกำลังที่มหาวิทยาลัยจะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมหาวิทยาลัยมีภาระในงานประจำมากอยู่แล้วประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งการจัดระบบการสอนแบบที่สัมฤทธิ์ผลจำเป็นต้องระดมความรู้ความสามารถและพลังความคิด ตลอดจนต้องมีเวลาค้นคว้าทดลองเป็นพิเศษ โดยเหตุผลดังกล่าว ทบวงมหาวิทยาลัยจึงดำริที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดขึ้นเป็นเอกเทศ (อุทุมพร ทองอุไทย, ทองอินทร์ วงศ์ไสธร์ และชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521 : 22-24) ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวนี้จึงก่อให้เกิดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยเปิดที่ใช้วิธีการศึกษาทางไกลที่สมบูรณ์แบบในการให้การศึกษานอกระบบ

ในปี พ.ศ.2520 มหาวิทยาลัยรามคำแหงเริ่มขาดแคลนอาคารเรียนซึ่งเป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ เนื่องจากนักศึกษานิยมไปฟังการบรรยายที่มหาวิทยาลัยมากขึ้น สภามหาวิทยาลัยได้มีมติให้ปิดการบรรยายกระบวนวิชาชั้นปีที่ 1 และได้พยายามดำเนินการแก้ไขเรื่องสถานที่เรียน ในที่สุดก็สามารถจัดการบรรยายที่มหาวิทยาลัยให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้อีก โดยเริ่มจากการบรรยายสรุปในวันอาทิตย์ ต่อจากนั้นก็ปรับปรุงเป็นอาทิตย์ละ 3 วัน และในปีเดียวกันนี้ได้จัดตั้งโครงการอาจารย์สัญญาขึ้นในจังหวัดและภูมิภาคห่างไกลจากมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษาในส่วนภูมิภาคได้มีโอกาสฟังคำบรรยายสรุปและได้รับบริการทางวิชาการ โดยอาศัยสถานที่ของสถาบันการศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ ในระยะแรกเปิดบรรยายสรุปกระบวนวิชาของชั้นปีที่ 1 เท่านั้น

อย่างไรก็ดี เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยได้หาทางเพิ่มวิธีการบรรยาย ซึ่งในที่สุดได้นำเอาวิธีการศึกษาทางไกลเข้ามาเสริม โดยในปี พ.ศ.2520 กรมประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายการ 2 ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาแก่มหาวิทยาลัยโดยเฉพาะ และในปี พ.ศ.2521 มหาวิทยาลัยได้เปิดการบรรยายสรุปกระบวนการวิชาของชั้นปีที่ 2-4 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ในปี 2523 ในระหว่างช่วงเวลานั้น (ปี พ.ศ.2522) มหาวิทยาลัยได้เสนอขอจัดตั้งวิทยาเขตขึ้นที่บริเวณ ก.ม.8 ถนนบางนา-ตราด ชั้นอีกแห่งหนึ่ง เพื่อดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียน

ในปี พ.ศ.2524 นักศึกษาชั้นปีอื่นๆ ซึ่งอยู่ในส่วนภูมิภาคได้ยื่นแสดงความจำนงขอรับฟังการบรรยายสรุปตามโครงการอาจารย์สัญญาจรด้วย มหาวิทยาลัยจึงได้เปิดทำการบรรยายสรุปกระบวนการวิชาของชั้นปีที่ 2-4 ขึ้นในภาค 2 ปีการศึกษา 2524 ในปี พ.ศ.2525 มหาวิทยาลัยได้ขยายงานโครงการอาจารย์สัญญาจรมาเป็นศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาค มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่ออำนวยความสะดวกและเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามามีความสัมพันธ์ใกล้ชิด สามารถติดต่อกับมหาวิทยาลัยในลักษณะต่างๆ กว้างขวางตามแนวคิดของการศึกษาด้วยวิธีทางไกลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในปี พ.ศ.2526 มหาวิทยาลัยได้เริ่มให้มีการรับสมัครนักศึกษาใหม่ทางไปรษณีย์เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการเดินทางมามหาวิทยาลัย

จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ดำเนินการทุกวิธีเพื่อจัดการเรียนการสอนให้สนองความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีการนำเอาวิธีการสอนทางไกลเข้ามาเสริมการจัดชั้นเรียนให้ฟังคำบรรยายตามปกติ และการศึกษาจากตำราเรียน ซึ่งพอจะสรุปการจัดบรรยายของมหาวิทยาลัยได้ดังนี้

2.1 การบรรยายในชั้นเรียน มหาวิทยาลัยจัดให้มีการบรรยายในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาทุกชั้นปีโดยเปิดบรรยายกระบวนการวิชาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ขึ้นที่วิทยาเขต (ปัจฉิมสวัสดิ์- สุวรรณภาศรี) เพื่อลดความแออัดในมหาวิทยาลัยที่ห้วหมาก และสามารถจัดให้มีชั่วโมงการบรรยายเท่ากับจำนวนหน่วยกิตต่อหนึ่งสัปดาห์ได้ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 3 และ 4 นั้น ยังคงจัดบรรยายให้ตามปกติที่มหาวิทยาลัย

2.2 การบรรยายสรุปทางวิทยุกระจายเสียง เป็นการบรรยายทดแทนให้สำหรับนักศึกษาที่ไม่มีโอกาสมาเข้าเรียน เป็นการบรรยายสรุป โดยการบันทึกเทปส่งไปออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์และสถานีอื่นๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด รวม 40 สถานี ตามตารางที่มหาวิทยาลัยจะสามารถกำหนดได้ในแต่ละภาคเรียน

2.3 การบรรยายสรุปทางวิทยุโทรทัศน์ มหาวิทยาลัยจัดบรรยายออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ทุกวัน โดยบรรยายกระบวนวิชาละประมาณ 18 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที

2.4 การบรรยายรายชั่วโมงที่บันทึกไว้ในเทปเสียง มหาวิทยาลัยจัดให้มีเทปคำบรรยายรายชั่วโมง จากอาจารย์ผู้สอนที่มหาวิทยาลัยโดยตรง เป็นการบันทึกคำบรรยายชั่วโมงต่อชั่วโมง ตำราและเอกสารอื่นๆ เพื่อให้บริการนักศึกษา ณ ศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาค มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.5 การศึกษาด้วยตนเอง ณ ศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาค มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในระยะแรกมี 9 ศูนย์ โดยใช้ห้องสมุดประชาชนในจังหวัดและต่อมาได้จัดตั้งขึ้นอีกในทุกจังหวัด โดยใช้โรงเรียนชายหรือหญิงในจังหวัดนั้นๆ เพื่อให้ศูนย์ดังกล่าวเป็นสื่อกลางระหว่างมหาวิทยาลัยกับนักศึกษาและประชาชน

3. โครงการพัฒนาครูเพื่อรับบทบาทใหม่ (NTR: Non-Traditional Roles of Teachers)

โครงการ NTR เป็นโครงการเตรียมชุดการศึกษา เพื่อฝึกให้ครูสามารถเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากที่เคยปฏิบัติให้เป็นบทบาทใหม่ตามที่จำเป็นสำหรับนวัตกรรมการศึกษาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ด้วยความร่วมมือของ TDRC (The International Development Research Centre) และศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา (INNOTECH-Regional Centre for Educational Innovation and Technology) โดยมุ่งจะสร้างชุดการฝึกครู ตั้หลักหรือทฤษฎีจากผลสรุป การศึกษาวิจัยในแต่ละประเทศสมาชิก หาแนวทางในการเตรียมและฝึกหัดครูสำหรับโครงการนวัตกรรมการศึกษาต่างๆ และจัดเครื่องมือวัดผลสำหรับประเมินพฤติกรรมการสอนที่สำคัญๆ ของครูในโครงการนวัตกรรมการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยนี้

เมื่อคัดเลือกโครงการได้แล้ว มีการศึกษาพฤติกรรมหรือบทบาทใหม่ของครู จากนั้นมีการสร้างชุดการฝึกครู TPP (Teacher Preparation Package) การทดลองภาคสนาม การประเมินผล และการปรับปรุงชุดฝึกครู การพัฒนาชุดการฝึกครูมีหลักสำคัญ คือ ครูจะเรียนเองจากหน่วยการสอนย่อย (module) เพื่อลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการฝึกอบรม ชุดการสอนที่สร้างขึ้นจะแจกจ่ายไปยังสถาบันฝึกหัดครูทั่วประเทศ เพื่อให้ครูและนักศึกษาฝึกสอนได้เรียนด้วยตนเอง ส่วน

สื่อการสอนหลักที่ใช้ คือ สื่อสิ่งพิมพ์และเทปเสียง และมีสื่อประสมอื่น เช่น วิทยุโทรทัศน์ และฟิล์มสตริป

เมื่อโครงการสิ้นสุดลง ผลที่ได้รับคือ

3.1 การฝึกหัดครูจะมีชุดการฝึกครูที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระสมบูรณ์ อาจารย์วิทยาลัยครูสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสอนได้

3.2 นักศึกษาหรือครูประจำการสามารถศึกษาจากชุดการฝึกครูด้วยตนเอง

3.3 ครูจะมีบทบาทใหม่ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไม่ใช่ครู

3.4 มีการสร้างศูนย์การศึกษาฝึกหัดครู เพื่อเก็บรวบรวมชุดฝึกหัดครู และจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่จะทำการศึกษาดูด้วยตนเอง อันจะมีผลให้นักศึกษาครูเห็นรูปแบบที่จะนำไปจัดเป็นการเรียนใหม่ในโรงเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษาต่อไป

จากรายละเอียดดังกล่าว สรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในระยะเริ่มแรกเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกที่ไม่มีการบังคับให้เข้าฟังการบรรยาย และใช้วิธีทางไกลในการเรียนการสอนโดยมีสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อเดียว ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยียังไม่เจริญก้าวหน้า ส่วนมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันอุดมศึกษาในระบบแห่งเดียวที่ใช้วิธีทางไกลในการให้การศึกษา โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าฟังการบรรยายในชั้นเรียน มีสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง และศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาคเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดวิชาความรู้ ซึ่งนักศึกษาจะเลือกใช้นโยบายการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้ตามความต้องการ ซึ่งนับเป็นการให้การศึกษาทางไกลในอีกลักษณะหนึ่ง และโครงการ NTR ที่เคยพัฒนาชุดการฝึกครูเพื่อให้ครูและนักศึกษาครูได้ศึกษาพัฒนาตนเอง โดยมีสื่อสิ่งพิมพ์และเทปเสียงเป็นสื่อหลัก และมีสื่อประสมอื่น เช่น วิทยุโทรทัศน์และฟิล์มสตริป เป็นสื่อเสริม

2.5 ผู้สอนทางไกล

การจัดการเรียนการสอนในยุคโลกาภิวัตน์ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการเรียนการสอน สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ ผู้สอน (เบร็อง กุมุท, 2541) การสอนที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับตัวผู้สอนเป็นสำคัญ (Kilgo, 1970 อ้างถึงใน รสริน สุทองหล่อ, 2543)

การนำเทคโนโลยีมาใช้หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องมักคิดว่า เทคโนโลยีจะมาแทนผู้สอนหรือมีความพยายามใช้เทคโนโลยีเพื่อมาแก้ปัญหาทางการศึกษา โดยนำมาใช้สอนแทนผู้สอน เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้สอนมักเกิดความวิตกกังวลว่าตนจะมีบทบาทอย่างไรในยุคสารสนเทศ ผู้สอนในยุคสารสนเทศยังคงมีความสำคัญยิ่ง เพียงแต่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้เหมาะสมกับ

ยุคสมัยเท่านั้น ผู้สอนในปัจจุบันและอนาคตจะต้องทำหน้าที่หลากหลาย แม้ว่าจะมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือทางการศึกษา รูปแบบการเรียนการสอนจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร ผู้สอนยังมีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินการเรียนการสอน เพราะเทคโนโลยีไม่สามารถจัดการได้ด้วยตัวเทคโนโลยีเอง และผู้สอนก็จะไม่ใช่ผู้บอกหรือผู้สอนที่เป็นศูนย์รวมของความรู้อีกต่อไป (บุญส่ง คูวารากุล, 2541) บทบาทที่ทำหายของผู้สอนในอนาคตหรือยุคสารสนเทศ ได้แก่ การสอนวิธีหาความรู้ วิธีแสวงหาความรู้ วิธีที่จะเรียนรู้ ในโลกแห่งความรู้ที่มากมายที่จะไม่มีใครรอบรู้ทั้งหมด (เปรี๊อง กุมุท, 2541)

วิสัยทัศน์ใหม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเปลี่ยนไป ผู้สอนจะเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เป็นผู้เสนอแหล่งวิทยาการ เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นผู้เรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน และเป็นผู้จุดประกายแห่งการเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (เปรี๊อง กุมุท, 2541; สุมณ อมรวิวัฒน์, 2540; บุญส่ง คูวารากุล, 2541; ขนิษฐา ชัยวัฒน์วารรณ, 2543) ผลักดันให้ผู้เรียนสามารถหาคำตอบต่างๆ ให้กับตัวเองได้มากที่สุด จะต้องเป็นผู้สอนให้ผู้เรียนรู้วิธีหาคำตอบ ไม่ใช่สอนให้รู้คำตอบ ผู้เรียนจะเป็นกลไกสำคัญที่สร้างให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการเกิดความรู้ใหม่เพิ่มพูนขึ้นมาอย่างไม่รู้สิ้นสุด ผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการสร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ไพฑูริย์ สีฟ้า, 2544)

ผู้สอนในยุคสารสนเทศ จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อสารการเรียนการสอน (ขนิษฐา ชัยวัฒน์วารรณ, 2543) ความเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ ความเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษโดยเฉพาะเพื่อการใช้งาน การติดตามความก้าวหน้าในเทคนิค วิธีการสอนต่างๆ ตลอดเวลา ความเป็นผู้ชำนาญเรื่องสื่อ ความเป็นนักจิตวิทยาชั้นดี (เปรี๊อง กุมุท, 2541) และเป็นคนทันสมัย (ขนิษฐา ชัยวัฒน์วารรณ, 2543) แต่ไม่ควรให้ความสำคัญแก่เทคโนโลยีสมัยใหม่จนลืมสาระที่ผู้เรียนหรือผู้รับสารว่าจะต้องเรียนรู้ (เปรี๊อง กุมุท, 2541) และจะต้องเป็นผู้คิด ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ทศนา แคมมณี, 2542) โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก (ขนิษฐา ชัยวัฒน์วารรณ, 2543) นอกจากนั้นผู้สอนจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น ความเมตตากรุณา เสียสละ ขยัน อดทน (ขนิษฐา ชัยวัฒน์วารรณ, 2543) เป็นแบบอย่างในการถ่ายทอดคุณธรรมและวัฒนธรรม (สุมณ อมรวิวัฒน์, 2540) ปลุกฝังศีลธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียน ค่านิยม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดเวลา (ไพฑูริย์ สีฟ้า, 2543) ดังนั้น บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนไป ครูที่แท้จริงคือ กัลยาณมิตรของลูกศิษย์ เป็นผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ด้วยความรัก ความเอาใจใส่

และความปรารถนาดีต่อศิษย์เสมือนหนึ่งลูกของตนเอง และเป็นที่พักพิงของศิษย์ที่เทคโนโลยีใดๆ มิอาจทดแทนได้ (สุเมธธา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา, 2540)

อนึ่ง หากกล่าวถึงประเทศไทย วิกฤตศรัทธาที่เกิดขึ้นในวงการศึกษ ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้สอน เช่น การขาดคุณภาพ ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขาดความเอาใจใส่ในการสอนหรือหย่อนประสิทธิภาพ รวมทั้งการเป็นต้นแบบความประพฤติที่ดี ความมีคุณภาพ จริยธรรมของผู้สอนลดลง ทำให้สังคมขาดความเชื่อถือในตัว ผู้สอน ส่วนตัวผู้สอนเองก็เกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ ขาดขวัญและกำลังใจที่จะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2541)

ในการเรียนการสอนทางไกล แม้จะมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาหรือแก้ปัญหาการศึกษา ผู้สอนยังคงมีบทบาทที่สำคัญยิ่ง เพราะการดำเนินการยังต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้สอน ในการออกแบบการเรียนการสอนผู้สอนทางไกลจะต้องมีลักษณะพิเศษที่นอกเหนือจากการสอนแบบเดิม ซึ่งสามารถพัฒนาได้ แต่สิ่งที่ต้องพัฒนาเพื่อให้ผู้สอนทางไกลรู้สึกมั่นใจ คือ การอบรมเข้มเกี่ยวกับการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้สื่อการเรียนการสอนทางไกลอย่างต่อเนื่องและให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น (บุญส่ง คูวารากุล, 2541) การเรียนการสอนทางไกลจะประสบความสำเร็จไม่ได้หากผู้สอนไม่เปลี่ยนบทบาท ผู้สอนจำนวนมากยังคงชินกับบทบาทเดิม คือ การเป็นผู้บอก อธิบายเนื้อหาความรู้ให้กับผู้เรียน ผู้สอนจำเป็นต้องเริ่มปรับพฤติกรรมก่อน ที่ผ่านมาผู้สอนเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนทางไกล และไม่สะดวกใจที่จะใช้สื่อสารทางไกล (ทิตนา แชมมณี, 2542)

ผู้สอนทางไกลต้องเป็นคนที่เก่งที่สุด คำว่าเก่งหมายถึง คนที่นำเสนอได้ดี (รุ่งแก้วแดง, 2539) ผู้สอนทางไกลต้องเตรียมการสอนมากเป็นพิเศษ ต้องผลิตสื่อ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ ใช้ประกอบการสอน (ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2539) บทบาทของผู้สอนจะอยู่ระหว่างพัฒนารายวิชาที่ออกแบบและเตรียมสื่อการเรียนการสอน และเป็นผู้สอนเพิ่มเติม (Tutors) ที่ช่วยเหลือผู้เรียนทางไกล ผู้สอนกระทำตนเหมือนสื่อกลางระหว่างสถาบันและผู้เรียน และปกติผู้สอนจะประเมินงานของผู้เรียน (Kaye and Rumble, 1991) ผู้สอนจะต้องมีความคล่องตัวสูง และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรสนับสนุนและส่งเสริมการทำงานของผู้สอนให้เกิดความคล่องตัว (ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์, 2539) ดังนั้น ทุกฝ่ายต้องปรับพฤติกรรมด้วยเช่นกัน แต่ผู้สอนจำเป็นต้องเริ่มก่อนเพราะผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบจัดการเรียนการสอน

บทบาทผู้สอน

1. การเตรียมการสอนโดยศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ ศึกษาหาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย วางแผนการสอนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน วิเคราะห์เนื้อหา และความคิดรวบยอด กำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ และจัดเตรียมสื่อ วัสดุการเรียนการสอนให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ติดต่อกำหนดแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สถานที่ หรือสื่อทัศน วัสดุต่างๆ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เตรียมเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ และเตรียมห้องเรียนหรือสถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น อาจจำเป็นต้องจัดโต๊ะ เก้าอี้ ในลักษณะใหม่

2. การสอนโดยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมได้ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสถานการณ์ที่เป็นจริงโดยดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่างๆ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ กระตุ้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่าง เต็มที่ สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม ให้คำแนะนำและข้อมูลต่างๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น ให้การเสริมแรงผู้เรียนตามความเหมาะสม ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียน และอาจให้ข้อมูลเนื้อหา ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ข้อเสนอแนะตามความเหมาะสม

3. การประเมินผลโดยเก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงานของผู้เรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดได้ในแผนการสอน

2.6 การประเมินผลการเรียนการสอนทางไกล

การประเมินการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงต่างๆ มาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือการจัดการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

การประเมินการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลเท่าที่ดำเนินการอยู่ในประเทศต่างๆ ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทางไกลในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาหรือการศึกษาทางไกลที่ไม่เทียบเท่ากับระดับชั้นใดก็ตาม มีการประเมินการเรียนการสอน 2

ประเภท คือ 1) การประเมินกระบวนการหรือการประเมินความก้าวหน้า และ 2) การประเมินผลสรุปหรือประเมินผลลัพธ์

1. การประเมินกระบวนการหรือการประเมินความก้าวหน้า

การประเมินกระบวนการหรือการประเมินความก้าวหน้าเป็นการประเมินการเรียนการสอนเป็นระยะๆ อาจประเมินตั้งแต่ผู้เรียนเริ่มศึกษาการศึกษาทางไกล และประเมินเมื่อเรียนไปแล้ว 1 เดือน 3 เดือน หรือ 6 เดือน เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ด้านเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนได้รับ ว่ามีการพัฒนาไปมากน้อยเพียงไร โดยทั่วไปแล้วการประเมินกระบวนการหรือการประเมินความก้าวหน้าสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

1.1 การประเมินก่อนเรียน การประเมินก่อนเรียนเป็นการประเมินเพื่อสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนว่ามีความรู้เดิมที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียนต่อไปมากน้อยเพียงไร เมื่อประเมินแล้วพบว่าผู้เรียนยังมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียนต่อไปน้อยมาก ผู้สอนอาจต้องให้ความรู้พื้นฐานก่อนที่จะให้เนื้อหาที่ยากขึ้นไป

วิธีการที่ใช้ในการประเมินก่อนเรียนนั้นส่วนใหญ่จะประเมินในรูปแบบของแบบสอบถาม ซึ่งเรียกว่า แบบประเมินผลตนเองก่อนเรียน แบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนนี้อาจจะสร้างในลักษณะของข้อสอบแบบให้เลือกตอบ แบบให้เติมคำสั้นๆ หรือแบบเติมข้อความ ส่วนใหญ่จะวัดความรู้ ความเข้าใจและเจตคติของผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผู้เรียนจะได้เรียนต่อไปว่ามีความรู้อยู่บ้างหรือไม่ ยังขาดความรู้เรื่องอะไร เรื่องอะไรที่มีความรู้ดีอยู่แล้ว

นอกจากแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนดังกล่าวแล้ว การศึกษาทางไกลประเภทที่ให้ความรู้ทั่วไปในระดับต้นๆ เช่น การให้ความรู้แก่ชาวบ้าน มีหลายหน่วยงานจัดการประเมินก่อนให้ความรู้หรือก่อนจัดกิจกรรม อาจจะเป็นลักษณะของการสัมภาษณ์ พูดคุยเพื่อดู พื้นฐานความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย

1.2 การประเมินระหว่างเรียน การประเมินระหว่างเรียนเป็นการตรวจสอบดูว่าหลังจากที่ผู้เรียนได้รับการศึกษาในเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง โดยวิธีการศึกษาทางไกลไปแล้วขั้นหนึ่ง ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดการพัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เช่น มีความรู้ในเนื้อหานั้นๆ มากขึ้น มีประสบการณ์หรือมีทักษะในเรื่องนั้นๆ มากขึ้น เป็นต้น การประเมินระหว่างเรียนนี้อาจประเมินทั้งในด้านทฤษฎี ด้านการปฏิบัติ ด้านเจตคติ ซึ่งแล้วแต่เนื้อหาว่าเหมาะสมที่จะประเมินในด้านใด

วิธีการที่ใช้ในการประเมินระหว่างเรียนนั้นอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือใช้หลายๆ วิธีควบคู่กันดังนี้

1.2.1 กิจกรรมทำเรื่องหรือคำถามทำเรื่อง ในกรณีของการเรียน การศึกษาทางไกลที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์จะให้เนื้อหาความรู้แก่ผู้เรียน แล้ว แต่ละเรื่องหรือแต่ละบทเรียนอาจมีกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนทำหรือมีคำถามให้ผู้เรียนตอบ ทำยบทหรือทำเรื่องนั้นจะถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้ว กิจกรรมทำยบทหรือทำเรื่องอาจจะเป็นการให้ผู้เรียนวิเคราะห์กรณีที่ยกมาเป็นตัวอย่าง ให้ผู้เรียนไปรวบรวมข้อมูล หรือให้ผู้เรียนไปสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ เป็นต้น

กิจกรรมทำเรื่องหรือคำถามทำเรื่องนี้ผู้เรียนอาจจะตรวจสอบได้ด้วยตนเอง เพราะ ผู้สอนจะทำเฉลยหรือทำแนวตอบไว้ให้

1.2.2 การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง บางเนื้อหาวิชาหรือบางเรื่องอาจมีการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลองเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการให้ความรู้เรื่องการบริหารงานในหน่วยงานแก่ผู้เรียน ผู้สอนอาจจัดให้ผู้เรียนเข้ารับการอบรมแล้ว จำลองสถานการณ์ให้มีการบริหารงานแล้วให้ผู้เรียนเป็นผู้อยู่ในสถานการณ์นั้น หรือการให้ความรู้ในเรื่องการจ้ดรายการวิทยุกระจายเสียง ผู้สอนอาจจะจำลองสถานการณ์ให้ผู้เรียนมาฝึกจ้ดรายการวิทยุกระจายเสียง หรือการให้ความรู้ในเรื่องการฝึกอบรมชาวบ้าน ผู้สอนอาจจำลองสถานการณ์ให้ ผู้เรียนส่วนหนึ่งเป็นชาวบ้านและผู้เรียนอีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ให้การอบรม เป็นต้น

1.2.3 การทำแบบฝึกปฏิบัติหรือแบบฝึกหัด การเรียนการสอน การศึกษาทางไกลโดยเฉพาะในวิชาที่เป็นทฤษฎีหรือวิชาการ ผู้สอนส่วนใหญ่จะกำหนดให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดส่งเป็นระยะๆ เช่น การจัดการศึกษานอกระบบเทียบเท่ากับระดับมัธยมศึกษา โดยการ ศึกษาทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้สอนจะมอบให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหลังจากฟังรายการวิทยุกระจายเสียงแล้ว นำมาส่งและอภิปรายกันในการพบกลุ่มเดือนละครั้ง บางสถาบัน เช่น มหาวิทยาลัยอาจให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดแล้วส่งมาให้ผู้สอนซึ่งประจำอยู่ที่สถาบันตรวจเป็นระยะๆ

1.3 การประเมินหลังเรียน การประเมินหลังเรียนเป็นการประเมินเมื่อผู้เรียนเรียนจบเนื้อหาในแต่ละบทหรือแต่ละเรื่อง การประเมินในช่วงนี้เพื่อดูว่าเมื่อเรียนจบเรื่องนั้นๆ หรือบทนั้นๆ แล้ว ผู้เรียนมีความรู้ในภาพรวมเกี่ยวกับเนื้อหานั้นเพิ่มขึ้นเพียงใด มีความเปลี่ยนแปลงในประสบการณ์ เจตคติเพียงใด เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งดูได้จากการทดสอบภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ หรือผลงานของผู้เรียน ใช้เกณฑ์เปรียบเทียบ ถ้าผลการประเมินออกมาว่าผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ผู้เรียนจะสามารถศึกษาเรื่องต่อไปหรือบทต่อไปได้ แต่ถ้าผลออกมาอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่

น่าพอใจผู้เรียนจะต้องกลับไปศึกษาในส่วนที่ยังอ่อนอยู่ก่อนจนผ่านเกณฑ์ แล้วจึงศึกษาบทต่อไป หรือต่อหน้าต่อไปได้

วิธีการในการประเมินหลังเรียนนั้นอาจจะใช้หลายรูปแบบ ถ้าเป็นการศึกษาทางไกลประเภทกิจกรรมการศึกษาครอบครัวที่จัดแก่ชาวบ้านทั่วไป ซึ่งไม่เน้นวิชาการมากนัก การประเมินหลังเรียนหรือการประเมินหลังกิจกรรมอาจใช้วิธีสัมภาษณ์ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับ กิจกรรม หรือการให้แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรม แต่ถ้าเป็นการศึกษาทางไกลที่เป็นวิชาการเช่นในระดับมหาวิทยาลัย การประเมินหลังเรียนมักจะเป็นแบบสอบถามที่เรียกว่าแบบประเมินตนเองหลังเรียน จะสร้างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในแผนการสอนเพื่อวัด พฤติกรรมการเรียนรู้คล้ายๆ กับแบบประเมินก่อนเรียน เพื่อจะนำไปเปรียบเทียบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าไปจากก่อนเรียนมากน้อยแค่ไหน

2. การประเมินผลสรุปหรือการประเมินผลลัพธ์

การประเมินผลสรุปเป็นการประเมินผลในภาพรวมทั้งหมดหลังจากผู้เรียนเรียนวิชานั้นจบทั้งหมดแล้ว เป็นการตัดสินใจว่าผู้เรียนผ่านวิชานั้นหรือไม่ ผู้เรียนเก่งหรืออ่อนในวิชานั้นเพียงใด การประเมินผลสรุปอาจจะประเมินจากคะแนนที่ได้จากการสอบไล่อย่างเดียว หรือใช้คะแนนการประเมินหลายๆ อย่างรวมกัน เช่น คะแนนการฝึกภาคปฏิบัติ คะแนนจากงานที่ให้ทำส่ง และคะแนนจากการสอบไล่ เป็นต้น บางสถาบันอาจจะเก็บคะแนนมาตั้งแต่การประเมินผลระหว่างเรียนรวมกับคะแนนการสอบไล่ หรือเนื้อหาวิชาบางอย่างอาจจะประเมินจากผลงาน ซึ่งอาจจะออกมาในรูปของโครงการ หรือสิ่งประดิษฐ์เพียงอย่างเดียวก็ได้ เช่น มหาวิทยาลัยเปิดของประเทศไทยอังกฤษประเมินผลสรุปโดยใช้คะแนนจากการประเมิน 2 ส่วน คือ คะแนนจากการให้ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน โดยส่งแบบฝึกหัดเป็นระยะ และส่วนที่ 2 คือ คะแนนการสอบไล่ กรรมการศึกษาออกโรงเรียนซึ่งจัดการศึกษานอกครอบครัวที่เทียบเท่าระดับชั้นมัธยมศึกษาโดยวิธีการศึกษาทางไกล ประเมินผลสรุปโดยใช้คะแนนจาก 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คะแนนที่ได้จากการสอบระหว่างภาค และส่วนที่ 2 คะแนนที่ได้จากการสอบปลายภาค มหาวิทยาลัยอัลลามาดิบาลแห่งปากีสถาน ประเมินผลสรุปโดยใช้ผลการประเมินจาก 2 ส่วน เช่นกัน คือ ส่วนที่ 1 คะแนนจากการทำแบบฝึกปฏิบัติเป็นระยะๆ ส่วนที่ 2 คะแนนจากการสอบไล่

ในการประเมินผลสรุปนั้น สถาบันแต่ละแห่งจะตั้งเกณฑ์ของตนไว้ เพื่อนำคะแนนที่ได้จากการสอบไล่หรือการทำกิจกรรมต่างๆ มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินว่า อาจจะกำหนดเกณฑ์โดยใช้ระบบตัวอักษร เช่น ผู้เรียนสอบผ่านหรือไม่ผ่านหรือผ่านในระดับใดในบางสถาบัน

A	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 80-100
B	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 65-79
C	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 50-64
D	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 40-49
E	หมายถึง	ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 40

และอาจจะตั้งเกณฑ์ว่า ถ้าสอบผ่านจะต้องได้คะแนน เกณฑ์ช่วงของคะแนนและตีความหมายเป็นระดับหรือตั้งแต่ 50 หรือ C ขึ้นไป เป็นต้น บางสถาบันอาจกำหนดเป็นเกรด เช่น

คะแนนร้อยละ 80-100	เท่ากับระดับ 4 หมายถึง ดีมาก
คะแนนร้อยละ 70-79	เท่ากับระดับ 3 หมายถึง ดี
คะแนนร้อยละ 60-69	เท่ากับระดับ 2 หมายถึง ปานกลาง
คะแนนร้อยละ 50-59	เท่ากับระดับ 1 หมายถึง ผ่าน
คะแนนร้อยละ 0-49	เท่ากับระดับ 0 หมายถึง ไม่ผ่าน

แล้วดูว่าผู้เรียนได้คะแนนในช่วงใด จะได้เกรดเท่าไร และเก่งหรืออ่อนในวิชานั้นเพียงใด ซึ่งเกรดจะเป็นตัวชี้ว่าผู้เรียนผู้นั้นสอบผ่านหรือไม่ผ่าน

ตอนที่ 6 หลักการแนวคิดการจัดการศึกษาในอนาคต

1. องค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization)

ปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับองค์กรโดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่เพียงแต่เป็นปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำเท่านั้น แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับลักษณะขององค์กร ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 และ 20 ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันกับโลก

ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว องค์กรในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นอย่างไร ศาสตราจารย์ทางด้านธุรกิจได้วางรากฐานเกี่ยวกับองค์กรในอนาคตโดยใช้เทคนิคที่เรียกว่า “Idealized Design” (การออกแบบแนวอุดมคติ) ซึ่งวิธีการดังกล่าว จะต้องมีการกำหนดพันธกิจ (Mission) และผลลัพธ์ (Outcome) เพื่อให้ได้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา (Solution)

หลักการของการออกแบบแนวอุดมคติ (Idealized Design)

เป็นวิธีการที่ถูกนำเสนอโดยนักวางแผนกลยุทธ์และที่ปรึกษา Russell Ackoff ในปี ค.ศ.1981 โดยหลักการวางแผนที่เริ่มจากการกำหนดอุดมคติ (Ideal) วัตถุประสงค์ (Objective) และเป้าหมาย (Goal) วิธีการดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ การปฏิบัติได้ สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และปรับเปลี่ยนได้

ขั้นแรกของการใช้เทคนิค Idealized Design สำหรับองค์กร คือ การกำหนดพันธกิจ (Mission) ซึ่งเป็นข้อความที่ชี้ให้เห็นทิศทาง และวิสัยทัศน์ (Vision) ขององค์กร จากหลักการของ Ackoff องค์กรที่ไม่ได้กำหนดพันธกิจไว้จะขาดการเชื่อมโยงและการวางแผนอย่างบูรณาการ

ขั้นตอนต่อไปได้แก่การกำหนดคุณลักษณะของระบบ โดยการระดมสมอง (Brainstorming Session) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะต่างๆ จากสมาชิกในองค์กรอย่างครอบคลุม จึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด ตัวอย่างเช่น เมื่อต้องการองค์กรด้านธุรกิจ ควรต้องคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้

- ลักษณะของผลิตภัณฑ์ขององค์กรและการบริการ
- ตลาดซึ่งเป็นสถานที่ที่สามารถนำสินค้าและบริการไปจำหน่าย
- ผลิตภัณฑ์จะนำออกสู่ตลาดให้แก่ใครและอย่างไร
- ผลิตภัณฑ์จะมีการบริการอย่างไร
- ผลิตภัณฑ์มีการผลิตที่ไหน
- องค์กรมีการบริหารจัดการอย่างไร
- สมาชิกขององค์กรสามารถมีเพิ่มเติม ได้รับการว่าจ้าง การฝึกอบรม และการทดแทน

อย่างไร

- องค์กรจะได้รับการสนับสนุนด้านการเงินอย่างไร และใครเป็นผู้ให้การสนับสนุน
- ความรับผิดชอบขององค์กรต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมข้างเป็น

อย่างไร

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนจนกระทั่งได้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ และขั้นตอนสุดท้ายหลังจากที่ได้มีการกำหนดพันธกิจ (Mission) และคุณลักษณะ (Specification) แล้ว จะเป็นการออกแบบระบบ (Designing) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการแบบสะสม (Cumulative Process) ที่เริ่มจากการกำหนดเค้าโครงอย่างหยาบๆ แล้วค่อยๆ เพิ่มเติมรายละเอียดทีละน้อยไปจนกว่าจะมีข้อมูลเพียงพอในการพัฒนาระบบต่อไป

เมื่อขั้นตอนต่างๆ เสร็จสิ้นแล้ว จะต้องมีการตรวจสอบความเป็นไปได้ทางเทคนิค (Technological Feasibility) โดยก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลงใดๆ ผู้ออกแบบควรต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่าย (Cost) โดยการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับปัญหาด้านเทคนิคต่างๆ จากนั้น (ร่าง) สรุปรูปของการออกแบบแนวอุดมคติ (Idealized Design) ก็จะถูกตรวจสอบแนวทางการปฏิบัติต่อไป (Ackoff, 1981)

Tomorrow's Organization โดย Ian Mitroff และคณะ ตามหลักการดังกล่าว การทำงานขององค์กรแบบเดิมๆ เช่น การบริหารทรัพยากรมนุษย์และการบัญชีเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การเรียนรู้ (Knowledge / Learning Center, KLC) โดยแท้จริงแล้ว KLC จะทำให้เกิดการเรียนรู้และข้อมูลที่องค์กรต้องการ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างบูรณาการ (Integrated) จุดประสงค์ของ KLC คือ การระบุและตรวจสอบสมมุติฐาน (Assumption) ขององค์กร และสนับสนุนการทำงานของแต่ละหน่วยย่อย

KLC เป็นการรวมหลักการของ 6 องค์กรประกอบที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้แก่

- Crisis Management (CM) เกี่ยวข้องกับการประเมินสภาวะวิกฤติ ที่จะนำไปสู่ข้อจำกัดต่อผลิตภัณฑ์ขององค์กร การบริการ ระบบงาน รวมถึงการออกแบบ (design) และการปฏิบัติ (Implementation) เพื่อการเรียนรู้จากสภาวะวิกฤติดังกล่าว

- Issues Management (IM) เป็นการประเมินแนวโน้มสภาพสังคม และอุตสาหกรรม และการดำเนินกลยุทธ์เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดแก่องค์กร

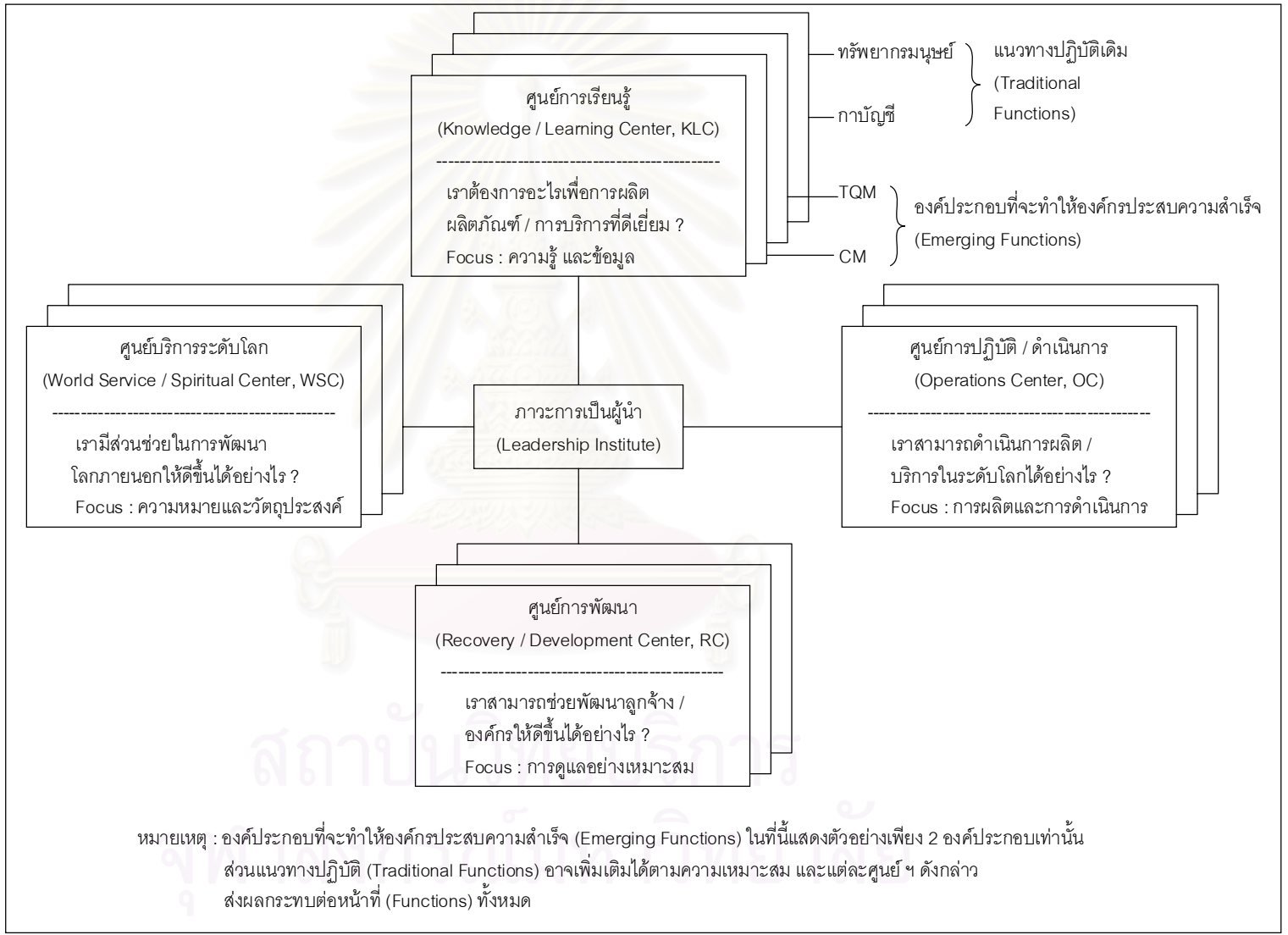
- Total Quality Management (TQM) เกี่ยวข้องกับการประเมินข้อบกพร่องของการดำเนินการ เพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้นแก่องค์กร

- Environmentalism (ENV) เกี่ยวข้องกับการประเมินข้อจำกัดของผลผลิตขององค์กร การบริการและการดำเนินงานขององค์กร ต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคม นอกจากนี้แล้ว ENV ก็ยังเกี่ยวข้องกับการออกแบบผลผลิต การบริการ และการดำเนินงานที่ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม

- Globalism เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการตลาดยุคโลกาภิวัตน์ โดยการประเมินและออกแบบผลผลิตและการบริการ เพื่อการแข่งขันและการบริโภคในระดับโลก

- Ethics ให้ความสำคัญกับจริยธรรมขององค์กรและคุณค่าทางด้านจิตใจ ซึ่งได้แสดงไว้ในแนวนโยบาย การตัดสินใจและกระบวนการดำเนินงานขององค์กร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. **แนวคิดกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร** (Saylor and Alexander, 1991) เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร ดังแสดงในแผนภูมิที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (Goals, Objectives and Domains)** นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมายแต่ละประเด็นควรบ่งบอกถึงขอบเขตหนึ่งๆ ของหลักสูตร (A Curriculum Domain) เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ได้เสนอขอบเขต 4 ขอบเขตที่สำคัญ และควรให้ความสนใจ ซึ่งได้แก่ พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) และความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) อย่างไรก็ตามอาจจะมีขอบเขตที่สำคัญอื่นๆ อีก ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรหรือผู้วางแผนหลักสูตรอาจจะพิจารณาตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและลักษณะของสังคม

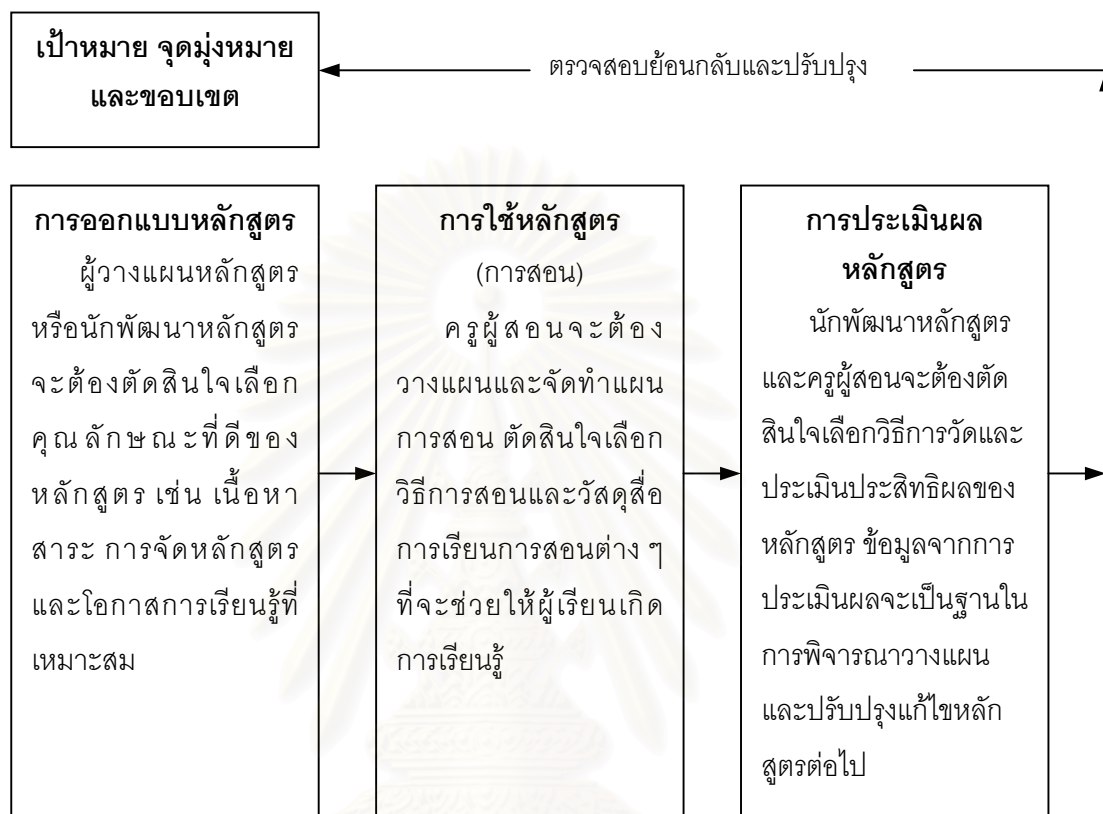
เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตต่างๆ จะได้รับการคัดเลือกจากการพิจารณาตัวแปรภายนอก (External Variables) อย่างรอบคอบ ตัวแปรดังกล่าวได้แก่ ทัศนคติและความต้องการของสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบจากงานวิจัยต่างๆ ปรัชญาของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

2. **การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)** หลังจากที่ได้กำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกมาแล้ว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม รูปแบบของหลักสูตรที่เลือกแล้วควรจะให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน และลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่างๆ ของสังคมและปรัชญาทางการศึกษา

3. **การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation)** หลังจากที่ได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตร (Curriculum Design) แล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ โดยครูผู้สอนควรวางแผนและจัดทำแผนการสอนในรูปแบบต่างๆ (Instructional Plans) ครูผู้สอนจะต้องเลือกวิธีการสอนและวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

4. **การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation)** การประเมินผลหลักสูตรจะเป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือสามารถบอกได้ว่าหลักสูตรบรรลุตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรเน้นที่การประเมินตัวหลักสูตร คุณภาพของการสอนและพฤติกรรมทางการเรียนของผู้

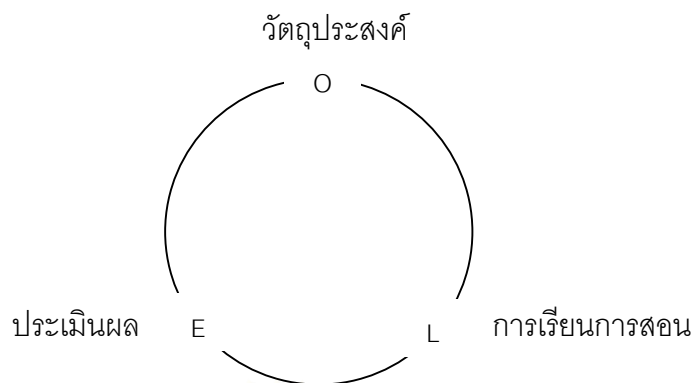
เรียน ผลจากการประเมินด้วยเทคนิควิธีการประเมินที่เลือกแล้วนี้จะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไขหรือควรยกเลิกหลักสูตรดังกล่าว

แผนภูมิที่ 15 รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (1991)

วงจรการเรียนการสอน การเรียนการสอนระดับอุดมศึกษามีลักษณะประสมประสานระหว่างความร่วมมือของผู้เรียนและผู้สอน และที่สำคัญควรมีการใช้วิธีการสอนหลายๆ รูปแบบ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาวิธีการว่าควรมีการเตรียมอย่างไร เพื่อที่จะได้ใช้สาระการสอนตรงตามหลักสูตร ในขณะที่เดียวกันก็ต้องให้ความสนใจ เอาใจใส่จากผู้เรียนอีกด้วย การเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนพึงให้ความสนใจและติดตาม เพื่อที่จะพัฒนาการสอนให้บรรลุสมดังความมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยทุกประการ

วงจรการเรียนการสอน (OLE) เป็นปัจจัยที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงก่อนการสอนก็คือ ผู้สอนต้องมองเห็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างความมุ่งหมายของการสอน (Objective) กระบวนการเรียนการสอน (Learning-Teaching Process) และการประเมินผล (Evaluation) ดังวงจรเหล่านี้

แผนภูมิที่ 16 วงจรการเรียนการสอน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2542)

ผู้สอนควรมองภาพวงจรมันให้สัมพันธ์ใกล้ชิด กล่าวคือต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนอย่างชัดเจนว่าสอนใคร สอนทำไม และสอนอะไร จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยคืออะไร จุดมุ่งหมายของคณะคืออะไร จุดมุ่งหมายของภาควิชาคืออะไร และจุดมุ่งหมายของวิชาที่สอนคืออะไรบ้าง ผู้สอนควรกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายตามลำดับดังกล่าวแล้ว การกำหนดจุดมุ่งหมายจะช่วยให้ผู้สอนสามารถวางแผนการสอนได้อย่างมั่นใจว่าจะสอนใคร จะสอนอะไร จะสอนทำไม และจะพานิสิตนักศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างไร

หลังจากที่กำหนดจุดมุ่งหมายหลัก จุดมุ่งหมายเฉพาะแต่ละชั่วโมงหรือหน่วยการสอนแล้ว ผู้สอนก็จะคิดวางแผนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนว่าเป็นอย่างไร ผู้เรียนมีลักษณะอย่างไร ผู้เรียนควรเรียนด้วยวิธีใดจึงจะได้ผลดีที่สุด ผู้สอนควรใช้วิธีการสอนแบบใด สอนเมื่อใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร กำหนดวิธีการอะไรเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสาระตามหลักสูตรได้ครบถ้วน

เมื่อคิดวิธีการสอนได้แล้วก็ต้องมีเครื่องมือมาช่วยประเมิน เพื่อให้ผู้สอนได้เข้าใจมากขึ้นว่าวิธีการสอนนั้นผู้เรียนเข้าใจได้ดีเพียงใด ผู้สอนควรสอนวิธีใด สาระเหมาะสมแล้วหรือไม่

ความสัมพันธ์กันระหว่างวัตถุประสงค์ การเรียนการสอนและการประเมินผลย่อมทำให้ผู้สอนได้ติดตามอยู่ตลอดเวลาว่า การสอนของอาจารย์ได้ผลหรือไม่ ผู้เรียนเรียนไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าวัตถุประสงค์ไม่ดีอาจทำให้การสอนไม่ดีตามไป ทั้งๆ ที่ผู้เรียนอาจจะมีวิธีการเรียนที่ดี การประเมินที่ไม่ดี ทำให้ผู้สอนหลงทิศทางการสอนไปก็ได้ ทั้งๆ ที่วัตถุประสงค์ดี การเรียนของนิสิตนักศึกษาก็ดี ดังนั้นทั้งสามปัจจัยนี้จึงเป็นหลักของการสอนระดับอุดมศึกษา

เพื่อให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจหลักการเดียวกันนี้ ผู้สอนจึงควรทำประมวลการสอนโดยสังเขป (Course Outline) แจกให้แก่ผู้เรียน เมื่อเข้าชั้นเรียนเป็นครั้งแรก

ก่อนที่อาจารย์จะทำประมวลการสอนรายวิชา อาจารย์ควรรู้จักเอกสารหลักสูตร (Course Syllabus) ซึ่งอธิบายโครงสร้างการศึกษาทั้งหมดไว้ว่า หลักสูตรสาขาวิชาบังคับที่หน่วยกิต เรียนวิชาอะไรบ้าง ลักษณะรายวิชา (Course Description) เป็นอย่างไร หลักสูตรนั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไร คุณสมบัติของผู้เรียนเป็นอย่างไร ซึ่งถ้าศึกษาดีแล้วคงจะเป็นเครื่องช่วยให้วางแผนการสอนได้รัดกุม ถูกต้อง เหมาะสมกับหลักสูตรและผู้เรียนได้มากกว่า

1. **การเขียนประมวลรายวิชา** การเขียนประมวลรายวิชาทำให้อาจารย์ได้คิด ได้วางแผนเตรียมตัวก่อนที่จะสอน สามารถสอนได้ตามลำดับขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้อย่างเหมาะสม สอดคล้องและทันเวลา ในประมวลรายวิชาโดยสังเขป ทำได้ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตร เพื่อเข้าใจสถานะของวิชาที่สอนกับหลักสูตรเดิมที่นักศึกษาจะต้องเรียน

2. ศึกษาลักษณะรายวิชา ศึกษาสาระของวิชาที่กำหนดในหลักสูตรว่า ครอบคลุมหัวข้อใดบ้าง เป็นวิชาบังคับหรือวิชาเลือก เป็นวิชาที่หน่วยกิต เรียนสัปดาห์ละกี่ชั่วโมง แต่ละ ชั่วโมงควรสอนหัวข้อใดได้บ้าง

3. วางแผนวิธีสอน โดยที่ผู้สอนจะคิดวางแผนล่วงหน้าว่า หัวข้อใดควรสอน บรรยายหรือสอนปฏิบัติ เช่น ถ้าจะสอนทฤษฎีหรืออธิบายหลักการที่สำคัญก็ต้องสอนแบบบรรยาย เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความเข้าใจในสารวิชานั้นๆ ถ้าเป็นสิ่งที่นิสิตจะต้อง “ทำเป็น” ถึงจะต้องสอนให้หัด “ปฏิบัติ” ด้วยตนเองได้ อาจารย์ต้องวางแผนให้เรียนแบบปฏิบัติ รวมทั้งการใช้ตำราหรือเอกสารประกอบการสอนในแต่ละหน่วยของการเรียน

4. เลือกสื่อการสอนให้เหมาะสม มีการวางแผนเพื่อจะใช้สื่อแต่ละครั้งว่าจะใช้สื่อประเภทใด เพื่อทำให้นิสิตนักศึกษาเรียนรู้ได้ดีที่สุด

5. ศึกษาการประเมินผล ผู้สอนสามารถศึกษาวิธีการประเมินผลซึ่งมีหลากหลายวิธีได้จากการสังเกต ได้จากการดูผลงานที่ปฏิบัติได้จากงานต่างๆ ที่นิสิตนักศึกษาทำ หรือมีส่วนร่วมในวิชานั้นๆ

หัวข้อสำหรับการจัดทำประมวลสังเขปรายวิชา ควรมีดังนี้คือ

1. รหัสวิชาและชื่อวิชาเป็นภาษาไทย วงเล็บภาษาอังกฤษและระบุจำนวนหน่วยกิตของวิชาด้วย เช่น 305 415 ปัญหาทางการเงิน (Financial Problems) 3 หน่วยกิต

2. ภาคการศึกษาที่สอน ภาคต้นหรือภาคปลาย

3. ชื่ออาจารย์ผู้สอน กรณีที่มีอาจารย์ผู้สอนหลายคน ควรระบุชื่ออาจารย์ผู้สอนทุกคน รวมทั้งการระบุอาจารย์ที่เป็นหัวหน้ากลุ่มด้วย

4. ลักษณะรายวิชา ให้อาจารย์คัดจากหลักสูตรที่กำหนดไว้ เช่น วิชา 101 104 ปรัชญา (Philosophy) (3) 3-0-9 ศึกษาถึงปรัชญาสาขาต่างๆ เช่น เมตาฟิสิกส์ ทฤษฎีความรู้ จริยศาสตร์ ตลอดจนสุนทรียศาสตร์

5. ให้ระบุวัตถุประสงค์ของวิชา เช่น วิชา 301 204 หลักเศรษฐศาสตร์ (Principles of Economics) (3) 3-0-9 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์
- 2) เพื่อให้เข้าใจขอบเขตและภาพของเศรษฐศาสตร์ในเรื่องการผลิต
- 3) เพื่อให้หลักทั่วไปของทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์

ทั้งนี้ เมื่อเขียนการสอนรายสัปดาห์ (Lesson Plan) อาจารย์อาจจะระบุวัตถุประสงค์ของการสอนเชิงพฤติกรรมแต่ละครั้งไป

6. สาระการสอน หมายถึง หัวข้อที่อาจารย์จะสอนตลอดภาคการศึกษา คือ ประมาณ 14-16 ครั้ง อาจารย์จะกะความยาวของคาบการสอนให้สอดคล้องกับสาระของเรื่อง เป็นแนวให้นิสิตได้เข้าใจว่าสิ่งสำคัญที่ควรศึกษาในวิชานั้นๆ คืออะไร โดยที่อาจารย์จะแตกสาระจากลักษณะรายวิชาออกมาเป็นหัวข้อ ยกตัวอย่างเช่น วิชา 301 302 หลักการตลาด (Marketing) (3) 3-0-9 มีสาระการสอนดังนี้

- 1) ความหมายของการตลาด
- 2) ความสำคัญของการตลาดต่อธุรกิจและเศรษฐกิจ
- 3) ตลาดและส่วนของการตลาด
- 4) สินค้าและชนิดของสินค้า
- 5) หน้าที่ของการตลาด
- 6) สถาบันการตลาด
- 7) ช่องทางการจำหน่ายและคนกลาง
- 8) วิธีดำเนินงานของผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง และผู้ค้าปลีก
- 9) สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการตลาด

สำหรับสาระการสอน ถ้าเป็นไปได้อาจารย์อาจจะกำหนดวันเวลาหรือครั้งที่สอนไว้ด้วย ตลอดจนหนังสือที่ควรอ่านว่าหัวข้อนี้อ่านหนังสืออะไร หน้าใดถึงหน้าใดไว้ด้วย จะทำให้นิสิตติดตามการสอนได้สะดวกขึ้น

7. วิธีการสอน อาจารย์ควรระบุวิธีการสอนที่ใช้ตลอดภาคการศึกษา เช่น วิธีสอนที่จะใช้ในวิชา 401 101 ภาษาไทย 1 คือ

- 1) การบรรยาย
- 2) การอภิปราย

- 3) การเชิญวิทยากร
 - 4) การอภิปรายกลุ่ม
 - 5) การสัมมนา
 - 6) การศึกษารายบุคคล
 - 7) การศึกษานอกสถานที่
8. อุปกรณ์การสอน อุปกรณ์ที่ใช้สอนควรระบุไว้ เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ แผ่นโปร่งใส เครื่องฉายภาพยนตร์ สไลด์ เทปโทรทัศน์
9. เอกสารและตำรา อาจารย์ควรระบุว่าวิชาที่อาจารย์สอนใช้ตำราเล่มใดเป็นตำราบังคับ และเล่มใดเป็นหนังสืออ่านประกอบ
10. การประเมินผล ควรมีการระบุการประเมินผลไว้ เช่น
- 1) การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน 10%
 - 2) การสอบกลางภาค 30%
 - 3) รายงาน 30%
 - 4) การสอบปลายภาค 30%

ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิตได้เตรียมตัวได้ถูกต้องสำหรับวิชานั้นว่าจะเรียนอย่างไร

นอกจากประมวลการสอนโดยสังเขป เพื่อแจกให้นักศึกษาทราบในวันแรกของชั้นเรียนแล้ว อาจารย์ก็นำแผนการสอนของอาจารย์ล่วงหน้าเป็นสัปดาห์ๆ ไป เพื่อให้ทราบว่าอาจารย์จะสอนเนื้อหาสาระใด ใช้กระบวนการสอนวิธีใด ใช้ตำราเล่มใดประกอบ และจะประเมินได้อย่างไรว่า ผู้เรียนเข้าใจและติดตามการสอนได้เท่าที่สอบถามนิสิตระดับปริญญาตรีและปริญญาโท รู้สึกว่า ผู้เรียนจะมีความพอใจที่จะทราบสาระของการเรียน วิธีการเรียน การวัดผล และตำราที่ควรอ่าน ตั้งแต่ชั่วโมงแรกมากกว่าที่จะเข้ามานั่งเรียนโดยไม่รู้อะไรเลย

2. ข้อควรปฏิบัติเมื่อพบกับนิสิตเป็นครั้งแรกในวิชาที่สอน อาจารย์ควรเข้าใจว่านิสิตมักจะมีอาการหวาดกลัวเกรงอาจารย์ในฐานะเป็นผู้สอนวิชานั้นๆ จึงมักจะมีอาการกลัวความห่างเหินตามวัฒนธรรมไทย ดังนั้น อาจารย์ควรพยายามให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกที่อาจารย์มีสัมพันธภาพที่ดีต่อนิสิต โดยเฉพาะถ้าเป็นชั้นเรียนขนาดไม่เกิน 50 คน ควรได้มีการแนะนำตัวพูดคุยเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองเกิดขึ้นบ้าง ถ้าเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ก็อาจจะใช้วิธีทักทายเป็นรายกลุ่มว่ากลุ่มใดสาขาวิชาอะไร วิชาเอกอะไร หรือสุ่มรายชื่อบางรายชื่อจากที่หน่วยทะเบียนส่งมาให้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้สอนให้ความสนใจผู้เรียนว่าเป็นใคร มาจากไหน ในวันแรกของชั้นเรียน ควรจะปฏิบัติดังนี้

1. แจกประมวลการสอนรายวิชา (Course Outline) ซึ่งบอกวัตถุประสงค์ของการสอน บอกสาระ วิธีการสอน การประเมินผล หนังสือหรือตำราที่ใช้ในการเรียน หนังสือส่วนประกอบ กำหนดการเรียนแต่ละครั้ง การกำหนดให้อ่านตำรา บทไหน หน้าไหน วันที่ใด
2. อธิบายลักษณะวิชา ว่ามีความสำคัญอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร นำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างไร ทำไมจึงต้องเรียน เนื้อหาสาระเน้นอะไร วิธีเรียนควรเรียนอย่างไร ควรอ่านตำราอย่างไร เรียนและสอนอย่างไร ถ้าจะต้องทำรายงานควรทำอย่างไร
3. แจกเอกสารประกอบการเรียนหรือสิ่งตำราที่ใช้ประกอบการสอนให้ห็นิสิตได้อ่าน
4. บอกวิธีการติดต่อกับอาจารย์ กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน เช่น ชั่วโมงการทำงาน (Office Hour) ที่ทำงานอยู่ที่ใด จะติดต่อควรทำอย่างไร
5. พยายามหาวิธีทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเกิดความอยากรู้อยากเห็นในวิชาที่อาจารย์จะสอนต่อไป

จากแนวคิดของวงจรกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดความมุ่งหมายของการสอน กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล เป็นแนวคิดที่มีประโยชน์ในการนำมาศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

3. แนวคิดการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินหลักสูตร

แนวคิดและการวิเคราะห์หลักสูตรตามหลักการของ เบอร์กควิส (H.W.Bergquist) ต้นตำรับ หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น และศึกษาด้านตำรับอื่นๆ

สถาบันอุดมศึกษาแต่ละสถาบันจะเลือกรูปแบบการจัดหลักสูตรตามความเหมาะสมและความพร้อมของสถาบันการศึกษานั้นๆ และการที่จะบริหารหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับการจัดระบบภายในของหลักสูตรด้วยซึ่ง ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2532) ได้สรุปแนวคิดการวิเคราะห์หลักสูตรของเบอร์กควิส (H.W.Bergquist) ที่วางหลักสูตรไว้ประกอบด้วยบริบท 6 ด้าน คือ

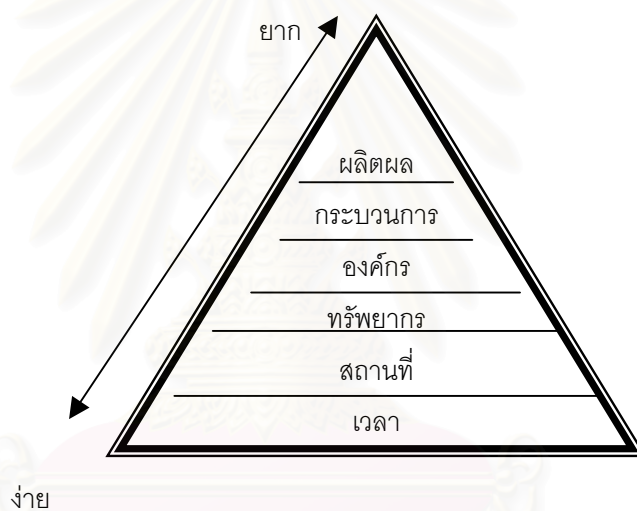
1. เวลา (Time) แบ่งออกเป็นกำหนดเวลาเรียนหรือปฏิทินการศึกษาและการวางแผนเวลาของหลักสูตร
2. สถานที่ (Space) แบ่งออกเป็นการจัดหลักสูตรที่มีการสอนภายในสถาบันหรือภายนอกสถาบัน
3. ทรัพยากร (Resource) หมายถึงการใช้บุคคลและวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

4. องค์กร (Organization) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ จัดองค์กรของหลักสูตร และการจัดองค์กรในการบริหารงานทางด้านจัดการ

5. กระบวนการ (Procedures) กระบวนการของหลักสูตรประกอบด้วย การวางแผนจัดทำหลักสูตร การที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษา การสอนและการประเมินผลการเรียนของนักศึกษา

6. ผลผลิต (Outcome) หมายถึง วิธีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดเน้นของหลักสูตรและการประเมินเพื่อให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษา

จากบริบท 6 ด้าน ดังกล่าวจะมีความยากง่าย (Hierarchy) ในการดำเนินงาน เรียงลำดับได้ตามรูปต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 17 การวิเคราะห์หลักสูตรของเบอร์กวิสต์ (Bergquist, 1981)

สถาบันการศึกษาจะเน้นการจัดหลักสูตรในลักษณะใดก็พิจารณาได้จากตัวเลือกในแต่ละด้านให้สอดคล้องกันดังนี้

เวลา (Time)

ปฏิทินปีการศึกษา	- 2 ภาค/ 3 ภาค
	- 4-1-4 (4 เดือน-1 เดือน-4 เดือน)
	- เป็น Block หรือ Module
	- ไม่เฉพาะเจาะจง
ตารางเวลาเรียน	- วันธรรมดา ในเวลาราชการ
	- วันธรรมดา ตอนเย็น
	- วันหยุดราชการ
	- จัดเฉพาะช่วงเวลา

สถานที่ (Space)

- ในมหาวิทยาลัย
- การเรียนการสอนตามปกติ
 - การจัดประสบการณ์อื่น
 - การใช้สื่อทัศนูปกรณ์
 - การสอนเป็นรายบุคคล

นอกมหาวิทยาลัย การเรียนการสอนตามปกติ

- การใช้ห้องเรียนเคลื่อนที่
- การใช้สื่อทัศนูปกรณ์
- การจัดสภาพการณ์จำลอง

แหล่งวิทยาการหรือทรัพยากร (Resource)

- คน
- คณาจารย์
 - วิทยาการภายในสถาบัน
 - วิทยาการภายนอกสถาบัน
 - นักศึกษา

- สิ่งพิมพ์
- หนังสือ เอกสาร
 - สื่อทัศนูปกรณ์
 - ห้องทดลอง
 - บทเรียนสำเร็จรูป/เครื่องคอมพิวเตอร์

องค์กร (Organization)

- การจัดโปรแกรม
- โปรแกรมจัดเฉพาะและกำหนดไว้แน่นอน
 - โปรแกรมประกอบด้วยวิชาเอกวิชาการศึกษาทั่วไป และวิชาเลือก
 - โปรแกรมหลาย ๆ วิชาเอก
 - โปรแกรมที่นักศึกษาทำสัญญาตกลง

- การบริหารงาน
- เฉพาะศาสตร์เป็นคณะและภาควิชา
 - พหุวิชาการ
 - สหสาขาวิชา
 - หน่วยงานชั่วคราว

กระบวนการ (Procedures)

การวางแผนการเรียนการสอน

- คณาจารย์และสถาบันกำหนด
- นักศึกษาและอาจารย์ร่วมกันจัดทำ

การสอน	<ul style="list-style-type: none"> - นักศึกษากำหนดเป้าหมายและการสอนเน้นที่ตัวผู้สอน - นักศึกษากำหนดเป้าหมายและเน้นการสอนที่ตัวนักศึกษา - เน้นเนื้อหาวิชา เช่น การบรรยาย - เน้นการสอนทางใตทัศน์อุปกรณ์ - เน้นการสอนโดยใช้ศูนย์วิทยาการ (Learning Resource Center) - เน้นการสอนที่ตัวนักศึกษา
การวัดผล	<ul style="list-style-type: none"> - การทดสอบจากข้อมูล - การประเมินทุกด้าน
ผลผลิต (Outcome)	
เป้าหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - สติปัญญา ความเป็นเลิศทางวิชาการ - ทักษะในการประกอบอาชีพ - การพัฒนาบุคคลและการคำนึงถึงปัญหาของบ้านเมือง - การวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่
รูปแบบที่เสนอรายละเอียดของผลผลิต	<ul style="list-style-type: none"> - จำแนกเป็นเป้าหมายของสถาบันเกี่ยวกับการจัดการ - ศึกษาการบริหารชุมชนและสังคมทั่วไป (Institution Perspective) - จำแนกเป็นลักษณะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตของ สถาบัน (Student Perspective) - จำแนกคุณสมบัติของบัณฑิตตามลำดับขั้นตอนทางด้านพุทธศึกษา จริยศึกษา และทักษะต่างๆ - จำแนกเป็นวัตถุประสงค์ของผู้เรียน วัตถุประสงค์ของสถาบันและสังคม

จากหลักการวิเคราะห์หลักสูตรของ เบอร์กควิส (H.W. Bergquist) ที่กล่าวว่าหลักสูตร จะชี้ให้เห็นถึงลักษณะองค์ประกอบที่หลากหลายของเนื้อหาวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาชีพหรือ วิชาเอกและวิชาเลือกซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้จะต้องมีลักษณะผสมผสานกัน โครงสร้างของหลักสูตรจึงต้องนำมาพิจารณาเป็นส่วนสำคัญว่าประกอบไปด้วยวิชาและเนื้อหาวิชาอะไร

หลักสูตรการเรียนการสอน สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก ทั้งในด้านการสื่อสาร คมนาคม การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม การขยายตัวและความก้าวหน้าของศาสตร์ต่างๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยทั่วไปความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งที่เกิดจากความเจริญภายในประเทศและต่างประเทศมีผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการจัดการศึกษา เช่น รัสเซีย ปล่อยดาวเทียมสปุตนิกสู่ดวงจันทร์ ทำให้ประเทศอื่นรวมทั้งประเทศไทยตื่นตัวต่อการจัดการศึกษาที่เน้นวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น เป็นต้น

2. สภาพปัญหาทางสังคม ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนหนึ่งสามารถจะแก้ไขได้โดยการกำหนดหรือสร้างหลักสูตรขึ้นมาเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีภูมิปัญญาเพื่อจะแก้ปัญหของสังคมและนำสังคมได้

3. ความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน ในปัจจุบันการศึกษาจะเน้นเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล เนื่องจากความสามารถ สติปัญญา ไหวพริบ ทักษะต่างๆ ของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ความต้องการก็แตกต่างกัน การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสมรรถนะของแต่ละบุคคลจะเป็นการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. การขยายตัวทางวิชาการ ในยุคแห่งความก้าวหน้าทางการสื่อสารโทรคมนาคม วิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ การคิดค้นและการวิจัย ทำให้ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย การเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และทำให้องค์ความรู้เป็นปัจจุบันด้วย

5. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เป็นสื่อกลางสำคัญที่จะนำความทันสมัยมาสู่แวดวงการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้นำหลักสูตรไปใช้จะนำมาประกอบ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและช่วยให้หลักสูตรบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ความสอดคล้องของหลักสูตรกับสภาพชีวิต หลักสูตรหากสร้างขึ้นมาจากมีความแตกต่างจากสภาพชีวิตจริง มีผลทำให้เกิดปัญหาและการต่อต้านจากผู้เรียน เช่น ในสังคมประชาธิปไตย หลักสูตรควรมีลักษณะที่สอดคล้องและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในสิทธิที่พึงมี และหน้าที่ที่พึงปฏิบัติในกรอบของกฎหมาย เพื่อความสงบสุขของประชาชนในประเทศ

7. การสนองนโยบายของรัฐบาล นโยบายทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้มีการศึกษาในหลายๆ ลักษณะ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย เช่น การขยายโอกาสทางการศึกษา ถือเป็นนโยบายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบต้องพยายามคิดหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้สนองต่อนโยบายในส่วนนี้ของรัฐบาล โดยยังคงรักษามาตรฐานของการศึกษามีให้ต่ำลง

8. การจรรโลงจริยธรรม คุณธรรม สังคมใดยิ่งมีการพัฒนาทางด้านวัตถุมากเพียงใด คุณธรรมและจริยธรรมดูเหมือนว่าจะถูกลืมมากขึ้นเท่านั้น เรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นส่วนสำคัญที่นักพัฒนาหลักสูตรต้องคิดหาวิธีการบรรจุเนื้อหาสาระต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน โดยสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมไว้ด้วย

องค์ประกอบและกระบวนการของระบบการพัฒนาหลักสูตร

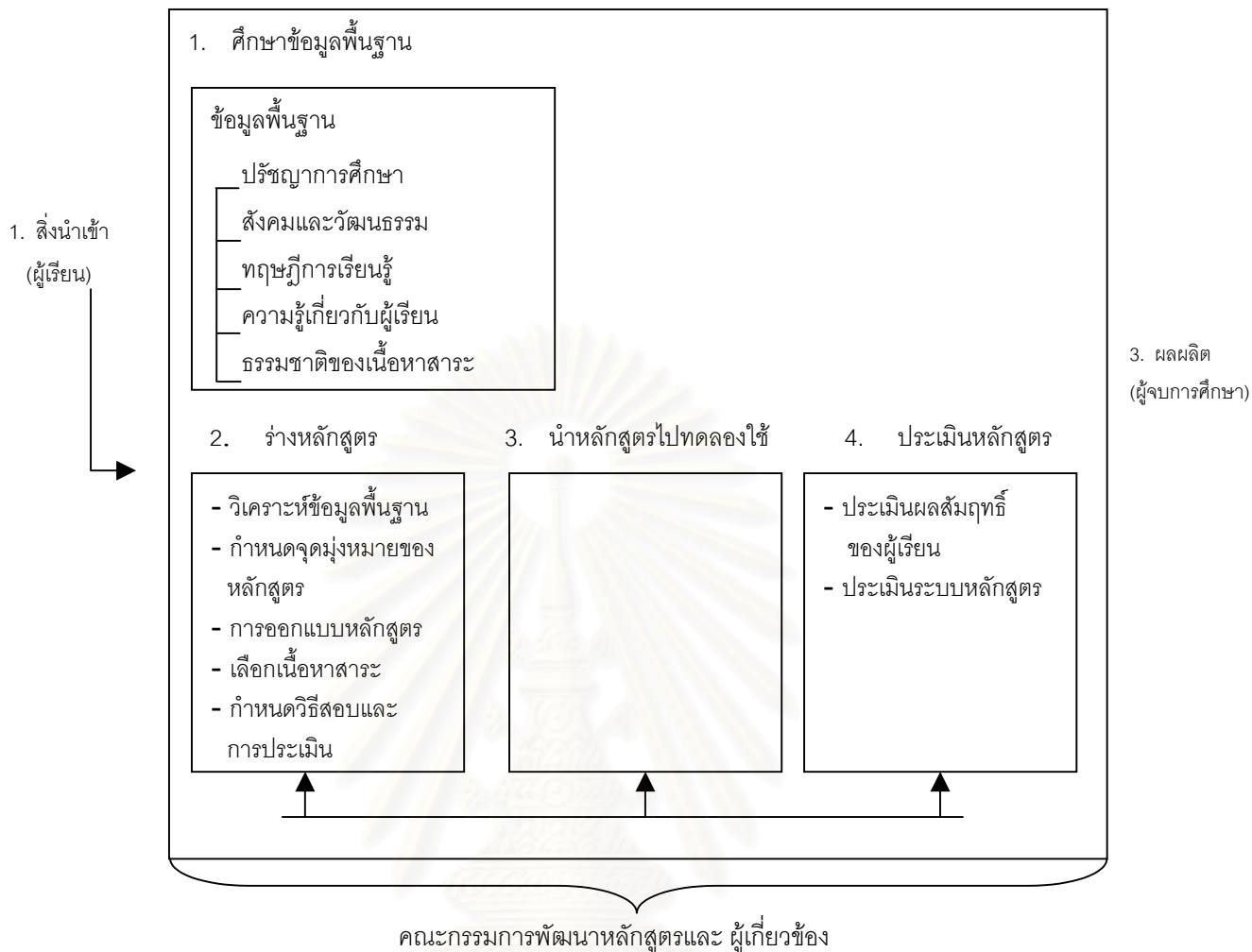
หลักสูตรที่สร้างขึ้นทั้งในระบบโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน ทั้งหลักสูตรระยะสั้นหรือหลักสูตรระยะยาวต่างก็มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลในสังคม หรือเพื่อแก้ปัญหาของสังคม การสร้างหลักสูตรจึงต้องดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ผู้สร้างหลักสูตรจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงองค์ประกอบและกระบวนการของระบบการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงจะได้หลักสูตรที่คาดหวังไว้ว่าผลที่เกิดขึ้นจากหลักสูตรจะเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้สร้างหรือคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร

ระบบการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. สิ่งนำเข้า (input) คือ ผู้เรียน
2. กระบวนการ (process) คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ การร่างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และการประเมินหลักสูตร

3. ผลผลิต (output) คือ ผู้จบการศึกษาจากหลักสูตรนั้นๆ เมื่อขยายความของการพัฒนาหลักสูตรที่จัดเป็นกระบวนการจะประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อยๆ คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การร่างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ การประเมินหลักสูตร ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันเป็นระบบ โดยขั้นตอนย่อยยังประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นรายละเอียดต่างๆ ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 19

2. กระบวนการ

แผนภูมิที่ 18 องค์ประกอบและขั้นตอนของระบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลมีสิ่ง值得พิจารณา 3 ประเด็น คือ 1) แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล 2) ลักษณะเฉพาะของการศึกษาทางไกล และ 3) สิ่ง值得คำนึงถึงในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล

การสร้างหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรใดก็ดี ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจถึงพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการสร้างและปรับปรุงหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรที่สร้างหรือปรับปรุงขึ้นนั้นตอบสนองความต้องการของบุคคลและสังคมได้อย่างแท้จริง พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตรจึงต้องครอบคลุมความคิด ความเชื่อ ค่านิยม สาระความรู้ สภาพความต้องการ ปัญหาของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้

สอน สิ่งทีกล่าวถึงนี้อาจจำแนกเป็นพื้นฐานทางปรัชญาการศึกษา พื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และพื้นฐานทางวิชาการ

1. **พื้นฐานทางปรัชญาการศึกษา** การจัดการศึกษาทางไกลเกิดจากแนวความคิดของปรัชญาการศึกษา 2 ลัทธิ ได้แก่ ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการและปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม

1.1 ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการ เป็นปรัชญาการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีเหตุผลว่าการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพดีต่อเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ เอง ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด

1.2 ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม เป็นปรัชญาการศึกษาที่เน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ และถือว่าผู้เรียนมีเสรีภาพในการเรียน และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจของตน ทั้งนี้ผู้สอนเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือ ผู้แนะนำ และผู้เรียนจะต้องพึ่งพาตนเองมากที่สุด แนวคิดการจัดการศึกษาทางไกลในประเทศไทยนั้นเป็นการผสมผสานระหว่างปรัชญาทั้ง 2 และความเชื่อที่ว่าชีวิตมนุษย์ต้องมีการศึกษาอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา ดังนั้น การจัดการศึกษาทางไกลของหน่วยงานต่างๆ จึงนำเอาปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตมาเป็นหลักสำคัญในการจัดการศึกษาทางไกลด้วย

2. **พื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง** สภาพของสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น แต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนามากกับท้องถิ่นที่กำลังพัฒนามีสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนแตกต่างกัน การสร้างหลักสูตรจะต้องสร้างให้ตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลและชุมชน ประเทศไทยในปัจจุบันสภาพของสังคมและวัฒนธรรมชนบทเริ่มกลายเป็นสังคมและวัฒนธรรมเมืองมากขึ้น วัฒนธรรมค่านิยมบางอย่างเสื่อมสูญหายไป ในสภาพของสังคมเช่นนี้ นักคิดนักปฏิบัติ นักพัฒนาหลักสูตรเป็นผู้ที่จะต้องหาหนทางในการจัดการศึกษาให้ประชาชนสามารถดำรงเอกลักษณ์ในส่วนที่ดั่งามและปรับปรุงแก้ไขบางสิ่งบางอย่างให้เข้ากับความจริงก้าวหน้าและกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วให้ได้ นอกจากสภาพพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมแล้ว พื้นฐานทางเศรษฐกิจและการเมืองยังมีส่วนในการผลักดันและกำหนดแนวทางของหลักสูตรว่าทิศทางของหลักสูตรจะเน้นไปทางใด ประเทศไทยในยุคที่หัวหน้ารัฐบาลต้องการจะเน้นเรื่องการลงทุน และการเป็นประเทศอุตสาหกรรม ต้องการกำลังคนทั้งวิศวกร นักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรก็ควรจะสร้างให้ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านนี้ โดยการนำสภาพหรือนโยบายทางเศรษฐกิจและการเมืองมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดหลักสูตรได้

3. **พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตร** นักพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องเข้าใจในศาสตร์แห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จ คือ การที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง การที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวังได้เนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น คนเราโดยทั่วไปจะมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และจิตใจคล้ายๆ กัน แต่ต่างกันในเรื่องของขีดความสามารถโดยเฉพาะในเรื่องประสบการณ์ซึ่งผลกระทบโดยตรงต่อกระบวนการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีความเข้าใจในความสามารถเรียนรู้ที่แตกต่างกัน สามารถเลือกและเสนอประสบการณ์ สาระ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดการประสบการณ์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะทำให้การเรียนรู้นั้นเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์

4. **พื้นฐานทางวิชาการ** หลักสูตรการศึกษาทางไกลในระดับต่างๆ ของหน่วยงานมีลักษณะของโครงสร้างทางวิชาการทางแตกต่างกันไป ขึ้นกับความเหมาะสมและแนวคิดของนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร เช่น หลักสูตรศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในระดับประถมศึกษาจะมีลักษณะของการบูรณาการเนื้อหาวิชาในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายจะเน้นเนื้อหาสาระของวิชาต่างๆ หลักสูตรระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หลักสูตรทางไกลของสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนของกุมภาพันธ์ จะมีลักษณะโครงสร้างทางวิชาการของหลักสูตรเป็นแบบบูรณาการเนื้อหาวิชา เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน การบูรณาการวิชาจะเป็นวิธีที่เหมาะสม เพราะผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในระดับกว้างและลึก การลำดับเรื่องง่ายต่อการติดตาม ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการเสนอเนื้อหาวิชาเพื่อการบริหารในลักษณะต่างๆ ทั้งการจัดส่งเอกสาร การพัฒนาสื่อ การประเมิน การเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนสะดวกต่อการควบคุมมาตรฐานต่างๆ อีกด้วย ความชำนาญเฉพาะศาสตร์เป็นคุณลักษณะหนึ่งที่นักพัฒนาหลักสูตรพึงมี ในการพัฒนาหลักสูตรการกำหนดเนื้อหาสาระในหลักสูตรที่ผู้เรียนจะศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นมาก แม้ว่าในกระบวนการจัดการเรียนการสอนจะไม่ได้มุ่งเน้นที่สาระของหลักสูตรเป็นสำคัญ แต่เน้นที่วิธีการก็ตาม ถ้าขาดเนื้อหาสาระที่จะศึกษาแล้วก็เปรียบเสมือนว่าไม่ได้ศึกษาหลักสูตรนั้น อย่างจริงๆ นอกจากการกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรแล้ว การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน พื้นฐานทั้ง 4 ประการดังกล่าวแล้วข้างต้น เป็นสิ่งที่นักพัฒนาหลักสูตรควรตระหนักและนำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดหลักการต่างๆ ไป เพื่อเป็นแนวทางหรือให้ผู้ใช้หลักสูตรนำไปเป็นแนวปฏิบัติในเบื้องต้น

ลักษณะเฉพาะของการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกลมีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากัน เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้หรือการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต

1. การศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากัน ลักษณะนี้ นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องตระหนักในส่วนที่จะวางรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสภาวะแวดล้อมที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดความกระจำหรือเกิดการเรียนรู้ขึ้น เช่น ในเรื่องของสาระความรู้จะต้องจัดและโยงสาระหรือองค์ความรู้จากสภาพแวดล้อมใกล้ตัวไปสู่ สาระหรือองค์ความรู้ไกลตัว การจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลส่วนใหญ่มักจะจัดกิจกรรมต่างๆ ในเชิงให้ความรู้ด้านพุทธิพิสัย เสริมด้วยการให้ความรู้ทางเจตพิสัยและทักษะพิสัย ด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การจัดให้มีการพบปะในขอบเขตที่สามารถจะทำได้ในลักษณะเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ รวมทั้งการใช้แหล่งฝึกงานวิชาการและวิชาชีพในชุมชนเพื่อเสริมประสบการณ์

2. การศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง หมายความว่า ผู้เรียนจะต้องจัดกระบวนการที่จะพัฒนาตนเองในเรื่องของการเสาะแสวงหาความรู้ การควบคุมพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ การจัดระบบการเรียนด้วยตนเอง ในลักษณะเช่นนี้นักพัฒนาหลักสูตรจะมีกระบวนการในการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร สิ่งต่างๆ ต่อไปนี้เป็นสิ่งที่นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องตระหนัก เช่น จะใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบใดจึงจะเหมาะต่อการจัดสภาพแวดล้อม จะมีแนวในการเขียนเอกสารที่จะนำเสนอความรู้หรือจะนำเสนอความรู้โดยวิธีใดจึงจะเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้รูปแบบของการนำเสนอจะต้องเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตร กิจกรรมจะต้องแตกต่างจากการเน้นผู้สอนเป็นหลักการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลยึดแนวความคิดการจัดการเรียนด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเรียนไปตามความสามารถในเรื่องที่เกี่ยวกับการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ความรู้จากการศึกษา การเปลี่ยนแปลงเจตคติ รวมทั้งการฝึกทักษะบางเรื่อง ตามศักยภาพของตนเองได้ การเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ จินตนา บิลมาส และคณะ (จินตนา บิลมาส และคณะ, 2532 : 32-33) ได้เน้นถึงประโยชน์ไว้ 4 ประการ คือ

2.1 ช่วยยกระดับและพัฒนาความสามารถในการเข้าถึงปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ดีขึ้น

2.2 ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง จะทำให้รู้สึกว่าได้รางวัลจากผลการกระทำและทำให้เกิดแรงจูงใจภายในมากกว่าการเรียนแบบอื่น

2.3 ช่วยฝึกฝนเทคนิคการเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและนำสิ่งที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

2.4 ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ เนื่องจากมุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำเองจากประโยชน์ดังกล่าว นักพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลจะต้องตระหนักว่าหลักสูตรควรจะมีลักษณะอย่างไร จึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังกล่าวข้างต้น เช่น เอกสารต้องน่าสนใจ บทเรียนจะต้องชวนติดตาม มีเทคนิคในการให้สิ่งเร้า และการตอบสนองได้ทันที การให้คำถามคำตอบแก่ผู้เรียน การสื่อสารการสอนต่างๆ เช่น รายการวิทยุโทรทัศน์และรายการวิทยุกระจายเสียงจะต้องเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวและค่อยๆ ขยายออกไปในวงกว้างขึ้น บทรายการต่างๆ จะต้องไม่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่กำลังถูกสั่งสอน แต่จะเป็นการเสนอเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนซึมซับความรู้ไปอย่างไม่รู้ตัว การศึกษาทางไกลจะต้องเสริมให้มีการปฏิสัมพันธ์ 2 ทางระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน โดยจัดให้มีการสอนเสริมหรือการพบกลุ่ม เป็นต้น

การศึกษาทางไกลเป็นการเรียนรู้หรือการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้เรียนในหลายๆ ลักษณะ เช่น ให้ประโยชน์กับบุคคลที่ขาดโอกาส เพราะการศึกษาทางไกลมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้ผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ที่ใดมีโอกาสได้รับการศึกษาและเปิดโอกาสให้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกถิ่น ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา โดยการเลือกใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารที่เหมาะสมและให้ประโยชน์สูงสุด โดยสรุปลักษณะของการจัดการศึกษาทางไกลที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน ผู้เรียนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ต้องมีวินัยในตนเอง จึงจะทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ของตนเป็นไปอย่างราบรื่น การศึกษาประเภทนี้สามารถจัดให้กับบุคคลทุกวัยทุกถิ่นที่อยู่ เปิดโอกาสทางการศึกษาและเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน เพราะทำให้การศึกษาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลควรคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้กับมวลชนที่กระจายอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นต้องเป็นที่ยอมรับของตลาดและการจัดการศึกษาทางไกลที่คุ้มทุน การพัฒนาหลักสูตรจะต้องเอื้อต่อผู้เรียนในการเรียนโดยอาศัยการศึกษาทางไกลโดยสรุปดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้กับมวลชนที่กระจายอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องกำหนดขั้นตอนต่างๆ ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับวิถีทางไกลโดยเฉพาะวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ รูปแบบการจัดองค์ความรู้ การเลือกใช้สื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นต้องเป็นที่ต้องการของตลาด หมายความว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการจะศึกษา การพัฒนาหลักสูตรเพื่อมวลชนโดยวิธีทางไกลจะมี 2 ลักษณะ คือ

2.1 เป็นหลักสูตรสั้นๆ ไม่มุ่งการรับรองวิทยฐานะเป็นการให้เปล่าโดยอาศัยงบประมาณของประเทศ หลักสูตรหรือการจัดการศึกษาประเภทนี้จะเป็นหลักสูตรที่เป็นการแก้ปัญหาของสังคมเป็นส่วนใหญ่ และเป็นงานนโยบายของรัฐบาลที่เร่งด่วน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ การให้ความรู้ทางไกลกับคนงานในต่างประเทศเกี่ยวกับโรคต่างๆ เช่น โรคไหลตาย การให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ

2.2 เป็นหลักสูตรระยะยาว มุ่งการรับรองวิทยฐานะการจัดการศึกษาทางไกลเพื่อมวลชนในลักษณะต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดที่จะศึกษาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงไร เพื่อให้เกิดการคุ้มทุนทางการศึกษาด้วย

3. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องเอื้อต่อผู้เรียนในการเรียนโดยอาศัยการศึกษาทางไกล ทั้งนี้เพราะเป็นการเรียนในลักษณะที่ผู้เรียนและผู้สอนมิได้เผชิญหน้ากันตลอดเวลา ผู้เรียนจะต้องมีวินัยในตนเองเป็นอย่างมากที่จะเฝ้าหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีพื้นฐานของการอ่านออก เขียนได้ เป็นเบื้องต้น

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล

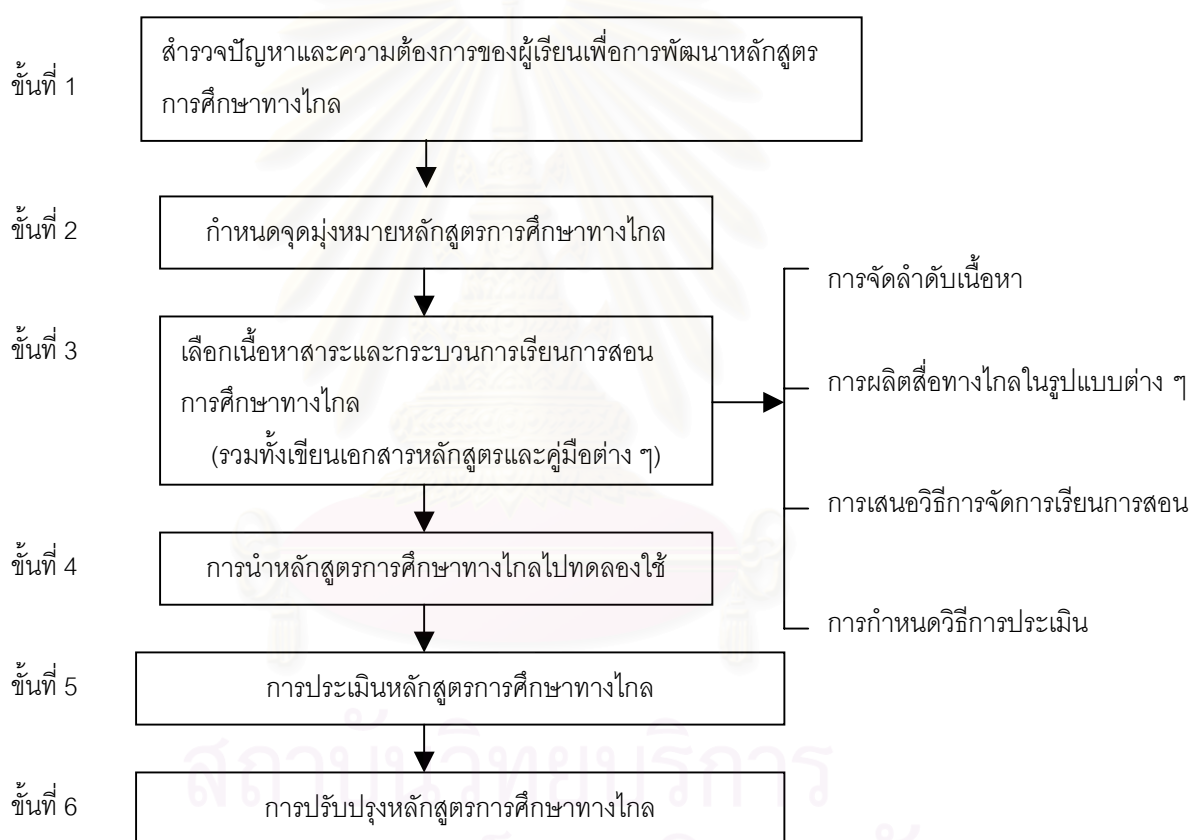
การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล เป็นการดำเนินงานที่มีลักษณะต่อเนื่อง การได้มาซึ่งหลักสูตรต่างๆ ต้องผ่านกระบวนการหลายอย่างที่กลุ่มผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องใช้ความรู้ความสามารถของตนเองที่เกี่ยวกับศาสตร์ต่างๆ ตลอดจนความพยายามที่จะให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ ทั้งสาระ วิธีการและกระบวนการ ตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมนั้นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการที่ได้มาซึ่งหลักสูตร การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การสำรวจปัญหาและความต้องการเพื่อการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาทางไกล
3. การเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษา
4. การจัดกระบวนการเรียนการสอนการศึกษาทางไกล
5. การประเมินการศึกษาทางไกล

สำหรับหลักสูตรที่สร้างขึ้นไว้แล้ว เมื่อผ่านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การประเมินหลักสูตรเพื่อที่นักพัฒนาหลักสูตรจะได้นำผลหรือข้อมูลต่างๆ กลับมาพิจารณาและหาวิธีการปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป ดังนั้น ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุม

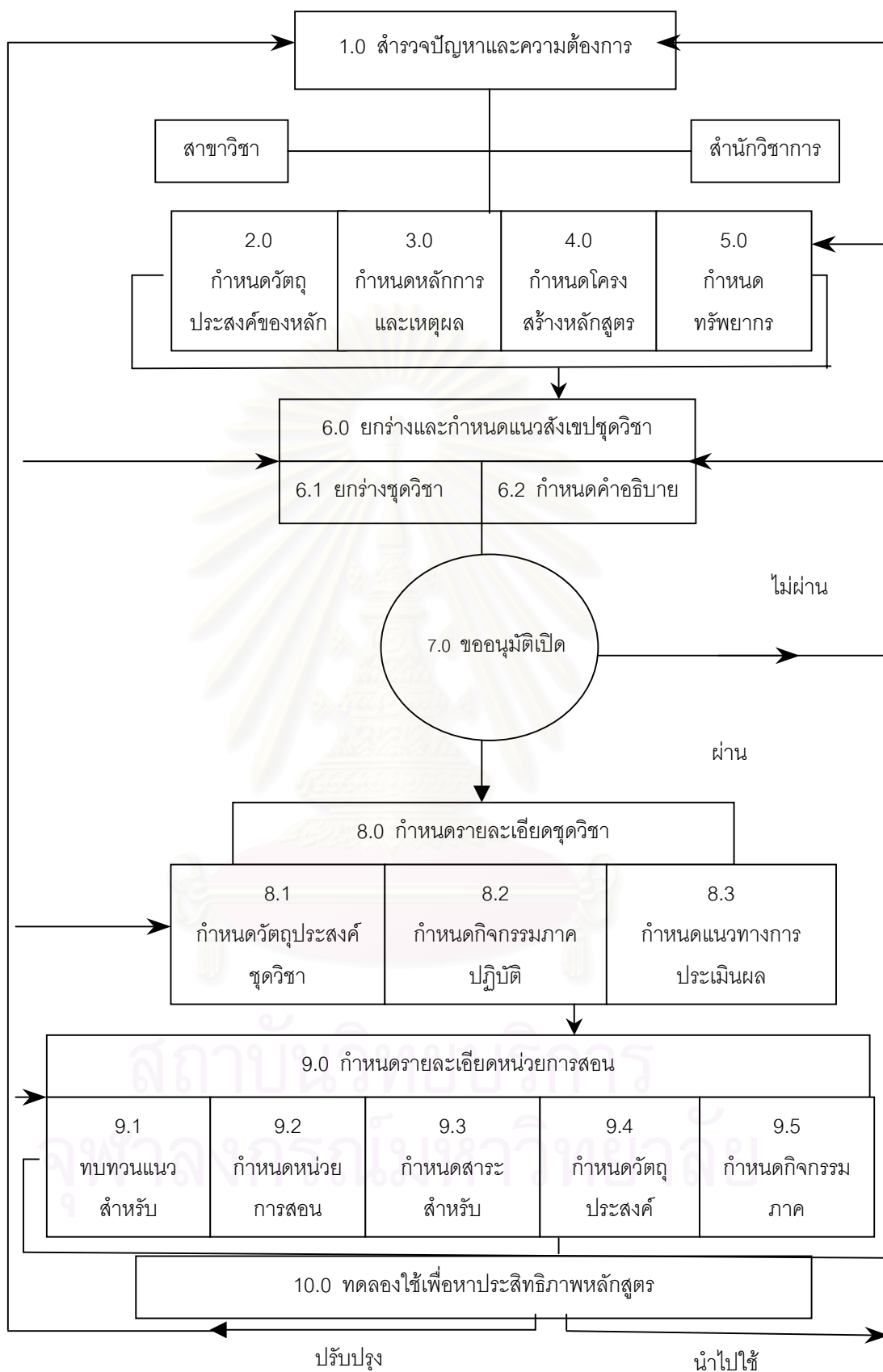
ทั้งการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่และการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่เดิม จึงสามารถเขียนเป็นลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาทางไกล
3. การเลือกเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนการศึกษาทางไกล
4. การนำหลักสูตรการศึกษาทางไกลไปทดลองใช้
5. การประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล
6. การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาทางไกล

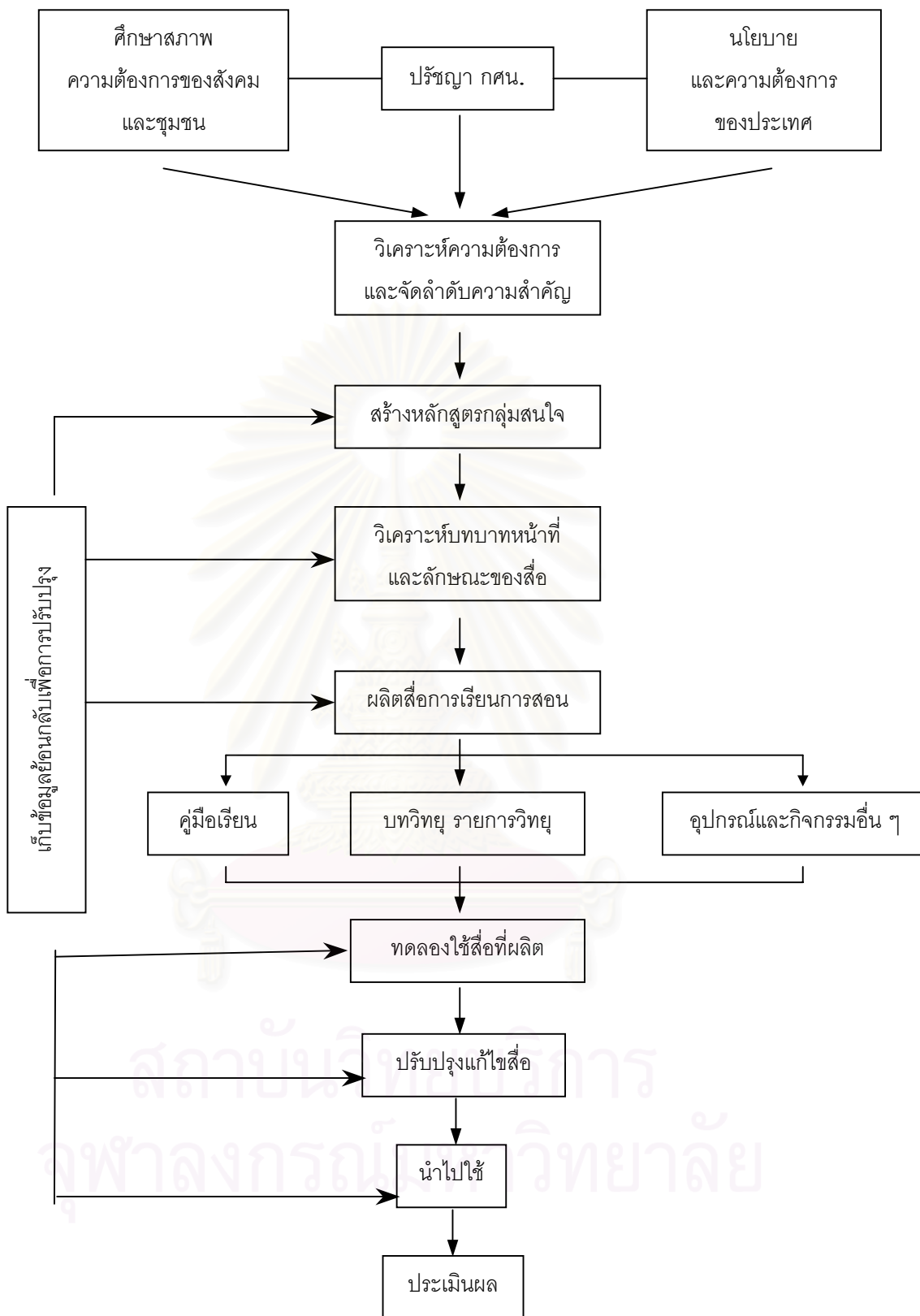

แผนภูมิที่ 19 ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล จะได้นำแบบจำลองขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและแบบจำลองการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว.ปณ.) ของกรม การศึกษา นอกโรงเรียนมาเสนอ เพื่อจะให้เห็นขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนาหลักสูตรที่นำไปประยุกต์ใช้ใน ลักษณะต่างๆ กัน ที่แม้งานย่อยของแต่ละขั้นตอนอาจจะแตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปขั้นตอนหลัก ของการพัฒนาหลักสูตรจะคล้ายกัน

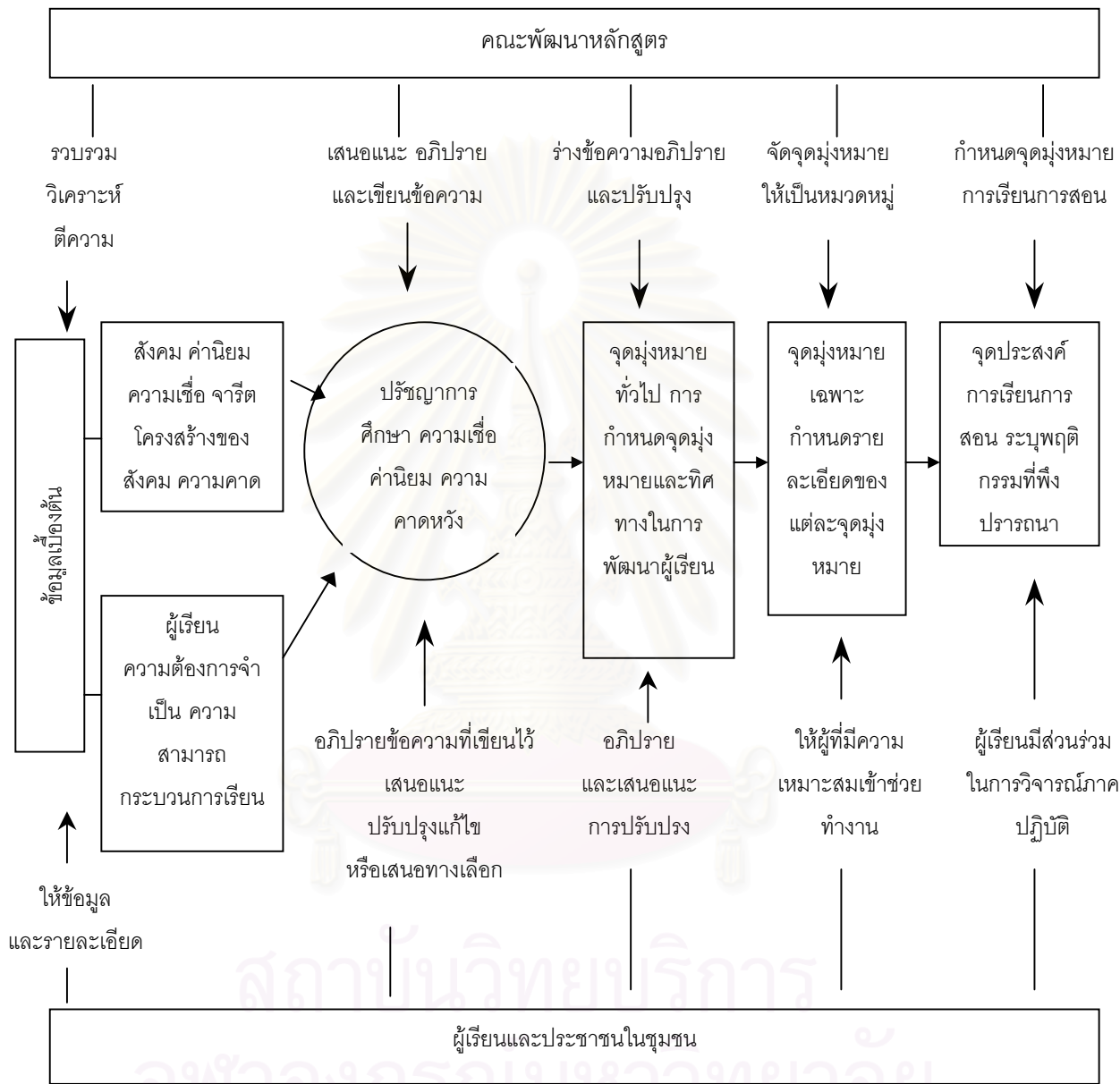
แผนภูมิที่ 20 แบบจำลองขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

แผนภูมิที่ 21 แบบจำลองขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนกลุ่มสนใจทางวิทยุและไปรษณีย์

แนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาทางไกล

ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974 : 153) ได้เสนอแนะแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายโดยเสนอเป็นแผนภูมิไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 22 แนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974)

จากภาพ เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ได้กำหนดแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย
 ทั่วๆ ไปของหลักสูตรนั้นว่า ได้มาจากข้อมูลที่ศึกษาในเรื่องของความต้องการของผู้เรียน ลักษณะ
 ปัญหา ความต้องการในด้านต่างๆ ของสังคม ปรัชญาการศึกษา ความเชื่อ ค่านิยม และความ
 คาดหวังต่างๆ เป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วๆ ไป

แนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร การศึกษาทางไกลก็เป็นเช่น
 เดียวกับที่เซเลอร์ได้เสนอแนะคือ นำข้อมูลจากการศึกษาในเรื่องความต้องการของสังคม ผู้เรียน
 ปรัชญาการศึกษาต่อเนื่อง นโยบาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม และความรู้ในเนื้อหาวิชา มาเป็น
 หลักการในการกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร โดยคณะผู้เขียนจุดมุ่งหมายร่วมกันดำเนิน
 การร่างข้อความของจุดมุ่งหมายทั่วไป อภิปรายถึงความเหมาะสม ความครอบคลุม ลักษณะที่
 ต้องการ ตลอดจนปรับปรุงข้อความต่างๆ

หลังจากการกำหนดกรอบของจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตรแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ
 กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของหมวดวิชา รายวิชา หรือชุดวิชา ซึ่งได้มาจากการจัดจุดมุ่งหมายให้
 เป็นหมวดหมู่ โดยกลุ่มผู้ที่มีความชำนาญและความเหมาะสมในกลุ่มหรือหมวดตามลักษณะวิชา
 มาร่วมกันเป็นผู้ร่าง อภิปราย และปรับปรุง

การกำหนดจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ทางการเรียนการสอน ผู้ชำนาญเฉพาะเรื่อง
 จะเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน โดยอยู่ภายใต้กรอบของจุดมุ่งหมายรายวิชา
 หรือชุดวิชา การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนจะเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายที่สามารถ
 วัดได้ที่เรียกจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หลังจาก
 กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนแล้ว ผู้เขียนจุดมุ่งหมายดังกล่าวจะต้องร่วมกันอภิปราย
 และปรับปรุง ทั้งนี้อาจให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวิจารณ์ได้ด้วย

การเลือกเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาทางไกล

การเลือกเนื้อหาของหลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนา
 หลักสูตรการศึกษาทางไกล ขั้นตอนนี้โดยทั่วไปจะเป็นขั้นที่ดำเนินการต่อจากการกำหนดจุดมุ่ง
 หมายของหลักสูตร ในบางครั้งพบว่าหลักสูตรบางหลักสูตรสามารถกำหนดเนื้อหาของก่อนการ
 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ โดยเฉพาะหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชาทั้งหลาย ดังนั้น การ
 ดำเนินการขั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตรอาจสลับที่กันได้
 ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้พัฒนาหลักสูตรนั้น ขั้นตอนการเลือกเนื้อหาของหลักสูตรมีสาระ
 ที่ควรทราบดังนี้

- 1) เลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาทางไกล
 - 2) ข้อควรตระหนักในการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาทางไกล
- และ
- 3) ความสำคัญของเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาทางไกล

1. เลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาทางไกล

หลักสูตรการศึกษาทางไกลแต่ละหลักสูตรจะมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเป็นผู้เลือกเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับรูปแบบของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาทางไกลมีเนื้อหาสาระ 3 ลักษณะ คือ

1.1 หลักสูตรที่ยึดเนื้อหาสาระของรายวิชาเป็นหลัก เช่น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ปี พ.ศ.2530 ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นหลักสูตรที่เน้นรายละเอียดและความรู้เป็นรายวิชา

1.2 หลักสูตรที่ยึดเนื้อหาสาระแบบบูรณาการ เช่น หลักสูตรในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งบูรณาการเนื้อหาสาระของวิชาที่มีความสัมพันธ์กัน โดยผสมผสานวิชาการทั้งหลายให้เป็นกลุ่มและเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ง่ายและสะดวกต่อการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

1.3 หลักสูตรที่ยึดกิจกรรมและปัญหาสังคมเป็นหลัก เช่น การให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ ของกระทรวงสาธารณสุข และของสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย เป็นหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับปัญหาและสภาพการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏในสังคม

2. ข้อควรตระหนักในการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาทางไกล

ในการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาทางไกลควรตระหนักถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เนื้อหาสาระที่จะให้ผู้เรียนจัดอย่างกว้างหรืออย่างลึก มีสัดส่วนเป็นอย่างไร ในการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาทางไกล เนื้อหาจะมีทั้งที่กว้างและลึก เนื้อหาสาระในทางกว้างจะเป็นข้อเท็จจริง และความคิดพื้นฐานทั่วไป ทางลึกเป็นรายละเอียดปลีกย่อยในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ การกำหนดสัดส่วนของเนื้อหาในหลักสูตรการศึกษาทางไกลจึงควรมีทั้งความกว้างและลึก ในระดับที่ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันสามารถเรียนรู้ได้

2.2 เนื้อหาสาระต้องมีการลำดับความยากง่าย รวมทั้งการลำดับความคิดที่ผู้เรียนสามารถรับรู้ได้ ในการเลือกเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนที่เรียนโดยระบบทางไกลนั้น จะต้องเลือกเอกสารหรือตำราที่เสนอเนื้อหาในลักษณะจากง่ายไปยาก ซึ่งอาจจะแตกต่างจากการเลือก

ลักษณะอื่น เนื่องจากผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก โอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนมีน้อย เอกสารหรือตำราจึงต้องมีความประณีตในการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ทำให้ผู้เรียนที่อยู่ห่างไกลเกิดความสับสนและยุ่งยากในการศึกษาด้วยตนเอง

2.3 เนื้อหาสาระต้องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน และมีการจัดลำดับก่อนหลัง เนื้อหาสาระในรายวิชาหรือชุดวิชาต่างๆ จำเป็นต้องเรียนรู้ตามลำดับเนื้อหา เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนเรื่องต่อไป การจัดเนื้อหาสาระควรจัดให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เช่น การจัดโดยเรียงตามลำดับเวลา การจัดโดยการเรียนจากส่วนใหญ่ไปหาส่วนย่อยหรือจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ เป็นต้น

2.4 เนื้อหาสาระต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายทำให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ อย่างมีความหมายต่อผู้เรียนและสังคม เช่น การเลือกเนื้อหาสาระของหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน ในเรื่องปัญหาด้านอาชญากรรม คณะกรรมการเลือกเนื้อหาสาระประกอบด้วยกรรมการที่มาจาก 4 กระทรวงหลัก ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงศึกษาธิการ กรรมการได้เลือกเนื้อหาสาระดังนี้

ฝ่ายมหาดไทย เลือกเนื้อหาในเรื่อง โทษทัณฑ์ของความผิดหรือผลกระทบของอาชญากรรมที่มีต่อสังคม

ฝ่ายสาธารณสุข เลือกเนื้อหาในเรื่อง ปัญหาทางจิตหรือยาเสพติดซึ่งเป็นที่มาของอาชญากรรม

ฝ่ายเกษตรฯ เลือกเนื้อหาเน้นหนักในอาชีพชุมชน เพราะมองในเรื่องของอาชญากรรมว่าเป็นผลจากการว่างงานหรือการทำนาทำไร่ไม่ได้ผล

ฝ่ายการศึกษา เลือกเนื้อหาในเรื่องความคิด เตือนสติ หรือมองถึงอนาคตของแต่ละคน แต่ละอาชีพ หรืออาจจะแนะแนวทางการศึกษาให้สอดคล้องกับกลุ่มที่สร้างปัญหาอาชญากรรม นอกจากนี้ทางด้านจริยธรรม คุณธรรม อาจเลือกเนื้อหาในเรื่องบาปบุญคุณโทษของการก่ออาชญากรรม (กองสุขศึกษา. 2530 : 27)

ปัจจุบันหลักสูตรระดับมัธยมศึกษามีลักษณะค่อนข้างเน้นเนื้อหาสาระของรายวิชา มีนักวิชาการหลายคนได้ให้ข้อเสนอแนะการบูรณาการวิชาการศึกษาว่า มีส่วนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถมองความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ ได้ดีกว่าเน้นรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรนั้นสามารถจะกระทำได้หลายลักษณะ การจัดหลักสูตรโดยทั่วไปในปัจจุบันมีลักษณะการบูรณาการวิชาต่างๆ รวมทั้งมีการบูรณาการกระบวนการเข้าไปด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นสำคัญ

ความสำคัญของเนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาทางไกล

เนื้อหาของสาระของหลักสูตรการศึกษาทางไกลมีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นสิ่งที่ใช้พัฒนาผู้เรียน ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ใน ส่วนตนและสังคม ส่วนตนเป็นการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการเพิ่มความรู้และทักษะต่างๆ ผู้เรียน บางคนใช้ความรู้จากหลักสูตรมาปรับปรุงงาน ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสังคมของผู้ เรียนด้วย
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดสื่อให้เหมาะกับเนื้อหาวิชา
3. เป็นแนวทางในการประเมินการเรียนของผู้เรียน เอกสารหลักสูตรการศึกษาทาง ไกลประกอบด้วยเนื้อหาของสาระ ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้สอนใช้ในการกำหนดการประเมินการเรียนของผู้ เรียน

การจัดกระบวนการเรียนการสอนการศึกษาทางไกล

เมื่อหลักสูตรการศึกษาทางไกลได้พัฒนาขึ้นมาจนได้เนื้อหาของสาระของหลักสูตรแล้ว ผู้พัฒนาหลักสูตรจะทำการกำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางให้ ผู้นำหลักสูตรไปใช้สามารถนำไปปฏิบัติได้ การจัดกระบวนการเรียนการสอนทางไกลยึดผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง โดยมีแนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอนทางไกลใน 2 ลักษณะ คือ

- 1) การจัดกระบวนการเรียน
- 2) การจัดกระบวนการสอน

1. การจัดกระบวนการเรียน

การศึกษาหลักสูตรการศึกษาทางไกลนั้นผู้เรียนต้องจัดกระบวนการเรียนด้วย ตนเอง ผู้เรียนต้องมีวินัยในการควบคุมตนเอง การเรียนโดยวิธีทางไกลต่างจากการเรียนในชั้น เรียน เพราะการเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมีน้อย การเรียนโดยวิธีทางไกลจึงเป็นการ เรียนโดยใช้สื่อประสมที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดแนวทางในการเรียนเอง และผู้เรียนจะเรียนจากสื่อ ประเภทต่างๆ โดยมีขั้นตอนการจัดกระบวนการดังนี้

- 1.1 การสมัครเป็นนักศึกษา
- 1.2 การลงทะเบียนเรียน
- 1.3 การศึกษาด้วยตนเองจากสื่อประเภทต่างๆ ซึ่งทำได้โดยการกำหนดตา รางการเรียน การศึกษาเนื้อหาโดยใช้สื่อประสม เอกสารการสอน วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ เข้ารับการสอนเสริมหรือพบกลุ่มและฝึกภาคปฏิบัติ

- 1.4 การเข้าสอบเพื่อประเมินการเรียนผ่านหรือไม่ผ่าน

- 1.5 การจบหลักสูตรหรือลงทะเบียนเรียนรายวิชาหรือชุดวิชาต่อไป
- 1.6 บางหลักสูตรอาจมีการอบรมก่อนจบหลักสูตร
- 1.7 การจบหลักสูตร

2. การจัดการกระบวนการสอน

การสอนเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งมีมนุษย์ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ เจตคติ และคุณธรรม จากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่นๆ กระบวนการการสอนทางไกลเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มนุษย์ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ เจตคติ และคุณธรรม โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไปยังบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกลออกไป กระบวนการสอนในระบบทางไกลในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากันโดยตรง และ 2) การสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนได้เผชิญหน้ากันโดยตรง

2.1 การสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากันโดยตรง เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนใช้สื่อประสมต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อชุด การสอน สื่อคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ เจตคติ และคุณธรรม ฯลฯ ไปสู่ผู้เรียน

2.2 การสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนได้เผชิญหน้ากันโดยตรง การสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนได้เผชิญหน้ากันโดยตรง เป็นวิธีการที่ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ เจตคติ และคุณธรรม ฯลฯ ไปสู่ผู้เรียนโดยการพบปะ พูดคุยเผชิญหน้ากัน การสอนในลักษณะนี้มีชื่อเรียก 2 อย่าง คือ การสอนเสริมและการพบกลุ่ม

2.2.1 การสอนเสริม เป็นวิธีการที่ผู้สอนกับผู้เรียนได้มีการเผชิญหน้ากันเพื่อปรึกษาปัญหาจากการเรียนการสอนหรือปัญหาวิชาการที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้สอนยังใช้เวลาดังกล่าวเพิ่มเติมความรู้ จากส่วนที่เอกสารการสอนหรือสื่ออื่นที่ไม่ได้บรรจุไว้ ขณะเดียวกันอาจปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เรียนเพิ่มเติมได้

2.2.2 การพบกลุ่ม เป็นวิธีการที่ผู้สอนและผู้เรียนได้มีการเผชิญหน้ากันโดยตรงเพื่ออภิปราย พูดคุย ตอบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนและบทเรียน และทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกัน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นตัวกระตุ้น

การพบกลุ่มจะมี 3 ลักษณะ คือ

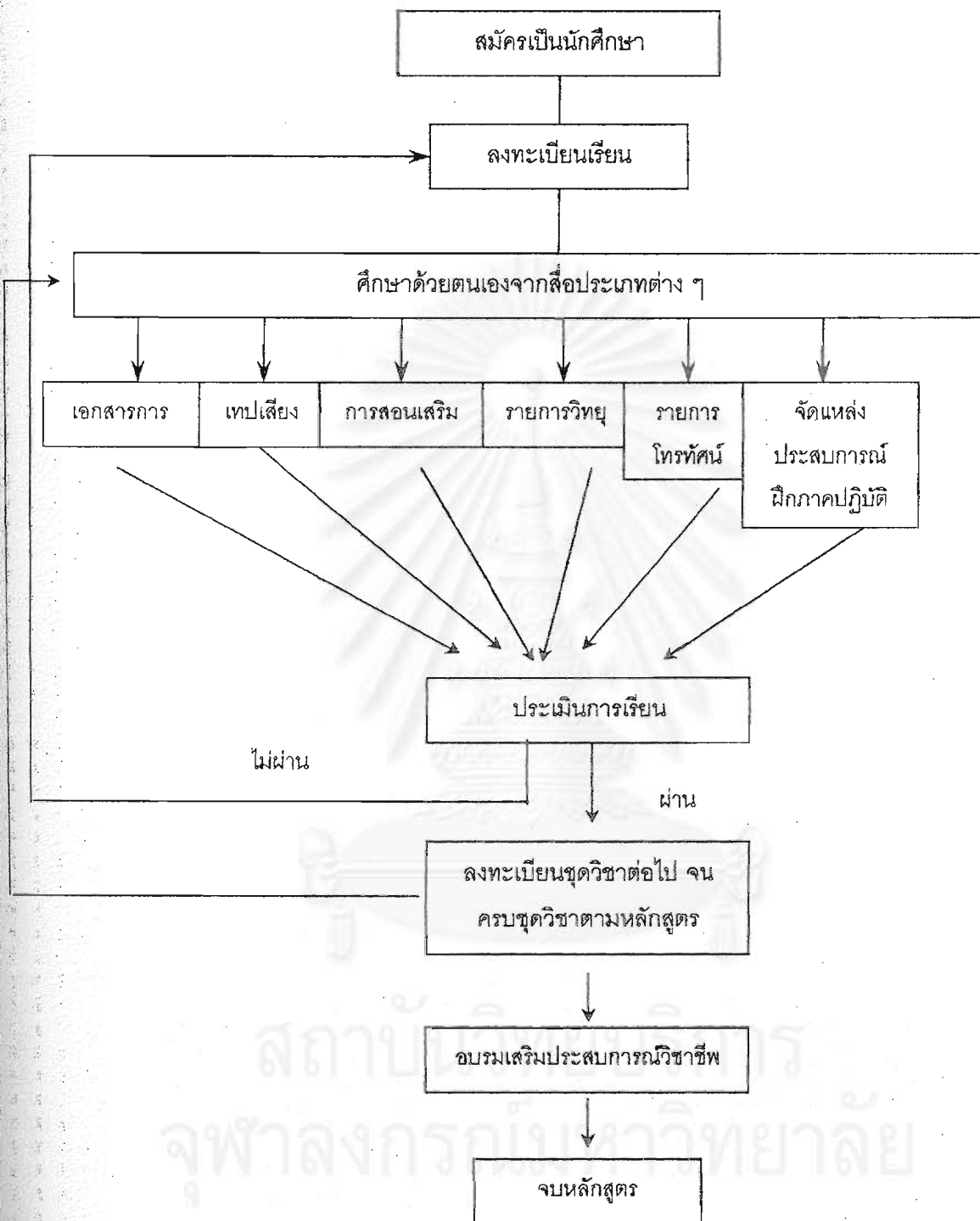
- (1) พบกลุ่มรายสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง
- (2) พบกลุ่มรายเดือน เดือนละ 2 วัน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

(3) พบกลุ่มรายภาค ภาคละ 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 8 ชั่วโมง

ปกติการพบกลุ่มจะเป็นลักษณะพบกลุ่มรายสัปดาห์ นอกจากผู้เรียนที่มีความจำเป็นหรือติดการประกอบอาชีพที่ไม่สามารถพบกลุ่มในลักษณะที่ 1 จึงจะมีสิทธิขออนุญาตพบกลุ่มเป็นรายเดือนหรือรายภาคเป็นรายๆได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

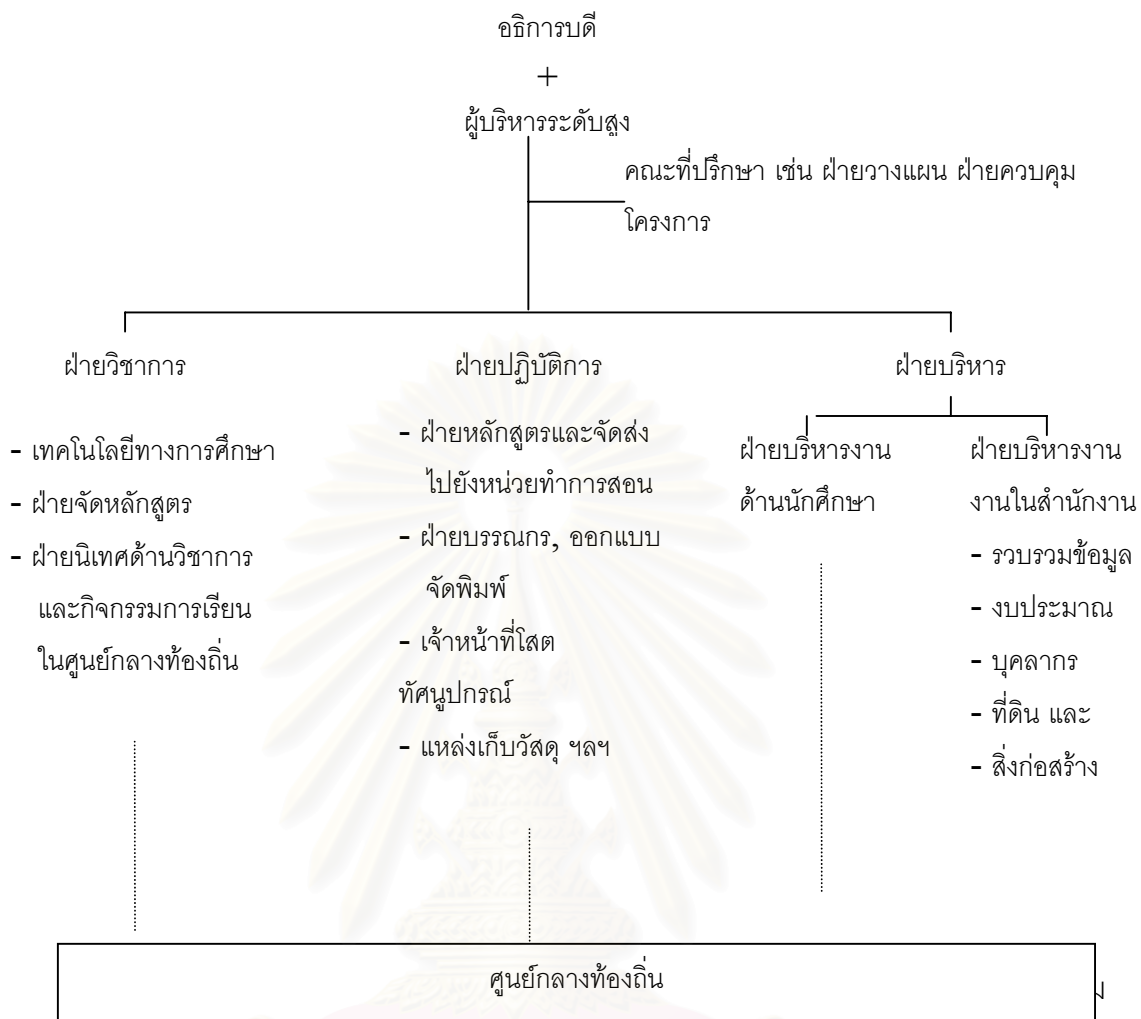
แผนภูมิที่ 23 ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัย

นอกจากนี้ ปัญหาอาจจะเกิดขึ้นจากความต้องการที่จะควบคุมการผลิต และการแจกจ่ายอุปกรณ์การเรียนการสอนทั้งหมด โดยหน่วยงานที่เป็นอิสระแต่เพียงหน่วยงานเดียว แต่ข้อจำกัดต่างๆ อาจจะทำให้ต้องพึ่งหน่วยงานอื่นๆ อยู่บ้าง ความขาดแคลนทางด้านเทคนิคและค่าใช้จ่าย อาจจะทำให้ต้องพึ่งผลผลิตจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน การที่มีการไปรษณีย์อยู่แล้ว ทำให้หมดความจำเป็นที่จะจัดส่งอุปกรณ์ต่างๆ โดยตนเอง หรือการใช้ระบบวิทยุ-โทรทัศน์ที่มีอยู่แล้ว แทนการจัดตั้งสถานีแห่งใหม่ขึ้นมา ย่อมจะทำให้ลดค่าใช้จ่ายลงเป็นอันมาก แต่ในกรณีเดียวกันสามารถจัดตั้งหน่วยงานอิสระดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้โดยเฉพาะ ย่อมเป็นเครื่องประกันว่าการผลิต การแจกจ่ายอุปกรณ์จะเป็นไปตามกำหนดเวลาที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า

ปัญหาสำคัญอื่นๆ ได้แก่ การใช้วิธีการตัดสินใจ และการควบคุมโครงสร้างที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการผสมผสานกันทุกหน่วยปฏิบัติการ การออกแบบ การแจกจ่าย การสอน และการบริหาร กระบวนการเรียนไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด

แผนภูมิที่ 24 ได้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการผสมผสานคณะทำงานและงานทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งประสบการณ์ที่ได้พบมาแสดงว่าหากเกิดการไม่ประสานงานกันขึ้นแล้ว ปัญหาต่างๆ จะเกิดตามมาเป็นอันมาก

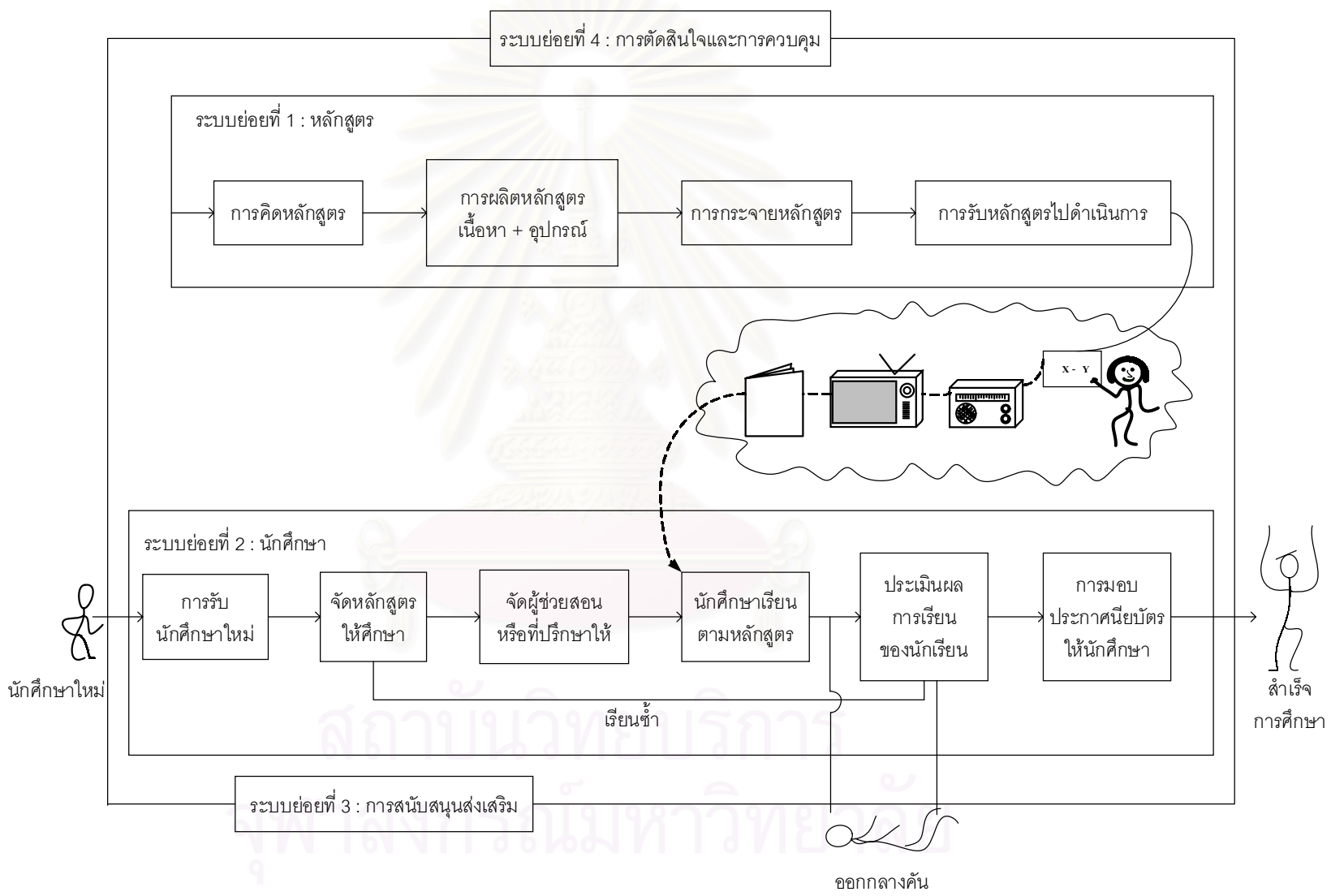
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

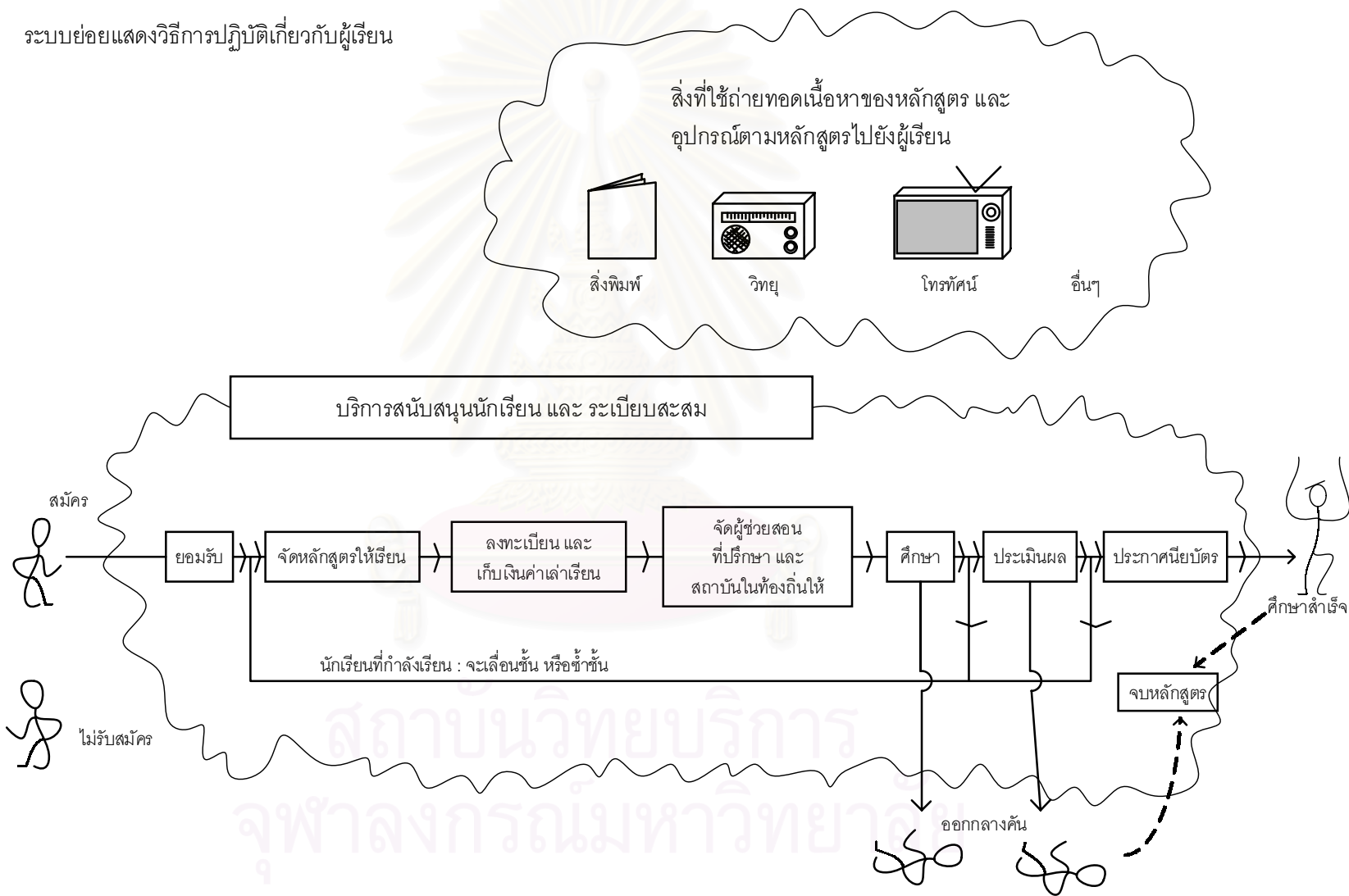
แผนภูมิที่ 24 ลักษณะโครงสร้างองค์กรของระบบการศึกษาทางไกลในหน่วยงาน
ของรัฐบาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 26 ระบบย่อยแสดงวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับผู้เรียน

ระบบย่อยแสดงวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับผู้เรียน

โครงสร้างขององค์การบริหารการศึกษาทางไกล

กลุ่มผู้เรียน โครงสร้างของหลักสูตร และรายวิชาที่เรียน ตลอดจนสื่อการเรียน ดูจะเป็นเครื่องกำหนดโครงสร้างของระบบบริหารการศึกษาทางไกล กล่าวอย่างกว้างๆ ระบบการสอนทางไกล ได้แก่ การผสมผสานระบบย่อยๆ หลายระบบเข้าด้วยกัน ในระบบย่อยๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับภารกิจดังต่อไปนี้

ประการแรก การออกแบบ การผลิต การแจกจ่าย (การส่ง) รายวิชาต่างๆ (ซึ่งรวมทั้งเนื้อหาและอุปกรณ์) ของหลักสูตร

ประการที่สอง การรับนักศึกษา การลงทะเบียน การจัดให้เรียนในศูนย์ของท้องถิ่น การประเมินผล การสอบ การออกประกาศนียบัตรหรือใบรับรอง

การตัดสินใจ (หน้าที่ของผู้บริหารระดับสูง) และการควบคุมระบบ

การสนับสนุนระบบย่อยอื่นๆ (เช่น การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การจัดซื้อสิ่งต่างๆ ฯลฯ ระบบย่อยเหล่านี้ได้แสดงไว้ในภาพที่

อัตราเร่งของพัฒนาการ (Rate of Development)

อัตราเร่งของพัฒนาการของระบบการศึกษาทางไกล ในระยะปีที่เริ่มต้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้

ความกดดันทางการเมือง โดยเฉพาะมุ่งถึงความสัมฤทธิ์ผลในขั้นแรกตามที่ได้กำหนดโดยรัฐบาล

ความพร้อมของทรัพยากร ทั้งในด้านวัสดุ บุคลากร และงบประมาณ

เวลาและงานสำคัญต่างๆ ซึ่งจำเป็นจะต้องกระทำเพื่อพัฒนาสถาบันนี้ขึ้นมา

สภาพทางเศรษฐกิจ

การปฏิบัติตามโครงการ (Project Implementation)

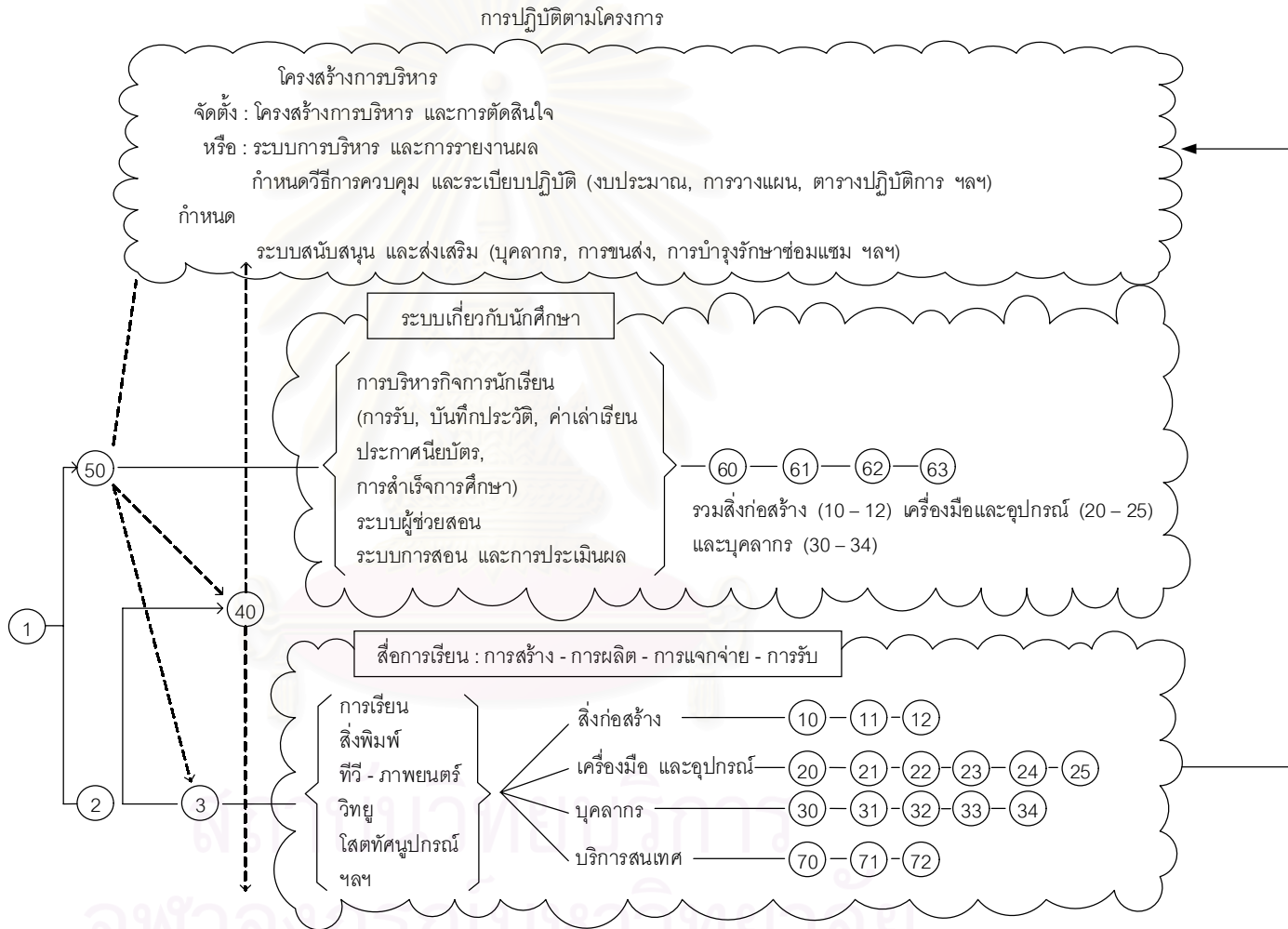
การปฏิบัติตามโครงการ คือ การนำเอาหลักสูตรนั้นไปใช้ (สอน) ประชากร หรือ นักศึกษาในกลุ่มเป้าหมายให้เกิดความพัฒนาขึ้นอย่างแท้จริง ลักษณะของการปฏิบัติงานในขั้นนี้ได้แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 28 ในภาพได้แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการวางแผนขั้นต้นของสถาบันใดสถาบันหนึ่ง การที่ไม่ได้แสดงเวลาที่ใช้ในการดำเนินการไว้ก็เพราะ เรื่องนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละท้องถิ่นอย่างไรก็ตามกำหนดเวลาที่สำคัญจำเป็นจะต้องเน้นไว้อย่างชัดเจนในตารางปฏิบัติการ

การตั้งต้นการสอนในด้านแรก ซึ่งอาจจะกำหนดโดยการพิจารณาทางฝ่ายนักการเมือง เป็นการแสดงว่าอุปกรณ์หลักสูตรได้จัดเตรียมได้พร้อมสรรพแล้ว รวมทั้งเครื่องมือและสื่อการเรียนต่างๆ ที่ใช้ในการผลิต การกระจายการรับได้จัดเตรียมไว้พร้อมแล้วเช่นเดียวกัน เกี่ยวกับเรื่องนี้อาคารและอุปกรณ์จะต้องพร้อมที่จะใช้งานได้ วัสดุต่างๆ มีเพียงพอสำหรับการแจกจ่าย ได้ มีการแต่งตั้งบุคลากรเข้าประจำตำแหน่งและพร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน มีการรับนักศึกษาลงทะเบียนจัดเข้าศึกษาในรายวิชาต่างๆ ระบบการประเมินผลต้องพร้อมที่จะปฏิบัติงานเช่นเดียวกับระบบผู้ช่วยสอน

เวลาที่สถาบันประกาศโปรแกรมการเรียน จะต้องกระทำล่วงหน้าตามสมควร เป็นการแจ้งให้นักศึกษาทราบรายละเอียดของโปรแกรมการเรียน สื่อการเรียนที่จะใช้จะสมัครและลงทะเบียนเมื่อไร รวมทั้งเรื่องค่าเล่าเรียนด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดตั้งหรือกำหนด : เป้าหมายเฉพาะ (ระดับที่สำเร็จการศึกษา) ภายในเวลาที่กำหนด, จัดเวลา
 สำหรับวางแผนปฏิบัติ

งานสำคัญ (Keep of Tasks) ในกระบวนการบริหารการศึกษาทางไกลคำอธิบาย
ประกอบภาพที่ 5

1. ระบุจุดประสงค์ของสถาบัน
2. กำหนดลักษณะโปรแกรมทางวิชาการและรายวิชาที่จะสอน
3. กำหนดสื่อการเรียนที่จะเลือกใช้
10. กำหนดลักษณะอาคารที่ต้องการ
11. การสรรหาอาคาร สถานที่
12. การได้มาของอาคารสถานที่
20. กำหนดลักษณะของอุปกรณ์ บริการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ดำเนินงาน
21. กำหนดลักษณะของผู้ที่จะเสนอจัดหาอุปกรณ์หรือบริการ
22. การตกลงกับผู้เสนอ
23. การตกลงหรือทำสัญญา
24. การรับของ การเก็บรักษา หรือการติดตั้งเครื่องมือ
25. การจัดส่งบทเรียนและอุปกรณ์ไปยังผู้เรียน
30. กำหนดลักษณะของงานที่ต้องจัดทำ
31. ระบุคุณสมบัติของคณะบุคคลากรที่ต้องการ (ประเภทของคณะบุคคล ความเชี่ยวชาญ ฯลฯ)

ชาญ ฯลฯ)

32. ตกลงใจเกี่ยวกับระดับของคณะบุคคลากร (โดยประเภทและความเชี่ยวชาญ)
33. การสรรหาบุคคลากร
34. การแนะนำ การฝึกอบรมบุคคลากร
40. กำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของปีการศึกษา
50. กำหนดลักษณะของประชากรกลุ่มเป้าหมาย
60. ตกลงเกี่ยวกับหัวข้อของนโยบาย
61. ตกลงเกี่ยวกับรายละเอียดของนโยบาย
62. สร้างระบบ
63. กำหนดระบบการปฏิบัติงาน
70. ระบุบริการสนเทศที่ต้องการ
71. ปรับปรุงระบบบริการสนเทศ
72. ดำเนินงานบริการสนเทศ

แนวคิดในการประเมินหลักสูตรการศึกษา

ในการประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกล ผู้ประเมินควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินและสิ่งที่ต้องการประเมิน เช่น ประเมินการสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตร หรือการประเมินตัวหลักสูตร แล้วหาแนวทางการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งแนวทางในการประเมินมีหลายแนวทาง เช่น แนวทางการประเมินโดยใช้ชิปโมเดล การประเมินของสเตค การประเมินของไทเลอร์ และการประเมินของสมบรูณ์ ซิดพงษ์ เป็นต้น

1. แนวทางการประเมินโดยใช้ชิปโมเดล (CIPP Model)

แนวทางการประเมินนี้เป็นการประเมินจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การใช้หลักสูตร รวมทั้งผลผลิตที่เกิดจากหลักสูตร ซึ่งเน้นการประเมิน 4 ด้าน คือ

1.1 การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินบริบททางการศึกษาทางไกลจะประเมินในส่วนที่เป็นสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ปรัชญา แนวคิด และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.2 การประเมินสิ่งนำเข้า (Input Evaluation) เช่น ศักยภาพของผู้เรียน ผู้สอน งบประมาณ สถานที่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินการเรียนการสอน

1.4 การประเมินผลผลิต (Output Evaluation) เป็นการประเมินผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าในการศึกษาหลักสูตรนั้นๆ อย่างไร ผลผลิตนั้นตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมเพียงไร

2. แนวทางการประเมินของสเตค (Stake, 1967)

แนวทางการประเมินนี้เป็นการประเมินระหว่างการใช้หลักสูตรและการประเมินหลังจากการใช้หลักสูตรโดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ด้วยวิธีหลายๆ วิธี เพื่อบรรยายหรืออธิบายการตัดสินใจของหลักสูตรที่ต้องการจะศึกษาดังนี้ จึงต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ คือ

2.1 สิ่งที่มีอยู่เดิมหรือสภาพก่อนเริ่มทำหลักสูตร

2.2 กระบวนการ

2.3 ผลผลิตที่ได้รับจากหลักสูตร

สเตคได้เสนอให้มีการเก็บข้อมูลจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ แล้วให้พิจารณาถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องขององค์ประกอบทั้ง 3 ข้อข้างต้น หลังจากนั้นจึงพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรที่ต้องการประเมิน โดยใช้ข้อมูลเชิงบรรยายที่ได้จากการพิจารณาถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องขององค์ประกอบทั้ง 3 มาเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงบรรยายของหลักสูตรอื่นๆ ที่ได้นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานแล้ว ผลจากการเปรียบเทียบจะทำให้ผู้บริหารหลักสูตรมีข้อมูลในการตัดสินใจใช้หลักสูตรนั้นๆ

3. แนวทางการประเมินของไทเลอร์ (Tyler,1944)

แนวทางการประเมินนี้เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนการศึกษาทางไกลว่า สอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่ การประเมินนี้จะเสนอความสัมพันธ์ขององค์ประกอบไว้ 3 ส่วน คือ

- 3.1 จุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 3.2 ประสบการณ์การเรียนรู้
- 3.3 ผลสัมฤทธิ์ของการเรียน

4. แนวทางการประเมินของสมบรูณ์ ชิดพงษ์

แนวทางการประเมินนี้เป็นการประเมินโครงสร้างและส่วนประกอบของหลักสูตร การใช้หลักสูตร และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอย่างครอบคลุม เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร โดยการพิจารณาหลักสูตรในด้านต่างๆ ดังนี้

- 4.1 ด้านโครงสร้างและส่วนประกอบของหลักสูตร คือ ความมุ่งหมาย เนื้อหา การเรียนการสอน กิจกรรมและอุปกรณ์ การประเมิน และบรรยากาศในชั้นเรียน
- 4.2 ด้านกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการติดตามผลการใช้หลักสูตร
- 4.3 ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร คือ ประชากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง นักพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

แนวทางในการประเมินหลักสูตรการศึกษา เคอลแพททริก (Kirkpatrick, 1994) ได้เสนอรายละเอียดของระดับทั้ง 4 ของรูปแบบการประเมิน มีดังนี้

1. ระดับที่ 1 (Level 1 - Reaction) วัดว่าผู้เรียนตอบสนองต่อการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อโปรแกรมการฝึกอบรมอย่างไร เช่น ประเมินว่าผู้สอนมีประสิทธิภาพ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน ทั้งส่วนที่เป็นภาพและเสียงที่มีคุณภาพ

2. ระดับที่ 2 (Level 2 - Learning) วัดว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นมากเพียงใด พัฒนาทักษะหรือเปลี่ยนทัศนคติอย่างไร เช่น วัดความสามารถในการเขียนแบบทดสอบหรือประเมินทักษะที่แสดงออกโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลก่อนการฝึกอบรม

3. ระดับที่ 3 (Level 3 - Behavior) วัดว่าพฤติกรรมที่แสดงได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างภายหลังจากการเข้ามาอบรม เช่น สัมรวจความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาชั้นต้น หรือ ผู้ดูแลนิเทศผู้ผ่านการอบรมหรือสังเกตการปฏิบัติงาน การแปลผลอาจจะแยกเนื่องจากมีองค์ประกอบอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง

4. ระดับที่ 4 (Level 4 - Results) วัดผลสุดท้ายที่ปรากฏจากการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม เช่น ผลการขายดีขึ้น ลดค่าใช้จ่าย เป็นต้น

ในกรณีศึกษา (Case Study) ของโปรแกรมฝึกอบรมที่จัดการเรียนการสอนแบบเว็บเบสได้มีการนำการประเมินทั้ง 4 ระดับมาใช้ ตัวอย่างที่ได้จากกระบวนการวัดในแต่ละระดับ มีดังนี้ (Champagne and Wishes, 2000)

1. ระดับที่ 1

- ขั้นที่ 1 ใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกทางโทรศัพท์ (In – depth Telephone Interview) โดยใช้เป็นเครื่องมือวัดความพึงพอใจเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการส่งของ Web - based Instruction

- ขั้นที่ 2 ในแต่ละชุดการเรียน มีการสำรวจการรับรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการให้เรียน และมีการปรับปรุงโมดูลหรือเสริมเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

- ขั้นที่ 3 เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับทางออนไลน์ (Online) ในการใช้โปรแกรมจาก ผู้เรียนรายคน

2. ระดับที่ 2

- ขั้นที่ 1 ใช้การทดสอบความสามารถ (Mastery Test) ในด้านความรู้และความเข้าใจพื้นฐาน โดยผู้เรียนจะต้องผ่านแบบทดสอบนี้ร้อยละ 90 ก่อนไปสู่ขั้นตอนที่ 2

- ขั้นที่ 2 ให้ทำบทบาทสมมติ (Role - playing) ให้ข้อมูลย้อนกลับและทำกรณีศึกษา (Case Studies)

- ขั้นที่ 3 ให้ทำแบบทดสอบวัดเนื้อหาตามขั้นที่ 1,2

- ขั้นที่ 4 ศึกษาเป็นรายบุคคล โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับ 360 องศา จากผู้บริหาร เพื่อนและรายงานส่วนตัวของผู้เรียน

3. ระดับที่ 3 ประเมินจากผู้เรียน หลังจากเรียนจบแล้ว 8 - 9 เดือน โดยสังเกตจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง โดยวัด 2 ด้าน คือ พฤติกรรมทั่วไปที่เปลี่ยนแปลง และองค์ประกอบที่เปลี่ยนแปลงที่เป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมที่สำคัญ

4. ระดับที่ 4 เป็นการประเมินต่อเนื่องจากระดับที่ 3 ที่ดูว่าผู้ผ่านการอบรมเป็นผู้นำที่ดี มีทีมทำงานที่ได้ผล และผลกระทบทางธุรกิจ เช่น ผลกระทบต่อประชาชน ทีมทำงาน คุณธรรม ผลผลิต ประสิทธิภาพ และตัวบ่งชี้ทางการเงิน

แนวทางการประเมินหลักสูตรมีหลายแนวทาง แต่ละแนวทางจะเน้นองค์ประกอบหรือขั้นตอนที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นกับผู้ประเมินหลักสูตรการศึกษาทางไกลว่าได้ตั้งจุดประสงค์ของการประเมินไว้อย่างไร ผู้ประเมินจะเป็นผู้เลือกแนวทางให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการประเมิน โดยอาจใช้วิธีการผสมผสานแนวทางต่างๆ มาใช้ตามความต้องการให้เหมาะสมกับงบประมาณและเวลาด้วย

4. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการสร้างรูปแบบ

รูปแบบ (Model) โดยทั่วไปจะหมายถึงสิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง

ประเภทของรูปแบบ

สไตน์เนอร์ (Steiner, 1988) ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบ คือ สิ่งของสิ่งหนึ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งของอีกสิ่งหนึ่ง ดังนี้

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical model) แบ่งออกเป็น

1.1 รูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เป็นแบบจำลองที่ออกแบบมาจากของจริง

2. รูปแบบเชิงมโนทัศน์ (Conceptual model) แบ่งออกเป็น

2.1 รูปแบบเชิงความคิดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Conceptual model-of) คือแบบจำลองที่สร้างขึ้น โดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว

2.2 รูปแบบเชิงความคิดเพื่อสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Conceptual model-of) คือแบบจำลองที่สร้างขึ้นเพื่อใช้อธิบายทฤษฎี

สำหรับรูปแบบในทางสังคมศาสตร์มัก หมายถึงชุดของข้อความเชิงนามธรรมที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะ หรือบรรยายคุณสมบัติต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ซึ่งรูปแบบที่ใช้ศึกษาค้นคว้าปรากฏการณ์ทางสังคมควรมีคุณสมบัติ 2

ประการคือ มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ที่ศึกษาและสามารถนำไปใช้หาข้อสรุปเพื่ออธิบายอย่างถูกต้อง ส่วนการที่จะระบุว่ารูปแบบหนึ่งๆ จะต้องมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมกับรูปแบบนั้นๆ ควรมืองค์ประกอบอะไรบ้างไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นการตายตัว ทั้งนี้แล้วแต่ปรากฏการณ์แต่ละอย่างและวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการอธิบาย ปรากฏการณ์นั้นๆ อย่างไร

คีฟส์ (Keeves, 1988) กล่าวว่า “รูปแบบ” และ “ทฤษฎี” เป็นสิ่งที่ไม่เหมือนกัน เขาได้อธิบายว่า เมื่อต้องการทดสอบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจะมีการตั้งสมมติฐานขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสมมติฐานนี้อาจจะพัฒนามาจากการหยั่งรู้ จากการศึกษาทฤษฎีก่อนหน้า หรือจากการพิจารณาเชิงทฤษฎีและถ้าสมมติฐานนี้มีความคงที่และสามารถแผ่ขยายออกไปได้ก็จะนำไปสู่การเป็นทฤษฎี อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีการยืนยันแต่ยังมีความสนใจศึกษาหรือมีความสงสัยอยู่ ยังอยู่ในช่วงของการสืบสวนต่อไป ซึ่งในช่วงของการสืบสวนนี้อาจจะมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาสมมติฐานในลักษณะของนามธรรมและจัดทำเป็นรูปแบบขึ้นเพื่อเตรียมโครงสร้างสำหรับการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสมมติฐานที่ถูกเสนอขึ้น ในกรณีนี้รูปแบบจึงเหมือนกับสมมติฐานซึ่งอยู่ภายในรูปแบบ คือ สามารถสร้างจากหลักฐานต่างๆ ที่มีอยู่ จากการหยั่งรู้ด้วยคำอุปมาอุปไมย หรือแตกมาจากทฤษฎีก็ได้

คีฟส์ (Keeves, 1988) ได้รวบรวมประเภทของรูปแบบจากนักการศึกษาต่างๆ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ในทางการศึกษาและทางสังคมศาสตร์ ไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. รูปแบบเชิงอุปมาอุปไมย (Analogue model) เป็นรูปแบบที่ใช้ในการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยกับปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม ลักษณะเป็นรูปแบบเชิงกายภาพ ส่วนใหญ่ใช้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบที่ใช้ในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนเปรียบเทียบกับน้ำที่ไหลเข้าไปในถัง ส่วนนักเรียนที่ออกจากกระบบโรงเรียนเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้น นักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับจำนวนนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยจำนวนนักเรียนที่ออกจากกระบบ เป็นต้น
2. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic model) เป็นรูปแบบเชิงนามธรรมอย่างหนึ่งที่มีลักษณะสำคัญคือ เป็นการอธิบายปรากฏการณ์โดยใช้ภาษา ซึ่งอาจเป็นตัวอักษร รูปภาพ หรือแผนภูมิ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ เป็นอย่างดี

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ได้นำมาใช้ในทางการศึกษาในช่วงต้นของทศวรรษที่ 1960 ในช่วงแรกนำมาใช้ในการวัดผลการศึกษา ต่อมาจึงขยายไปใช้กับการวิจัยการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะนำไปใช้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์เพิ่มมากขึ้นรูปแบบชนิดนี้ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ รูปแบบนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เป็นวิธีวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สามารถบอกได้ว่าตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่มีผลกระทบทางตรงและมีผลกระทบทางอ้อมต่อตัวแปรตามที่สนใจศึกษา ทั้งขนาดและทิศทางที่มีผลกระทบร่วมกับหลักการสร้างรูปแบบเชิงภาษาโดยนำตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น

คาเปลน (Kaplan, 1994) ได้ให้นิยามของรูปแบบว่า เป็นระบบ สัญลักษณ์ที่อ้างถึงความมีนัยสำคัญของโครงสร้างหนึ่ง หรือระบบซึ่งก่อให้เกิดการหาความเห็นพ้องต้องกันที่ชัดเจนจากการพิจารณาจากจุดใหญ่ไปสู่จุดย่อย คุณค่าของรูปแบบอยู่ในความเป็นนามธรรม ซึ่งสามารถจะตีความได้หลายอย่าง และบ่งชี้ให้เห็นความคล้ายคลึงที่มีได้คาดหมายมาก่อน คุณค่านี้ปรากฏในสารบบความสามารถ ซึ่งจะสรุปจากจุดใหญ่ไปสู่จุดย่อยของรูปแบบ เพื่อให้ผลที่มีได้คาดหวังไว้ล่วงหน้าอาจทำนายและทดสอบได้โดยการสังเกตผลของการทดลอง

ลักษณะของรูปแบบจะมีคุณสมบัติต้องเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. รูปแบบนำไปสู่การทำนายผลที่สามารถจะพิสูจน์ได้ โดยการสังเกต
2. โครงสร้างของรูปแบบควรจะต้องแสดงถึงขอบข่ายการที่ให้เห็นเหตุผลอันสัมพันธ์กับเรื่องที่กำลังวิจัยอยู่
3. รูปแบบที่ดำเนินการอธิบายและก่อให้เกิดจินตนาการในการสร้างมโนทัศน์หรือความสัมพันธ์ใหม่ๆ อันเป็นผลจากการวิจัย
4. รูปแบบควรมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงความสัมพันธ์ (Association Relationship)

ประเภทของรูปแบบ คาเปลน (Kaplan, 1964) ได้แยกประเภทของรูปแบบไว้ทั้งสิ้น 4 ประเภท คือ

1. รูปแบบเสมือน (Analogue Model)
2. รูปแบบเชิงความหมาย (Semantic Model)
3. รูปแบบระบบ (Schematic Model)
4. รูปแบบคณิตศาสตร์ (Mathematical Model)

ในการวิจัยเรื่องนี้จะเป็นการสร้างรูปแบบประเภท Semantic Model หรือรูปแบบทางภาษา ในการปฏิบัติจริงขอล่าเฉพาะลักษณะของรูปแบบนี้โดยละเอียด

ลักษณะหลักของรูปแบบเชิงความหมาย (semantic Model) คือรูปแบบนี้แสดงในรูปของภาษา แบ่งเป็นใช้หลักภาษาต่างๆ กัน หรือให้คำที่เป็นหลัก ขั้นตอนและวิธีการแยกประเภทของศัพท์ต่างๆ เป็นสารบบ นั่นคือ การสร้าง Conceptual analque ของเรื่องที่กำลังศึกษาอยู่มากกว่าที่จะสร้าง physical analague.

ลักษณะของรูปแบบ

จากคุณสมบัติของรูปแบบดังกล่าว ทำให้นักวิจัยสามารถใช้รูปแบบและการสร้างรูปแบบเพื่อเป็นประโยชน์ในการสืบสวนหรือการวิจัยได้ การที่รูปแบบจะสามารถใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์จะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้ (Keeves, 1988)

1. รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงสัมพันธ์แบบธรรมดาของตัวแปร แต่อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงสหสัมพันธ์ (Correlation) และเชิงถดถอย (Regression) นี้มีความจำเป็นในการทดสอบในระยะต้น จนกว่าตัวแปรที่ต้องการค้นหาสามารถชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจน
2. รูปแบบควรจะไปสู่การทำนายผลที่จะได้ ที่สามารถทดสอบได้ด้วยการสังเกต ดังนั้น รูปแบบที่ดีจึงควรมีการออกแบบการทดสอบรูปแบบที่มีพื้นฐานจากข้อมูลเชิงประจักษ์และถ้าการทดสอบไม่ได้ผลคงที่ รูปแบบนั้นก็จะเป็นถูกปฏิเสธ
3. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องเกี่ยวข้องกับบางสิ่งที่เป็นกลไกเชิงเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการทดสอบ รูปแบบที่ดีจึงไม่ควรนำไปสู่การทำนายเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องสามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้ด้วย
4. ในระยะยาว รูปแบบจะต้องสามารถอธิบายมโนทัศน์ใหม่ ความสัมพันธ์ใหม่และเป็นการขยายการสืบสวนต่อไปอีกด้วย

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า รูปแบบมีความชัดเจนและสามารถให้คำนิยามได้รูปแบบสามารถสร้างทดสอบและถ้าจำเป็นก็สามารถสร้างขึ้นมาใหม่ได้ถ้ามีการสืบสวนต่อไปอีก รูปแบบมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีและอาจจะแตกต่างจากทฤษฎี แต่โดยมโนทัศน์แล้วมีความแตกต่างไปจากตัวทฤษฎีเอง

การสร้างรูปแบบ

ในการสร้างรูปแบบ เมสัน อัลเบิร์ต และคีย์เดอริ (Meason, Albert and Khedourri, 1985) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างรูปแบบไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นรวบรวมปัญหา (Problem Formulation) เพื่อให้รู้ว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง

2. ขั้นพัฒนารูปแบบ (Model Construction) ดำเนินการภายหลังจากที่ได้รวบรวมปัญหาต่างๆ แล้ว ในการสร้างรูปแบบต้องพิจารณาวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการสร้าง และต้องรู้ถึงลักษณะเฉพาะที่ต้องการของผลผลิต ต้องรู้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นและควรคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการสร้างและความสนใจของผู้ใช้ด้วย เพราะถ้ารูปแบบมีค่าใช้จ่ายสูงและไม่เป็นที่ยอมรับของ ผู้ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาอาจมีโอกาสบกพร่องได้ในระหว่างการดำเนินงานขั้นต่างๆ จึงควรมีการประเมินค่าความแปรปรวนและควรพิจารณาอย่างระมัดระวังว่าสมควรนำตัวแปรใดบ้างมาไว้ในรูปแบบที่จะสร้าง เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็ต้องพิจารณาว่า ครอบคลุมตัวแปรหรือไม่ มีความ บกพร่องในตัวแปรใดบ้าง

3. การทดสอบรูปแบบ (Testing the Model) เมื่อสร้างรูปแบบเสร็จแล้วควรทดสอบ โดยพิจารณาถึง

3.1 มีความตรงตามสถานการณ์จริง (Valid) รูปแบบที่สร้างหากมีความใกล้เคียงกับความจริงจะดีมาก เพราะจะช่วยให้การตัดสินใจดีขึ้น ไม่ยุ่งยากต่อการนำไปใช้ และควรพิจารณาถึงระดับของความสำเร็จจากการแก้ปัญหา

3.2 มีการนำไปทดลองใช้เพื่อเปรียบเทียบว่าผลการนำไปใช้ทำให้มีการปรับปรุง คุณภาพในการปฏิบัติงานอย่างไร การทดลองใช้มี 2 ลักษณะ คือทดลองย้อนหลัง (Retrospective Evaluation) โดยใช้กับข้อมูลในอดีต และการทดลองใช้ปฏิบัติในปัจจุบัน (Pretest)

4. การทำให้สำเร็จ (Implementation) เมื่อผ่านการทดสอบแล้วก็ควรสามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดความสำเร็จเพราะไม่มีรูปแบบใดที่จะเรียกว่าสำเร็จอย่างสมบูรณ์จนกว่าจะได้รับการยอมรับได้รับความสนใจและมีการนำไปใช้

5. การพัฒนาปรับปรุงรูปแบบให้ทันสมัย (Model Updating) แม้ว่าจะมีการนำรูปแบบไปใช้อย่างประสบความสำเร็จแต่ก็ควรมีการพัฒนาปรับปรุงประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ขององค์กร และสถานการณ์ที่มักกระทบจากภายนอก และภายในองค์กรด้วย

โดยสรุปการสร้างรูปแบบไม่มีข้อกำหนดตายตัวแน่นอนว่าจะต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไป เริ่มจากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน และหาสมมติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น จากนั้นจึงนำรูปแบบที่สร้างไปตรวจสอบหาคุณภาพของรูปแบบว่าสามารถนำไปใช้ได้ผลจริงหรือไม่

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการสร้างรูปแบบที่ได้นำเสนอมาข้างต้นนี้ เป็นแนวคิดที่ให้ความรู้ความสำคัญในการกำหนดหลักการเพื่อสร้างรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงาน สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ที่จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ

5. ความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ

ความร่วมมือในภาษาอังกฤษ มีอยู่หลายคำ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย พบว่า โดยหลักมี 3 แนวทาง คือ

1. Collaboration หมายถึง การลงแรงร่วมกัน คือ มาจากรากศัพท์ Col = ร่วม และ Labor = แรงงาน
2. Partnership หมายถึง การร่วมมือในฐานะหุ้นส่วน คือ Partner = หุ้นส่วนหรือเป็นส่วนหนึ่ง (Part) ของส่วนรวมร่วมกัน และ ship = สภาพหรือสถานภาพ
3. Alliance Partner หมายถึง การร่วมมือแบบพันธมิตร คือ มาจากรากศัพท์ ally = สถานภาพพันธมิตร หรือ พวกเดียวกัน ance = ปัจจัย (Suffix) ทำให้เป็นคำนามที่มีความหมายถึง สถานภาพ หรือสภาพ (Webster's Encyclopedie Unabridged Dictionary of the English Language, 1994)

5.1 ความร่วมมือ

ความหมายของความร่วมมือโดยทั่วไป ต้องถือว่าเป็นคำพ้องที่คนทั่วไปคิดว่าเข้าใจ แต่กลับคลุมเครือไม่ชัดเจน ซึ่งคนทั่วไปจะเข้าใจว่า “ความร่วมมือก็คือ การทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน” ซึ่งตรงกับความหมายคำในภาษาอังกฤษ ว่า Co-operation (Merriam Webster's Collegiate Dictionary, 1996)

การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือนั้นมีลักษณะความร่วมมืออย่างน้อย 3 รูปแบบ ที่มีรูปแบบความสัมพันธ์ของความร่วมมือ ลักษณะความร่วมมือตลอดจนองค์ประกอบของความร่วมมือที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเห็นว่าความร่วมมือทั่วไปหมายถึง การทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันแล้ว ต้องยอมรับว่าความร่วมมือจะต้องเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อการทำงานแน่นอน ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ทำอย่างไรจะให้เกิดความร่วมมือที่ยั่งยืนยาวนาน ผู้ศึกษาจึงเสนอแนวทางวิเคราะห์ความร่วมมือที่มีลักษณะแตกต่างกัน 3 รูปแบบ คือ

1. ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration)
2. ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (Partnership)
3. ความร่วมมือแบบพันธมิตร (Alliance)

1. ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration)

ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1.1 เป็นความร่วมมือในรูปของการเข้าไปทำงานกับคนอื่น

1. เป็นความร่วมมือกับองค์กรหรือสถาบัน โดยไม่มีความสัมพันธ์กันมาก่อน

2. ความสัมพันธ์ของความร่วมมือเกิดขึ้น โดยการให้ความช่วยเหลือ หรือตั้งเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน (Merriam Webster's Collegiate Dictionary, 1996)

ฟูลแลน และ ฮาร์กรีฟส์ (Fullan and Hargreaves, 1991) ได้อธิบายวัฒนธรรมของความร่วมมือร่วมใจไว้ว่า ลักษณะของวัฒนธรรมของความร่วมมือร่วมใจไม่เป็นรูปลักษณะอย่างเป็นทางการทั้งการประชุมพบปะหรือการสั่งอย่างเป็นทางการจะไม่มีลักษณะที่จะทำงานเป็นครั้งคราวหรือเฉพาะกิจ แต่จะเป็นการทำงานอย่างประสานสัมพันธ์ของบุคลากร โดยมุ่งหวังให้เกิดคุณภาพอย่างกว้างขวาง มีทัศนคติที่ดี และพฤติกรรมที่ดีงามที่ประพฤติปฏิบัติเป็นประจำ คำว่า การช่วยเหลือ การสนับสนุน ความเชื่อถือ ไว้วางใจ และความเปิดเผยเป็นสิ่งที่อยู่

ใน หัวใจของความสัมพันธ์อันนี้ ภายใต้ข้อผูกพันของคุณค่าของแต่ละบุคคล และคุณค่าของกลุ่มคนเหล่านั้น

กอร์ดอน (Gordon, 1996) ได้ให้ความหมาย ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) ว่าเป็นความร่วมมือที่เน้นในการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุดด้วยกันทั้งสองฝ่ายความร่วมมือร่วมใจจะประสบความสำเร็จ เมื่อถือว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาต้องแสดงให้เห็นความซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อผู้ร่วมงาน และพยายามกระตุ้นความรู้สึก เจตคติของผู้ร่วมงานถึงความสำคัญของสิทธิและความร่วมมือของผู้ร่วมงาน และให้ผู้ร่วมงานได้เรียนรู้และใช้ข้อมูลอย่างกว้างขวาง เพื่อที่จะนำไปสู่ข้อยุติร่วมกัน

สรุป ความร่วมมือร่วมใจเป็นความร่วมมือที่ขาดความสัมพันธ์มาก่อน การจะให้เกิดความร่วมมืออย่างยั่งยืนได้ต้องสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นเป็นเบื้องต้นแรกของการทำงานร่วมกัน

รูปแบบความร่วมมือร่วมใจ (Collaborative Model)

จีนส์ (Jeans, 1995) ได้วิเคราะห์เชิงผลประโยชน์ว่า ใครได้รับผลประโยชน์จากความร่วมมือ และใช้วิธีการอะไร และความรับผิดชอบของใคร เขาได้เสนอ รูปแบบ 4 แบบของความร่วมมือร่วมใจ คือ

รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบของการปรึกษา (Consultative Model) จะต้องแสวงหาที่ปรึกษาและแสวงหาข้อคิดเห็นต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะรับหรือปฏิเสธในคำปรึกษาเหล่านั้น รูปแบบที่ปรึกษาเป็นที่นิยมอยู่พอสมควรในเรื่องของความร่วมมือร่วมใจ รวมทั้งการให้การปรึกษา

รูปแบบที่ 2 รูปแบบหน้าที่ (Functional Model) มีความร่วมมือกันในภารกิจของการให้ความรู้และฝึกอบรมซึ่งจะให้คำปรึกษาหรือไม่หรือจะมีการขอเป็นกรณีพิเศษ

รูปแบบที่ 3 รูปแบบปฏิบัติการ (Operational Model) เป็นรูปแบบที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ เป็นไปอย่างดียิ่งประกอบด้วยระบบข้อมูลข่าวสารที่ส่งถึงกันอย่างสม่ำเสมอซึ่งมีความรู้สึกว่าการดำเนินงานไปด้วยดี

รูปแบบที่ 4 ได้แก่ รูปแบบบูรณาการ (Interactive Model) รูปแบบนี้ตั้งสมมติฐานว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้ นั้น ประกอบด้วยหลายฝ่ายอย่างกว้างขวางทุกๆกลุ่ม

มีบทบาทหน้าที่ที่จะร่วมปฏิบัติในรูปแบบนี้ด้วย ผู้สอน ผู้เรียน จะถูกกระตุ้นให้เป็นนักวิจัยในการเรียน

กอร์ดอน (Gordon, 1996) ได้เสนอกระบวนการร่วมมือร่วมใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน เพื่อให้ผู้อยู่ในความร่วมมือร่วมใจได้เรียนรู้ และใช้ข้อมูลอย่างกว้างขวาง เพื่อนำไปสู่ข้อยุติร่วมกัน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา ปัญหาจะต้องถูกกำหนด และจะต้องกำหนดทรัพยากรที่จะใช้และผูกพันที่จะมีสัดส่วนร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดทิศทาง กฎแห่งพื้นฐานจะต้องกำหนดขึ้น ได้แก่ การกำหนดขั้นตอน และกำหนดกลุ่มย่อยที่จะทำงาน เพื่อที่จะแสวงหาข้อมูลร่วมกัน แสวงหาทางเลือกและกำหนดข้อตกลงร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการ หลักการที่จะทำงานร่วมกับหน่วยสนับสนุนข้างนอกจะต้องกำหนดขึ้น รวมทั้งการจัดองค์ประกอบในการที่จะตรวจสอบการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบของความร่วมมือร่วมใจ

ฟูลแลนและฮาร์กรีฟส์ (Fullan and Hargreave, 1991) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของความร่วมมือร่วมใจ ดังนี้

1. กรอบโครงสร้าง

- ขบวนการประชาธิปไตย
- ความเข้มข้นของการเป็นผู้นำ
- ทิศทางและวิสัยทัศน์
- จุดหมายร่วม
- ความรับผิดชอบร่วม
- บทบาท
- ขบวนการพัฒนานโยบาย
- ขั้นตอนการพัฒนานโยบาย
- การประสานงาน
- การวางแผน
- การรับฟังความคิดเห็น
- ความจริงใจ ความเปิดเผย และการสื่อสารสม่ำเสมอ

2. กรอบทรัพยากรบุคคล

- ศูนย์กลางของการสอน และการเรียน
- ความเข้มข้นของการสื่อสาร
- คุณค่าและความเกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูฐานะผู้นำทางด้านหลักสูตร
- บิดามารดาในฐานะหุ้นส่วนร่วมกัน
- ทีม
- ครูสอนครู
- ความซื่อสัตย์ทางวิชาชีพ
- สนับสนุน ยกย่อง ใจกว้างใจ
- ยอมรับ
- ร่วมมือ
- เรียนสม่ำเสมอ
- ปรับปรุงสม่ำเสมอ
- บุคลากรสัมพันธ์ และทัศนคติต่อนักเรียนในทางบวก
- การฝึกกำลังครู

3. กรอบทางการเมือง

- หมดระบบเจ้าขุนมูลนาย
- อำนาจร่วม
- ความเปิดเผย
- เอกฉันท
- กฎส่วนใหญ่
- ร่วมรับผิดชอบ
- การใช้อำนาจ
- การใช้อิทธิพล
- การกระจายความขัดแย้ง
- เห็นด้วยกับพฤติกรรมทางการเมือง
- การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- ความไม่เห็นด้วยไม่ใช่เป็นการทำลาย
- หมดกลุ่มเล็ก

- เจรจา
- รวมกลุ่ม
- เครือข่าย
- จริงใจ เปิดเผย และสื่อสารสม่ำเสมอ

4. กรอบทางสัญลักษณ์

- ความเชื่อ
- ค่านิยม
- เจตคติ
- พฤติกรรมโดยรวม
- ร่วมตีความ
- สัญลักษณ์
- ประเพณี
- พิธีการ

2. ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (Partnership)

ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (Partnership) เป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากหลักการ ดังนี้

1. คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สัมพันธ์ในรูปของการมีชีวิตร่วมกัน หรือทำธุรกิจร่วมกัน
2. สามารถสัมพันธ์ร่วมกัน โดยเป็นได้ทั้งส่วนบุคคลและกฎหมาย
3. ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน โดยทางกฎหมายแล้ว จะมีความร่วมมือใกล้ชิด (Close Cooperation) ระหว่างหุ้นส่วน โดยมี “สิทธิร่วมกัน” และมี “ความรับผิดชอบร่วมกัน” (Merriam Webster's Collegiate Dictionary, 1996)

จุดมุ่งหมายความร่วมมือแบบหุ้นส่วน โปสเตอร์ และเดย์ (Poster and Day, 1988) ได้ให้หลักการของจุดมุ่งหมายของความร่วมมือแบบหุ้นส่วนในการพัฒนาองค์กรว่าเป็นการออกแบบวางแผนร่วมกับขบวนการพัฒนาองค์กรของตนเองร่วมกัน ซึ่งมีได้ก่อให้เกิดแต่เพียงสร้างความเป็นเจ้าของงานเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความมั่นใจในวิชาชีพ และความชำนาญของตนเอง อีกทั้งเป็นการค้นหาความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง ภายในสถาบันของตนเองอีกด้วย จะเป็นการสร้าง “ที่ว่าง” สำหรับคนต่างสาขาจะมาทำงาน ร่วมงานเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน

หากยังได้ดำเนินการโดยการพัฒนาที่ยั่งยืนของหุ้นส่วนทั้งสองโดยไม่ต้องพึ่งจากที่อื่นแล้ว นั่นจะเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของความร่วมมือแบบหุ้นส่วน

ชาฟแมน (Chapman, 1986) ได้สรุปว่า ความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเป็นหนึ่ง ภายใต้ความเสมอภาคร่วมกัน เฉลี่ยมโนทัศน์ ทักษะ และพัฒนาไปพร้อมๆ กัน และชาฟแมน ได้ให้คำจำกัดความเพิ่มเติมว่า ความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเป็นเรื่องของเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จ เป็นพาหนะของการเดินทางไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายมีความจำเป็นที่จะต้องมีความชัดเจนสำหรับหุ้นส่วนที่จะเดินทางไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามไว้ถูกทางแล้ว

สรุป ความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเป็นความร่วมมืออย่างใกล้ชิด แม้ว่าไม่มีความผูกพันเกี่ยวข้อง หรือพันธสัญญามาก่อน แต่หุ้นส่วนแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิหรือความรับผิดชอบเหมือนกัน โดยนัยกฎหมาย หรือ พฤติกรรมความร่วมมือแบบหุ้นส่วน เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเป็นหนึ่ง เพราะมีความเสมอภาค เฉลี่ยมโนทัศน์ เฉลี่ยทักษะ และมีการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน

3. ความร่วมมือแบบพันธมิตร (Alliance)

ความร่วมมือแบบพันธมิตร (Alliance) มีลักษณะดังนี้

1. เป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นได้ทั้งในรูปแบบความสัมพันธ์ ตามพันธผูกพันหรือเกี่ยวข้องกันระหว่างรัฐต่อรัฐ พรรคต่อพรรค บุคคลต่อบุคคล คณะบุคคลต่อคณะบุคคล หรือครอบครัวต่อครอบครัว

2. เป็นการรวมตัวกันเพื่อที่ทำงานร่วมกัน หรือวางแผนที่จะทำร่วมกันในอนาคต

3. ความสัมพันธ์ของความร่วมมือเกิดขึ้นโดยมีพันธผูกพัน (Bond) หรือความเกี่ยวข้อง (Connection) จากคุณลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมกัน

4. ผูกพันโดยรวมกำลังเป็นหน่วยเดียว หรือมีสนธิสัญญาหรือข้อตกลงร่วมกัน

5. ผูกพันโดยการจัดตั้งสหภาพหรือสมาคมทางด้านวิชาชีพ หรือด้านคุณภาพ

6. ความร่วมมือโดยการรวมตัวกันอย่างใกล้ชิด (Strong Association) ที่สมาชิกมีความภาคภูมิใจ (ส่วนบุคคล) ในวิชาชีพร่วมกัน (Merriam Webster's Collegiate Dictionary, 1996)

กอร์ดอน (Gordon, 1996) ได้อธิบายว่า ความร่วมมือแบบพันธมิตรเป็นรูปแบบของความร่วมมือพิเศษ โดยใช้อิทธิพลอื่นที่นอกเหนือจากอิทธิพลปกติ พันธมิตรจะร่วมมือต่อเมื่อพันธมิตรเหล่านั้นต้องการที่จะแลกเปลี่ยนทรัพยากรบางที่อาจจะเปลี่ยนทรัพยากรที่เป็น

เงินหรือความช่วยเหลือหรือความร่วมมือ หรือการยกย่อง ทักษะวิสัย การสนับสนุนบุคคล การประกาศเชิดชู และอื่นๆ แต่ละบุคคลจะแลกเปลี่ยนความต้องการเพื่อเสริมศักยภาพและความเข้าใจโลกของเขา ผู้ที่ผลักดันจะต้องรู้ว่าจะใช้การแลกเปลี่ยนอย่างไรที่จะเน้นให้เกิดประสิทธิภาพ และใช้วิธีการทางอิทธิพลให้เกิดผล

สรุป ความร่วมมือแบบพันธมิตร เป็นความร่วมมือที่รวมตัวกันอย่างใกล้ชิด โดยมีพื้นฐานเชื่อมโยงที่มีความผูกพัน เกี่ยวข้องหรือพันธสัญญาระหว่างพันธมิตร เป็นความภาคภูมิใจส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นจากคุณลักษณะและคุณสมบัติที่สืบสานพัฒนาาร่วมกันมา จึงเป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ จะเป็นความร่วมมือที่ยั่งยืน

จากแนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือที่มีลักษณะแตกต่างกันทั้ง 3 รูปแบบ สามารถสรุปความหมายของการร่วมมือ หมายถึง ความเต็มอกเต็มใจและความกระตือรือร้นที่จะร่วมมือร่วมใจกันระหว่างบุคคลจากหลายๆ ฝ่ายที่มีผลประโยชน์ร่วมกันทางการศึกษา เพื่อที่จะนำไปสู่ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสถาบันการศึกษาโดยตรง หรือระบบการศึกษาที่อยู่นอกสถาบันการศึกษา การร่วมมือนั้นเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ และร่วมมือกับบุคคลอื่นๆ การร่วมมือทางการศึกษาจะมีประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลดังต่อไปนี้ คือ ข้าราชการ นักการเมือง ครู สมาคมครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้จ้างงาน และลูกค้าหรือทายาททางธุรกิจ

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วาร์เลน (Whalen, 1999) ได้ศึกษากรณีทางธุรกิจเกี่ยวกับการฝึกอบรมของบริษัทในการประยุกต์ใช้วิธีการเรียนผ่านเว็บ พบว่า การฝึกอบรมผ่านเว็บเป็นประโยชน์มากต่อการบริหารเพราะมีข้อได้เปรียบในแง่การแข่งขันธุรกิจ ทำให้บุคลากรระดับผู้จัดการ 200 คน ในกลุ่มงานบริการการบริหารงานเครือข่ายของบริษัท Bell Canada ที่เข้าร่วมในโครงการฝึกอบรมแบบใหม่นี้มีความพึงพอใจในการได้รับสารสนเทศที่ทันสมัย เพราะมีความสะดวกในการเรียนในสถานที่และเวลาที่เหมาะสมและยืดหยุ่น อีกทั้งยังสามารถวางแผนในการเรียนด้วยตนเองและเหมาะสมกับลักษณะการทำงานของตน การฝึกอบรมผ่านเว็บนี้ได้ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการฝึกอบรมแบบชั้นเรียน แต่มีอุปสรรคบางประการที่เกิดขึ้น คือ บุคลากรจำนวนมากมีความต้องการให้อัพเกรดเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการฝึกอบรมผ่านเว็บ ปัญหาด้านแบนด์วิดท์ขององค์กรที่แม้เป็นเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก็ยังคงมีความจำกัดบางประการ ที่ต้องลงทุนอัปเกรดเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และปัญหาด้านเนื้อหาที่มีความซับซ้อนที่ยากต่อความเข้าใจในบางเรื่องที่บุคลากรมี

ความต้องการให้มีการเตรียมหลักสูตรในระบบอะซิงโครนัสและเตรียมผู้ช่วยตอบคำถามของผู้เรียนด้วย ดังนั้นฝ่ายอบรมจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อช่วยพิจารณาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการฝึกอบรม

อดโดเอเย (Adoeoye, 2004) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมของชาติกับความสามารถในการใช้ระบบการเรียนทางไกล กล่าวว่า การเรียนทางไกลถึงแม้เป็นสิ่งใหม่ แต่งานวิจัยบางเรื่องกล่าวว่าการเรียนทางไกลกำลังเพิ่มจำนวนขึ้น ตั้งแต่การเรียนทางไกลเป็นการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่ส่งตรงไปยังผู้ที่ต้องการเปิดโลกทัศน์ ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและความสามารถในการใช้ระบบการเรียนทางไกล การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมของชาติและความสามารถในการใช้ระบบการเรียนทางไกล ถึงแม้จะมีความแตกต่างในเรื่องวัฒนธรรม แต่เรื่องเวลาที่แต่ละบุคคลสามารถเลือกเรียนได้ ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (92%) พอใจในการใช้ระบบสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไปควรสืบสอบระบบการเรียนทางไกลแบบ E-learning หลากหลายรูปแบบและการใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถอ้างอิงไปถึงประชากรได้

โดโนโฮ (Donohoe, 2004) ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนรูปแบบการฝึกอบรมการขายทางไกล: กรอบแนวคิดเพื่อการบูรณาการการเรียนทางไกลสู่ความคงอยู่ของโปรแกรมการฝึกอบรมการขายแบบทางไกล การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพกรณีศึกษาฝ่ายฝึกอบรมการขายของบริษัทผลิตอุปกรณ์การแพทย์ การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาว่า ฝ่ายฝึกอบรมการขายสามารถบูรณาการกลยุทธ์ของการเรียนทางไกลสู่โปรแกรมการฝึกอบรม โดยปราศจากความยุ่งยากกับตัวผู้ฝึกอบรมได้อย่างไร โดยเนื้อหาของกรณีศึกษานี้ การหาข้อค้นพบในการวิจัย ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยจึงเป็นการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับฝ่ายฝึกอบรมการขาย เพื่อการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมที่มีการบูรณาการเรียนทางไกลกับการสอนจริง ฝ่ายฝึกอบรมการขายฝ่ายอื่นๆ อาจจะพิจารณากรอบแนวคิดนี้ใน 2 ประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงขององค์กร และการเรียนรู้แบบผสมผสาน เมื่อมีการชี้แนะว่าต้องทำอะไรและกระบวนการของการบูรณาการเรียนทางไกลสู่ผู้ฝึกอบรมของการฝึกอบรมการขาย

เอ็ดมุนด์สัน Edmundson, (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาในมิติข้ามวัฒนธรรมของการเรียนทางไกลทั่วโลก ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจสภาพความเป็นอยู่ของการศึกษาข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับการเรียนทางไกล โดยเฉพาะการพิจารณาในด้านความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของการเรียนรู้สำหรับกลุ่มวัฒนธรรมที่แตกต่างกันหรือวัฒนธรรมที่มีการรับรู้ที่

แตกต่างกันต่อความชอบมากกว่าของการเรียนทางไกล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยพนักงานที่ทำงานในหน้าที่เหมือนกันขององค์กรหลากหลายชาติ อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศอินเดีย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้ผ่านเรียนการออนไลน์หลักสูตรระดับ 1 แบบสอบถามในการวิจัยเป็นการสำรวจเกี่ยวกับมิติของการข้ามวัฒนธรรมรูปแบบอย่างง่ายของโมเดลพหุวัฒนธรรม (Multiple Cultural Model or MCM) ทำการวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างกลุ่มอินเดียและกลุ่มอเมริกันในบริบทของการข้ามวัฒนธรรม จากนั้นทำการเปรียบเทียบกลุ่มของผลลัพธ์จริง การวิจัยในครั้งนี้ พบว่าผู้เรียนจากวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออก มีความสามารถที่เรียนรู้ได้อย่างประสบความสำเร็จเท่าเทียมกัน หลังจากได้รับการฝึกหลักสูตรการเรียนทางไกลที่มีวัฒนธรรมตะวันตกเป็นฐาน ผลการวิจัย พบว่า โมเดลกระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดมิติข้ามวัฒนธรรมอย่างมีวิจารณญาณ สามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนทางไกลตามความต้องการและจำเป็นของวัฒนธรรมอื่น การเร่งรัดหลักสูตรระดับ 1 สามารถเพิ่มการศึกษาได้ดีเท่ากับการเพิ่มอัตราการรู้เทคโนโลยีในประเทศกำลังพัฒนา เช่นเดียวกับ นวัตกรรมทางการศึกษาและเทคโนโลยี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างสูงกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมขั้นสูง

ลุย Liu, (2004) ได้ศึกษารูปแบบของนักเรียนในสภาพแวดล้อมของการเรียนทางไกล มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอโมเดลวิธีการประเมินนักเรียน องค์ประกอบที่สำคัญการสร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนทางไกลที่เป็นเลิศ ระบบการเรียนทางไกลมีประโยชน์ 2-3 ประการ มากกว่าสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้แบบดั้งเดิม เช่น ระยะทาง เวลา และขนาดของห้องเรียน ในการสร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนทางไกลที่เป็นเลิศ และการปรับใช้กับนักเรียนแต่ละคน ผู้วิจัยได้พัฒนาโมเดลวิธีการประเมินนักเรียน ในการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ระบบของโมเดลการประเมินนักเรียน สามารถประยุกต์ใช้ได้ด้วยคำถามที่มีความเหมาะสมและสื่อการเรียนด้วยการเสนอเป็นตอนๆ ให้กับนักเรียน และความสามารถของนักเรียนมีความแน่นอนโดยให้นักเรียนระมัดระวังข้อผิดพลาดและการเดาที่ถูกต้องในผลลัพธ์ของการประเมิน เช่นเดียวกับ ในระหว่างการตรวจสอบวิธีการประเมิน ผลการวิจัยจากการศึกษาตามแนวข้อตกลงเบื้องต้นที่มีเหตุผลและเป็นจริงทำให้โมเดลมีความเที่ยงและปราศจากความผิดพลาด วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้พัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ขั้นสูงทางการศึกษาและนำไปสู่การประยุกต์ใช้ทางคอมพิวเตอร์การศึกษา

มุงกาเนีย Mungania. (2004) ได้ศึกษาถึงอุปสรรคต่างๆ ของ E-learning ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นทำการฝึกฝนการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต สถิติของตัวแปรต่างๆ พื้นฐานลักษณะนิสัยของผู้เรียน และควมามีประสิทธิภาพในตัวเอง พบว่ามีอุปสรรค 7 ข้อ ได้แก่

1. ลักษณะนิสัย
2. วิธีการเรียนรู้
3. การสอน
4. องค์กร
5. สถานภาพ
6. ความเหมาะสมของเนื้อหา
7. เทคโนโลยี

ปาร์เกอร์ Parker, (2004) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงบรรยายเพื่อบ่งชี้สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของนายจ้างในการจัดการเรียนทางไกล โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนทางไกล ถึงแม้ว่าการเรียนทางไกลจะมีคุณประโยชน์ แต่ก็มีจำนวนของลูกจ้างที่ไม่สามารถเข้าเรียนหลักสูตรการเรียนทางไกลได้ จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 874 คน พบว่า อุปสรรคในการเรียนทางไกลประกอบด้วย ข้อจำกัดด้านเวลา ความสัมพันธ์ ค่าใช้จ่าย และคุณภาพ สิ่งแวดล้อม ในระบบ E-learning เทคโนโลยี เรื่องความน่าเชื่อถือ ตามลำดับ

ไทอัน Tyan, (2004) ได้ทำการศึกษา การแพร่กระจายของอุปสรรคต่างๆ ของ e-learning ในบริษัทต่างๆ ในไต้หวัน : การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ในทัศนคติของผู้ฝึกหัดได้ศึกษาถึงการตรวจสอบหาความจริงเกี่ยวกับการแพร่กระจายของอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระบบ e-learning ในบริษัทต่างๆ ในไต้หวัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อสำรวจว่า e-learning ยังมีความหวังที่จะประสบความสำเร็จในการใช้เพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีอย่างใดที่คาดการณ์ไว้หรือไม่ และจัดทำข้อเสนอแนะในการทำ e-learning ของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ซึ่งเป็นระบบ e-learning ขนาดใหญ่โดยความคิดริเริ่มของรัฐบาลไต้หวันเมื่อกลางปี 2002 เพื่อให้การวิจัยนี้เป็นผลสำเร็จ จึงได้มีการจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย อุปสรรคต่างๆ ของ e-learning ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ จำนวน 30 หัวข้อ จากสิ่งที่พิมพ์ต่างๆ ที่เผยแพร่ออกมา โดยมี 132 หัวข้อ e-learning และแบบฝึกหัดจากผู้ฝึกหัดของบริษัทต่างๆ ในไต้หวัน และทำการจัดลำดับความสำคัญของอุปสรรคต่างๆ ใ้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบไปด้วย ผู้บริหารสูงสุด (CEO) ผู้จัดการฝ่ายสรรหาทรัพยากร ผู้ฝึกสอน และนักวิจัย ได้ทำการเลือกตัวแทนของธุรกิจต่างๆ ในบริษัทที่ไต้หวันออก

มาได้ 5 หมวดหมู่ คือ ผู้จำหน่าย e-learning ตัวแทนจากรัฐบาล ผู้อุปถัมภ์บริษัท ผู้อุปถัมภ์ที่มีศักยภาพ และบริษัทที่ไม่มีผู้อุปถัมภ์ จากนั้นทำการจัดลำดับอุปสรรคจำนวน 30 รายการทำโดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์ปัจจัยของส่วนประกอบต่างๆ ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการอนุมัติออกมามี 4 รายการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ระบบ e-learning คือ

1. การเจริญเติบโตเต็มที่ของระบบ e-learning
2. ความพร้อมของบริษัทในการมีระบบ e-learning
3. ค่าใช้จ่ายในการเป็นเจ้าของระบบ e-learning
4. การช่วยเหลือจากรัฐบาล

บุญเรือง เนียมหอม (2540) ได้การพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษา พบว่า ระบบการเรียนการสอนประกอบด้วย 12 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์ (2) การวิเคราะห์ผู้เรียน (3) การออกแบบเนื้อหา (4) การกำหนดวิธีเรียนและกิจกรรม (5) การเตรียมความพร้อมของสิ่งแวดล้อมและการเรียนทางอินเทอร์เน็ต (6) การกำหนดคุณสมบัติผู้สอนและเตรียมความพร้อมผู้สอน (7) การดำเนินการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมบริการของอินเทอร์เน็ต (8) การสร้างเสริมทักษะและการจัดกิจกรรมสนับสนุน (9) การควบคุมตรวจสอบและติดตามการเรียน (10) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียน (11) การประเมินผลการสอน และ (12) ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงแก้ไข และได้ให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นอาจารย์ 23 คน ได้ทดลองใช้ระบบที่พัฒนาขึ้นในระยะเวลา 2 วันแล้วตอบแบบประเมินระบบและผลการทดลองใช้ระบบ ซึ่งอาจารย์ส่วนใหญ่สามารถนำระบบไปใช้ในการออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ตได้ ปัญหาการนำไปใช้งานจริงคือ ความล่าช้าในการรับข้อมูลจากแหล่งทรัพยากรภายนอก และระบบการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต

ประชิด อินทะกนก (2541) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบการเรียนการสอนด้วยอินเทอร์เน็ตที่บอกกับไม่บอกเส้นทางสับสนที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีรูปแบบการเรียนต่างกัน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันของคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของ ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนและลักษณะผู้เรียนต่างกันที่เรียนผ่านอินเทอร์เน็ตที่บอกกับไม่บอกเส้นทางสับสนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงถึงลักษณะที่หลากหลายด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต ที่สามารถตอบสนองต่อเอกลักษณ์ต่างๆ ด้านของผู้เรียนที่เรียนจากการเรียนการสอนด้วยอินเทอร์เน็ตแบบบอกและไม่บอกเส้นทางสับสนไม่มากเท่าๆ กัน ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ไม่แตกต่างกัน การสอนด้วยอิน

เทอร์เน้นแบบบอกกับไม่บอกเส้นทางการสืบค้นจึงสามารถนำไปใช้ได้ทั้งสองวิธีและสนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลในหลายๆ ด้าน

อนุชัย ธีระเรืองไชยศรี (2542) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนการสอน พฤติกรรมการเรียนในมหาวิทยาลัยเสมือนที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า รูปแบบการเรียนของผู้เรียนต่างกัน ไม่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พฤติกรรมการเรียนในด้านความถี่ของการเข้าสู่มหาวิทยาลัยเสมือน ระยะเวลาที่อยู่ในมหาวิทยาลัยเสมือน และความถี่ของการเข้าสู่เว็บที่เกี่ยวข้องกับการเรียน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน การที่รูปแบบการเรียนไม่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน อาจมีสาเหตุ ดังนี้ จำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อย จึงนำมาวิเคราะห์ทางสถิติได้เพียง 3 รูปแบบ จาก 6 รูปแบบการเรียนของ Reichman และ Grasha อาจทำให้ได้ผลไม่ชัดเจน และการที่กลุ่มตัวอย่างไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตอาจเป็นอุปสรรคที่ทำให้ผู้เรียนไม่ได้แสดงลักษณะที่แท้จริงของตัวเองออกมาได้เต็มที่

สรวงสุดา ปานสกุล (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์แบบร่วมมือในองค์กรบนอินเทอร์เน็ต” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างรูปแบบและนำรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือส่งเสริมให้บุคลากรมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์บนอินเทอร์เน็ต

การดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน คือ สร้างรูปแบบการเรียนรู้ ตรวจสอบและทดสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ และการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ชำนาญการด้านการประชาสัมพันธ์ ที่ทำงานในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่มๆ ละ 40 คน ทดลองเรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นระยะเวลา 30 วัน ผลการวิจัยพบว่าการศึกษารูปแบบการเรียนรู้การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การค้นหาความจริง การค้นหาปัญหา การค้นหาความคิด การค้นหาคำตอบ การค้นหาคำตอบที่เป็นที่ยอมรับ โดยมีรูปแบบการเรียนรู้ 3 ส่วนคือ องค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือเป็นสภาพการเรียนรู้กลุ่มเล็ก โดยอาศัยเทคนิคคิดเดี่ยว คิดคู่ ร่วมกันคิด และกรณีศึกษา เพื่อให้นำเสนอสถานการณ์และสภาพปัญหาให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และเหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น จากการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างหลังเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจระดับมากในเรื่องกิจกรรมการเรียนผ่านเว็บ และการจัดรูปแบบการเรียนรู้ โดยรูปแบบการเรียนรู้

ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1. องค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้ 9 องค์ประกอบ คือ เป้าหมาย ชนิด การเรียนรู้ เนื้อหา บทบาทผู้เรียน บทบาทผู้อำนวยความสะดวก เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ และ เครือข่ายวิธีปฏิสัมพันธ์ ปัจจัยสนับสนุน และการประเมินผลการเรียนรู้ 2. วิธีการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นนำ ขั้นเรียน ขั้นประเมินผล และขั้นตอนระบบปฏิบัติการสำหรับ ผู้เรียน และผู้ อำนวยความสะดวก 3. กิจกรรมการเรียนรู้บนเว็บ 5 สัปดาห์ๆ ละ 5 วัน เพื่อการเรียนรู้สัปดาห์ละ ทักษะตามลำดับ ด้วยการคิดเดี่ยว คิดคู่ในกลุ่ม ร่วมกันคิด คิดคู่ต่างกลุ่ม ร่วมกันคิด และการ ปัจฉิมนิเทศ

รังสรรค์ สุกันทา (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผ่าน เว็บ แบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับบุคลากรขององค์การธุรกิจ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการฝึกอบรม การออกแบบ และพัฒนาโครงการฝึกอบรมผ่านเว็บและทดลองใช้โครงการฝึกอบรมเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและปัญหา เพื่อให้ได้รูปแบบการ ฝึกอบรมผ่านเว็บแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรขององค์การธุรกิจ ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 20 คนได้ทดลองฝึกอบรมผ่านเว็บตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้มากที่สุด คือ การเรียนรู้ที่มีวิทยากรเป็นผู้สอน และการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง โดยการออกแบบ และพัฒนาโครงการฝึกอบรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำให้ปรับปรุง เรื่องสี ตัวอักษร และกิจกรรมเชิงโต้ตอบ ในการทดลองใช้โครงการฝึกอบรมด้านเว็บพบว่า กลุ่ม ทดลองที่มีความสามารถระดับกลาง และต่ำ มีผลสัมฤทธิ์พฤติกรรมความพึงพอใจด้านการมี ส่วนร่วมในขั้นการออกแบบ และขั้นการพัฒนาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และปัญหาจากการทดลองใช้โครงการฝึกอบรมผ่านเว็บ พบว่า ปัจจัยสำคัญได้แก่ ผู้ เรียนเห็นคุณค่า และสนใจและมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม โดยมีวิทยากรเป็นผู้สร้างแรงจูงใจ แต่ ผู้เรียนมีข้อจำกัดเรื่องเวลาและปัญหาเฉพาะบุคคล ผู้สอนตอบสนองช้า และระบบของเว็บไซต์ ขัดข้องทางเทคนิคบางช่วง ส่วนรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 2 ส่วนคือ องค์ประกอบการฝึก อบรมผ่านเว็บ 12 องค์ประกอบ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 3 ชั้น ได้แก่ ขั้นการออกแบบ การ พัฒนา การนำไปใช้และประเมินผล

สรุป

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่า เรื่องการพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานเป็นกลไกในการเตรียมโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับพนักงานโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีทักษะสูง รอบรู้ และปรับตัวได้ ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มผลกาปฏิบัติงานขององค์กร เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ และเป็นการเตรียมและรักษาแรงงานให้มีความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง และคงไว้ซึ่งความสามารถในการแข่งขันได้ อันเป็นลักษณะเฉพาะของสถาบันการเงิน มีหลายรูปแบบ เช่น แบบดำเนินการ เช่น (Stand Alone) แบบมีส่วนร่วม (Partnering) แบบฝึกอบรมเพียงอย่างเดียว แบบฝึกอบรมและพัฒนา แบบให้หน่วยกิต และแบบให้ปริญญา

นอกจากนี้องค์ประกอบที่ส่งผลสำคัญต่อรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน มีหลายประการ ได้แก่ องค์ประกอบด้านหลักสูตร ความชำนาญของผู้สอน และการมีส่วนร่วมในวิสัยทัศน์ การประเมินผลจากการใช้ประโยชน์และการสามารถวัด นอกจากนี้องค์ประกอบด้านอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำ หลักการ โปรแกรม ทรัพยากร โครงสร้างภายใน และองค์ประกอบแห่งคุณภาพของระบบอุดมศึกษาอันเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการศึกษารูปแบบความร่วมมือดังกล่าว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร กับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร (2) พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร (3) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารตามแนวคิดองค์กรในอนาคตและ (4) ประเมินรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน วิธีการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ จัดเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินภาคธนาคาร
2. ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) ของสถาบันการเงินภาคธนาคาร
3. พนักงานระดับปฏิบัติงานของสถาบันการเงินภาคธนาคาร
4. พนักงานระดับปฏิบัติงานของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาใน

เขต จังหวัดชลบุรี

ซึ่งมีการสุ่มตัวอย่างจำนวนและวิธีการเก็บข้อมูล ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 1 หน้า 182

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้เป็นกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน ดังนี้

1. ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 12 ธนาคาร ธนาคารละ 2 คน รวมเป็น 24 คน

2. ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) และพนักงานระดับปฏิบัติงานของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบสุ่ม 2 ขั้นตอน (Two-stage Random Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดสถาบันการเงินภาคธนาคารเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมทั้งกรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 2 ทำการเลือกหน่วยตัวอย่างจากขั้นที่ 1 ภูมิภาคละ 1 จังหวัด โดยวิธีการแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ แทนภาคเหนือ จังหวัดชุมพร แทนภาคใต้ จังหวัดชลบุรี แทนภาคกลาง และจังหวัดขอนแก่น แทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร เหตุผลที่เลือกจังหวัดดังกล่าวเป็นตัวแทนของแต่ละภูมิภาค เพราะว่าจังหวัดต่างๆที่เลือกมีสถาบันการเงินภาคธนาคารครบ 12 ธนาคาร และมีความพร้อม ประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนการสอนทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานได้

ขั้นที่ 3 เลือกตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) สถาบันการเงินภาคธนาคารแบบเจาะจงจากหน่วยตัวอย่างในขั้นที่ 2 แห่งละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน

ขั้นที่ 4 เลือกตัวอย่างที่เป็นพนักงานระดับปฏิบัติงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร โดยสุ่มตัวอย่างจากหน่วยตัวอย่างในขั้นที่ 2 จำนวน 12 ธนาคาร แห่งละ 7 คน รวมเป็น 420 คน

3. พนักงานระดับปฏิบัติงานของธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย จำนวน 20 คน

รายละเอียด ดังปรากฏในตารางที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย	รายการประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ศึกษาสภาพปัญหา ความพร้อมและความ ต้องการในการศึกษา ทางไกลของพนักงาน สถาบันการเงินภาค ธนาคารโดยใช้แบบ สอบถาม	1. ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินภาค ธนาคาร 2. ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) ของสถาบันการเงินภาคธนาคาร 3. พนักงานระดับปฏิบัติงานของสถาบันการ เงินภาคธนาคาร	350 3044 83,497	24 60 420
รวมทั้งสิ้น		86,897	504
ทดลองศึกษาทางไกล ของพนักงานสถาบัน การเงินภาคธนาคาร โดยใช้ แบบประเมิน บทเรียนด้านการออก แบบบทเรียนและ เนื้อหา	พนักงานระดับปฏิบัติงานของธนาคาร กรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาในเขต จังหวัดชลบุรี	116	20
รวมทั้งสิ้น		116	20

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือต่างๆ ที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สอบถามผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) และพนักงานระดับปฏิบัติงานของสถาบันการเงินภาคธนาคาร เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ประกอบไปด้วย 5 ตอน รายละเอียดของแบบสอบถามมีดังนี้

- 1.1 ด้านข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล จำนวน 8 ข้อ
- 1.2 ด้านสภาพในการศึกษาทางไกล จำนวน 2 ข้อ
- 1.3 ด้านปัญหาในการศึกษาทางไกล จำนวน 12 ข้อ

- 1.4 ด้านความพร้อมในการศึกษาทางไกล จำนวน 11 ข้อ
- 1.5 ด้านความต้องการในการศึกษาทางไกล จำนวน 15 ข้อ

โดยตอนที่ 1.3-1.5 เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งระดับความคิดเห็น พิจารณาตอบคำถามตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

5	หมายถึง	มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ มากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ มาก
3	หมายถึง	มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ ไม่แน่ใจ
2	หมายถึง	มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ น้อย
1	หมายถึง	มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการน้อยที่สุด

(ตัวอย่างแบบสอบถามในภาคผนวก ข)

2. แบบประเมินบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตรายวิชา Globalism โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ด้านองค์รวมของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต จำนวน 5 ข้อ
- 2.2 ด้านการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ จำนวน 5 ข้อ
- 2.3 ด้านระบบปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ จำนวน 5 ข้อ
- 2.4 ด้านเนื้อหาและการนำเสนอจำนวน 5 ข้อ
- 2.5 ด้านจุดเด่นของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต จำนวน 5 ข้อ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนจากการเรียนการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ต รายวิชา Globalism ประกอบไปด้วย 6 ด้านดังนี้

- 3.1 ด้านการเข้าถึงบทเรียน จำนวน 4 ข้อ
- 3.2 ด้านเนื้อหาบทเรียน จำนวน 6 ข้อ
- 3.3 ด้านการออกแบบบทเรียน จำนวน 6 ข้อ
- 3.4 ด้านส่วนประกอบในการเสนอบทเรียน จำนวน 4 ข้อ
- 3.5 ด้านรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต จำนวน 5 ข้อ
- 3.6 ด้านความคิดเห็นต่อการเรียนผ่านอินเทอร์เน็ต วิชา (Globalism)

จำนวน 4 ข้อ

ซึ่งแบบประเมินบทเรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิและแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนดังกล่าวเป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ซึ่งระดับความคิดเห็น พิจารณาตอบคำถามตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

4	หมายถึง	ผลการประเมิน ในระดับ ดีมาก
3	หมายถึง	ผลการประเมิน ในระดับ มาก
2	หมายถึง	ผลการประเมิน ในระดับ พอใช้
1	หมายถึง	ผลการประเมิน ในระดับ ควรปรับปรุง

(ตัวอย่างแบบสอบถามในภาคผนวก ข)

4. แบบประเมินรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบไปด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลรายละเอียดของรูปแบบความร่วมมือ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบการว่าจ้าง (Outsourcing) รูปแบบการเลือกใช้บริการ (Shopping) และรูปแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching)

ตอนที่ 2 แบบแสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 3 รูปแบบ และข้อเสนอแนะรูปแบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม (ตัวอย่างแบบสอบถามในภาคผนวก ข)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร โดยการส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) และพนักงานระดับปฏิบัติงานของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ทั้ง 12 ธนาคาร ของแต่ละจังหวัดได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ชุมพร ชลบุรี และขอนแก่น รวมทั้งกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดองค์กรในอนาคต (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร (Saylor and Alexander, 1974) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน (Bergquist, 1981; ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2532) องค์ประกอบการเรียนการสอนทางไกล

ศึกษารูปแบบและวิธีการการเรียนการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อให้ได้หลักการ M-ALERT ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน เพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลโดยการสังเคราะห์เอกสาร

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและประเมินรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรจากมหาวิทยาลัยของรัฐ และผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินภาคธนาคาร

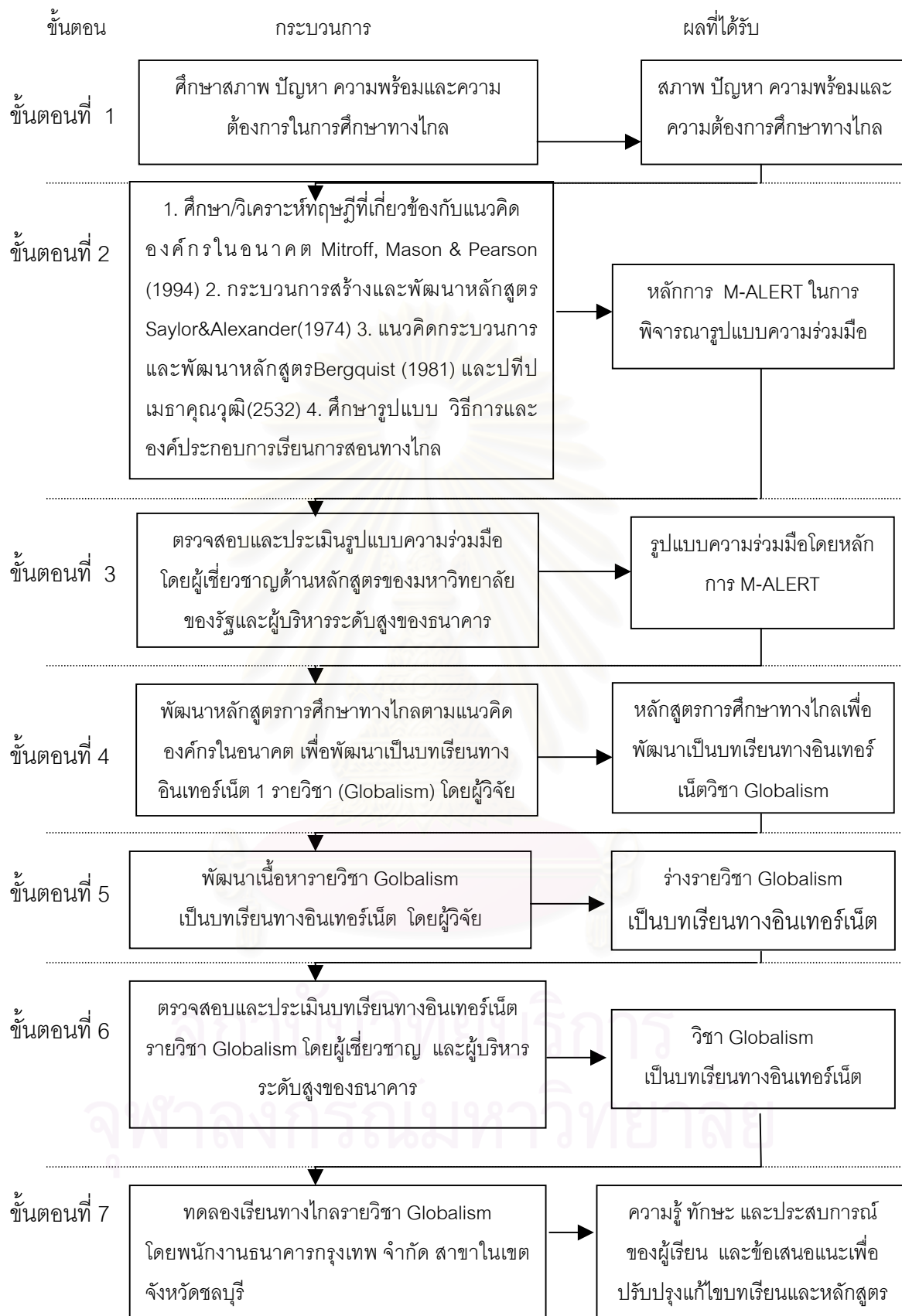
ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารตามแนวคิดองค์กรในอนาคตทั้งหมด 6 สาขาวิชา ซึ่ง ได้แก่ 1. การบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management) 2. การบริการจัดการปัญหา (Issues Management) 3. การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) 4. แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) 5. แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) และ 6. จริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics) เพื่อพัฒนาเป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตจำนวน 1 รายวิชา คือ แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism)

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาเนื้อหารายวิชา แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต

ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบและประเมินบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตรายวิชา Globalism โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอนทางไกล ด้านการออกแบบบทเรียนและด้านเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 7 ทดลองเรียนทางไกลกับพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดและโครงสร้างของขั้นตอนการดำเนินการวิจัย นำเสนอไว้ในแผนภูมิที่ 29 ดังนี้

แผนภูมิที่ 29 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนในแผนภูมิที่ 29

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร โดยใช้แบบสอบถามไปยังผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) และพนักงานระดับปฏิบัติงานของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ทั้ง 12 ธนาคาร ในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย ซึ่งแยกเป็นภูมิภาคละ 1 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ชุมพร ชลบุรี และขอนแก่น รวมทั้งกรุงเทพมหานคร

1. ศึกษาสภาพของการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงิน ภาคธนาคาร และแนวโน้ม 1-3 ปีข้างหน้า ด้านการศึกษาทางไกล คือ นโยบาย รูปแบบ และหลักสูตร การจัดการศึกษาทางไกล

2. ศึกษาปัญหาในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ด้านนโยบาย ด้านสื่อ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (หลักสูตร เวลา สถานที่) ด้านผู้เรียน ด้านทรัพยากร (งบประมาณการจัดซื้อและการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอนทางไกล) และด้านผู้สอน

3. ศึกษาความพร้อมในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ (ช่องทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (เวลา สถานที่) ด้านผู้เรียน ด้านทรัพยากร (งบประมาณเพื่อความพร้อมในการเรียนการสอนทางไกลของพนักงาน) และด้านผู้สอน

4. ศึกษาความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงิน ภาคธนาคาร ด้านนโยบาย ด้านสื่อ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (โดยเน้นการพัฒนาความรู้ การฝึกปฏิบัติงาน รูปแบบการเรียนทางไกลที่ต้องการ การสะสมความรู้ของผู้เรียน) ด้านทรัพยากร (งบประมาณให้มีพนักงาน ค่าใช้จ่าย ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้) และด้านผู้สอน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าสถิติเบื้องต้น และเขียนรายงานการวิจัยเชิงบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดองค์กรในอนาคตของ Mitroff, Mason and Pearson (1994) ด้านการทำงานขององค์กรแบบเดิมๆ เช่น ทรัพยากรมนุษย์ และการบัญชีเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เท่านั้น แท้จริงแล้ว KLC (Knowledge/Learning Center) จะทำให้เกิดการเรียนรู้ข้อมูลที่ต้องการเพื่อสามารถทำงานได้อย่างบูรณาการ โดยมีการระบุและตรวจสอบสมมุติฐานขององค์กร และ

สนับสนุนการทำงานของแต่ละหน่วยย่อย โดยมีหลักการขององค์ประกอบที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ 6 สาขาวิชา ได้แก่

1.1 การบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management) มีหลักการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสภาวะวิกฤตที่จะนำไปสู่ข้อจำกัดต่อผลิตภัณฑ์ขององค์กร การบริการ ชื่อเสียง รวมถึงการออกแบบ (Design) และการปฏิบัติ (Implementation)

1.2 การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management) มีหลักการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินแนวโน้มสภาพสังคมและอุตสาหกรรมและการดำเนินกลยุทธ์เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดปัญหากับองค์กร

1.3 การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) มีหลักการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินข้อบกพร่องของการดำเนินการ เพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้นแก่องค์กร

1.4 แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) เกี่ยวข้องกับการประเมินข้อจำกัดของผลผลิตขององค์กรการบริหารและการดำเนินงานขององค์กรต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม นอกจากนี้แล้วยังเกี่ยวข้องกับการออกแบบผลผลิต การบริการ และการดำเนินงานที่ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการตลาดยุคโลกาภิวัตน์ โดยการประเมินและออกแบบผลผลิตและการบริการ เพื่อการแข่งขันและการบริโภคนานาชาติในระดับโลก

1.6 จริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics) ให้ความสำคัญกับจริยธรรมขององค์กรและคุณค่าทางจิตใจ ซึ่งได้แสดงไว้ในแนวนโยบาย การตัดสินใจ และกระบวนการดำเนินงานขององค์กร

2. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร Saylor and Alexander (1974) ด้านเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย ขอบเขต การออกแบบ การใช้และการประเมินหลักสูตร

3. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน องค์ประกอบการเรียนการสอน Bergquist (1981) และปทีป เมธาคณวุฒิกุล (2532) ในเรื่องเวลา สถานที่ ทรัพยากร องค์กร กระบวนการ และผลผลิต

4. ศึกษาองค์ประกอบการเรียนการสอนทางไกล ในเรื่องกิจกรรมและการประเมินผล ผู้เรียน ผู้สอน สิ่งสนับสนุนการเรียนและสื่อการเรียนการสอนทางไกล ตลอดจนศึกษารูปแบบและวิธีการการเรียนการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งภายในประเทศและต่าง

ประเทศ เพื่อให้ได้หลักการ M-ALERT ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้าน เพื่อเป็นแนวคิดในการจัดรูปแบบความร่วมมือ (M = Media สื่อการเรียนการสอนทางไกล, A = Activity กิจกรรมการเรียนการสอน, L = Learner ผู้เรียน, E = Evaluation การประเมินผล, R = Resource ทรัพยากร, T = Teacher ผู้สอน)

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและประเมินรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรจากมหาวิทยาลัยของรัฐ และผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินภาคธนาคาร

การดำเนินการในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยส่งแบบประเมินรูปแบบความร่วมมือในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงถึงผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ดังภาคผนวก ก)

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ตามแนวคิดองค์กรโรคนาคตซึ่งได้แก่ 1. การบริหารสภาวะวิกฤติ (Crisis Management) 2. การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management) 3. การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) 4. แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) 5. แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) 6. จริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics) ซึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) 1 สารวิชามาเป็นตัวอย่างในการพัฒนาเป็นหลักสูตร การศึกษาทางไกลที่ครบวงจร

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาเนื้อหารายวิชา แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต โดยใช้ระบบ Blackboard ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งติดตั้งที่ URL <http://bbserver.car.chula.ac.th> โดยมีขั้นตอนการสร้างบทเรียน ดังนี้

1. วิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ที่จำเป็นต่อการออกแบบ ซึ่งประกอบด้วยการจัดวัตถุประสงค์ การกำหนดผู้เรียน และสิ่งที่จำเป็นในด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์
2. วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างเว็บไซต์บทเรียน ได้แก่ เนื้อหาที่จะใช้กิจกรรมต่างๆ ขั้นตอนการเรียนการสอน
3. ออกแบบในแนวกว้าง โดยผู้สอนจะต้องออกแบบลักษณะการเข้าสู่เนื้อหา (Navigation) ซึ่งรวมถึงการกำหนดรายการต่างๆ (Menu) และการเรียงลำดับของข้อมูล

4. ออกแบบในแนวแคบ คือการกำหนดรายละเอียดต่างๆ ที่มีในแต่ละหน้าว่าจะนำเสนอในลักษณะใด เช่น เป็นข้อความอย่างเดียว หรือมีรูปภาพประกอบ หรือถ้าใช้ภาพประกอบจะเป็นภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น โดยเขียนรายละเอียดทั้งหมดนี้ในรูปแบบของสตอรี่บอร์ด (Storyboard)

5. ดำเนินการผลิตเว็บไซต์บทเรียนโดยมีโปรแกรม Blackboard เป็นตัวหลักทำหน้าที่เป็น Learning Management System: LMS ในการนำเสนอเนื้อหา กิจกรรม และแบบทดสอบต่างๆ แต่เนื่องจากโปรแกรม Blackboard มีข้อจำกัดเรื่องความสามารถของโปรแกรมในการสร้างเว็บไซต์ที่น่าสนใจ จึงมีการใช้โปรแกรมเสริมต่างๆ เข้ามาช่วย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 โปรแกรม Blackboard ใช้สร้างเว็บเพจแบบง่ายๆ ที่มีข้อความอย่างเดียวหรือมีรูปภาพเป็นส่วนประกอบบ้างเล็กน้อย เช่น Announcement, Faculty Information, Assignment รวมทั้งในส่วนของการสื่อสารที่ต้องมีการบันทึกข้อมูลสถิติการใช้งานและคะแนน เช่น Communication, Student Tools, Quiz

5.2 โปรแกรม Microsoft FrontPage 2002 เป็นโปรแกรมสำหรับสร้างเว็บเพจโดยเฉพาะ ใช้ในการสร้างเว็บไซต์เนื้อหาบทเรียน ทั้ง 6 ตอน รวมทั้ง เว็บเพจอื่นๆ เช่น คู่มือการศึกษาบทเรียน คำแนะนำการใช้ชุดฝึกอบรม แนะนำรายวิชา ขอบเขตเนื้อหาสาระ เป็นต้น

5.3 โปรแกรม Adobe Photoshop เป็นโปรแกรมสร้างงานกราฟิก ใช้ในการสร้างกราฟิกประกอบบทเรียน รวมทั้งตกแต่งภาพนิ่งเพื่อนำมาประกอบในหน้าที่ต้องการ

5.4 โปรแกรม Macromedia Flash เป็นโปรแกรมสร้างงานกราฟิกในลักษณะภาพเคลื่อนไหว (Animation) ใช้ในการสร้างภาพเคลื่อนไหวเพื่อนำมาประกอบในหน้าที่ต้องการผลงานที่ได้จากโปรแกรมในข้อ 5.2 – 5.4 เมื่อผลิตเสร็จแล้วต้องทำการถ่ายโอนไฟล์ข้อมูล (Upload) ไปยังโปรแกรม Blackboard เพื่อแสดงผลต่อไปในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบและประเมินบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตรายวิชา Globalism โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนทางไกล ด้านการออกแบบบทเรียนและด้านเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบประเมินบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตรายวิชา Globalism โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงถึงผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ดังภาคผนวก ก) ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านองค์รวมของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต ตั้งแต่การเริ่มต้นเข้าสู่ บทเรียน ความน่าสนใจ ความเหมาะสมของแบบตัวอักษร ขนาด และสี ความชัดเจน และความสอดคล้องของแผนภูมิ รูปภาพ เนื้อหา

2. ด้านการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน การเข้าสู่ระบบหรือออกจาก บทเรียน ระบบเนวิเกชัน (ปุ่มบอกทาง) การเชื่อมโยงเนื้อหา ระบบความช่วยเหลือและการติดตามความก้าวหน้าในการเรียน

3. ระบบปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน การใช้ป้ายประกาศและกิจกรรมติดต่อกับผู้เรียน เว็บไซต์ อีเมล เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และผู้สอน

4. เนื้อหาและการนำเสนอ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาเป็นปัจจุบัน ทันสมัย ความคล่องตัวและอิสระในการเลือกบทเรียน แบบทดสอบก่อน-หลังเรียนและ กิจกรรมที่มีความหลากหลาย

5. จุดเด่นของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต ความเรียบง่าย สม่่าเสมอ ครอบคลุมสาระสำคัญ สามารถเรียนรู้และกระตุ้นให้เรียนแบบนำตนเอง

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง และนำไปทดลองเรียนกับพนักงาน ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จังหวัดชลบุรี 10 สาขา จำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 7 ทดลองเรียนทางไกลกับพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขา ในเขตจังหวัดชลบุรี 10 สาขา จำนวน 20 คน เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียน และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขบทเรียนและหลักสูตร ดังนี้

1. ประชุม ชักซ้อม ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ โดยให้ทราบถึงประโยชน์ของการเรียนบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับ ผู้สอน หรือผู้เรียนด้วยกันทางอีเมล และทางกระดานสนทนา ในขณะเดียวกันจะทำให้ผู้เรียนได้ ประโยชน์จากการศึกษาเนื้อหา แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานประจำวัน และเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบันได้ด้วย

2. แจกคู่มือการศึกษาด้วยโปรแกรม Blackboard ดังนี้

1. วิธีการเข้าสู่โปรแกรมการเรียน (Access Blackboard)

1.1 เปิด Web Browser ด้วยโปรแกรม Internet Explorer และพิมพ์ URL <http://bserver.car.chula.ac.th> เพื่อเข้าสู่โปรแกรม Blackboard

1.2 เมื่อเข้าสู่โปรแกรม Blackboard ให้คลิกที่ปุ่ม Login ใส่ Username และ Password ของตนเองตามที่ได้รับมาจากผู้สอน

1.3 เมื่อปรากฏหน้าจอทักทายผู้เรียน ให้คลิกเลือกที่ Courses เพื่อเข้าสู่ รายวิชาที่ต้องการเรียน

1.4 เลือกรายวิชาที่ต้องการเรียน ในที่นี้ให้เลือก Globalism

1.5 เมื่อเลือกรายวิชาและจะเข้าสู่หน้า Announcements ซึ่งเป็นหน้าแรกของวิชา ให้ผู้เรียนอ่านประกาศที่แสดงไว้ และปฏิบัติตามคำสั่งเหล่านั้น

2. ส่วนประกอบต่างๆ ภายในบทเรียน

2.1 Announcements การประกาศข่าว หรือข้อความที่ผู้สอนต้องการแจ้งให้ผู้เรียนทราบ ซึ่งสามารถเลือกดูประกาศได้ เฉพาะของวันปัจจุบัน 7 วันที่ผ่านมา 30 วันที่ผ่าน หรือดูทั้งหมด

2.2 Course Information เป็นส่วนที่รวบรวมข้อมูลหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องรายวิชา Globalism ได้แก่ คู่มือการศึกษาบทเรียน คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรม แนะนำรายวิชา Globalism ขอบเขตเนื้อหาสาระ แบบทดสอบก่อนฝึกอบรม แบบทดสอบหลังฝึกอบรม และแบบทดสอบท้ายบทต่าง

2.3 Faculty Information ข้อมูลเกี่ยวกับทีมผู้สอน

2.4 Course Documents เนื้อหาบทเรียน Globalism มีทั้งหมด 6 ตอน เมื่อคลิกเข้าไปจะปรากฏบทเรียนแสดงขึ้นมาเต็มหน้า (Full Screen) ซึ่งหากผู้เรียนต้องการกลับมาที่ Blackboard ให้คลิกที่ปุ่ม Home ทางด้านล่างซ้ายของบทเรียน

2.5 Assignments ส่วนของการสั่งงานหรือกิจกรรมต่างๆ

2.6 Communication ประกอบด้วยช่องทางในการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียน ได้แก่

- Send E-mail: การส่ง E-mail
- Discussion Board: กระดานสนทนา
- Virtual Classroom: ห้องสนทนา / Chat Room
- Roster: รายชื่อผู้เรียน

2.7 Web Sites รายชื่อเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาบทเรียน และรายชื่อเว็บไซต์ที่น่าสนใจ

2.8 Student Tools เครื่องมือของผู้เรียน ได้แก่

- Digital Drop Box
- Edit Your Homepage
- Personal Information
- Calendar
- Check Grade

- Manual
- Tasks
- Electric Blackboard - Thesis_Global
- Address Book

2.9 Resources เชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลต่างภายในเว็บไซต์ของ blackboard.com

2.10 Course Map เครื่องมือแสดงให้เห็นโครงสร้างของรายวิชา

3. ผู้เรียนทดลองเรียนในช่วง วันที่ 15 มกราคม 2548 ถึงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2548

4. ติดตามและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน และให้ผู้เรียนประเมินผลการออกแบบบทเรียน และเนื้อหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ เวลา และปัญหาที่ใช้ในการเรียนทางไกล

4.2 ด้านการเข้าถึงบทเรียน โดยเริ่มที่การเริ่มต้นเข้าสู่บทเรียน ความเข้าใจ การใช้งาน ความรวดเร็ว และความคล่องตัวในการเลือกบทเรียน

4.3 ด้านเนื้อหาบทเรียน ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความทันสมัย การสื่อความ กิจกรรม และแบบทดสอบก่อน - หลังเรียน และการแนะนำแหล่งความรู้อื่นๆ

4.4 ด้านการออกแบบบทเรียน วัตถุประสงค์ของแต่ละบทเรียน มีความชัดเจน การโต้ตอบ รูปแบบบนเว็บ ทักษะที่เกิดจากการทำกิจกรรม และความสะดวกและง่ายในการใช้งาน

4.5 ด้านส่วนประกอบในการเสนอบนเว็บ แบบตัวอักษรขนาด สี ความสอดคล้องของแผนภูมิ รูปภาพ เนื้อหา ชัดเจน สวยงาม

4.6 ด้านรูปแบบกิจกรรมสนับสนุนการเรียนผ่านเว็บ แหล่งเว็บไซต์เพิ่มเติม ปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและผู้เรียนทางอีเมล กระดานสนทนา และความหลากหลายของกิจกรรม

4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การเรียนผ่านเว็บในการเรียนด้วยตนเอง การค้นคว้าเพิ่มเติม การเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนพอใจ รู้ เข้าใจได้ดี และวิชาที่มีประโยชน์ที่ต้องการในอนาคตต่อไป

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ก่อนนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

- 1 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ
- 2 ผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไข ตามข้อแนะนำและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3 ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

3.1 ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนทางไกล และด้านเนื้อหา จำนวน 4 ท่าน ทำการตรวจสอบข้อคำถามเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาว่ามีความครบถ้วนและตรงกันหรือไม่ ให้คะแนนผลการพิจารณาตัดสิน แล้วนำไปหาค่าความตรงตามเนื้อหา (รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ดังภาคผนวก ก)

3.2 ตรวจสอบและวัดความเชื่อมั่นได้ของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาบางปลาสร้อย และสำนักธุรกิจบางปลาสร้อย-ชลบุรี ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's co efficiency) ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา = 0.86

3.3 ปรับปรุงเครื่องมือเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินภาคธนาคาร จำนวน 12 ธนาคาร ธนาคารละ 2 คน รวมเป็น 24 คน
- ผู้จัดการระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) ของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ทั้ง 12 ธนาคาร ภูมิภาคละ 1 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ชุมพร ชลบุรี และขอนแก่น รวมทั้งกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน
- พนักงานระดับปฏิบัติงานของสถาบันการเงินภาคธนาคาร จำนวน 12 ธนาคาร แห่งละ 7 คน รวมเป็น 420 คน ที่ได้ระบุไว้ ทางไปรษณีย์และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เขียนรายงานเชิงบรรยายด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดองค์กรในอนาคต (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดกระบวนการสร้างและ

พัฒนาหลักสูตร Saylor and Alexander (1974) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียน การสอน (Bergquist, 1981 และ ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2532) และศึกษารูปแบบและวิธีการ การเรียน การสอนทางไกลในมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งหลัก การความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตร การศึกษาทางไกล (M-ALERT) โดยการสังเคราะห์เอกสาร และเขียนรายงานเชิงบรรยายด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและประเมินรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงิน ภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรจากมหาวิทยาลัยของรัฐ และผู้บริหารระดับสูง ของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำร่างแผนรูปแบบความร่วมมือที่ได้ นำ เสนอ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ตรวจสอบด้วยตนเอง (รายชื่อผู้ ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ดังภาคผนวก ก)

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบัน การเงินภาคธนาคาร ตามแนวคิดองค์กรในทั้งหมด 6 สาขาวิชา ซึ่งได้แก่

- การบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management) มีหลักการที่เกี่ยวข้อง กับการประเมินสภาวะวิกฤติที่จะนำไปสู่ข้อจำกัดต่อผลิตภัณฑ์ขององค์กร การบริการ ชื่อเสียง รวมจนถึงการออกแบบ (Design) และการปฏิบัติ (Implementation)
- การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management)
- การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management)
- แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism)
- แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism)
- จริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics)

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) 1 สาขาวิชามาเป็นตัวอย่าง ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลที่ครบวงจร

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาเนื้อหารายวิชา Globalism เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและพัฒนาบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต โดยทำการติดตั้งข้อมูลรายวิชาทั้ง ห ม ด ลง ใน ระบบ blackboard ของ จุฬาลงกรณ์ ม ห า วิ ท ย า ลั ย ซึ่งติดตั้งที่ URL: <http://bbserver.car.chula.ac.th>

ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบและประเมินบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตรายวิชา Globalism โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนทางไกล ด้านการออกแบบบทเรียน และด้านเนื้อหา ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำร่างบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตรายวิชา Globalism ที่ได้ทำการพัฒนาขึ้น นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านแผนการจัดการเรียนการสอน ด้าน การออกแบบบทเรียนและเนื้อหาด้วยตนเอง (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ดังภาคผนวก ก)

ขั้นตอนที่ 7 ทดลองเรียนทางไกล โดยพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี จำนวน 20 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชุม ชักซ้อมความเข้าใจเรื่องวิธีการเรียนกับพนักงานธนาคาร กรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้เรียนในครั้งนี้
2. แจกคู่มือวิธีการใช้ bbserver.car.chula.ac.th พร้อมสาธิตวิธีการเรียน การสอน ตลอดจนวิธีทำกิจกรรมต่างๆ
3. ผู้เรียนทดลอง ในช่วงวันที่ 15 มกราคม 2548 ถึงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2548
4. ติดตามประเมินผลการเรียนของผู้เรียน และให้ผู้เรียนประเมินผลการออกแบบบทเรียนและเนื้อหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความ ต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 แสดงว่า มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 แสดงว่า มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ อยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 แสดงว่า มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 แสดงว่า มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 แสดงว่า มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินบทเรียนด้านการออกแบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.75 แสดงว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง

ค่าเฉลี่ย 1.76 - 2.50 แสดงว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.25 แสดงว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ย 3.26 - 4.00 แสดงว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก

จากรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 4 ต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร (2) พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน (3) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารตามแนวคิดองค์กรในอนาคต (4) ประเมินรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานโดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความพร้อมและความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 สภาพในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

ส่วนที่ 3 ปัญหาในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

ส่วนที่ 4 ความพร้อมในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาค

ธนาคาร

ส่วนที่ 5 ความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาค

ธนาคาร

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร จำนวน 6 สาขาวิชา ได้แก่ การบริหารภาวะวิกฤต (Crisis Management) การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์

(Globalism) จริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics) และพัฒนาวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) 1 สาระวิชา เป็นหลักสูตรการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตที่ครบวงจร

ตอนที่ 4 ผลการพัฒนาเนื้อหารายวิชา Globalism เป็นบทเรียนอินเทอร์เน็ต

ส่วนที่ 1 ผลการพัฒนาเนื้อหาวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism)

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ด้านการออกแบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 5 ผลการทดลองเรียนรายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ Globalism โดย

พนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี

ส่วนที่ 1 ผลการทดลองเรียนวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism)

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินบทเรียนด้านเนื้อหาวิชาและการออกแบบบทเรียน โดยผู้เรียน

ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบความร่วมมือจากการศึกษาสภาพปัญหา ความพร้อม ความต้องการของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร วิเคราะห์เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดองค์กรในอนาคต (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) กระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร (Saylor and Alexander, 1974) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนของ (Bergquist, 1981; ปทีป เมธาวุฒิ, 2532) รูปแบบ การสร้างรูปแบบ (Steiner, 1988) องค์ประกอบการเรียนการสอนทางไกล ศึกษาแบบและวิธีการเรียนการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัยของรัฐภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้หลักการ M-Alert ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน เพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาการจัดรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐโดยการสังเคราะห์เอกสาร เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลตามแนวคิดขององค์กรในอนาคต จำนวน 6 สาระวิชา คือ การบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management) การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) และจริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics) โดยได้พัฒนาเนื้อหาสาระวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตและเป็นตัวอย่างในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลที่ครบวงจร เพราะ วิชาแนวคิดการตลาดยุคโลกาภิวัตน์ (Globalism) เป็นวิชาที่ว่าด้วยองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการตลาดโดยเน้นการ

ประเมินและออกแบบผลผลิตและการบริการเพื่อการแข่งขันและการบริโกระดับโลก ซึ่งเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะงานหลักของสถาบันการเงินอีกทั้งในปัจจุบันพนักงานต้องมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มความรู้ในด้านการตลาดและการบริการเพื่อให้ทันกับโลกในยุคไร้พรมแดน เพื่อสร้างความเป็นองค์กรแห่งอนาคต โดยการทดลองเรียนและประเมินโดยผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาพนักงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนต่างๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความพร้อมและความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการสอบถามกลุ่มตัวอย่างพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง และพนักงานระดับปฏิบัติงาน ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ระดับตำแหน่ง		
ผู้บริหารระดับสูง	24	4.76
ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการ)	60	11.90
พนักงานระดับปฏิบัติงาน	420	83.34
2. สังกัดธนาคาร		
กรุงเทพ	42	8.33
กสิกรไทย	42	8.33
ไทยพาณิชย์	42	8.33
กรุงศรีอยุธยา	42	8.33
ทหารไทย	42	8.33
เอเซีย	42	8.33
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ นครธน	42	8.33

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยู โอบี รัตนสิน	42	8.33
ธนชาติ	42	8.33
กรุงไทย	42	8.33
นครหลวงไทย	42	8.33
ไทยธนาคาร	42	8.33
3. เพศ		
ชาย	276	54.76
หญิง	228	45.24
4. สำเร็จการศึกษาระดับ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	23	4.56
ปริญญาตรี	393	77.97
สูงกว่าปริญญาตรี	4	0.79
ปริญญาโท	78	15.47
สูงกว่าปริญญาโท	3	0.60
ปริญญาเอก	3	0.60
5. ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์		
ไม่มีทักษะ-น้อยมาก	18	3.57
พอใช้ได้	404	80.16
อยู่ในระดับดี-ดีมาก	82	16.27
6. ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์		
ไม่มีประสบการณ์	174	34.52
มีประสบการณ์	330	65.48
รวม	504	100.00

ตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 504 คน จำแนกเป็นผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 83.34 ผู้บริหารระดับกลาง ร้อยละ 11.90 และผู้บริหารระดับสูง ร้อยละ 4.76 สังกัดสถาบันการเงินภาคธนาคารจำนวน 12 แห่ง แห่งละ 42 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 แต่ละแห่งจะประกอบไปด้วยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ระดับข้างต้น โดยมีเพศชาย ร้อยละ 54.76 และเพศหญิงร้อยละ 45.24 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 77.97 รองลงมาได้แก่ ระดับ

ปริญญาโท ร้อยละ 15.47 ส่วนระดับสูงกว่าปริญญาโท และปริญญาเอกมีเพียงร้อยละ 0.60 ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับพอใช้ได้ คิดเป็นร้อยละ 80.16 รองลงมาอยู่ในระดับดี - ดีมาก ร้อยละ 16.27 ส่วนประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ มีประสบการณ์ร้อยละ 65.48 และไม่มีประสบการณ์ร้อยละ 34.52

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้สาระสำคัญของกลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อยโดยมีสัดส่วนไม่แตกต่างกัน จบปริญญาตรี มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ และมีประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ดังนั้นในการศึกษาทางไกลกับพนักงานที่มีศักยภาพ (Potentiality) ซึ่งส่วนใหญ่จบปริญญาตรี มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และมีประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาแล้วจึงมีความพร้อมที่จะเรียนด้วยตนเองได้

ส่วนที่ 2 สภาพในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงิน ภาค ธนาคาร

1. **ธนาคารกรุงเทพ จำกัด** ทำการจัดการเรียนการสอนทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545 โดยจัดอยู่ในรูปแบบ ซีดี-รอม เทปเสียง วิดีทัศน์ และวิดีโอดีสก์ และได้มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนใหม่ เนื่องจาก ต้องการเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นในช่วง 1-3 ปีต่อไป ธนาคารมีนโยบายและแผนการจัดการเรียนการสอนทางไกล เพราะความสะดวก ประหยัด และเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงาน

รูปแบบ/วิธีการ จัดทำเป็นตำรา คู่มือให้ศึกษาเอง ส่งระเบียบคำสั่งทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต e-learning และอบรมเชิงปฏิบัติการ คาดว่าจะจัดหลักสูตรที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการของธนาคาร ที่สามารถเข้าระบบ e-learning แล้วเหมาะสม ทำได้ รวมถึงการบริหาร การตลาด การขาย สินเชื่อ Bualuang Matrix เป็นต้น

2. **ธนาคารกสิกรไทย** ทำการจัดการเรียนการสอนทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 โดยจัดอยู่ในรูปแบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต ลิงพิมพ์ ซีดี-รอม การประชุมทางไกลด้วยเสียง/ภาพ เทปเสียง วิดีทัศน์ และวิดีโอดีสก์ และได้มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนใหม่ เนื่องจาก ให้ทันสมัยและสะดวกรวดเร็วขึ้น ในช่วง 1-3 ปีต่อไป ธนาคารมีนโยบายและแผนการจัดการเรียนการสอนทางไกล เพราะ ต้องการเพิ่มช่องทางในการเรียนรู้ เพื่อความรวดเร็วเพื่อพัฒนาพนักงาน และเพื่อประหยัดเวลาของผู้เรียนโดยหลักสูตรที่คาดว่าจะจัด คือ ทุกผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคาร

3. **ธนาคารไทยพาณิชย์** ทำการจัดการเรียนการสอนทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน ประมาณ ปี พ.ศ. 2542 โดยจัดอยู่ในรูปแบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในองค์กร สื่อสิ่งพิมพ์ การประชุมทางไกลด้วยเสียง/ภาพ และวีดิทัศน์ และได้มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนใหม่ เนื่องจาก มีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและนโยบายการดำเนินธุรกิจ และการประชุมทางไกล ด้วยเสียง/ภาพ มีอุปสรรคบางประการ ระบบเสียงและภาพ delay ทำให้ไม่ได้รับความสนใจ ในช่วง 1-3 ปีต่อไป ธนาคารมีนโยบายและแผนการจัดการเรียนการสอนทางไกล เพราะเป็นการเปิด โอกาสและทางเลือกในการพัฒนาพนักงาน โดยจัดในรูปแบบผ่าน intranet, แผ่น CD การประชุม ระเบียบคำสั่งของธนาคาร ผลิตภัณฑ์ทางการเงิน internet และ e- Learning

4. **ธนาคารกรุงศรีอยุธยา** ธนาคารมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพนักงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ในรูปแบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในองค์กร สื่อสิ่งพิมพ์ ซีดีรอม โทรทัศน์ การประชุมทางไกลด้วยเสียง เทปเสียง วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และวิดีโอดีสก์ และขณะนี้ได้มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนใหม่ เนื่องจาก อยู่ระหว่างการจัดทำทาง TV ภายใน เพื่อ วัตถุประสงค์การประชุมทางไกล และการฝึกอบรมพนักงาน รวมถึงการปรับเนื้อหาการฝึกอบรม ด้วย ในช่วง 1-3 ปีต่อไป ธนาคารมีนโยบายจัดการเรียนการสอนทางไกล เพื่อส่งเสริมให้เกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาความรู้ได้ครั้งละจำนวนมาก เพื่อพัฒนาศักยภาพของพนักงาน ประหยัด รวดเร็ว และเพื่อประสิทธิภาพที่ดีขึ้น รวดเร็วกว่า และดำเนินการได้พร้อมกันทั้งระบบวิธี การคือ ระบบ Tele conference โทรทัศน์ภายในองค์กร ซึ่งคาดว่าจะจัดทำหลักสูตร ภาษา อังกฤษสำหรับงานธนาคาร การตลาด การขาย การบริการ

5. **ธนาคารทหารไทย** ธนาคารมีการจัดการเรียนการสอนทางไกล ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2545 สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ดาวเทียม สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ เทปเสียง วิดีโอดีสก์ และเครื่องโทรสาร ในช่วง 1-3 ปีต่อไป ธนาคารมีนโยบายจัดการ การเรียนการสอนทางไกล ด้วยเหตุผล คือประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าเช่าสถานที่ ลดต้นทุนในภาพรวม เพิ่มทักษะ เพิ่มความรู้ให้ทันสมัยกับปัจจุบันและให้ทันเทคโนโลยี สามารถ ศึกษาและเรียนรู้ได้เร็วและใช้บุคลากรในการให้ความรู้สั้นๆ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เพื่อปรับปรุง พัฒนาพนักงานให้ได้ทราบการบริการของธนาคาร

รูปแบบและวิธีการ คือการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีการทดสอบ โดยใช้ CD-ROM การเรียนการสอนโดยใช้ระบบดาวเทียม ถ่ายทอดสดไปยังจุดต่างๆ ทั่วประเทศด้วย เครือข่าย คอมพิวเตอร์ในองค์กร หลักสูตรที่คาดว่าจะจัดได้แก่ คอมพิวเตอร์ การเงิน และเศรษฐกิจ กฎหมาย ภาษาอังกฤษ และการบริหารความเสี่ยง

6. ธนาคารเอเซีย ธนาคารได้ทำการจัดการเรียนการสอนทางไกล เมื่อปี พ.ศ.2547 โดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ในช่วง 1-3 ปีต่อไป ธนาคารมีนโยบาย และแผนการจัดการเรียนการสอนทางไกล ด้วยเหตุผล คือ เพื่อประหยัด ลดต้นทุน สอนได้รวดเร็ว ใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างคุ้มค่า ให้ทุกคนในองค์กรมีโอกาสได้เรียนรู้เท่าเทียมกัน ด้วยการอบรม สัมมนาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต e-Learning และคาดว่าจะจัดหลักสูตร แนวทางการอนุมัติสินเชื่อ และหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงานผลิตภัณฑ์ของธนาคาร รวมไปถึงนโยบายและแผนงานต่างๆ ขององค์กร

7. ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ นครธน ธนาคารได้ทำการจัดการเรียนการสอนทางไกล ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 โดยเน้นให้พนักงานเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านทาง CD-ROM เนื้อหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ ของธนาคาร โดยทางศูนย์ที่อินเดียและฮ่องกงจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาในแต่ละหลักสูตร ซึ่งทั่วโลกจะเรียนเหมือนกัน ทางศูนย์ BUSINESS TRAINING จะเป็น ผู้กำหนดตามความเหมาะสมในสายงานว่า พนักงานคนใด แผนกใด จะเข้าอบรมหลักสูตรใด จะเรียนใน CLASSROOM หรือทางระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งหลักสูตรในการเรียนผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตจะใช้ระยะเวลาเรียนประมาณ 2-3 ชั่วโมง หรือประมาณครึ่งวัน มีการวัดผลโดยการสอบเก็บคะแนน เมื่อสอบผ่านจะออกใบรับรองให้

ส่วนนโยบายในช่วง 1-3 ปีต่อไป มีแผนที่จะจัดการเรียนการสอนทางไกล ด้วยเหตุผล คือ สามารถเข้าถึงพนักงานได้ทุกระดับ และพนักงานสามารถจัดตารางเวลาเรียน และศึกษาได้ด้วยตนเอง รูปแบบการจัดจะเป็นรูปแบบโทรทัศน์เคเบิล การประชุมทางไกลด้วยเสียงและภาพ และการศึกษาทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หลักสูตรที่จะจัด คือ หลักสูตรเบื้องต้น

8. ธนาคารยู โอ บี รัตนสิน เนื่องจาก เป็นธนาคารขนาดเล็ก มีสาขาเพียง 36 แห่ง พนักงานเพียง 1,350 คน จึงให้การศึกษอบรมภายในธนาคาร โดยธนาคารมีศูนย์พัฒนา และฝึกอบรมพนักงานเพื่อการปฏิบัติงานในธนาคารอยู่แล้ว การเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ ทั้งการเรียนในห้องเรียน การเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกมาเป็นผู้สอน การศึกษารูปแบบทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ ของธนาคาร เป็น การให้ความรู้แก่พนักงานอย่างเดียว ไม่มีการสอบวัดผล และการวางแผนหรือกำหนดนโยบายทุกอย่างจะขึ้นอยู่กับส่วนกลาง คือ ผู้บริหารระดับสูง ทางพนักงานระดับล่างเสนอแนะได้ แต่ การจัดการทุกอย่างจะต้องขึ้นกับสำนักงานใหญ่

9. ธนาคารธนชาติ ธนาคารได้จัดการเรียนการสอนทางไกล ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545 โดยจัดในลักษณะเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในองค์กร (Intranet) สื่อสิ่งพิมพ์ ซีดี-รอม โทรทัศน์ เทปเสียง วิดีทัศน์ วิดีโอดีสก์ ในช่วง 1-3 ปีต่อไป ธนาคารมีนโยบายที่จะจัดการเรียนการสอนทางไกลต่อเนื่องไป ด้วยเหตุผลคือ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย พนักงานสาขาไม่ต้องเดินทางมายังสำนักงานใหญ่ และเนื่องจากการเปิดสาขาต่างจังหวัดเพิ่มขึ้นทำให้มีพนักงานมากขึ้น จะทำให้ได้รับความรู้อย่างทั่วถึง อีกทั้งของธนาคารธนชาติมีวิสัยทัศน์ กว้างไกล High-Technology รูปแบบที่จัดในลักษณะ VDO Conference ซึ่งปกติจะให้สำนักกวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ประสานงาน หลักสูตรที่จัด คือ ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

10. ธนาคารกรุงไทย ธนาคารจัดการเรียนการสอนทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545 โดยจัดในรูปแบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต ซีดี-รอม วิดีทัศน์ วิดีโอดีสก์ ต่อมาได้มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนใหม่ เนื่องจาก ระบบเครือข่ายการติดต่อสะดวกขึ้น และพนักงานมีเครื่องมือคอมพิวเตอร์ใช้งานเกือบทุกคน จึงจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และอินทราเน็ตหลายหลักสูตรขึ้น

ในช่วง 1-3 ปีต่อไป ธนาคารมีนโยบายที่จะจัดการเรียนการสอนทางไกล เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถของพนักงานในองค์กร เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสในการศึกษาเพิ่มเติมมากขึ้น ส่งเสริมให้เรียนรู้ด้วยตนเอง ประหยัดค่าใช้จ่าย และเสริมสร้างทักษะให้กับพนักงาน

รูปแบบหรือวิธีการ จะทำหลากหลายวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธี E-Learning อีเมล อินทราเน็ตภายในธนาคาร ซีดี วิดีโอ เป็นต้น คาดว่าจะจัดทุกหลักสูตรที่มีความสำคัญและใช้งานได้ในการปฏิบัติงาน งานบริการลูกค้า งานสินเชื่อ งานด้านสินทรัพย์ งานตามตำแหน่ง ทักษะ KTB – Learning ความรู้ด้านการเงินการธนาคาร พรบ.การธนาคารพาณิชย์ หลักการบัญชีเบื้องต้น เทคนิคการนำเสนอผลิตภัณฑ์ ความรู้เกี่ยวกับเช็ค หลักการวิเคราะห์ และพิจารณาสินเชื่อ การปรับปรุงหนี้รายย่อย

11. ธนาคารนครหลวงไทย ให้การศึกษาโดยอบรมภายในธนาคารที่เป็นระบบเครือข่ายภายในองค์กร เน้นการประกาศข่าวต่างๆ เท่านั้น และมีหลักสูตรอบรม ณ ศูนย์ฝึกอบรมของธนาคาร คาดว่าต่อไปจะพัฒนาเป็นเรื่องของความรู้ต่างๆ ได้ ซึ่งในเบื้องต้นนี้อยู่ในขั้นทดลอง และมีการให้การอบรมทั้งจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่เรียนเชิญมาเป็นวิทยากร และจาก

บุคลากรภายในธนาคารเอง เหตุผลที่จะจัดการเรียนการสอนทางไกลเพื่อพัฒนาให้พนักงานมีความรู้ยกระดับความสามารถพนักงาน ประหยัด และสะดวก

การเรียนรู้ด้วยตนเองของพนักงาน จะให้เรียนรู้ทางซีดี-รอม ก่อน ซึ่งเนื้อหาวิชาจะเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป เช่น ผลผลิตภัณฑ์ของธนาคาร การขาย การตลาด การบริหาร และผู้นำ เป็นต้น

12. ไทยธนาคาร ที่ผ่านมายังไม่ได้จัดการเรียนการสอนทางไกลให้กับพนักงาน แต่ธนาคารได้เน้นให้พนักงานศึกษาด้วยตนเองผ่านทางซีดี-รอม การศึกษาอบรมนอกธนาคาร โดยจะร่วมมือกับสมาคมสถาบันการศึกษาการธนาคาร และการเงินไทย จัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงาน รวมถึงการให้บริษัทเอกชนภายนอกเข้ามาจัดหลักสูตรอบรมให้พนักงาน และเนื่องจากเพิ่งเริ่มก่อตั้งธนาคาร ยังไม่เคยมีผู้เสนอ อีกทั้งพนักงานส่วนใหญ่ได้วุฒิปริญญาตรี

ในช่วง 1-3 ปีต่อไป ธนาคารมีนโยบายจัดการเรียนการสอนทางไกล เพราะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย และพัฒนาบุคลากรของธนาคาร โดยคาดว่าจะทำหลักสูตรเกี่ยวกับการบริหารการตลาด เทคโนโลยี ข้อมูลทางการเงินการธนาคาร และการวิเคราะห์เศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินและพนักงาน ทั้ง 12 ธนาคาร ด้านการจัดการเรียนการสอนทางไกล ด้านนโยบายการศึกษาทางไกลในช่วง 1-3 ปีต่อไป จากกลุ่มตัวอย่าง 504 คน มีผู้บริหารระดับสูง จำนวน 12 ธนาคาร ธนาคารละ 2 คน รวมเป็น 24 คน ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการ) ภูมิภาคละ 1 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ชุมพร ชลบุรี ขอนแก่น รวมทั้งกรุงเทพมหานคร ธนาคารละ 5 คน รวมเป็น 60 คน และพนักงานปฏิบัติงาน ภูมิภาคละ 1 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ชุมพร ชลบุรี ขอนแก่น รวมทั้งกรุงเทพมหานคร จำนวน 420 คน ผลสรุปได้ ดังนี้

สถาบันการเงิน ทั้ง 12 สถาบัน มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล ตั้งแต่ปี 2542 ถึงปัจจุบัน โดยใช้สื่อการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในองค์กร (Intranet) สื่อสิ่งพิมพ์ ซีดี โทรทัศน์ การประชุมทางไกลด้วยเสียง/ภาพ เทปเสียง วิดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิดีโอดิสก์ (Videodisc) โทรทัศน์เคเบิล และเครื่องโทรสาร และมีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนใหม่ เนื่องจากต้องการเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความทันสมัย สะดวกรวดเร็ว เรียนรู้ได้ตลอดเวลา องค์กรมีการปรับปรุงโครงสร้าง และนโยบาย ลดต้นทุนประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งปัจจุบันระบบเครือข่ายที่ติดต่อสะดวกมากขึ้น

ในด้านนโยบายของสถาบันการเงินในช่วง 1-3 ปีต่อไป สถาบันการเงินมีนโยบายแผนการจัดการเรียนการสอนทางไกลแบบภายใน (Intranet) เนื่องจากต้องการเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ ประหยัดเวลา ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาความรู้ได้คราวละจำนวนมาก มีโอกาสได้เรียนรู้เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นที่มาขององค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยคาดว่าจะในแต่ละธนาคารจะจัดทำในรูปแบบ ตำรา คู่มือในการศึกษาประกอบกับการนำความรู้ผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตของธนาคาร ระบบ Tele หรือ VDO Conference CD-ROM เคเบิลการประชุมทางไกลโดยภาพ/เสียง และดาวเทียม โดยหลักสูตรส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องความรู้ทางด้านการบริหาร การตลาด การขาย สินเชื่อ ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นความรู้ที่ต้องมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารได้สาระสำคัญ คือ สภาพของสถาบันการเงินภาคธนาคาร มีการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ แบบภายในองค์กร (Intranet) โดยมีการใช้สื่อผสมหลายอย่างประกอบกัน ซึ่งถือว่ายังเป็นแบบ ภายในองค์กร ทุกสถาบันการเงินภาคธนาคาร มีการตื่นตัวในเรื่องของการพัฒนาพนักงานให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ทราบว่า ทุกสถาบันการเงินภาคธนาคารมีความต้องการ และความพยายามเป็นอย่างมากที่จะพัฒนาพนักงานและองค์กรให้มีความรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีกับธนาคารในที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ในขณะนี้ และยังมีความไม่มั่นใจในเรื่องของข้อมูลในด้านหลักสูตรเฉพาะที่เป็นความรู้ในเชิงของการแข่งขันทางการค้า ถ้าจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนทางไกล แบบ Internet จึงทำให้เกิดความไม่คล่องตัวของการเรียนรู้ พนักงานมีข้อจำกัดในด้านเวลา สถานที่ ความสะดวกที่จะต้องเรียนรู้ที่ธนาคารในเวลาจำกัด ซึ่งมีงานประจำวันมากในระหว่างวันทำงาน จึงไม่เกิดการพัฒนาไปข้างหน้าอย่างแท้จริง

ดังนั้นสภาพในการศึกษาทางไกลผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในองค์กร (Internet) เพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารนั้นส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมในด้านของการเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) เพื่อการเรียนรู้สำหรับพนักงานในการศึกษานอกเหนือจากที่ทำงาน หรือแบบ Remote จากบ้านเชื่อมต่อเข้าระบบ Internet ของธนาคาร

ส่วนที่ 3 ปัญหาในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับปัญหาในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง (N = 504 คน)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย	ลำดับ ที่
1. นโยบายด้านการพัฒนาบุคลากรของสถาบันการเงินโดยการ ศึกษาทางไกลเพื่อนำผลออกมาพิจารณาความดีความชอบของ พนักงาน	3.31	.98	ปานกลาง	4
2. หลักสูตรเน้นความรู้เรื่องที่สอดคล้องกับโลกธุรกิจสมัยใหม่ เพื่อ ความเป็นองค์กรแห่งอนาคต	3.49	1.07	ปานกลาง	1
3. หลักสูตรระยะสั้น (3-5 เดือน) ซึ่งผู้เรียนได้คุณวุฒิและสามารถ ตีค่าเป็นหน่วยกิตสะสม สำหรับการเรียนต่อในระดับปริญญาโทได้	3.16	1.08	ปานกลาง	7
4. จัดหลักสูตรระยะกลาง (2-2 ปีครึ่ง) ซึ่งผู้เรียนได้วุฒิปริญญา ปริญญาโทได้	3.22	1.11	ปานกลาง	5
5. เวลาสำหรับการเรียนทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คือ เวลา 19.00-20.00 น. เพื่อให้พนักงานเรียนรู้ได้หลังเลิกงาน	3.17	1.23	ปานกลาง	6
6. สถานที่เรียนทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บ้านหรือ ที่ทำงานหลังเลิกงาน	3.05	1.22	ปานกลาง	9
7. ความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต อีเมล	3.01	1.11	ปานกลาง	10
8. กิจกรรมการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้เรียน สามารถโต้ตอบ ชักถาม หรือปรึกษาผู้สอนได้	3.11	1.10	ปานกลาง	8
9. กิจกรรมการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้เรียนมี วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการสนทนากับเพื่อนร่วมชั้นเรียน	3.11	1.06	ปานกลาง	8
10. ผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีส่วนร่วม	2.98	1.04	ปานกลาง	11
11. งบประมาณสำหรับการจัดซื้อ การติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการเรียน ทางไกล	3.43	1.20	ปานกลาง	2
12. ศูนย์หรือห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับพนักงาน	3.40	1.14	ปานกลาง	3
ภาพรวมด้านปัญหาในการศึกษาทางไกล	3.20	.80	ปานกลาง	

ตารางที่ 3 พบว่าภาพรวมของระดับปัญหาในการศึกษาทางไกลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .80) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีระดับปัญหาเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ หลักสูตรเน้นความรู้

เรื่องที่สอดคล้องกับโลกธุรกิจสมัยใหม่ เพื่อความเป็นองค์กรแห่งอนาคต (ค่าเฉลี่ย 3.49 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07) ลำดับที่ 2 ได้แก่ งบประมาณสำหรับการจัดซื้อ การติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการเรียนทางไกล (ค่าเฉลี่ย 3.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.20) ลำดับที่ 3 ได้แก่ ศูนย์หรือห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับพนักงาน (ค่าเฉลี่ย 3.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.14) ส่วนผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีส่วนร่วม เป็นประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีระดับปัญหาน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากปัญหาในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารได้สาระสำคัญคือ หลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องที่สอดคล้องกับโลกธุรกิจสมัยใหม่เป็นปัญหาลำดับที่ 1 ทำให้ทราบว่า ที่ผ่านมามีหลักสูตรที่ใช้อยู่ค่อนข้างเก่าไปบ้างเล็กน้อย โดยจะเน้นหลักสูตรหรือความต้องการของธนาคารในด้านการดำเนินงานภายในและปฏิบัติงานตามหน้าที่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่เพียงพอที่จะสร้างความรู้ ความคิด และความเป็นมืออาชีพที่จะเป็นที่ปรึกษาที่ดีได้เพียงพอ และจะเห็นได้ว่าในขณะเดียวกันงบประมาณสำหรับการจัดซื้อ การติดตั้งอุปกรณ์ เนื้อหาการเรียนทางไกลและศูนย์ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม ก็ยังตอบสนองไม่มากด้วยเช่นกัน ในขณะที่ส่วนของผู้เรียนที่มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นปัญหาปานกลางในลำดับท้าย แสดงว่าพนักงานมีความสามารถในการศึกษาทางไกลในแบบนำตนเองได้

ดังนั้น ปัญหาในการศึกษาทางไกลในเรื่องของหลักสูตรที่ผ่านมามีค่อนข้างเก่าไปบ้างเล็กน้อยนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถาบันการเงินที่ต้องมีความทันสมัย เพื่อรองรับกับความเจริญเติบโตของธุรกิจและเป็นที่ปรึกษาทางการเงินของสังคมควรเพิ่มเติมให้มีความทันสมัยตรงกับปัญหา (Relevance) เพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมี คุณภาพและยั่งยืน โดยมีการสนับสนุนงบประมาณด้านอุปกรณ์เพื่อการศึกษาทางไกลและสร้างแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยนำผลมาประกอบการพิจารณาความดีความชอบด้วย

ส่วนที่ 4 ความพร้อมในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับความพร้อมในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาค
ธนาคารทั้ง 12 แห่ง (N = 504 คน)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย	ลำดับ ที่
1. สถาบันการเงินมีวัฒนธรรมองค์กรในการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกัน และกันเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	3.57	.86	มาก	4
2. สถาบันการเงินจัดสรรงบประมาณสำหรับสำหรับการจัดซื้อ ติดตั้ง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย และระบบการสื่อสาร	3.22	1.16	ปานกลาง	9
3. สถาบันการเงินมีนโยบายจัดสรรงบประมาณ เพื่อการจัดหาเครื่อง คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลสำหรับพนักงาน	3.23	1.23	ปานกลาง	8
4. ช่องทางการสื่อสารด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงิน มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาการเรียนรู้ได้อย่าง รวดเร็วและสะดวก	3.45	.91	ปานกลาง	5
5. สถาบันการเงินมีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ทางไกล เช่น ศูนย์ ห้องสมุด เป็นต้น	3.16	1.01	ปานกลาง	10
6. เวลาสำหรับการเรียนทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ควรกำหนดเวลา 19.00-22.00 น. เพื่อให้เรียนรู้ได้หลังเลิกงาน	3.41	.97	ปานกลาง	7
7. ผู้เรียนมีความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้ อินเทอร์เน็ต อีเมล เป็นต้น	3.60	.89	มาก	3
8. การเรียนทางไกลเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีส่วนร่วมแบบ นำตนเอง	3.61	.79	มาก	2
9. การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พนักงานสามารถ เลือกเวลาเรียนเวลาใดก็ได้ (Asynchronous Learning Network : ALN) โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study)	3.70	.91	มาก	1
10. สถาบันการเงินมีความพร้อมด้านการพัฒนาการเรียนทางไกล ชัดเจน	3.00	1.17	ปานกลาง	11
11. ผู้สอนเป็นผู้บริหารหรือบุคลากรของสถาบันการเงิน	3.42	1.04	ปานกลาง	6
ภาพรวมด้านความพร้อมในการศึกษาทางไกล	3.39	.63	ปานกลาง	

ตารางที่ 4 พบว่า ภาพรวมของระดับความพร้อมในการศึกษาทางไกลอยู่ในระดับ
ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่
พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีระดับความพร้อมเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ การ

เรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พนักงานสามารถเลือกเวลาเรียนเวลาใดก็ได้ (Asynchronous Learning Network: ALN) โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) (ค่าเฉลี่ย 3.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .91) ลำดับที่ 2 ได้แก่ การเรียนทางไกลเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีส่วนร่วมแบบนำตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .79) ลำดับที่ 3 ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต อีเมล เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.60 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89) ส่วนสถาบันการเงินมีความพร้อมด้านการพัฒนาการเรียนทางไกลชัดเจน เป็นประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีความเห็นว่ามีระดับความพร้อมน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.17)

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากความพร้อมในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารได้สาระสำคัญ คือ พนักงานมีความพร้อมด้านการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยสามารถเลือกเวลาใดก็ได้ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ ทำให้ทราบว่าพนักงานมีความพร้อมในเรื่องการศึกษาทางไกลและในเรื่องของเวลาเรียนในช่วงหลังหรือก่อนเวลาทำงานได้โดยไม่มีภาระบ่งคับในเรื่องเวลา เพราะในยุคปัจจุบันพนักงานจะใช้เวลาปฏิบัติงานค่อนข้างมาก ถ้ามีการจำกัดเวลาการเรียนการสอนในการศึกษาอีก จะทำให้ไม่อยากเรียนรู้ต่อไป จึงควรรีบรับผิดชอบการเรียนด้วยตนเอง และในขณะเดียวกันพนักงานเห็นว่า ความพร้อมด้านการพัฒนาการเรียนทางไกลของสถาบันการเงินยังไม่มี ความชัดเจนเท่าที่ควร

ดังนั้น ในเรื่องความพร้อมในการศึกษาทางไกล ด้านพัฒนาการเรียนทางไกลที่ชัดเจน แหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้เพื่อความสะดวก (Facility) ยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร สำหรับการศึกษทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการเรียน การสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผสมผสานการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้การพัฒนาความรู้ของพนักงานเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพได้

ส่วนที่ 5 ความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระดับความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงิน
ภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง (N = 504 คน)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย	ลำดับ ที่
1. นโยบายเรื่องการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนและ ต่อเนื่อง	4.10	.80	มาก	6
2. หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกธุรกิจสมัยใหม่	4.35	.73	มาก	1
3. พัฒนาหลักสูตรที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานประจำได้จริง	4.30	.74	มาก	2
4. หลักสูตรที่ได้วุฒิปริญญาตรีและสามารถตีค่าเป็นหน่วยกิตสะสมสำหรับ เรียนต่อ	3.98	.95	มาก	13
5. การศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง	4.07	.89	มาก	8
6. การศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลง	4.21	.87	มาก	3
7. การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลองเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น	4.11	.81	มาก	5
8. รูปแบบลักษณะการเรียนการสอนตามความต้องการ (course on demand) สำหรับพนักงานที่ไม่มีเวลาหรือมีภารกิจหน้าที่ ที่ไม่ สามารถเรียนตามตารางที่กำหนด โดยสามารถเรียนจาก คอมพิวเตอร์ที่บ้านที่ทำงานโดยเชื่อมต่อเครือข่ายเข้ากับมหาวิทยาลัย	4.08	.85	มาก	7
9. มีการสะสมความรู้ที่ได้จากการอบรมทั้งภายในและภายนอก องค์กร ผู้การใช้ประเมินผลงานพนักงาน เพื่อมุ่งใจในการทำงาน และพัฒนาความรู้	3.99	.87	มาก	12
10. จัดงบประมาณให้พนักงาน จัดซื้อ ติดตั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบ เครือข่าย และระบบการสื่อสาร เพื่อการทำงานและพัฒนาความรู้	4.11	.81	มาก	5
11. ลดค่าใช้จ่ายของสถาบันการเงินในเรื่องของการฝึกอบรม พนักงาน	4.02	.91	มาก	10
12. ลดเวลาในการฝึกอบรมพนักงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เต็มที่	4.05	.86	มาก	9

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
13. ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้ของสถาบันการเงิน มีระบบการจัดการอบรม หลักสูตร อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย	4.14	.80	มาก	4
14. ธนาคารควรเป็นผู้จัดหลักสูตร เนื้อหาวิชาโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอนและมอบวุฒิการศึกษา	3.96	.87	มาก	14
15. มหาวิทยาลัยจัดหลักสูตร สอน และมอบวุฒิบัตรการศึกษา ธนาคารสนับสนุนค่าลงทะเบียน อุปกรณ์การเรียนทั้งหมดแก่พนักงาน	4.01	.86	มาก	11
ภาพรวมด้านความต้องการในการศึกษาทางไกล	4.09	.63	มาก	

ตารางที่ 5 พบว่า ภาพรวมของระดับความต้องการในการศึกษาทางไกลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีระดับความความต้องการเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกธุรกิจสมัยใหม่ (ค่าเฉลี่ย 4.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .73) ลำดับที่ 2 ได้แก่ พัฒนาหลักสูตรที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานประจำได้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.30 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .74) ลำดับที่ 3 ได้แก่ การศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ย 4.21 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .87) ส่วนธนาคารควรเป็นผู้จัดหลักสูตร เนื้อหาวิชาโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอนและมอบวุฒิการศึกษาเป็นประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีความเห็นว่ามีระดับความต้องการน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .87)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารได้สาระสำคัญคือ พนักงานต้องการหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกธุรกิจสมัยใหม่ ใช้กับงานประจำวันได้จริง และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ดี ทำให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่ผ่านมา สถาบันการเงินมุ่งเน้นในความรู้เฉพาะงานในหน้าที่เป็นส่วนใหญ่อ จึงทำให้ขาดกรอบความคิดและความรู้ที่จะพัฒนาไปสู่ธุรกิจสมัยใหม่ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ดีพอ จึงควรให้ความสำคัญกับความรู้ทั้งงานเฉพาะ และความรู้ที่สอดคล้องกับโลกธุรกิจสมัยใหม่ไปพร้อมๆกัน และให้เกิดการปฏิบัติได้จริงโดยปรับหลักสูตรให้ทันสมัยและมีความตรงกับยุคปัจจุบันไปพร้อมกันด้วยและพนักงานเห็นว่าธนาคารควรเป็นผู้จัดหลักสูตร เนื้อหาวิชาโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอน และมอบวุฒิการศึกษา โดยมีการจูงใจในด้านของการให้ความรู้ที่รับกา

รอบรวมทั้งภายในและภายนอกมาประกอบการประเมินความดีความชอบหรือให้ความหวังนั้นถึงแม้จะเป็นความต้องการในลำดับท้ายแต่ก็ยังคงอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน

ดังนั้นในเรื่องของปัญหาในการศึกษาทางไกลที่พนักงานมีความต้องการหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกธุรกิจสมัยใหม่และใช้ประยุกต์กับงานประจำได้จริง และเป็นการพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยให้ธนาคารเป็นผู้จัดหลักสูตร เนื้อหาวิชา และมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอนและมอบวุฒิโดยมีการจูงใจหรือให้รางวัล ในด้านการศึกษาทั้งภายใน ภายนอกองค์กร ทั้งที่ศึกษาเองหรือศึกษาภายในองค์กรเพื่อมาประกอบการพิจารณาความดีความชอบนั้น สถาบันการเงินภาคธนาคาร ในส่วนของการบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource) ควรให้การสนับสนุน (Promotion) และมีการจูงใจในรูปแบบต่างๆ เช่น รางวัล (Reward) เป็นต้น เพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนา รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำหลักการ M-Alert ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญๆ 6 ด้าน ซึ่ง M (Media) หมายถึงสื่อการเรียนการสอนทางไกล ที่มีความสามารถและความพร้อมทางด้าน การเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) ได้ดี A (Activity) หมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นหลักสูตรที่มีความทันสมัย (Up to Date) สามารถปฏิบัติงานได้จริงตรงกับปัญหา (Relevance) โดยให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก และบริการการเรียน (Facility) ใช้สำนักงานธนาคาร ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์และงบประมาณของธนาคาร โดย T (Teacher) ที่มีความรู้ ความชำนาญ (Expert) จากมหาวิทยาลัยของรัฐมุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ ฝึกอบรม สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล แบบห้องเรียนเสมือนกับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล และประเมินผล E (Evaluation) ก่อนและหลังเรียน โดยมีการส่งเสริม (Promotion) สร้างแรงจูงใจหรือให้รางวัล (Reward) ในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาพนักงานและองค์กรสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มาเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยนำมาพิจารณาร่วมกับข้อมูลและข้อค้นพบต่างๆ คือ แบบสอบถาม สภาพ ปัญหา ความพร้อมและความต้องการในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานโดยผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และพนักงานระดับปฏิบัติงาน ประเมินบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต โดยผู้

ทรงคุณวุฒิ แบบสอบถามความคิดเห็นจากการเรียนผ่านอินทราเน็ตโดยผู้เรียน แบบประเมินรูปแบบความร่วมมือ และสัมภาษณ์เพิ่มเติม โดยผู้ทรงคุณวุฒิทำให้ได้ร่างรูปแบบความร่วมมือ 3 รูปแบบคือ แบบการว่าจ้าง (Outsourcing) เป็นแบบที่สถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอนโดยเลือกมหาวิทยาลัยที่ตนต้องการเข้ามาดำเนินงาน แบบการเลือกใช้บริการ (Shopping) เป็นแบบที่สถาบันการเงินเป็นผู้เลือกโปรแกรมที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของมหาวิทยาลัยนั้นๆ และแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) สถาบันการเงินภาคธนาคาร และมหาวิทยาลัยของรัฐร่วมกันในด้านองค์ประกอบการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ทักษะ เทคโนโลยี และความพร้อมต่างๆ โดยคำนึงถึงจุดแข็งของทั้งสองฝ่าย และเมื่อนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือแบบ Collaborative แบบ Alliance และแบบ Partnership (Gordon, 1996) มาพิจารณาจึงได้ข้อค้นพบว่า

1. Outsourcing ที่จริงแล้วเป็น Collaborative เพราะเป็นการร่วมแรงหรือลงแรงที่เน้นในการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดความพอใจและความสำเร็จสูงสุดทั้งสองฝ่าย

2. Shopping ที่จริงแล้วเป็น Alliance เพราะเป็นการหาพันธมิตรว่าที่ใดมีรูปแบบความร่วมมือแบบใด ทำได้หรือไม่ ซึ่งอาจมีความร่วมมือมากกว่า 1 แห่ง ซึ่งมีพื้นฐานเชื่อมโยงผูกพันหรือมีพันธสัญญาระหว่างพันธมิตร เป็นความภาคภูมิใจส่วนบุคคลที่เกิดจากคุณลักษณะที่พึงพอใจร่วมกัน จึงเกิดจากความสมัครใจ

3. Matching ที่จริงแล้วเป็น Partnership เพราะเป็นการร่วมทุนโดยต้องสำรวจตัวเองว่ามีอะไรบ้างในลักษณะที่จะไปร่วมทุนเพื่อประโยชน์ที่จะได้รับซึ่งกันและกัน

ตามขั้นตอนข้างต้น ผู้วิจัย ได้บูรณาการความคิดทั้งหมดนำเสนอแผนภูมิมิติสัมพันธ์เพื่ออธิบายหลักการ M – Alert กับการจัดรูปแบบความร่วมมือโดยเสนอเป็นแผนภูมิที่ 21 หน้า 227 ดังนี้

1. มิติด้านรูปแบบความร่วมมือ ประกอบด้วย รูปแบบความร่วมมือ 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการว่าจ้าง (Outsourcing = O) รูปแบบการเลือกใช้บริการ (Shopping = S) และรูปแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching = M)

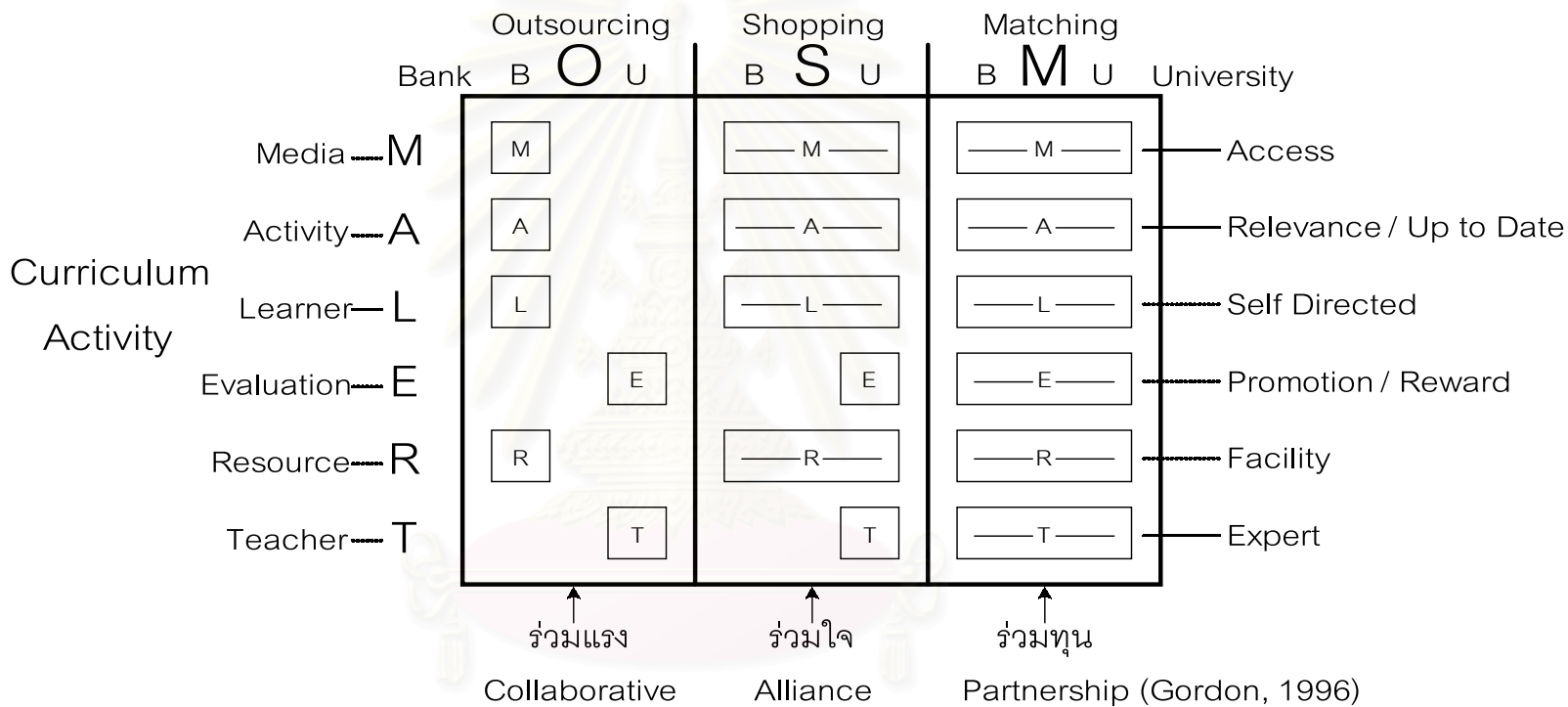
2. มิติด้านลักษณะของความร่วมมือ ได้แก่ ความร่วมมือแบบการลงแรงร่วมกัน (Collaboration) ความร่วมมือแบบร่วมใจหรือแบบพันธมิตร (Alliance) และความร่วมมือในฐานะหุ้นส่วนหรือการร่วมทุน (Partnership)

3. มิติด้านหลักการ M – Alert ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญๆ 6 ด้าน เพื่อเป็นหลักการหรือแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือได้แก่ M (Media) หมายถึง สื่อการเรียนการสอนทางไกล A (Activity) หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน L (Learner) หมายถึง ผู้เรียน E (Evaluation) หมายถึง การประเมินผล R (Resource) หมายถึง ทรัพยากร T (Teacher) หมายถึง ผู้สอน

4. มิติด้านจุดเด่นของหลักการ M-Alert ได้แก่ การเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) เพื่อการเรียนรู้หลักสูตรที่ทันสมัยและตรงกับปัญหา (Relevance and up to Date) การเรียนแบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) การส่งเสริมผู้เรียนและการให้รางวัล (Promotion and Reward) ความพร้อมของแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ที่มีความสะดวก (Facility) และ ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ (Expert) ดังแผนภูมิที่ 30

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์โดยแผนภูมิมิติสัมพันธ์

วิธีการวิเคราะห์

เริ่มจากการพิจารณามิติด้านรูปแบบความร่วมมือ จากนั้นด้านตรงข้ามเป็นมิติด้านลักษณะของความร่วมมือ ด้านซ้ายมือเป็นมิติด้านหลักการ M-ALERT และด้านขวามือเป็นมิติด้านจุดเด่นของหลักการ M-ALERT ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร และมหาวิทยาลัยของรัฐที่ควรนำมาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

การพิจารณารูปแบบดังกล่าวเริ่มตั้งแต่รูปแบบความร่วมมือ 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการว่าจ้าง (Outsourcing) รูปแบบการเลือกใช้บริการ (Shopping) และรูปแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) ซึ่งแต่ละสถาบันการเงินภาคธนาคารเลือกใช้แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพปัญหา ความพร้อม และความต้องการของพนักงานและสถาบันการเงินภาคธนาคารต่างๆ แต่ในท้ายที่สุดแล้วควรมีรูปแบบที่ครบถ้วนสมบูรณ์และมีการบูรณาการทุกด้านที่เหมาะสมกับตนเองให้สอดคล้องและเป็นไปตามความเหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยภาพรวมทั้ง 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านรูปแบบความร่วมมือ มิติด้านหลักการ M-ALERT มิติด้านลักษณะของความร่วมมือ และมิติด้านจุดเด่นของหลักการ M-ALERT ดังนี้

1. **รูปแบบการว่าจ้าง (Outsourcing) สถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอน โดยเลือกมหาวิทยาลัยที่ตนต้องการเข้ามาดำเนินงานเป็นรูปแบบความร่วมมือที่มีการลงแรงและเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน (Collaborative)** โดยสถาบันการเงินภาคธนาคารใช้หลักการ M-ALERT ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้าน เพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือซึ่ง สื่อ M (Media) เป็นการเรียนการสอนผ่านเว็บ อีเมล โมดูล Case Study และการสัมมนาที่มีความสามารถและความพร้อมทางด้านการเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) ที่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) เน้นเวลาที่ว่างจากงาน เช่น ช่วงเวลาก่อนและหลังเลิกงาน โดยใช้สถานที่บ้านและที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ มีการวางแผนการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญของสถาบันการเงินภาคธนาคาร เป็นผู้กำหนดซึ่งเนื้อหาวิชาจะประกอบไปด้วยความรู้หลักที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ตามแนวคิดขององค์กรในอนาคต (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรที่มีความทันสมัย (Up to Date) สามารถปฏิบัติงานได้จริงตรงกับปัญหา (Relevance) โดยเน้นให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก และบริการการเรียน (Facility) ใช้สำนัก

งานของธนาคาร ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์ และงบประมาณของธนาคาร โดยให้ผู้สอน T (Teacher) ที่มีความรู้ความชำนาญ (Expert) จากมหาวิทยาลัยของรัฐ สร้างกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล แบบห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) กับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล และประเมินผล E (Evaluation) ก่อนและหลังเรียน โดยส่งเสริม (Promotion) สร้างแรงจูงใจ (Motivate) หรือให้รางวัล (Reward) ในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาพนักงานและองค์กรสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้วย ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 บทบาทของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามรูปแบบ Outsourcing

M-ALERT หลักการความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร กับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล	บทบาท	
	สถาบันการเงินภาคธนาคาร	มหาวิทยาลัยของรัฐ
M = สื่อการเรียนการสอน (Media) ผ่านเว็บ อีเมล โมดูล case study การสัมมนา	✓	
A = กิจกรรมการเรียนการสอน (Activity)		
1. ปฏิทินการศึกษา บล็อก (Block) / ระยะเวลาสั้น	✓	
2. เรียนก่อน,หลังเวลางานหรือภาคกลางคืน (19.00-22.00 น.) สำนักงานธนาคาร, บ้าน	✓	
3. รายวิชาประกอบด้วยเนื้อหาสาระความรู้แบบอนาคตของ Mitroff, Mason and Pearson (1994)	✓	
4. การวางแผนการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญธนาคารเป็นผู้กำหนด	✓	
L = ผู้เรียน (Learner) เรียนรู้แบบนำตนเอง	✓	
E = การประเมินผล (Evaluation) ก่อนเรียน/หลังเรียน		✓
R = ทรัพยากร (Resources)		
1. สำนักงานสาขาของธนาคาร สำนักงานใหญ่	✓	
2. ห้องสมุดในท้องถิ่น	✓	
3. เครือข่ายคอมพิวเตอร์	✓	
4. งบประมาณ	✓	
T = ผู้สอน (Teacher)		
1. วางแผนการเรียน		✓
2. จัดกระบวนการเรียนรู้		✓
3. สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล		✓

จากตารางที่ 6 สถาบันการเงินภาคธนาคาร ดำเนินงานเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบกระบวนการเรียนการสอนโดยเลือกมหาวิทยาลัยที่ตนต้องการเข้ามาดำเนินการ โดยใช้สื่อ M (Media) การเรียนการสอนผ่านเว็บ อีเมล โมดูล case study กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) เน้นเวลาที่ว่างจากงาน โดยใช้สถานที่ที่บ้านและที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ มีการวางแผน

การเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญของสถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้กำหนด ซึ่งเนื้อหาวิชาจะประกอบไปด้วยความรู้หลักที่จะทำให้การประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) เน้นให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง มีทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ใช้สำนักงานของธนาคาร ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์และงบประมาณของธนาคาร **โดยให้ ผู้สอน T (Teacher)** มุ่งวางแผนและสร้างกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรมการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกลแบบห้องเรียนเสมือนกับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผลโดยประเมินผล E (Evaluation) ก่อนและหลังเรียน

2. รูปแบบการเลือกใช้บริการ (Shopping) สถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้เลือกโปรแกรมที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยนั้นๆ โดยสำรวจหลักสูตร โปรแกรมอบรมของมหาวิทยาลัยของรัฐที่มุ่งสร้างกระบวนการเรียนการสอน โดยมีความร่วมมือแบบร่วมใจเป็นพันธมิตรที่มีความพอใจหรือความเป็นพวกเดียวกัน โดยอาศัยคุณลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมกัน (Alliance) และใช้หลักการ M-Alert ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้านเพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือ ซึ่ง M (Media) การเรียนการสอนผ่านเว็บ อีเมล โมดูล Case Study และการสัมมนาที่มีความสามารถและความพร้อมทางด้านของการเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) ที่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) ที่มีหลักสูตรที่ทันสมัย (Up to Date) และปฏิบัติได้จริง ตรงกับปัญหา (Relevance) โดยเน้นให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก และบริการการเรียน (Facility) โดยให้ผู้สอน T (Teacher) ที่มีความรู้ความชำนาญ (Expert) เป็นผู้กำหนดเนื้อหาวิชา มุ่งวางแผน และสร้างกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรม สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล แบบห้องเรียนเสมือนกับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล และประเมินผล E (Evaluation) ก่อนและหลังเวลาเรียน โดยส่งเสริม (Promotion) สร้างแรงจูงใจ (Motivate) หรือให้รางวัล (Reward) ในรูปแบบต่างๆ ดังตารางที่ 7

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 บทบาทของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐตามรูปแบบ Shopping

M-ALERT หลักการความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัย ของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล	บทบาท	
	สถาบันการเงิน ภาคธนาคาร	มหาวิทยาลัย ของรัฐ
M = สื่อการเรียนการสอน (Media) ผ่านเว็บ,อีเมล โมดูล Case study, การสัมมนา	√	√
A = กิจกรรมการเรียนการสอน (Activity)		
1. ปฏิทินการศึกษา บล็อก (Block) ระยะสั้น		√
2. เรียนก่อน, หลังเวลางานหรือภาคกลางคืน(19.00-22.00 น.) สำนักงานธนาคาร, บ้าน	√	
3. รายวิชาประกอบด้วยเนื้อหาสาระความรู้แบบอนาคตของ Mitroff, Mason and Pearson (1994)	√	√
4. การวางแผนการเรียนการสอน		√
L = ผู้เรียน (Learner) เรียนรู้แบบนำตนเอง	√	√
E = การประเมินผล (Evaluation) ก่อนเรียน/หลังเรียน		√
R = ทรัพยากร (Resources)		
1. สำนักงานสาขาของธนาคาร สำนักงานใหญ่	√	√
2. ห้องสมุดในท้องถิ่น	√	√
3. เครือข่ายคอมพิวเตอร์	√	√
4. งบประมาณ	√	
T = ผู้สอน (Teacher)		
1. วางแผนการเรียน		√
2. จัดกระบวนการเรียนรู้		√
3. สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล		√

จากตารางที่ 7 สถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้เลือกโปรแกรมที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยนั้น โดยสำรวจ มหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ต้องการและเลือกมหาวิทยาลัยนั้นๆ โดยหลักสูตรโปรแกรมอบรมของมหาวิทยาลัยของรัฐ มุ่งสู่กระบวนการเรียนการสอน โดยใช้สื่อ M (Media) การเรียนการสอนผ่านเว็บอีเมล โมดูล case study และการสัมมนา กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) โดยคณาจารย์ มหาวิทยาลัยของรัฐเป็นผู้กำหนดเนื้อหาวิชาจะประกอบไปด้วยความรู้หลักที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ Mitroff, Mason and Pearson (1994) L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเองและมีการประเมินผล E (Evaluation) ทั้งก่อน-หลังเรียนตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยของรัฐในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกและบริการการเรียนใช้สำนักงานของธนาคาร ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์และงบประมาณของ

ธนาคารโดยให้ผู้สอน T (Teacher) มุ่งวางแผนและสร้างกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรมสร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกลแบบห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) กับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล

3. รูปแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) สถาบันการเงินภาคธนาคาร และมหาวิทยาลัยของรัฐร่วมกันในด้านองค์ประกอบการเรียน เฉลี่ยมโนทัศน์ ทักษะเทคโนโลยี และความพร้อมต่างๆ โดยคำนึงถึงจุดแข็งของทั้งสองฝ่ายร่วมกัน และบูรณาการ เพื่อให้สนองความต้องการของทั้งสองฝ่าย อันจะนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจระหว่างบุคคลทั้ง 4 ฝ่าย คือ สถาบันการศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และสถาบันการเงิน โดยมีความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (Partnership) ทำธุรกิจร่วมกัน มีความร่วมมือใกล้ชิด รับผิดชอบร่วมกัน และใช้ หลักการ M – ALERT ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้านเพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือซึ่งมีสื่อ M (Media) ที่มีความพร้อมทางระบบการเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) ที่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) ที่มีเนื้อหาวิชาที่ทันสมัย (Up to Date) และปฏิบัติได้จริงตรงกับปัญหา (Relevance) โดยเน้นให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก และบริการการเรียน (Facility) โดยให้ผู้สอน T (Teacher) ที่มีความรู้ความชำนาญ (Expert) ซึ่งสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐกำหนดเนื้อหา มุ่งวางแผน และสร้างกระบวนการเรียนรู้การฝึกอบรม สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกลแบบห้องเรียนเสมือนกับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล และประเมินผล E (Evaluation) ก่อนและหลังเรียน โดยส่งเสริม (Promotion) สร้างแรงจูงใจ (Motivate) หรือให้รางวัล (Reward) ในรูปแบบต่างๆ ร่วมกัน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 บทบาทของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐตามรูปแบบ

Matching

M-ALERT หลักการความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร กับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล	บทบาท	
	สถาบันการเงิน ภาคธนาคาร	มหาวิทยาลัย ของรัฐ
M = สื่อการเรียนการสอน (Media) ผ่านเว็บ, อีเมล, โมดูล, case study, การสัมมนา	√	√
A = กิจกรรมการเรียนการสอน (Activity)		
1. ปฏิทินการศึกษา บล็อก (Block) ระยะสั้น	√	√
2. เรียนก่อน, หลังเวลางานหรือภาคกลางคืน (19.00-22.00 น.) สำนักงานธนาคาร, บ้าน	√	√
3. รายวิชาประกอบด้วยเนื้อหาสาระความรู้แบบอนาคตของ Mitroff, Mason and Pearson (1994)	√	√
4. การวางแผนการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญสถาบันการเงินและมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นผู้กำหนด	√	√

ต่อ ตารางที่ 8

M-ALERT หลักการความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร กับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล	บทบาท	
	สถาบันการเงิน	มหาวิทยาลัย
	ภาคธนาคาร	ลัยของรัฐ
L = ผู้เรียน (Learner) เรียนรู้แบบนำตนเอง	√	√
E = การประเมินผล (Evaluation) ก่อนเรียน/หลังเรียน	√	√
R = ทรัพยากร (Resources)		
1. สำนักงานสาขาของธนาคาร สำนักงานใหญ่	√	√
2. ห้องสมุดในท้องถิ่น	√	√
3. เครือข่ายคอมพิวเตอร์	√	√
4. งบประมาณ	√	√
T = ผู้สอน (Teacher)		
1. วางแผนการเรียน	√	√
2. จัดกระบวนการเรียนรู้	√	√
3. สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล	√	√

จากตารางที่ 8 สถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐมีความร่วมมือกำหนดทิศทางและการปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่ข้อยุติร่วมกันโดยสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในด้านองค์ประกอบการเรียน เฉลี่ย มโนทัศน์ ทักษะ เทคโนโลยีและความพร้อมต่างๆโดยใช้สื่อ M (Media) การเรียนการสอน ผ่านเว็บ อีเมล โมดูล case study และสัมมนา กิจกรรมการเรียน A (Activity) เน้นเวลาที่ว่างจากงานโดยใช้สถานที่บ้านและที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเนื้อหาวิชาจะประกอบไปด้วยความรู้หลักที่จะทำให้ องค์การประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) เน้นให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง ให้มีการประเมินผล E (Evaluation) ทั้งก่อน-หลังเรียน และในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ใช้สำนักงานของธนาคาร ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์และงบประมาณของธนาคาร โดยให้ผู้สอน T (Teacher) มุ่งวางแผนและสร้าง กระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรมสร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกลแบบห้องเรียนเสมือนกับผู้เรียนให้ สัมฤทธิ์ผลร่วมกับมหาวิทยาลัยของรัฐ

ดังนั้นในรูปแบบการว่าจ้าง (Outsourcing) ซึ่งสถาบันการเงินเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอนโดยเลือกมหาวิทยาลัยที่ตนต้องการเข้ามาดำเนินการถือเป็นเรื่องของ การจ้างคน ภายนอกเข้ามาดำเนินการจึงต้องคำนึงถึงคุณสมบัติหรือลักษณะที่ตรงตามเกณฑ์ ตามเงื่อนไขที่ผู้ ว่าจ้างกำหนด (Qualification) โดยคำนึงถึงงบประมาณและความคุ้มค่าของการจ้างงานนั้น (Return of Investment: ROI) ในรูปแบบการเลือกใช้บริการ (Shopping) ซึ่งสถาบันการเงินเป็นผู้ เลือกโปรแกรมที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยนั้น สิ่งที่สำคัญคือ สถาบันการเงินต้องมีข้อมูล (Information) และแหล่งข้อมูล

(Source) เพื่อจะทราบว่า มหาวิทยาลัยของรัฐใดจะมีความรู้ความสามารถที่ดีและตรงกับความต้องการมากน้อยเพียงใด ในรูปแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) ซึ่งสถาบันการเงินและมหาวิทยาลัยของรัฐมีความร่วมมือกำหนดทิศทางและปฏิบัติการเพื่อนำไปเป็นข้อมูลร่วมกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในด้านองค์ประกอบการเรียน เฉลี่ยโมโนทัศน์ ทักษะและความพร้อมต่างๆ สิ่งที่สำคัญคือ ต้องมีการบูรณาการร่วมกัน ซึ่งเป็นเรื่องของการค้นหา สอดส่อง พิสูจน์วิเคราะห์ (Search) มหาวิทยาลัยของรัฐที่ตนต้องการและเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเพื่อให้เห็นภาพของบทบาทของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐตามรูปแบบต่างๆ ได้ชัดเจน ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 บทบาทของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ
จำแนกตามรูปแบบ Outsourcing Shopping และ Matching

M-ALERT หลักการความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับ มหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล	บทบาท / รูปแบบ					
	สถาบันการเงิน ภาคธนาคาร			มหาวิทยาลัย ของรัฐ		
	O	S	M	O	S	M
M = สื่อการเรียนการสอน (Media) ผ่านเว็บ, อีเมล, โมดูล, case study, การสัมมนา	√	√	√	√	√	
A = กิจกรรมการเรียนการสอน (Activity)						
1. ปฏิทินการศึกษา บล็อก (Block) ระยะสั้น	√		√	√	√	
2. เรียนก่อน, หลังเวลางาน หรือภาคกลางคืน(19.00-22.00 น.)สำนักงาน ธนาคาร, บ้าน	√	√	√			√
3. รายวิชาประกอบด้วยเนื้อหาสาระความรู้แบบขนาดของ Mitroff, Mason and Pearson (1994)	√	√	√	√	√	
4. การวางแผนการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญสถาบันการเงินและมหาวิทยาลัย ของรัฐเป็นผู้กำหนด	√		√	√	√	
L = ผู้เรียน (Learner) เรียนรู้แบบนำตนเอง	√	√	√	√	√	√
E = การประเมินผล (Evaluation) ก่อนเรียน/หลังเรียน			√	√	√	√
R = ทรัพยากร (Resources)						
1. สำนักงานสาขาของธนาคาร สำนักงานใหญ่	√	√	√	√	√	
2. ห้องสมุดในห้องถิ่น	√	√	√	√	√	
3. เครือข่ายคอมพิวเตอร์	√	√	√	√	√	
4. งบประมาณ	√	√	√			√
T = ผู้สอน (Teacher)						
1. วางแผนการเรียน			√	√	√	√
2. จัดกระบวนการเรียนรู้			√	√	√	√
3. สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล			√	√	√	√

บทบาทของสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเป็นรูปแบบการว่าจ้าง (Outsourcing = O) สถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอนโดยเลือกมหาวิทยาลัยที่ตนต้องการเข้ามาดำเนินการ รูปแบบการเลือกใช้บริการ (Shopping = S) สถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้เลือกโปรแกรมที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยนั้นๆ และ รูปแบบการลงทุนพัฒนา (Matching = M) สถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐร่วมกำหนดทิศทาง และปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ข้อยุติร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผลการตรวจสอบและประเมินรูปแบบความร่วมมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรของมหาวิทยาลัยของรัฐและผู้บริหารระดับสูงของธนาคาร

ผู้วิจัยส่งแบบตรวจสอบและประเมินรูปแบบความร่วมมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรของมหาวิทยาลัยของรัฐและผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินภาคธนาคารด้วยตนเอง และได้สัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ท่านมีความคิดเห็นต่อรูปแบบความร่วมมือทั้ง 3 รูปแบบ อย่างไรพร้อมข้อเสนอแนะในรูปแบบอื่นๆ
2. รูปแบบความร่วมมือดังกล่าวสามารถปฏิบัติได้จริง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กรได้หรือไม่ เพราะอะไร
3. รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐควรเป็นรูปแบบใด เพราะอะไร

ผลจากการที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารระดับสูงของธนาคาร ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์รูปแบบต่างๆกับผู้วิจัย ผู้วิจัยได้นำมาพิจารณาร่วมกับแบบประเมินรูปแบบความร่วมมือ ซึ่งได้ผลดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1

จากรูปแบบและ “วิธีการ” ในการสร้างระบบบทเรียนทางไกลที่พิจารณา 3 แบบ คือ Outsourcing Shopping และ Matching นั้น การเลือกวิธีการจะต้องสอดคล้องกับปัจจัยหลัก 4 ประการคือ

1. จุดประสงค์ (Objective) ของการเรียนทางไกล คืออะไร ความเหมาะสมของหลักสูตร (Appropriateness of the curriculum) และการทดสอบผลการเรียนที่ได้ผล (Effective Appraisal Method)
2. เป้าหมายของผู้เรียนคือ ใคร เป็น Target Group ของหลักสูตร ความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน (Readiness and Needs of Students)

3. ผลประโยชน์ของสถาบันการเงิน (Benefits to the Sponsoring Institutions) กล่าวคือ สถาบันที่ให้การสนับสนุนจะได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างไร และมากน้อยแค่ไหน ซึ่งเป็นเรื่องของการยอมรับ (Acceptance) ของหลักสูตรที่เสนอให้

4. ความสามารถและความพร้อมของสถาบันการศึกษาที่จะสรรสร้างหลักสูตรตามความต้องการของตลาด ตลอดจนคุณภาพของครูผู้สอนในแต่ละวิชาด้วย

ดังนั้น เมื่อประมวลความตามแนวทางดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดแล้ว จึงพอที่จะสรุปได้ว่า “ความร่วมมือ” ระหว่างสถาบันการศึกษาและตลาด (ผู้เรียนและสถาบันการเงิน) เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ผู้เกี่ยวข้อง (Players) ในกระบวนการนี้ประกอบด้วยบุคคล 2 ประเภท

1. **สถาบันการเงิน** หรือ ศูนย์ฝึกอบรมของแต่ละสถาบันการเงิน โดยที่ธนาคารใหญ่ๆ ในขณะนี้ของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ และอื่นๆ อีกหลายแห่ง ต่างก็มีศูนย์อบรมพนักงานเป็นของตนเองที่จะเน้นถึงความเป็นเลิศในการพัฒนาความรู้ในการประกอบการของแต่ละสถาบันเป็นประจำอยู่แล้ว ตลอดทั้งปี ผู้สอนก็จะคัดเลือกมาจากเจ้าหน้าที่ชำนาญการภายในแต่ละแขนงวิชา ทั้งในด้านทฤษฎีพื้นฐานและแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งอาจจะแตกต่างกันในแต่ละสถาบัน บางวิชาก็มีการว่าจ้างผู้มีความรู้จากภายนอก ทั้งจากมหาวิทยาลัยภายในประเทศและผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ (อาจจะเป็น consultants ที่มีค่าตัวแพง) มาเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้เหล่านั้น นอกจากนี้ในเกือบทุกสถาบันการเงินยังมีโครงการให้ทุนการศึกษาแก่พนักงานของตนไปศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมทั้งที่เป็น short course ทั้งในประเทศ (มหาวิทยาลัยและสถาบันอบรมต่างๆ) ตลอดจนกระทั่งหลักสูตรต่างๆ ในต่างประเทศ และหลักสูตรระยะยาวที่ให้ปริญญาอีกด้วย ซึ่งพอสรุปได้ว่าในปัจจุบัน สถาบันการเงินมีทางเลือกในการพัฒนาพนักงานของตนมากมายหลายช่องทางให้เลือกอยู่แล้วอย่างพอเพียง

ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาทางไกลที่น่าเสนอมานี้ ต้องถือว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพพนักงานเท่านั้น ซึ่งทั้งนี้ สถาบันการเงินจะต้องให้เห็นคุณค่า ให้การยอมรับและสนับสนุนอย่างพอเพียงจึงจะสัมฤทธิ์ผลในหลายประการคือ

- 1.1 คุณภาพของหลักสูตร
- 1.2 สนองตอบความต้องการของสถาบันการเงิน
- 1.3 ทุนค่าใช้จ่าย โดยการลดหลักสูตรภายในของสถาบันเอง
- 1.4 เป็นการพัฒนาที่แผ่กระทบไปยังพนักงานส่วนใหญ่ โดยไม่เสียเวลาปฏิบัติงาน

2. **สถาบันการศึกษา** ซึ่งจะเป็นผู้สนองตอบความต้องการของสถาบันการเงิน ในด้านการสร้างหลักสูตร (Course Design) การคัดเลือกอาจารย์ผู้สอน เนื้อหาสาระของแต่ละ

วิชา วิธีการสอนที่เหมาะสม ตลอดจนการกำหนดค่าเล่าเรียน ซึ่งกระบวนการต่างๆ เหล่านี้จะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างสถาบันที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

ความต้องการของสถาบันการเงินอาจจะมีแตกต่างกันบ้างในเชิงรายละเอียด ดังนั้น ผู้ที่จะออกแบบหลักสูตรจะต้องมีความสามารถผนวกความต้องการเหล่านี้ให้อยู่ในหลักสูตรได้อย่างพอเพียง ถึงแม้ว่าการศึกษาทางไกลมักจะเน้นถึงความรู้ทั่วไปอย่างกว้างๆ ก็ตามแต่การเสริมหลักสูตรด้วย กรณีศึกษา (Case Studies) ในบางลักษณะวิชาก็ดูจะขาดเสียมิได้ ประเด็นนี้อาจจะเป็นปัญหาสำหรับผู้สอนที่ขาดประสบการณ์ในเชิงปฏิบัติ หรือมีได้ทำวิจัยมากเพียงพอ แต่ก็พอที่จะเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกเข้ามาสอนได้บ้างตามสมควร ค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนก็จะน้อยลงโดยเฉลี่ยและน้อยกว่าค่าใช้จ่ายที่แต่ละสถาบันการเงินต้องเป็นผู้จ้างเองจำนวนมากด้วย

ในทางปฏิบัติ ศูนย์อบรมภายใน (In-house Training Center) ของแต่ละธนาคารหรือสถาบันการเงินก็ยังคงดำเนินต่อไปอย่างปกติ เพียงแต่ทำให้สอดคล้องกับการศึกษาทางไกล โดยอาจจะมีการลดวิชาอบรมโดยผลัดให้เป็นภาระของหลักสูตรทางไกล มีการอ้างถึงวิชาต่างๆ หรือกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานที่จะเรียนและแสวงหาความรู้พื้นฐานจากหลักสูตรการศึกษาทางไกลในลักษณะที่เป็น “ข้อกำหนดเบื้องต้น” (Pre-requisite) ก่อนที่จะเข้ามาอบรมเน้นมากขึ้นในเรื่องของภาคปฏิบัติก็จะได้ดี แต่ทั้งนี้หลักสูตรการศึกษาทางไกลจะต้องพร้อมด้วยคำบรรยาย ตัวอย่าง และหนังสืออ้างอิงอย่างครบถ้วนอีกด้วย

ด้านรูปแบบความร่วมมือทั้ง 3 รูปแบบมีทั้งจุดเด่นและจุดด้อยในตัว ซึ่งสถาบันการเงินภาคธนาคารต้องวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการให้เหมาะสมกับสถาบันของตน แต่ในทางปฏิบัติจริงควรจะเน้นแบบ Matching เพราะมีการบูรณาการทางด้านการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐและผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันการเงิน ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย โดยเฉพาะพนักงาน สถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2

รูปแบบ Outsourcing

1. วิธีนี้ดี และเป็นที่ยินยอมกัน แต่ทั้งนี้บางวิชาควรจะผนวกกับประสบการณ์จริงหรือกรณีจริงจากการทำงานจริงจากองค์กรภาคเอกชนหรือภาครัฐเข้ามาช่วยด้วย เพื่อนำมาใช้กับงานที่ปฏิบัติได้จริง

2. สำหรับ R ข้อแรก ควรเพิ่มให้เป็น สำนักงานใหญ่ และสาขาด้วย

รูปแบบ Shopping

1. วิธีนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเพิ่มวุฒิของตนเอง

2. สำหรับ R ข้อแรก ควรเป็นเพิ่มให้เป็น สำนักงานใหญ่ และสาขา ด้วย

3. A ข้อแรก ควรเพิ่มมีระยะเวลา 1-2 ปีด้วย

รูปแบบ Matching

1. สำหรับ R ข้อแรก ควรเป็นเพิ่มให้ เป็น สำนักงานใหญ่ และสาขา ด้วย
2. A ข้อแรก ควรเพิ่มมีระยะเวลา 1-2 ปีด้วย

รูปแบบที่ 4 รูปแบบอื่นๆ เสนอให้มหาวิทยาลัยเข้ามาเสนอองค์ประกอบการเรียนการสอนต่อธนาคาร ที่เป็นประโยชน์ต่องานธนาคารในด้านต่างๆ เช่น ลดความเสี่ยงด้านต่างๆ วิเคราะห์สินเชื่อ และวางแผนการตลาด เป็นต้น

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3

รูปแบบ Outsourcing : ในลักษณะของการ Outsourcing ตามเข้าใจ คือ องค์การเป็นผู้บอกความต้องการในเนื้อหาของความรู้ที่ต้องการ และมหาวิทยาลัยในฐานะเป็นผู้รู้ วางแผนการเรียน จัดกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ได้

ตามที่เสนอมา ความร่วมมือของมหาวิทยาลัยคือ เป็นผู้ช่วยดูแล ในเรื่องของการผลิตสื่ออย่างเดียว จึงเข้าใจได้ว่าเป็นการ Outsource ด้านงาน processing เท่านั้น

รูปแบบ Shopping : รูปแบบ Shopping จะจัดได้ในกรณีที่เป็น core learning ซึ่งเป็น course ที่ค่อนข้างเป็นพื้นฐานของวิชาการแขนงต่างๆ เห็นว่ารูปแบบนี้จะมีโอกาสได้เข้ามา

รูปแบบ Matching : เห็นว่าเป็นการ customize ให้กับธนาคารต่างๆ ตามต้องการ และเป็นส่วนที่สอดคล้องกับแนวทางของมหาวิทยาลัย จะเป็นประโยชน์มาก แต่จะใช้เวลาในการพัฒนาหลักสูตรมากเช่นกัน

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4

ทั้ง 3 รูปแบบที่นำเสนอ ครอบคลุมได้หมดแล้ว และมีข้อเสนอให้เพิ่ม (M) สื่อการเรียนการสอน เป็นระบบอินเทอร์เน็ต ด้วย เสนอให้เพิ่ม (R) ทรัพยากรจากสำนักงานสาขาของธนาคาร เพิ่มเป็น สำนักงานสาขาของธนาคารที่ผู้เรียนสังกัด และสถานที่ที่ธนาคารจัดให้เฉพาะ

ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5

ทั้ง 3 รูปแบบที่นำเสนอ มีความเหมาะสมดีแล้ว แต่ขอให้เพิ่มชื่อรูปแบบเป็นชื่อภาษาไทยด้วย จะเหมาะสมกว่า

สรุปผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สรุปผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ	ประเด็นเสนอแนะ	ประเด็นแก้ไข	หมายเหตุ
คนที่ 1	เห็นด้วยกับรูปแบบทั้ง 3 รูปแบบ แต่ในทางปฏิบัติควรจะเน้นที่รูปแบบ Matching เพราะมีการบูรณาการทางด้านการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยและผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันการเงิน	-	ผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
คนที่ 2	1. ควรเพิ่ม "สำนักงานใหญ่" ลงในทรัพยากรของรูปแบบ outsourcing shopping และ matching 2. ควรเพิ่มคำว่า "ระยะยาว 1-2 ปี" ในปฏิทินการศึกษาล็อก ระยะสั้นของรูปแบบ shopping และ matching	ดำเนินการเพิ่ม คำว่า "สำนักงานใหญ่" ตามข้อเสนอ ไม่ได้ดำเนินการแก้ไข	- เพราะรูปแบบ shopping และ matching เป็นความร่วมมือในการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยจัดเป็นหลักสูตรอบรมระยะสั้น พนักงานสถาบันการเงินได้เข้าไปอบรมเรียนรู้หลักสูตรนั้นๆ จึงไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลา 1-2 ปี
คนที่ 3	ให้ คิด เห็น ว่า รูปแบบ outsourcing ที่ผู้วิจัยนำเสนอเน้นให้มหาวิทยาลัย เป็นผู้ผลิตสื่อเพียงอย่างเดียว	-	รูปแบบ outsourcing ที่นำเสนอ นั้น อาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกลแบบห้องเรียนเสมือน และประเมินผลด้วย

คนที่ 4	1. ควรเพิ่มสื่อการเรียนการสอนเป็นระบบอินเทอร์เน็ตด้วย 2. ควรเพิ่ม "สำนักงานใหญ่" ลงในทรัพยากรของรูปแบบ outsourcing shopping และ matching	ไม่ได้ดำเนินการแก้ไข ดำเนินการเพิ่ม คำว่า "สำนักงานใหญ่" ตามข้อเสนอ	เพราะรูปแบบที่นำเสนอทั้งหมดเน้นเป็นรูปแบบในระบบอินเทอร์เน็ต -
คนที่ 5	ขอให้เพิ่มชื่อรูปแบบทั้ง 3 รูปแบบเป็นชื่อภาษาไทยด้วย	ดำเนินการเพิ่มดังนี้ 1. outsourcing เป็นการว่าจ้าง 2. shopping เป็นการเลือกใช้บริการ 3. matching เป็นการร่วมลงทุนพัฒนา	

ผลตามข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ด้านรูปแบบความร่วมมือที่นำเสนอ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรูปแบบทั้ง 3 รูปแบบ แต่ในทางปฏิบัติควรจะเน้นที่แบบ Matching เพราะมีการบูรณาการทางด้านการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐและผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันการเงิน

2. รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร และมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงาน จะเกิดความร่วมมืออย่างจริงจัง ทั้งด้านของผู้มีประสบการณ์จากสถาบันการเงิน และมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาการของมหาวิทยาลัยมากขึ้นโดยเชื่อมโยงกับสถาบันการเงินแต่ละสถาบันจะใช้รูปแบบความร่วมมือในแต่ละแบบหรือผสมผสาน โดยต้องมีเป้าหมาย งบประมาณให้ชัดเจน

3. ด้านการใช้ชื่อรูปแบบ ต้องการให้เพิ่มชื่อภาษาไทยทั้ง 3 รูปแบบ คือ การว่าจ้าง (Outsourcing) การเลือกใช้บริการ (Shopping) และการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching)

ผลตามข้อคิดเห็นของผู้วิจัย

1. รูปแบบความร่วมมือทั้ง 3 รูปแบบ คือ การว่าจ้าง (Outsourcing) การเลือกใช้บริการ (Shopping) และการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching)

2. รูปแบบความร่วมมือทั้ง 3 รูปแบบ มีจุดเด่นและจุดด้อย ดังนั้นสถาบันการเงินภาคธนาคาร ต้องศึกษาและเลือกให้เหมาะสมกับตนเอง โดยมีจุดประสงค์ เป้าหมาย ความสามารถ ความพร้อม และงบประมาณที่ชัดเจน

3. ในทางปฏิบัติจริงควรเน้นรูปแบบ การร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) เพราะมีการบูรณาการทางด้านการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐและผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันการเงิน

ตอนที่ 3 พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารทฤษฎีและแนวคิด องค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization) ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้แบบอนาคตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ บูรณาการความต้องการและความจำเป็นระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า หลักสูตรในการพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารควรจะประกอบไปด้วย 6 สาขาวิชาดังนี้

- ส่วนที่ 1 การบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management)
- ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management)
- ส่วนที่ 3 การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management)
- ส่วนที่ 4 แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism)
- ส่วนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism)
- ส่วนที่ 6 จริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics)

ผลการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานได้สาระสำคัญ คือ การพัฒนาหลักสูตร การบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management) การจัดการปัญหา (Issues Management) บริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) และจริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics) เพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารนี้ได้คำนึงถึงกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรคือ 1.)ด้านเป้าหมาย จุดหมายและขอบเขต 2.)ด้านการออกแบบหลักสูตร 3.)การใช้หลักสูตร 4.)การประเมินหลักสูตร (Saylor and Alexander, 1974) โดยในด้านเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต มีความครอบคลุมเนื้อหาความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ตามแนวคิดขององค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization) ด้านการออกแบบให้นำสนใจ โดยมีแนวคิดวิธีการ การนำเสนอ และรูปแบบในการออกแบบโครงสร้างที่เหมาะสมตลอดจนในด้านของการใช้และประเมินหลักสูตร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาเนื้อหารายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) 1 สาขาวิชาเป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นตัวอย่างและต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตรทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานอย่างครบวงจร

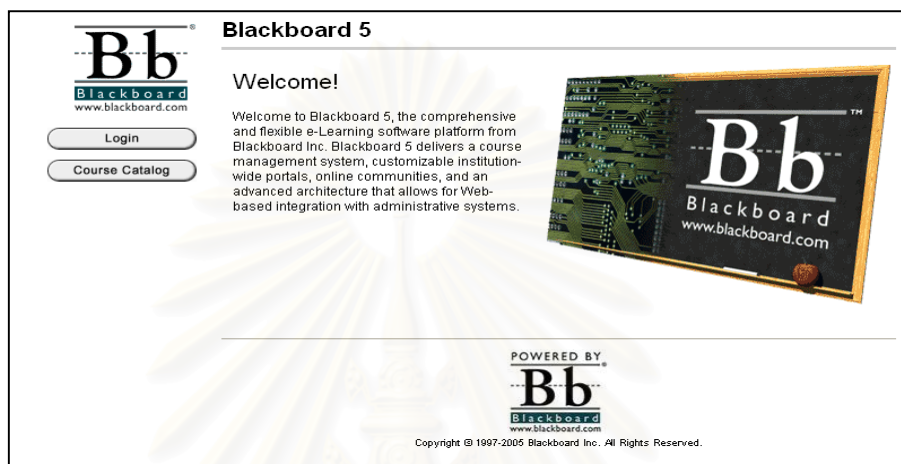
ตอนที่ 4 การพัฒนาเนื้อหารายวิชา Globalism เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต
ส่วนที่ 1 ผลการพัฒนาเนื้อหารายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์
(Globalism)

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดของตอนที่ 4 ดังนี้

1. สรุปเกี่ยวกับ Blackboard
2. องค์ประกอบของบทเรียน
 - 2.1 Announcement
 - 2.2 Course Information ประกอบด้วย
 - 2.2.1 คู่มือการใช้โปรแกรมบทเรียน
 - 2.2.2 คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรม
 - 2.2.3 แนะนำรายวิชา Globalism
 - 2.2.4 ขอบเขตเนื้อหาสาระ
 - 2.2.5 แบบทดสอบก่อนฝึกอบรม
 - 2.2.6 แบบทดสอบหลังฝึกอบรม
 - 2.2.7 แบบทดสอบท้ายตอนที่ 1 : เส้นทางสู่ตลาดโลก
 - 2.2.8 แบบทดสอบท้ายตอนที่ 2 : การแข่งขันระดับโลก
 - 2.2.9 แบบทดสอบท้ายตอนที่ 3 : โลกเทคโนโลยีในวันพรุ่งนี้
 - 2.2.10 แบบทดสอบท้ายตอนที่ 4 : การสร้างองค์กรระดับโลก
 - 2.2.11 แบบทดสอบท้ายตอนที่ 5 : การควบคุมองค์กรระดับโลก
 - 2.2.12 แบบทดสอบท้ายตอนที่ 6 : การเข้าถึงลูกค้าทั่วโลก
 - 2.3 Faculty Information ประกอบด้วย
 - 2.3.1 อาจารย์ผู้สอน : สุธีรา ตั้งสวานิช
 - 2.3.2 อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา
 - 2.3.3 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ชาติชาย ศรีวิเศษ
 - 2.3.4 ผู้ทรงคุณวุฒิ : เสาวณี ศิริพัฒน์
 - 2.3.5 ผู้ช่วยสอน : ญัฐกร สงคราม
 - 2.3.6 ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม
 - 2.3.7 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบบทเรียน เนื้อหา และรูปแบบความร่วมมือ
 - 2.3.8 คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
 - 2.4 Course Documents ได้แก่ เนื้อหาบทเรียน Globalism
 - 2.5 Assignments คือ กิจกรรมการเรียนการสอน

- 2.5.1 กิจกรรมตอนที่ 1 : เส้นทางสู่ตลาดโลกไปกับโลกาภิวัตน์ (Globalism)
 - 2.5.2 กิจกรรมตอนที่ 2 : การแข่งขันระดับโลก
 - 2.5.3 กิจกรรมตอนที่ 3 : โลกเทคโนโลยีในวันพรุ่งนี้ไปทางใด
 - 2.5.4 กิจกรรมตอนที่ 4 : การสร้างองค์กระระดับโลก
 - 2.5.5 กิจกรรมตอนที่ 5 : การควบคุมองค์กระระดับโลก
 - 2.5.6 กิจกรรมตอนที่ 6 : การเข้าถึงลูกค้าทั่วโลก
 - 2.5.7 รายชื่อสมาชิกแต่ละกลุ่ม
- 2.6 Communication คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน
- 2.6.1 Send E-mail
 - 2.6.2 Discussion Board
 - 2.6.3 Virtual Classroom
 - 2.6.4 Roster
 - 2.6.5 Group Pages
- 2.7 Web Sites
- 2.8 Student Tools คือ เครื่องมือสำหรับผู้เรียน
- 2.8.1 Digital Drop Box
 - 2.8.2 Edit Your Homepage
 - 2.8.3 Personal Information
 - 2.8.4 Calendar
 - 2.8.5 Check Grade
 - 2.8.6 Manual
 - 2.8.7 Tasks
 - 2.8.8 Electric Blackboard
 - 2.8.9 Address Book

โปรแกรม Blackboard คือ โปรแกรมที่ช่วยอาจารย์ในด้านการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต ผู้สอนสามารถสร้างข้อมูลรายวิชาเนื้อหา เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องลงบนเว็บไซต์ได้ด้วยตนเอง โดยมีความรู้พื้นฐานการใช้งานและอินเทอร์เน็ตทั่วไป ซึ่งสามารถเข้าสู่โปรแกรม Blackboard ดังนี้ <http://bbserver.car.chula.ac.th/> จะปรากฏหน้าจอดังนี้

ภาพที่ 1 หน้าจอหลักของโปรแกรม Blackboard

การเข้าใช้งานโปรแกรม Blackboard

การเข้าใช้งานโปรแกรม Blackboard สามารถใช้ผ่านโปรแกรม Internet Explorer version 5.5 ขึ้นไป ซึ่งจะไม่มีปัญหาในการแสดงผลภาษาไทย โดยเข้ามาที่ <http://bbserver.car.chula.ac.th> จากนั้นใส่ User name และ Password ตามที่ได้รับจากผู้ดูแลระบบ (System Administrator) เมื่อผู้ใช้ใส่ User name และ Password หน้าแรกที่ผู้ใช้พบ จะมี 3 Tab คือ My institution Tab Course และ Community Tab

My institution Tab ส่วนนี้เป็นข้อมูลเฉพาะส่วนบุคคล ผู้ใช้ทุกคนสามารถใส่กิจกรรมหรืองานของตนเข้าได้เสมือน เป็นสมุดบันทึกส่วนตัว ถ้ากิจกรรม หรืองานใดสำเร็จแล้วสามารถลบออกไปจากระบบได้

Courses Tab ส่วนนี้เป็นชื่อรายวิชาของผู้สอน ผู้ใช้สามารถเข้าถึงส่วนต่างๆ ของรายวิชาโดยคลิกที่ชื่อรายวิชา

Community Tab ส่วนนี้เป็นส่วนที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกันเอง

ส่วนประกอบต่างๆ ภายในรายวิชา

เมื่อผู้สอนคลิกที่ชื่อรายวิชา จะพบส่วนประกอบต่างๆ ดังนี้

The screenshot shows a Blackboard course page for 'Globalism'. The top navigation bar includes 'My Institution', 'Courses', and 'Community'. The main content area features a blue header with the course title 'Globalism' and a background image of people in a meeting. Below the header are buttons for 'VIEW TODAY', 'VIEW LAST 7 DAYS', 'VIEW LAST 30 DAYS', and 'VIEW ALL'. The date 'March 26 - April 2, 2005' is displayed. A 'Welcome to Globalism' message is posted by 'Sutheera Tangsawanit'. The message includes instructions for new users and a list of four tasks: 1. Read the introduction regarding Blackboard usage. 2. Read the introduction regarding the course map and syllabus. 3. Read the introduction regarding the pre-test. 4. Read the introduction regarding the course document.

ภาพที่ 2 หน้าจอและรายละเอียดรายวิชา Globalism

ความหมายของปุ่มต่างๆ

Announcement	ประกาศ ข่าว หรือ ข้อความที่ผู้สอนต้องการแจ้งให้ผู้เรียนทราบ
Course Information	รายละเอียดของรายวิชา เช่น ประมวลรายวิชา คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น
Faculty Information	ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สอน
Course Documents	เอกสารประกอบการสอนต่างๆ
Assignments	แนะนำหนังสืออ่านประกอบ หรือ สิ่งงาน การบ้าน แก่ผู้เรียน
Communication	ช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียน
Web Sites	รายชื่อเว็บไซต์ที่น่าสนใจ
Student Tools	เครื่องมือของผู้เรียน
Resource	เชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลต่างๆ ภายในเว็บไซต์ของ Blackboard.com
Course Map	เครื่องมือแสดงให้เห็นโครงสร้างของรายวิชา
Control Panel	เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการเพิ่ม ลบหรือปรับปรุงเนื้อหาต่างๆ ภายในรายวิชา โดยปุ่มนี้จะปรากฏเฉพาะผู้สอน หรือผู้ใช้ที่มีสิทธิ์ในการปรับปรุงเนื้อหาในรายวิชาที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดให้

Announcement ประกาศ ข่าว หรือ ข้อความที่ผู้สอนต้องการแจ้งให้ผู้เรียนทราบ

My Institution Courses Community Home Help Logout

COURSES > THESES_GLOBAL

Announcements

VIEW TODAY VIEW LAST 7 DAYS VIEW LAST 30 DAYS VIEW ALL

March 26 - April 2, 2005

Posted by: Sutheera Tangsawanit

Welcome to Globalism

หากท่านเข้ามาในรายวิชานี้เป็นครั้งแรก ให้คลิกเข้าไปที่ **Course Information** และปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. อ่านทำความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานการใช้งานโปรแกรม Blackboard ในหัวข้อ **คู่มือการใช้โปรแกรมบทเรียน**
2. อ่านทำความเข้าใจเกี่ยวกับ **คำแนะนำการใช้ชุดฝึกอบรม แนะนำรายวิชา และ ขอบเขตเนื้อหาสาระ**
3. เมื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายวิชาในเบื้องต้นแล้ว ให้ทำแบบทดสอบก่อนฝึกอบรม (pre-test) เพื่อประเมินตนเองก่อนเรียน
4. หลังจากทำแบบทดสอบก่อนเรียนแล้ว จึงค่อยเข้าไปศึกษา **เนื้อหาบทเรียน** ที่ **Course Document**

หมายเหตุ : หากต้องการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรม Blackboard อย่างละเอียด ให้ไปศึกษาได้ที่ **Student Tools** ในหัวข้อ **Manual**

ภาพที่ 3 หน้าจอ Announcement

Course Information รายละเอียดของรายวิชา เช่น ประมวลรายวิชา คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

COURSES > THESES_GLOBAL

Course Information

Current Location: Course Information

- คู่มือการใช้โปรแกรมบทเรียน** (Package file) ดั่งภาพ 4.4
- คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรม** (Package file) ดั่งภาพ 4.5
- แนะนำรายวิชา Globalization** (Package file) ดั่งภาพ 4.6
- ขอบเขตเนื้อหาสาระ** (Package file) ดั่งภาพ 4.7

ภาพที่ 4 หน้าจอ Course Information

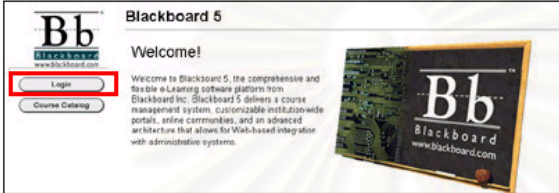
Course Information

[Course Information]

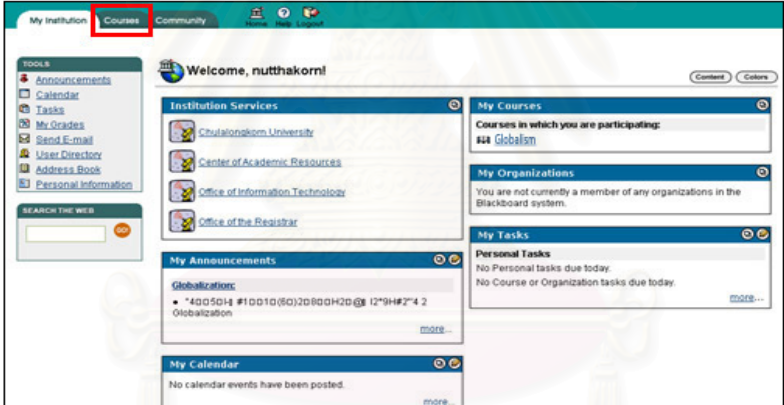
**รายละเอียด (Package file)
คู่มือการศึกษามทเรียนด้วยโปรแกรม Blackboard**

วิธีการเข้าใช้งาน (Access Blackboard)

- เปิด Web Browser ด้วยโปรแกรม Internet Explorer และพิมพ์ URL <http://bbserver.car.chula.ac.th> เพื่อเข้าสู่โปรแกรม Blackboard
- เมื่อเข้าสู่โปรแกรม Blackboard จะพบหน้าจอดังนี้

- ให้คลิกที่ปุ่ม Login ใส่ Username และ Password ของตนเองตามที่ได้รับมาจากผู้สอน
- เมื่อปรากฏหน้าจอหลักทักทายผู้เรียนดังกล่าว ให้คลิกเลือกที่ Courses เพื่อเข้าสู่รายวิชาที่ต้องการเรียน

- เลือกรายวิชาที่ต้องการเรียน ในที่นี้ให้เลือก Globalism

ภาพที่ 5 หน้าจอ Course Information-คู่มือการใช้โปรแกรมบทเรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Course Information
<p>[Course Information]</p> <p style="text-align: center;">รายละเอียด (Package file)</p>
<h2>คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรม</h2>
<p>การพัฒนาารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร และมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน (Developing a Model of Co-operation Between Financial Institution and Public Universities in a Distance Learning Program for Staff Development)</p>
<p>ชุดฝึกอบรม</p> <p>เพื่อให้พนักงานสถาบันการเงินสามารถเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาการทำงานในสถาบันการเงินของตนเอง ชุดฝึกอบรมนี้ประกอบด้วยชุดฝึกอบรมทั้งหมด จำนวน 6 ชุด โดยแบ่งเป็น 6 วิชา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การบริหารภาวะวิกฤต (Crisis Management) 2. การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management) 3. การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) 4. แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) 5. แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) 6. จริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics)
<p>การเตรียมการก่อนการใช้ชุดฝึกอบรม</p> <p>ผู้ศึกษาจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรมทั้ง 6 ชุดวิชาให้ชัดเจน ผู้ศึกษาจะต้องทำความเข้าใจและตระหนักเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นต่อการเรียนรู้ทางไกล ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตาม พ.ร.บ การศึกษา 2542 ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงปรับปรุงและพัฒนาาระบบการศึกษาของไทย ซึ่งส่งผลให้ต้องมีการพัฒนาการศึกษา ให้ทันสมัยเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลง</p>
<p>การใช้ชุดฝึกอบรม</p> <p>เพื่อให้การเรียนรู้ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาคควรจะมีการใช้ชุดฝึกอบรม 6 ขั้นตอน ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ขั้นตอนที่ 1 แบบทดสอบก่อนฝึกอบรม P (Pre-test) ขั้นตอนที่ 2 อ่านเนื้อหาของชุดฝึกอบรม R (Reading and studying) ขั้นตอนที่ 3 ทำกิจกรรม / แบบฝึกหัด A (Activity) ขั้นตอนที่ 4 สรุปเนื้อหา S (Summary) ขั้นตอนที่ 5 แบบทดสอบหลังฝึกอบรม P (Post-test) ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบเฉลย A (Answer)
<p>แผนภาพการใช้ชุดฝึกอบรม ดังนี้</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A[แบบทดสอบก่อนฝึกอบรม] --> B[อ่านเนื้อหาของชุดอบรม / Studying] B --> C[ทำกิจกรรมแบบฝึกหัด] C --> D[สรุปเนื้อหา] D --> E[แบบทดสอบหลังฝึกอบรม] E --> F[ตรวจสอบเฉลย] </pre> </div>

ภาพที่ 6 หน้าจอ Course Information-คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรม

Course Information

[Course Information]

รายละเอียด (Package file)

Announcements

Course Information

Faculty Information

Course Documents

Assignments

Communication

Web Sites

Student Tools

Resources

Course Map

Control Panel

หลักการ

วิกฤติการณ์ทางการเงินและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้สร้างความสั่นสะเทือนไปทุกประเทศของโลก จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่องค์กรทั้งหลายจะต้องเข้าใจปรากฏการณ์ของโลกาภิวัตน์ ซึ่งกำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และลึกซึ้งนี้ไปเป็นการกระทำที่ชาญฉลาด และเหมาะสม

Globalization เน้นความเข้าใจแนวคิดที่ทันสมัย เพื่อหาทางเอาชนะอุปสรรค เพื่อบูรณาการหน่วยธุรกิจ กระบวนการทำธุรกิจและระบบสารสนเทศรวมกันเป็นกลไกเพื่อสร้างมูลค่า สามารถนำจุดแข็ง และทรัพยากรทั้งหมดมาใช้ในการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีบริหารตราสินค้า เทคโนโลยีสารสนเทศ การเงิน คนงานให้ครอบคลุมทั่วโลก ซึ่งจะต้องประกอบด้วย บุคลากรที่เด็ดเดี่ยว มีทักษะดีเยี่ยม มีวิสัยทัศน์ ความสามารถระดับโลก เพื่อเตรียมรับมือกับความเสียหายที่ฝังรากลึกอยู่

วัตถุประสงค์

1. สามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญ และแนวคิดเกี่ยวกับเส้นทางสู่ตลาดโลก บริษัทข้ามชาติ การสร้างธุรกิจในช่วงประเทศ ตราสินค้า และกลยุทธ์การตลาดได้ถูกต้อง

ภาพที่ 7 หน้าจอ Course Information-แนะนำรายวิชา Globalism

Course Information

[Course Information]

รายละเอียด (Package file)

ขอบเขตเนื้อหาสาระ

ตอนที่ 1 เส้นทางสู่ตลาดโลก
ตอนที่ 2 การแข่งขันระดับโลก
ตอนที่ 3 โลกเทคโนโลยีในวันพรุ่งนี้ไปทางใด
ตอนที่ 4 การสร้างองค์กรระดับโลก
ตอนที่ 5 การควบคุมองค์กรระดับโลก
ตอนที่ 6 การเข้าถึงลูกค้าทั่วโลก

ภาพที่ 1 : แสดงขอบเขตเนื้อหาสาระในภาพรวม

ภาพที่ 8 หน้าจอ Course Information-ขอบเขตเนื้อหาสาระ

Faculty Information ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สอน

Faculty Information	
Current Location: Faculty Information	
 <p>อาจารย์ผู้สอน : สุธีรา ตั้งสวนิช E-mail: sutheeratana@yahoo.com Work phone: 038-444-022, 038-443-691-2 ต่อ 1001, 01-4379309 Office Location: ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบ้านเบิ่ง 340/26-29 หมู่ที่ 1 ถนนราษฎร์สันติ ต.บ้านเบิ่ง อ.บ้านเบิ่ง จ.ชลบุรี 20170</p> <p>Notes: ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบ้านเบิ่ง ประสบการณ์ : วิทยากรฝึกอบรมพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) หลักสูตรการขายและการบริการ อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนดิรินทร์ วิชา บริหารธุรกิจและการวิจัยทางธุรกิจ</p>	
 <p>อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา E-mail: tsuchart@chula.ac.th Work phone: 01-3364285 Office Location: ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถนนวิทยุ ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330</p> <p>Notes: ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	
 <p>อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ชาติชาย ศรีศรีศมย์ Work phone: 02-2301709 Office Location: ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) 333 ถนนสีลม กรุงเทพฯ 10500</p> <p>Notes: ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่</p>	
 <p>ผู้ทรงคุณวุฒิ : เสาวณี ศิริพัฒน์ Work phone: 02-6264012 Office Location: ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) 333 ถนนสีลม กรุงเทพฯ 10500</p> <p>Notes: ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่</p>	
 <p>ผู้ช่วยสอน : ณัฐกร สงคราม E-mail: ksonutth@kmitl.ac.th Work phone: 01-9945686 Office Location: ภาควิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เลขที่ 3 หมู่2 ถนนฉลองกรุง แขวงลำปลาทิว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520</p> <p>Notes: ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประสบการณ์ : วิทยากรหลักสูตร E-learning และการออกแบบบทเรียนผ่านเครือข่าย</p>	

ภาพที่ 10 หน้าจอหลัก Course Documents

ภาพที่ 11 หน้าจอคำนำประจำรายวิชา Globalism

Globalism

ตอนที่ 1
เส้นทางสู่ตลาดโลก
ไปกับโลกาภิวัตน์

- 1.1 เตรียมตัวขยายธุรกิจสู่ตลาดโลกกันก่อน
- 1.2 บริษัทข้ามชาติผู้นำด้านโลกาภิวัตน์
- 1.3 จะสร้างธุรกิจ ในต่างประเทศกันอย่างไร
- 1.4 เขาคิดเรื่องตราสินค้าระดับโลกกันอย่างไร
- 1.5 กลยุทธ์ระดับโลก

[home] [main] [back] [next]

ภาพที่ 12 หน้าจอตอนที่ 1 เส้นทางสู่ตลาดโลกไปกับโลกาภิวัตน์

Globalism

ตอนที่ 1 **เส้นทางสู่ตลาดโลกไปกับโลกาภิวัตน์**

1.1 เตรียมตัวขยายธุรกิจสู่ตลาดโลกกันก่อน

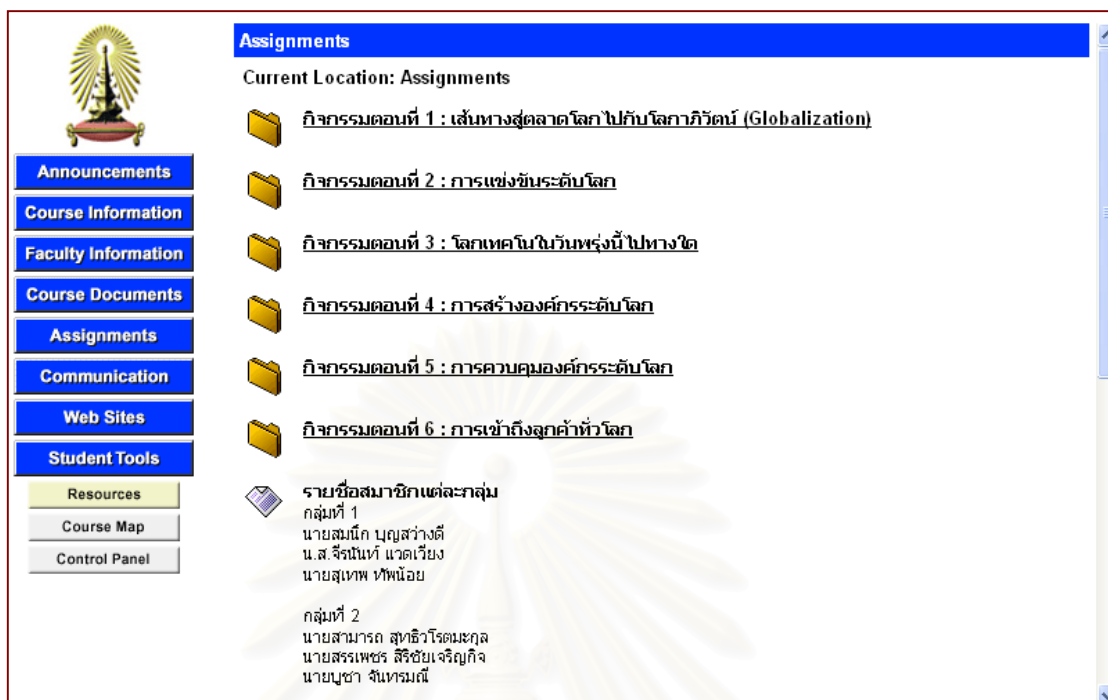
เราอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ในทางธุรกิจ **โลกาภิวัตน์** หมายความว่า ถ้าคุณเป็นประธานบริษัท คุณจะพิจารณาเลือกประเทศอเมริกา จีน หรือประเทศใด ในเวลาที่จะต้องตัดสินใจว่าจะไปลงทุนที่ไหนดี? ถ้าคุณเป็นรัฐมนตรีกระทรวงการคลังของไทย คุณจะมองว่ากาบริหารภาคเศรษฐกิจไทยเข้ากับเศรษฐกิจโลก คือ พื้นฐานเบื้องต้นสำหรับปูทางสู่การยกระดับเศรษฐกิจเพื่อให้ไทยก้าวสู่ความมีหน้ามีตาทางเศรษฐกิจของโลกหรือไม่?

?

[home] [main] [back] [next]

ภาพที่ 13 หน้าจอตอนที่ 1.1 เตรียมตัวขยายธุรกิจสู่ตลาดโลกกันก่อน

Assignments แนะนำหนังสืออ่านประกอบ หรือ สิ่งงาน การบ้าน แก่ผู้เรียน

Assignments

Current Location: Assignments

- 📁 กิจกรรมตอนที่ 1 : เส้นทางสู่ตลาดโลกไปกับโลกาภิวัตน์ (Globalization)
- 📁 กิจกรรมตอนที่ 2 : การแข่งขันระดับโลก
- 📁 กิจกรรมตอนที่ 3 : โลกเทคโนโลยีในวันพรุ่งนี้ไปทางใด
- 📁 กิจกรรมตอนที่ 4 : การสร้างองค์กรระดับโลก
- 📁 กิจกรรมตอนที่ 5 : การควบคุมองค์กรระดับโลก
- 📁 กิจกรรมตอนที่ 6 : การเข้าถึงลูกค้าทั่วโลก

📄 รายชื่อสมาชิกแต่ละกลุ่ม

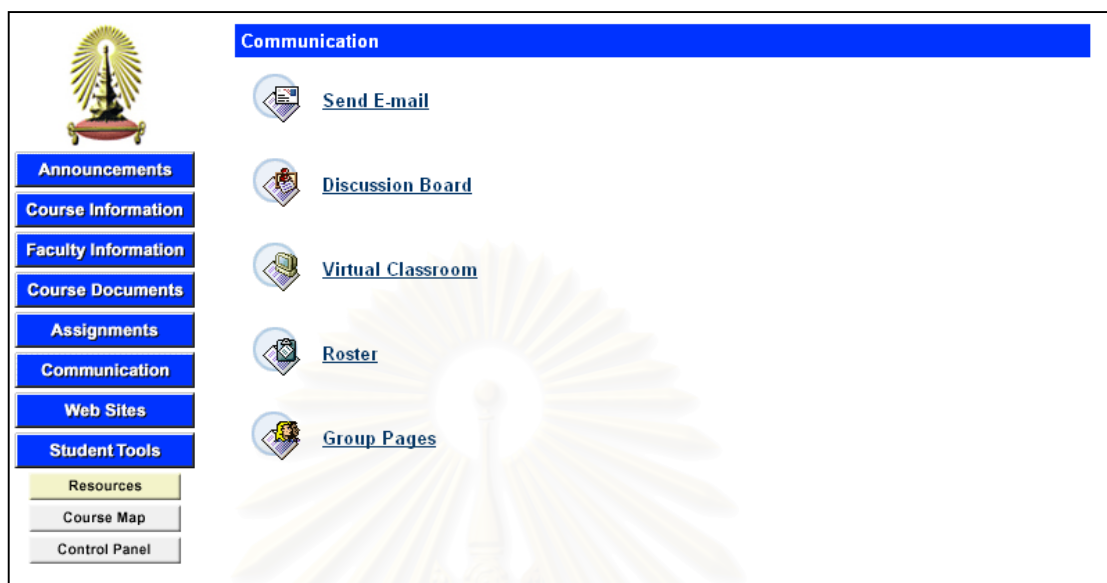
กลุ่มที่ 1
นายสมนึก บุญสว่างดี
น.ส. จิรไนท์ แวดเรียง
นายสุเทพ ทัพน้อย

กลุ่มที่ 2
นายสามารถ สุทธิวิโรฒนะกุล
นายสรรเพชร สิริชัยเจริญกิจ
นายบุชา จันทร์มณี

Communication	ช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียน
Web Sites	รายชื่อเว็บไซต์ที่น่าสนใจ
Student Tools	เครื่องมือของผู้เรียน
Resource	เชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลต่างๆ ภายในเว็บไซต์ของ Blackboard.com
Course Map	เครื่องมือแสดงให้เห็น โครงสร้างของรายวิชา
Control Panel	เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการเพิ่ม ลบหรือปรับปรุงเนื้อหาต่างๆ ภายในรายวิชา โดยปุ่มนี้จะปรากฏเฉพาะผู้สอน หรือผู้ใช้ที่มีสิทธิ์ในการปรับปรุงเนื้อหาในรายวิชาที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดให้

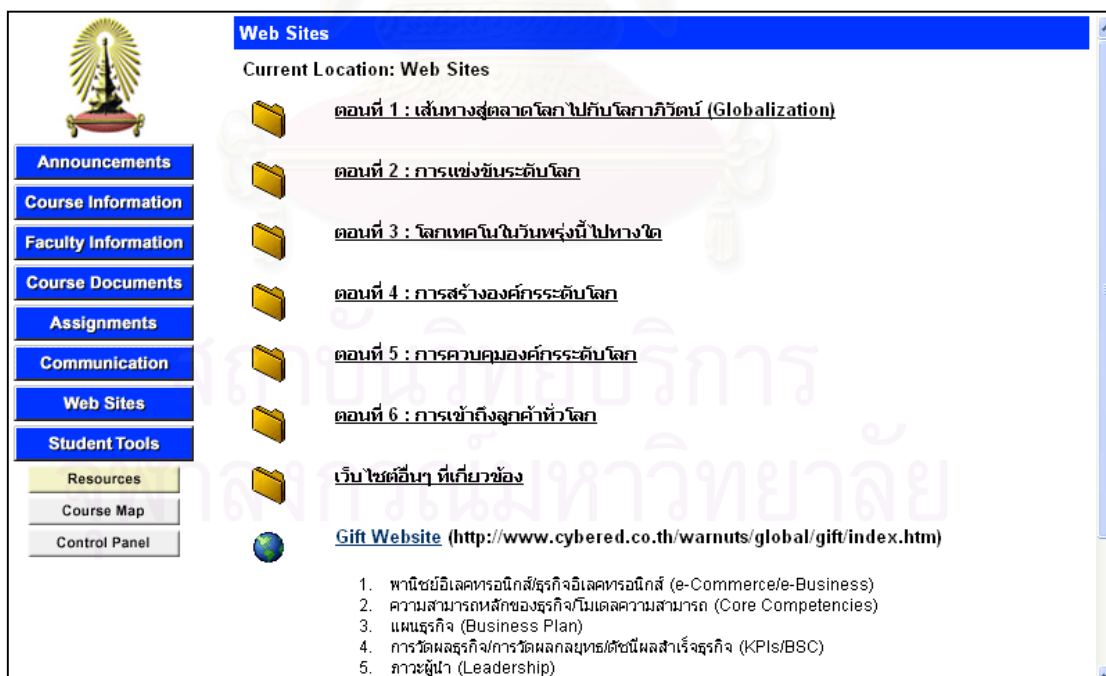
ภาพที่ 14 หน้าจอ Assignments

Communication ช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียน

ภาพที่ 15 หน้าจอ Communication

Web Sites รายชื่อเว็บไซต์ที่น่าสนใจ

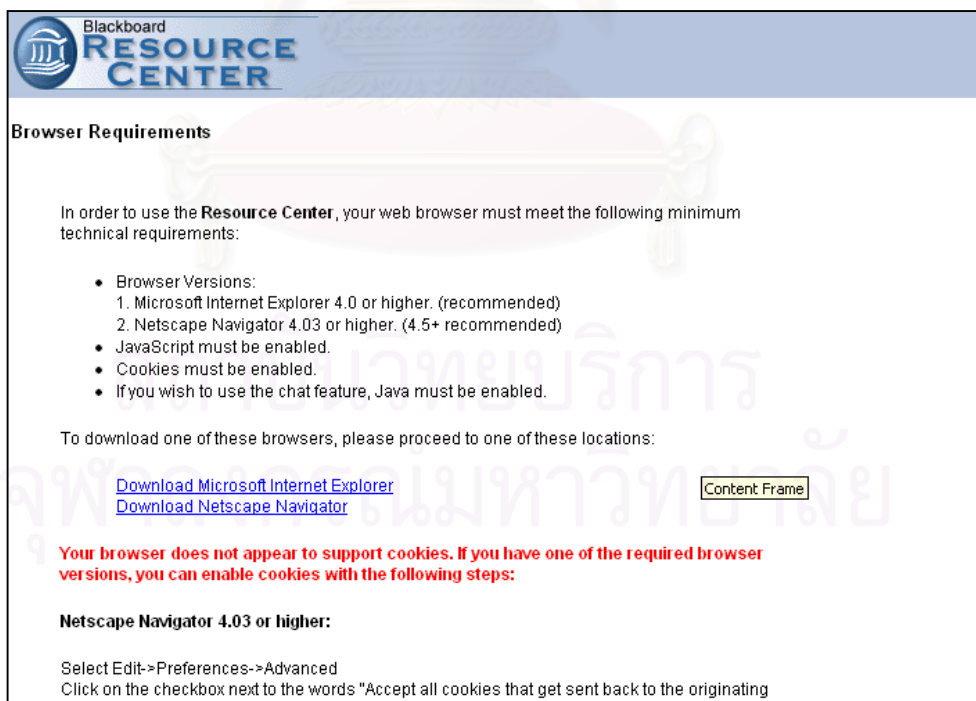
ภาพที่ 16 หน้าจอ Web Sites

Student Tools เครื่องมือของผู้เรียน

ภาพที่ 17 หน้าจอ Student Tools

Resource เชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลต่างๆ ภายในเว็บไซต์ของ Blackboard.com

ภาพที่ 18 หน้าจอ Resource

Course Map เครื่องมือแสดงให้เห็นโครงสร้างของรายวิชา

ภาพที่ 19 หน้าจอ Course Map

Control Panel การจัดการภายในวิชา

ผู้สอนต้องการใส่เนื้อหา หรือ รายละเอียดต่างๆ ลงในรายวิชา ให้คลิกที่ปุ่ม control panel ซึ่งอยู่ด้านล่างสุดของเมนูทางซ้าย เมื่อคลิกที่ปุ่มนี้แล้ว จะปรากฏหน้าจอดังภาพที่.....

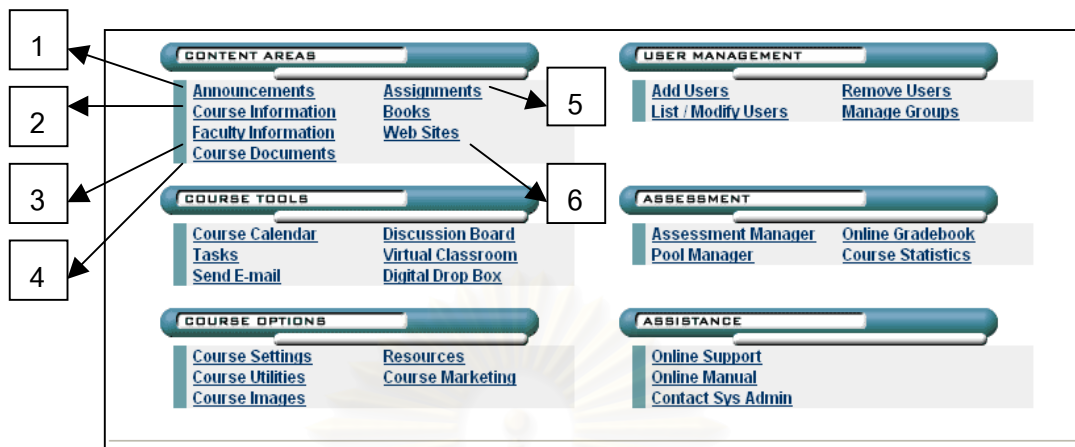

ภาพที่ 20 หน้าจอ control panel

- Content Areas ผู้สอนใส่เนื้อหาต่างๆ
- Course Tools ผู้สอนใช้ติดต่อสื่อสารกับนิสิต
- Course Options ผู้สอนใช้จัดการกับรูปร่าง สี สัน ปุ่มต่างๆ ในรายวิชา รวมทั้งการกำหนดค่าต่างๆ ภายในรายวิชา
- User Management ผู้สอนใช้ในการจัดการ Account ของนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาของผู้สอน
- Assessment การทำแบบประเมินผล ซึ่งผู้สอนสามารถสร้างแบบสอบถามหรือสร้างข้อสอบเพื่อประเมินผู้เรียนได้
- Assistance คู่มือการใช้โปรแกรม Blackboard

การใส่เนื้อหาในส่วนต่างๆภายใน Content Areas

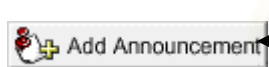
เมื่อคลิกที่ปุ่ม Control Panel จะปรากฏหน้าจอ ดังภาพ

ภาพที่ 21 หน้าจอ Content Areas

1. Announcements คือ ประกาศ ข่าว ที่ผู้สอนต้องการประกาศให้ผู้เรียนทราบ

1.1 กรณีที่ต้องการเพิ่มประกาศใหม่ ให้คลิกที่ Announcement จะปรากฏหน้าจอ ดังภาพ

เลื่อน mouse มาคลิกที่รูปตามลูกศรจะได้หน้าจอดังภาพ

The screenshot shows the 'Announcement Information' form with the following fields:

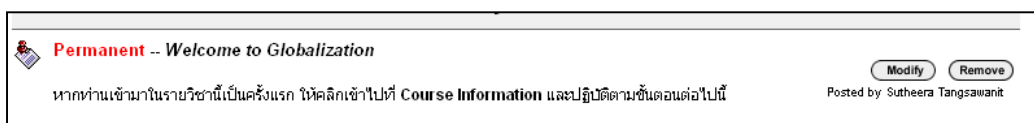
- Subject:** A text input field with a callout box labeled 'ใส่หัวข้อเรื่อง' (Enter subject).
- Message:** A large text area with a callout box labeled 'รายละเอียด' (Details).
- At the bottom, there are radio buttons for 'Smart Text', 'Plain Text', and 'HTML'.

ภาพที่ 22 หน้าจอการทำ Announcement

- Subject ให้ใส่หัวข้อเรื่องที่ประกาศ สามารถใส่ได้ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
- Message พิมพ์รายละเอียดที่ต้องการลงไป ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้
- เมื่อเสร็จแล้วกด Submit เพื่อให้ข้อความไปประกาศในรายวิชา

2. ในกรณีต้องการแก้ไขหรือลบประกาศ

- ให้คลิกที่ Control Panel → Announcement จะปรากฏหน้าจอ

- ไปหัวข้อที่ต้องการลบ ให้คลิกที่ปุ่ม **Remove**
- แต่ถ้าต้องการแก้ไขให้คลิกปุ่ม **Modify** เมื่อแก้ไขเสร็จแล้ว ก็ให้กดปุ่ม **Submit** เพื่อปรับปรุงข้อมูลที่แก้ไข

2. **Course Information** คือ รายละเอียดของรายวิชา เช่น ประมวลรายวิชา ลักษณะรายวิชา เป็นต้น

- เมื่อคลิกที่ Course Information ซึ่งจะรูปแบบการเพิ่มรายละเอียด 2 แบบ

2.1 Add Item เป็นการใส่ไฟล์ไปโดยตรง

- กรณีที่ต้องการเพิ่มข้อมูลใหม่ เมื่อกด Add Item

ภาพที่ 23 หน้าจอการทำ Course Information

ภาพที่ 23 (ต่อ)

2 Content Attachments

Files may be attached to the above information. Click the Browse button to select the file to attach from your computer. Also, specify a name of the link to this file.

File to Attach: Browse...

Name of Link to File:

Special Action:

Current Attached Files:

กดปุ่มนี้แล้วไปยังไฟล์ที่เราเก็บไว้ใน PC หรือ

ใส่ชื่อที่ต้องการ link ไปยังไฟล์

เลือกชนิดที่จะให้ไฟล์นั้นๆแสดง

เมื่อใส่ข้อมูลเรียบร้อยแล้วให้คลิกปุ่ม

Submit

2.2 Add Folder จะต้องมีการสร้างที่อยู่ให้ไฟล์เหล่านั้น เช่น สร้างห้องชื่อ “ A “ แล้วให้ไฟล์ที่ต้องการรวมกันลงไปในห้องชื่อ “ A “

วิธีการทำจะเหมือนกับ ข้อ 2.1 แต่ครั้งแรกจะเป็นการสร้างห้องก่อน

หมายเหตุ ข้อ 3 Faculty Information ข้อ 4 Course Document

ข้อ 5 Assignments ข้อ 6 Web Sites

มีวิธีการทำเหมือนกับข้อ 2 Course Information

การ Add User

ผู้สอนสามารถสร้าง Account ให้กับผู้เรียนหรือผู้ช่วยสอนได้ เพื่อผู้เรียนหรือผู้ใช้อื่นๆ ที่ผู้สอนสร้างขึ้น สามารถเข้าถึงรายวิชาของผู้สอน

การสร้าง Account ทำได้โดยคลิกปุ่ม

Control Panel

จากนั้นคลิก Add users ซึ่งอยู่ในส่วน User Management

การ Add User มี 3 วิธี คือ

1. Create User เป็นการสร้าง Account ในกรณีที่จำนวนผู้ใช้ไม่มากนัก
2. Enroll Existing User เป็นทางเลือกในการใส่ชื่อผู้ใช้เข้ามาที่รายวิชาของผู้สอน กรณีที่ผู้ใช้คนนั้นมี Account อยู่แล้วในระบบ Blackboard

3. Batch Create Users เป็นการสร้าง Account ในกรณีที่มีจำนวนผู้ใช้จำนวนมาก ใส่ข้อมูลของผู้เรียนเท่านั้นที่จำเป็นตามรูปแบบที่ระบบกำหนด โดยใส่ข้อมูลลงในโปรแกรม Notepad กำหนดนามสกุลไฟล์เป็น .txt จากนั้นนำไฟล์มา upload เข้าระบบ

ผลการพัฒนาเนื้อหารายวิชา Globalism ได้สาระสำคัญคือ การสร้างหรือพัฒนาบทเรียนในวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ Globalism มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ที่จำเป็นต่อการออกแบบ ซึ่งประกอบด้วยการจัดวัตถุประสงค์ การกำหนดผู้เรียน และสิ่งที่จำเป็นในด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์
2. วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างเว็บไซต์บทเรียน ได้แก่ เนื้อหาที่จะใช้กิจกรรมต่างๆ ขั้นตอนการเรียนการสอน
3. ดำเนินการออกแบบในแนวภาพรวมโดยออกแบบลักษณะการเข้าสู่เนื้อหา (Navigation) ซึ่งรวมถึงการกำหนดรายการต่างๆ (Menu) และการเรียงลำดับของ ข้อมูล
4. ดำเนินการออกแบบในรายละเอียดโดยการกำหนดรายละเอียดต่างๆ ที่มีในแต่ละหน้าว่าจะนำเสนอในลักษณะใด เช่น เป็นข้อความอย่างเดียว หรือมีรูปภาพประกอบ หรือถ้าใช้ภาพประกอบจะเป็นภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น โดยเขียนรายละเอียดทั้งหมดนี้ในรูปแบบของสตอรี่บอร์ด (Storyboard)
5. ดำเนินการผลิตเว็บไซต์บทเรียนโดยมีโปรแกรม Blackboard เป็นตัวหลักทำหน้าที่เป็น Learning Management System: LMS ในการนำเสนอเนื้อหา กิจกรรม และแบบทดสอบต่างๆ แต่เนื่องจากโปรแกรม Blackboard มีข้อจำกัดเรื่องความสามารถของโปรแกรมในการสร้างเว็บไซต์ที่น่าสนใจ จึงมีการใช้โปรแกรมเสริมต่างๆ เข้ามาช่วย ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้
 - 5.1 โปรแกรม Blackboard ใช้สร้างเว็บเพจแบบง่ายๆ ที่มีข้อความอย่างเดียว หรือมีรูปภาพเป็นส่วนประกอบบ้างเล็กน้อย เช่น Announcement, Faculty Information, Assignment รวมทั้งในส่วนของการสื่อสารที่ต้องมีการบันทึกข้อมูลสถิติการใช้งานและคะแนน เช่น Communication, Student Tools, Quiz
 - 5.2 โปรแกรม Microsoft FrontPage 2002 เป็นโปรแกรมสำหรับสร้างเว็บเพจ โดยเฉพาะ ใช้ในการสร้างเว็บไซต์เนื้อหาบทเรียน ทั้ง 6 ตอน รวมทั้ง เว็บเพจ อื่นๆ เช่น คู่มือการศึกษาบทเรียน คำแนะนำการใช้ชุดฝึกอบรม แนะนำรายวิชาขอบเขตเนื้อหาสาระ เป็นต้น
 - 5.3 โปรแกรม Adobe Photoshop เป็นโปรแกรมสร้างงานกราฟิก ใช้ในการสร้างกราฟิกประกอบบทเรียน รวมทั้งตกแต่งภาพนิ่งเพื่อนำมาประกอบในหน้าที่ต้องการ

5.4 โปรแกรม Macromedia Flash เป็นโปรแกรมสร้างงานกราฟิกในลักษณะภาพเคลื่อนไหว (Animation) ใช้ในการสร้างภาพเคลื่อนไหวเพื่อนำมาประกอบในหน้าที่ต้องการ ผลงานที่ได้จากโปรแกรมในข้อ 5.2 – 5.4 เมื่อผลิตเสร็จแล้วต้องทำการถ่ายโอนไฟล์ข้อมูล (Upload) ไปยังโปรแกรม Blackboard เพื่อแสดงผลต่อไปในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ดังนั้น ในการพัฒนาเนื้อหารายวิชาต่างๆ เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตโดยใช้โปรแกรม Blackboard 5.5 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจัดตั้งที่ URL :<http://bbserver.car.chula.ac.th> จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการออกแบบการเรียนทางไกล ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ สิ่งจำเป็นด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียน ทรัพยากรการเรียนรู้ ผู้สอนและการประเมินผล ซึ่งในขั้นตอนของการพัฒนาเนื้อหาวิชาต่างๆ นี้ จะมีข้อจำกัดบ้างเล็กน้อย เช่นในเรื่องของการ Chat ข้อมูล คือเครือข่ายช่องทางของผู้ใช้บางเครือข่ายไม่สามารถตอบสนองได้ เป็นต้น ซึ่งในการพัฒนาเนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตนั้นจะได้รับความสะดวก และคล่องตัวมากขึ้น ในโปรแกรม Blackboard 6 ในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ด้านการออกแบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

หลังจากที่ดำเนินการพัฒนาบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอบทเรียนดังกล่าว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินบทเรียนในด้านการออกแบบและเนื้อหา ดังรายละเอียดในตารางที่ 11

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ด้านการออกแบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

หัวข้อที่ประเมิน	Blackboard	ระดับความคิดเห็น			
		\bar{X}	S.D	ความหมาย	ที่
1. องค์รวมของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต		3.13	.25	ดี	
1.1 การเริ่มต้นเข้าสู่บทเรียน เข้าใจง่าย ใช้งานง่าย	Announcements	3.50	.55	ดีมาก	1
1.2 เอกสารบทเรียนน่าสนใจและดึงดูดใจผู้เรียน	Announcements	2.83	.41	ดี	4
1.3 ความเหมาะสมของแบบตัวอักษร ขนาด และสี	ทั้งหมด	3.17	.75	ดี	2
1.4 ความเหมาะสมชัดเจนของคำอธิบายใน ส่วนต่างๆ	Announcements Assignments	3.17	.75	ดี	2
1.5 ความสอดคล้องของแผนภูมิ รูปภาพ กับเนื้อหา	Course Documents Course Information	3.00	.89	ดี	3
2. การอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้		3.04	.22	ดี	
2.1 การเข้าสู่ระบบหรือออกจากบทเรียน	Course Documents และ ปุ่ม Home	3.17	.41	ดี	1
2.2 ระบบเมนูเกชั่น (ปุ่มบอกทาง) ที่เอื้อต่อการ ใช้งาน	Menu	2.67	1.03	ดี	4
2.3 การเชื่อมโยงกับเนื้อหาเพิ่มเติม นอกเหนือจาก บทเรียน	Web Sites และ Gift Idea	3.00	.89	ดี	3
2.4 ระบบความช่วยเหลือ มีคำแนะนำการเรียนที่ เข้าใจง่าย	Course Information	3.17	.98	ดี	2
2.5 การติดตามความก้าวหน้าในการเรียน	Student Tools Communication Assignments	3.17	.98	ดี	2
3. ระบบปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้		3.17	.26	ดี	
3.1 การใช้ป้ายประกาศและกิจกรรมติดต่อกับผู้ใช้	Assignments Announcements	3.00	.63	ดี	4
3.2 การกำหนดกิจกรรมเป็นการทบทวนบทเรียน โดยให้ติดต่อสื่อสารด้วยวิธีต่างๆ	Assignments Communication	3.17	.75	ดี	3
3.3 การใช้เว็บไซต์เพื่อแนะนำแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ เพิ่มเติม	Web Sites	3.33	.82	ดีมาก	2
3.4 การใช้อีเมลส่งการบ้าน ติดต่อสื่อสาร	Communication	3.50	.55	ดีมาก	1
3.5 การใช้เว็บอร์ดในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายระหว่างนักศึกษาด้วยกัน และอาจารย์	Communication	2.83	.75	ดี	5

ตารางที่ 11 (ต่อ)

หัวข้อที่ประเมิน	Blackboard	ระดับความคิดเห็น			
		\bar{X}	S.D	ความหมาย	ที่
4. เนื้อหาและการนำเสนอ		3.00	.26	ดี	
4.1 เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	Course Documents	3.00	.63	ดี	3
4.2 เนื้อหาเป็นปัจจุบัน และทันสมัย	Course Documents	2.67	.52	ดี	5
4.3 ความคล่องตัวและอิสระในการเลือกบทเรียน	Course Documents	3.33	.82	ดีมาก	1
4.4 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนทดสอบได้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน	Assignments	3.17	.41	ดี	2
4.5 กิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลาย และมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	Assignments	2.83	.41	ดี	4
5. จุดเด่นของบทเรียนอินเทอร์เน็ต		2.73	.30	ดี	
5.1 ความเรียบง่าย เหมาะสมของเว็บ	ทั้งหมด	3.00	.63	ดี	1
5.2 ความสม่ำเสมอของรูปแบบตลอดทั้งเว็บ	ทั้งหมด	3.00	.63	ดี	1
5.3 ความครอบคลุมสาระสำคัญต่อการเรียนรู้	ทั้งหมด	2.83	.75	ดี	2
5.4 สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเสมือนห้องเรียนจริง	ทั้งหมด	2.33	.82	พอใช้	4
5.5 การกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนแบบนำตนเอง	ทั้งหมด	2.50	.55	พอใช้	3

ตารางที่ 11 พบว่า ภาพรวมด้านองค์รวมของบทเรียนบทเรียนอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .25) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ การเริ่มต้นเข้าสู่บทเรียน เข้าใจง่าย ใช้งานง่าย ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .55) ความเหมาะสมของแบบตัวอักษร ขนาด สี และความเหมาะสมชัดเจนของคำอธิบายในส่วนต่างๆ ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .75) ความสอดคล้องของแผนภูมิ รูปภาพกับเนื้อหา ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89) และเอกสารบทเรียนน่าสนใจและจูงใจผู้เรียน ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .41)

ภาพรวมด้านการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .22) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ การเข้าสู่ระบบหรือออกจากระบบ ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .41) ระบบความช่วยเหลือ มีคำแนะนำการเรียนที่เข้าใจง่าย และการติดตามความก้าวหน้าในการเรียน ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .98) การเชื่อมโยงกับเนื้อหาเพิ่มเติม นอกเหนือ

จากบทเรียน ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89) และระบบเนวิเกชั่น (ปุ่มบอกทาง) ที่เอื้อต่อการใช้งาน ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.03)

ภาพรวมด้านระบบปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .26) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ การใช้อีเมลส่งการบ้าน ติดต่อสื่อสาร ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .55) การใช้เว็บไซต์เพื่อแนะนำแหล่งข้อมูลการเรียนรู้เพิ่มเติม ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .82) การกำหนดกิจกรรมเป็นการทบทวนบทเรียนโดยการติดต่อสื่อสารด้วยวิธีต่างๆ ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .75) การใช้ป้ายประกาศและกิจกรรมติดต่อกับผู้ใช้ ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63) และ การใช้เว็บบอร์ดในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายระหว่างนักศึกษาด้วยกัน และอาจารย์ ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .75)

ภาพรวมด้านเนื้อหาและการนำเสนอ อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .26) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ ความคล้องตัวและอิสระในการเลือกบทเรียน ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .82) แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนทดสอบได้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .41) เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63) กิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลายและมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .41) และ เนื้อหาเป็นปัจจุบัน และทันสมัย ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .52)

ภาพรวมด้านจุดเด่นของบทเรียนบทอินเทอร์เน็ท อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .30) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ ความเรียบง่ายและความเหมาะสมของเว็บ ความสม่ำเสมอของรูปแบบตลอดทั้งเว็บในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63) ความครอบคลุมสาระสำคัญต่อการเรียนรู้ ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 2.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .75) การกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนแบบนำตนเอง ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย 2.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .55) และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เสมือนห้องเรียนจริง ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย 2.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .82)

ผลการวิเคราะห์ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตด้านการออกแบบบทเรียน และเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้สาระสำคัญคือ หัวข้อองค์รวมของบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตด้านการเริ่มต้นเข้าสู่บทเรียน เข้าใจง่าย ใช้งานง่าย หัวข้อปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ การใช้อีเมลส่งการบ้าน ติดต่อสื่อสาร และการใช้เว็บไซต์ เพื่อแนะนำแหล่งข้อมูลการเรียนรู้เพิ่มเติม หัวข้อเนื้อหา และการนำเสนอ ความคล่องตัวและอิสระ ในการเลือกบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก ส่วนหัวข้อจุดเด่นของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต การกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนแบบนำตนเองหรือเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเสมือนห้องเรียนจริง อยู่ในระดับพอใช้

ดังนั้น ผลการประเมินบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้านออกแบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า บทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ บทเรียน เช่น การสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตร หรือประเมินตัวหลักสูตร ในขณะเดียวกัน ในด้านประสบการณ์การเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจากบทเรียนที่ประเมินในด้านเนื้อหาและการนำเสนอสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ใช้งานง่าย องค์รวมของบทเรียนบน อินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะการเริ่มต้นเข้าสู่ระบบเข้าใจง่าย ใช้งานง่าย มีความสะดวกแก่ผู้เรียน ระบบ ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน โดยเฉพาะเรื่องการส่งกิจกรรมทางอีเมล การค้นหาความรู้เพิ่มจากเว็บไซต์ และมีจุดเด่นของบทเรียนด้านความเรียบง่ายสม่ำเสมอของเว็บ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ในส่วนความสามารถของการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเสมือนห้องเรียนจริง และความสามารถเรียนแบบนำตนเองอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งต้องเสริมด้วยวิธีการและเทคนิคของผู้สอน เช่น การปฐมนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ และปฏิสัมพันธ์ต่อผู้เรียนกับผู้สอนหรือผู้เรียนด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความสามารถ ของผู้เรียนแต่ละคน ความต้องการ ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

ตอนที่ 5 สรุปผลการทดลองเรียนรายวิชา Globalism โดยพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี

ส่วนที่ 1 สรุปผลการทดลองเรียน 1 รายวิชาในสภาพการณ์จริง

การทดลองใช้ต้นแบบการเรียนการสอนบนอินเทอร์เน็ตของรายวิชา แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) มีดังนี้

การทดลองภาคสนามใช้กับพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี จำนวน 10 สาขา จำนวนพนักงาน 20 คน

ผลการทดลอง

ภายหลังจากการดำเนินการด้านโปรแกรมและเนื้อหาสาระแล้ว ผู้วิจัยได้ทดลองใช้สอนจริงกับผู้เรียนที่ลงทะเบียนชั่วคราว จำนวน 20 คน ระยะเวลา 5 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยได้ปฐมนิเทศผู้เรียนเป็นเวลา 2 ชั่วโมง เพื่อให้สามารถใช้งานได้ด้วยตนเองจากที่ทำงาน หรือที่บ้าน ผู้เรียน 3 คน ทำงานที่อำเภอพานทอง 3 คน ทำงานที่อำเภอบ้านบึง ที่เหลืออีก 14 คน ทำงานในอำเภอเมืองชลบุรี

สรุปผลการเรียนการสอนบนอินเทอร์เน็ตได้ ดังนี้

1. ในช่วงที่ 1 เมื่อเริ่มการเรียนการสอน ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบตนเอง ก่อนเริ่มเรียน และอธิบายการทำแบบทดสอบในแต่ละตอน พร้อมทั้งอธิบายแบบทดสอบหลังเรียนและหลังจากนั้นไปประมาณ 2 สัปดาห์ ผู้สอนได้ติดต่อผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อขอความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ สรุปได้ดังนี้

1.1 ผู้เรียนทุกคนระบุว่า การเรียนผ่านอินเทอร์เน็ตให้ความยืดหยุ่นกับผู้เรียน โดยมีการจัดเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสนับสนุนการเรียนตามวัตถุประสงค์ ผู้เรียนบางคนที่ไม่มีความรู้มาก่อน ก็มีโอกาที่จะเข้าไปศึกษาได้ดี และสามารถนำประโยชน์จากบทเรียนและกิจกรรมที่ได้ศึกษามาใช้ประโยชน์กับการทำงานได้โดยตรง

1.2 ผู้เรียน 6 คนระบุว่า มีความสบายใจที่ได้ติดต่อผู้สอนและเพื่อนโดยตรง ผ่านทางกระดานสนทนา และอีเมล รวมทั้งมีความรู้และทักษะในการค้นคว้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตได้ดีขึ้น นอกจากนี้ สามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องแบ่งระยะเวลาเป็น สัปดาห์หรือมีกฎเกณฑ์บังคับตามที่ตั้งไว้ สามารถเรียนก่อน หลังเวลางาน หรือกลางคืนได้อย่าง สะดวกสบาย

1.3 ในช่วงแรกผู้เรียน 5 คน ไม่มีความพร้อมของอุปกรณ์ และทักษะการใช้งานเบื้องต้นทำให้เกิดความสับสนในการใช้โปรแกรม

1.4 การติดต่อเพื่อใช้งานโปรแกรมช้า และไม่สามารถเข้าอินเทอร์เน็ตได้ในบางครั้ง ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญมาก เพราะทำให้ผู้เรียนเสียเวลามาก และเกิดความเบื่อหน่าย และไม่อยากเข้าสู่โปรแกรมต่อไป

1.5 ผู้เรียน 3 คนยังไม่พร้อมในการเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเรียนรู้แบบเดิมๆ คือ ต้องมีผู้สอน มาเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ตอบว่าจริงๆแล้ว การเรียนวิธีนี้เป็นวิธีที่ดีและพร้อมจะเปลี่ยนพฤติกรรมจากเดิมๆ เป็นแบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ได้ทันที โดยคิดว่า การเรียนการสอนครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของผู้เรียนที่จะเรียนแบบนำตนเองต่อไป

ประเด็นที่เป็นข้อค้นพบจากการสอนใน 2 สัปดาห์ ที่สรุปมานี้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุง และชี้แนะกับผู้เรียนผ่านทางกระดานข่าว และอีเมลเป็นส่วนบุคคล และแนะนำให้ลงทุนในการ

จัดซื้ออุปกรณ์ที่สำคัญ เพื่อสร้างความชำนาญทางคอมพิวเตอร์ และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต

2. หลังจากการเรียนการสอนครบ 5 สัปดาห์ ผู้สอนได้สัมภาษณ์ผู้เรียนแบบไม่เป็นทางการถึงจุดเด่น จุดด้อย ในการเรียนการสอนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต รายละเอียดดังตารางที่ 18

ตารางที่ 12 จุดเด่น จุดด้อย ในการเรียนการสอนบนอินเทอร์เน็ต ตามความคิดเห็นของผู้เรียน

จุดเด่น	จุดด้อย
1. เกิดความรับผิดชอบในการเรียน เพื่อให้ได้นี้เนื้อหาครบถ้วน	1. งานไม่สมบูรณ์ ถ้าขาดความรับผิดชอบ
2. มีความเป็นอิสระในความคิด	1. ไม่สามารถใช้งานได้ดี ถ้าขาดความรู้ด้านคอมพิวเตอร์
3. มีความสบายใจ ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับ	3. ต้องมีระเบียบวินัย ควบคุมตนเองของผู้เรียน
4. ไม่เสียเวลาในการเดินทาง	4. ด้านเครือข่ายและความไม่พร้อมของระบบอินเทอร์เน็ต
5. เรียนได้ตามเวลาที่ต้องการหลังจากเลิกงาน	5. ข้อขัดข้องทางเทคนิค ทำให้ต้องใช้เวลา นานซึ่งมีเวลาในการทดลองน้อยอยู่แล้ว จึงทำให้เวลาเรียนจริงๆ น้อยมาก
6. สามารถจัดระเบียบด้านเวลาและการเรียนรู้ด้วยตนเอง	6. การนัดหมายสนทนา (Chat) ระหว่างผู้เรียนไม่สะดวกยุ่งยาก ติดต่oไม่ได้
7. เพิ่มความรู้ด้านคอมพิวเตอร์	7. เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการจัดหาคอมพิวเตอร์

ตารางที่ 12 (ต่อ)

จุดเด่น	จุดด้อย
---------	---------

8. รูปแบบการเรียนการสอนทางไกล น่าสนใจ สบายใจ ได้รับความรู้แบบสบายๆ ไม่เหมือน การเรียนแบบเดิมๆ	8. ราคาในการเข้าใช้บริการทาง อินเทอร์เน็ตของเอกชนแพง ส่วนของรัฐ ยังไม่มีมาตรฐาน
9. สามารถติดต่อกับเพื่อนและอาจารย์ได้ตาม ต้องการ	9. ทักษะการพิมพ์ไม่ชำนาญ
10. สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่นได้ดี	
11. ช่วยให้มีความรู้ลึกซอบที่จะค้นคว้าหาความ รู้อย่างต่อเนื่อง	

ผลในการเรียนการสอนบนอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่ามีจุดเด่นในด้านของ ความรับผิดชอบในเนื้อหาบทเรียนที่สนใจของตนเอง สบายใจ มีอิสระในความคิดและการค้นคว้า เพิ่มเติมได้ ประหยัดเวลา สามารถเรียนเวลาใดก็ได้ ทำให้รู้จักจัดระเบียบของตนเองได้ อีกทั้งเป็น การเพิ่มความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ สามารถติดต่อกับเพื่อนและผู้สอนได้ดี ส่วนจุดด้อยคือ ความ ไม่พร้อมทางด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และความรู้ทางด้านการใช้คอมพิวเตอร์ อีกทั้งค่าใช้จ่าย ในการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นอันเป็นปัญหาอยู่บ้าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างผลการเรียนของผู้เรียน

Spreadsheet View

Acad Item Modify Item Renew Item Export Gradebook

Filter users by last name: Show All Filter items by type: Show All Filter

Sort items by: Item Order Date Added Name Desc
Sort users by: Last Name First Name User ID

แบบทดสอบ ก่อนเรียน	แบบทดสอบ หลังเรียน	แบบทดสอบ ท้ายบทที่ 1 : ความรู้เกี่ยวกับ ประเทศไทย	แบบทดสอบ ท้ายบทที่ 2 : การขนส่ง ระดับโลก	แบบทดสอบ ท้ายบทที่ 3 : ความหมาย วัฒนธรรม	แบบทดสอบ ท้ายบทที่ 4 : การวาง ผังเมือง	แบบ ทดสอบ ท้ายบท ที่ 5 : การ อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	แบบ ทดสอบ ท้ายบท ที่ 6 : การเข้า ใจ วิถีชีวิต	Total Points	Weighted Percentage
Change Item Order									
Chanhatamane, Bicha (glob_bucha)	15	17	10	9	9	9	8	10	87
Jitatanapong, Archarae (glob_archarae)	16	18	10	9	10	10	8	10	91
Kampeerayanon, Sutee (glob_sutee)	10	17	10	9	10	9	9	10	84
Orlamool, Jantipat (glob_jantipat)	8	17	4	8	5	5	4	7	58
Pattaranot, Phayo (glob_phayo)	10	16	10	9	8	8	10	9	80
Pimchaiicha, Chongrat (glob_chongrat)	9	18	10	9	9	10	9	10	84
Piyacharaprasert, Phatchaiin (glob_phatchaiin)	13	18	10	9	10	9	9	10	88
Ponplimon, Ananpon (glob_ananpon)	11	16	9	8	8	9	8	10	79
Sangpium, Songwut (glob_songwut)	15	17	10	7	6	5	4	7	71
Sanchaeeen, Aitthon (glob_aitthon)	13	19	9	9	7	10	7	8	82
Sitichalcharoenkol, Sunphet (glob_sunphet)	12	17	10	9	9	10	8	10	85
Sitichot, Pattarajit (glob_pattarajit)	9	20	9	9	7	10	5	8	77
Sutivaratamukul, Samat (glob_samat)	15	18	9	10	10	10	9	9	90
Sutivalotamukul, Amphorn (glob_amphorn)	9	19	9	10	9	9	9	9	83
Tanachayakul, Kitti (glob_kitti)	13	16	5	5	7	6	4	6	56
Taponi, Suthep (glob_suthep)	13	20	9	9	9	10	8	10	88
Thowhachai, Jikamart (glob_jikamart)	18	18	10	9	8	9	9	10	90
Treecharoen, Piyawan (glob_piyawan)	13	19	9	9	8	6	6	7	77
Wadweng, Jeeranan (glob_jeeranan)	14	18	10	8	6	7	4	6	73
Wannabiripha, Dudsadee (glob_dudsadee)	7	16	9	9	9	10	8	9	77
Points Possible	20	20	10	10	10	10	10	10	100
Weight	Weight Grades								0%

Completed
 In Progress
 No Information
 Needs Grading
 Grading Error
 *Links denote a non-visible item

ภาพที่ 24 ตัวอย่างผลการเรียนของผู้เรียนทั้งหมดทุกคน (20 คน)

Report for Sunphet Sitichalcharoenkol

User Information

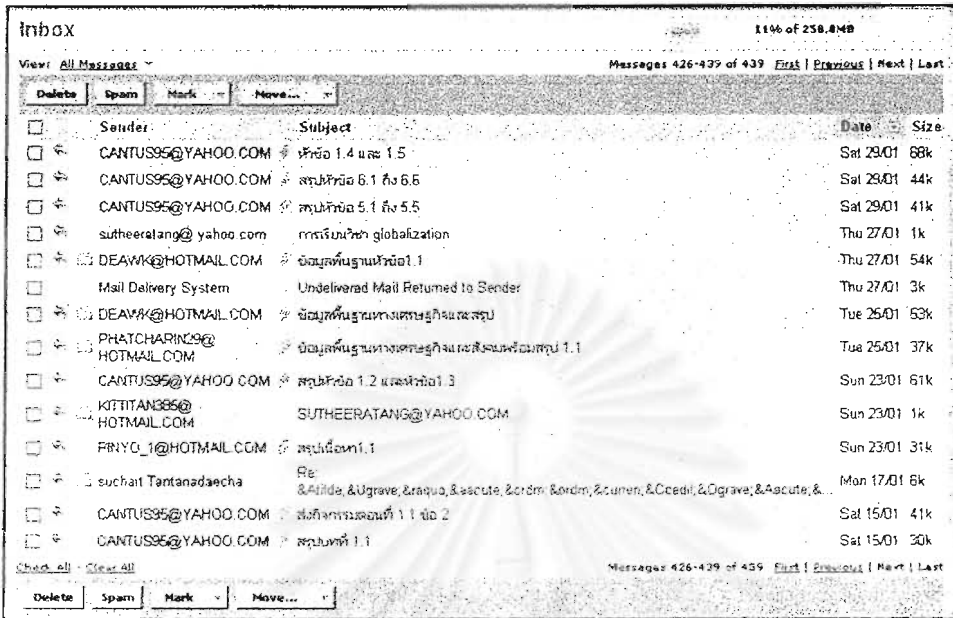
Average Points/Assessment: 10.825
Assessment Average: 85%
Total Points: 85

Scores

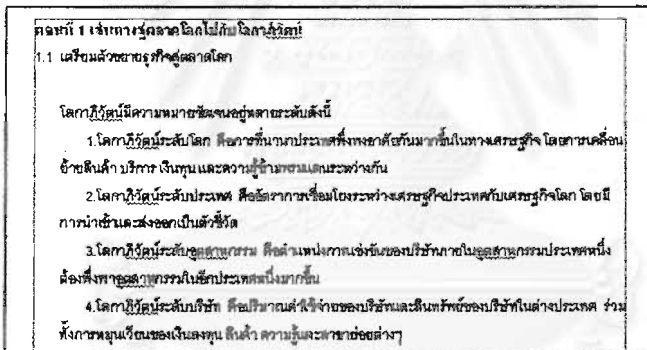
Date Added	Item	Score	Points Possible	Class Avg.
Oct 27, 2004	แบบทดสอบก่อนเรียน (Quiz)	12	20	12.15
Oct 27, 2004	แบบทดสอบหลังเรียน (Quiz)	17	20	17.4
Dec 21, 2004	แบบทดสอบท้ายบทที่ 1 : ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย (Quiz)	10	10	9.05
Dec 21, 2004	แบบทดสอบท้ายบทที่ 2 : การขนส่งระดับโลก (Quiz)	9	10	8.65
Dec 21, 2004	แบบทดสอบท้ายบทที่ 3 : วัฒนธรรมระดับโลก (Quiz)	9	10	8.2
Dec 21, 2004	แบบทดสอบท้ายบทที่ 4 : การวางผังเมือง (Quiz)	10	10	8.5
Dec 21, 2004	แบบทดสอบท้ายบทที่ 5 : การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Quiz)	8	10	7.3
Dec 21, 2004	แบบทดสอบท้ายบทที่ 6 : การเข้าใจวิถีชีวิต (Quiz)	10	10	8.75

ภาพที่ 25 ตัวอย่างผลการเรียนของผู้เรียน 1 คน

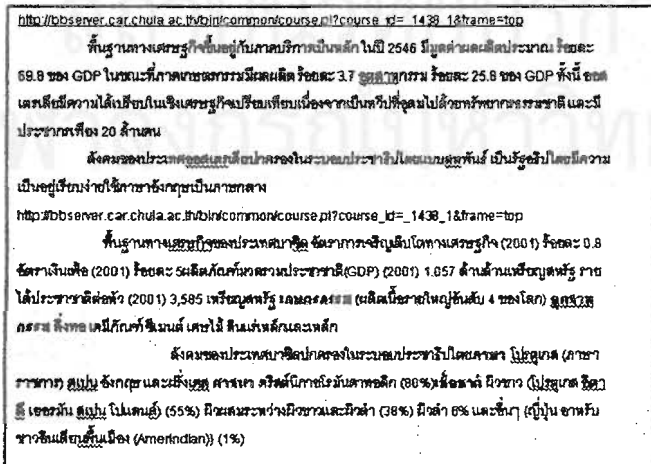
ตัวอย่าง E-mail ที่ผู้เรียนส่งถึงผู้สอนมีดังนี้

ภาพที่ 26 ตัวอย่างจดหมายที่ผู้เรียนส่งงานถึงผู้สอน

ภาพที่ 27 ตัวอย่างงานที่ผู้เรียนสรุปย่อบทเรียนส่งถึงผู้สอน

ภาพที่ 28 ตัวอย่างงานที่ผู้เรียนศึกษาเว็บไซต์ส่งถึงผู้สอน

ตัวอย่างกระดานสนทนา (Discussion Board) มีดังนี้

Discussion Board

[Add Forum](#)

- 1 **การอภิปราย (กิจกรรมหัวข้อที่ 1.1)** [Modify](#) [Remove](#)
บทบาทของธนาคารในฐานะผู้สนับสนุน SME ในทศวรรษสู่สากลโลก [29 Messages]
[All read]
[1 Archive]
- 2 **การอภิปราย (กิจกรรมหัวข้อที่ 1.2)** [Modify](#) [Remove](#)
จุดเด่นและข้อจำกัดของบริษัทมหาชน [21 Messages]
[All read]
- 3 **การอภิปราย (กิจกรรมหัวข้อที่ 1.3)** [Modify](#) [Remove](#)
ประเทศไทยเตรียมผลักดันสินค้า OTOP เข้าสู่ตลาดโลกอย่างไร [19 Messages]
[All read]
- 4 **การอภิปราย (กิจกรรมหัวข้อที่ 1.4)** [Modify](#) [Remove](#)
พฤติกรรมการบริโภคสินค้าระดับโลกและกิจกรรมส่งเสริมการขาย [19 Messages]
[All read]
- 5 **การอภิปราย (กิจกรรมหัวข้อที่ 1.5)** [Modify](#) [Remove](#)
กลยุทธ์การเติบโตโลก: การบริการลูกค้าให้เกินความคาดหมาย โดยใช้รหัส (กรอบความคิด) [19 Messages]
[All read]
- 6 **การอภิปราย (กิจกรรมหัวข้อที่ 2.1)** [Modify](#) [Remove](#)
กรณีศึกษาที่ 2.1 การแข่งขันเพื่อนเมืองมิตรกันทางเอเชีย : ท่านคิดว่าสามารถมีได้ในเอเชียได้หรือไม่ [19 Messages]
[All read]

ภาพที่ 29 ตัวอย่างกระดานสนทนา

Discussion Board

Next Message >>

Current Forum: การอภิปราย (กิจกรรมหัวข้อที่ 1.1) Read 15 times

Date: Wed Jan 26 2005 11:02 am

Author: Thowhuadchai, Jikamat <CANTUS36@YAHOO.COM>

Subject: บทบาทของธนาคารที่สนับสนุน SMEs [Remove](#)

บทบาทของธนาคารที่สนับสนุน SMEs ไทยในปัจจุบันและศักยภาพในการแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดโลกได้ไม่ ต้องพึ่งความช่วยเหลือจาก SMEs เป็นสำคัญ ด้วย การที่ธนาคารสามารถให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ SMEs ในปัจจุบันได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นไปของตลาดและความสำเร็จของผู้ บริโภคในทางบวก ควบคู่ไปกับการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ที่มีความพร้อมเพียงพอที่จะพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านแนวทางของภาครัฐที่สนับสนุน ทำให้บทบาท และวิสัยทัศน์ของธนาคารที่ต้องปรับเป็นต้นแบบใช้ทางเช่นนี้ ด้านการปรับรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการของธนาคารให้มีความสอดคล้อง กับแนวทางการดำเนินธุรกิจ รวมถึงการเป็นต้นแบบของธนาคารพาณิชย์หรือกับด้านอื่นขององค์กรธุรกิจ หรือหน่วยงาน ทางการศึกษาในต่างประเทศสามารถทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์หรือบริการของธุรกิจ SMEs ไทยในตลาดโลกได้ไม่ โดยภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนด้านค่า คือ บริการที่सान หรือการติดต่อประสานงาน ไม่ออกงานแสดงผลิตภัณฑ์ ฯลฯ เพื่อเป็นการร่วมกันของทั้งธนาคารจากภาครัฐในการแข่งขันกับนานาชาติ ผู้ ประกอบการในอีกซีกโลกที่จำเป็นในการประกอบธุรกิจซึ่งเป็นการเติบโตของทั้งฝ่ายในการเข้าสู่ตลาดโลก ซึ่งผลที่ได้ก็มาจากความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ค้า ผู้ ประกอบการประสบความสำเร็จ และกลายเป็นลูกค้าที่ดีของธนาคารแล้ว และถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าด้วยก็อาจจะเป็นการขยายฐานลูกค้าของธนาคาร เพิ่มขึ้นด้วยการมองถึงบริการที่ผู้ลูกค้าได้รับ ยังมีผลต่อภาพลักษณ์ของธนาคารในการมีส่วนช่วยเหลือสังคมและสนับสนุน SMEs ไทยให้ก้าวสู่ตลาด โลกได้อย่างยั่งยืน [Reply](#)

Next Message >>

Current Thread Detail:

บทบาทของธนาคารที่สนับสนุน SMEs	Thowhuadchai, Jikamat	Wed Jan 26 2005 11:02 am
Re: บทบาทของธนาคารที่สนับสนุน SMEs	Tangrawanit, Sutheera	Thu Jan 27 2005 5:05 pm

[OK](#)

ภาพที่ 30 ตัวอย่างรายละเอียดของการสนทนายระหว่างผู้เรียน

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินบทเรียนด้านเนื้อหาวิชาและการออกแบบ บทเรียนโดยผู้เรียน

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียน คือ ผู้เรียนเป็นพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี จำนวน 20 คน จำแนกเป็นเพศชาย 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เพศหญิง 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50 อายุระหว่าง 20-46 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 34.55 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.27 ผู้เรียนจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60 เรียนชุดวิชา Globalism ที่บ้าน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 เรียนทั้งที่บ้านและที่ทำงาน เรียนที่ทำงาน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และมีผู้เรียนจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ระบุว่าเรียนที่ร้านอินเทอร์เน็ต

ผู้เรียนจำนวน 17 คน ร้อยละ 85 ระบุว่าไม่มีปัญหาใน ส่วนผู้เรียนอีก 3 คน ระบุว่ามีปัญหาในการเรียน เนื่องจาก ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัวเพื่อการเรียน จึงทำให้ไม่สะดวกต่อการเรียน

การประเมินบทเรียนบนเว็บ รายละเอียดของผลการประเมินดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยผู้เรียน จำนวน 20 ท่าน

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น			ที่
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	
1. ด้านการเข้าถึงบทเรียน	3.35	.36	ดีมาก	
1.1 การเริ่มต้นเข้าสู่บทเรียน เข้าใจง่าย ใช้งานง่าย	3.45	.51	ดีมาก	2
1.2 การเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของผู้เรียน	3.30	.47	ดีมาก	3
1.3 การโหลดภาพและข้อความได้รวดเร็วพอเหมาะกับเวลา	3.05	.60	ดี	4
1.4 ความคล่องตัวและอิสระในการเลือกบทเรียน	3.60	.50	ดีมาก	1
2. ด้านเนื้อหาบทเรียน	3.49	.39	ดีมาก	
2.1 เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	3.55	.69	ดีมาก	2
2.2 เนื้อหาน่าสนใจเป็นปัจจุบัน และทันสมัย	3.65	.49	ดีมาก	1
2.3 มีภาพประกอบบทเรียนและคำบรรยายที่ช่วยสื่อความหมายได้ดี	3.55	.51	ดีมาก	2
2.4 กิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลากหลายและมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	3.35	.49	ดีมาก	5
2.5 เนื้อหาในแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนทดสอบสอดคล้องได้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน	3.45	.51	ดีมาก	3
2.6 มีการแนะนำแหล่งความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าต่อไป	3.40	.68	ดีมาก	4

ตารางที่ 13 (ต่อ)

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	ที่
3. ด้านการออกแบบบทเรียน	3.35	.39	ดีมาก	
3.1 ระบุวัตถุประสงค์ในบทเรียนแต่ละบทได้อย่างชัดเจน	3.60	.50	ดีมาก	1
3.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการตอบโต้กับบทเรียนได้ดี	3.30	.66	ดีมาก	4
3.3 มีคำอธิบายวิธีการโต้ตอบกับบทเรียนชัดเจน	3.25	.72	ดี	5
3.4 รูปแบบบทเรียนบนเว็บช่วยกระตุ้นความสนใจ	3.30	.57	ดีมาก	3
3.5 การทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ช่วยให้เกิดทักษะ และช่วยประเมินความรู้ของผู้เรียนได้ดี	3.40	.68	ดีมาก	2
3.6 ออกแบบให้มีปฏิสัมพันธ์สะดวกและใช้ง่าย	3.25	.64	ดี	5
4. ด้านส่วนประกอบในการเสนอบทเรียน	3.28	.50	ดีมาก	
4.1 แบบตัวอักษร ขนาดและสี มีความเหมาะสม	3.35	.59	ดีมาก	2
4.2 ความสอดคล้องของแผนภูมิ รูปภาพ กับเนื้อหา	3.35	.67	ดีมาก	2
4.3 การออกแบบภาพกราฟิก มีความชัดเจน สวยงาม	3.00	.56	ดี	3
4.4 การวางหน้าเพจดูง่าย และสวยงาม	3.40	.68	ดีมาก	1
5. รูปแบบกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเว็บ	3.47	.47	ดีมาก	
5.1 เว็บไซต์ที่แนะนำให้ค้นคว้าเพิ่มเติมได้ประโยชน์	3.55	.69	ดีมาก	2
5.2 กระดานสนทนา (Discussion Board) สามารถใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และผู้สอน	3.55	.51	ดีมาก	2
5.3 อีเมล ช่วยในการส่งข้อมูลและโต้ตอบกับผู้สอน	3.60	.50	ดีมาก	1
5.4 ปุ่มช่วยเหลือ (Help) มีคำแนะนำการเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย	3.35	.75	ดีมาก	3
5.5 ความหลากหลายของรูปแบบกิจกรรมตลอดบทเรียน	3.30	.73	ดีมาก	4
6. ความคิดเห็นต่อการเรียนผ่านเว็บ (วิชา Globalism)	3.53	.43	ดีมาก	
6.1 การเรียนการสอนผ่านเว็บสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.45	.51	ดีมาก	3
6.2 การเรียนการสอนผ่านเว็บ ทำให้ท่านรู้จักค้นคว้าเพิ่มเติม	3.70	.47	ดีมาก	1
6.3 การเรียนการสอนผ่านเว็บส่งเสริมการเรียนรู้ตามรายบุคคล	3.55	.51	ดีมาก	2
6.4 บทเรียนแต่ละหน้า ช่วยให้ผู้เรียน รู้ เข้าใจได้ดี	3.40	.60	ดีมาก	4

ตารางที่ 13 พบว่า ภาพรวมด้านการเข้าถึงบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .36) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้ ความคล่องตัวและอิสระในการเลือกบทเรียน ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60 ค่าเบี่ยงเบน

มาตรฐาน .50) การเริ่มต้นเข้าสู่บทเรียน เข้าใจง่าย ใช้งานง่าย ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .51) การเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของผู้เรียน ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.30 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .47) และการไหลดภาพและข้อความได้รวดเร็วพอเหมาะกับเวลา ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.05 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .60)

ภาพรวมด้านเนื้อหาบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .39) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ เนื้อหาน่าสนใจ เป็นปัจจุบัน และทันสมัย ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .49) เนื้อหา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีภาพประกอบบทเรียนและคำบรรยายที่ช่วยสื่อความหมายได้ดี ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .69 และ .51 ตามลำดับ) เนื้อหาในแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนทดสอบสอดคล้องได้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .51) มีการแนะนำแหล่งความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าต่อไป ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .68) และกิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลายและมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .49)

ภาพรวมด้านการออกแบบบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .39) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ ระบุวัตถุประสงค์ในบทเรียนแต่ละบทได้อย่างชัดเจน ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .50) การทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ช่วยให้เกิดทักษะ และช่วยประเมินความรู้ของผู้เรียนได้ดีในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .68) รูปแบบบทเรียนบนเว็บ ช่วยกระตุ้นความสนใจ ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.30 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .57) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการตอบโต้กับบทเรียนได้ดี ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.30 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .66) และมีคำอธิบายวิธีการโต้ตอบกับบทเรียนชัดเจน และออกแบบให้มีปฏิสัมพันธ์สะดวกและใช้งานในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .72 และ .64 ตามลำดับ)

ภาพรวมด้านส่วนประกอบในการเสนอบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.28 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .50) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ การวางหน้าเพจดูง่าย และสวยงาม ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .68) แบบตัวอักษร ขนาดและสี มีความเหมาะสม ความสอดคล้องของแผนภูมิ รูปภาพ กับเนื้อหา ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .59 และ .67 ตามลำดับ) และการออกแบบกราฟิก มีความชัดเจน สวยงาม ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .56)

ภาพรวมด้านรูปแบบกิจกรรมสนับสนุนการเรียนผ่านเว็บ อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .47) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้ อีเมล ช่วยในการส่งข้อมูลและได้ตอบกับผู้สอน ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .50) เว็บไซต์ที่แนะนำให้ค้นคว้าเพิ่มเติมได้ประโยชน์ กระดานสนทนา (Discussion Board) สามารถใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและผู้สอน ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .69 และ .51 ตามลำดับ) ปุ่มช่วยเหลือ (help) มีคำแนะนำการเรียนที่เข้าใจง่าย ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .75) และความหลากหลายของรูปแบบกิจกรรมตลอดบทเรียน ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.30 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .73)

ภาพรวมด้านความคิดเห็นต่อการเรียนผ่านเว็บ อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .43) เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้ การเรียนการสอนผ่านเว็บ ทำให้ท่านรู้จักค้นคว้าเพิ่มเติม ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .47) การเรียนการสอนผ่านเว็บส่งเสริมการเรียนตามรายบุคคล ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .51) การเรียนการสอนผ่านเว็บสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .51) และบทเรียนแต่ละหน้า ช่วยให้ผู้เรียนรู้ เข้าใจได้ดี ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .60)

นอกจากนี้ ยังมีคำถามเพิ่มเติมว่า ถ้าธนาคารมีการพัฒนาความรู้การเรียนการสอนแบบผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนี้ ท่านชอบหรือไม่ ซึ่งทุกคนระบุว่า ชอบ คิดเป็น ร้อยละ 100 เหตุผลที่ชอบ เพราะ สะดวกรวดเร็วในการที่จะศึกษา (9 คน) ได้ความรู้เพิ่มเติม (8 คน) ได้มีโอกาสที่จะค้นหาความรู้เพิ่มเติมได้มากขึ้น (2 คน) สามารถเรียนได้ทั้งที่ทำงานและที่บ้าน (2 คน) ทำให้ทราบถึงระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่ ได้รวดเร็วขึ้นมาก (1 คน) และทำให้มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้น (1 คน)

ถ้าธนาคารมีนโยบายในการพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีผู้ต้องการให้ทำการสอนเนื้อหาวิชาต่างๆ ดังนี้ การตลาด การเงินการธนาคาร (4 คน) การบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ เทคนิคการขายและการให้บริการ (3 คน) การบริหารบุคคล ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของธนาคาร บริหารคุณภาพองค์กร การบริหารการจัดการ และ วิชา ความทันสมัยของอุปกรณ์เครื่องมือ (2 คน) ธนาคารระหว่างประเทศ ระบบเศรษฐกิจโลก ภาวะอุตสาหกรรมการลงทุน กลยุทธ์และบริหารสภาพสังคมอุตสาหกรรม (1 คน)

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล ได้สาระสำคัญคือ พนักงานสถาบันการเงินส่วนใหญ่จะมีอายุเฉลี่ยค่อนข้างสูง พนักงานบางส่วนยังไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นส่วนตัว ซึ่งทำให้ขาดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง สถาบันการเงินภาคธนาคารควรหันมาให้ความสนใจกับงบประมาณเพื่อการสนับสนุนการเรียนรู้แบบนำตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และผลการประเมินภาพรวมของทุกหัวข้อประเมินคือ ด้านการเข้าถึงบทเรียน ด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านการออกแบบส่วนประกอบการเสนอบทเรียน ด้านรูปแบบกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเว็บ และความคิดเห็นต่อการเรียนผ่านเว็บ อยู่ในระดับดีมาก และมีหัวข้อของลำดับ ที่ 1 ของทุกประเด็นคือ ความคล่องตัว และอิสระในการเลือกบทเรียน เนื้อหาน่าสนใจทันสมัย วัตถุประสงค์ ชัดเจน การวางหน้าเพจดูสวยงาม อีเมล และการเรียนผ่านเว็บ ทำให้รู้จักค้นคว้าเพิ่มเติม และหัวข้อในลำดับสุดท้ายของทุกประเด็นในระดับดี คือ การโหลดภาพและข้อความได้พอเหมาะกับเวลา คำอธิบายได้ตอบกับบทเรียนชัดเจน การออกแบบให้มีปฏิสัมพันธ์สะดวกและใช้งานง่ายและการออกแบบภาพกราฟิก ชัดเจนสวยงาม

ดังนั้น การประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตโดยผู้เรียน ที่ได้ทำการเรียนจำนวน 20 คน มีอายุเฉลี่ยประมาณ 35 ปี ซึ่งถือว่าเป็นผู้ใหญ่จึงควรเน้นการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่ คือการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งได้ทำการประเมินในด้านการเข้าถึงบทเรียน ด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านการออกแบบ ส่วนประกอบในการเสนอบทเรียน รูปแบบกิจกรรมสนับสนุน และความคิดเห็นโดยรวมต่อการเรียนผ่านเว็บอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน ทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีความพอใจ ในบทเรียนผ่านระบบในอินเทอร์เน็ต และนอกจากนี้ยังระบุถึงความชอบในการเรียนทางไกลถึงสถาบันการเงินมีการพัฒนาความรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความต้องการที่จะศึกษาในวิชาอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ ทันสมัย และใช้ประโยชน์ได้จริงในการปฏิบัติงาน เช่น วิชาการเงินการธนาคาร บริหารธุรกิจ ธนาคารระหว่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการเรียนทางไกลด้วยตนเองด้วยวิชาการที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์โลกปัจจุบัน และในสาขาวิชาต่างๆ อีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร (2) พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน (3) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารตามแนวคิดองค์กรในอนาคต และ (4) ประเมินรูปแบบความร่วมมือ ระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน วิธีการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ จัดเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินภาคธนาคาร
2. ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) ของสถาบันการเงินภาคธนาคาร
3. พนักงานระดับปฏิบัติงานของสถาบันการเงินภาคธนาคาร
4. พนักงานระดับปฏิบัติงานของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาใน

เขต จังหวัดชลบุรี

ซึ่งมีการสุ่มตัวอย่างจำนวนและวิธีการเก็บข้อมูล ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 1 หน้า 193

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน ดังนี้

1. ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 12 ธนาคาร ธนาคารละ 2 คน รวมเป็น 24 คน
2. ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) สถาบันการเงินภาคธนาคาร ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบสุ่ม 2 ขั้นตอน (Two-stage Random Sampling) จำนวนธนาคารละ 5 คน รวมเป็น 60 คน

3. พนักงานระดับปฏิบัติงานของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบสุ่ม 2 ขั้นตอน (Two-stage Random Sampling) จำนวน 12 ธนาคาร แห่งละ 7 คน รวมเป็น 420 คน

4. พนักงานระดับปฏิบัติงานของธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สอบถามผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) และพนักงานระดับปฏิบัติงานของสถาบันการเงินภาคธนาคาร เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

2. แบบประเมินบทเรียนด้านการออกแบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มตัวอย่างพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี ที่ทำการทดลองศึกษาทางไกล สารวิชาแนวคิดด้านโลกาภิวัตน์ (Globalism) ซึ่งก่อนนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้วยการตรวจสอบความเป็นปรนัย (Objectivity) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) และ ตรวจสอบและวัดความเชื่อมั่นได้ของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Coefficiency) ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา = 0.86

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนจากการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตรายวิชา Globalism เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนผ่านอินเทอร์เน็ตด้านเนื้อหา กิจกรรม ส่วนประกอบในการเสนอบทเรียน การเข้าถึงและออกจากบทเรียน

4. แบบประเมินรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อรูปแบบความร่วมมือและรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐควรเป็นรูปแบบใด

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร โดยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้

2. ศึกษา/วิเคราะห์เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดองค์กรในอนาคต (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร (Saylor and Alexander, 1974) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน (Bergquist, 1981; ปทีป เมธาคณวุฒิ, 2532) องค์ประกอบการเรียนการสอนทางไกลและศึกษารูปแบบ การสร้างรูปแบบ (Steiner, 1988) และวิธีการเรียนการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อให้ได้หลักการ M-Alert ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้าน เพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลโดยการวิเคราะห์เอกสาร

3. ตรวจสอบและประเมินรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรจากมหาวิทยาลัยของรัฐ และผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินภาคธนาคาร

4. พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารตามแนวคิดองค์กรในอนาคต จำนวน 6 สาขา ได้แก่ การบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management) การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management) การบริหารคุณภาพ ทั้งองค์กร (Total Quality Management) แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) แนวคิดด้านโลกาภิวัตน์ (Globalism) และจริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics) และพัฒนาวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) 1 สาขาวิชาเป็นหลักสูตรการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตที่ครบวงจร

5. พัฒนาเนื้อหารายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต

6. ตรวจสอบและประเมินบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตรายวิชาแนวคิดด้านโลกาภิวัตน์ (Globalism) โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนทางไกล ด้านการออกแบบบทเรียนและด้านเนื้อหา จำนวน 5 คน

7. ทดลองเรียนทางไกล โดยพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี 10 สาขา จำนวน 20 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ศึกษาสภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความพร้อมและความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

ส่วนที่ 1 สรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) และพนักงานระดับปฏิบัติการ จำนวน 504 คน จำแนกเป็นผู้บริหารระดับสูง ร้อยละ 4.76 ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) ร้อยละ 11.90 และพนักงานระดับปฏิบัติงาน ร้อยละ 83.34 สังกัดสถาบันการเงินภาคธนาคารจำนวน 12 แห่ง แห่งละ 42 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 แต่ละแห่งจะประกอบไปด้วยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ระดับข้างต้น โดยมีเพศชาย ร้อยละ 54.76 และเพศหญิงร้อยละ 45.24 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 77.97 รองลงมาได้แก่ ระดับปริญญาโท ร้อยละ 15.47 ส่วนระดับสูงกว่าปริญญาโท และปริญญาเอกมีเพียงร้อยละ 0.60 ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับพอใช้ได้ คิดเป็นร้อยละ 80.16 รองลงมาอยู่ในระดับดี-ดีมาก ร้อยละ 16.27 ส่วนประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ มีประสบการณ์ร้อยละ 65.48 และไม่มีประสบการณ์ร้อยละ 34.52

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้สาระสำคัญของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อยโดยมีสัดส่วนไม่แตกต่างกัน จบปริญญาตรี มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ และมีประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ดังนั้นในการศึกษาทางไกลกับพนักงานที่มีศักยภาพ (Potentiality) ซึ่งส่วนใหญ่จบปริญญาตรี มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และมีประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาแล้วจึงมีความพร้อมที่จะเรียนด้วยตนเองได้

ส่วนที่ 2 สภาพในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

จากการสำรวจข้อมูลแบบสอบถามสภาพในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานตั้งแต่เมื่อใด และมีการใช้สื่อทางการเรียนการสอนแบบใด และในช่วง 1-3 ต่อไป สถาบันการเงินมีนโยบายการจัดการเรียนการสอนทางไกลในรูปแบบและหลักการใดโดยสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง รวม 504 คน แบ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง จำนวน 24 คน ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) 60 คน และพนักงานระดับปฏิบัติงาน จำนวน 420 คน มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล ตั้งแต่ปี 2542

จนถึงปัจจุบัน โดยใช้สื่อการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในองค์กร (Intranet) สื่อสิ่งพิมพ์ ซีดีรอม โทรทัศน์ การประชุมทางไกลด้วยเสียง และ ภาพ (Video Conference) เทปเสียง วิดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิดีโอดิสก์ (Video Disc) โทรทัศน์ เคเบิล และเครื่องโทรสาร มีการปรับปรุงการเรียนการสอนใหม่ เนื่องจากต้องการเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว โดยมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและนโยบายทางการเรียนการสอน เพื่อลดต้นทุน ประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งระบบเครือข่ายในปัจจุบันมีความพร้อมมากขึ้น ทำให้ในช่วง 1-3 ปีต่อไป สถาบันการเงินภาคธนาคาร มีนโยบายที่จะจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านเครือข่าย Internet เนื่องจากต้องการเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ ประหยัดเวลา สามารถพัฒนาความรู้ได้คราวละมากๆ พนักงานระดับปฏิบัติงานมีโอกาสได้เรียนรู้เท่าเทียมกัน โดยหลักสูตรส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องความรู้ทางด้านการบริหาร การตลาด การขายในยุคใหม่ สินเชื่อ ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ โดยในช่วงแรกจะเน้นในการเรียนการสอนแบบ Intranet ภายในองค์กร เป็นส่วนใหญ่

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารได้สาระสำคัญ คือ สภาพของสถาบันการเงินภาคธนาคาร มีการจัดการศึกษาทางไกลผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ แบบภายในองค์กร (Intranet) โดยมีการใช้สื่อผสมหลายอย่างประกอบกัน ซึ่งถือว่ายังเป็นแบบ ภายในองค์กร ทุกสถาบันการเงินภาคธนาคาร มีการตื่นตัวในเรื่องของการพัฒนาพนักงานให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ทราบว่า ทุกสถาบันการเงินภาคธนาคารมีความต้องการ และความพยายามเป็นอย่างมากที่จะพัฒนาพนักงานและองค์กรให้มีความรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีกับธนาคารในที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ในขณะนี้ แต่ยังไม่มีความมั่นใจในเรื่องของข้อมูลในด้านหลักสูตรเฉพาะที่เป็นความรู้ในเชิงของการแข่งขันทางการค้า ถ้าจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนทางไกล แบบ Internet จึงทำให้เกิดความไม่คล่องตัวของการเรียนรู้ และพนักงานมีข้อจำกัดในด้านเวลา สถานที่ ความสะดวกที่จะต้องเรียนรู้ที่ธนาคารในเวลาจำกัด ซึ่งมีงานประจำวันมากในระหว่างวันทำงาน จึงไม่เกิดการพัฒนาไปข้างหน้าอย่างแท้จริง

ดังนั้นสภาพในการศึกษาทางไกลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในองค์กร (Intranet) เพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารนั้นส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมในด้านของการ**เชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access)** เพื่อการเรียนรู้สำหรับพนักงานในการศึกษาทางไกลนอกเหนือจากที่ทำงาน หรือแบบ Remote จากบ้านเชื่อมต่อเข้าระบบ Internet ของธนาคาร

ส่วนที่ 3 ปัญหาในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

จากการสำรวจข้อมูลแบบสอบถามปัญหาในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารในด้านนโยบายเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาความดี ความชอบ หลักสูตรที่เน้นเรื่องความรู้สมัยใหม่ หลักสูตรระยะสั้นเพื่อการพัฒนา เวลา สถานที่ สื่อ กิจกรรม งบประมาณ และแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมกับกลุ่มตัวอย่าง 504 คน แบ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง 24 คน ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการสาขา) 60 คน และพนักงานระดับปฏิบัติการ 42 คน โดยภาพรวมของระดับปัญหาในการศึกษาทางไกลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .80) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีระดับปัญหาเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ หลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องที่สอดคล้องกับโลกธุรกิจสมัยใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.49 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07) ลำดับที่ 2 ได้แก่ งบประมาณสำหรับการจัดซื้อ การติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการเรียนทางไกล (ค่าเฉลี่ย 3.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.20) ลำดับที่ 3 ได้แก่ ศูนย์หรือห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับพนักงาน (ค่าเฉลี่ย 3.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.14) ส่วนผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีส่วนร่วมเป็นประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีระดับปัญหาน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.98 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากปัญหาในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารได้สาระสำคัญคือ หลักสูตรที่เน้นความรู้เรื่องที่สอดคล้องกับโลกธุรกิจสมัยใหม่ เป็นปัญหาลำดับที่ 1 ทำให้ทราบว่า ที่ผ่านมามีหลักสูตรที่ใช้อยู่ค่อนข้างเก่าไปบ้างเล็กน้อย โดยจะเน้นหลักสูตรหรือความต้องการของธนาคารในด้านการดำเนินงานภายในและปฏิบัติงานตามหน้าที่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่เพียงพอที่จะสร้างความรู้ ความคิด และความเป็นมืออาชีพที่จะเป็นที่ปรึกษาที่ดีได้เพียงพอ และจะเห็นได้ว่าในขณะเดียวกันงบประมาณสำหรับการจัดซื้อ การติดตั้งอุปกรณ์ เนื้อหาการเรียนทางไกลและศูนย์ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม ก็ยังตอบสนองไม่มากด้วยเช่นกัน ในขณะที่ส่วนของผู้เรียนที่มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นปัญหาปานกลางในลำดับท้าย แสดงว่าพนักงานมีความสามารถในการศึกษาทางไกลในวิชาที่สอดคล้องกับธุรกิจสมัยใหม่แบบนำตนเองได้

ดังนั้น ปัญหาปัจจุบันในการศึกษาทางไกลในเรื่องของหลักสูตรที่ผ่านมามีค่อนข้างเก่าไปบ้างเล็กน้อยนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถาบันการเงินที่ต้องมีความทันสมัย เพื่อรองรับกับความเจริญเติบโตของธุรกิจและเป็นที่ปรึกษาทางการเงินของสังคมควรเพิ่มเติม**หลักสูตรให้มีความทันสมัยตรงกับปัญหา (Relevance)** เพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยมีการสนับสนุนงบประมาณด้านอุปกรณ์เพื่อการศึกษาทางไกลและสร้างแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยนำผลมาประกอบการพิจารณาความดีความชอบด้วย

ส่วนที่ 4 ความพร้อมในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาค ธนาคาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้านความพร้อมของพนักงานในด้านวัฒนธรรม เพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ งบประมาณ เครือข่าย แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม เวลา สถานที่ ความพร้อมของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ภาพรวมของระดับความพร้อมในการศึกษาทางไกล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีระดับความพร้อมเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พนักงานสามารถเลือกเวลาเรียนเวลาใดก็ได้ (Asynchronous Learning Network : ALN) โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) (ค่าเฉลี่ย 3.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .91) ลำดับที่ 2 ได้แก่ การเรียนทางไกลเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีส่วนร่วมแบบนำตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .79) ลำดับที่ 3 ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต อีเมล เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.60 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89) ส่วนสถาบันการเงินมีความพร้อมด้านการพัฒนาการเรียนทางไกลชัดเจน เป็นประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีความเห็นว่ามีระดับความพร้อมน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.17)

สรุปผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากความพร้อมในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารได้สาระสำคัญ คือ พนักงานมีความพร้อมด้านการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยสามารถเลือกเวลาใดก็ได้ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมแบบนำตนเองเป็นสำคัญ ทำให้ทราบว่าพนักงานมีความพร้อมในเรื่องการศึกษาทางไกลและในเรื่องของเวลาเรียนในช่วงหลังหรือก่อนเวลาทำงานได้โดยไม่มีภาระบังคับในเรื่องเวลา เพราะในยุคปัจจุบันพนักงานจะใช้เวลาปฏิบัติงานค่อนข้างมาก ถ้ามีการจำกัดเวลาการเรียนการสอนในการศึกษาอีก จะทำให้ไม่อยากเรียนรู้ต่อไป จึงควรให้ปรับลดขอบการเรียนด้วยตนเอง และในขณะเดียวกันพนักงานเห็นว่า ความพร้อมด้านการพัฒนาการเรียนทางไกลของสถาบันการเงินยังไม่มีชัดเจนเท่าที่ควร

ดังนั้น ในเรื่องความพร้อมในการศึกษาทางไกล ด้านพัฒนาการเรียนทางไกลที่ชัดเจน **แหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้เพื่อความสะดวก (Facility)** ยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร สำหรับการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการเรียน การสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผสมผสานการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้การพัฒนาความรู้ของพนักงานเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพได้

ส่วนที่ 5 ความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาค ธนาคาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความต้องการของพนักงานที่เน้นนโยบายเพื่อพัฒนาบุคลากร การพิจารณาความดีความชอบ งบประมาณสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียนทางไกล และศูนย์พัฒนาการเรียนรู้อัตโนมัติจนความรับผิดชอบในการดำเนินงานโดยมีภาพรวมของระดับความต้องการในการศึกษาทางไกลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีระดับความความต้องการเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกธุรกิจสมัยใหม่ (ค่าเฉลี่ย 4.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .73) ลำดับที่ 2 ได้แก่ พัฒนาหลักสูตรที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานประจำได้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.30 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .74) ลำดับที่ 3 ได้แก่ การศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (ค่าเฉลี่ย 4.21 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .87) ส่วนธนาคารควรเป็นผู้จัดหลักสูตร เนื้อหาวิชาโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอนและมอบวุฒิการศึกษาเป็นประเด็นที่พนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารทั้ง 12 แห่ง มีความเห็นว่ามีความต้องการน้อยที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน (ค่าเฉลี่ย 3.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .87)

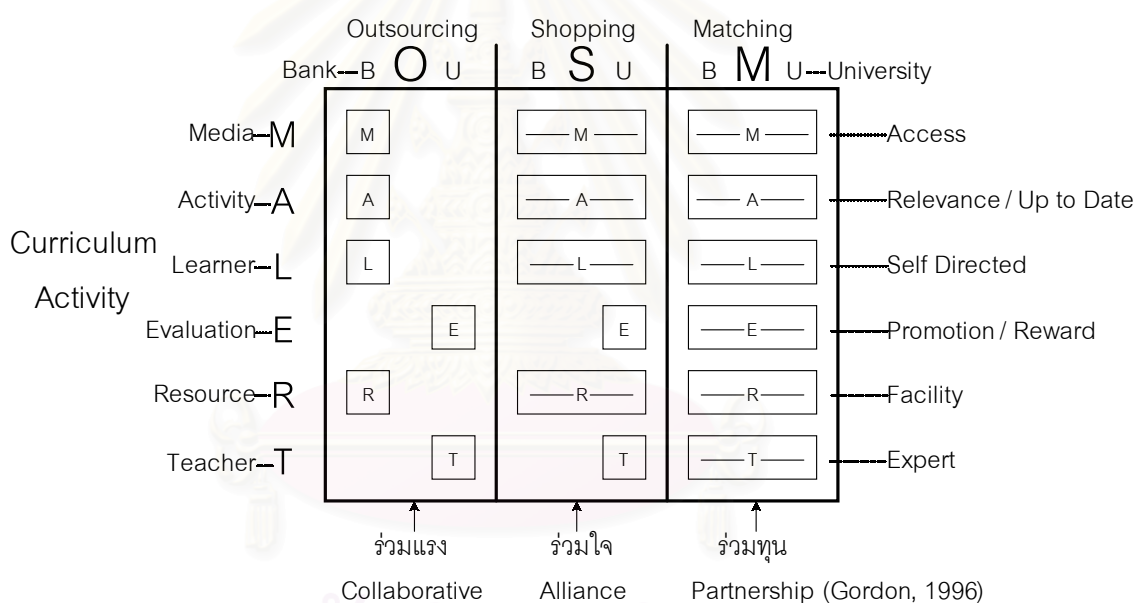
สรุปวิเคราะห์ข้อมูลจากความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารได้สาระสำคัญคือ พนักงานต้องการหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกธุรกิจสมัยใหม่ ใช้กับงานประจำวันได้จริง และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ดี ทำให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่ผ่านมา สถาบันการเงินมุ่งเน้นในความรู้เฉพาะงานในหน้าที่เป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ขาดกรอบความคิดและความรู้ที่จะพัฒนาไปสู่ธุรกิจสมัยใหม่ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ดีพอ จึงควรให้ความสำคัญกับความรู้ทั้งงานเฉพาะ และความรู้ที่สอดคล้องกับโลกธุรกิจสมัยใหม่ไปพร้อมๆกัน และให้เกิดการปฏิบัติได้จริงโดยปรับหลักสูตรให้ทันสมัยและมีความตรงกับยุคปัจจุบันไปพร้อมกันด้วยและพนักงานเห็นว่าสถาบันการเงินควรเป็นผู้จัดหลักสูตร เนื้อหาวิชาโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอน และมอบวุฒิการศึกษา โดยมีการจูงใจในด้านของการให้ความรู้ที่ได้รับการอบรมทั้งภายในและภายนอกมาประกอบการประเมินความดีความชอบหรือให้รางวัลนั้นถึงแม้จะเป็นความต้องการในลำดับท้ายแต่ก็ยังอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน

ดังนั้นในเรื่องของความต้องการในการศึกษาทางไกลที่พนักงานมีความต้องการหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกธุรกิจสมัยใหม่ใช้ประยุกต์กับงานประจำได้จริง และเป็นการพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยให้ธนาคารเป็นผู้จัดหลักสูตร เนื้อหาวิชาและมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอนและมอบวุฒิโดยมีการจูงใจหรือให้รางวัล ในด้านการศึกษาทั้งภายใน

และ ภายนอกองค์กร ทั้งที่ศึกษาเองหรือศึกษาภายในองค์กรเพื่อมาประกอบการพิจารณาความดีความชอบนั้น สถาบันการเงินภาคธนาคาร ในส่วนของการบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource) ควรให้การสนับสนุน (Promotion) และมีการจูงใจในรูปแบบต่างๆ เช่นรางวัล (Reward) เป็นต้น เพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ตอนที่ 2 สรุปผลการพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร กับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

ผู้วิจัยเสนอรายละเอียด ดังแผนภูมิที่ 30

สรุปผลการพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ มี 3 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการว่าจ้าง (Outsourcing) สถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอน โดยเลือกมหาวิทยาลัยที่ต้นตอต้องการเข้ามาดำเนินงานเป็นรูปแบบความร่วมมือที่มีการลงแรงและเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน (Collaborative)

โดยสถาบันการเงินภาคธนาคารใช้หลักการ M-ALERT ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้านเพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือซึ่ง สื่อ M (Media) เป็นการเรียนการสอนผ่านเว็บ อีเมล โมดูล Case Study และการสัมมนาที่มีความสามารถและความพร้อมทางด้านการเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) ที่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) เน้นเวลาที่ว่างจากงาน เช่น ช่วงเวลาก่อนและหลังเลิกงาน โดยใช้สถานที่ที่บ้านและที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ มีการวางแผนการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญของสถาบันการเงินภาคธนาคาร เป็นผู้กำหนดซึ่งเนื้อหาวิชาจะประกอบไปด้วยความรู้หลักที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ตามแนวคิดขององค์กรในอนาคต (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรที่มีความทันสมัย (Up to Date) สามารถปฏิบัติงานได้จริงตรงกับปัญหา (Relevance) โดยเน้นให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก และบริการการเรียน (Facility) ใช้สำนักงานของธนาคาร ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์ และงบประมาณของธนาคาร โดยให้ผู้สอน T (Teacher) ที่มีความรู้ความชำนาญ (Expert) จากมหาวิทยาลัยของรัฐ สร้างกระบวนการเรียนรู้อบรม การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล แบบห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) กับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล และประเมินผล E (Evaluation) ก่อนและหลังเรียน โดยส่งเสริม (Promotion) สร้างแรงจูงใจ (Motivate) หรือให้รางวัล (Reward) ในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาพนักงานและองค์กรสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้วย

2. รูปแบบการเลือกใช้บริการ (Shopping) สถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้เลือกโปรแกรมที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยนั้นๆ โดยสำรวจหลักสูตร โปรแกรมอบรมของมหาวิทยาลัยของรัฐที่มุ่งสร้างกระบวนการเรียนการสอน โดยมีความร่วมมือแบบร่วมใจเป็นพันธมิตรที่มีความพอใจหรือความเป็นพวกเดียวกัน โดยอาศัยคุณลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมกัน (Alliance) และใช้หลักการ M-ALERT ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้านเพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือ ซึ่ง M (Media) การเรียนการสอนผ่านเว็บ อีเมล โมดูล Case Study และการสัมมนาที่มีความสามารถและความพร้อมทางด้านของการเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) ที่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) ที่มีหลักสูตรที่ทันสมัย (Up to Date) และปฏิบัติได้จริง ตรงกับปัญหา (Relevance) โดยเน้นให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก และบริการการเรียน (Facility) โดยให้ผู้สอน T (Teacher) ที่มีความรู้ความชำนาญ (Expert) เป็นผู้กำหนดเนื้อหาวิชา มุ่งวางแผน และสร้างกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรม สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล แบบห้องเรียนเสมือนกับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล และประเมินผล E

(Evaluation) ก่อนและหลังเวลาเรียน โดยส่งเสริม (Promotion) สร้างแรงจูงใจ (Motivate) หรือให้รางวัล (Reward) ในรูปแบบต่างๆ

3. รูปแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) สถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐร่วมกันในด้านองค์ประกอบการเรียน เฉลี่ยมโนทัศน์ ทักษะเทคโนโลยี และความพร้อมต่างๆ โดยคำนึงถึงจุดแข็งของทั้งสองฝ่ายร่วมกัน และบูรณาการ เพื่อให้สนองความต้องการของทั้งสองฝ่าย อันจะนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจระหว่างบุคคลทั้ง 4 ฝ่าย คือ สถาบันการศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และสถาบันการเงิน โดยมีความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (Partnership) ทำธุรกิจร่วมกัน มีความร่วมมือใกล้ชิด รับผิดชอบร่วมกัน และใช้ หลักการ M – ALERT ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้านเพื่อเป็นแนวคิดในการพิจารณาจัดรูปแบบความร่วมมือซึ่งมีสื่อ M (Media) ที่มีความพร้อมทางระบบการเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) ที่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) ที่มีเนื้อหาวิชาที่ทันสมัย (Up to Date) และปฏิบัติได้จริงตรงกับปัญหา (Relevance) โดยเน้นให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก และบริการการเรียน (Facility) โดยให้ผู้สอน T (Teacher) ที่มีความรู้ความชำนาญ (Expert) ซึ่งสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐกำหนดเนื้อหา มุ่งวางแผน และสร้างกระบวนการเรียนรู้การฝึกอบรม สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกลแบบห้องเรียนเสมือนกับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล และประเมินผล E (Evaluation) ก่อนและหลังเรียน โดยส่งเสริม (Promotion) สร้างแรงจูงใจ (Motivate) หรือให้รางวัล (Reward) ในรูปแบบต่างๆ ร่วมกัน

ดังนั้นในรูปแบบการว่าจ้าง (Outsourcing) ซึ่งสถาบันการเงินเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอนโดยเลือกมหาวิทยาลัยที่ตนต้องการเข้ามาดำเนินการถือเป็นเรื่องของ การจ้างคนภายนอกเข้ามาดำเนินการจึงต้องคำนึงถึงคุณสมบัติหรือลักษณะที่ตรงตามเกณฑ์ ตามเงื่อนไขที่ผู้ว่าจ้างกำหนด (Qualification) โดยคำนึงถึงงบประมาณและความคุ้มค่าของการจ้างงานนั้น (Return of Investment: ROI) ในรูปแบบการเลือกใช้บริการ (Shopping) ซึ่งสถาบันการเงินเป็นผู้เลือกโปรแกรมที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยนั้น สิ่งที่สำคัญคือ สถาบันการเงินต้องมีข้อมูล (Information) และแหล่งข้อมูล (Source) เพื่อจะทราบว่า มหาวิทยาลัยของรัฐใดจะมีความรู้ความสามารถที่ดีและตรงกับความต้องการมากน้อยเพียงใด ในรูปแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) ซึ่งสถาบันการเงินและมหาวิทยาลัยของรัฐมีความร่วมมือกำหนดทิศทางและปฏิบัติการเพื่อนำไปเป็นข้อมูลร่วมกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในด้านองค์ประกอบการเรียน เฉลี่ยมโนทัศน์ ทักษะและความพร้อมต่างๆ สิ่งที่สำคัญคือ

ต้องมีการบูรณาการร่วมกัน ซึ่งเป็นเรื่องของการค้นหา สอดส่อง พิสูจน์วิเคราะห์ (Search) มหาวิทยาลัยของรัฐที่ต้นต้องการและเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุปผลการประเมินรูปแบบความร่วมมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้าน หลักสูตรของ มหาวิทยาลัยของรัฐและผู้บริหารระดับสูงของธนาคาร

ผลตามข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ด้านรูปแบบความร่วมมือที่น่าเสนอ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรูปแบบทั้ง 3 รูปแบบ แต่ในทางปฏิบัติควรจะเน้นที่แบบ Matching เพราะมีการบูรณาการทางด้านการเรียนการสอน ร่วมกันระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐและผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันการเงิน

2. รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร และมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงาน จะเกิดความร่วมมืออย่างจริงจัง ทั้งด้านของผู้มีประสบการณ์จากสถาบันการเงิน และมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาการของมหาวิทยาลัยมากขึ้นโดยขึ้นอยู่กับสถาบันการเงินแต่ละสถาบันจะใช้รูปแบบความร่วมมือในแต่ละแบบหรือผสมผสาน โดยต้องมีเป้าหมาย งบประมาณให้ชัดเจน

3. ด้านการใช้ชื่อรูปแบบ ต้องการให้เพิ่มชื่อภาษาไทยทั้ง 3 รูปแบบ คือ การว่าจ้าง (Outsourcing) การเลือกใช้บริการ (Shopping) และการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching)

ผลตามข้อคิดเห็นของผู้วิจัย

1. รูปแบบความร่วมมือทั้ง 3 รูปแบบ คือ การว่าจ้าง (Outsourcing) การเลือกใช้บริการ (Shopping) และการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching)

2. รูปแบบความร่วมมือทั้ง 3 รูปแบบ มีจุดเด่นและจุดด้อย ดังนั้นสถาบันการเงินภาคธนาคาร ต้องศึกษาและเลือกให้เหมาะสมกับตนเอง โดยมีจุดประสงค์ เป้าหมาย ความสามารถ ความพร้อม และงบประมาณที่ชัดเจน

3. ในทางปฏิบัติจริงควรเน้นรูปแบบ การร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) เพราะมีการบูรณาการทางด้านการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐและผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันการเงิน

ตอนที่ 3 สรุปผลการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารสาขาวิชา ตามแนวคิดองค์กรในอนาคต

โดยศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดองค์กรในอนาคต (Mitroff , Mason and Pearson, 1994) กระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตร (Saylor and Alexander , 1974) แนวคิดการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน (Bergquist, 1981; ประทีป เมธาคุณวุฒิ, 2532) องค์ประกอบการเรียนการสอนทางไกล และวิธีการเรียนการสอนทางไกลในมหาวิทยาลัยของรัฐ ภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อให้ได้หลักสูตรตามแนวคิดขององค์กรในอนาคต 6 สาขาวิชาคือ การบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management) การบริหารจัดการปัญหา (Issues Management) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) จริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics) และพัฒนาเนื้อหาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ซึ่งตามแนวคิดองค์กรในอนาคต ได้กล่าวถึงสาระ ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการตลาดไร้พรมแดนโดยเน้นการประเมินและออกแบบผลผลิตและการบริการเพื่อการแข่งขันและการบริโภคระดับโลก 1 สาขาวิชาเป็นหลักสูตรการศึกษาทางไกลที่ครบวงจร

ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพนักงานสถาบันการเงินได้คำนึงถึง กระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรคือ 1.) ด้านเป้าหมาย จุดหมายและขอบเขต 2.) ด้านการออกแบบหลักสูตร 3.) การใช้หลักสูตร 4.) การประเมินหลักสูตร (Saylor & Alexander, 1974) โดยในด้านเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต มีความครอบคลุมเนื้อหาความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ตามแนวคิดขององค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization) ด้านการออกแบบให้นำสนใจ โดยมีแนวคิดวิธีการ การนำเสนอ และรูปแบบในการออกแบบโครงสร้างที่เหมาะสมตลอดจนในด้านของการใช้และประเมินหลักสูตร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตอนที่ 4 การพัฒนาเนื้อหารายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ Globalism เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ผลการพัฒนาเนื้อหารายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ และผลการประเมินบทเรียนในระบบอินเทอร์เน็ตด้านการออกแบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ 1 สรุปผลการพัฒนาเนื้อหารายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism)

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตโดยใช้โปรแกรม Blackboard ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ช่วยอาจารย์ในด้านการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต ผู้สอนสามารถสร้างข้อมูลรายวิชาเนื้อหา เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องลงบนเว็บไซต์ได้ด้วยตนเอง โดยมีความรู้พื้นฐานการใช้งานและอินเทอร์เน็ตทั่วไป ซึ่งมีองค์ประกอบของบทเรียน ดังนี้

1. Announcement หมายถึง ประกาศ ข่าว หรือ ข้อความที่ผู้สอนต้องการแจ้งให้ผู้เรียนทราบ
 2. Course Information รายละเอียดของรายวิชา เช่น ประมวลรายวิชา คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น ประกอบด้วย คู่มือการใช้โปรแกรมบทเรียน คำแนะนำในการใช้ชุดฝึกอบรมแนะนำรายวิชา Globalism ขอบเขตเนื้อหาสาระ แบบทดสอบก่อนฝึกอบรมแบบทดสอบหลังฝึกอบรม แบบทดสอบท้ายตอนที่ 1 – ตอนที่ 6
 3. Faculty Information ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สอน ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน ได้แก่ อาจารย์สุธีรา ตั้งสวานิช อาจารย์ที่ปรึกษา ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ตันธนะเดชา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ได้แก่ คุณชาติชาย ศรีรัมย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ คุณเสาวณี ศิริพัฒน์ ผู้ช่วยสอน ได้แก่ อาจารย์ณัฐกร สงคราม
- นอกจากนี้ ยังประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบบทเรียน เนื้อหา และรูปแบบความร่วมมือ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
4. Course Documents ได้แก่ เนื้อหาบทเรียนวิชา Globalism จำนวน 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เส้นทางสู่ตลาดโลก ประกอบด้วยเนื้อหา 5 เรื่อง ดังนี้ 1) เตรียมตัวขยายธุรกิจสู่ตลาดโลกกันก่อน 2) บริษัทข้ามชาติผู้นำด้านโลกาภิวัตน์ 3) จะคิดสร้างธุรกิจในต่างประเทศอย่างไร 4) เขาคิดเรื่องตราสินค้าระดับโลกกันอย่างไร 5) กลยุทธ์ระดับโลก

ตอนที่ 2 การแข่งขันระดับโลก ประกอบด้วยเนื้อหา 4 เรื่อง ดังนี้ 1) การก้าวนำผู้บริโภคน คือ กฎแห่งความสำเร็จ 2) ปัจจัยการสร้างความสำเร็จเปรียบเทียบการแข่งขัน 3) กลยุทธ์การบริการคือความสัมพันธ์ระดับโลก 4) ปัญหาอุปสรรคการแข่งขันที่รุนแรง คือ โอกาส

ตอนที่ 3 โลกเทคโนโลยีในวันพรุ่งนี้ ประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่อง ดังนี้ 1) การตลาดและเทคโนโลยีจะไปทางใด 2) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและซอฟต์แวร์ คือ หัวใจเทคโนโลยีระดับโลก 3) บทเรียนจากบริษัทเสมือนจริงสู่ความสำเร็จ

ตอนที่ 4 การสร้างองค์กรระดับโลก ประกอบด้วยเนื้อหา 4 เรื่อง ดังนี้ 1) กลยุทธ์การแสวงหาทรัพยากรจากต่างประเทศ 2) Outsourcing อย่างไรให้ได้คุณภาพ 3) การควบรวมกิจการระดับโลก 4) คลายห่วงโซ่มูลค่าในยุคเศรษฐกิจใหม่ (ลูกค้ายคือผู้สร้างมูลค่า)

ตอนที่ 5 การควบคุมองค์กระระดับโลก ประกอบด้วยเนื้อหา 6 เรื่อง ดังนี้ 1) กรอบความคิด 2) การสร้างผู้นำใน Tomorrow's Organization 3) Partnerships 4) การรักษาความเป็นองค์กระระดับโลก 5) ทูททางปัญญา 6) ศิลปะการกระจายข่าวสารในระดับโลก

ตอนที่ 6 การเข้าถึงลูกค้าทั่วโลก ประกอบด้วยเนื้อหา 5 เรื่อง ดังนี้ 1) บริษัทค้าปลีกแนวการตลาดใหม่ 2) การเลือกกลยุทธ์การเข้าสู่ตลาดระหว่างประเทศ 3) การบริหารธุรกิจข้ามพรมแดน 4) การเจรจาการขายต่างวัฒนธรรม 5) โอกาสทางการตลาดโดยอินเทอร์เน็ต

5. Assignments คือ กิจกรรมการเรียนการสอน หรือการแนะนำหนังสืออ่านประกอบ หรือ สั้งงาน การบ้านแก่ผู้เรียนได้แก่ กิจกรรมตอนที่ 1: เส้นทางสู่ตลาดโลกกับโลกาภิวัตน์ กิจกรรมตอนที่ 2: การแข่งขันระดับโลก กิจกรรมตอนที่ 3: โลกเทคโนโลยีในวันพรุ่งนี้ไปทางใด กิจกรรมตอนที่ 4: การสร้างองค์กระระดับโลก กิจกรรมตอนที่ 5: การควบคุมองค์กระระดับโลก กิจกรรมตอนที่ 6: การเข้าถึงลูกค้าทั่วโลก โดยจะกำหนดให้ผู้เรียนทำกิจกรรม 3 อย่างหลักๆ ดังนี้

5.1 จัดทำรายงานสรุปเนื้อหาจากที่ได้ศึกษามาในรูปแบบของโปรแกรม Microsoft Word ความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4 และจัดส่งเป็นเอกสารแนบ (Attached file) ผ่านทาง E-mail ถึงอาจารย์ผู้สอน

5.2 ศึกษาเว็บไซต์ที่เสนอแนะ (ภายใต้เมนู Web Sites) และให้สืบค้นข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2-3 Web site โดยส่ง Web Address (URL) พร้อมสรุปย่อ 3-5 บรรทัด ในรูปแบบรายงานด้วยโปรแกรม Microsoft Word และจัดส่งเป็นเอกสารแนบ (Attached file) ผ่านทาง E-mail ถึงอาจารย์ผู้สอน

5.3 อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านทางกระดานสนทนา (Discussion Board) หรือ สามารถซักถามข้อสงสัยจากบทเรียนได้ที่กระดานสนทนานี้เช่นกัน

6. Communication คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน ซึ่งได้แก่ อีเมล กระดานข่าว และห้องเรียนเสมือน เป็นต้น

7. Web Sites ได้แก่ รายชื่อเว็บไซต์ที่น่าสนใจ

8. Student Tools คือ เครื่องมือสำหรับผู้เรียน

9. Control Panel คือ การจัดการภายในวิชาที่ผู้สอนต้องการใส่เนื้อหา หรือ รายละเอียดต่างๆ ลงในรายวิชา

สรุปผลการพัฒนาเนื้อหารายวิชา Globalism ได้สาระสำคัญคือ การสร้างหรือพัฒนาบทเรียนในวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ Globalism มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ที่จำเป็นต่อการออกแบบ ซึ่งประกอบด้วย การตั้งวัตถุประสงค์ การกำหนดผู้เรียน และสิ่งที่จำเป็นในด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์

2. วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างเว็บไซต์บทเรียน ได้แก่ เนื้อหาที่จะใช้กิจกรรมต่าง ๆ ขั้นตอนการเรียนการสอน
3. ดำเนินการออกแบบในภาพรวมโดยออกแบบลักษณะการเข้าสู่เนื้อหา (Navigation) ซึ่งรวมถึงการกำหนดรายการต่างๆ (Menu) และการเรียงลำดับของ ข้อมูล
4. ดำเนินการออกแบบในรายละเอียดโดยการกำหนดรายละเอียดต่างๆ ที่มีในแต่ละหน้าว่าจะนำเสนอในลักษณะใด เช่น เป็นข้อความอย่างเดียว หรือมีรูปภาพประกอบ หรือถ้าใช้ภาพประกอบจะเป็นภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น โดยเขียนรายละเอียดทั้งหมดนี้ในรูปแบบของสตอรี่บอร์ด (Storyboard)
5. ดำเนินการผลิตเว็บไซต์บทเรียนโดยมีโปรแกรม Blackboard เป็นตัวหลักทำหน้าที่เป็น Learning Management System : LMS ในการนำเสนอเนื้อหา กิจกรรม และแบบทดสอบต่างๆ แต่เนื่องจากโปรแกรม Blackboard มีข้อจำกัดเรื่องความสามารถของโปรแกรมในการสร้างเว็บไซต์ที่น่าสนใจ จึงมีการใช้โปรแกรมเสริมต่างๆ เข้ามาช่วย ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1 โปรแกรม Blackboard ใช้สร้างเว็บเพจแบบง่ายๆ ที่มีข้อความอย่างเดียว หรือมีรูปภาพเป็นส่วนประกอบบ้างเล็กน้อย เช่น Announcement, Faculty Information, Assignment รวมทั้งในส่วนของการสื่อสารที่ต้องมีการบันทึกข้อมูลสถิติการใช้งานและคะแนน เช่น Communication, Student Tools, Quiz

5.2 โปรแกรม Microsoft FrontPage 2002 เป็นโปรแกรมสำหรับสร้างเว็บเพจ โดยเฉพาะ ใช้ในการสร้างเว็บไซต์เนื้อหาบทเรียน ทั้ง 6 ตอน รวมทั้ง เว็บเพจอื่นๆ เช่น คู่มือการศึกษาบทเรียน คำแนะนำการใช้ชุดฝึกอบรม แนะนำรายวิชาขอบเขตเนื้อหาสาระ เป็นต้น

5.3 โปรแกรม Adobe Photoshop เป็นโปรแกรมสร้างงานกราฟิก ใช้ในการสร้างกราฟิกประกอบบทเรียน รวมทั้งตกแต่งภาพนิ่งเพื่อนำมาประกอบในหน้าที่ต้องการ

5.4 โปรแกรม Macromedia Flash เป็นโปรแกรมสร้างงานกราฟิกในลักษณะภาพเคลื่อนไหว (Animation) ใช้ในการสร้างภาพเคลื่อนไหวเพื่อนำมาประกอบในหน้าที่ต้องการ

ผลงานที่ได้จากโปรแกรมในข้อ 5.2 – 5.4 เมื่อผลิตเสร็จแล้วต้องทำการถ่านโอนไฟล์ข้อมูล (Upload) ไปยังโปรแกรม Blackboard เพื่อแสดงผลต่อไปในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ดังนั้น ในการพัฒนาเนื้อหารายวิชาต่างๆ เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตโดยใช้โปรแกรม Blackboard 5.5 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจัดตั้งที่ URL: <http://bbserver.car.chula.ac.th> โดยจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการออกแบบทางไกล ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ สิ่งจำเป็นด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียน ทรัพยากรการเรียนรู้ ผู้สอนและการประเมินผล ซึ่งในขั้นตอนของการพัฒนาเนื้อหาวิชาต่างๆ นี้ จะมีข้อจำกัดบ้างเล็กน้อย เช่นในเรื่องของการ Chat ข้อมูล คือเครือข่ายช่องทางของผู้ใช้บางเครือข่ายไม่สามารถตอบสนองได้ เป็นต้น ซึ่งในการพัฒนาเนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตนั้นจะได้รับความสะดวก และคล่องตัวมากขึ้น ในโปรแกรม Blackboard 6 ในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ด้านการออกแบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

หลังจากที่ดำเนินการพัฒนาบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอบทเรียนดังกล่าว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินบทเรียนในด้านการออกแบบและเนื้อหา พบว่า ภาพรวมด้านระบบปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .26) ด้านองค์รวมของบทเรียนบทอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .25) ด้านการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .22) ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ อยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .26) และด้านจุดเด่นของบทเรียนบทอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับดี เช่นกัน (ค่าเฉลี่ย 2.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .30)

ภาพรวมด้านองค์รวมของบทเรียนอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้ การเริ่มต้นเข้าสู่บทเรียน เข้าใจง่าย ใช้งานง่าย ในระดับดีมาก ความเหมาะสมของแบบตัวอักษร ขนาดสีและความเหมาะสมชัดเจนของคำอธิบาย ส่วนต่างๆ ความสอดคล้องของแผนภูมิรูปภาพเนื้อหาและเอกสารบทเรียนน่าสนใจ และจูงใจผู้เรียนอยู่ในระดับดี

ภาพรวมด้านการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้ การเข้าสู่ระบบหรือออกจากระบบ ระบบความช่วยเหลือ การติดตามความก้าวหน้าในการเรียน การเชื่อมโยงกับเนื้อหานอกเหนือบทเรียนระบบเนวิเกชัน ที่เอื้อต่อการใช้งาน อยู่ระดับดีตามลำดับ

ภาพรวมด้านระบบปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้ การใช้อีเมลส่งการบ้าน การติดต่อสื่อสารและการใช้เว็บไซต์เพื่อแนะนำแหล่งข้อมูลการเรียนรู้เพิ่มเติม อยู่ในระดับดีมาก การกำหนดกิจกรรมเพื่อทบท

ทวนโดยให้ติดต่อสื่อสารด้วยวิธีต่างๆ การใช้ป้ายประกาศและกิจกรรมติดต่อผู้เรียน การใช้เว็บบอร์ดในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ตามลำดับ

ภาพรวมด้านเนื้อหาและการนำเสนอ อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้ ความคล้องตัวและอิสระในการเลือกบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนทดสอบได้ตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาสอดคล้องกิจกรรมมีความหลากหลาย และเนื้อหาเป็นปัจจุบันทันสมัย อยู่ในระดับดีตามลำดับ

ภาพรวมด้านจุดเด่นของบทเรียนอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประเด็นต่างๆ ตามลำดับดังนี้ ความเรียบง่าย สม่่าเสมอและความเหมาะสมของเว็บตลอดทั้งเว็บ อยู่ในระดับดี ส่วนการกระตุ้นผู้เรียนให้สามารถเรียนแบบนำตนเอง และเรียนรู้ได้ด้วย ตนเองเสมือนห้องเรียนจริง อยู่ในระดับพอใช้ ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตด้านการออกแบบบทเรียน และเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้สาระสำคัญคือ หัวข้อองค์รวมของบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต ด้านการใช้งานในบทเรียน มีความเข้าใจง่ายเมื่อเริ่มต้น เข้าสู่บทเรียนหรือออกจากบทเรียน หัวข้อปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้การติดต่อสื่อสาร การส่งอีเมล และการใช้เว็บไซต์ เพื่อแนะนำแหล่งข้อมูล การเรียนรู้เพิ่มเติม ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ ด้านความคล้องตัวและอิสระ ในการเลือกบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก ส่วนการกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนแบบนำตนเองหรือเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเสมือนห้องเรียนจริง อยู่ในระดับพอใช้

ดังนั้น ผลการประเมินบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้านออกแบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า บทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์บทเรียน เช่น การสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตร หรือประเมินตัวหลักสูตร ในขณะเดียวกัน ในด้านประสิทธิภาพการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจากบทเรียนที่ประเมินในด้านเนื้อหาและการนำเสนอสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ใช้งานง่าย องค์รวมของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะการเริ่มต้นเข้าสู่ระบบเข้าใจง่ายใช้งานง่าย มีความสะดวกแก่ผู้เรียน ระบบปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน โดยเฉพาะเรื่องการส่งกิจกรรมทางอีเมล การค้นหาความรู้เพิ่มจากเว็บไซต์ และมีจุดเด่นของบทเรียนด้านความเรียบง่ายสม่่าเสมอของเว็บ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ในส่วนความสามารถของการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเสมือนห้องเรียนจริง และความสามารถเรียนแบบนำตนเองอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งต้องเสริมด้วยวิธีการและเทคนิคของผู้สอน เช่น การปฐมนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ และปฏิสัมพันธ์ต่อผู้เรียนกับผู้สอนหรือผู้เรียนด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความสามารถ ของผู้เรียนแต่ละคนตามความต้องการ และการขอความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

ตอนที่ 5 สรุปผลการทดลองเรียนรายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ Globalism โดยพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การสรุปผลของการทดลองเรียนวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) ในสภาพการณ์จริงและผลการประเมินบทเรียนด้านเนื้อหาวิชาและการออกแบบบทเรียนโดยผู้เรียน

ส่วนที่ 1 สรุปการทดลองเรียน วิชา Globalism ในสภาพการณ์จริง

การทดลองใช้ต้นแบบการเรียนการสอนบนอินเทอร์เน็ตของรายวิชา แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) ดังนี้ การทดลองภาคสนามใช้กับพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี จำนวน 10 สาขา จำนวนพนักงาน 20 คน

สรุปผลการเรียนการสอนบนอินเทอร์เน็ตได้ ดังนี้

1. ในช่วงที่ 1 เมื่อเริ่มการเรียนการสอน ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบตนเองก่อนเริ่มเรียน และอธิบายการทำแบบทดสอบในแต่ละตอน พร้อมทั้งอธิบายแบบทดสอบหลังเรียน และหลังจากนั้นไปประมาณ 2 สัปดาห์ ผู้สอนได้ติดต่อผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อขอความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ สรุปได้ดังนี้

1.1 ผู้เรียนทุกคนระบุว่า การเรียนผ่านอินเทอร์เน็ตให้ความยืดหยุ่นกับผู้เรียน โดยมีการจัดเนื้อหาเกี่ยวข้องกับข้อสงสัยของการเรียนตามวัตถุประสงค์ ผู้เรียนบางคนที่ไม่มีความรู้มาก่อน ก็มีโอกาที่จะเข้าไปศึกษาได้ดี และสามารถนำประโยชน์จากบทเรียนและกิจกรรมที่ได้ศึกษามาใช้ประโยชน์กับการทำงานได้โดยตรง

1.2 ผู้เรียน 6 คนระบุว่า มีความสบายใจที่ได้ติดต่อผู้สอนและเพื่อนโดยตรงผ่านทางกระดานสนทนา และอีเมล รวมทั้งมีความรู้และทักษะในการค้นคว้าผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตได้ดีขึ้น นอกจากนั้น สามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องแบ่งระยะเวลาเป็นสัปดาห์หรือมีกฎเกณฑ์บังคับตามที่ตั้งไว้ สามารถเรียนก่อน หลังเวลางาน หรือกลางคืนได้อย่างสะดวกสบาย

1.3 ในช่วงแรกผู้เรียน 5 คน ไม่มีความพร้อมของอุปกรณ์ และทักษะการใช้งานเบื้องต้นทำให้เกิดความสับสนในการใช้โปรแกรม

1.4 การติดต่อเพื่อใช้งานโปรแกรมช้า และไม่สามารถเข้าอินเทอร์เน็ตได้ในบางครั้ง ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญมาก เพราะทำให้ผู้เรียนเสียเวลามาก และเกิดความเบื่อหน่ายและไม่อยากเข้าสู่โปรแกรมต่อไป

1.5 ผู้เรียนส่วนน้อยยังไม่พร้อมในการเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเรียนรู้แบบเดิมๆ คือ ต้องมีผู้สอน มาเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ตอบว่าจริงๆแล้ว การเรียนวิธีนี้เป็นวิธีที่ดีและพร้อมจะเปลี่ยนพฤติกรรมจากเดิมๆ เป็นแบบนำ

ตนเอง (Self Directed Learning) ได้ทันที โดยคิดว่า การเรียนการสอนครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของผู้เรียนที่จะเรียนแบบนำตนเองต่อไป

ประเด็นที่เป็นข้อค้นพบจากการสอนใน 2 สัปดาห์ ที่สรุปมานี้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและชี้แนะกับผู้เรียนผ่านทางกระดานข่าว และอีเมลเป็นส่วนบุคคล และแนะนำให้ลงทุนในการจัดซื้ออุปกรณ์ที่สำคัญ เพื่อสร้างความชำนาญทางคอมพิวเตอร์ และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต

2. หลังจากการเรียนการสอนครบ 5 สัปดาห์ ผู้สอนได้สัมภาษณ์ผู้เรียนแบบไม่เป็นทางการถึงจุดเด่น จุดด้อย ในการเรียนการสอนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต คือ ในการเรียนการสอนบนอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่ามีจุดเด่นในด้านของความรับผิดชอบในเนื้อหาบทเรียนที่สนใจของตนเอง สบายใจ มีอิสระในความคิดและการค้นคว้าเพิ่มเติมได้ ประหยัดเวลา สามารถเรียนเวลาใดก็ได้ ทำให้รู้จักจัดระเบียบของตนเองได้ อีกทั้งเป็นการเพิ่มความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ สามารถติดต่อกับเพื่อนและผู้สอนได้ดี ส่วนจุดด้อยคือ ความไม่พร้อมทางด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และความรู้ทางด้านการใช้คอมพิวเตอร์ อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นอันเป็นปัญหาอยู่บ้าง

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินบทเรียนด้านเนื้อหาวิชาและการออกแบบบทเรียนโดยผู้เรียน

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียน คือ ผู้เรียนเป็นพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี จำนวน 20 คน จำแนกเป็นเพศชาย 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เพศหญิง 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50 อายุระหว่าง 20-46 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 34.55 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.27 ผู้เรียนจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60 เรียนชุดวิชา Globalism ที่บ้าน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 เรียนทั้งที่บ้านและที่ทำงาน เรียนที่ทำงาน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และมีผู้เรียนจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ระบุว่าเรียนที่ร้านอินเทอร์เน็ต

ผู้เรียนจำนวน 17 คน ร้อยละ 85 ระบุว่าไม่มีปัญหาใน ส่วนผู้เรียนอีก 3 คน ระบุว่าไม่มีปัญหาในการเรียน เนื่องจาก ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัวเพื่อการเรียน จึงทำให้ไม่สะดวกต่อการเรียน

การประเมินบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า ภาพรวมด้านการเข้าถึงบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .36) ด้านความคิดเห็นต่อการเรียนผ่านเว็บ อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .43) ด้านเนื้อหาบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .39) ด้านรูปแบบกิจกรรมสนับสนุนการเรียนผ่านเว็บ อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .47) ด้านการออกแบบบทเรียน

อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .39) และด้านส่วนประกอบในการเสนอ
บทเรียน อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 3.28 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .50)

ผลการประเมินบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยผู้เรียน จำนวน 20 คน ในหัวข้อ
การเข้าถึงบทเรียน เนื้อหาบทเรียน การออกแบบบทเรียน ส่วนประกอบในการเสนอบทเรียน รูป
แบบกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเว็บ และความคิดเห็นต่อการเรียนผ่านเว็บ ผลการวิเคราะห์
พบว่า

ภาพรวมด้านการเข้าถึงบทเรียนอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า
ความคล่องตัวและอิสระในการเลือกบทเรียน ความเข้าใจง่าย การเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วอยู่
ในระดับดีมาก ยกเว้นการโหลดภาพ และข้อความได้รวดเร็วพอเหมาะกับเวลาอยู่ในระดับดี

ภาพรวมด้านเนื้อหาบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก เพื่อพิจารณารายข้อพบว่า เนื้อหาน่า
สนใจและทันสมัย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ภาพประกอบ แบบทดสอบ กิจกรรมหลากหลาย และ
มีแหล่งค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมอยู่ในระดับดีมากตามลำดับ

ภาพรวมด้านการออกแบบบทเรียนอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วัตถุประสงค์
ประสงค์ของบทเรียน แบบทดสอบช่วยเพิ่มทักษะ รูปแบบกระตุ้นความสนใจ มีการโต้ตอบ อยู่ใน
ระดับดี ดีมาก ตามลำดับ ยกเว้นคำอธิบายวิธีการโต้ตอบ กับบทเรียนชัดเจนและการปฏิสัมพันธ์
อยู่ในระดับดี

ภาพรวมด้านส่วนประกอบในการเสนอบทเรียน อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาราย
ข้อพบว่า การวางหน้าเพจดูง่ายสวยงาม แบบตัวอักษร สีและขนาด ความสอดคล้องของแผนภูมิ
รูปภาพ เนื้อหา อยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ ยกเว้นการออกแบบ กราฟิก ชัดเจน สวยงาม อยู่ใน
ระดับดี

ภาพรวมด้านรูปแบบกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อยู่ใน
ระดับดีมาก อีเมล เว็บไซต์ กระดานสนทนา ปุ่มช่วยเหลือ ความหลากหลายของกิจกรรม อยู่ใน
ระดับดีมาก ตามลำดับ

ภาพรวมของความคิดเห็นต่อการเรียนผ่านเว็บ อยู่ในระดับดีมาก การเรียนผ่านเว็บทำ
ให้รู้จัดค้นคว้า ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล สามารถเรียนด้วยตนเอง และความเข้าใจในบทเรียน
อยู่ในระดับดีมาก ตามลำดับ

และผู้เรียนยังมีความชอบการเรียนรู้ผ่าน เครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพราะสะดวกรวดเร็ว
ได้ความรู้และค้นคว้าเพิ่มเติมได้ เรียนได้ทั้งที่บ้านและที่ทำงาน โดยมีความต้องการให้สอนเนื้อหา
ที่เน้นด้าน การตลาด การเงินการธนาคาร บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ เทคนิคการขายและบริการ
การบริหารบุคคลและระบบเศรษฐกิจโลก

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากผลการประเมินบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยผู้เรียน ได้สาระสำคัญคือ ผลการประเมินภาพรวมของทุกหัวข้อประเมินคือ ด้านการเข้าถึงบทเรียน เนื้อหาบทเรียน การออกแบบ ส่วนประกอบการเสนอบทเรียน รูปแบบกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และความคิดเห็นต่อการเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับดีมาก และมีหัวข้อของลำดับ ที่ 1 ของทุกประเด็นคือ ความคล่องตัว และอิสระในการเลือกบทเรียน เนื้อหาน่าสนใจทันสมัย วัตถุประสงค์ ชัดเจน การวางหน้าเพจดูสวยงาม อีเมล และการเรียนผ่านเครือข่ายทำให้รู้สึกค้นคว้าเพิ่มเติม และหัวข้อในลำดับสุดท้ายของทุกประเด็นในระดับดี คือ การโหลดภาพและข้อความได้พอเหมาะกับเวลา คำอธิบายได้ตอบกับบทเรียนชัดเจน

ดังนั้นการประเมินบทเรียน ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ตัวผู้เรียน ได้ทำการเรียนจำนวน 20 คน และได้ทำการประเมินในการเข้าถึงบทเรียน ด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านการออกแบบ ส่วนประกอบในการเสนอบทเรียน รูปแบบกิจกรรมสนับสนุน และเสนอความคิดเห็นโดยรวมต่อการเรียนผ่านเว็บอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน ทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีความพอใจในบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และนอกจากนี้ยังระบุถึงความชอบในการเรียนทางไกล ถ้าสถาบันการเงินมีการพัฒนาความรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมีความต้องการที่จะศึกษาในวิชาอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ ทันสมัย และใช้ประโยชน์ได้จริงในการปฏิบัติงาน เช่น วิชาการเงินการธนาคาร บริหารธุรกิจ ธนาคารระหว่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการเรียนทางไกลด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาให้ทันต่อเหตุการณ์ในโลกปัจจุบัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. สภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงาน

สถาบันการเงินภาคธนาคาร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย จบปริญญาตรี มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ และมีประสบการณ์การเรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาแล้ว ซึ่งข้อค้นพบนี้สามารถสรุปได้ว่าพนักงานของสถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้ที่มีศักยภาพ (Potentiality) ซึ่งพร้อมที่จะศึกษาทางไกลด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการพัฒนาอันจะเป็นประโยชน์กับตนเองและองค์กรได้ ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ จินตนา บิลมาส และคณะ (จินตนา บิลมาส และคณะ, 2532) ได้เน้นถึงประโยชน์เอาไว้ 4 ประการ คือ 1. ช่วยยกระดับและพัฒนาความสามารถในการเข้าถึงปัญหา และกระบวนการ

แก้ปัญหาของผู้เรียนได้ดีขึ้น 2. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง จะทำให้รู้สึกได้ว่าได้รับรางวัลจากผลการกระทำและทำให้เกิดแรงจูงใจภายในมากกว่าการเรียนแบบอื่น 3. ช่วยฝึกเทคนิคการเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และนำสิ่งที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และ 4. ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ เนื่องจากให้ผู้เรียนลงมือกระทำเอง จากประโยชนดังกล่าวจะเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ถ้าไม่ได้เร่งพัฒนาบุคลากรของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ซึ่งเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกทั้งจรรยาบรรณของการประกอบกิจการได้เน้นให้รักษาและพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนและเพื่อนร่วมงาน สนับสนุนให้ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ ตัดสินใจด้วยความระมัดระวัง และซื่อสัตย์ (สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย, 2517) เป็นสำคัญด้วยแล้ว จึงเห็นควรให้มีการสนับสนุนการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน ซึ่งมีความพร้อม ความสามารถอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน ไม่เช่นนั้นแล้วนอกจากจะเป็นการสูญเสียโอกาสของการพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพ แล้วยังทำให้พนักงานเกิดความเบื่อหน่ายต่อการทำงานและขาดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาด้วยตนเองเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ แก้ไขปัญหาให้ทันกับโลกในปัจจุบันและในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง จะทำให้รู้สึกว่าได้รับรางวัลจากผลการกระทำและทำให้เกิดแรงจูงใจขึ้นภายในโดยธรรมชาติ ซึ่งนำไปสู่การค้นพบ การแสวงหาความรู้ เพื่อใช้แก้ปัญหาประจำวันได้ในที่สุด อันจะเป็นประโยชน์กับองค์กรและเพื่อรองรับวิกฤต ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังที่เคยเกิดวิกฤตการเงินมาแล้วเมื่อปี 2540 ซึ่งจากข้อสรุปที่ผ่านมามีว่าขาดการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ความคิดที่ชาญฉลาดอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงควรให้การศึกษาระงู ปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ให้มีความมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีวินัย มีความรับผิดชอบ เห็นต่อประโยชน์ส่วนรวม มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความใส่ใจในการค้นคว้าสิ่งใหม่ๆ กล้าพูด กล้าเสนอความคิดเห็น และปลูกฝังให้ใส่ใจคุณธรรมมากขึ้น โดยใช้การศึกษาทางไกลเป็นกลไกสำคัญสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจากผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่าพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารเป็นผู้ที่มีศักยภาพ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องง่ายที่จะพัฒนาบุคลากรดังกล่าว และในด้านสถาบันการเงินภาคธนาคารเองควรเร่งดำเนินการพัฒนาความรู้ ความสามารถของพนักงานด้วยการส่งเสริมด้านการศึกษาทางไกลเพื่อให้พนักงานได้เรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิตอันจะเกิดประโยชน์กับตนเองและสถาบันการเงินภาคธนาคารได้ในที่สุด

ส่วนที่ 2 สภาพในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

ผลการวิจัยพบว่า สภาพของสถาบันการเงินภาคธนาคาร มีการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ แบบภายในองค์กร (Intranet) โดยมีการใช้สื่อผสมหลายอย่างประกอบกัน ซึ่งยังไม่มีความพร้อมในด้านของการเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) เพื่อการ

เรียนรู้สำหรับพนักงาน ในการศึกษา นอกเหนือจากที่ทำงานหรือแบบ Remote จากบ้านเชื่อมต่อเข้าระบบ Internet ของธนาคาร จึงทำให้เกิดความไม่คล่องตัวต่อการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากแหล่งความรู้ต่าง เพื่อการพัฒนาพนักงาน เพราะในลักษณะและสภาพงานของสถาบันการเงินภาคธนาคารจะจำกัดด้วยเวลาการปฏิบัติงานที่ยากต่อการเรียนรู้ จึงอาจทำให้ขาดการพัฒนา ทางด้านความรู้ ความสามารถ เกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ ทำงานไปวันๆ เท่านั้น ดังนั้นการศึกษาทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ตจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้พนักงานสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากแหล่งความรู้เว็บไซต์ต่างๆ ตลอดเวลา ทุกสถานที่ (Anytime, Anyplace for Any One) ซึ่งเป็นระบบที่สะดวกที่สุด สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้สอนได้หลากหลาย รวมทั้งผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนด และสร้างเงื่อนไขการเรียนรู้ของตนเองได้ด้วย ดังนั้น ในการเชื่อมต่อระบบข้อมูล (Access) เพื่อการเรียนรู้ดังกล่าว จึงควรตอบสนองระบบการศึกษาทางไกลซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่มีจุดเด่นอยู่ที่การประหยัด สามารถให้การศึกษาแก่พนักงานจำนวนมากในเวลาที่ยรวดเร็ว ทันใช้งาน การที่จะให้การศึกษาที่ประหยัดอาจเกิดจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือหลีกเลี่ยงการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น วิธีการหนึ่งคือการจัดศูนย์แห่งการเรียนรู้และสื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพกระจายไปใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นที่บ้านหรือที่ทำงานซึ่งเหมาะกับองค์กรที่มีเครือข่ายกว้างขวางทั่วประเทศ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้ที่ค่อนข้างสูงมาก ซึ่งไม่คุ้มกับการลงทุน การใช้การศึกษาทางไกลดังกล่าว อาจมองว่าเป็นการลงทุนในระยะแรกที่ค่อนข้างสูง แต่ค่าใช้จ่ายต่อหัวจะถูกลงในระยะยาวจึงทำให้เกิดความคุ้มค่ากับการลงทุนของสถาบันการเงินภาคธนาคารเอง

ส่วนที่ 3 ปัญหาในด้านการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร ค่อนข้างเก่าไปบ้างเล็กน้อย เพื่อให้มีความทันสมัย รองรับกับความเจริญเติบโตของธุรกิจ มีความเป็นองค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization) ที่มีแนวคิดการทำงานที่ต่างจากองค์กรแบบเดิมๆ ซึ่งเน้นเรื่องของการเรียนรู้ที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในอนาคต (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) โดยมีการกำหนดอุดมคติ (Ideal) วัตถุประสงค์ (Objective) และเป็นหมาย (Goal) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ การปฏิบัติได้ สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว (Russell Ackoff, 1981) จึงควรมี**หลักสูตรที่มีความทันสมัย ใช้ได้จริงตรงกับปัญหา (Relevance)** เพื่อให้พนักงานมีความรู้และความสามารถแก้ไขปัญหาและปฏิบัติงานประจำวันได้ดีเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งหลักสูตรมีความสำคัญเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน ผู้เรียนสามารถจะพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร เมื่อผู้เรียนทั้งหลายที่เป็นหน่วยย่อยขององค์กร เกิดการพัฒนาแล้ว องค์กรใหญ่ก็จะพัฒนาตามไปด้วย ในขณะเดียวกันหลักสูตรจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานของผู้สอน หากผู้สอนได้ศึกษาเอกสารต่างๆอย่างทั่วถึงและเข้าใจอย่างถ่องแท้ ก็สามารถนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้

สอนอาจจะต้องปรับปรุงในบางสิ่งบางอย่าง เช่น วิธีการใช้สื่อต่างๆให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และหลักสูตรยังเป็นแนวทางในการดำเนินงานของผู้บริหารในการวางแผนด้านบุคลากรและประเมินมาตรฐานทางการศึกษา เพราะจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า การจัดการศึกษาในสถาบันนั้นๆ มีมาตรฐานหรือไม่อย่างไรและสนองความต้องการขององค์กรได้อย่างไรในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก ทั้งด้านสภาพปัญหาขององค์กร ความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการ และเทคโนโลยีทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ จึงต้องมีการทบทวนเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพื่อทำให้องค์ความรู้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงกับการทำงาน และสนองนโยบายขององค์กรไม่ให้ศักยภาพทางด้านความรู้ของพนักงานต่ำลง และเนื่องจากการเรียนการสอนทางไกลมีคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากรูปแบบเดิมๆ หากผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสถาบันการเงินภาคธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ ไม่มีวิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือนโยบายของการเรียนการสอนทางไกลที่ดี เพื่อนำไปกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบททั้งในด้านการสื่อสาร คมนาคม การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม การขยายตัวและความก้าวหน้าศาสตร์ต่างๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลสำคัญต่อการจัดหลักสูตรการศึกษาอย่างมาก ดังนั้นการจัดการศึกษาทางไกลจะเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา สร้างความทันสมัยของหลักสูตรได้โดยต้องมีความสมดุลระหว่างระบบการเรียนการสอน เทคโนโลยี อย่านำให้เทคโนโลยีมีความสำคัญมากกว่าผู้เรียนและเนื้อหามากเกินไป อันอาจนำไปสู่ความล้มเหลวได้ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการศึกษาทางไกลอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะด้านผู้เรียน เนื้อหาและ ปฏิสัมพันธ์แบบ 2 ทาง อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัว ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จได้ ย่อมขึ้นอยู่กับผู้สอน และคุณภาพการสอนและหลักสูตรเป็นสำคัญด้วย (เปรื่อง กุมุท 2541)

ส่วนที่ 4 ความพร้อมในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคาร

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีความพร้อมสำหรับการศึกษาทางไกล ทั้งด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง เวลาใดก็ได้ (Asynchronous Learning Network: ALN) และมีความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นในเรื่องความพร้อมในด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ที่มีความ **ความสะดวก (Facility)** เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของพนักงาน เช่น การพัฒนาการเรียนทางไกลที่ชัดเจน นโยบาย และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดซื้อ ติดตั้ง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย และระบบการสื่อสาร ตลอดจนสนับสนุนในส่วนอุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล สำหรับพนักงาน และมีแหล่งความรู้เพื่อสนับสนุนการค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมด้วย เพราะการศึกษาจะเกิดขึ้นได้กับบุคคล จำเป็นต้องมีเครื่องมือที่จะเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีอิสระในการเรียนรู้ ไม่จำกัดว่าต้องมีครูหรือวิทยากรคอยชี้แนะ ผู้เรียนต้องสามารถสนองความต้องการของตนเอง วางแผนการเรียนให้กับตนเอง รู้แหล่งที่จะไปศึกษาค้นคว้าได้จริง

ตามที่ต้องการได้และเนื่องจากการเรียนการสอนทางไกลมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการเรียนในชั้นเรียนเพราะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจัยเอื้ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้เรียนจึงหลากหลายทั้งจากภายนอกสถาบัน หรือจากตัวผู้เรียนเอง ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งสะสมได้จาก ในตัวผู้เรียนเอง, ในสิ่งต่างๆ คือ ธรรมชาติและวัตถุต่างๆ เป็นความรู้ที่อ่านได้, ในสิ่งต่างๆ ที่บันทึกไว้ เช่นหนังสือและวัสดุการอ่าน (ยอด มรรคผล, 2526 อ้างถึงใน สิริรัตน์ สัมพันธ์ ยุทธ, 2540) จึงควรมีความพร้อมในด้านทรัพยากรเพื่อความสะดวก และส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อคุณภาพพนักงาน โดยอาจจัดในรูปของทีมงานโครงการเพื่อการศึกษาทางไกลที่ชัดเจนรับผิดชอบคู่ไปกับศูนย์พัฒนาการเรียนรู้ โดยมีรูปแบบความร่วมมือ กับมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสถาบันการเงินภาคธนาคารส่วนใหญ่มีทรัพยากรดังกล่าวอยู่แล้ว เพราะเนื่องจากระบบปัจจุบันเกือบ 100% อยู่บนพื้นฐานของเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้ที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาทางไกลได้เป็นอย่างดีไม่ก่อให้เกิดการลงทุนที่เพิ่มมากแต่อย่างใด

ส่วนที่ 5 ความต้องการในการศึกษาทางไกลของพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีความต้องการหลักสูตรที่คล้องกับความต้องการของโลกธุรกิจสมัยใหม่ ให้ประยุกต์กับงานประจำได้จริง และเป็นการพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยให้ธนาคารเป็นผู้จัดหลักสูตร เนื้อหาวิชา และมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอนและมอบวุฒิโดยมีการจูงใจหรือให้รางวัล ในด้านการศึกษาทั้งภายใน ภายนอกองค์กร ทั้งที่ศึกษาเองหรือศึกษาภายในองค์กรเพื่อมาประกอบการพิจารณาความดีความชอบนั้นสามารถสรุปได้ว่า การบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource) ควรให้การส่งเสริม (Promotion) และมีการจูงใจในรูปแบบต่างๆ เช่นรางวัล (Reward) เพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบและขั้นตอนตลอดจนบริบทที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกซึ่งสอดคล้องกับนักการศึกษาหลายท่าน เช่น แนวคิดของ ครรชิต มาลัยวงศ์ (2541) และ Moore (1996) ที่ระบุว่าปัจจัยพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียน การสอนทางไกล คือ ผู้สอน ผู้เรียน เทคโนโลยีการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน; การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์, และนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับ Albrecht (1994): ผู้เรียนและผู้สอนสอดคล้องกับ Moore (1996), Eastmond (1994) เทคโนโลยีการสอนสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539) ปัจจัยเกื้อหนุนด้านทรัพยากรบุคคล คือ บุคคลที่ส่งเสริมให้การเรียนการสอนผ่านไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ที่ปรึกษา ผู้บริหารสอดคล้องกับ Moore (1994) และทรัพยากรสนับสนุน เช่น แรงจูงใจ งบประมาณ สอดคล้องกับ Eastmond (1994) and Albrecht (1994) ในปัจจุบันองค์กรมีเครือข่ายกว้างขวาง มีพนักงานจำนวนมาก มักมีปัญหาในเรื่องประเมินผลการเรียนรู้ของพนักงานและในกรณีที่เป็นหลัก

สูตรพื้นฐาน มักจะส่งเอกสารให้เรียนรู้เอง ซึ่งไม่สามารถเช็คสอบผลการเรียนได้ ว่าศึกษาแล้วมีความเข้าใจในเอกสารคู่มือเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด การใช้วิธีการศึกษาทางไกล จะทำให้องค์กรเช็คสอบได้ว่า พนักงานรายนั้นๆได้เข้าไปศึกษาคู่มือต่างๆเหล่านั้นมากน้อยเพียงใดและยังสามารถประเมินความรู้ความเข้าใจของพนักงานนั้นๆได้หลังการศึกษาได้อีกด้วย ส่วนการบริหารทรัพยากรบุคคลควรเร่งให้ความสนใจในการส่งเสริม (Promotion) หรือให้รางวัล (Reward) ในการศึกษาหาความรู้ของพนักงานเพื่อเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ทางไกลของพนักงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง อันจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งกับพนักงานและสถาบันการเงินภาคธนาคารในที่สุด

2. สรุปผลการพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร กับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงาน

ผลการวิจัย สรุปรูปแบบความร่วมมือ 3 รูปแบบ ซึ่งใช้หลักการ M-ALERT ที่แตกต่างกันแล้ว แต่ความพร้อม ความต้องการ และความมั่นคงแข็งแรงของแต่ละสถาบันการเงินภาคธนาคารโดยจะมีบทบาทใน M-ALERT ที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนี้

1. รูปแบบการว่าจ้าง (Outsourcing) ในการที่สถาบันการเงินภาคธนาคารจะร่วมมือกับมหาวิทยาลัยของรัฐ สถาบันการเงินต้องมีความพร้อมในเรื่อง สื่อ M (Media) เป็นการเรียนการสอนผ่านเว็บ อีเมล โมดูล Case Study และการสัมมนาที่มีความสามารถ กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) เน้นเวลาที่ว่างจากงาน เช่น ช่วงเวลาก่อนและหลังเลิกงาน โดยใช้สถานที่บ้านและที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ โดยเน้นให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะในเรื่องของเครือข่ายต้องมีประสิทธิภาพ ที่สามารถรองรับการเรียนรู้ของพนักงานแต่ละคนได้ จึงจะทำให้เกิดความคล่องตัวต่อการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากแหล่งความรู้ต่างๆ

ด้านหลักสูตรสถาบันการเงินเป็นผู้กำหนดหลักสูตรที่ทันสมัยและปฏิบัติได้จริงโดยเน้นให้มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง และมีทรัพยากรที่จะช่วยอำนวยความสะดวก (Facility) เพื่อให้พนักงานมีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพส่วนมหาวิทยาลัยของรัฐต้องมีผู้สอนที่มีคุณภาพรวมทั้งการประเมินผลที่ดีและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. รูปแบบการเลือกใช้บริการ (Shopping) .ในการที่สถาบันการเงินภาคธนาคารจะร่วมมือกับมหาวิทยาลัยของรัฐสถาบันการเงินจะต้องมีความพร้อมหรือร่วมแลกเปลี่ยนด้านองค์ประกอบการเรียนได้ตามความพร้อม ความต้องการของสถาบันการเงินนั้นๆ ในเรื่อง สื่อ M (Media) เป็นการเรียนการสอนผ่านเว็บ อีเมล โมดูล Case Study และการสัมมนาที่มีความสามารถ กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) เน้นเวลาที่ว่างจากงาน เช่น ช่วงเวลาก่อนและหลังเลิกงาน โดยใช้สถานที่บ้านและที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ โดยเน้นให้พนักงาน L (Learner) มี

การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก หรือร่วมกันในองค์ประกอบดังกล่าวได้ด้วยตามความพร้อมและความต้องการของสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ

โดยด้านหลักสูตรมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นผู้กำหนดหลักสูตรที่ทันสมัยและปฏิบัติได้จริงโดยเน้นให้มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง และมีทรัพยากรที่จะช่วยอำนวยความสะดวก (Facility) เพื่อให้พนักงานมีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผู้สอนที่มีคุณภาพรวมทั้งการประเมินผลที่ดีและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. รูปแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) สถาบันการเงินภาคธนาคาร และมหาวิทยาลัยของรัฐร่วมมือกันโดยใช้หลักการ M-ALERT ซึ่งสื่อ M (Media) เป็นการเรียนการสอนผ่านเว็บ อีเมล โมดูล Case Study และการสัมมนาที่มีความสามารถ กิจกรรมการเรียนการสอน A (Activity) เน้นเวลาที่ว่างจากงาน เช่น ช่วงเวลาก่อนและหลังเลิกงาน โดยใช้สถานที่บ้านและที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ โดยเน้นให้พนักงาน L (Learner) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) การประเมินผล E (Evaluation) ก่อนและหลังเรียน ในส่วนของทรัพยากร R (Resource) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวก และ T (Teacher) ที่มีความรู้ความชำนาญร่วมกัน

ซึ่งถ้ามองในด้านของฝ่ายสถาบันการเงินภาคธนาคารรูปแบบการว่าจ้าง (Outsourcing) ซึ่งสถาบันการเงินเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอนโดยเลือกมหาวิทยาลัยที่ตนต้องการเข้ามาดำเนินการถือเป็นเรื่องของ การจ้างคนภายนอกเข้ามาดำเนินการ จึงต้องคำนึงถึงคุณสมบัติหรือลักษณะที่ตรงตามเกณฑ์ ตามเงื่อนไขที่ผู้ว่าจ้างกำหนด (Qualification) โดยคำนึงถึงงบประมาณและความคุ้มค่าของการจ้างงานนั้น (Return of Investment: ROI) ในรูปแบบการเลือกใช้บริการ (Shopping) ซึ่งสถาบันการเงินเป็นผู้เลือกโปรแกรมที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยนั้น สิ่งที่สำคัญคือ สถาบันการเงินต้องมีข้อมูล (Information) และแหล่งข้อมูล (Source) เพื่อจะทราบว่า มหาวิทยาลัยของรัฐใดจะมีความรู้ความสามารถที่ดีและตรงกับความต้องการมากน้อยเพียงใด ในรูปแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) ซึ่งสถาบันการเงินและมหาวิทยาลัยของรัฐมีความร่วมมือกำหนดทิศทางและปฏิบัติการเพื่อนำสู่ไปเป็นข้อยุติร่วมกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในด้านองค์ประกอบการเรียน เฉลี่ยมโนทัศน์ ทักษะและความพร้อมต่างๆ สิ่งที่สำคัญคือ ต้องมีการบูรณาการร่วมกัน ซึ่งเป็นเรื่องของการค้นหา สอดส่อง พินิจพิเคราะห์ (Search) มหาวิทยาลัยของรัฐที่ตนต้องการและเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งรูปแบบใดจะมีความเหมาะสมกับสถาบันการเงินภาคธนาคารมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันในด้าน สภาพ ปัญหา ความพร้อม และความต้องการของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว รูปแบบการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) จะมีการบูรณาการทางด้าน

การเรียนการสอนระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐและผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันการเงินภาคธนาคาร เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ทางวิชาการของกันและกันซึ่งจะมีความสมบูรณ์ค่อนข้างมาก ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับแต่ละสถาบันจะมีเป้าหมายและงบประมาณ ตลอดจนวิสัยทัศน์ และนโยบายที่ชัดเจนเพียงใด

3. พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานสถาบันการเงินภาคธนาคารตามแนวคิดขององค์กรในอนาคต ผลการวิจัยคือ ได้พัฒนาหลักสูตร 6 สาขาวิชา คือ วิชาการบริหารสภาวะวิกฤต (Crisis Management) การจัดการปัญหา (Issues Management) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality management) แนวคิดด้านสภาพแวดล้อม (Environmentalism) แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) และจริยธรรมและคุณค่าทางจิตใจขององค์กร (Ethics) และพิจารณาเลือกวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ หลักสูตรการศึกษาทางไกลทางอินเทอร์เน็ตที่ครบวงจร เพราะเป็นเป็นวิชาที่ว่าด้วยการบริการเพื่อการแข่งขันและการบริโภคระดับโลกซึ่งเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะงานหลักของสถาบันการเงินภาคธนาคาร อีกทั้งในปัจจุบันพนักงานต้องมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มความรู้ในด้านการตลาดและการบริการและการบริการเพื่อให้ทันกับโลกในยุคไร้พรมแดนเพื่อสร้างความเป็นองค์กรในอนาคต โดยศึกษาเอกสารตำราตามแนวคิด องค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization) ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้แบบอนาคต (Mitroff, Mason and Pearson, 1994) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ ทำให้ได้เนื้อหาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ ซึ่งกล่าวถึงเนื้อหาการตลาดไร้พรมแดน โดยการประเมินและออกแบบผลผลิตและการบริการ เพื่อการแข่งขันและการบริโภคในระดับโลก จากการพัฒนาบทเรียนรายวิชา Globalism นั้น มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในเรื่องกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรคือ 1) ด้านเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต 2) ด้านการออกแบบหลักสูตร 3) การใช้หลักสูตร 4) การประเมินหลักสูตร (Saylor and Alexander, 1974) โดยในด้าน เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตนั้น เพื่อให้พนักงานสถาบันการเงินมีความรู้ ความสามารถในวิชาการสมัยใหม่เพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในยุคปัจจุบัน และป้องกันวิกฤตการณ์ที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคตด้วยความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการของแนวคิดองค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization) ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับพนักงานและสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นสถาบันที่เป็นผู้ชำนาญการทางด้านที่ปรึกษาทางการเงินของสังคม โดยสร้างหลักสูตรดังกล่าว และพัฒนาเป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต โดยการออกแบบที่สามารถควบคุมองค์รวมของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต ความสะดวกสบายแก่ผู้เรียน ระบบและโครงสร้าง ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เนื้อหาการนำเสนอ และจุดเด่นของบทเรียน ให้มีคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัย มีความคิดว่าถ้าต้องการพัฒนาความรู้ในด้านของความรู้ที่ทันสมัย ตามแนวคิดขององค์กรในอนาคต ก็ควรจะมีการพัฒนาเป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต

เน็ตให้ครบถ้วนทุกวิชา เป็น 1 ชุดการเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ กับพนักงาน และสถาบันการเงินได้เป็นอย่างมาก จากการศึกษางานวิจัยนี้ได้ข้อสรุปว่า หลักสูตรการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันค่อนข้างเกินไปบ้างเล็กน้อยแต่ไม่มากอีกทั้งยังไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการปฏิบัติงานจริงได้ดีเท่าที่ควร ในการพัฒนาความรู้แบบองค์กรในอนาคต (Tomorrow's Organization) จะเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งเป็นหลักการของสาระความรู้ที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ จึงเป็นที่น่าสนใจที่สถาบันการเงินภาคธนาคารควรจะนำมาเป็นตัวอย่างหรือแนวคิดในการพัฒนาความรู้ของพนักงานในรูปแบบการศึกษาทางไกลต่างๆ ตามสาระความรู้ดังกล่าวหรืออาจเป็นสาระความรู้เรื่องอื่นๆ ที่แตกต่างกัน โดยจัดเป็นแต่ละชุดการเรียนรู้อีก

ตอนที่ 4 การพัฒนาเนื้อหาวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism) เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ต

ส่วนที่ 1 สรุปผลการพัฒนาเนื้อหาวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์เป็น (Globalism) บทเรียนทางอินเทอร์เน็ต

ผลการวิจัย การพัฒนาเนื้อหาวิชา Globalism มีลำดับขั้นตอนคือ วิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ที่จำเป็นต่อการออกแบบ วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างเว็บไซต์บทเรียน ดำเนินการออกแบบในภาพรวม ดำเนินการออกแบบในรายละเอียดโดยการกำหนดรายละเอียดต่างๆ ที่มีในแต่ละหน้าว่าจะนำเสนอในลักษณะใด และดำเนินการผลิตเว็บไซต์บทเรียนโดยมีโปรแกรม Blackboard เป็นตัวหลักทำหน้าที่เป็น Learning Management System : LMS ในการนำเสนอเนื้อหา กิจกรรม และแบบทดสอบต่างๆ แต่เนื่องจากโปรแกรม Blackboard มีข้อจำกัดเรื่องความสามารถของโปรแกรมในการสร้างเว็บไซต์ที่น่าสนใจ จึงมีการใช้โปรแกรมเสริมต่างๆ เข้ามาช่วยซึ่งในการพัฒนาเนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตโดยใช้โปรแกรม Blackboard 5.5 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจัดตั้งที่ URL: <http://bbserver.car.chula.ac.th> นั้นจะมีข้อจำกัดบ้างเล็กน้อย เช่นในเรื่องของการ Chat ข้อมูล คือเครือข่ายช่องทางของผู้ใช้บางเครือข่ายไม่สามารถตอบสนองได้ เป็นต้น ซึ่งในการพัฒนาเนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตนั้นจะได้รับความสะดวก และคล่องตัวมากขึ้น ในโปรแกรม Blackboard 6 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

ผลการวิจัยได้สาระสำคัญคือ ในการพัฒนาเนื้อหาเป็นบทเรียนทางอินเทอร์เน็ตที่ดีต้องมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเป็นอย่างดี เพราะมีโครงสร้างการจัดการที่แตกต่างไปจาก

วิธีการสอนและหลักการเรียนการสอนทางไกลแบบร่วมมือ รูปแบบ การสื่อสารที่มีปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง สื่อ ปัจจัยเกื้อหนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงข้อมูลของผู้เรียน เพราะหากเตรียมการอย่างดีแล้วแต่ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลไม่ได้ ย่อมล้มเหลวแน่นอน ซึ่งการศึกษาทางไกลดังกล่าวนั้น เป็นงานดำเนินงานที่มีลักษณะต่อเนื่อง การได้มาซึ่งหลักสูตรต้องผ่านกระบวนการหลายอย่างต้องใช้ความรู้ ความสามารถที่เกี่ยวกับศาสตร์ต่างๆ ตลอดจนความพยายามที่จะทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ทั้งสาระ วิธีการและกระบวนการตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้เรียนรู้พฤติกรรมนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการที่ได้มาซึ่งหลักสูตร การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ซึ่งต้องมีการสำรวจปัญหา และความต้องการเพื่อพัฒนาหลักสูตร เพื่อทราบแนวทาง การใช้ได้จริง และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และองค์กรได้ กำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม การบริหารงานแก่ผู้บริหาร และการประเมินการเรียนการสอน เลือกรื้อเนื้อหาสาระ โดยคำนึงถึงความกว้าง หรือ ลึกของเนื้อหา ประโยชน์ ลำดับความยากง่าย และความต่อเนื่องกัน จัดกระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล จาก การสอบ ความก้าวหน้าโดยใช้ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน กิจกรรมในแบบฝึกปฏิบัติต่างๆ และการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ โดยคิดหาแนวทางให้ผู้เรียนศึกษาได้ถูกวิธี โดยการใช้สื่อประสม และการพบกับผู้เรียนด้วยการพบกลุ่มหรือทางโทรศัพท์ เพื่อให้ทราบถึงปัญหา การเรียน การสอนที่เกิดขึ้น รวมทั้งข้อบกพร่องของหลักสูตรที่ควรแก้ไขหรือปรับปรุงต่อไปอย่างใกล้ชิด

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ท ด้านการออกแบบบทเรียนและเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการประเมินบทเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิสรุปผลได้คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า บทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ทควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์บทเรียน เช่น การสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตร หรือประเมินตัวหลักสูตร (Saylor and Alexander, 1974) ในขณะเดียวกัน ในด้านประสิทธิภาพ การเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจากบทเรียนที่ประเมินในด้านเนื้อหาและการนำเสนอสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ใช้งานง่าย องค์กรรวมของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ท โดยเฉพาะการเริ่มต้นเข้าสู่ระบบเข้าใจง่ายใช้งานง่าย มีความสะดวกแก่ผู้เรียน ระบบ ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน โดยเฉพาะเรื่องการส่งกิจกรรมทางอีเมล การค้นหาความรู้เพิ่มจากเว็บไซต์ และมีจุดเด่นของบทเรียนด้านความเรียบง่ายสม่ำเสมอของเว็บ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ในส่วนความสามารถของการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเสมือนห้องเรียนจริง และความสามารถเรียนแบบนำตนเองอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งต้องเสริมด้วยวิธีการและเทคนิคของผู้สอน เช่น การประชุมเน็ท การปัจฉิมเน็ท และปฏิสัมพันธ์ต่อผู้เรียนกับผู้สอนหรือผู้เรียนด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนตามความต้องการ และความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด เหมือนกับเป็นผู้อำนวยความสะดวก

ของผู้เรียนแต่ละคนตามความต้องการ และความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด เหมือนกับเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Learning Facilitation) ซึ่งควรเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมและเป็นตัวของตัวเอง (Roger อ้างถึงใน สมคิด อิศระวัฒน์, 2532) โดยผู้อำนวยความสะดวกที่ดี ควรมีบุคลิกภาพที่อบอุ่น มีความรัก สนใจ และยอมรับในตัวผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีการวางแผนการเรียนด้วยตัวเอง เป็นบุคคลที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลง และยอมรับประสบการณ์ใหม่ๆ และพยายามศึกษาหาความรู้จากกิจกรรมที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

ตอนที่ 5 สรุปผลการทดลองเรียนรายวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism)

โดยพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาในเขตจังหวัดชลบุรี

ส่วนที่ 1 สรุปผลการทดลองเรียนวิชาแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalism)

ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองเรียน ในสภาพการณ์จริง บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของพนักงานส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้ครั้งแรก ทำให้ผู้เรียนบางส่วนเกิดความสับสนและไม่พร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียนทางไกล ทางด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อใช้งานโปรแกรมฯ ไม่สามารถเข้าอินเทอร์เน็ตได้ และการเรียนรู้แบบเดิมๆ ยังทำให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจ แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ มีความพอใจและชอบที่จะเรียนในครั้งต่อไป และถือเป็นการเริ่มต้นของการเรียนแบบนำตนเอง ดังนั้น เมื่อพนักงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ และชอบที่จะเรียนต่อไปและค้นพบตัวเอง ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นของการเรียนแบบนำตนเอง ทำให้ทราบว่า การเรียนทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการศึกษาที่ถือเป็นการเรียนรู้ที่องค์กรต้องให้ความสนใจ เพราะถือเป็นมิติใหม่ของการเรียนรู้ เพื่อสนองกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง จึงควรมั่นใจได้ว่าการจัดหลักสูตรทางศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานจะทำให้เกิดผลดีน่านับประการโดยต้องคำนึงถึงขั้นตอนของการศึกษาทางไกลไม่ว่าจะเป็นด้านของวัตถุประสงค์ สื่อ กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียน ผู้สอน ทรัพยากรและการประเมินผล (Albrecht, 1994) ก็ตาม และจะต้องคำนึงถึงการควบคุมตัวแปรที่มีผลต่อการทดลอง เช่น เวลาเลิกงานเพียงพอหรือไม่ ในการศึกษาทางไกล ความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน เป็นต้น อีกทั้งด้านคุณภาพของคนและงาน และส่วนของสถาบันการเงินภาคธนาคารสามารถประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้กับบุคลากร ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินของสถาบันการเงิน โดยสถาบันการเงินควรให้การสนับสนุนงบประมาณ เพื่ออุปกรณ์การศึกษาทางไกลพร้อมทั้งการอบรมเบื้องต้นในเรื่อง

ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ให้กับพนักงานโดยเร็ว เพื่อให้ทันกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีที่กำลังจะมาถึงในไม่ช้า

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินบทเรียนด้านเนื้อหาวิชา และการออกแบบบทเรียน โดยผู้เรียน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียน ที่ได้ทำการเรียนจำนวน 20 คน มีอายุเฉลี่ยประมาณ 35 ปี ซึ่งถือว่าเป็นผู้ใหญ่และการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่ คือการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยผู้ใหญ่ว่าผู้ใหญ่ควรได้รับการสนใจเพื่อการเรียนรู้จากความต้องการและความสนใจ ซึ่งจะทำให้เกิดความพึงพอใจมีลักษณะการเรียนรู้แบบชีวิตเป็นศูนย์กลาง มีประสบการณ์เป็นทรัพยากรของการเรียนรู้ และต้องการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Knowles, 1980; Wilson, 1999) โดยได้ทำการประเมินในด้านการเข้าถึงบทเรียน ด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านการออกแบบ ส่วนประกอบในการเสนอบทเรียน รูปแบบกิจกรรมสนับสนุน และความคิดเห็นโดยรวมต่อการเรียนผ่านเว็บอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน ทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีความพอใจ ในบทเรียนผ่านระบบในอินเทอร์เน็ต และนอกจากนี้ยังระบุถึงความชอบในการเรียนทางไกลของสถาบันการเงิน การพัฒนาความรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความต้องการที่จะศึกษาในวิชาอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ ทันสมัย และใช้ประโยชน์ได้จริงในการปฏิบัติงาน เช่น วิชาการเงินการธนาคาร บริหารธุรกิจ ธนาคารระหว่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการเรียนทางไกลด้วยตนเองด้วยวิชาการที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์โลกปัจจุบัน และในสาขาวิชาต่างๆ อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์กรในอนาคต ซึ่งมีการพัฒนาวิชาความรู้แบบอนาคต ที่แตกต่างจากแนวคิดแบบเดิมๆ ที่ผ่านมาซึ่งจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ (Mitroff; Mason and Pearson, 1994) ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้

1. ควรเตรียมความพร้อมให้กับพนักงานในการเรียนระบบทางไกลด้วยตนเอง เพื่อสร้างและพัฒนาความรู้ความสามารถในอนาคต
2. ควรใช้ระบบการเรียนทางไกลด้วยตนเองให้กับพนักงานที่ไม่รู้ ใฝ่เรียน และชวนขยาย เพื่อพัฒนาตนเอง โดยระบุเป็นนโยบายในด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล เช่น การสะสมแต้มความรู้จากการเรียนของพนักงาน ทั้งจากสถาบันการเงินของตนเอง หรือจากองค์กรภายนอกมา เพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบ หรือการให้รางวัล เป็นต้น

3. สถาบันการเงินควรศึกษารูปแบบความร่วมมือการอบรมความรู้ในแต่ละแบบ คือ การว่าจ้าง (Outsourcing) การเลือกใช้บริการ (Shopping) หรือการร่วมลงทุนพัฒนา (Matching) โดยต้องมีเป้าหมาย งบประมาณให้ชัดเจน

4. ควรตั้งหน่วยงาน เพื่อดูแลการศึกษาทางไกลให้เป็นรูปธรรมชัดเจน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเปลี่ยนเนื้อหาจากเรื่อง การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับวิกฤตนี้เป็นการทดลองสอน โดยใช้เนื้อหาเรื่องอื่นๆ เช่น บัญชี การเงิน หรือการบริหาร เป็นต้น
2. ระยะเวลาในการทดลองเรียนทางไกล ไม่ควรให้สั้นเกินไป ควรจะให้เวลามากกว่าการเรียนทางไกลครั้งนี้ เพื่อให้พนักงานได้ใช้เวลาว่างจากงาน โดยศึกษาได้อย่างไม่รีบเร่ง
3. การทำวิจัยในเรื่องการเรียนทางไกล มีค่าใช้จ่ายสูง ถ้านักวิจัยสามารถใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างบทเรียน หรือออกแบบที่ดีได้ด้วยตนเอง จะสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. **บทสรุปการดำเนินโครงการจัดการศึกษาทางไกล**

ผ่านดาวเทียม (พ.ศ. 2537-2542). กรุงเทพฯ: จำไทยเพรส, 2542.

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. **การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

กาญจนา โชคเหรียญชัย. เทคโนโลยีกับการเรียนการสอน. **วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์.**

15 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2543): 21 – 26.

การศึกษาผู้ใหญ่ แนวทรรศน์ทั่วโลก แปลจาก **The Education of Adult: a World Perspective**

by John Lowe กรุงเทพฯ, 2530.

กิดานันท์ มลิทอง. **เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอ็ดิสัน

เพรส โปรดักส์ จำกัด, 2543.

กิตติพงษ์ พุ่มพวง. **การศึกษาผลการใช้ชุดการสอนทางไกล โดยใช้ระบบวิดีโอ-**

คอนเฟอเรนซ์. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต, วิชาเอกเทคโนโลยีการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.

เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **แนวโน้มและสิ่งท้าทายสำหรับโลกในศตวรรษใหม่. มองไกลไอเอฟดี**

1(2543): 10-11.

เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. **มาตรฐานการพิมพ์ หนังสือดิจิทัลสื่อสาระนำรู้ประจำสัปดาห์.**

(3–9 กรกฎาคม 2543) (online) แหล่งที่มา:

http://www.ku.ac.th/magazine-online/digital_bllk.html

เกรวิล, ดับบลิว. และ เอสวี, รัมเบิล. **การสัมมนานานาชาติ เรื่อง การศึกษาทางไกลของ**

องค์กรสหประชาชาติ เรื่อง อติส อะ. ประเทศเอธิโอเปีย ออฟริกา, 2522.

เกียรติชัย พงษ์พานิชย์. **การศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ข่าวสด.**

(4 มกราคม 2540): 4.

ชินธุสา ชัยวัฒนาวรรณ. **นวัตกรรมทางการศึกษาในอนาคต. วิทยากรย.** 8 (พฤศจิกายน

2543): 91 – 94.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. **การศึกษาทางไกล**

สมัยใหม่ และห้องสมุด. (Modern Distance Education and Libraries): กรุงเทพฯ:

สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (เอกสารประกอบการสัมมนา วันที่ 24 – 25

มกราคม 2543 ณ อาคารร้อยปีศรีสุริยวงศ์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา)

- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. **ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2543.
- โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. **ยุทธศาสตร์ธุรกิจ SMEs แนวความคิดและประสบการณ์**. กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2543.
- โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. **ประชุมผู้บริหารธนาคารกรุงเทพ จำกัด ประจำปี 2545**: กรุงเทพฯ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, 2545.
- จรัส สุวรรณเวลา. **รื้อปรับระบบสถาบันอุดมศึกษา, กรณีศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- จินตนา บิลมาส และคณะ. **รายงานการประเมินโครงการฝึกอบรมทางไกล**. กรุงเทพฯ: สถาบันข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ. 2532.
- จินตนา บุญบงการ. **จริยธรรมทางธุรกิจ: Business Ethics**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- จุมพฏ ธีระจินดาชล. **การพัฒนาระบบวิธีการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เน้นลักษณะบทเรียนชนิดเสนอเนื้อหาและปฏิสัมพันธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2543.
- ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ, สมคิด แก้วสนธิ และทองอินทร์ วงศ์โสธร. **การสอนแบบต่าง ใน ระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523. (รายงานการสัมมนา อาจารย์ด้านการเรียนการสอน)
- ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์. **การศึกษาทางไกล: มิตรร่วมสมัยที่จำเป็นต่อการปฏิรูปการศึกษาไทย เดลินิวส์**. (2 ธันวาคม 2523): 12
- ช่วงโชติ พันธุเวช. **การออกแบบและสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์**. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยรามคำแหง วันที่ 10-11 กันยายน 2535.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. **การพัฒนาระบบการสอนทางไกล. ใน 10 ปี มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2521-2531. นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531. (หน้า 49-76)**
- ชาติศิริ โสภณพานิช. **ประชุมผู้บริหารธนาคารกรุงเทพ จำกัด ประจำปี 2545**. กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
- ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์. **มองการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมผ่านทฤษฎีและครู สไลด์ทัศนศึกษา จากโรงเรียนเครือข่ายทั่วประเทศ: สยามรัฐ (21 สิงหาคม 2539): 16.**

- ถวัลย์วงศ์ ไตรโรจนานันท์ และทองอยู่ แก้วไทรชะ: แผน กศน. ปี 44 มุ่งสร้างศูนย์สื่อคลังสมอง
ทั่วประเทศ. **กรุงเทพฯธุรกิจ**. (13 มกราคม 2544): 8.
- ทวิศักดิ์ น้อยดี. **ความต้องการของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีเรียนทางไกล
เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของครูประจำกลุ่มในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
กรุงเทพมหานคร**. ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.
- ทองอยู่ แก้วไทรชะ. กศน. ย้ำพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกล **ข่าวสด**. (22 ธันวาคม
2542): 5.
- ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. **รูปแบบและกลยุทธ์การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบรรษัทในประเทศไทย**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ทิตนา เขมมณี. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: โมเดลชิปปา.
วารสารครุศาสตร์. 27 (มีนาคม-มิถุนายน 2542): 1-17.
- นวลปรางค์ คุณภักดิ์. **การวิเคราะห์หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป
ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- นิศากร โฆษิตรัตน์. ระบบกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน โดยวิธีการฝังกลบตามหลักสูตรภิบาล
(Sanitary landfill). **สื่อสิ่งแวดล้อม** 1-2, 2542.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. **การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: แนวคิดและวิธีการ**. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2540.
- บุญเรือง เนียมหอม. **การพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ตใน
ระดับอุดมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีและสื่อสาร
การศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- บุญส่ง คูวารากุล. **ครูต้องปรับบทบาทเพื่อเข้าสู่ระบบทางไกล แนวหน้า**. (10 ตุลาคม 2541): 14
- ปทีป เมธาคูณวุฒิ. **เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ปทีป เมธาคูณวุฒิ. **หลักสูตรอุดมศึกษา: การประเมินและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: โครงการ
พัฒนาวิชาชีพอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2532.
- ประเกือบ ใจมั่น. **การออกแบบ Web-Based Instruction**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2543. (รายงานเสนอวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา)

- ประชิด อินทะกนก. การเปรียบเทียบการเรียนการสอนด้วยอินเทอร์เน็ตที่บอกกับไม่บอก
เส้นทางการสืบค้นที่มีต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอน
ปลายที่มีรูปแบบการเรียนต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, สาขาเทคโนโลยี
และสื่อสารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541 .
- ประเวศ วะสี. ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 1999 – 2000. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บ.อมรินทร์ พริ้นติ้ง
แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2541.
- เป็รื่อง กุมุท. เทคโนโลยีการเรียนการสอนในยุคสารสนเทศ. วารสารศึกษาศาสตร์.
12 (มกราคม – มิถุนายน 2541) : 18 – 20.
- พรนพ พุกกะพันธ์. จริยธรรมทางธุรกิจ Business Ethics. กรุงเทพฯ: สำนักจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2546.
- พรพิมล เมธิรานันท์. การสังเคราะห์การปฏิรูปอุดมศึกษาประเทศต่าง. กรุงเทพฯ (รายงาน
การสัมมนาทางวิชาการ สู่เส้นทางการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย ครั้งที่ 4 ศตวรรษใหม่
อุดมศึกษาไทย. บทเรียนจากการปฏิรูปอุดมศึกษานานาชาติ. 4 สิงหาคม 2542)
- พรสวรรค์ จงสวัสดิ์. ผลของแบบปฏิสัมพันธ์ในการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย
สอนและจากบทเรียนโปรแกรมที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศึกษาศาสตร์, 2534.
- พระธรรมปิฎก (ปอ. ปยุตโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน. มุลินธิพุทธธรรม. สำนักพิมพ์: มุลินธิพุทธ
ธรรม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- พระราชวรมนู. มองอเมริกาแก้ปัญหาไทย. กรุงเทพฯ: สมาคมศิษย์เก่ามหาจุฬาลงกรณ์ราช
วิทยาลัย, 2526.
- พัลลภ พิริยะสุวรรณค์. เทคโนโลยีการศึกษาทางไกล: แนวคิด หลักการ และกระบวนการ
จัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีการศึกษาทางไกล. กรุงเทพฯ: 2540.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. บทบาทอาจารย์กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา: กรุงเทพฯ: หน่วย
พัฒนาอาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538. (เอกสารประกอบการประชุมรุ่นที่
2/2538 วันที่ 22-26 พฤษภาคม 2538 ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย และโรงแรมกรุงศรีวิเวอร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และผดุงชาติ สุวรรณวงศ์. ทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของโลกใน
ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542.
- ไพฑูริย์ สีฟ้า. การจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ (online) แหล่งที่มา:
<http://www.srihai.com> (20 พฤศจิกายน 2544)

ไพรัช รัชชพงษ์. **อุดมศึกษาผ่านสื่อทางไกลโอกาสทางการศึกษา คุณภาพ ความคุ้มค่า และความ**
เป็นไปได้ NECTEC (13) (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2539)

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล, ไพบูลย์ เกียรติโกมล และเสกสรร แย้มพินิจ. **การออกแบบและการ**
ผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์การสอนสำหรับ e-learning: กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริม,
2546.

ภูษณะ ปรีย์มาโนช. **หลักคิดใหม่ กอบกู้เศรษฐกิจไทย.** กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน, 2543.

รสริน สุทองหล่อ. **การจัดการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกลของสถาบันราชภัฏ**
สวนดุสิตตามความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต, วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2543.

ระดับอุดมศึกษา . **รายงานการสัมมนาอาจารย์ด้านการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

รังสรรค์ ธนะพรพันธ์. **วิกฤติการณ์การเงินและเศรษฐกิจการเงินไทย.** กรุงเทพฯ : โครงการ
จัดพิมพ์คปไฟ, 2541.

รังสรรค์ สุกันทา. **การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผ่านเว็บแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดการ**
เรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับบุคลากรขององค์กรธุรกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ดุุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

รุ่ง แก้วแดง. **สอนผ่านดาวเทียมไทยคม คุ่มไม่คุ่ม – ใครได้ประโยชน์กันแน่. มติชน.**

(2 กรกฎาคม 2539): 25.

รุจโรจน์ แก้วอุไร. **การพัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายใยแมงมุม.** วิทยานิพนธ์
หลักสูตรปริญญาดุุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2543.

เริงเดช อุทธิเสน. **ความคิดเห็นของอาจารย์และผู้บริหารในวิทยาลัยพลศึกษาเกี่ยวกับการ**
ประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาามหาบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

วิจิตร ศรีสอ้าน. **การศึกษาทางไกล.** นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.,
2529.

วิจิตร ศรีสอ้านและคนอื่นๆ. **มหาวิทยาลัยเปิด แห่งประเทศอังกฤษ มหาวิทยาลัย**
เอฟวริเมนแห่งอิสราเอล มหาวิทยาลัยอัลลามา อิคบาล แห่งปากีสถาน,
กรุงเทพฯ: 2522.

- ศุภชัย สุชนะรินทร์ และกรรณก วงศ์พานิช. **เปิดโลก e-learning การเรียการสอนเป็น อินเทอร์เน็ต**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2545.
- สังัด อุทรานันท์. **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: สถาบันข้าราชการพลเรือนสำนักงาน ก.พ, 2532.
- สมคะเน คำจูน. **ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่เกี่ยวกับการสอนเสริมของอาจารย์สอนเสริม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- สมคิด อิศระวัฒน์. **การสอนผู้ใหญ่**. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์, 2543.
- สมคิด อิศระวัฒน์. **การเรียนรู้ด้วยตนเอง. วารสารการศึกษาออกโรงเรียน**. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2532): 73 – 79.
- สมพงษ์ จิตระดับ. **ปี ค.ศ.2000: โลกคือห้องเรียนร่วมกัน**. (สัมมนาประณมศึกษาสัมพันธ์ ครั้งที่ 15 10-11 สิงหาคม 2540 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) เชียงใหม่: บริษัท ไชตนาพรินท์ จำกัด, 2540.
- สมหญิง เจริญจิตกรรม. **การศึกษาทางไกล**. ม.ป.ท.: ม.ป.ป.
- สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย. **การพัฒนาตลาดทุนในประเทศไทย (Development Of Capital Market in Thailand)**. กรุงเทพฯ: เอกสารชุด, 2517.
- สมาน ลอยฟ้า. Teleconference. **บรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. (เมษายน 2536): 9-14.
- สรวงสุดา ปานสกุล. **การนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์แบบร่วมมือในองค์กรบนอินเทอร์เน็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สันทัต ทองรินทร์. **ปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพ รูปแบบของปฏิสัมพันธ์และระดับของปฏิสัมพันธ์ในการเรียนของนักเรียนระดับบัณฑิตศึกษาโดยใช้การประชุมทางคอมพิวเตอร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2542.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการรางวัลคุณภาพแห่งชาติ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. **เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ: บริษัท อินโนกราฟิกส์ จำกัด, 2547.

- สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ. **ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.
- สุเกษม อิงคนินันท์. **การใช้เทคโนโลยีการศึกษา**. กรุงเทพฯ ผู้จัดอบรม, 2542. (เอกสารประกอบการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน, (อัดสำเนา).
- สุขศึกษา, กอง. **คู่มือหอกระจายข่าวสารหมู่บ้าน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2530.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. **เอกสารการสอนชุดวิชา การศึกษาทางไกล**. หน่วยที่ 1-7. 8-15. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. **เทคนิคการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ การผลิตชุดการสอนทางไกล** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สุชาติ ตันธนะเดชา. **สัมภาษณ์**. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- สุนทร โคตรบรรเทา. **การศึกษานอกระบบโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก, 2526.
- สุภาณี เส็งศรี. **การพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางไกลในสถาบันอุดมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สุมณฑา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา. **การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**. **วารสารครุศาสตร์**. 26 (กรกฎาคม – ตุลาคม 2540): 23-34.
- สุมน อมรวิวัฒน์. **ติงโครงการทางไกลราชภัฏไม่ใช้ทางออกเด็กที่ไว้ที่เรียน**. **ไทยโพสต์**. (31 สิงหาคม 2541): 13.
- สุมาลี สังข์ศรี และสมคิด พรหมจ้อย. **รายงานการวิจัยการประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ระหว่างการทดลอง 5 ปี พ.ศ.2537-2542**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.
- สุรกุล เจนอบรม. **รายงานการวิจัย: เรื่องการศึกษาความต้องการและความสนใจด้านการศึกษาต่อเนื่องของข้าราชการไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2530.
- เสนห์ จามริก. **ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 1999 – 2000**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บ.อมรินทร์ พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2541.
- อธิการบดี, สำนักงาน **รายงานประจำปี 2529 มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. กรุงเทพฯ: งานวิจัยสถาบัน กองแผนงาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529. (อัดสำเนา)

อนุช อภาภิรม และคณะ. **วิกฤตใหญ่ทางเศรษฐกิจ: ภาวะสิ้นยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2542.

อนุชัย ธีระเรืองไชยศรี. **ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนของการเรียนในมหาวิทยาลัยเสมือนที่มีต่อสัมฤทธิผลทางการเรียนของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

อุทุมพร ทองอุไทย. **รายงานผลการวิจัยลักษณะการสอนของคณาจารย์ในอุดมคติตามความคิดเห็นของนิสิต**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2521.

ไอฟาร์ วงศ์วิรัตน์. **ระบบการเรียนการสอนทางไกลแบบสื่อประสมผ่านดาวเทียม**. **สารสนเทศ ลาดกระบัง**, 2541:1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

- Ackoff, R. **Creating the corporate future**. New York; John Wiley. 1981.
- Adoeoye, B. F. **The relationship between national culture and the usability of an e-Learning system**. Doctoral Dissertation, University of Illinois at Urbana-Campaign, 2004.
- Albrecht, Robert and Bardsley, Gary. Strategies planning and aeadannic planning for distance education in **Distance Education: Strategies and Tools** Willis, Barry: Editor, NJ: Educational Teachnology Publications, 1994: 67-86.
- Anderson, Tery. Using the internet for distance education delivery and professional development. **Open Praxis** 2 (1995): 8 – 11.
- Asian Development Bank. **Distance Education in Asia and the Pacific**. Vol.I, Manila: 1987.
- Banderson, C. Victor. Teaching in the information age: **Education Testing Service**. Callifornia: Wadsworth Publishing Company, 1986.
- Bangkok Bank. **Commercial BANKS in Thailand** prepared and published by the **economic publications section**. Bangkok Research Department, Bangkok Bank Public Company Limited, 2002.
- Barley, Karen L. **Adult learning in the workplace: A con-ceptualization and model of corporate university**. Master's Thesis, Faculty of Virginia Polytechnic Institute and State University, 1998.
- Bergquist. H.W. and others. **Designing undergraduate education**. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1981.
- Blakely, Robert J. **The People's instrument: Philosophy of programming for public television**. Washington. D.C.: Publio Affairs Press, 1971.
- Brown, Stephen C. Open and distance learning: **Case studies from industry and education**. London: Kogan Page, 1997.
- Burge, E.V.and Frewin. C.C. Self-directed in distance learning in Husen, Torstin. The International Encyclopedia of Education. New York: Pergamon Press, 1985.

- Champagne, M.V. and Wisner, R.A. (2000) online Evaluation of Distance Learning: Benefits, Practices, and Solutions, In Mantaya, K and Woods, J.A.(ed) **The 2001/2002 ASTD Distance Learning Yearbook**. New York: Mc Graw-Hill, 360-376.
- Chapman, A.C. **Partnership in management training: School and industry**. Bristol: NPC/UBI, 1986.
- Charmonman, Srisakadi, Anaraki, Firouzand Kanokwan Worawattanasin. Present & Future State of the Internet. **International Journal of Computer and Engineering Management** Vol.2 No.3: 1-3, 1994.
- Dodds, Tony. **Administration of distance – teaching Institution**. Cambridge: International Extension College, 1986.
- Donohoe, M. J. **Transforming remote sales force training: Framework for integrating e-learning into an existing remote sales force training program**. Doctoral Dissertation, Robert Morris University, 2004.
- Edmundson, A. L. **The cross cultural dimension of globalized e-learning (India/United State)**. Doctoral Dissertation, Walden University, 2004.
- Fullan, M.G. and Hargreaves, A. **What's worth fighting for? Working together for your school**. Toronto: McGraw-Hill, 1991.
- Galbrith, W.M. **Community-based organization and the delivery of lifelong learning Opportunities**. Washington, D.C., 1995. (Paper Presented to the National Institution on Postsecondary Education, Libraries, and lifelong learning, Office of educational Research and improvement, U.S. Department of Education,)
- Good, Carter V. **Dictionary of education**. New York: McGraw-Hill, 1973.
- Gordon, J. **Organizational behavior: A diagnostic approach**. 5 th Prentice-Hall, 1996.
- Hoyle, E. Professionalization and deprofessionalization in education. , in Hoyle, E. and Megarry, J (eds.), **The Professional Development of Teachers: World Yearbook of Education 1980**. London : Kogan Page, 1980.
- Honey, P. and Mumford. A. **The manual of learning styles**. Maidenhead: Homey, 1986.
- Horlock, J.H. A University without walls. **Media in Education and Development**. Vol.17 2 (June 1984): 52-56.

- James,D. **Design methodology for a web – based learning environment.** (online)
Availablefrom: (<http://www.lmu.ac.uk/lss/staffsup/desmeth.htm>)
- Jarvis, P. **Adult & continuing education: theory and Practice.** Great Britain: Bliddles, 1995.
- Jeans, B. **The meanings of collaboration,** Organized by Unesco-AVIDAND UNICY associated with ONEC, Thailand, 1995. (Paper Presented in An International on Teacher Development for New Asia.)
- Jonassen, David H. **Education communications and technology.** New York: Macmillan, 1996.
- Kaplan, Abraham. **The conduct of inquiry: methodology of behavioral science.** New York: John Wiley, 1994.
- Kaplan, Danicel I. **Management: individual and organizational effectiveness.** Franklin Khedouri. New York: Harper and Row, 1985.
- Kaye, AR. **Distance education.** in Husen, Torstin. The International Encyclopedia of Education. New York : Pergamon Press, 1985.
- Kaye, Tony and Ramble, Greville. **Open Universities: A Comparative Approach. Prospects: quarterly review of education,** 1991.
- Keeman,Thomas P. Adult education and the computer. In Leirman, Walter and Kulick Jindarn, (eds.) **Adult Education and The Challenge of the 1990.** Kent: Croom Helm,1987.
- Keeves, J.P. **Educational research, methodology, and measurement: An international handbook.** Great Britain : Wheaton, 1998.
- Kirkpatrick, D.L. **Evaluating training programs: the four Levels.** San Franoisco: Berrett Koehler, 1994.
- Knowles, M. **The adult learner: A neglected species.** 2 nd Houston: Guff, 1980.
- Koanantakool, T. **Distance learning.** Bangkok: Thailand, 6-8 August 1997. (Asia pacific Information Infrastructure Workshop)
- Krockover, H, Gerald & Adams Pual. Navigating the Internet Highway Journal of Computers in Mathematics and Science Teaching. Vol.2 No. 3: 1-89, 1998.
- Lalage, Bown. and S.H. Olu Tomori.ed. **A Hand book of adult education for west africa:** Hut chinson & Co. Publishess., (nd.).

- Learsley, Greg. A critique, educational technology. **Educational Technodgy**. (March-April, 1998):
- Levin, James,ct. Observation on electronic network: Appropriate activities for learning. **The Computing Teacher**. (1989, May): 17-21.
- Liu, H. **Student modeling in e-learning environments**. Master's degree thesis, University of Missouri at Columbia, 2004.
- Maslow, Abraham H. **Motivation and personality**. Cmbridge: Hrper and Row, 1987.
- Merriam Webster's. **Collegiate dictionary 10**. Boston: Merriam-Webster, 1996.
- Mescon, Michael H. **Management: individual and organizational effectiveness**. Franklin Khedouri. New York: Harper and Row, 1985.
- Michael, J. Pentz and Michael, W. Neil, **Education for adults at a distance**, London: Kogan Page, 1981.
- Mitroff,I.I., Mason ,R.O. and Pearson, C.M. **What will tomorrow's organization look like:** Academy of management executive. 1994.
- Moore, Michael G. and Kearsley.Greg. **Distanee education a system views**. California: Wadsworth Pubishing & Company, 1996.
- Muangkaew, S. Ministry of university affairs Thailand's II campus prosect. Bangkok: 1997. (Asia pacific information Intrastructure workshop)
- Page, Tarry and Thomas. J.B. **International dictionary of education**. London : Kogan Page, 1977.
- Parker, C. D. **A descriptive study to identify deterrents to participation in employer-provides e-learning**. Doctoral Dissertation, Capella University, 2004.
- Parras, J.I and Robertson, P.J. **Organizational Development : Theory, practice and research**. Handbook of Industrial and Organizational Psychology Vol.3, (2nd Ed.) Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press, 1992.
- Parson,R. **Definition of web-base instruction**, (online) 1997. Available from (<http://www.oise.on.ca/rperson/difinitn.htm>)
- Perry, Walter and Kumble, Greville. **A short guide to distance education**. Cambridge: International Extension College, 1987.

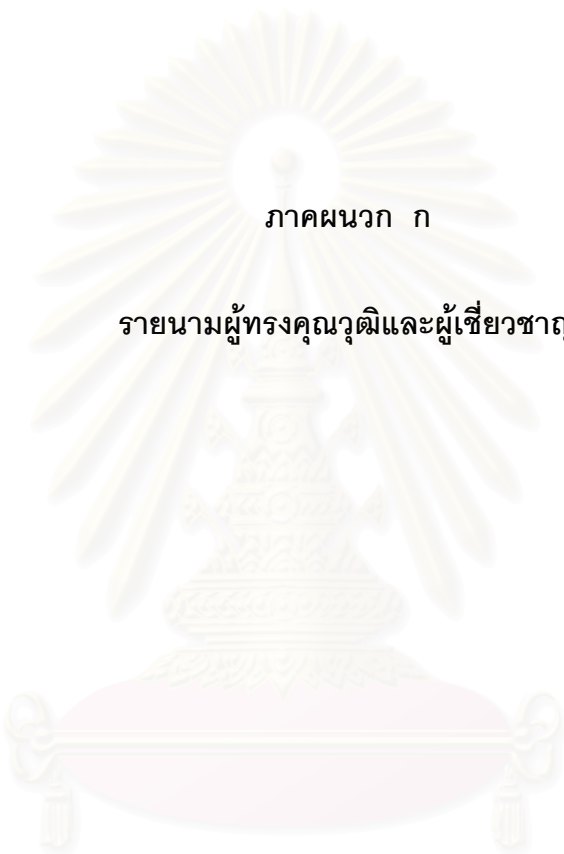
- Perry, Walter. **The Growth of Distance Education**. London: Kogan Page, 1983.
(A Report of the Open University Tenth Anniversary International Conference)
- Perry, Walter. **The State of Distance hearing Worldwide International Center for Distance hearing of the United Nations University**, 1984.
- Poster, C. and Day, C. **Partnership in educational management**. London: Cassell, 1998.
- Rowntree, Derek. **A Dictionary of education**. New York: Harper and Row, 1991.
- Rumble, Greville. **The costs and economics of open and distance learning**. London : Kogan Page, 1997.
- Rumble, Greville. **The planning and management of distance education**. London: Croom Helm, 1986.
- Saylor, J.G and Alexander, W.M. **Planning curriculum for schools**. New York: Holt, rinehart and Winston, 1974.
- Seligman, D. Everyman's university, Israel. in **The distance teaching universities**. London : Groom Helm, 1982.
- Seo, H. **Multimedia Human Resource Development**. Bangkok: 1997. (Asia - Pacific tormation Infrastructure Workshop)
- Shaw, Marvin E. **Group dynamics: The psychology of small group behavior**/New York: McGraw-Hill, 1971.
- Shomaker, D. **Distance learning in professional education**. Wiltshire: Quay Books Division of Mark Allen Publishing, 1998.
- Simonson, Michael and Schlosser, Charies. **More than Fiber distarce education in Iowa Teachtrends** 40: 5 (October 1995):13-15.
- Stake.E Robert . **The countenee of educational evaluation teachers college**. Record 68, 1967 : 523 – 540.
- Sukhotthai Thammathrat open University, **Focus on STOU**, Graphic Art Publishing Bangkok, 1984.
- Sutanthavibul, S. **Distance education technology**. In Bangkok, 1997. (Asia Pacific InformationInfrastructure Workshop)
- The University of the Air. **The University of the Air**. Chiba City: The University of the Air, 1989.
- Thomas, Geoffrey Gladstone. **Production technology**. London: Oxford University, 1970.

- Titmus, C. **Strategies for adult education**. Chicaco : Follet Publishing, 1981.
- Tunhihorn, B. **Asynchronous learning**. In Asia - Pacific Information, 1997.
- Tyan, K. J. Diffusion barriers to e-learning in corporate Taiwan: **A factor analysis of practitioners' perspectives (China)**. Doctoral Disseration, Indiana University, 2004.
- Tyler. Ralph W. **Basic prin ciples of curriculum and instruction**. Chicago : The University of Chicago Press, 1944.
- Unesco Regional. **Office for Education in Asia and the Pacific Distance Learning Systems and Structures: Training Manual**. Bangkok: Unesco Regional office for Education in Asia and the Pacific. University of the Air, 1988.
- Webster's encyclopedia. **Anabridged dictionary**. New York: Gramery Book, 1998.
- Whalen, T. **The business case for corporate training applications of web-based tele-learning**. University of Ottawa, 1999.
- Willis, Barry. **Distance education. A practical guide**. Englewood Cliffs: Educational Technology Publications, 1993.
- Wilson, J.P. **Human Resource Development**. London Kogan Page, 1999.
- Zahlan, Anthony B Issues of quality and relevance Distance Teaching Materials Prospects. 1 (1988): 75-83.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

1. ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปทีป	เมธาคุณวุฒิ	คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ
2. ดร.สาธิต	อุทัยศรี	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
3. คุณเสาวณี	ศิริพัฒน์	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
4. คุณเพ็ญจันทร์	เกียรติประมุข	ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
5. คุณเจดศิริ	สุขเสริม	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม
สภาพ ปัญหา ความพร้อม ความต้องการ ในการศึกษาทางไกล

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ สอบถาม**สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อม ความต้องการ ในการศึกษาทางไกล** ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน" ของ นางสุธีรา ตั้งสวานิช นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. แบบสอบถามชุดนี้ มีทั้งสิ้น 5 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ด้านสภาพปัจจุบันในการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 3 ด้านปัญหาในการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 4 ด้านความพร้อมในการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 5 ความต้องการในการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกล (Distance Education) ในที่นี้ หมายถึง การสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ต่างสถานที่กันโดยใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีเป็นตัวกลางก่อให้เกิดการเรียนรู้

ขอความกรุณาท่านได้โปรดพิจารณาตอบคำถามที่ปรากฏตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ให้ครบทุกข้อ โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับ โดยพิจารณาตอบคำถามตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

5	หมายถึง	มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ มากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ มาก
3	หมายถึง	มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ ไม่แน่ใจ
2	หมายถึง	มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการ น้อย
1	หมายถึง	มีระดับปัญหา ความพร้อม ความต้องการน้อยที่สุด

ขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่ได้โปรดสละเวลาของท่านตอบครบทุกข้อ เพื่อประโยชน์และความสมบูรณ์ในการวิจัย

ด้วยความเคารพและขอบคุณยิ่ง

นางสุธีรา ตั้งสวานิช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย (✓) หรือเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนดให้

1. ตำแหน่งปัจจุบันของท่าน

☐ 1. ผู้บริหารระดับสูง	☐ 2. ผู้บริหารระดับกลาง (ผู้จัดการ)	☐ 3. ผู้ปฏิบัติงาน
---	--	---

2. ปฏิบัติงานที่ธนาคาร

☐ 1. กรุงเทพ	☐ 2. กสิกรไทย
☐ 3. ไทยพาณิชย์	☐ 4. กรุงศรีอยุธยา
☐ 5. ทหารไทย	☐ 6. เอเชีย
☐ 7. ดี บี เอส ไทยท努	☐ 8. สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ นครธน
☐ 9. ยู ไอ บี รัตนสิน	☐ 10. ธนชาติ
☐ 11. กรุงไทย	☐ 12. นครหลวงไทย
☐ 13. ไทยธนาคาร	

3. เพศ.....

4. อายุปี

5. อายุงานในธนาคาร.....ปี

6. สำเร็จการศึกษา ระดับ

☐ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐ 2. ปริญญาตรี
☐ 3. สูงกว่าปริญญาตรี	☐ 4. ปริญญาโท
☐ 5. สูงกว่าปริญญาโท	☐ 6. ปริญญาเอก

7. ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์

☐ 1. ไม่มีทักษะ-น้อยมาก	☐ 2. พอใช้ได้	☐ 3. อยู่ในระดับดี-ดีมาก
--	--------------------------------------	---

8. ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

☐ 1. ไม่มีประสบการณ์	☐ 2. มีประสบการณ์
---	--

ตอนที่ 2 สภาพในการศึกษาทางไกล

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย (✓) และเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนดให้

1. สถาบันการเงินของท่าน มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล เพื่อพัฒนาพนักงานหรือไม่

.....มี ทำการเรียนการสอน ตั้งแต่ปี พ.ศ.....

สถาบันการเงินของท่านใช้สื่อการเรียนการสอนใดต่อไปนี้ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

.....เครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต (internet)เทปเสียง

.....เครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในองค์กร (intranet)วีดิทัศน์

.....สื่อสิ่งพิมพ์คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

.....ซีดี-รอมวีดิโอดีสก์ (Videodisc)

.....โทรทัศน์โทรทัศน์เคเบิล

.....การประชุมทางไกลด้วยเสียงเครื่องโทรสาร (facsimile)

.....การประชุมทางไกลด้วยเสียง/ภาพ

.....ได้มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนใหม่

เนื่องจาก.....

.....ยกเลิกการเรียนการสอนแล้ว

เนื่องจาก

.....ยังไม่มี

เนื่องจาก

2. ด้านนโยบายของสถาบันการเงิน

ในช่วง 1-3 ปีต่อไป สถาบันการเงินของท่าน มีนโยบาย/แผนการจัดการเรียนการสอนทางไกลหรือไม่

.....มี เหตุผลที่จะจัดการเรียนการสอนทางไกล.....

คาดว่าจะจัดทำในรูปแบบใด/วิธีการ

คาดว่าจะจัดทำหลักสูตรใด.....

.....ไม่มี เนื่องจาก

.....ไม่แน่ใจ เนื่องจาก.....

ตอนที่ 3 ปัญหาในการศึกษาทางไกล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ประเด็นต่อไปนี้ เป็นปัญหาสำหรับท่านในการที่จะ ศึกษาทางไกล หรือไม่	ระดับของปัญหา				
	5	4	3	2	1
1. นโยบายด้านการพัฒนาบุคลากรของสถาบันการเงินโดยการ ศึกษา ทางไกลเพื่อนำผลออกมาพิจารณาความดีความชอบของ พนักงาน
2. หลักสูตรเน้นความรู้เรื่องที่สอดคล้องกับโลกธุรกิจสมัยใหม่ เพื่อ ความเป็นองค์กรแห่งอนาคต
3. หลักสูตรระยะสั้น (3-5 เดือน) ซึ่งผู้เรียนได้คุณวุฒิและสามารถตี ค่าเป็นหน่วยกิตสะสมสำหรับการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทได้
4. จัดหลักสูตรระยะกลาง (2-2 ปี ครึ่ง) ซึ่งผู้เรียนได้วุฒิระดับ ปริญญาโทได้
5. เวลาสำหรับการเรียนทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คือ เวลา 19.00-22.00 น. เพื่อให้พนักงานเรียนรู้ได้หลังเลิกงาน
6. สถานที่เรียนทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บ้านหรือที่ ทำงาน หลังเลิกงาน
7. ความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต อีเมล
8. กิจกรรมการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้เรียน สามารถได้ตอบ ชักถาม หรือปรึกษาผู้สอนได้
9. กิจกรรมการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้ เรียนมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการสนทนากับเพื่อนร่วมชั้น เรียน
10. ผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยยึดหลักผู้เรียนเป็น สำคัญ และมีส่วนร่วม
11. งบประมาณสำหรับการจัดซื้อ การติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการเรียน ทางไกล
12. ศูนย์หรือห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับ พนักงาน

ตอนที่ 4 ความพร้อมในการศึกษาทางไกล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ธนาคารของท่าน และตัวท่านเองมีความพร้อมในการศึกษาทางไกล ในประเด็นต่อไปนี้ ในระดับใด	ระดับของความพร้อม				
	5	4	3	2	1
1. สถาบันการเงินมีวัฒนธรรมองค์กรในการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
2. สถาบันการเงินจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดซื้อ การติดตั้ง อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย และระบบการสื่อสาร
3. สถาบันการเงินมีนโยบายจัดสรรงบประมาณ เพื่อการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลสำหรับพนักงาน
4. ช่องทางการสื่อสารด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและสะดวก
5. สถาบันการเงินมีแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ทางไกล เช่น ศูนย์ ห้องสมุด เป็นต้น
6. เวลาสำหรับการเรียนทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ควรกำหนดเวลา 19.00-22.00 น. เพื่อให้เรียนรู้ได้หลังเลิกงาน
7. ผู้เรียนมีความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต อีเมล เป็นต้น
8. การเรียนทางไกลเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีส่วนร่วมแบบนำตนเอง
9. การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พนักงานสามารถเลือกเวลา เรียนเวลาใดก็ได้ (Asynchronous Learning Network : ALN) โดยเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study)
10. สถาบันการเงินมีความพร้อมด้านการพัฒนาการเรียนทางไกล ชัดเจน
11. ผู้สอนเป็นผู้บริหารหรือบุคลากรของสถาบันการเงิน

ตอนที่ 5 ความต้องการในการศึกษาทางไกล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ความต้องการในการศึกษาทางไกล	ระดับของความต้อการ				
	5	4	3	2	1
ท่านมีความต้องการในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ ในระดับใด					
1. นโยบายเรื่องการศึกษาทางไกล เพื่อพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนและต่อเนื่อง
2. หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกธุรกิจสมัยใหม่
3. พัฒนาหลักสูตรที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานประจำได้จริง
4. หลักสูตรที่ได้วุฒิปริญญาตรีและสามารถตีค่าเป็นหน่วยกิตสะสมสำหรับเรียนต่อ
5. การศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง เพื่อการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง
6. การศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
7. การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลองเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น
8. รูปแบบลักษณะการเรียนการสอนตามความต้องการ (Course on Demand) สำหรับพนักงานที่ไม่มีเวลาหรือมีภารกิจหน้าที่ที่ไม่สามารถเรียนตามตารางที่กำหนด โดยสามารถเรียนจากคอมพิวเตอร์ที่บ้าน ที่ทำงาน โดยเชื่อมเครือข่ายเข้ากับมหาวิทยาลัย
9. มีการสะสมความรู้ที่ได้จากการอบรมทั้งภายในและภายนอกองค์กร ส่งเสริมประเมิณผลงานพนักงาน เพื่อจูงใจในการทำงานและพัฒนาความรู้
10. จัดงบประมาณให้พนักงาน จัดซื้อ ติดตั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย และระบบการสื่อสาร เพื่อการทำงานและพัฒนาความรู้
11. ลดค่าใช้จ่ายของสถาบันการเงินในเรื่องของการฝึกอบรมพนักงาน

ความต้องการในการศึกษาทางไกล	ระดับของความต้อการ				
	5	4	3	2	1
ท่านมีความต้องการในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ ในระดับใด					
12.ลดเวลาในการฝึกอบรมพนักงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่
13. ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้ของสถาบันการเงิน มีระบบการจัดการอบรม หลักสูตร อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย
14. ธนาคารควรเป็นผู้จัดหลักสูตร เนื้อหาวิชาโดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้สอน และมอบวุฒิการศึกษา
15. มหาวิทยาลัยจัดหลักสูตร สอน และมอบวุฒิการศึกษา ธนาคารสนับสนุนค่าลงทะเบียนอุปกรณ์การเรียนทั้งหมดแก่พนักงาน

ด้วยความเคารพและขอบคุณยิ่ง

นางสุธีรา ตั้งสวานิช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (3)	ควรปรับปรุง (1)
2.5 เนื้อหาในแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนทดสอบสอดคล้องได้ ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน				
2.6 มีการแนะนำแหล่งความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าต่อไป				
3. ด้านการออกแบบบทเรียน				
3.1 ระบุวัตถุประสงค์ในบทเรียนแต่ละบทได้อย่างชัดเจน				
3.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการตอบโต้กับบทเรียนได้ดี				
3.3 มีคำอธิบายวิธีการโต้ตอบกับบทเรียนชัดเจน				
3.4 รูปแบบบทเรียนบนเว็บช่วยกระตุ้นความสนใจ				
3.5 การทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ช่วยให้เกิดทักษะ และช่วยประเมินความรู้ของผู้เรียนได้ดี				
3.6 ออกแบบให้มีปฏิสัมพันธ์สะดวกและใช้งานง่าย				
4. ด้านส่วนประกอบในการเสนอบทเรียน				
4.1 แบบตัวอักษร ขนาดและสี มีความเหมาะสม				
4.2 ความสอดคล้องของแผนภูมิ รูปภาพ กับเนื้อหา				
4.3 การออกแบบภาพกราฟิก มีความชัดเจน สวยงาม				
4.4 การวางหน้าเพจดูง่าย และสวยงาม				
5. รูปแบบกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเว็บ				
5.1 เว็บไซต์ที่แนะนำให้ค้นคว้าเพิ่มเติมได้ประโยชน์				
5.2 กระดานสนทนา (Discussion Board) สามารถใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และผู้สอน				
5.3 อีเมลล์ ช่วยในการส่งข้อมูลและโต้ตอบกับผู้สอน				
5.4 ปุ่มช่วยเหลือ (Help) มีคำแนะนำการเรียนที่เข้าใจง่าย				
5.5 ความหลากหลายของรูปแบบกิจกรรมตลอดบทเรียน				

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (3)	ควรปรับปรุง (1)
6. ความคิดเห็นต่อการเรียนผ่านเว็บ (วิชา Globalism)				
6.1 การเรียนการสอนผ่านเว็บสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง				
6.2 การเรียนการสอนผ่านเว็บ ทำให้ท่านรู้จักค้นคว้าเพิ่มเติม				
6.3 การเรียนการสอนผ่านเว็บส่งเสริมการเรียนรู้ตามรายบุคคล				
6.4 บทเรียนแต่ละหน้า ช่วยให้ผู้เรียน รู้ เข้าใจได้ดี				

ข้อเสนอแนะ

- ถ้าธนาคารมีการพัฒนาความรู้การเรียนการสอนแบบผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนี้ ท่านชอบหรือไม่
 ชอบ ระบุ.....
 ไม่ชอบ ระบุ.....
- ถ้าธนาคารมีนโยบายในการพัฒนาความรู้แบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ท่านต้องการเนื้อหาวิชาอะไร
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่ได้โปรดสละเวลาของท่านตอบครบทุกข้อ เพื่อประโยชน์และความสมบูรณ์ในการวิจัย

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ด้วยความเคารพและขอบคุณยิ่ง

นางสุธีรา ตั้งสวนิช

แบบประเมินบทเรียนผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านการออกแบบบทเรียนและเนื้อหา

หัวข้อที่ประเมิน	Blackboard	ระดับความคิดเห็น			
		ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. องค์รวมของบทเรียนบนอินเทอร์เน็ต					
1.1 การเริ่มต้นเข้าสู่บทเรียน เข้าใจง่าย ใช้งานง่าย	Annoucements				
1.2 เอกสารบทเรียนน่าสนใจและจูงใจผู้เรียน	Annoucements				
1.3 ความเหมาะสมของแบบตัวอักษร ขนาด และสี	ทั้งหมด				
1.4 ความเหมาะสมชัดเจนของคำอธิบายใน ส่วนต่างๆ	Annoucements Assigments				
1.5 ความสอดคล้องของแผนภูมิ รูปภาพ กับเนื้อหา	Course Documents Course Information				
2. การอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้					
2.1 การเข้าสู่ระบบหรือออกจากบทเรียน	Course Documents และปุ่ม Home				
2.2 ระบบเมนูที่ชัดเจน (ปุ่มบอกทาง) ที่เอื้อต่อ การใช้งาน	Menu				
2.3 การเชื่อมโยงกับเนื้อหาเพิ่มเติม นอกเหนือ จากบทเรียน	Web Sites และ Gift Idea				
2.4 ระบบความช่วยเหลือ มีคำแนะนำการเรียน ที่เข้าใจง่าย	Course Information				
2.5 การติดตามความก้าวหน้าในการเรียน	Student Tools Communication Assigments				
3. ระบบปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้					
3.1 การใช้ป้ายประกาศและกิจกรรมติดต่อกับ ผู้ใช้	Assigments Annoucements				
3.2 การกำหนดกิจกรรมเป็นการทบทวนบทเรียน โดยให้ติดต่อสื่อสารด้วยวิธีต่างๆ	Assigments Communication				
3.3 การใช้เว็บไซต์เพื่อแนะนำแหล่งข้อมูลการ เรียนรู้เพิ่มเติม	Web Sites				

หัวข้อที่ประเมิน	Blackboard	ระดับความคิดเห็น			
		ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
3.4 การใช้อีเมลส่งการบ้าน ติดต่อสื่อสาร	Communication				
3.5 การใช้เว็บบอร์ดในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายระหว่างนักศึกษาด้วยกัน และอาจารย์	Communication				
4. เนื้อหาและการนำเสนอ					
4.1 เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	Course Documents				
4.2 เนื้อหาเป็นปัจจุบัน และทันสมัย	Course Documents				
4.3 ความคล้องตัวและอิสระในการเลือกบทเรียน	Course Documents				
4.4 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนทดสอบได้ตาม วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน	Assignments				
4.5 กิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลาย และมี ความสอดคล้องกับเนื้อหา	Assignments				
5. จุดเด่นของบทเรียนอินเทอร์เน็ต					
5.1 ความเรียบง่าย เหมาะสมของเว็บ	ทั้งหมด				
5.2 ความสม่ำเสมอของรูปแบบตลอดทั้งเว็บ	ทั้งหมด				
5.3 ความครอบคลุมสาระสำคัญต่อการเรียนรู้	ทั้งหมด				
5.4 สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเสมือนห้องเรียนจริง	ทั้งหมด				
5.5 การกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนแบบนำตนเอง	ทั้งหมด				

การพัฒนาแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคาร และมหาวิทยาลัยของรัฐ
ในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน

<p>รูปแบบที่ 1 Outsourcing</p> <p>ความคิดเห็นของท่าน</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ธนาคารเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอนโดยเลือก มหาวิทยาลัยที่ตนต้องการเข้ามาดำเนินการ</p>
<p>รูปแบบที่ 2 Shopping</p> <p>ความคิดเห็นของท่าน</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ธนาคารเป็นผู้เลือกโปรแกรมที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งต้องตาม ปฏิบัติกฎเกณฑ์การเรียน การสอนของมหาวิทยาลัยนั้นๆ</p>

รูปแบบที่ 1 Outsourcing ธนาคารเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอนโดยเลือกมหาวิทยาลัยที่ต้นตองการเข้ามาดำเนินการ

Outsourcing เป็นรูปแบบของความร่วมมือโดยสถาบันการเงินภาคธนาคาร เป็นผู้กำหนดองค์ประกอบการเรียนการสอน เช่น เนื้อหา หลักสูตร กิจกรรมและให้มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ต้องการเข้ามาดำเนินการ โดยสถาบันการเงินภาคธนาคารใช้สื่อ (M) การเรียนการสอนผ่านเว็บ อีเมลล์ , โมดูล case study และการสัมมนา กิจกรรมการเรียนรู้ (A) เน้นเวลาที่ว่างจากงาน เช่น ช่วงเวลาก่อนและหลังเลิกงาน โดยใช้สถานที่บ้านและที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ มีการวางแผนการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญของธนาคารเป็นผู้กำหนด ซึ่งเนื้อหาวิชาจะประกอบไปด้วยความรู้หลักที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ Mitroff.Mason & Pearson (1994) คือ การบริหารสภาวะวิกฤต กลยุทธ์และการบริหารสภาพสังคมอุตสาหกรรม การบริหารคุณภาพ ทั้งองค์กร การบริหารข้อจำกัดของผลผลิตสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม การบริหารการตลาดระดับสากล และจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณค่าทางจิตใจขององค์กร ซึ่งเน้นให้พนักงาน (L) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ให้มีการประเมินผลทั้งก่อน – หลังเรียน ใน ส่วนของทรัพยากร (R) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกและบริการการเรียนรู้ใช้สำนักงานของธนาคาร ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์และงบประมาณของธนาคาร โดยให้ผู้สอน (T) มุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรมการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกลแบบห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) กับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล

	บทบาท	
	สถาบันการเงิน ภาคธนาคาร	มหาวิทยาลัย ของรัฐ
(M-ALERT) หลักการความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับ มหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล		
M = สื่อการเรียนการสอน(media)ผ่านเว็บ, อีเมล, โมดูล, case study, การสัมมนา	✓	
A = กิจกรรมการเรียนการสอน (activity)		
• ปฏิทินการศึกษา บล็อก (Block) / ระยะเวลาสั้น	✓	
• เรียนก่อน , หลังเวลางาน หรือภาคกลางคืน (19.00-22.00 น.) สำนักงานธนาคาร, บ้าน	✓	
• รายวิชาประกอบด้วยเนื้อหาสาระความรู้แบบขนาดของ Mitroff, Mason & Pearson (1994)	✓	
• การวางแผนการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญธนาคารเป็นผู้กำหนด	✓	
L = ผู้เรียน (Learner) เรียนรู้แบบนำตนเอง	✓	
E = การประเมินผล (Evaluation) ก่อนเรียน/หลังเรียน		✓
R = ทรัพยากร (resources)		
• สำนักงานสาขาของธนาคาร	✓	
• ห้องสมุดในท้องถิ่น	✓	
• เครือข่ายคอมพิวเตอร์	✓	
• งบประมาณธนาคาร+ผู้เรียน	✓	
T = ผู้สอน (Teacher Instructor)		
• วางแผนการเรียน		✓
• จัดกระบวนการเรียนรู้		✓
• สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล		✓

รูปแบบที่ 2 Shopping ธนาคารเป็นผู้เลือกโปรแกรมที่ต้องการจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยนั้นๆ

Shopping เป็นรูปแบบความร่วมมือโดยสถาบันการเงินภาคธนาคารสำรวจมหาวิทยาลัยต่างๆ ในวิชาหรือโปรแกรมการเรียนการสอนที่สถาบันการเงินต้องการและเลือกมหาวิทยาลัยนั้นๆ โดยหลักสูตรโปรแกรมอบรมของมหาวิทยาลัยของรัฐ มุ่งสู่กระบวนการเรียนการสอน โดยใช้สื่อ (M) การเรียนการสอน ผ่านเว็บอีเมล, โมดูล case study และการสัมมนา กิจกรรมการเรียน (A) โดยคณาจารย์ มหาวิทยาลัยของรัฐเป็นผู้กำหนดเนื้อหาวิชาจะประกอบไปด้วยความรู้หลักที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ Mitroff, Mason & Pearson (1994) คือ การบริหารสภาวะวิกฤต กลยุทธ์และการบริหารสภาพสังคมอุตสาหกรรม การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร การบริหารข้อจำกัดของผลผลิตสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม การบริหารการตลาดระดับสากล และจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณค่าทางจิตใจขององค์กร ซึ่งเน้นให้พนักงาน (L) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ให้มีการประเมินผลทั้งก่อน – หลังเรียนตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยของรัฐในส่วนของทรัพยากร (R) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกและบริการการเรียนใช้สำนักงานของธนาคาร ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์และงบประมาณของธนาคาร โดยให้ผู้สอน (T) มุ่งวางแผนและสร้างกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรม สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกลแบบห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) กับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(M-ALERT) หลักการความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับ มหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล	บทบาท	
	สถาบันการเงิน ภาคธนาคาร	มหาวิทยาลัย ของรัฐ
M = สื่อการเรียนการสอน(media)ผ่านเว็บ, อีเมล, โมดูล, case study, การสัมมนา	✓	✓
A = กิจกรรมการเรียนการสอน (activity) <ul style="list-style-type: none"> ● ปฏิทินการศึกษา บล็อก (Block) ระยะสั้น ● เรียนก่อน,หลังเวลางาน หรือภาคกลางคืน (19.00-22.00 น.) สำนักงานธนาคาร, บ้าน ● รายวิชาประกอบด้วยเนื้อหาสาระความรู้แบบขนาดของ Mitroff, Mason & Pearson (1994) ● การวางแผนการเรียนการสอน 	✓	✓ ✓ ✓
L = ผู้เรียน (Learner) เรียนรู้แบบนำตนเอง	✓	✓
E = การประเมินผล (Evaluation) ก่อนเรียน/หลังเรียน		✓
R = ทรัพยากร (resources) <ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานสาขาของธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ ● ห้องสมุดในท้องถิ่นมหาวิทยาลัยของรัฐ ● เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ● งบประมาณธนาคาร+ผู้เรียน 	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓
T = ผู้สอน (Teacher Instructor) <ul style="list-style-type: none"> ● วางแผนการเรียน ● จัดกระบวนการเรียนรู้ ● สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล 		✓ ✓ ✓

รูปแบบที่ 3 Matching ธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐมีความร่วมมือกำหนดทิศทางและการปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่ข้อยุติร่วมกัน โดยธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในด้านองค์ประกอบการเรียน เฉลี่ย มโนทัศน์ ทักษะ เทคโนโลยี และความพร้อมต่างๆ

Matching เป็นรูปแบบความร่วมมือโดยสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ร่วมมือแบบพันธมิตรใกล้ชิดทั้งในด้านองค์ประกอบการเรียนการสอน มโนทัศน์ ทักษะ เทคโนโลยี และความพร้อมต่างๆ โดยคำนึงถึงจุดแข็งของทั้งสองฝ่ายร่วมกัน และบูรณาการ เพื่อให้สนองความต้องการของสถาบันการเงินและเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาการของมหาวิทยาลัย อันนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจระหว่างบุคคลทั้ง 4 ฝ่าย คือ สถาบันการศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และสถาบันการเงินให้ประสบความสำเร็จ โดยเน้นผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูงของสถาบันการเงินภาคธนาคาร ร่วมประเมินผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้สื่อ (M) การเรียนการสอน ผ่านเว็บอีเมล, โมดูล case study และสัมมนา กิจกรรมการเรียนรู้ (A) เน้นเวลาที่ว่างจากงาน เช่น ช่วงก่อนและหลังเลิกงาน โดยใช้สถานที่บ้านและที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่ มีการวางแผนการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญของสถาบันการเงินและมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเนื้อหาวิชาจะประกอบไปด้วยความรู้หลักที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ Mitroff, Mason and Pearson (1994) คือ การบริหารสภาวะวิกฤต กลยุทธ์และการบริหารสภาพสังคมอุตสาหกรรม การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร การบริหารข้อจำกัดของผลผลิตสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม การบริหารการตลาดระดับสากล และจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณค่าทางจิตใจขององค์กร ซึ่งเน้นให้พนักงาน (L) มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self Directed Learning) ให้มีการประเมินผลทั้งก่อน-หลังเรียน ในส่วนของทรัพยากร (R) ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกและบริการการเรียนใช้สำนักงานของธนาคาร ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์และงบประมาณของธนาคาร โดยให้ผู้สอน (T) มุ่งวางแผนและสร้างกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรมสร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกลแบบห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) กับผู้เรียนให้สัมฤทธิ์ผล

	บทบาท	
	สถาบันการเงิน ภาคธนาคาร	มหาวิทยาลัย ของรัฐ
(M-ALERT) หลักการความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับ มหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกล		
M = สื่อการเรียนการสอน (media) ผ่านเว็บ, อีเมล, โมดูล, case study, การสัมมนา	✓	✓
A = กิจกรรมการเรียนการสอน (activity)		
• ปฏิทินการศึกษา บล็อก (Block) ระยะสั้น	✓	✓
• เรียนก่อน, หลังเวลางาน หรือภาคกลางคืน (19.00-22.00 น.) สำนักงานธนาคาร, บ้าน	✓	✓
• รายวิชาประกอบด้วยเนื้อหาสาระความรู้แบบอนาคตของ Mitroff, Mason & Pearson (1994)	✓	✓
• การวางแผนการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญสถาบันการเงินและมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นผู้กำหนด	✓	✓
L = ผู้เรียน (Learner) เรียนรู้แบบนำตนเอง	✓	
E = การประเมินผล (Evaluation) ก่อนเรียน/หลังเรียน	✓	✓
R = ทรัพยากร (resources)		
• สำนักงานสาขาของธนาคารและมหาวิทยาลัยของรัฐ	✓	✓
• ห้องสมุดในท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยของรัฐ	✓	✓
• เครือข่ายคอมพิวเตอร์	✓	✓
• งบประมาณธนาคาร+ผู้เรียน	✓	
T = ผู้สอน (Teacher Instructor)		
• วางแผนการเรียน	✓	✓
• จัดกระบวนการเรียนรู้	✓	✓
• สร้างปฏิสัมพันธ์ทางไกล	✓	✓

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสุธีรา ตั้งสวานิช เกิดวันที่ 27 พฤษภาคม 2501 ที่จังหวัดชลบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาเศรษฐศาสตร์บัณฑิต จากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปีการศึกษา 2524 สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อปีการศึกษา 2536 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2543 ปัจจุบันเป็นผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบ้านบึง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย